

Артур Конан Дойл

ШЕРЛОК
ХОЛМС 3^М_О_Т

трич

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ШЕРЛОК ХОЛМС ТОМ 3

Превод: Милена Попова, Василена Мирчева, Милена Трандева, Георги
Рупчев, Искра Ванкова, Светла Христова

chitanka.info

Щом отстраниш невъзможното, то това, което остане,
колкото и невероятно да изглежда, трябва да е истина.

Шерлок Холмс

Рожба на сър Артър Конан Дойл (1859–1930) е най-прочутият детектив на света Шерлок Холмс — синоним на наблюдателската дарба и гениална дедуктивност. В образ му са вплетени черти на студента по патология Брайън Чарлс Уолър, на преподавателя от Единбургския университет Джоузеф Бел, на прочутия физик Ърнест Ръдърфорд и на Йожен Франсоа Видок — известен престъпник, станал шеф на френската криминална полиция.

Книгоиздателска къща „Труд“ представя в три тома пълно издание на разследванията на Шерлок Холмс и неговия именит помощник доктор Уотсън.

ШЕРЛОК ХОЛМС — СПОМЕНИ, 1908–1913

ТИГЪРА НА САН ПЕДРО

I. НЕОБИКНОВЕНОТО ПРЕЖИВЯВАНЕ НА ГОСПОДИН ДЖОН СКОТ ЕКЪЛС

В бележника ми е записано, че това се е случило в един студен и ветровит ден към края на март 1892 година. Докато обядвахме, Холмс получи телеграма и надраска нещо в отговор. Не каза нищо, но явно новината продължаваше да го гложди, защото, след като стана от масата, се изправи пред камината със замислено изражение, като пуфкаше с лулата и от време на време хвърляше поглед на посланието. Неочаквано се обърна към мен с дяволито пламъче в очите.

— Предполагам, Уотсън, че трябва да те смятаме за човек на словото — каза той. — Какво е определението ти за думата „нелепо“?

— Странно... удивително — предложих аз.

Той поклати глава в знак на несъгласие:

— В нея определено се крие повече — намек за нещо трагично и ужасно. Ако си припомниш някои от разказите, с които тормозиш многострадалните читатели, ще видиш колко често нелепото се превръща в престъпно. Спомни си незначителния случай с червенокосия мъж. Отначало беше нелеп, но завърши с безразсъден опит за кражба. Или пък онзи нелеп случай с петте портокалови семки, от които се стигна до заговор за убийство. Тази дума ме кара да заставам нащрек.

— Има ли я там? — попитах.

Той прочете телеграмата на глас:

Току-що преживях нещо крайно невероятно и нелепо.
Може ли да се посъветвам с вас?

Скот Екълс, пощенска станция Чаринг крос

— От мъж ли е или от жена? — поинтересувах се.

— От мъж, естествено. Никоя жена няма да изпрати телеграма с платен отговор. Щеше направо да дойде.

— Ще се срещнеш ли с него?

— Скъпи ми Уотсън, знаеш каква скука ме е налегнала, откакто пратихме в затвора полковник Каръдърс. Умът ми е като въртящ се мотор, който се разпада, защото не е свързан с устройството, което трябва да задвижи. Животът е банален, вестниците — скучни. Дързостта и романтиката сякаш завинаги са си отишли от престъпния свят. Бива ли в такъв случай да ме питаш дали съм готов да разследвам някаква нова загадка, колкото и банална да се окаже? Но ако не греша, клиентът ни май вече е тук.

По стълбите се чува отмерени стъпки и след миг влезе пълен висок мъж със сиви бакенбарди и сериозен достолепен вид. Цялата история на живота му се четеше по самодоволните му черти и надутите маниери. От гетите до очилата със златни рамки той беше консервативен религиозен съвестен гражданин, изцяло подчинен на традицията и закона. Но по разрошената коса, зачервеното лице и жестовете, които издаваха смут и вълнение, си личеше, че бе преживял нещо удивително, което бе нарушило присъщото му самообладание. Той тутакси се впусна да разказва.

— Преживях нещо изключително странно и неприятно, господин Холмс. Никога досега не съм попадал в подобно положение. Изключително непристойно... направо скандално. Не мога да оставя нещата, без да стигна до някакво обяснение.

Изглеждаше така, сякаш щеше да се пръсне от гняв.

— Седнете, ако обичате, господин Скот Екълс — каза Холмс успокоително. — Ще позволите ли най-напред да ви запитам защо дойдохте точно при мен?

— Ами, сър, онова, което се случи, едва ли ще заинтересува полицията и все пак, когато чуете фактите, ще трябва да признаете, че не можех да оставя нещата така. Частните детективи са съсловие, към което не изпитвам никакви симпатии, но вашето име съм чувал...

— Ясно. Но тогава ще ви питам защо не дойдохте веднага?

— Какво искате да кажете?

Холмс хвърли поглед на часовника си.

— Сега е два и петнайсет — каза той. — Телеграмата ви е изпратена около един. Но щом погледне вида и облеклото ви, човек не може да не забележи, че тревогите са ви връхлетели още когато сте се събудили.

Клиентът ни приглади невчесаната си коса и прокара длан по небръснатото лице.

— Прав сте, господин Холмс. Така и не помислих за сутрешния си тоалет. Единствената ми грижа бе по-скоро да се махна от онази къща. Но преди да дойда при вас, пообиколих, за да направя някои проучвания. Посетих агенцията за недвижими имоти, където ми казаха, че наемът на господин Гарсия е платен предварително и че с вила „Глициния“ всичко е наред.

— Чакайте, сър, поспрете малко — прекъсна го Холмс през смях. — Приличате на приятеля ми доктор Уотсън, който има лошия навик да започва историите си отзад напред. Моля ви, подредете си мислите и ми разкажете в съответната последователност събитията, които се ви принудили, небръснат и рошав, с официални обувки и закопчана накриво яка, да търсите съвет и помощ.

Клиентът ни огледа оригиналния си вид с печално изражение.

— Сигурно изглеждам зле, господин Холмс, обаче не си спомням досега да ми се е случвало нещо подобно. Но съм убеден, че когато ви разкажа цялата странна история, ще признаете, че имам сериозно оправдание.

Разказът му обаче беше попарен в зародиш. Отвън се вдигна някаква суматоха, госпожа Хъдсън отвори вратата и въведе двама яки мъже с вид на държавни служители. Единият беше добре познатият ни инспектор Грегсън от Скотланд ярд, енергичен, сърцат и — доколкото му стигаха силите — способен полицаи. Той се здрависа с Холмс и представи спътника си — инспектор Бейнс от полицията в Съри.

— Двамата цял ден вървим по една следа, господин Холмс, и накрая тя ни доведе тук — той впи в нашия посетител изпитателен поглед. — Вие ли сте господин Джон Скот Екълс от Попъм хаус, Лий?

— Да, аз съм.

— Издирваме ви от сутринта.

— Несъмнено сте го проследили по телеграмата — каза Холмс.

— Точно така, господин Холмс. Хванахме следата в пощенската станция на Чаринг крос и стигнахме тук.

— Но защо ме търсите? Какво искате?

— Господин Скот Екълс, искаме да разберем какво знаете за събитията, които снощи са довели до смъртта на господин Алойсиъс Гарсия от вила „Глициния“ до Ъшър.

Клиентът ни се надигна от стола ококорен и пребледнял от изумление.

— Смърт ли? Да не би да е умрял?

— Да, господине, умрял е.

— Но как? Нещастен случай?

— Убийство без никакво съмнение.

— Мили Боже! Това е ужасно! Да не би да твърдите, че... да не би да подозирате мен?

— В джоба на убития е намерено писмо от вас, от което става ясно, че сте имали намерение да нощувате в дома му.

— И там нощувах.

— О, така ли?

На бял свят излезе официалният полицейски бележник.

— Почакайте, Грегсън — обади се Шерлок Холмс. — Искате само показанията на господина, нали?

— И съм длъжен да го предупредя, че те могат да се използват в негова вреда.

— Когато влязохте, господин Скот Екълс точно се канеше да ни разкаже историята. Смятам, Уотсън, че малко бренди със сода няма да му навреди. А сега, сър, предлагам да не обръщате внимание на новодошлите и да продължите с разказа си точно както бихте го сторили, ако не беше това прекъсване.

Посетителят ни отпи от брендите и лицето му полека започна да добива цвят. И като хвърли неспокоен поглед към бележника на инспектора, веднага започна необикновения си разказ.

— Аз съм ерген. Общителен съм по природа и поддържам много приятелства. Сред приятелите ми е семейството на един пенсиониран пивовар, Мелвил, който живее в Албъмарл маншън в Кенсингтън. На неговата трапеза се запознах преди няколко седмици с един младеж на име Гарсия. Доколкото разбрах, бил испанец по произход, свързан по някакъв начин с посолството. Говореше съвършен английски, имаше приятни маниери и беше най-красивият мъж, когото съм виждал някога. По някаква причина с този младеж завързахме приятелство. Изглежда, му се понрави от пръв поглед, защото два дни след като се запознахме, ме посети в Лий. Видяхме се още няколко пъти и накрая ме покани да прекарам няколко дни в дома му, вила „Глициния“, между Ъшър и Окшот. Снощи заминах за Ъшър да изпълня обещанието си.

Той предварително ми бе описал обитателите на вилата. Живееел със свой верен слуга, негов съотечественик, който му прислужвал. Този човек говорел английски и се грижел за домакинството. Освен това по думите му имал чудесен готвач — мулат, когото срещнал по време на пътешествията си, — който можел да поднесе чудесна вечеря. Спомням си забележката му, че в затътената провинция подобна компания изглежда доста странна. Помня и как се съгласих с него, макар че всичко се оказа много по-странно, отколкото предполагах. Стигнах с двуколката до дома му, на около три километра южно от Ъшър. Къщата беше доста голяма, с лъкатушеца алея, оградена от високи вечнозелени храсти. Стара, порутена и крайно занемарена сграда. Когато двуколката спря на обраслата с трева алея пред мръсната и потъмняла от времето врата, се запитах доколко е разумно да гостувам на човек, когото познавам толкова бегло. Но той сам ми отвори и ме приветства извънредно сърдечно. Меланхоличният и смугъл лакей пое багажа ми и ме поведе към отредената за мен стая. Цареше потискаща атмосфера. Вечерята ни беше на четири очи и макар че домакинът полагаше всички усилия да я разнообрази, мислите му, изглежда, блуждаеха и той говореше така неясно и хаотично, че едва го разбирах. Непрестанно барабанеше по масата, гризеше си ноктите, издаваше всевъзможни признаци на безпокойство. Самата вечеря не беше нито добре сервирана, нито добре сготвена, а и мрачното присъствие на безмълвния слуга никак не допринасяше за оживяване на настроението. Уверявам ви, неведнъж ми се щеше да измисля някакво извинение и да се върна в Лий. Спомням си нещо, което може да има връзка с въпроса, който разследват господата. Тогави не ми направи впечатление, но към края на вечерята слугата внесе някаква бележка. Забелязах, че след като я прочете, домакинът ми стана още по-разсеян и чудат. Изобщо престана да се преструва, че поддържа разговора, и просто седеше и пушеше непрестанно, потънал в собствените си мисли. Към единайсет с радост отидох да си легна. След известно време, когато вече бях угасил светлината, Гарсия надникна в стаята ми и попита дали съм звънял. Отвърнах, че не съм. Той се извини, задето ме е обезпокоил толкова късно, било почти един часа. След това се унесох и съм спал непробудно цялата нощ. А сега стигам до изумителната част от разказа си. Когато се събудих, слънцето отдавна беше изгряло. Погледнах часовника си —

наближаваше девет. Изрично бях помолил да ме събудят в осем и останах много изненадан от тази разсеяност. Станах и звъннах, за да повикам прислужника. Никой не се появи. Позвъних още няколко пъти, но пак безрезултатно и накрая заключих, че звънецът е повреден. Навлякох си дрехите и изключително ядосан, бързо слязох долу, за да поръчам топла вода. Представяте си изненадата ми, когато установих, че няма никой. Извиках в коридора. Никой не се обади. Обиколих всички стаи. Оказаха се празни до една. Предната нощ домакинът ми беше показал своята стая, почуках на нейната врата. Нищо. Натиснах дръжката и влязох. Стаята беше празна и никой не беше спал в леглото. Чужденците бяха заминали. Домакинът, лакеят, готвачът — всички бяха изчезнали през нощта! Така свърши гостуването ми във вила „Глициния“.

Шерлок Холмс потриваше длани и се подсмиваше доволно, докато прибавяше това чудато произшествие към сбирката си от необикновени епизоди.

— Доколкото съм осведомен, преживяването ви е абсолютно неповторимо — каза той. — Ще позволите ли да ви запitam, сър, какво направихте после?

— Бях вбесен. Първата ми мисъл беше, че съм станал жертва на глупава шега. Събрах си багажа, затръшнах вратата след себе си и с чантата в ръка се отправих към Ъшър. Минах през „Алън брадърс“, агенцията за недвижими имоти в селото, и разбрах, че вилата е била наета чрез нея. Помислих, че всичко едва ли е било организирано само за да ми изиграят шега, и вероятно основната цел е била да избягат, без да платят наема. Наближава край на март и предстои плащането за тримесечието. Но това предположение се оказа невярно. Агентът ми благодари за предупреждението, но каза, че наемът е платен предварително. Тогава се върнах в града и отидох в испанското посолство. Оказа се, че там не познават такъв човек. След това посетих семейство Мелвил, в чийто дом се запознах с Гарсия, и разбрах, че всъщност те знаят за него по-малко и от мен. И накрая, когато получих отговора на телеграмата, която ви изпратих, дойдох тук, тъй като знам, че сте човек, който дава съвет в трудни случаи. Но от думите ви, господин инспектор, когато влязохте в стаята, разбирам, че това не е цялата история, че се е случило нещо трагично. Уверявам ви, това, което ви разказах, е истина и не знам абсолютно нищо за съдбата на

този човек. Единственото ми желание е да помогна на правосъдието с всичко, с което мога.

— Сигурен съм в това, господин Скот Екълс, вярвам ви — каза изключително любезно инспектор Грегсън. — Длъжен съм да отбележа, че всичко, казано от вас, съвпада с онова, което видяхме ние. Например бележката, пристигнала по време на вечерята. Случайно да забелязахте какво стана с нея?

— Да, Гарсия я смачка и я хвърли в камината.

— Какво ще кажете за това, господин Бейнс?

Провинциалният детектив беше едър и пълен червендалест мъж, но с изключително проникателни очи, почти невидими между пълните бузи и гъстите вежди. Леко усмихнат, той извади от джоба си смачкано потъмняло листче.

— Камината имаше решетка, господин Холмс, а той е хвърлил бележката прекалено силно. Извадих я почти непокътната.

Холмс се усмихна в знак на признание.

— За да намерите едно хартиено топче, сигурно сте претърсили цялата къща много внимателно.

— Точно така, господин Холмс. Такъв ми е навикът. Да я прочета ли, господин Грегсън?

Лондончанинът кимна.

— Бележката е написана на обикновена кремава хартия без воден знак. Четвъртинка от по-голям лист. Изрязана с две кръцвания на малка ножичка. Била е сгъната на три и запечатана с лилав восък, сложен набързо и притиснат с плосък елипсовиден предмет. Адресирана е до господин Гарсия, вила „Глициния“. Гласи: *Нашите цветове, зелен и бял. Зеленият отворен, белият затворен. Главното стълбище, първият коридор, седмата вдясно, зелено сукно. Бог да те пази. Д.* Почеркът е женски, перото е било остро, но адресът е написан или с друга писалка, или от друг човек. Както виждате, буквите са подебели и плътни.

— Много интересна бележка — каза Холмс, като я погледна. — Трябва да ви поздравя, господин Бейнс, за това, че не са ви убягнали такива подробности. Може да се добавят една-две дреболии. Елипсовидният печат несъмнено е обикновено копче за ръкавели, само то може да има такава форма. Ножичките са извити, за маникюр.

Макар разрезите да са съвсем малки, ясно се вижда изкривяването при всеки.

Провинциалният детектив се позасмя.

— Мислех, че съм изстискал всичко, но сега виждам, че е имало още малко. Трябва да кажа, че единствените изводи, които мога да направя от тази бележка, са, че е писана набързо и че в дъното на всичко както обикновено стои жена.

По време на този разговор господин Скот Екълс се въртеше неспокойно на стола.

— Радвам се, че сте намерили бележката, защото тя потвърждава разказа ми — каза той. — Но ви моля да отбележите, че все още не съм чул какво се е случило с господин Гарсия и слугите му.

— Е, за Гарсия отговорът е лесен — каза Грегсън. — Тази сутрин е бил намерен мъртъв в общинската мера на Окшот, на около километър и половина от дома му. Главата му е била направо смазана от силни удари с торбичка с пясък или нещо подобно. Мястото е усамотено, на триста-четиристотин метра наоколо няма никаква къща. Явно първо е бил повален с удар отзад, но нападателят ожесточено е продължил да удря и след като е умрял. Няма никакви отпечатащи или улики, които да ни насочат към престъпниците.

— Грабеж?

— Не, не личи нещо да е откраднато.

— Много неприятно... много неприятно и ужасяващо — каза жално господин Скот Екълс, — особено тежко за мен. Аз нямам нищо общо с нощната разходка на домакина ми и с тъжната му кончина. Как така се оказах забъркан в случая?

— Много просто, господине — отвърна инспектор Бейнс. — Единственият документ, намерен в джоба на убития, беше писмо от вас, в което пишете, че ще му гостувате през нощта, в която е бил убит. Именно от плика на това писмо разбрахме името и адреса му. Когато пристигнахме в къщата малко след девет часа, не намерихме никакви следи нито от вас, нито от някой друг. Телеграфирах на господин Грегсън да ви издири в Лондон, а аз претърсих вила „Глициния“. После пристигнах в града, присъединих се към господин Грегсън и ето ни тук.

— Аз мисля — каза Грегсън, изправяйки се, — че трябва да оформим нещата официално. Господин Скот Екълс, вие ще дойдете с

нас до управлението и ще изложите писмено показанията си.

— Разбира се, веднага ще дойда. Но ми се иска да остана ваш клиент, господин Холмс. Моля ви да не пожалите средства и усилия, за да стигнете до истината.

Приятелят ми се обърна към инспектора от провинцията.

— Предполагам, че не възразявате да си сътрудничим, господин Бейнс?

— О, сър, за мен ще е голяма чест.

— Изглежда, досега сте се справили с нещата компетентно и делово. Може ли да попитам за точния час, в който е загинал младежът?

— Малко преди един часа. По това време е валил дъжд, а смъртта му категорично е настъпила преди това.

— Но това е напълно невъзможно, господин Бейнс — възкликна клиентът ни. — Няма начин да съм сбъркал гласа му. Мога да се закълна, че именно той се обърна към мен в спалнята ми точно по това време.

— Много показателно, но съвсем невъзможно — каза Холмс с усмивка.

— Имате ли някакви догадки? — попита Грегсън.

— На пръв поглед случаят не е много сложен, макар определено да се отличава с оригинални и интересни особености. За да рискувам да изразя окончателно и категорично мнение, трябва да се запозная с фактите по-подробно. Впрочем, господин Бейнс, докато претърсвахте къщата, намерихте ли още нещо необикновено?

Детективът погледна приятеля ми със странно изражение.

— Имаше — каза той — едно-две много необикновени неща. Може би, когато свърша в полицейското управление, ще дойдете с мен на местопрестъплението и ще ми кажете какво мислите за тях.

— Изцяло съм на вашите услуги — каза Шерлок Холмс и позвъни. — Изпратете господата, госпожо Хъдсън, и бъдете така добра да пратите момчето да отнесе тази телеграма и да плати пет шилинга за отговора.

След като посетителите си тръгнаха, поседяхме безмълвно известно време. Холмс пушеше неспирно, смръщил вежди над пронизващите си очи, с издадена напред глава, както му беше навикът.

— Е, Уотсън — обърна се внезапно към мен, — какви са твоите заключения?

— Не мога с нищо да си обясня загадката със Скот Екълс.

— А убийството?

— Ами като се има предвид изчезването на слугите, логично е да се предположи, че са свързани с убийството по някакъв начин и са избягали от правосъдието.

— Тази гледна точка е напълно възможна. Трябва да признаеш обаче, че е много странно двамата слуги да са заговорничили срещу него и да са го нападнали точно в нощта, когато е имал гост. Във всеки друг ден е бил в ръцете им сам и беззащитен.

— Тогава защо са избягали?

— Точно така. Защо са избягали? Това е единият голям факт. Другият е забележителната преживелица на клиента ни, господин Скот Екълс. Е, скъпи Уотсън, наистина ли човешката изобретателност не е способна да даде обяснение, което да обедини двата факта? А ако се намери такова, което да вземе предвид и тайнствената бележка, формулирана така странно, би си струвало да го приемем за временна хипотеза. Ако новите факти, които узнаем, се впишат в схемата, хипотезата ни може постепенно да се превърне в решение.

— Но каква е нашата хипотеза?

Холмс се облегна в креслото с притворени очи.

— Трябва да признаеш, скъпи Уотсън, че идеята за шега е невъзможна. Както показват събитията, в ход е бил пуснат зловец замисъл и подмамването на Скот Екълс във вила „Глициния“ е свързано по някакъв начин с него.

— Но по какъв?

— Да проследим веригата брънка по брънка. Очевидно има нещо странно и неестествено във внезапното сприятеляване на младия Гарсия със Скот Екълс. Тъкмо младежът ускорява нещата. Посещава Скот Екълс в другия край на Лондон два дни, след като са се запознали, и поддържа с него близки отношения, докато не го доведе в Ъшър. Но какво иска от Екълс? Какво би могъл да му даде той? Не виждам в него никакъв чар. Не блести с интелигентност, не прилича на човек, който би допаднал на един находчив испанец. Защо в такъв случай Гарсия избира именно него като особено подходящ за целта? Дали пък не притежава някакво изключително качество? Според мен

притежава. Той е същинско олицетворение на традиционната британска почтеност и е тъкмо човек, чиито свидетелски показания друг британец би приел безусловно. Сам видя, че на инспекторите и през ум не им мина да се усъмнят в разказа му, колкото и необикновен да беше.

— Но на какво е трябвало да бъде свидетел?

— На нищо, както се е оказало, но ако нещата са се били развили другояче, на всичко. Така тълкувам събитията.

— Ясно, можел е да докаже нечие алиби.

— Точно така, драги Уотсън, можел е да докаже алиби. Ще предположим условно, че обитателите на вила „Глициния“ са били съучастници в някакъв заговор. Покушението, каквото и да е то, е трябвало да стане преди един часа. Напълно е възможно чрез някакъв трик с часовниците да са накарали Скот Екълс да си легне по-рано, отколкото си е мислел, и е почти сигурно, че когато Гарсия се е отбил и е споменал, че е един, всъщност е било най-късно дванайсет. Ако беше успял да извърши замисленото и да се върне преди споменатия час, той явно щеше да разполага със силен довод срещу всякакви обвинения. Ето го безупречния във всяко отношение англичанин, готов да се закълне пред всеки съд, че обвиняемият е бил в къщата през цялото време. Застраховка, в случай че нещата се развият зле.

— Да, да, разбирам. Но какво ще кажеш за изчезването на останалите?

— Все още не разполагам с всички факти, но не мисля, че има никакви непреодолими трудности. И все пак е грешка човек да разсъждава, ако не знае всички факти. Може несъзнателно да ги преиначи, за да ги нагоди към хипотезата си.

— Ами бележката?

— Какво гласеше: *Нашите цветове, зелен и бял. Звучи като конни надбягвания. Зеленият отворен, белият затворен.* Това явно е сигнал. *Главното стълбище, първият коридор, седмата вдясно, зелено сукно.* Това пък е местоназначението. Може да се окаже, че в дъното стои ревнив съпруг. Явно начинанието е било опасно. Тя нямаше да пише *Бог да те пази*, ако не беше така. А *Д.* сигурно е указание.

— Младежът е бил испанец. Предполагам, че *Д.* е съкращение от Долорес, широко разпространено женско име в Испания.

— Добре, Уотсън, много добре — но съвсем неприемливо. Една испанка би писала на свой сънародник на испански. Авторката на тази бележка със сигурност е англичанка. Е, не ни остава друго, освен да запазим търпение, докато се върне нашият способен инспектор. А междувременно можем да благодарим на щастливата си участ, че в продължение на няколко часа сме спасени от непоносимо изнурителното безделие.

Но преди да се върне полицаят от Съри, пристигна отговор на изпратената от Холмс телеграма. Той го прочете и когато се канеше да го мушне в бележника си, зърна очаквателния ми поглед. Подаде ми листа с усмивка и с думите:

— Навлизаме във високопоставени среди.

Телеграмата съдържаеше списък с имена и адреси:

Лорд Харингби, Дингъл, сър Джордж Фолиът,
Оксшот тауърс, господин Хайнс Хайнс, мирови съдия,
Парди плейс, господин Джеймс Бейкър Уилямс, Фортън
олд хол, господин Хендерсън, Горен Гейбъл, преп. Джошуа
Стоун, Недър уолслинг.

— Елементарен начин да се ограничи полето на действие — каза Холмс. — Несъмнено Бейнс с методичния си ум вече е възприел подобна тактика.

— Не съм сигурен, че разбирам какво искаш да кажеш.

— Е, скъпи приятелю, вече стигнахме до заключението, че бележката, получена от Гарсия по време на вечерята, е уговорка за среща или за покушение. Ако това натрапващо се тълкуване е правилно и за да отиде на срещата, човек трябва да се качи по главното стълбище и да потърси седмата врата по коридора, става ясно, че къщата е много голяма. Не по-малко сигурно е, че тази къща не може да е на повече от два-три километра от Оксшот, той като Гарсия се е отправил в тази посока, а според хипотезата ми е трябвало да се върне във вила „Глициния“ навреме, за да си осигури алиби, което е валидно само до един часа. Предположих, че големите имения около Оксшот не са много, телеграфирах на агенцията, спомената от Скот Екълс, и

получих от тях списък. В тази телеграма фигурират всички големи къщи, а другият край на заплетеното кълбо трябва да е сред тях.

Към шест часа вечерта се озовахме, придружени от инспектор Бейнс, в китното селце Ъшър в Съри.

С Холмс си бяхме взели нужното за преспиване и намерихме удобни стаи в странноприемница „Бикът“. Накрая потеглихме заедно с детектива към вила „Глициния“. Мартенската вечер беше студена и тъмна, с пронизващ вятър и ситен дъждец и напълно отговаряше на пустошта около пътя и трагичната цел, към която се бяхме отправили.

II. ТИГЪРА НА САН ПЕДРО

След около трикилометров преход в студ и униние стигнахме до висока дървена порта, зад която започваше мрачна кестенова алея. След няколко завоя стигнахме до ниска къща, черна на фона на сивкавото небе. От предния прозорец вляво от вратата мъждукаше светлина.

— В къщата има полицай — каза Бейнс. — Ще почукам на прозореца.

Той нагази в тревата и потропа с длан на прозореца. През пращното стъкло зърнах как някакъв мъж с пронизителен вик скочи от креслото до камината. След миг, пребледнял и запъхтян, полицаят отвори вратата, а в треперещата му ръка се люшкаше пламъчето на свещта.

— Какво има, Уолтърс? — попита остро Бейнс.

Мъжът попи челото си с кърпичка и въздъхна облекчено:

— Радвам се, че дойдохте, сър. Вечерта беше дълга, а нервите ми са опънати до краен предел.

— Какво говориш, Уолтърс? Та ти изобщо не си нервен човек.

— Къщата е пуста, сър, тихо е като в гробница, а и онова шантаво нещо в кухнята... Освен това, като почукахте на прозореца, си помислих, че той се е върнал.

— Кой се е върнал?

— Дяволът, господине. Беше на прозореца.

— Кой беше на прозореца и кога?

— Преди около два часа. Тъкмо се смрачаваше. Седях в креслото и четях. Не знам защо вдигнах глава, но иззад стъклото ме гледаше някакво лице. Боже, какво лице! Истински кошмар.

— Хубава работа, Уолтърс! Това не са приказки, достойни за полицай.

— Знам, сър, знам, но целият се разтреперах и няма смисъл да го отричам. Не беше черен, сър, нито бял, нито в който и да е познат цвят, а някаква особена сянка, като глина, върху която е разсипано мляко. И голям, два пъти колкото вас на бой, сър. С опулени очища и бели зъби

като на гладен звяр. Ей Богу, сър, и пръста си не можех да помръдна, направо ми секна дъхът, докато не се изгуби изведнъж. Изтичах навън и влязох в шубраците, но, слава Богу, там нямаше никой.

— Ако не знаех, Уолтърс, че си съвестен полицаи, би трябвало за това да ти сложа черна точка. Ако ще да е бил самият дявол, един полицаи на пост за нищо на света не бива да благодари на Бога, че не е могъл да го залови. Предполагам, че всичко това не е плод на въображението и опънатите ти нерви?

— Това поне може да се провери много лесно — каза Холмс, запалвайки джобното си фенерче. — Да — обади се, след като хвърли поглед към тревата, — според мен обувката е номер дванайсети. Ако се съди по отпечатъка, наистина е бил великан.

— Какво е станало с него?

— Изглежда, се е шумугнал в гъсталака и се е отправил към пътя.

— Така... — каза инспекторът мрачно и замислено. — Който и да е бил и каквото и да е искал, сега вече го няма, а ние си имаме неотложна работа. Господин Холмс, ще позволите ли да ви разведа из къщата?

Спалните и дневните не разкриха нищо при внимателното претърсване. Явно наемателите не бяха внесли нищо или почти нищо и цялата мебелировка до най-малките дреболии е била наета заедно с къщата. Имаше доста дрехи с етикет на „Маркс и ко“, Горен Хорбърн. Вече направеното запитване по телеграфа беше показало, че единственото, което Маркс знае за клиента си, е, че е плащал щедро. Сред личните вещи имаше дреболии, две-три лули, няколко романа, два от които на испански, старовремски револвер с ударник и китара.

— И сред всичко това — нищо — каза Бейнс, като крачеше из стаите със свещ в ръка. — Но, господин Холмс, моля ви да обърнете внимание на кухнята.

Тя беше мрачно помещение с висок таван в задната част на къщата. На един сламеник в ъгъла несъмнено беше спал готвачът. Масата бе затрупана с остатъци и мръсни чинии от вечерята предната вечер.

— Вижте това — каза Бейнс. — Какво ще кажете?

Той вдигна свещта пред един чудноват предмет в дъното на бюфета, толкова набръчкан и съсухрен, че беше трудно да се каже какво представлява. Беше черен и от кожа и приличаше на джудже.

Когато го разгледах, отначало помислих, че е мумифицирано бебе негърче, а после ми заприлича на сгърчена стара маймунка. Накрая така и не можах да реша дали е на човек или животно. През средата беше препасан с двойна редица бели миди.

— Крайно интересно, наистина много интересно — каза Холмс, като се взираше в зловещата реликва. — Още нещо?

Бейнс безмълвно го поведе към мивката и протегна свещта. В нея бяха пръснати крайниците и тялото на някаква бяла птица, свирепо нахъсана на парчета, както е била с перата. Холмс посочи гребена на обезобразената глава.

— Бял петел — отбеляза той. — Много интересно! Случаят наистина е изключително любопитен.

Но господин Бейнс беше запазил най-злокобния си експонат за края. Той извади изпод мивката цинкова кофа, пълна донякъде с кръв. После взе от масата тепсия с купчина овъглени костици.

— Нещо е било убито и изгорено. Събрахме ги от камината. Лекарят, който ги видя тази сутрин, каза, че не са човешки.

Холмс се усмихна и потри длани.

— Трябва да ви поздравя, инспекторе, за майсторската работа по случая. Надявам се, няма да ви засегна, ако кажа, че способностите ви надминават възможностите, с които разполагате.

В очите на инспектор Бейнс проблесна задоволство.

— Прав сте, господин Холмс, тук в провинцията линеем. Един такъв случай предоставя чудесна възможност и аз се надявам да не я изпусна. Какво е заключението ви за тези кости?

— Или са от агне, или от дете.

— А за белия петел?

— Необикновено, господин Бейнс, много необикновено. Бих казал почти уникално.

— Да, сър, в тази къща очевидно са живели много странни хора със странни привички. Един от тях е покойник. Дали не са го убили слугите му? Ако са те, ще ги заловим, защото всички пристанища са под наблюдение. Но аз не мисля така. Да, сър, не мисля така.

— Значи имате някаква хипотеза?

— И ще работя по нея сам, господин Холмс. Ако се справя, заслугата ще е само моя. Вие имате заслужена репутация, но аз

тепърва трябва да градя моята. Ще се радвам, ако след това мога да кажа, че съм решил случая без ваша помощ.

Холмс се засмя добродушно:

— Добре, инспекторе. Вървете по своя път, аз ще вървя по моя. Ако пожелаете, по всяко време съм готов да споделя с вас моите резултати. Смятам, че вече видях в тази къща всичко, което може да се види, и има други места, където ще оползотворя времето си по-резултатно. *Au revoir* и успех!

По безчет неуловими признаци, които друг не би забелязал, долавях, че Холмс е попаднал на гореща следа. Колкото и безучастен да изглеждаше отстрани, стаеното нетърпение и напрежението в блесналите му очи и оживените движения ме увериха, че плячката не е далеч. Верен на навика си, той не ми каза нищо, а и аз, верен на моя, не зададох никакви въпроси. Стигаше ми да участвам в лова и да оказвам скромната си помощ за залавянето, без да разсейвам този концентриран ум с ненужно прекъсване. Когато му дойдеше времето, щях да науча всичко.

Ето защо зачаках, но за мое все по-голямо разочарование напразно. Минаваха ден след ден, а приятелят ми не напредваше. Един предобед беше в Лондон и от случайна забележка разбрах, че е посетил Британския музей. С изключение на това единствено пътуване, дните му минаваха в дълги и често самотни разходки или в бърбрене с неколцина селски клюкари, с които се бе запознал.

— Мисля си, Уотсън, че една седмица в провинцията ще е безценна за теб — отбеляза той. — Много е приятно да видиш първите зелени филизи на живия плет и ресите в лещака. Могат да се прекарат поучителни дни само с една лопатка, кутия и елементарен учебник по ботаника.

Самият той обикаляше, екипиран по този начин, но растенията, с които се прибираще вечер, не бяха много.

От време на време, докато се разхождахме, срещахме инспектор Бейнс. Когато поздравяваше приятеля ми, пълното му червендалесто лице се разливаше в усмивка и очичките му блестяха. Почти не говореше за случая, но от малкото казано разбрахме, че и той не е недоволен от развитието на нещата. Трябва обаче да призная, че бях малко изненадан, когато пет дни след убийството отворих сутрешния вестник и видях голямото заглавие:

ЗАГАДКАТА В ОКСШОТ РАЗКРИТА

ПРЕДПОЛАГАЕМИЯТ УБИЕЦ АРЕСТУВАН

Когато го прочетох на глас, Холмс скочи от креслото като ужилен.

— Не може да бъде! — извика той. — Да не искаш да кажеш, че Бейнс го е заловил?

— Да — отвърнах аз и зачетох дописката:

Голямо вълнение обхвана късно снощи Ъшър и околностите му, когато стана ясно, че е извършен арест във връзка с убийството в Оксшот. Както помнят читателите, господин Гарсия от вила „Глициния“ беше намерен мъртъв в общинската мера на Оксшот със следи от свирепо насилие по тялото, а същата нощ слугата и готвачът му избягаха, което подсказваше, че са замесени в престъплението. Беше изказано предположението, макар и недоказано, че убитият е държал в дома си ценности и че мотивът за престъплението е кражба. Инспектор Бейнс, който разследва случая, положи всички усилия, за да намери скривалището на бегълците, тъй като имаше основателни причини да смята, че не са стигнали далеч, а се спотайват в предварително подготвено убежище. От самото начало обаче бе сигурно, че накрая ще бъдат открити, той като готвачът според показанията на един-двама търговци, които го били зърнали през прозореца, бил човек със забележителна външност — огромен на ръст мулат с явни негърски черти. Той бил видян и след престъплението и полицейският служител Уолтърс го преследвал следващата вечер, когато проявил дързостта да се завърне във вила „Глициния“. Тъй като предположил, че подобно посещение има някаква цел и вероятно ще се повтори, инспектор Бейнс освободил къщата, но оставил

засада в храстите. Снощи дивакът влязъл в капана и бил заловен след борба, в която тежко ранил полицейския служител Даунинг. Научаваме, че полицията ще пледира пред съда задържаният да остане в ареста и на това залавяне се възлагат големи надежди.

— Трябва незабавно да се срещнем с Бейнс! — извика Холмс и си грабна шапката. — Ще го хванем, когато излиза.

Забързахме по селската улица и както и очаквахме, видяхме инспектора да излиза от жилището си.

— Видели сте вестника ли, господин Холмс? — попита той и го протегна към нас.

— Да, Бейнс, видяхме го. Моля ви не се обиждайте, но ще си позволя да ви отправя едно приятелско предупреждение.

— За какво, господин Холмс?

— Проучих случая доста внимателно и не съм убеден, че вървите по вярната следа. Не ви съветвам да отивате толкова далеч, ако не сте сигурен.

— Много мило от ваша страна, господин Холмс.

— Уверявам ви, че ви желая само доброто.

Стори ми се, че за миг господин Бейнс почти намигна.

— Споразумяхме се всеки от нас да следва своята диря, господин Холмс. Това и правя.

— Чудесно! — каза Холмс. — Тогава не ме обвинявайте за нищо.

— Няма да го направя, сър, вярвам, че наистина ми мислите доброто. Но всеки от нас има свои методи, господин Холмс. Вие имате вашите, може би и аз също.

— Да не говорим повече за това.

— Винаги с радост ще ви съобщавам всичко ново. Този човек е абсолютен дивак, як като товарен кон и свиреп като дявол. Едва не отхапа палеца на Даунинг, наложи се няколко души да го обуздаят. Не говори думица английски, измъкнахме от него само някакво грухтене.

— И според вас имате доказателства, че той е убил господаря си?

— Не съм казал подобно нещо, господин Холмс, нищо такова не съм казал. Всички имаме свои пътечки. Вие вървете по вашата, аз по моята. Нали така се разбрахме.

Холмс сви рамене и отминахме.

— Не мога да разбера този човек. Като че ли си търси белята. Какво пък, да вървим, както каза, по своите пътеки и да видим къде ще ни изведат. Но в инспектор Бейнс се крие нещо, което не разбирам докрай. Седни в това кресло, Уотсън — каза Шерлок Холмс, когато се върнахме в „Бикът“. — Искам да те запозная с положението, тъй като довчера може би ще се нуждаеш от помощта ти. Ще ти представя развитието на случая, доколкото успях да го проследя. Колкото и да изглеждаше прост отначало, по пътя към решаването му се натъкваме на неочаквани трудности. Още има празнини, които трябва да запълним. По-късно ще се върнем на бележката, получена от Гарсия в нощта на убийството му. Можем да пренебрегнем идеята на Бейнс, че слугите на Гарсия са замесени в случая. Доказателство за това е фактът, че *именно той* е уредил гостуването на Скот Екълс с единствена цел осигуряването на алиби. Освен това именно Гарсия е кроял някакъв замисъл, и то престъпен замисъл, за същата нощ, през която е срещнал смъртта си. Казвам престъпен, защото само човек с престъпни намерения ще се опита да си осигури алиби. В такъв случай кой е най-вероятният му убиец? Явно човекът, срещу когото е бил насочен престъпният заговор. Струва ми се, че дотук догадките ми са верни. А сега да видим причината за изчезването на слугите на Гарсия. Те *всички* са били съучастници в същото неизвестно престъпление. Ако то бе осъществено успешно, след завръщането на Гарсия всякаво подозрение щеше да се разсее от показанията на англичанина и всичко щеше да свърши добре. Но начинанието е било опасно и е имало вероятност самият той да стане жертва. И затова уговорката е била, в случай че не се върне в уречения час, съучастниците му да се укрият в някакво предварително подготвено място, където биха могли да избягат от правосъдието и по-късно да направят нов опит. Това напълно би обяснило фактите, нали?

Цялата необяснима загадка сякаш се разплиташе пред очите ми. И както винаги се питах как дотогава бях останал сляп за всичко това.

— Но защо единият слуга се е върнал?

— Предполагам, че когато са избягали презглава, е забравил нещо ценно, нещо, с което не е могъл да се раздели. Това би обяснило упорството му, нали?

— А каква е следващата брънка?

— Следващата брънка е бележката, получена от Гарсия по време на вечеря. Тя сочи съучастника в другия край. Но къде по-точно? Вече ти показах, че вероятно се е намирал в голямо имение, а броят им в околността е ограничен. Посветих първите дни в селото на поредица разходки, като между ботаническите си проучвания се запознах с всички големи имения и със семейната история на обитателите им. Една-единствена къща прикова вниманието ми — Горен Гейбъл, прочутото имение от времето на Джеймс Първи^[1] на километър и половина от Окшот и на по-малко от километър от местопрестъплението. Останалите имения са собственост на прозаични и благопорядъчни люде, но господин Хендерсън от Горен Гейбъл несъмнено е необикновен човек, на когото могат да се случат необикновени неща. Затова съсредоточих вниманието си върху него и останалите обитатели на имението. Странна компания, Уотсън, като най-странен от всички е самият той. Успях да се срещна с него под благовиден претекст, но май прочетох в черните му, дълбоки и мрачни очи, че е напълно наясно със заниманията ми. Към петдесетгодишен мъж е, силен, жизнен, със сива коса, гъсти черни вежди, гъвкава походка и вид на император — жесток и деспотичен човек, който зад суровите черти крие огнен дух. Или е чужденец, или е живял дълго време в тропиците, защото е мургав и сух, но много жилав. Неговият приятел и секретар господин Лукас очевидно е чужденец, с шоколадова кожа, хитър, мазен и гъвкав като пантера, ужасно изискан в приказките. Както виждаш, Уотсън, вече разполагаме с две групи чужденци — във вила „Глициния“ и в Горен Гейбъл — и празниците започват да се запълват. Тези двама мъже, близки и доверени приятели, са в центъра на домакинството. Но има и още една личност, която вероятно е още по-важна за непосредствената ни цел. Хендерсън има две дъщери, на единайсет и тринайсет години. Гувернантката им госпожица Бърнет е около четирийсетгодишна. Освен нея има и един камериер. Тази групичка образува истинско семейство, защото пътуват заедно, а господин Хендерсън е голям пътешественик. Върнал се е в Горен Гейбъл едва преди няколко седмици след едногодишно отсъствие. Мога да добавя, че е баснословно богат и каквито и да са прищевките му, лесно може да ги задоволи. Освен това къщата е пълна с икономи, лакеи, прислужнички и обичайния охранен и ленив персонал на всяко голямо провинциално английско имение. Толкова

научих отчасти от селските клюки, отчасти чрез собствените си наблюдения. Няма по-добри информатори от несправедливо уволнените слуги и на мен ми провървя да открия един от тях. Разбира се, нямаше да го срещна, ако не бях го потърсил. Както отбеляза Бейнс, всеки си има методи. Та моите ми помогнаха да открия Джон Уорнър, бивш градинар в Горен Гейбъл, уволнен в пристъп на гняв от тираничния му господар. Той пък има приятели сред слугите в къщата, обединени от страха и неприязънта към господаря. Така получих ключа за тайните на имението. Странни хора, Уотсън! Не твърдя, че вече всичко ми е ясно, но поне хората не могат да останат незабелязани. Къщата е с две крила, слугите живеят в едното, а семейството — в другото. Единствената връзка между двете крила е камериерът на Хендерсън, който сервира по време на хранене. Всичко се отнася до определена врата. Гувернантката и децата излизат само в градината. Хендерсън никога не ходи сам, чернокожият секретар му е като сянка. Слугите си шушукат, че господарят им изпитва ужасен страх от нещо. „Продад си е душата на дявола за пари — каза ми Уорнър — и сега чака той да дойде и да си поиска своето.“ Никой няма представа, откъде идва и какъв е. Много е жесток. На два пъти Хендерсън се нахвърлял с камшик върху селяни и само благодарение на дълбоката кесия и солидното обезщетение му се разминал съдът. А сега, Уотсън, да видим положението в светлината на тези нови сведения. Можем да приемем, че писмото е от някой от това странно семейство и е представлявало уговореният знак Гарсия да извърши някакво вече планирано покушение. Кой е написал бележката? Явно човек от крепостта, при това жена. Кой, ако не госпожица Бърнет, гувернантката? Всички улики водят към нея. Да приемем за момента тази хипотеза и да видим до какво ще доведе. Ще добавя, че възрастта и характерът на госпожица Бърнет категорично изключват първоначалното ми предположение за любовна история. Ако бележката е написана от нея, тя вероятно е приятелка и съучастничка на Гарсия. Тогава какво би направила при вестта за смъртта му? Ако го е сполетяла при някакво престъпно деяние, вероятно ще мълчи. И все пак е вероятно дълбоко в сърцето си да изпитва скръб и омраза към убийците и да помогне, с каквото може, те да получат възмездие. Можем ли в такъв случай да се срещнем с нея и да се опитаме да я използваме? Това беше първата ми мисъл. Но тук изниква един

злокобен факт. Никой не е виждал госпожица Бърнет от нощта на убийството. Оттогава е изчезнала. Жива ли е? Дали не е убита в същата нощ като приятеля, когото е повикала? Или е само затворена? Това са въпроси, на които тепърва предстои да отговорим. Ти, Уотсън, ще оцениш колко сложно е положението. Няма нищо, на което да се опрем и да поискаме арест. Изложена пред съда, цялата ни постройка ще изглежда нереална. Изчезването на жената не означава нищо в този необикновен дом, където всеки обитател може да остане невидим със седмици. И все пак има вероятност в настоящия момент животът ѝ да е в опасност. По силите ми е само да следя къщата и да оставя агента си Уорнър на пост до портала. Не можем да си позволим подобно положение да продължава дълго. Ако законът е безсилен, трябва сами да поемем риска.

— Какво предлагаш?

— Знам коя е нейната стая. Дотам може да се стигне по покрива на една външна пристройка. Предлагам довечера двамата да идем и да проверим дали няма да намерим точно там отговора на загадката.

Трябва да призная, че перспективата не ми се стори примамлива. Стара къща, в която цари злокобен дух, странни и чудати обитатели, неизвестни опасности, свързани с проникването ни в къщата, и това, че се поставяхме извън закона — всичко това никак не ме въодушевяваше. Но в хладнокръвните разсъждения на Холмс се криеше нещо, което не даваше на човек никаква възможност да се отклони от замисленото приключение. Ясно бе, че това е единственият начин да се стигне до решение. Мълчаливо стиснах ръката му и жребият беше хвърлен.

Но не беше писано разследването ни да има толкова рискован завършек. Към пет часа, вече на смрачаване, в стаята ни се втурна развълнуван селянин.

— Заминаха, господин Холмс. Хванаха последния влак. Дамата се отскубна и сега е долу в един файтон.

— Отлично, Уорнър! — извика Холмс, като скочи. — Уотсън, празниците се запълват стремително.

Във файтона седеше жена, почти припаднала от нервно изтощение. По изпитото ѝ лице се четяха следите от неотдавнашна трагедия. Главата ѝ беше отпусната апатично, но когато я вдигна и обърна към нас безизразните си очи, видях, че зениците ѝ

представяват две черни точки в центъра на големите сиви ириси. Беше упоена с опиум.

— Наблюдавах портата, както ми заръчахте, господин Холмс — каза нашият пратеник, уволненият градинар. — Когато каретата излезе, я проследих до гарата. Жената вървеше като насън, но когато се опитаха да я качат на влака, се опомни и започна да се съпротивява. Натиках я във вагона. Тя пак се отскубна. Застъпих се за нея, настаних я във файтона и ето ни тук. Няма да забравя лицето на прозореца на вагона, докато я отвеждах — черноокия жълт дявол с изкривена от бяс физиономия. Няма да живея дълго, ако му попадна в ръцете.

Качихме жената горе, сложихме я на канапето и няколко чаши силно кафе не след дълго прочистиха ума ѝ от мъглите на опиата. Холмс повика Бейнс и му обясни накратко положението.

— О, сър, намерили сте доказателството, което ми е нужно — каза инспекторът, стискайки сърдечно ръката на приятеля ми. — От самото начало и аз вървя по същата следа.

— Какво! Подозирали сте Хендерсън?

— Да, господин Холмс. Докато вие дебнехте в храстите до Горен Гейбъл, аз ви виждах от едно съседно дърво. Просто беше въпрос на късмет кой пръв ще получи доказателства.

— Тогава защо арестувахте мулата?

Бейнс се подсмихна.

— Бях сигурен, че Хендерсън, както се е нарекъл, усеща, че е под подозрение, и докато има някаква опасност, ще се спотайва и няма да предприема нищо. Арестувах невинен човек, за да го накарам да си мисли, че сме свалили подозрението от него. Знаех, че тогава вероятно ще се разкрие и ще ни даде възможност да стигнем до госпожица Бърнет.

Холмс сложи ръка на рамото на инспектора.

— Ще стигнете далеч в попрището си. Притежавате инстинкт и интуиция — каза той.

Бейнс се изчерви от удоволствие.

— Цяла седмица на гарата дежури цивилен полицаи. Където и да идат обитателите на Горен Гейбъл, той ще ги държи под око. Но сигурно му е било трудно да реши какво да прави, когато госпожица Бърнет се е изскубнала. Слава Богу, че вашият съгледвач се е погрижил

за нея и всичко свърши добре. Не можем да го арестуваме без нейните показания, затова колкото по-скоро ги получим, толкова по-добре.

— Тя се възстановява с всяка минута — каза Холмс, като хвърли поглед към гувернантката. — Но кажете ми, Бейнс, що за човек е този Хендерсън?

— Хендерсън — отвърна инспекторът — е дон Мурильо, наричан навремето Тигъра на Сан Педро.

Тигъра на Сан Педро! За миг като светкавица през ума ми мина цялата история на този мъж. Беше прочут като най-разгулния и кръвожаден тиранин, управлявал някога под маската на цивилизован управник. Силен, безстрашен и пълен с енергия, той имаше достатъчно достойнства, за да тероризира народа си в продължение на десет-дванайсет години. Името му всяваше ужас в цяла Централна Америка. Накрая се бе вдигнал всеобщ бунт срещу него. Но с извънредната си хитрост той усетил задаващата се опасност и скришом натоварил съкровищата си на борда на кораб с екипаж, съставен от предани поддръжници. На следващия ден бунтовниците превзели празен дворец. Нямало ги диктатора, двете му деца, секретаря и богатството. От този миг той изчезнал вдън земя и в европейските вестници често се пишеше за него.

— Да, сър, дон Мурильо, Тигъра на Сан Педро — повтори Бейнс. — Ако направите справка, ще видите, че цветовете на Сан Педро са зелено и бяло като в бележката, господин Холмс. Той се наричаше Хендерсън, но аз проследих назад дирята му през Париж, Рим и Мадрид до Барселона, където корабът му акостираше през 1886 година. Търсили са го през цялото време, но едва тук успели да го намерят.

— Откриха го преди година — обади се госпожица Бърнет, която беше седнала и напрегнато следеше разговора. — Направиха опит за покушение, но някакъв зъл дух го спаси. Ето и сега, благородният самоотвержен Гарсия загина, а чудовището още е живо. Но ще дойде друг, след него ще има и още, това е толкова сигурно, колкото утрешният изгрев.

Тя стисна в юмруци слабите си ръце и лицето ѝ пребледня от прилив на омраза.

— Но как попаднахте вие сред тях, госпожице Бърнет? — попита Холмс. — Как така една английска дама се оказва замесена в тази смъртоносна история?

— Защото на света няма друг начин да се въздаде справедливост. Какво го е грижа английското правосъдие за реките кръв, пролети преди време в Сан Педро, или за кораба, натоварен с откраднати богатства? За вас това са престъпления, извършени сякаш на друга планета. Но ние знаем. Ние познахме истината в скръб и страдание. За нас няма по-страшен дявол от Хуан Мурильо и няма да имаме покой, докато жертвите му продължават да зоват за възмездие.

— Без съмнение той е точно такъв, какъвто го описвате — каза Холмс. — Чух, че бил звяр. Но какво общо има това с вас?

— Ще ви разкажа всичко. Полицията на този злодей под един или друг предлог убиваше всеки, срещу когото имаше и най-малкото подозрение, че след време може да стане опасен бунтовник. Моят съпруг — истинското ми име е сеньора Виктор Дурандо — беше посланик на Сан Педро в Лондон. Тук се запознахме и се оженихме. Не е имало по-благороден човек от него. За нещастие Мурильо чу за неговите достойнства, привика го под някакъв претекст и заповяда да го застрелят. Предчувствайки съдбата си, той ме накара да остана тук. Земите му бяха конфискувани, а аз получих пенсия и останах да скърбя. После тиранинът падна. Избяга, както казахте. Но безчет хора, чийто живот той разби, чиито най-близки и скъпи същества бяха подложени от него на страдания и смърт, не пожелаха да оставят нещата така. Обединиха се в съзаклатие, което ще изчезне едва след като извърши делото си. Когато познахме в Хендерсън сваления тиранин, задачата ми беше да се промъкна в семейството му и да осведомявам останалите за всяко негово движение. Успях да го сторя, получих работа като гувернантка. Той дори не подозираше, че тази, която седи срещу него на масата, е жената, чийто съпруг той бе изпратил на небето за по-малко от час. Усмивах му се, занимавах се с децата и чаках да настъпи часът ми. В Париж беше направено покушение, уви, неуспешно. Обикаляхме напосоки из Европа, за да се отървем от преследвачите, и накрая се върнахме в тази къща, която бе наел при първото си пристигане в Англия. Но и тук го очакваха пратениците на правосъдието. Тъй като знаеше, че ще се върне тук, Гарсия, син на бивш висш сановник в Сан Педро, го чакаше с верните си другари с по-скромен произход, но и в тримата гореше пламъкът на отмъщението. През деня не можеше да стори нищо, защото Мурильо вземаше всевъзможни предпазни мерки и никъде не мърдаше без

неотлъчната си сянка Лукас, или Лопес, както беше известен по времето на своето величие. Нощем обаче спеше сам и отмъстителят би могъл да го стигне. Написах последните указания, защото Мурильо винаги беше нащрек и непрекъснато сменяше спалнята си. Трябваше да се погрижа вратата да е отключена, а сигналът със зелена и бяла светлина на прозореца към пътя трябваше да уведоми Гарсия, че всичко е наред или че покушението се отлага. Но всичко се обърка. По някакъв начин съм събудила подозренията на секретаря Лопес. Той се промъкна зад мен и се хвърли отгоре ми точно когато завършвах бележката. Двамата с господаря му ме завлякоха в моята стая и обявиха, че съм осъдена на смърт като предателка. Готови бяха на място да ме убият с ножовете си, ако можеха да избягнат последиците. Накрая след дълго умуване решиха, че убийството ми е свързано с голям риск. Но решиха да се отърват завинаги от Гарсия. Запушиха ми устата и Мурильо започна да ми извива ръката, докато не им казах адреса. Кълна се, че щях да мълча, дори да я беше счупил, ако знаех какво ще сторят с Гарсия. Лопес сложи адреса на бележката, написана от мен, запечатана я с копчето на ръкавела си и я изпрати по прислужника Хосе. Не знам как са го убили, знам само, че именно ръката на Мурильо е нанесла смъртоносните удари, защото Лопес остана да ме пази. Мисля, че звярът е чакал в храстите, между които се вие алеята, и е нападнал Гарсия, когато е минавал. Отначало мислех да го оставят да влезе в къщата и да го убият като крадец, но решиха, че ако се окажат замесени в разследване, току-виж самоличността им излезе наяве и станат уязвими за нови нападения. Имаше вероятност със смъртта на Гарсия преследването да спре, тъй като подобна смърт можеше да уплаши и да обезкуражи останалите. Можеше всичко да им се размине, ако аз не знаех. Не се съмнявам, че имаше мигове, когато животът ми висеше на косъм. Бях затворена в стаята ми, подложена на най-ужасяващи заплахи, жестоко малтретирана, за да сломят духа ми — вижте раната на рамото ми и синините по ръцете ми, — а когато се опитах да извикам през прозореца, ми запушиха устата. Това жестоко пленничество продължи пет дни, като ме хранеха, колкото да не умра от глад. Днес следобед ми донесоха обилен обяд, но след като го изядох, разбрах, че са ме упоили. Като насън си спомням, че ме завлякоха до каретата. В същото състояние ме качиха във влака. Едва тогава, когато той вече тръгваше, изведнъж осъзнах, че свободата ми е

в собствените ми ръце. Изскочих навън, те се опитаха да ме издърпат обратно и ако не ми беше помогнал този добър човек, който ме отведе до файтона, така и нямаше да успея да им се изплъзна. Сега благодарение на Бога завинаги съм спасена от ръцете им.

Всички изслушахме внимателно този необикновен разказ. Холмс наруши мълчанието.

— Проблемите ни не са свършили — поклати той глава. — Работата на полицията свършва, но предстои работата на правосъдието.

— Точно така — потвърдих аз. — Един ловък адвокат може да представи всичко като самозащита. Възможно е в миналото да са извършили стотици престъпления, но могат да бъдат съдени само за това.

— Хайде, хайде — каза ободрително Бейнс. — Аз имам по-голяма вяра в правосъдието. Самозащитата е едно. А да причакаш хладнокръвно човек с намерение за убийство, е съвсем друго, на каквато и опасност да си бил изложен. Не, не, всички ние ще бъдем удовлетворени, когато видим обитателите на Горен Гейбъл на следващата сесия на Лондонския съд.

Историята обаче показва, че трябваше да измине още време, преди Тигъра на Сан Педро да си получи заслуженото. С хитрост и дързост той и спътникът му се отървали от преследвача, като влезли в някаква сграда на улица „Едмънтън“ и излезли през заден вход на площад „Кързън“. От този ден никой повече не ги видя в Англия. Половин година след това в стаите им в хотел „Ескориал“ в Мадрид бяха намерени убити маркиз Монталва и секретарят му сеньор Рули. Престъплението беше приписано на нихилисти и убийците така и не бяха арестувани. Инспектор Бейнс ни посети на улица „Бейкър“ с писмено описание на чернокожия секретар и властните черти, приковаващите черни очи и гъстите вежди на господаря му. Не остана никакво съмнение, че макар и закъсняло, правосъдието най-накрая беше възтържествувало.

— Объркан случай, скъпи Уотсън — отбеляза Холмс, докато пушеше лулата си след вечеря. — Няма да можеш да го представиш в сбитата форма, която толкова обичаш. Той се състои от две части, засяга две групи тайнствени личности, а допълнително го усложнява достопочтеното присъствие на приятеля ни Скот Екълс, благодарение

на когото разбрах, че убитият е имал методичен ум и силно развит инстинкт за самосъхранение. Забележителен е дори само фактът, че сред същинска джунгла от улики, добити и с ценното съдействие на инспектора, не изпуснахме най-важното и минахме по лъкатушешката пътека. Има ли нещо, което да е останало неясно за теб?

— Защо се е върнал мулатът?

— Мисля, че обяснението се крие в странното чудовище в кухнята. Готвачът е бил първобитен дивак от горските пуцинаци на Сан Педро и това е бил неговият фетиш. Когато са побягнали към предварително подготвеното убежище — вече заето без съмнение от съучастник, — другарят му го е убедил да не взема толкова издайнически предмет. Но сърцето на мулата е останало с него и отново го е отвело там на следващия ден, когато, надничайки през прозореца, е зърнал оставения на пост полицаи Уолтърс. Изчакал е още три дни и накрая благоговението или суеверието са го накарали да опита отново. Инспектор Бейнс, който с обичайното си лукавство омаловажи пред мен това произшествие, му е заложил капан, в който той е попаднал. Нещо друго, Уотсън?

— Разкъсаната птица, кофата с кръв, обгорелите кости и изобщо загадката със странния вид на кухнята?

Холмс се усмихна, като отвори бележника си.

— Прекарах един предобед в Британския музей в четене на това-онова. Ето един цитат от труда на Екерман „Вуду и негърските религии“: *Последователят на вуду не предприема нищо важно, без да направи жертвоприношение пред нечистите си богове. В крайната им форма тези обичаи са във вид на човешко жертвоприношение, последвано от канибализъм. По-честите жертви са бял петел, който бива разкъсван жив, или черен козел, чието гърло се прерязва, а трупът се изгаря.* Виждаш, че нашият дивак е следвал ритуала много строго. Това е нелепо, Уотсън — добави Холмс, докато бавно закопчаваше бележника си, — но както вече имах случай да отбележа, от нелепото до ужасяващото има само една крачка.

[1] Крал на Англия (1603–1625) и на Шотландия (1567–1625) — Б.пр. ↑

ПЛАНОВЕТЕ НА ПОДВОДНИЦАТА „БРУС-ПАРТИНГТЪН“

През третата седмица на ноември 1895 година цял Лондон бе обгърнат от гъста жълтеникава мъгла. От понеделник до четвъртък от нашите прозорци на улица „Бейкър“ едва се виждаха очертанията на отсрещните къщи. Първия ден Холмс прекара в съставяне на показалец за огромния си справочник. Вторият и третият преминаха мирно в занимания с предмета, който отскоро му бе станал хоби — средновековната музика. Но когато за четвърти ден подред след закуска навън видяхме само носеща се нанякъде сива къделя и мазни капчици, които се стичаха по стъклото, неспокойният и деен характер на приятеля ми се възбунтува срещу сивото съществуване. Той крачеше неспокойно из дневната, трескав от стаена енергия, гризеше си ноктите, барабанеше по мебелите и си правеше шеги с бездействието.

— Нищо интересно ли няма във вестниците, Уотсън? — попита.

Знаех, че под интересно Холмс разбира интересно престъпление. Пресата отразяваше една революция, предвиждания за война, за правителствени промени, но това не влизаше в кръгозора на приятеля ми. В криминалната хроника срещнах единствено баналности и дреболии. Холмс простена и пак заснова нервно.

— Лондонският престъпник е голям глупак — каза той с киселия тон на ловец, изпуснал дивеча. — Погледни през прозореца, Уотсън. Виж как фигурите едва се мержелеят, прозират и отново се разтварят в мъглата. В такъв ден някой крадец или убиец може да броди из Лондон, както тигърът се промъква в джунглата, невидим, докато не се хвърли върху плячката си, а и тогава ще го види само тя.

— Има сума ти дребни кражби — казах.

Холмс изсумтя презрително.

— Тези величествени и мрачни декори са издигнати за нещо много по-значително — каза той. — Обществото има късмет, че не съм престъпник.

— Вярно е! — възкликнах искрено.

— Да предположим, че съм Брукс, Удхаус или който и да е от петдесетината мъже, имащи основателни причини да отнемат живота ми. Как щях да оцелея, ако аз бях по петите си? Едно повикване, лъжлива среща и всичко щеше да свърши. Хубаво е, че мъглите липсват в латинските страни, където стават най-много убийства. Я виж! Най-сетне се явява нещо, което ще разнообрази пълната скука.

Беше прислужничката с телеграма. Холмс нетърпеливо я отвори и се разсмя.

— Какво ли се задава? Брат ми Майкрофт идва насам.

— Какво чудно? — попитах.

— Какво чудно ли? Все едно да видиш трамвай да върви по селски път. Майкрофт си има релси и не излиза от тях. Жилището в „Пал мал“, клуб „Диоген“, Уайтхол — това е кръгът му. Идвал е тук само веднъж. Какво ли го е накарало да дерайлира?

— Не обяснява ли?

Холмс ми подаде телеграмата на брат си: *Трябва да се срещнем заради Кадоган Уест. Пристигам веднага. Майкрофт.*

— Кадоган Уест? Чувал съм това име.

— На мен нищо не ми говори. Но просто не мога да повярвам, че Майкрофт е способен да измени така радикално на навиците си! Все едно някоя планета да напусне орбитата си. Впрочем знаеш ли с какво се занимава Майкрофт?

Смътно се сещах, беше ми споменал нещо по време на приключението с гръцкия преводач.

— Ти ми каза, че заемал скромна длъжност към британското правителство.

Холмс се позасмя.

— По онова време не те познавах толкова добре. Човек трябва да бъде дискретен по отношение на важните държавни дела. Прав си, че работи за британското правителство. В известен смисъл може да се каже, че от време на време самият той е британското правителство.

— Какво говориш, Холмс!

— Предполагах, че ще те изненадам. Майкрофт получава четиристотин и петдесет лири годишно, подчинява се на заповеди, няма никакви амбиции, не би приел никакви почести или титли, но си остава най-незаменимият човек в страната.

— Как така?

— Ами постът му е уникален. Сам си го е измислил. Преди не е имало нещо подобно, няма и да има. Той притежава най-подредения и методичен ум, най-способния от всички да запаметява факти. Същите огромни способности, които аз насочих за разкриване на престъпления, той използва за особената си работа. Изпращат му заключенията на всички отдели и той е централната борса, клиринговата къща, която прави баланса. Останалите са специалисти в някаква област, а той е специалист по всичко. Да речем, някой министър има нужда от сведения по въпрос, който засяга едновременно флота, Индия, Канада и двойния паричен стандарт. По всеки от тези въпроси е възможно да се получи мнението на съответните отдели, но единствен Майкрофт е в състояние да ги обхване всичките и веднага да каже в какво отношение са помежду си. В началото го използваха, за да пестят време, един вид за удобство, но вече е жизненоважен. В този велик ум всичко е картотекирано и може да бъде начаса извадено. Много пъти мнението му се е оказвало решаващо за националната политика. Това е смисълът на живота му. Не мисли за нищо друго, освен когато си прави гимнастика за ума, помагайки ми със съвет по някой от моите дребни проблеми. Но днес Юпитер слиза сред смъртните. Какво ли означава това, за Бога? Кой е Кадоган Уест и каква е връзката му с Майкрофт?

— Сетих се! — извиках аз и запрехвърлях купа вестници на дивана. — Ето го! Кадоган Уест е младежът, намерен мъртъв в метрото във вторник сутринта.

Холмс застина с щръкнала нагоре лула.

— Сигурно става дума за нещо сериозно, Уотсън. Една обикновена смърт няма да накара брат ми да измени на навиците си. Но каква ли е връзката му с този случай? Доколкото си спомням, той не се отличаваше с нищо особено. Младежът явно е скочил от влака и се е самоубил. Не е бил ограбен, не са открити следи от насилие. Нали така беше?

— По време на разследването — казах — са излезли наяве нови факти. При по-внимателно вглеждане случаят се оказва не толкова обикновен.

— Ако се съди по това, че е накарал брат ми да измени на навиците си, би трябвало да е крайно необикновен — Холмс се отпусна удобно в креслото. — Е, Уотсън, да чуем какви са фактите.

— Името на младежа е Артър Кадоган Уест, двайсет и седем годишен, ерген, чиновник в арсенала в Улуич.

— Правителствен служител. Ето я връзката с брат ми Майкрофт.

— Внезапно заминал от Улуич в понеделник вечерта. Последна го видяла годеницата му, госпожица Вайълет Уестбъри, с която се разделил в мъглата към седем и половина вечерта. Не са се карали и тя не може да си обясни постъпката му. Нищо не е известно за него до следващата сутрин, когато трупът му е бил намерен от един калайджия на име Мейсън точно пред станция „Олдгейт“ на лондонското метро.

— По кое време?

— Тялото е било открито в шест часа сутринта във вторник. Лежало до станцията там, където релсите излизат от тунела, до лявата стрелка на семафора, която сочи на изток. Черепът му бил раздробен, което ясно говорило за падане от влака. Това е единственият начин трупът да се озове на линията. За да бъде пренесен от някоя съседна улица, трябва да се премине през бариерите на станцията, където непрекъснато има контролор. Това изглежда абсолютно сигурно.

— Чудесно. Дотук нещата са ясни. Младежът, жив или умрял, е скочил или е бил хвърлен от влака. Продължавай!

— Влаковете, пътуващи по линията, до която е бил открит трупът, се движат от изток на запад, някои са на метрото, а други идват от Уилъсдън и от по-далечните разпределителни гари. Може да се приеме за сигурно, че младежът е пътувал в тази посока късно вечерта, но не може да се определи кога точно се е качил на влака.

— Но по билета му, разбира се, ще стане ясно.

— В джобовете му не е имало билет.

— Не е имало билет! Драги Уотсън, това вече наистина не е обичайно. От опит знам, че е невъзможно да стигнеш до перона на метрото, без да си покажеш билета. Не може младежът да не е имал билет. Дали не са го взели, за да не се разбере на коя станция се е качил? Не е изключено. Но този момент е интересен. Доколкото разбрах, няма следи от грабеж.

— Явно не. Тук е даден списък на вещите му. В портфейла му е имало две лири и петнайсет шилинга. Освен това е намерена чекова книжка за клона на банка „Кепитъл енд каунтис“ в Улуич. По нея са установили самоличността му. Имало е и два билета за първи балкон

на театъра в Улуич за същата вечер. Както и един малък пакет с чертежи.

Холмс възкликна доволно.

— Най-сетне, Уотсън: британското правителство, арсеналът в Улуич, чертежи, брат ми Майкрофт. Нещата се навързаха. Но ето го и него, ако не се лъжа, той сам ще ни каже за какво става дума.

След миг висок и внушителен в стаята влезе Майкрофт Холмс. Набитото му пълно тяло пораждаше усещане за тромава мудност, но над този недодялан силует стоеше глава с толкова тънки вежди, толкова проникателни и дълбоки сиви очи, толкова решителни устни и толкова изтънчена одухотвореност, че още с първия поглед човек забравяше грубото тяло и мислеше само за господстващия ум.

Веднага след него влезе и нашият приятел от Скотланд ярд Лестрейд — слаб и строг. Мрачните лица на двамата подсказаха, че става дума за тежко разследване. Детективът се здрависа мълчаливо. Майкрофт Холмс свали палтото си и се отпусна в едно кресло.

— Изключително тревожна работа, Шерлок — каза той. — Никак не ми е приятно да изменям на навиците си, но властите не искат и да чуят за отказ. Много е неприятно, че точно при настоящото положение в Сиам напускам кабинета си. Но кризата е истинска. Никога не съм виждал министър-председателя така разтревожен. А Адмиралтейството жужи като разтревожен кошер. Прочете ли фактите по случая?

— Току-що. Какви са тези чертежи?

— Е, това е въпросът! За щастие съдържанието им не стана обществено достояние. В противен случай вестниците щяха да вдигнат голям шум. Документите, които този окаян младеж е носел в джоба си, са планове на подводницата „Брус-Партигтън“.

Сериозният тон на Майкрофт Холмс показваше, че според него става дума за нещо изключително важно. Двамата с брат му седяхме в очакване.

— Сигурно си чувал за нея. Май няма човек, който да не е чувал.

— Само името ѝ ми е познато.

— Това е най-строго пазената правителствена тайна. Морската война става безпредметна в радиуса на действие на подводницата. Преди две години чрез бюджетни кредити бе прикрита немалка сума, която се даде за придобиване на монополни права върху

изобретението. Бяха положени всички възможни усилия, за да се запази тайната. Плановете, които са изключително сложни и включват около триста патента, всеки един жизненоважен за действието на цялата система, се пазят в усъвършенствана каса в секретна пристройка на арсенала с обезопасени срещу кражба врати и прозорци. При никакви обстоятелства не би трябвало да се изнасят от канцеларията. Дори главният конструктор на флота трябва да отиде до канцеларията в Улуич, ако му е нужна справка. А ето че ги намираме в джоба на един младши чиновник посред Лондон. От гледна точка на правителството това е просто ужасно.

— Но нали ги получихте обратно?

— Не, Шерлок, не! В това е проблемът. От Улуич са взети десет чертежа. В джобовете на Кадоган Уест са намерени седем. Трите най-важни липсват — откраднати, изчезнали. Зарежи всичко, Шерлок, всичките банални и незначителни полицейски гатанки. Трябва да разрешиш жизненоважен въпрос с международно значение. Защо Кадоган Уест е взел документите, къде са липсващите, как е загинал, как тялото му е попаднало там, където е намерено, как може да се поправи злото? Намери отговора на всички тези въпроси и ще направиш на страната си неоценима услуга.

— Защо сам не го намериш, Майкрофт? Ти ще се справиш не по-зле от мен.

— Възможно е, Шерлок. Но въпросът е да се съберат подробностите. Дай ми подробностите и аз ще ти дам отлично експертно мнение, без да ставам от креслото си. Но да тичам напред-назад, да разпитвам пазачи в метрото и да пълзя с лупа в ръка — това не е моят *métier*^[1]. Не, само ти можеш да изясниш въпроса. Ако имаш желание да видиш името си в следващия списък за награди и титли...

Приятелят ми се усмихна и поклати глава.

— Мен ме вълнува чистата игра — каза той. — Но загадката определено съдържа интересни моменти и с радост ще се заема. Кажи ми още факти, ако обичаш.

— На този лист нахвърлях най-важните, както и няколко адреса, които ще ти бъдат от полза. Официалният пазител на документите е известният правителствен експерт сър Джеймс Уолтър с два реда отличия и титли. Той е на държавна служба от младини, джентълмен, радушно приет в повечето изискани домове и най-вече човек, чийто

патриотизъм не подлежи на съмнение. У него е единият от двата ключа за касата. Ще добавя, че документите със сигурност са били в кабинета до края на работния ден в понеделник и че сър Джеймс е заминал за Лондон към три часа, отнасяйки ключа със себе си. Цялата вечер, когато се е случило произшествието, е прекарал в дома на адмирал Сенклер на площад „Баркли“.

— Това потвърдено ли е?

— Да, брат му — полковник Валънтайн Уолтър, е свидетел на заминаването му от Улуич, а адмирал Сенклер — на пристигането в Лондон. Сър Джеймс не е под пряк прицел.

— У кого е бил другият ключ?

— У началника на канцеларията господин Сидни Джонсън. Той е четирийсетгодишен, женен, с пет деца. Мълчалив и свъсен човек, но като цяло има отлично досие. Колегите му не го обичат особено, но е работлив и усърден. Според собствения му разказ, потвърден само от думите на жена му, в понеделник след работа е прекарал вечерта у дома и ключът му през цялото време е висял на верижката на часовника му, както обикновено.

— Разкажи ни за Кадоган Уест.

— На държавна служба от десет години, справял се е отлично с работата си. Носи му се славата на буен и безразсъден човек, но е бил честен и почтен. Не разполагаме с нищо срещу него. Той е следващият по ранг след Сидни Джонсън. Поради задълженията си се е ползвал с всекидневен достъп до планове. Никой друг не е имал право да работи с тях.

— Кой е заключил планове онази вечер?

— Господин Сидни Джонсън, началникът на канцеларията.

— Е, съвсем ясно е кой ги е взел. А и са се намерили у Кадоган Уест. Това май решава въпроса, нали?

— Настина, Шерлок, и все пак толкова много неща остават неизяснени. На първо място, защо ги е взел?

— Предполагам, заради цената им.

— Лесно е могъл да получи няколко хиляди.

— Можеш ли да предложиш някакъв друг мотив за отнасянето им в Лондон освен продажба?

— Не.

— Тогава трябва да приемем това като работна хипотеза. Младежът е откраднал документите. Могъл е да го стори само ако е имал подправен ключ...

— Няколко подправени ключа. Включително за цялата сграда и за стаята.

— Значи е имал няколко подправени ключа. Отнесъл е документите в Лондон, за да продаде тайната, като несъмнено е възнамерявал да върне плановете в касата на сутринта, без някой да усети липсата им. И в Лондон по време на предателската му мисия са го убили.

— Как?

— Да предположим, че се е връщал в Улуич, когато са го убили и са го изхвърлили от вагона.

— „Олдгейт“, където е бил открит трупът, е доста след станцията при Лондонския мост, откъдето трябва да се мине за Улуич.

— Може да има редица причини, заради които да е отминал Лондонския мост. Да речем, пътувал е с някого, с когото е водил интересен разговор. След това разговорът е довел до свада, в която е изгубил живота си. Вероятно се е опитал да избяга от вагона, паднал е на релсите и е загинал. Другият е затворил вратата. Имаше гъста мъгла и никой нищо не е видял.

— Не можем да дадем по-добро обяснение, опирайки се на онова, което знаем в момента. И все пак помисли, Шерлок, колко много неща остават необяснени. Ще предположим, че Кадоган Уест *предварително* е бил решил да занесе документите в Лондон. Тогава, естествено, би си уговорил среща с чуждия шпионин и не би поел никакви ангажменти за вечерта. А вместо това той взема билети за театър, тръгва с годеницата си нататък и посред пътя неочаквано изчезва.

— Параван — каза Лестрейд, който седеше и слушаше напрегнат разговора.

— Много странен параван. Това е възражение номер едно. Възражение номер две: да предположим, че пристига в Лондон и се среща с агента. До сутринта трябва да върне документите, иначе кражбата ще бъде открита. Откраднал е десет чертежа. В джоба му са намерени само седем. Какво е станало с останалите три? Сигурно е, че

е нямало да ги даде доброволно. Освен това — къде са получените за измяната пари? Логично е в джоба му да е имало голяма сума.

— На мен ми се вижда напълно ясно — обади се Лестрейд. — Нямам никакви съмнения относно онова, което се е случило. Откраднал е документите, за да ги продаде. Видял се е с агента. Не са се споразумели за парите. Тръгнал е да се прибира, агентът го е последвал. Във влака го е убил, взел е най-важните документи и е изхвърлил тялото му от вагона. Това обяснява всичко, нали?

— Защо не е имал билет?

— Билетът би показал коя е най-близката до дома на агента станция. Затова той го е взел от джоба на убития.

— Добре, Лестрейд, много добре — каза Холмс. — Теорията ви е логична. Но ако е така, случаят е приключен. От една страна, изменникът е мъртъв. От друга — плановите за подводницата „Брус-Партингтън“ вероятно вече са извън Англия. Какво ни остава?

— Да действаме, Шерлок, да действаме — извика Майкрофт и скочи на крака. — Всичките ми инстинкти се бунтуват срещу това обяснение. Използвай способностите си! Иди на местопрестъплението! Разговаряй с всички замесени в случая! Не оставяй камък необърнат! В цялата си кариера не си имал толкова голяма възможност да бъдеш в услуга на страната си.

— Добре, добре — сви рамене Холмс. — Да вървим, Уотсън! Лестрейд, ще имаме ли удоволствието да прекараме във вашата компания час-два? Ще започнем разследването с посещение на станция „Олдгейт“. Довиждане, Майкрофт. До довечера ще ти докладвам, но те предупреждавам, не очаквай много.

След час Холмс, Лестрейд и моя милост стояхме на релсите при стрелката непосредствено след станция „Олдгейт“. Железопътната компания бе представена от любезен червендалест възрастен мъж.

— Ето тук лежеше трупът на младежа — посочи той на около метър от релсите. — Не може да е паднал от другаде. Както виждате, почти в тунела сме и наоколо са само стени. Няма откъде да е освен от влака, а този влак, както установихме, е минал към полунощ в понеделник срещу вторник.

— Претърсени ли са вагоните за следи от борба?

— Няма никакви следи, нито се намери билет.

— Някой да е съобщавал за отворена врата?

— Никой.

— Тази сутрин получихме нови сведения — каза Лестрейд. — Един пътник, който е минал през „Олдгейт“ с метрото към дванайсет без двайсет в понеделник, твърди, че малко преди влакът да спре, чул силен тъп звук като от тяло, което пада на релсите. Мъглата обаче била много гъста и не се виждало нищо. Тогава не е съобщил. Но какво става с господин Холмс?

Приятелят ми стоеше с напрегнато изражение, вторачен в релсите при завоя им след тунела. „Олдгейт“ е разпределителна спирка и има плетеница от разклоняващи се релси. Точно в тях бе прикован неспокойният му изпитателен поглед, а върху будното му напрегнато лице видях добре познатата гримаса със стиснати устни, потрепващи ноздри и свъсени вежди.

— Стрелките — промърмори той.

— Какво има? Какво искаш да кажеш?

— Предполагам, че няма много разклонения като тези?

— Да, малко са.

— А и завоят. Разклонения и завой. Не може да бъде! Само да беше така!

— Какво става, господин Холмс? Имате ли някакви догадки?

— Просто едно хрумване. Но случаят става все по-интересен. Неповторим, може би единствен по рода си. Не виждам по релсите следи от кръв.

— Почти нямаше.

— Доколкото разбрах, раната е била сериозна.

— Костта беше строшена, но нямаше големи външни наранявания.

— И все пак трябва да е имало кръв. Ще може ли да разгледам влака, в който е пътувал човекът, чул тупването на тяло в мъглата?

— Едва ли, господин Холмс. Влакът вече е декомпозиран и вагоните са разпределени наново.

— Уверявам ви, господин Холмс — каза Лестрейд, — всички вагони бяха щателно претърсени. Лично се погрижих за това.

Една от най-явните слабости на приятеля ми бе нетърпението му при среща с не толкова буден като неговия ум.

— Твърде е вероятно — каза той, като тръгна назад. — Искаше ми се да разгледам вагоните. Уотсън, тук приключихме. Не желая да ви безпокоя повече, Лестрейд. Според мен разследването ни трябва да продължи в Улуич.

На Лондонския мост Холмс написа телеграма до брат си, която ми подаде, преди да я изпрати. Тя гласеше:

Виждам светлинка в дъното на тунела, но нищо чудно да угасне. Изпрати ми по куриер на улица „Бейкър“ пълен списък на всички чужди агенти или международни шпиони, за които се знае, че са в Англия, както й адресите им. Шерлок.

— Това би трябвало да ни помогне, Уотсън — отбеляза той, докато се настанявахме във влака за Улуич. — Наистина сме задължени на брат ми, че ни въведе в случай, който обещава да се окаже крайно необикновен.

От нетърпеливото му лице не бе изчезнал изразът на напрегната енергичност, който ми говореше, че има някакво ново и многозначително обстоятелство, дало вдъхновяваща посока на разсъжденията му. Все едно хрътка, легнала пред колибата с клюмнали уши и опашка, а после носеща се по следата с блеснали очи и напрегнати мускули — такава бе промяната у Холмс от сутринта насам. В сравнение с отпуснатата ленива фигура в сив халат, която само преди няколко часа сновеше нервно насам-натам из стаята, сега той изглеждаше друг човек.

— В този случай има потенциал. Има размах — каза той. — Какъв глупак бях, да не разбера възможностите, които предлага.

— Те и сега не са ми ясни.

— И на мен крайт не ми е ясен, но съм се заловил за една идея, която може да ни отведе далеч. Младежът е бил убит другаде и тялото му е било поставено на *покрива* на вагона.

— На покрива!

— Невероятно ти се струва, нали? Но поразсъждавай над фактите. Съвпадение ли е, че е намерен точно при стрелките? Нима няма точно там да се изтърси предмет, поставен на покрива? Стрелката

няма никакво значение за нещо вътре във вагона. Или трупът е паднал от покрива, или има някакво невероятно съвпадение. Но сега да помислим по въпроса за кръвта. Ако раната е била причинена на друго място, до релсите, разбира се, няма да има кръв. Всеки от тези два факта сам по себе си е многозначителен. А взети заедно, стават просто неоспорими.

— И билетът! — възкликнах аз.

— Точно така. Не можехме да обясним липсата му. А това я обяснява. Всичко съвпада.

— Но дори да предположим, че се е случило точно това, по никакъв начин не се доближаваме до отговора на загадката, как е загинал. Всъщност нещата стават не по-лесни, а по-странни.

— Може би — каза замислено Холмс.

Той отново изпадна в състояние на безмълвен размисъл, което продължи до пристигането ни на гарата в Улуич. Там повика файтон и извади от джоба си бележката на Майкрофт.

— Предстои ни серия от кратки следобедни посещения — каза той. — Мисля, че сър Джеймс Уолтър пръв заслужава вниманието ни.

Известният държавен служител живееше в хубава вила с поляна, простираща се чак до Темза. Когато стигнахме там, мъглата се вдигаше и рехавите слънчеви лъчи си пробиваха път. Отвори ни иконом.

— Сър Джеймс ли, господине! — каза той със скръбно изражение. — Сър Джеймс почина тази сутрин.

— Мили Боже! — извика Холмс изумен. — Как така?

— Вероятно ще пожелаете да влезете, господине, и да разговаряте с брат му полковник Валънтайн?

— Да, добре ще е.

Поканиха ни в сумрачна гостна, в която след миг влезе висок красив мъж на около петдесет години със светла брадичка — по-малкият брат на покойника. Тревожните очи, зачервеното лице и невчесаната му коса свидетелстваха за внезапния удар, сполетял този дом. Едва говореше, докато ни разказваше за това.

— Виновен е ужасният скандал — каза той. — Брат ми, сър Джеймс, много държеше на доброто си име и не можа да понесе тази история. Тя разби сърцето му. Той винаги се гордееше с отличната работа на отдела си и ударът се оказа съкрушителен за него.

— Надявахме се да ни подсказе нещичко, което ще ни помогне да изясним въпроса.

— Уверявам ви, че всичко това беше загадка и за него, както и за вас, и за всички ни. Той каза на полицията, каквото знаеше. Естествено, не се съмняваше във вината на Кадоган Уест. Но всичко останало бе необяснимо.

— А вие не сте ли в състояние да хвърлите някаква светлина върху случая?

— Знам само онова, което съм прочел или чул. Не бих искал да съм нелюбезен, но разбирате, господин Холмс, че в момента сме много разстроени, и се налага да ви помоля да приключим този разговор, колкото може по-скоро.

— Това развитие наистина е неочаквано — каза приятелят ми на връщане към файтона. — Питам се дали смъртта е била естествена, или клетникът сам е сложил край на живота си. И ако е така, може ли деянието му да се приеме като самообвинение за пренебрегнат дълг? Ще трябва да оставим този въпрос за бъдещето. А сега да се върнем към Кадоган Уест.

Съкрушената майка на младежа живееше в добре поддържана къщица в покрайнините на града. Възрастната дама бе твърде зашеметена от скръб, за да ни бъде полезна, но при нея заварихме пребледняла девойка, която се представи като госпожица Вайълет Уестбъри, годеницата на убития — последния човек, разговарял с него през фаталната вечер.

— Нямам никакво обяснение, господин Холмс — каза тя. — Не съм мигнала, откакто се случи тази трагедия, ден и нощ все мисля и мисля какво може да означава. Артър беше най-всеотдайният човек, най-големият рицар и родолюбец на света. По-скоро би дал дясната си ръка, отколкото да продаде държавна тайна, която му е била поверена. Това е абсурдно, невъзможно, нелепо за всички, които го познаваха.

— Но как бихте обяснили фактите, госпожице Уестбъри?

— Признавам наистина, че не мога.

— Той имаше ли някакви финансови затруднения?

— Не, потребностите му бяха скромни, а заплатата — достатъчна. Беше спестил няколко хиляди и се готвехме да се оженим на Нова година.

— И не проявяваше никакви признаци на безпокойство? Моля ви, госпожице Уестбъри, бъдете напълно откровена с нас.

Зоркото око на приятеля ми не беше пропуснало промяната в поведението ѝ. Тя се изчерви и по всичко личеше, че се колебае.

— Да — каза накрая, — усещах, че нещо го тревожи.

— Отдавна ли?

— От около седмица. Стана замислен и тревожен. Настоях да ми каже. Той призна, че е нещо, свързано с работата му. „Прекалено сериозно е, за да говоря за него дори и с теб“ — ми каза. Нищо повече не успях да измъкна.

Холмс изглеждаше мрачен.

— Продължавайте, госпожице Уестбъри. Дори да ви се струва, че нещо може да се изтълкува в негова вреда, продължавайте. Не знаем какъв ще бъде крайният извод.

— Всъщност не мога да ви кажа нищо повече. Веднъж-дваж ми се стори, че се кани да ми признае нещо. Една вечер ми каза колко важна е тайната, спомням си думите му, че чуждите шпиони сигурно биха платили скъпо за нея.

Лицето на приятеля ми помрачня още повече.

— Нещо друго?

— Каза, че сме били небрежни за такива неща, че за един изменник не би представлявало трудност да вземе плановете.

— Само напоследък ли правеше подобни забележки?

— Да.

— Разкажете ни за последната вечер.

— Бяхме тръгнали на театър. Мъглата бе толкова гъста, че нямаше смисъл да вземаме файтон. Вървахме пеш и по пътя минахме близо до канцеларията. И изведнъж той хукна в мъглата.

— Без да каже и дума?

— Само възкликна и толкова. Почаках го, но не се върна. Тогава се прибрах вкъщи. На следващата сутрин, след като са отворили канцеларията, дойдоха да питат за него. Към дванайсет научихме ужасната вест. О, господин Холмс, само да можехте да спасите честта му! Толкова държеше на нея.

Холмс поклати тъжно глава.

— Хайде, Уотсън — каза той, — пътят ни води другаде. Следващата спирка трябва да е канцеларията, от която са откраднати

документите. И преди положението на младежа не беше розово, но разпитите ни го правят още по-черно — отбеляза той, докато файтонът потегляше. — Предстоящата женитба осигурява мотив за престъплението. Естествено, имал е нужда от пари. Тази мисъл му е минавала, тъй като е говорил за нея. Едва не е направил момичето съучастник в предателството, разказвайки й планове си. Всичко това говори в негова вреда.

— И все пак, Холмс, нима характерът няма значение? Пък и защо му е да оставя момичето на улицата и да се втурва да извърши престъпление?

— Точно така! Има възражения. Но срещу тях стоят много силни доказателства.

Господин Сидни Джонсън, началникът на канцеларията, ни посрещна с уважението, което визитката на приятеля ми неизменно предизвикваше. Беше слаб и грубоват мъж с очила, на средна възраст, с изпито лице и треперещи от нервното напрежение ръце.

— Лошо, господин Холмс, много лошо! Научихте ли за смъртта на шефа?

— От дома му идваме.

— Тук цари хаос. Шефът почина, Кадоган Уест почина, планове ни са откраднати. И все пак, когато заключихме в понеделник вечерта, тази канцелария си вършеше работата успешно. Мили Боже, ужасно е, като си помислиш! Точно Уест да направи подобно нещо!

— Значи сте сигурен, че той е виновен?

— Не може да е иначе. Макар че му вярвах, както вярвам на себе си.

— В колко часа беше заключена канцеларията в понеделник?

— В пет.

— Вие ли заключихте?

— Винаги аз излизам последен.

— Къде бяха планове?

— В тази каса. Собственоръчно ги прибрах.

— Няма ли пазач в сградата?

— Има, но наблюдава и други отдели. Той е стар войник и заслужава пълно доверие. Онази вечер не е видял нищо. Разбира се, мъглата беше много гъста.

— Да речем, че Кадоган Уест е искал да се промъкне в сградата по-късно; били са му нужни три ключа, за да се добере до документите, нали?

— Да. За външната врата, за канцеларията и за касата.

— Само сър Джеймс и вие имахте тези ключове, нали?

— Аз нямам ключове за вратите, само за касата.

— Може ли да се каже, че сър Джеймс беше човек с постоянни навици?

— Да, според мен. Знам, че държеше тези три ключа на една и съща халка. Често съм ги виждал.

— И ги е взел със себе си в Лондон?

— Така каза.

— А вашият ключ не е излизал от ръцете ви?

— Нито за миг.

— Значи Уест, ако той е виновникът, трябва да е направил дубликати. Но у него не е намерен ключ. И още нещо: ако някой служител от тази канцелария иска да продаде плановете, няма ли да е по-лесно да ги копира самият той, отколкото да краде оригиналите, както е направил?

— За да се копират плановете без грешка, се изискват сериозни технически познания.

— Предполагам, че сър Джеймс, вие или Уест сте имали подобни познания.

— Несъмнено, но ви моля да не се опитвате да ме въвличате в това, господин Холмс. Какъв смисъл има да се правят подобни предположения, след като плановете са намерени у Уест?

— Просто ми се вижда странно, че е поел риска да краде оригиналите, когато спокойно е могъл да направи копия, които не по-зле биха му свършили работа.

— Наистина е странно и все пак е направил точно така.

— Всяко задълбочаване в този случай разкрива нещо необяснимо. А и три чертежа все пак липсват. Доколкото разбрах, най-важните.

— Да, така е.

— Да не би да искате да кажете, че онзи, който притежава тези три чертежа дори и без останалите седем, би могъл да построи подводницата „Брус-Партингтън“?

— Така докладвах в Адмиралтейството. Но днес отново прегледах чертежите и вече не съм толкова сигурен. Чертежите на двойните клапани с автоматични самонастройващи се жлебове са в един от върнатите документи. Чужденците няма да могат да построят подводницата, докато не ги изобретят сами. Разбира се, може бързо да преодолеят това затруднение.

— Но трите липсващи документа са най-важните?

— Несъмнено.

— А сега бих искал с ваше позволение да се поразходя из помещенията. Не се сещам какво друго да ви попитам.

Холмс разгледа ключалката на касата, вратата на стаята, накрая и железните капаци на прозорците. Едва когато излязохме на поляната отвън, интересът му силно нарасна. Под прозореца имаше храст и някои клончета сякаш бяха пречупени. Той внимателно ги разгледа с лупата си, после се взря в няколко неясни, полуизличени следи по земята. Накрая помоли началника на канцеларията да затвори капациите и отбеляза, че по средата не прилягат плътно и че ако някой стои пред прозореца, би могъл да види какво става в стаята.

— Следите са заличени след три дни. Може да значат нещо, но може и нищо да не означават. Е, Уотсън, май Улуич няма какво повече да ни предложи. Събрахме слаба реколта. Да видим дали в Лондон няма да се справим по-добре.

И все пак, преди да напуснем гарата в Улуич, прибавихме към реколтата още един сноп. Продавачът на билети беше сигурен, че е видял Кадоган Уест — когото познавал по лице — в понеделник вечерта и че младежът заминал за Лондон с влака от 8.15 часа до станцията при Лондонския мост. Бил сам, купил си еднопосочен билет за трета класа. На продавача му направило впечатление, че е силно развълнуван и нервен. Така треперел, че едва си събрал рестото и той му помогнал. След като направихме справка с разписанието, установихме, че този влак е първият, който Уест е могъл да хване, след като е изоставил дамата около седем и половина.

— Да се опитаме да възстановим нещата, Уотсън — обади се Холмс след половинчасово мълчание. — Не си спомням в съвместните ни разследвания да е имало толкова труден за разчепкване случай. Всяка нова крачка разкрива нови празноти. И все пак несъмнено имаме напредък. Резултатът от разследването ни в Улуич като цяло не е в

полза на Кадоган Уест, но следите под прозореца навеждат на хипотеза, която говори друго. Да предположим например, че с него се е свързал някакъв чужд агент. Вероятно е станало при обстоятелства, които са му попречили да говори за това, но все пак са навели мислите му в посоката, за която спомена годеницата му. Много добре. А сега ще предположим, че докато е вървял към театъра с младата дама, внезапно е зърнал същия този агент на път за канцеларията. Бил е буен и импулсивен човек, готов да жертва всичко в името на дълга. Проследил е човека, застанал е до прозореца, видял е кражбата на документите и е тръгнал по петите на крадеца. Така преодоляваме възражението, че никой не би взел оригиналите, ако може да направи копия. Този външен човек е трябвало да вземе оригиналите. Дотук всичко се нарежда.

— А после?

— После идват затрудненията. Може да се предположи, че при тези обстоятелства първата стъпка на Кадоган Уест би била да задържи злодея и да вдигне тревога. Защо не го е сторил? Дали документите не са били откраднати от вишестоящ служител? Това би обяснило действията на Уест. Или в мъглата крадецът се е изплъзнал от преследването и младежът веднага е тръгнал за Лондон, за да го причака при жилището му, при условие че е знаел къде живее? Явно нещата са били неотложни, защото е оставил приятелката си в мъглата и не се е опитал да ѝ обясни нищо. Тук следата ни изстива и има огромна пропаст между която и да е от тези хипотези и трупа на Кадоган Уест със седем от чертежите в джоба върху покрива на вагона. Инстинктът ми подсказва, че трябва да тръгнем от другия край. Ако Майкрофт ни е изпратил списъка с адресите, може би ще открием извършителя, тръгвайки не по една, а по две дири.

Както предполагаме, на улица „Бейкър“ ни очакваше бележка, донесена спешно от правителствен куриер. Холмс ѝ хвърли един поглед и ми я подаде.

Има безчет дребни риби, но само неколцина, които биха могли да се справят с толкова голяма афера.

Единствените, които заслужават внимание, са Адолф Майер, „Грейт Джордж“ №13, Уестминстър, Луи ла Ротиер, „Камдън маншънс“, Нотинг хил, и Хюго Оберщайн, „Колфийлд гардънс“ № 13, Кенсингтън. За последния се знае, че е бил в града в понеделник, а сега бил заминал. Радвам се да чуя, че си зърнал светлинка в дъното на тунела. Кабинетът очаква заключителния ти доклад с огромно нетърпение. Спешно дойдоха пратеници от най-високо място. Ако имаш нужда, можеш да разчиташ на цялата държавна мощ. Майкрофт.

— Опасявам се — каза Холмс с усмивка, — че всички коне и пешки на кралицата не ще помогнат да се разбули загадката.

Той беше разгърнал голяма карта на Лондон и се беше надвесил над нея.

— Виж ти — възкликна доволен, — най-сетне нещата се обръщат в наша полза. Знаеш ли, Уотсън, честно казано, смятам, че в крайна сметка ще се справим — той ме потупа по рамото в неочакван изблик на веселие. — Сега излизам. Само на разузнаване. Нищо няма да предприема без верния си другар и биограф. Ти ще останеш тук и вероятно ще се срещнем след час-два. А ако искаш времето ти да мине по-бързо, вземи хартия и писалка и започвай да разказваш как сме спасили държавата.

При вида на въодушевлението му и на мен самия ми хрумна подобна мисъл, защото отлично знаех, че не би се отклонил толкова от обичайната си сдържаност, ако нямаше сериозни основания да тържествува. Цялата дълга ноемврийска вечер чаках завръщането му, изпълнен с нетърпение. Накрая, малко след девет часа, пристигна пратеник с бележка:

Вечерям в „Голдини“, на „Рочестър роуд“ в Кенсингтън. Моля те ела веднага. Взemi лост, фенер със затъмнител, секач и револвер. Ш. Х.

Чудесно снаряжение за разходката на един почтен гражданин из непрогледните, потънали в мъгла улици. Скрих нещата в палтото си и потеглих с файтон към посочения адрес. Приятелят ми седеше на кръгла масичка близо до входа на известния италиански ресторант.

— Вечерял ли си? Тогава ми направи компания за едно кафе с кюрасо. Опитай от пурите на собственика. Не са толкова отровни, колкото може да се очаква. Взе ли всички инструменти?

— Тук са, под палтото ми.

— Отлично. Сега да очертая накратко какво съм свършил, за да се ориентираш какво ни предстои. Сигурно вече си се уверил, Уотсън, че тялото на младежа е било *сложено* на покрива на вагона. Това стана ясно в мига, когато установих категоричния факт, че е паднало от покрива, а не от самия вагон.

— Не може ли да е било хвърлено от моста?

— Не. Ако разгледаш покривите, ще видиш, че са леко изпъкнали и нямат парапет. Следователно можем със сигурност да твърдим, че Кадоган Уест е бил сложен отгоре.

— Но как са го качили там?

— Точно на този въпрос трябва да отговорим. Има само един начин. Знаеш, че метрото излиза от тунелите на няколко места в Уест енд. Смътно си спомням, че когато съм пътувал с него, понякога съм виждал над главата си прозорци. Ако предположим, че под такъв прозорец спре влак, ще бъде ли трудно на покрива му да се сложи труп?

— Изглежда доста абсурдно.

— Трябва пак да прибегнем до старата аксиома, че когато всички останали възможности отпаднат, това, което остава, колкото и невъзможно да изглежда, е истината. В случая всички други възможности вече отпаднаха. Когато открих, че един от големите международни шпиони, който скоро е напуснал Лондон, живее в сграда, край която минава метрото, толкова се зарадвах, че ти се изненада от внезапното ми лекомислие.

— О, значи това било?

— Да, точно това. Господин Хюго Оберщайн, който живее на „Колфийлд гардънс“ №13, се оказа център на вниманието ми. Започнах от спирката на „Глочестър роуд“, където един много любезен служител тръгна с мен по протежение на линията и ми позволи да се уверя, че не

само има обърнати към релсите задни прозорци, но и което е още по-важно — че точно на това място влаковете често спират за няколко минути.

— Прекрасно, Холмс! Пипнал си го!

— Не още, Уотсън. Напредваме, но целта е далеч. И така, след като видях задната страна на сградата, отидох отпред и се уверих, че птичката е излетяла. Къщата е голяма, доколкото можах да преценя, горните стаи не са мебелирани. Оберщайн е живеел само с един камериер, вероятно доверен съучастник. Не бива да забравяме, че е заминал, за да пласира плячката си, а не за да бяга. Не е имал основания да се страхува от арест и през ум не му е минавало, че някакъв любител детектив може да претърси жилището му. А ние точно това ще направим.

— Не можем ли да вземем законна заповед?

— С наличните доказателства надали.

— Но какво целим?

— Не знаем каква кореспонденция ще открием там.

— Холмс, това не ми харесва.

— Скъпи приятелю, ти ще пазиш на улицата. Аз ще извърша престъпното деяние. Не е време да се колебаем заради дреболии. Помисли за бележката на Майкрофт, за Адмиралтейството, за правителството, за развълнуваната вишестояща персона, която чака новини. Длъжни сме да отидем.

В отговор станах от масата.

— Прав си, Холмс. Длъжни сме.

Той скочи и ми стисна ръката.

— Знаех си, че в крайна сметка няма да се отметнеш — каза той и за миг видях в очите му нещо като разнежване. После много бързо възвърна обичайната си целеустременост и практичност. — Дотам е почти километър, но нямаме причини да бързаме. Да идем пеш — каза той. — Моля те, не изпускай инструментите. Никак няма да е приятно да те арестуват като подозрителен тип.

„Колфийлд гардънс“ е от уличките в Уест енд с еднакви къщи с колонади и портали от средновикторианската епоха. Изглежда, в съседство се провеждаше детско празненство, защото веселата глъчка на детски гласове и дрънкането на пиано отекваха във вечерния здрач.

Мъглата още висеше и ни затулваше в покровителствената си сянка. Холмс запали фенера и освети солидната врата.

— Сериозна работа — каза. — Не само е заключена, но и май е залостена. По-добре да минем през двора. Ей там има чудесен проход, ако някой ревностен полицаи прояви прекален интерес. Подай ми ръка, Уотсън, после аз ще го направя за теб.

След минута и двамата бяхме в дворчето. Едва се бяхме мушнало в тъмното, и от мъглата се дочуха стъпките на полицаи. Щом отминаха, Холмс се наведе напрегнат към вратата. След някое време тя се отвори с трясък. Затичахме се в тъмния проход, след като затворихме вратата към дворчето. Холмс се заизкачва пръв по извитото незастрано стълбище. Ветрилото жълтеникава светлина освети нисък прозорец.

— Стигнахме, Уотсън, тук трябва да е.

В мига, след като го отвори, чухме нисък остър шум, който бързо се превърна в трясък, докато влакът профучаваше покрай нас в мрака. Холмс поднесе светлината към рамката на прозореца. Тя беше плътно покрита със сажди от минаващите влакове, но на места чернилката бе изтрита.

— Може да се види къде са оставили тялото. Я виж! Какво е това? Без съмнение кръв.

Холмс сочеше почти незабележимо петно на рамката.

— Ето и на стълбището. Демонстрацията приключи. Да постоим, докато спре някой влак.

Не се наложи да чакаме дълго. Същият влак, който преди малко бе изфучал в тунела, се показва на открито и със скърцане на спиращките спря точно под нас. Нямаше и метър от перваза до покрива на вагона. Холмс леко затвори прозореца.

— Дотук се оказваме прави — каза той. — Какво мислиш, Уотсън?

— Шедьовър. Досега не си постигал такава висота.

— Не мога да се съглася с теб. От мига, когато ми хрумна, че трупът е бил на покрива, което не беше съвсем нелогично, всичко останало дойде закономерно. Ако не се засягаха съдебни национални интереси, дотук случаят щеше да е незначителен. Мъчното тепърва предстои. Но може би тук ще намерим нещо, което да ни помогне.

Качихме се по задното стълбище и влязохме в апартамента на първия етаж. Едната стая беше оскъдно мебелирана трапезария с нищо интересно в нея. Втората беше спалня, която също се оказа празна. Последното помещение сякаш бе по-обещаващо и приятелят ми се зае с методичното му претърсване. Ако се съдеше по изпълнените го книги и вестници, явно бе кабинет. Без да бърза, Холмс методично обръщаше съдържанието на чекмеджетата и шкафовете, но по мрачното му лице не личеше да вижда никакъв успех. Измина час, без да отбележим никакъв напредък.

— Коварният лисугер е замел следите си — каза Холмс. — Не е оставил нищо уличаващо. Опасната му кореспонденция е унищожена или скрита. Това е последната ни възможност.

Холмс взе малка метална касичка от бюрото и разби ключалката със секача. Вътре намерихме няколко свитъка с цифри и изчисления без допълнителни бележки, които да пояснят значението им. Повтарящите се думи „воден стълб“ и „налягане на квадратен сантиметър“ подсказваха възможна връзка с подводницата. Холмс припряно ги захвърли настрана. Остана само плик за писма с няколко изрезки от вестник. Той ги изтърси на масата и по оживлението на лицето му веднага разбрах, че надеждите му се връщат.

— Какво е това, Уотсън? Какво е, а? Поредица обявления във вестника. Шрифтът и хартията сочат, че става дума за колонката за обяви в „Дейли телеграф“. Десният горен ъгъл на страницата. Няма дати, но посланията сами се подреждат. Това сигурно е първото: „Очаквах да се обадите по-скоро. Срокът е приет. Пишете подробности на адреса от визитката. Пиеро.“ Следващото е: „Прекалено е сложно за обяснение. Трябва да се получи целият доклад. Парите ви очакват при доставяне на стоката. Пиеро.“ После: „Въпросът е спешен. Ще трябва да оттегля офертата, ако договорът не е изпълнен. Уговорете среща с писмо. Ще потвърдя с обява. Пиеро.“ И накрая: „В понеделник след девет. Две почуквания. На четири очи. Не бъдете толкова подозрителен. Плащане в брой при доставка на стоката. Пиеро.“ Доста подробна хроника, Уотсън. Само да можехме да се доберем до човека! — Холмс седна умислен, като барабанеше по масата. Накрая стана рязко. — Е, в края на краищата може би няма да е толкова трудно. Уотсън, тук вече нямаме работа. Според мен можем да се отбием в

редакцията на „Дейли телеграф“ и да доведем деня до успешен завършек.

На следващия ден Майкрофт Холмс и Лестрейд пристигнаха на определената среща след закуска и Холмс им разказа за действията от предния ден. Полицията поклати глава, когато чу признанието ни за влизане с взлом.

— Ние не можем да си позволим такива неща, господин Холмс — каза той. — Нищо чудно, че постигате доста по-добри резултати. Но някой ден ще отидете прекалено далеч и заедно с приятеля си ще изпаднете в беда.

— Заради Англия, родния дом и красотата, нали, Уотсън? Мъченици пред олтара на отечеството. Какво ще кажеш, Майкрофт?

— Отлично, Шерлок! Възхитително? Но как ще използваш находката си?

Холмс вдигна от масата броя на „Дейли телеграф“.

— Видя ли днешното обявление на Пиеро?

— Какво! Още едно?

— Да, ето го: „Довечера. По същото време. На същото място. Две почуквания. Жизненоважно. В опасност сте. Пиеро.“

— Не може да бъде! — възкликна Лестрейд. — Ако той се отзове, ще го заловим!

— Точно това имах предвид, когато го пуснах. Смятам, че ако ви е удобно да дойдете с нас към осем часа вечерта на „Колфийлд гардънс“, може би ще се приближим до разрешаването на случая.

Едно от най-забележителните качества на Шерлок Холмс бе способността му да изключва съзнанието си и да насочва мислите си към по-леки неща, когато се убеди, че за момента не може да постигне нищо повече. Помня, че през целия този паметен ден той потъна в работа по монографията, която пишеше за полифоничните мотети на Ласо^[2]. На мен, непритежаващия таланта да се откъсвам от работата, денят ми се стори безкраен. Огромното национално значение на въпроса, напрежението във висшите кръгове, дръзкият опит, който предприемахме, опъваха нервите ми докрай. Почувствах облекчение,

когато най-сетне след лека вечеря се отправихме към мястото. Както се бяхме уговорили, Лестрейд и Майкрофт ни чакаха пред станцията на „Глочестър роуд“. Предната нощ бяхме оставили отключена вратата към дворчето в дома на Оберщайн и тъй като Майкрофт Холмс категорично и възмутено отказа да прескача огради, се наложи да отворя предната врата отвътре. До девет часа всички се събрахме в кабинета и търпеливо зачакахме.

Мина час, после още един. В единайсет часа ударите на големия часовник на камбанарията прозвучаха като погребален звън за надеждите ни. Лестрейд и Майкрофт се въртяха неспокойно и току поглеждаха часовниците си. Холмс седеше безмълвен и съсредоточен, с почти затворени очи, но нащрек. Внезапно вдигна глава.

— Идва — каза.

Покрай вратата прозвучаха приглушени стъпки. Отминаха, после се върнаха. Чухме някакво шумолене и два силни удара с чукчето. Холмс се изправи, правейки ни знак да останем седнали. Газовият фенер в коридора беше като светла точка в мрака. Той отвори външната врата и една тъмна фигура се шмугна покрай него. Холмс начаса затвори и залости вратата.

— Насам — подканващо каза той и след миг този, когото чакахме, стоеше пред нас.

Холмс бе зад него и когато с вик на изненада и тревога мъжът понечи да се върне, той го хвана за яката и го запрати обратно в стаята. Още преди пленникът ни да бе възстановил равновесието си, Холмс вече се бе опрял на вратата. Мъжът се огледа, залитна и падна безчувствен на пода. Широкополата му шапка се изтърколи настрани, шалчето се смъкна от лицето му и се показа дългата светла брада и фините, красиви и деликатни черти на полковник Валънтайн Уолтър.

Холмс подсвирна от удивление.

— Този път сметките ми излязоха криви, Уотсън — каза той. — Не очаквах точно тази птичка.

— Кой е той? — попита припряно Майкрофт.

— По-малкият брат на покойния сър Джеймс Уолтър, шефа на отдела. Да, ясно, разбирам как са се подредили нещата. Той идва на себе си. Струва ми се, че е най-добре аз да го разпитам.

Бяхме пренесли отпуснатото тяло на дивана. Пленникът ни се надигна, огледа се с изкривено от ужас лице и прокара длан по челото

като човек, невярващ на очите си.

— Какво става? — попита той. — Дойдох да се срещна с господин Оберщайн.

— Всичко ни е известно, полковник Уолтър — каза Холмс. — Не мога да проумея как един джентълмен е в състояние да извърши подобно нещо. Всичко ни е известно за кореспонденцията и връзките ви с Оберщайн. Както и обстоятелствата около смъртта на Кадоган Уест. И ще ви посъветвам да се опитате с разкажание и самопризнание да си върнете поне част от нашето доверие, тъй като остават някои подробности, които можем да научим само от вас.

Мъжът простена и отпусна лице в дланите си. Ние замрахме в очакване, но той продължаваше да мълчи.

— Уверявам ви — продължи Холмс, — че всички най-важни факти вече са ни известни. Знаем, че спешно са ви били нужни пари, че сте направили отпечатыци от ключовете, които са били у брат ви, и че сте се свързали с Оберщайн, който е отговарял на писмата ви чрез колонката за обяви в „Дейли телеграф“. Известно ни е, че в понеделник вечерта сте отишли до канцеларията в мъглата, но Кадоган Уест, който вероятно е имал основание да ви подозира, ви е видял и проследил. Станал е свидетел на кражбата, но не е могъл да вдигне тревога, защото е имало вероятност просто да отнасяте документите на брат си в Лондон. Младежът е зарязал всичките си лични работи и като съвестен и почтен гражданин е тръгнал след вас в мъглата и е вървял по петите ви, докато не сте стигнали до тази къща. Тук той се е намесил и точно тогава, полковник Уолтър, вие сте добавили към измяната и още по-ужасно престъпление — убийството.

— Не! Не! Кълна се в Бога, не съм! — извика окаяният ни пленник.

— Тогава разкажете ни как беше убит Кадоган Уест, преди да попадне върху покрива на вагон от метрото.

— Ще ви разкажа. Кълна се! Наистина направих останалото. Признавам. Точно както казахте. Трябваше да платя дълг на борсата. Много ми трябваха пари. Оберщайн ми предложи пет хиляди. Щях да се спася от разорение. Но за убийството вина нямам.

— Какво се случи тогава?

— Той наистина е имал подозрения и ме е проследил, както описахте. Разбрах го едва когато стигнах тук. Мъглата беше гъста, на

няколко метра не се виждаше нищо. Почуках два пъти и Оберщайн отвори. Младежът се втурна и настоя да му кажем какво ще правим с документите. Оберщайн имаше късо бастунче с оловна топка в края, което винаги носеше със себе си. Когато Уест нахълта в къщата, Оберщайн го удари по главата. Ударът беше смъртоносен. След пет минути младежът не дишаше. Лежеше в коридора, а ние се чудехме какво да правим. После Оберщайн се сети за влаковете, които спират под задния прозорец. Но първо прегледа документите, които бях донесъл. Каза, че три от тях са жизненоважни и трябва да ги задържи. „Не можете да ги задържите — казах аз. — Ако не ги върна, в Улуич ще стане голям скандал.“ „Трябва да ги задържа — отвърна той, — защото са толкова сложни, че е невъзможно да се прекопират навреме.“ „Всички трябва да бъдат върнати тази нощ“ — казах аз. Той помисли малко и накрая извика, че има идея. „Ще задържа трите, а останалите ще пхнем в джоба на този младеж. Когато го намерят, всичко ще бъде приписано на него.“ Не виждах какво друго можем да сторим. Почакахме половин час до прозореца, докато спря един влак. Мъглата беше толкова гъста, че нищо не се виждаше, и без никакви трудности спуснахме трупа на Уест на покрива на вагона. Така свърши всичко — поне що се отнася до мен.

— А брат ви?

— Нищо не каза, но веднъж ме бе сварил с ключовете и мисля, че ме подозираше. Прочетох го в очите му. Оттогава не вдигна глава.

В стаята настъпи мълчание. Наруши го Майкрофт Холмс.

— Не можете ли да поправите нещата? Това би облекчило съвестта ви, а може би и присъдата.

— Но как?

— Къде е Оберщайн с документите?

— Не знам.

— Никакъв адрес ли не ви е оставил?

— Каза, че ако изпратя писмо до „Отел дьо Лувър“ в Париж, ще стигне до него.

— В такъв случай все още е по силите ви да поправите злото — каза Шерлок Холмс.

— Ще сторя всичко, каквото е възможно. Не дължа на този човек особено доброжелателство. Той стана причина за моето крушение и падение.

— Ето ви лист и писалка. Седнете на бюрото и пишете под моя диктовка. Напишете на плика дадения адрес. Точно така. А сега писмото: *Уважаеми господине, във връзка със сделката ни вероятно вече сте забелязали, че липсва една жизненоважна подробност. Разполагам с чертеж, който ще запълни празнината. Това обаче ми създаде допълнителни грижи и съм принуден да ви помоля за още пет хиляди. Не бих се доверил на пощите, ще приема само злато или банкноти. Бих дошъл при вас в чужбина, но ако в момента напусна страната, това би породило коментари. Затова ще ви чакам в пушалнята на хотел „Чаринг крос“ в дванайсет часа в събота. Не забравяйте, че ще приема само английски лири или злато. Ще свърши работа. Много бих се зачудил, ако не примами птичката.*

Така и стана! Това вече е част от историята — тайната история на една нация, която често е много по-важна и по-интересна от официалните хроники. Оберщайн, който гореше от нетърпение да довърши удара на живота си, падна в клопката и беше затворен за петнайсет години в британски затвор. В куфара му се намериха безценните планове на подводницата „Брус-Партингтън“, обявени от него на търг във всички морски средища на Европа.

Полковник Уолтър почина в затвора към края на втората година от присъдата си. А Холмс се завърна с нови сили към монографията си за полифоничните мотети на Ласо, която вече е отпечатана в ограничен тираж, и специалистите казват, че по въпроса не е написано нищо по-добро. Няколко седмици след това случайно научих, че приятелят ми е прекарал един ден в Уиндзор, откъдето се върна с извънредно изящна смарагдова игла за вратовръзка. Когато го попитах дали я е купил, той отвърна, че му е подарък от една благосклонна дама, на която имал щастието да направи дребна услуга. Нищо повече не ми каза, но на мен ми се струва, че съм отгатнал августейшото име на дамата, и не се съмнявам, че смарагдовата игла завинаги ще напомня на приятеля ми за приключението с плановете на „Брус-Партингтън“.

[1] Занаят (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Орландо ди Ласо (1532–1594) — фламандец, един от най-известните ренесансови композитори в Европа — Б.пр. ↑

ДЯВОЛСКИЯТ КРАК

Когато описвах от време на време някои от необикновените преживелици и интересните спомени, свързани с дългогодишното ми близко приятелство с Шерлок Холмс, непрестанно се сблъсках с трудностите, породени от неговата неохота делата му да получават гласност. Меланхоличният му и скептичен дух пренебрегваше възхищението на обществото, а след успешното решаване на някой случай нищо не го забавляваше повече от това да предостави славата на няколко сковани чиновници и да слуша с подигравателна усмивчица всеобщия хор от поздравления, отправени в грешна посока. Тъкмо това отношение на приятеля ми, а не липсата на интересни случаи бе причина през последните години да предавам на читателите толкова малко от записките си. Участието ми в някои от неговите приключения бе чест, която неизменно ме задължаваше да проявявам дискретност и сдържаност.

Затова толкова ме изненада телеграмата, която получих от Холмс миналия вторник — не е известно той да е писал писмо, когато телеграмата би свършила работа, — със следното съдържание:

Защо не им разкажеш за Ужаса в Корнуол — най-странния случай, който съм разследвал.

Нямам представа, какъв каприз на паметта го е накарал да си спомни този случай и да пожелае да го опиша. Но бързам да намеря бележките с точните подробности по случая и преди да е пристигнала нова телеграма с отмяна на разрешението, да изложя разказа пред читателите си.

През пролетта на 1897 година поради усилената работа, която изискваше голяма прецизност, утежнена може би от собственото му неблагоприятие, железният организъм на Шерлок Холмс прояви някои признаци на разклащане. През март същата година доктор Мур Агар от улица „Харли“, за чието драматично запознанство с Холмс може би ще

разкажа някой ден, категорично препоръча прочутият частен детектив да остави всичките си дела и да се отдаде на пълна почивка, ако иска да избегне пълния срыв. Към здравословното си състояние Холмс не проявяваше никакъв интерес, тъй като беше абсолютно погълнат от ставащото в главата му, но пред заплахата да бъде завинаги отстранен от работа накрая изведнъж склони да смени обстановката и въздуха. И така в ранната пролет на същата година се озовахме в една къщица до залива Полдю в края на Корнуолския полуостров.

Мястото беше усамотено и особено подходящо за мрачното настроение на пациента ми. От прозорците на варосаната ни къщица, кацнала на тревист хълм, се откриваше гледка към зловещия полукръг на залива Маунтс, открай време смъртоносен капан за плавателните съдове, ограден от черни отвесни скали и осеян с подводни рифове, върху които безчет моряци са намерили смъртта си. Когато вятърът идва от север, заливът се простира спокоен и закътан и мами подмятаните от бурите кораби да хвърлят котва в него, за да си починат и да се скрият. Но после извива внезапен вихър, вилнеещият ураган от югоизток, котвите се късат, повлечени, корабите се устремяват към брега в последна битка с разпенените огромни вълни. Умният моряк стои далеч от това дяволско място.

Сушата наоколо бе унила като морето. Навред се виждаха мочурливи безлюдни сиво-кафяви хълмове, сред които някоя църковна камбанария сочеше местонахождението на старовремско селце. Във всички посоки из тресавището бяха пръснати следи от някакво изчезнало, напълно изгубено днес племе, оставило след себе си само причудливи каменни паметници, приютили праха на мъртвците ръбати могили и някакви ровове, следи от праисторически междуособици. Романтичната и тайнствена околност, страховитата атмосфера, останала след забравените племена, въздействаше на въображението на моя приятел и той прекарваше голяма част от времето в дълги разходки и самотни размисли из мочурищата. Древният корнуолски език също привличаше вниманието му, според теорията му бил сроден с халдейския и до голяма степен с езика на финикийците, идвали по тия места да купуват калай. Холмс получи пратка филологически книги и тъкмо се зае да развие тезата си, когато за мое съжаление и за негова нескрита радост неочаквано дори в тази поетична земя се оказахме въввлечени в произшествие, случило се едва

ли не под носа ни, което изглеждаше по-напрегнато, по-завладяващо и неимоверно по-загадъчно от всички други, които ни бяха принудили да напуснем Лондон. На простикия живот, на спокойното и здравословно всекидневие рязко бе сложен край и се оказахме заперени в епицентъра на поредица от събития, които развълнуваха не само Корнуол, но и цяла Западна Англия. Мнозина читатели може би си спомнят случая, наречен навремето „Ужасът в Корнуол“, макар че до лондонските вестници достигна изключително неточна версия. Сега, тринайсет години по-късно, ще изложя пред публиката истинските обстоятелства на този заплетен случай.

Вече споменах, че камбанариите издават селцата, с които е осеяна тази част на Корнуол. В най-близкото от тях — Треданик Уолас, къщите на двестатината обитатели са скупчени около стара, обрасла с мъх църква. Енорийският пастор господин Раундей имаше слабост към археологията и това стана повод за запознанството му с Холмс. Беше на средна възраст, едър и дружелюбен, голям познавач на околността. Покани ни на чай в дома си, където се запознахме и с господин Мортимър Трегенис, рентиер, който добавяше нещо към оскъдните доходи на пастора, плащайки наем за две стаи в просторната му къща. Като ерген свещеникът приемаше с радост това споразумение, макар че нямаше почти нищо общо с наемателя си, слаб тъмнокос очилат мъж с гърбица, която създаваше впечатлението за физическа уродливост. Спомням си, че по време на краткото гостуване пасторът ни се стори бърлив, а наемателят му — странно необщителен, тъжен, затворен човек със зареян поглед, погълнат от някакъв свой размисъл.

Та тези двама мъже нахълтаха в скромната ни дневна малко след закуска във вторник, 16 март, докато пушихме и се готвехме за всекидневната разходка из мочурищата.

— Господин Холмс — каза пасторът развълнувано, — през нощта се е случило невероятно странно и трагично произшествие. Нещо нечувано и невиджано. Просто съдбата ви изпрати тук точно сега, защото единствен вие в Англия можете да ни помогнете.

Хвърлих на натрапника не особено приветлив поглед, но Холмс извади лулата от устата си и се надигна на стола като стара хрътка, дочула познатия ловен призив. Покани с жест разпаления посетител и не по-малко развълнувания му спътник да седнат на канапето. Господин Мортимър Трегенис се владееше по-добре от пастора, но

треперещите му кльощави ръце и блясъкът в черните му очи показваха, че също е обзет от вълнение.

— Аз ли да говоря или вие? — обърна се той към пастора.

— Може би е по-добре да започнете вие като пръв свидетел на засега неизвестното за мен произшествие, което пасторът е видял след това — каза Холмс.

Хвърлих поглед на свещеника, облечен набързо, и на наемателя му, седнал до него, спретнато и грижливо облечен, и се развеселих от изненадата, изписана на лицата им от простата дедукция на Холмс.

— Може би е по-добре първо аз да кажа няколко думи — рече пасторът, — а после вие да прецените дали да чуете подробностите от господин Трегенис, или да отидем веднага на мястото, където се е случила загадката. Нека в такъв случай ви обясня, че нашият приятел, който присъства тук, е гостувал снощи на двамата си братя Оуен и Джордж и на сестра си Бренда в дома им Треданик Уорта до стария каменен кръст. Тръгнал си е малко след десет, като ги е оставил да играят карти на масата в трапезарията в отлично здраве и настроение. Тъй като става рано, тази сутрин тръгнал натам преди закуска и бил настигнат от каретата на доктор Ричардс, който обяснил, че спешно го били повикали в Треданик Уорта. Естествено, господин Мортимър Трегенис тръгнал с него. Когато влязъл в къщата, заварил необикновена картина. Братята и сестра му седели около масата точно както ги бил оставил, картите още били пръснати пред тях, а свещите били изгорели до основи. Сестра му лежала в креслото умряла, а братята му седели от двете ѝ страни, смеели се, викали и пеели, напълно обезумели. На лицата и на тримата — мъртвата жена и двамата умопобъркани, било запечатано изражението на абсолютен ужас — сгърчена маска, страшна за гледане. В къщата нямало никой друг освен госпожа Портър, старата готвачка и икономка, която заявила, че през нощта била спала дълбоко и не била чула нищо. Нищо не било откраднато или разместено и няма абсолютно никакво обяснение, какво е могло толкова да ги ужаси, че да причини смъртта на жената и умопомрачението на двама силни мъже. Такова е накратко положението, господин Холмс, и ако можете да помогнете да го изясним, ще ни направите неоценима услуга.

И да се бях надявал, че някак ще мога да предумам приятеля си да се върне към спокойствието, което беше цел на пътуването ни, ми

стигаше един поглед към напрегнатото му лице и свъсените вежди, за да разбере колко напразни са били очакванията ми. Той помълча известно време, потънал в размисъл за странната трагедия, нарушила мирното ни съществуване.

— Ще се заема със случая — рече накрая. — Поне на пръв поглед изглежда изключителен. Вие бяхте ли в къщата, господин Раундей?

— Не, господин Холмс. Господин Трегенис дойде у дома и ми разказа, а после, без да се бавим, дойдохме при вас за съвет.

— Какво е разстоянието от тук до къщата, където се е разиграла тази необикновена трагедия?

— Около девет километра.

— Тогава ще идем пеш. Но преди да тръгнем, трябва да ви задам няколко въпроса, господин Трегенис.

През цялото време другият ни посетител седеше мълчаливо, но аз бях забелязал, че сдържаното му вълнение е по-наситено от явната разпаленост на пастора. Той седеше с пребледняло изпито лице, тревожно втрещен в Холмс, вкопчил една в друга слабите си ръце. Побелелите му устни трепереха, докато слушаше разказа за ужасяващата беда, сполетяла семейството му, а в черните му очи сякаш се отразяваше нещо от ужаса в онази стая.

— Питайте, каквото желаете, господин Холмс — каза той с готовност. — Темата е тъжна, но ще ви отговоря откровенно.

— Разкажете ми за снощи.

— Както каза пасторът, господин Холмс, вечерях там, а след това Джордж, по-големият ми брат, предложи да поиграем вист. Седнахме да играем около девет. Тръгнах си към десет и петнайсет. Оставих ги около масата весели и щастливи.

— Кой ви изпрати?

— Госпожа Портър си беше легнала, затова излязох сам. Прозорецът на стаята, в която се намираха, беше затворен, но с вдигнати щори. Тази сутрин прозорците и вратите си бяха, както ги оставих, и нищо не навеждаше на мисълта, че в къщата е влизал външен човек. Само дето двамата бяха обезумели, а Бренда бе умряла от страх, с глава, отпусната на облегалката на креслото. Докато съм жив, няма да забравя тази гледка.

— Както ги излагате, фактите си съвсем необикновени — каза Холмс. — Доколкото разбирам, нямате хипотеза, която да ги обяснява по някакъв начин?

— Дяволски козни, господин Холмс, работа на дявола — извика Мортимър Трегенис. Било е нещо от оня свят. В стаята е влязло нещо, което просто им е взело ума. Няма човек, способен да измисли и да направи подобно нещо!

— Е каза Холмс, ако въпросът е свързан със свръхестественото, той категорично не е в моята област. Преди да прибегнем до подобна теория, трябва да изчерпим всички естествени обяснения. Доколкото разбирам, господин Трегенис, вие не живеете със семейството си?

— Вярно е, господин Холмс, но това вече отдавна е минало. Семейството ми притежаваше калаени мини в Редрут, но после ги продаде на една компания и си осигури доход, достатъчен за издръжката ни. Няма да крия, че имах възражения при подялбата на парите и че за известно време това ни разделяше, но после всичко се прости и забрави и отново станахме задружни.

— Спомняте ли си нещо от онази съвместна вечер, което може да хвърли някаква светлина върху трагедията? Помислете добре, господин Трегенис, и най-дребното нещо би могло да ми помогне.

— Нищо не си спомням, сър.

— Роднините ви в обичайното си настроение ли бяха?

— Бяха в отлично настроение.

— Проявяваха ли безпокойство? Да са говорили за някаква близка опасност?

— Нямаше такова нещо.

— Значи не можете да добавите нещо, което да ми помогне?

Мортимър Трегенис се замисли за миг.

— Спомням си нещичко — каза накрая. — Седях на масата с гръб към прозореца, брат ми Джордж, с когото бяхме двойка, гледаше към прозореца. Забелязах, че се взира зад гърба ми, обърнах се и погледнах и аз. Щората беше вдигната, а прозорецът затворен, но виждах храстите на поляната и ми се стори, че нещо прошавна в тях. Не можех да разбера човек ли е или животно, просто си помислих, че има нещо. Когато го попитах какво е гледал, той ми каза, че имал същото усещане. Само това мога да ви кажа.

— Не отидохте ли да видите какво е?

— Не, не отдадохме значение.

— Значи, когато си тръгвахте, те нямаха никакво предчувствие за опасност?

— Никакво.

— Бихте ли ми обяснили как сте научили новината толкова рано сутринта.

— Имам навик да ставам рано и да правя разходка преди закуска. Тази сутрин едва бях излязъл, когато ме застигна каретата на доктора. Каза, че старата госпожа Портър е изпратила едно момче да го повика. Скочих в каретата при него и продължихме заедно. Когато стигнахме, влязохме в онази страшна стая. Явно свещите и огънят в камината бяха угаснали преди часове и роднините ми бяха останали на тъмно до зазоряване. Според доктора Бренда била починала поне преди шест часа. Нямаше никакви следи от насилие. Тя просто се беше отпуснала в креслото с онова изражение на лицето. Джордж и Оуен пееха нещо и ломотеха като огромни маймуни. Ужасяваща гледка! Усетих, че не мога да я понеса, а докторът пребледня като платно. Всъщност той направо се свлече в едно кресло почти безчувствен и замалко сам не се превърна в пациент.

— Забележително, необикновено! — каза Холмс, стана и си взе шапката. — Според мен е най-добре да тръгваме за Треданик Уорта, без повече да се бавим. Почти не са ми известни случаи, които от пръв поглед да поставят толкова странна загадка.

Действията ни през тази първа сутрин не допринесоха много за напредване на разследването. От самото начало обаче тя бе белязана от едно произшествие, което ми направи зловещо впечатление. До мястото на трагедията водеше тесен криволичещ селски път. Докато вървахме, чухме трополенето на карета, която ни приближаваше, и се дръпнахме встрани, за да ѝ направим място. Когато мина покрай нас, зърнах през прозорчето едно разкривено лице, което ни гледаше втренчено и се смееше. Изцъклените очи и скърцащите зъби минаха пред очите ми като кошмарно видение.

— Братята ми! — възкликна Мортимър Трегенис, силно пребледнял. — Карат ги в приюта в Хелстън.

Проследихме с ужасени погледи черната карета, която продължи с грохот по пътя си. После се отпавихме към злокобната къща, в която нещастниците са били застигнати от странната си съдба.

Беше голяма светла постройка, вила с просторна градина, вече изпълнена е пролетни цветя, разцъфтели на корнуолския въздух. Точно към тази градина гледаше прозорецът на дневната, през който по думите на Мортимър Трегенис влязъл злият дух, който докарал обитателите до лудост. Холмс бавно и замислено се разходи между цветните лехи по пътеката, преди да влезе. Беше така погълнат от мислите си, че се препъна в едно ведро, разля го и намокри и краката ни, и пътеката. В къщата ни посрещна възрастната икономка госпожа Портър, която с помощта на една прислужничка се грижеше за домакинството. Тя с готовност отговори на всички въпроси на Холмс. Нищо не била чула през нощта. Напоследък господарите били в чудесно настроение, не помнела да са били по-весели и благоденстващи. Сутринта, като влязла в стаята и видяла кошмарната гледка около масата, припаднала от ужас. Щом се съвзела, отворила прозореца, за да влезе чист въздух, и побягнала към пътя, докато не срещнала един селски момък, когото пратила за доктора. Отнесли господарката в леглото ѝ на горния етаж. Наложило се четирима яки мъже да помагат, докато вкарат братята в каретата на приюта. Тя нямало да остане в къщата и ден повече, още следобед заминавала при семейството си в Сент Айвс.

Качихме се да видим покойната. Макар да приближаваше средна възраст, личеше си, че госпожица Бренда Трегенис е била много хубава преди години. Мургавото ѝ лице е изрязани черти беше красиво дори в смъртта, но все още сгърчено от ужаса, последното чувство, което бе изпитала. След това слязохме пак в дневната, където се бе разиграла необикновената трагедия. В камината още имаше въглени и пепел. На масата стояха свещниците с изгорели докрай свещи и разпръснатите карти. Столовете бяха наредени до стените, но всичко останало си беше като предната вечер. Холмс закричи из стаята внимателно, седнаше в различните кресла, разместваше ги и възстановяваше положението им. Провери каква част от градината може да се види, разгледа пода, тавана и камината. Но нито за миг не видях в очите му внезапното пламъче и стиснатите устни, които да ми подсказват, че е съзрял светлина в непрогледния мрак.

— Защо камината е била запалена? — попита той. — Винаги ли са я палили в тази малка стая през пролетта?

Мортимър Трегенис обясни, че вечерта била студена и влажна. Затова, след като той дошъл, запалили камината.

— Какво възнамерявате да правите сега, господин Холмс? — попита той.

Приятелят ми се усмихна и сложи ръка на рамото ми.

— Смятам, Уотсън, отново да започна да се троя с лулата, за което ти толкова често и с основание ме порицаваш — каза той. — С ваше разрешение, господа, ние ще се върнем в нашата квартира, тъй като е малко вероятно да открием тук нещо повече. Ще обмисля фактите, господин Трегенис, и ако нещо ми хрумне, непременно ще го споделя с вас и с пастора. Засега ви желая приятен ден.

Не мина много време, след като се бяхме върнали във вила Полдю, когато Холмс наруши проточилото се мълчание. Той седеше свит в креслото и изпитото му аскетично лице едва се виждаше сред синкавите облаци дим със свъсени черни вежди и сбърчено чело, с пуст и отсъстващ поглед. Накрая остави лулата и стана.

— Така нищо няма да излезе, Уотсън! — каза той. — Да се поразходим край скалите и да потърсим кремъчни стрели. По-вероятно е да открием нещо подобно, отколкото улики за решаването на тази загадка. Да караш ума си да работи без достатъчно материал, е все едно да пришпорваш някаква машина. Накрая тя ще стане на парчета. Морски въздух, слънце и търпение, Уотсън. Всичко останало ще дойде от само себе си. Хайде сега спокойно да разгледаме положението — продължи той, докато вървахме покрай скалите. — Здравно да се заловим и за най-малкото нещо, което знаем, за да сме готови, дойдат ли нови факти, да ги разположим на местата им. На първо място приемам, че нито един от двамата ни не е готов да признае дяволска намеса в човешките дела. Така че напълно изключваме този фактор. Много добре. Остават трима души, изплашени до смърт от някаква съзнателна или несъзнателна човешка намеса. Това са неоспоримите факти. И така, кога се е случило това? Ако приемем, че разказът на господин Мортимър Трегенис отговаря на истината, очевидно е станало веднага след излизането му от стаята. Този момент е много важен. Предполага се, че инцидентът се е разиграл няколко минути след това. Картите още са били на масата. Вече е бил минал часът, в

който обикновено си лягат. А те не са променили положението си, не са отместили столовете. Ето защо, повтарям, станало е непосредствено след като той е излязъл от стаята, но не по-късно от единайсет. Следващият логичен ход е да проверим, доколкото е възможно, къде е ходил Мортимър Трегенис, след като е излязъл от стаята. Както изглежда, този въпрос не поражда подозрения. Естествено, човек като теб, който познава методите ми, е отгатнал хитрината с несръчното прекатурване на ведрото, чрез която се сдобих с по-ясни отпечатъци от обувките му. Те отлично се виждаха в мокрия пясък. Спомняш си, че снощи също е било влажно, и не беше трудно, след като вече имах мостра, да различа неговите отпечатъци сред останалите и да ги проследя. По всичко личи, че е тръгнал право към къщата на пастора. В такъв случай, ако Мортимър Трегенис излиза от сцената и причина за произшествието е външен човек, как можем да разберем кой е бил той и по какъв начин е предизвикал такъв ужас? Госпожа Портър може да бъде елиминирана, тя очевидно е безобидна. Има ли доказателства, че някой се е промъквал до прозореца и е направил нещо, предизвикало лудост у тези, които са го видели? Единственото предположение в тази посока идва от самия Мортимър Трегенис, който твърди, че брат му бил споменал за някакво движение в градината. Това е странно, тъй като нощта е била дъждовна, мъглива и тъмна. Всеки, който е искал да уплаши тези хора, е трябвало да иде чак до прозореца, за да го видят. Под прозореца има цветна лека, почти метър широка, но в нея не личат никакви отпечатъци. В такъв случай е трудно да си представим как някой отвън би могъл да направи на хората в къщата толкова ужасяващо впечатление, не можем и да открием някакъв мотив за подобно странно и сложно покушение. Виждаш ли пречките, Уотсън?

— Единствено те са съвсем явни — отвърнах убеден.

— И все пак, щом съберем още малко факти, ще докажем, че не са непреодолими — каза Холмс. — Смятам, Уотсън, че в обемистия си архив можеш да намериш не по-малко оплетени случаи. А засега, докато не се сдобием с по-точни сведения, да оставим тази загадка настрана и да посветим останалата част от предобедна на търсене на неолитния човек.

Сигурно съм отбелязвал способността на моя приятел да отвлича ума си от даден въпрос, но никога не съм се дивил на това повече,

отколкото в онова пролетно утро в Корнуол, когато в продължение на два часа той разказваше за келти, накрайници на стрели и грънци тъй безгрижно, като че ли не го чакаше разбулването на зловеща загадка. Едва когато се върнахме в къщата и заварихме очакващ ни посетител, Холмс бързо насочи мислите си обратно към въпроса. Никой от нас не попита кой е посетителят. Масивното тяло, набразденото от дълбоки бръчки лице със сурови очи и ястребов нос, прошарената коса, която почти бръскаше тавана, брадата — тъмноруса по края и бяла около устата, е изключение на никотиновото потъмняване от вечната му пура — всичко това беше добре познато и в Лондон, и в Африка и можеше да принадлежи само на прочутия ловец на лъвовете пътешественика доктор Леон Стърндейл. Бяхме чули, че бил наблизко, дори веднъж-дваж зърнахме високия му силует по пътеките из мочурището. Той обаче не се приближаваше към нас, а и на нас не ни хрумваше да отидем при него, тъй като всички знаеха за любовта му към усамотението, която го караше да прекарва по-голямата част от промеждутъците между пътешествията си в малка колиба в затънтените гъсталаци. Тук сред книгите и картите живееше в пълно отшелничество, като сам се грижеше за скромните си нужди и не проявяваше почти никакъв интерес към живота на съседите си. Затова се изненадах, когато го чух настойчиво да пита Холмс постигнал ли е някакъв напредък в разгадаването на тайнственото престъпление.

— Селските полицаи са в пълно недоумение — каза той, — но може би вашият голям опит ви е подсказал някакво разбираемо обяснение. Единственото ми основание да ви моля да споделите с мен това е, че по време на множеството ми престои тук се сблизих със семейство Трегенис, които всъщност са ми братовчеди по майчина линия, и необикновената им участ, естествено, е тежък удар за мен. Бях вече на път за Африка, бях стигнал до Плимът, но тази сутрин научих за станалото и веднага се върнах, за да помогна на разследването.

Холмс повдигна учуден вежди.

— Значи си изпуснахте кораба?

— Ще се кача на следващия.

— Мили Боже, това наистина е приятелство.

— Нали ви казах, бяха ми роднини.

— Точно така, братовчеди по майчина линия. Багажът ви на кораба ли беше?

— Част от него — да, но по-голямата част остана в хотела.

— Ясно. Но събитието вероятно още не е стигнало до вестниците в Плимът?

— Не, сър, получих телеграма.

— Ще позволите ли да запитам от кого?

По неприветливото лице на изследователя мина сянка.

— Много сте любопитен, господин Холмс.

— Такава ми е работата.

С известно усилие доктор Стърндейл възстанови нарушеното си самообладание.

— Нямам нищо против да ви кажа — рече той. — Телеграмата бе изпратена от господин Раундей, пастора.

— Благодаря — каза Холмс. — А в отговор на първоначалния ви въпрос ще кажа, че случаят все още не ми е напълно ясен, но храня сериозни надежди да го реша. Да кажа повече, би било прибързано.

— Може би няма да имате нищо против да ми съобщите дали подозренията ви имат някакъв конкретен адрес?

— Не, не съм в състояние да ви отговоря.

— Значи съм си изгубил времето и няма защо да удължавам това посещение.

Прочутият доктор си тръгна доста раздразнен, а пет минути след него излезе и Холмс. Видях го отново чак вечерта, когато се прибра с унила походка и изнурено лице, от което разбрах, че разследването не е напреднало особено. Прочете набързо телеграмата, която го чакаше, и я хвърли в камината.

— Беше от хотела в Плимът, Уотсън — каза. — Научих името му от пастора и телеграфирах, за да проверя дали разказът на доктор Стърндейл отговаря на истината. Явно наистина е бил там миналата нощ и е оставил част от багажа си да отпътува за Африка, а самият той се е върнал, за да присъства на разследването. Какви изводи си правиш от това, Уотсън?

— Дълбок интерес.

— Да, много дълбок интерес. Тук има някаква нишка, която още не сме хванали, а тя може да ни преведе през лабиринта. Горے главата,

Уотсън, сигурен съм, че тепърва ще узнаем нови факти. А щом това стане, пречките бързо ще останат зад нас.

Тогава не подозирах колко скоро думите на Холмс ще станат истина, нито пък колко странни и зловещи неща ще се случат и ще отворят съвършено нова насока в разследването. На сутринта се бръсних до прозореца, когато чух конски тропот и видях двуколка, която се носеше в галоп по пътя. Тя спря пред нашата врата, от нея скочи пасторът и се втурна по пътеката през градината. Холмс вече се беше облякъл и забърза надолу да го посрещне.

Посетителят ни беше така развълнуван, че едва можеше да говори, но накрая въпреки запъхтяното дишане и възклицанията подзе трагичния си разказ.

— Ние сме във властта на дявола, господин Холмс! Клетото ми паство е жертва на дявола! — извика той. — В него вилнее самият сатана! Всички сме в ръцете му!

Той подскачаше от възмущение и ако не бяха пепелявото му лице и слисаният поглед, щеше да е смехотворен. Накрая чухме ужасната новина.

— Господин Мортимър Трегенис е умрял тази нощ. Точно като сестра си.

Холмс се изправи рязко в мигновен изблик на енергия.

— Ще има ли в двуколката ви място и за нас?

— Да.

— В такъв случай, Уотсън, ще отложим закуската. Господин Раундей, изцяло сме на ваше разположение. Бързо, бързо, докато не са разместили нещата.

Наемателят заемаше две стаи една над друга в дома на свещеника. Отдолу беше голяма дневна, отгоре — спалнята. Прозорците гледаха към поляната за крокет, която стигаше до къщата. Пристигнахме преди доктора и полицията и нищо не беше докосвано. Нека опиша картината, както я видяхме в мъгливото мартенско утро. Тя никога няма да се изличи от паметта ми.

Въздухът в стаята беше ужасно и потискащо задушен. Прислужничката, която първа беше влязла, беше отворила прозореца, иначе щеше да е още по-нетърпимо. Може би това се дължеше на факта, че посред масата блещукаше и пушеше газена лампа. До нея седеше мъртвецът, отпуснат на стола си с отметната глава, така че

рядката му брада стърчеше, очилата му се бяха озовали на челото, а мършавото му мургаво лице, обърнато към прозореца, бе разкривено в същото изражение на ужас, както при покойната му сестра. Крайниците му бяха сгърчени, а пръстите изкривени, сякаш бе умрял от истински пристъп на страх. Беше облечен, макар да си личеше, че го е сторил набързо. Вече бяхме научили, че през нощта е спал в леглото си и трагичната му кончина е настъпила рано сутринта.

Всеки, който видеше внезапната промяна, настъпила с Холмс, след като влезе в стаята, където се бе разиграла трагедията, би разбрал каква огнена енергия се криеше под невъзмутимата му външност. За миг той се напегна и се съсредоточи докрай, очите му заблестяха, лицето му застина, ръцете и краката му затрепериха от напрежение. Излезе на поляната, после влезе през прозореца, обиколи стаята, качи се в спалнята. Беше досущ като гонче, душещо за следа. Обиколи бързо спалнята, накрая отвори прозореца, което явно породило в него нов изблик на енергия, защото се надвесил навън с възклицания на интерес и доволство. После се втурна надолу по стълбите, излетя през отворения прозорец, просна се на поляната, малко след това рязко се изправи и пак влетя в стаята с енергията на ловец, попаднал по следите на дивеча. Разгледа лампата — съвсем обикновена — с най-голямо внимание, мерейки нещо. Подробно огледа с лупата си капачето над шишето, изчегърта малко сажди, полепнали отгоре му, и ги сложи в един плик за писма, който прибра в бележника си. Накрая, тъкмо когато пристигнаха докторът и полицаите, направи знак на пастора и тримата излязохме на поляната.

— Радвам се да ви съобщя, че наблюденията ми не са съвсем безплодни — започна той. — Не мога да остана и да говоря с полицията, но ще ви бъда изключително задължен, господин Раундей, ако предадете на инспектора поздравите ми и насочите вниманието му към прозореца в спалнята и лампата в дневната. И сами по себе си те говорят много, но, взети заедно, водят до почти неоспоримо заключение. Ако полицията желае да получи още сведения, ще се радвам да ги посрещна у дома. А сега, Уотсън, смятам, че другаде ще бъдем по-полезни.

Може би полицаите не одобряваха намесата на един любител или си въобразяваха, че са попаднали на обещаваща следа, но през следващите два дни никой не ни потърси. Холмс прекара част от това

време в къщата, като пушеше и размишляваше, но по-голямата част посвети на разходки из околността, на които тръгваше сам и се връщаше след часове, без да каже и дума къде е бил. Един експеримент ми подсказа каква е посоката на разследването му. Беше купил лампа — съвсем същата като онази, която гореше в стаята на Мортимър Трегенис в сутринта на трагедията. Напълни я със същата газ, която използваша в дома на свещеника, и грижливо отчете времето, необходимо, за да изгори докрай. А другия му, далеч по-неприятен експеримент вероятно няма да забравя никога.

— Сигурно си забелязал, Уотсън — каза той един следобед, — че в различните разкази, които чувахме, има една-единствена прилика. И в двата случая става дума за влиянието на въздуха върху тези, които първи са влезли в стаята. Спомняш си, че когато описа пристигането си в дома на своите братя, Мортимър Трегенис отбеляза, че щом влязъл в стаята, докторът се свлякъл на един стол. Забравил ли си? Е, уверявам те, така беше. Спомни си и думите на госпожа Портър, икономката, която припаднала, щом влязла в стаята, и след това отворила прозореца. Във втория случай — със самия Мортимър Трегенис — не може да си забравил ужасната смрад, която ни лъхна в стаята, макар прислужничката вече да бе проветрила. Когато я разпитах, тя ми каза, че се почувствала толкова зле, че се наложило да си легне. Трябва да признаеш, Уотсън, че тези факти са много показателни. И в двата случая има доказателства за отровен въздух. Освен това и в двата случая в стаята гори нещо — камина и лампа. Камината е била нужна, но лампата е била запалена — както показва количеството изгоряла газ — много след изгрев-слънце. Защо? Със сигурност защото има някаква връзка между тези три неща: огъня, задушния въздух и накрая лудостта или смъртта на клетниците. Не е ли ясно?

— Така излиза.

— Поне можем да го приемем за работна хипотеза. Да предположим тогава, че и в двата случая е горяло нещо, което е изпускало във въздуха токсично вещество, причиняващо странни последици. Много добре. В първия случай, със семейство Трегенис, то е било сложено в камината. Прозорецът е бил затворен, но част от дима е отивала в комина. Затова би било редно последиците от отравянето да са по-слаби, отколкото във втория случай, когато не е

имало никакво проветрение. И резултатът го потвърждава, тъй като в първия случай е умряла само жената, чийто организъм е по-крехък, а другите са били сполетени от временно или постоянно умопомрачение, което явно е първата последица от опиата. Във втория случай той е подействал с пълна сила. Следователно фактите подкрепят хипотезата за отрова, която действа чрез изгаряне. Като стигнах дотам, аз, естествено, претърсих стаята на Мортимър Трегенис за остатъците от това вещество. Логичното място, където трябваше да търся, беше капачето над шишето на лампата. Както и очаквах, забелязах там наслоени сажди, а по края — кафеникав прах, който не беше изгорял докрай. Както видях, взех половината от него и го сложих в един плик.

— Защо само половината, Холмс?

— Не е в стила ми, драги Уотсън, да възпрепятствам работата на полицията. Оставям им всички доказателства, които намирам. Отровата си остана там, стига да проявят съобразителността да я открият. А сега, Уотсън, ще запалим нашата лампа, като преди това отворим прозореца, за да не се стигне до преждевременна кончина на двама заслужили членове на обществото. Ти самият ще седнеш в креслото близо до прозореца, освен ако като разумен човек не решиш, че не искаш да имаш нищо общо с тази работа. О, ще останеш до края на представлението, така ли? Знаех си, че мога да разчитам на моя Уотсън. А това кресло ще сложа срещу твоето, за да бъдем един срещу друг на приблизително еднакво разстояние от отровата. Вратата ще оставим откритата. Така всеки от нас ще може да вижда другия и да прекрати опита, ако симптомите станат тревожни. Ясно ли ти е всичко? Добре, тогава изваждам от плика праха — или поне това, което е останало от него — и го слагам над горящата лампа. Така! Сега, Уотсън, да седнем и да видим какво ще стане.

Не се наложи да чакаме дълго. Едва бях седнал в креслото, когато усетих тежка мускусна миризма, остра и противна. След като я поех, умът и въображението ми вече не бяха в моята власт. Плътен черен облак се завъртя пред очите ми и разумът ми каза, че в този облак, все още невидимо, но готово да се нахвърли върху мен, се спотайва всичко неизразимо ужасяващо, цялото чудовищно и неопишуемо зло във вселената. Прозирни сенки се завъртяха и заплуваха в черния облак и всяка от тях беше заплаха и

предупреждение за нещо идващо, предизвестие, че на прага стои нещо неопишуемо, чиято сянка бе достатъчна, за да разруши душата ми. Обхвана ме вледеняващ ужас. Усетих, че косата ми настръхва, очите ми се изцъклят, устата ми зяпва и езикът ми се подува. Хаосът в главата ми бе толкова страшен, че нещо непременно трябваше да се скъса. Опитах се да викам и в дрезгавото грачене, което излезе, едва познах гласа си, далечен и откъснат от мен. В същия миг в опит да избягам разкъсах облака на отчаянието и зърнах лицето на Холмс, бяло, сковано и измъчено от ужас — със същия израз, който бях видял на лицата на умрелите. Тъкмо този образ ми върна за миг разума и силата. Скочих от креслото, хванах Холмс с две ръце, изтеглих го залитащ през вратата и след миг се проснахме на тревата един до друг, като виждахме само яркото слънце, което си пробиваше път през адския облак на ужас, в който бяхме потопени. Той бавно се вдигаше от душите ни подобно на мъглата наоколо и най-сетне спокойствието и разумът се върнаха. Седяхме на тревата и бършехме студената пот от челата си, като се разглеждахме един друг, за да видим дали не са останали никакви следи от ужасното преживяване.

— Ей Богу, Уотсън! — каза накрая Холмс с треперещ глас. — Дължа ти благодарност и извинение. Недопустимо е да правиш подобни опити дори със себе си, а какво остава за приятел. Наистина те моля за прошка.

— Знаеш — отвърнах развълнуван, защото никога не бях надничал толкова дълбоко в душата на Холмс, — че за мен е висша радост и чест да ти помагам.

Но той веднага възвърна полушеговитото си, полуцинично отношение, което обикновено проявяваше към околните.

— Излишно ще е да ни докарват до лудост, драги Уотсън — каза той. — Един непредубеден наблюдател категорично ще заяви, че сме си били луди и преди да се заемем с толкова безумен експеримент. Признавам, изобщо не предполагах, че резултатът може да се окаже толкова незабавен и сериозен.

Той се втурна в къщата и след миг се появи с горящата лампа. Държеше я колкото може по-далеч от лицето си и я хвърли в къпинака.

— Трябва да изчакаме стаята да се проветри. Мога ли да смятам, Уотсън, че вече не изпитваш и капка съмнение, как са станали трагедиите?

— Никакво.

— Но причината остава все така неясна. Да идем в беседката и да поговорим. Тази зловеща смрад още ми дращи на гърлото. Според мен трябва да признаем, че макар и да е жертва във втория случай, уликите сочат Мортимър Трегенис като виновник за първия. Не бива да забравяме най-вече, че е имало някаква семейна свада, последвана от помирение. Не можем да кажем колко остра е била свадата и колко искрено помирението. Но като си спомня Мортимър Трегенис с лукавата му физиономия и злобните очички зад очилата, не бих казал, че е човек, склонен да прощава. Освен това си спомняш, че идеята за нечие присъствие в градината, която за малко отвлече вниманието ни от истинската причина за трагедията, беше именно негова. Имал е мотив да ни насочи по лъжлива диря. И накрая, ако не е той човекът, хвърлил в камината това вещество на излизане, кой го е сторил? Всичко се е случило непосредствено след неговото излизане. Ако е дошъл някой друг, семейството би станало да го посрещне. Освен това в мирния и тих Корнуол никой не ходи на гости след десет часа вечерта. Значи можем да приемем, че всички доказателства сочат за виновник Мортимър Трегенис.

— Тогава неговата смърт е самоубийство!

— Да, Уотсън, на пръв поглед това предположение не е изключено. Нищо чудно човек, на чиято съвест тежи вината за ужасната трагедия в собственото му семейство, измъчван от угризения на съвестта, да си отреди същата участ. Съществуват обаче убедителни доводи срещу това. За щастие в Англия има един човек, който знае всички подробности, и аз се погрижих днес следобед да ги научим лично от него. О! Малко е подранил. Ако обичате, елате насам, доктор Стърндейл. Проведохме малък химически опит на закрито, вследствие на който стаята ни не е особено подходяща за посрещането на толкова изтъкнат гост.

Бях чул как тропна градинската порта, и по пътеката се появи величествената фигура на прочутия изследовател на Африка. Той изненадан тръгна към беседката, в която седяхме.

— Пратили сте да ме повикат, господин Холмс. Получих бележката ви преди около час и дойдох, макар всъщност да не знам защо трябва да се подчиня на призовката ви.

— Може би до края на срещата ни ще изясним това — каза Холмс. — А междувременно съм ви много задължен за любезното съгласие да дойдете. Извинете ни за това импровизирано гостуване на открито, но с приятеля ми доктор Уотсън току-що добавихме нова глава в мистерията, която вестниците наричат „Ужасът в Корнуол“, и за момента предпочитаме чист въздух. А и може би е добре да разговаряме там, където няма опасност да ни подслушват, понеже въпросите, които ще обсъждаме, ви засягат лично.

Изследователят извади пурата от устата си и се вторачи мрачно в моя приятел.

— Нямам представа, сър — каза той, — какво може да е това, което ме засяга дълбоко лично.

— Убийството на Мортимър Трегенис — рече Холмс.

За миг съжалих, че не съм въоръжен. Свирепото лице на Стърндейл стана тъмномораво, очите му заблестяха яростно, а на челото му изпъкнаха преплетени вени, когато се хвърли към приятеля ми със свити юмруци. После спря и с неимоверно усилие си наложи маската на хладно, сковано спокойствие, което може би предвещаваше повече опасност от изблика на ярост.

— Толкова дълго съм живял сред диваци и отвъд закона — каза той, — че накрая сам станах закон за себе си. По-добре, господин Холмс, да не забравяте това, защото нямам желание да пострадате.

— Аз също нямам желание вие да пострадате, доктор Стърндейл. И най-убедителното доказателство е фактът, че въпреки всичко, което знам, изпратих да повикат вас, а не полицията.

Стърндейл седна с въздишка, стреснат може би за пръв път в бурния си живот. В поведението на Холмс имаше спокойна, уверена мощ, срещу която не можеше да се противи. Гостът ни заекна за миг, конвулсивно свивайки и отпускаяки едрите си длани.

— Какво искате да кажете? — попита накрая. — Ако това е блъф от ваша страна, господин Холмс, сгрешили сте обекта за своя опит. Престанете да стреляте напосоки. Какво всъщност твърдите?

— Ще ви кажа — продължи Холмс, — и то защото се надявам на откровеността да отвърнете с откровеност. Какъв ще бъде следващият ми ход, зависи изцяло от това, как ще се защитите.

— Да се защитя ли?

— Да, сър.

— И от какво да се защитавам?

— От обвинението в убийство на Мортимър Трегенис.

Стърндейл попи челото си с кърпичка.

— Бога ми, вие се шегувате — каза той. — Всичките си успехи ли постигате с гениалната си способност да блъфирате?

— Не аз, вие блъфирате, доктор Стърндейл — каза неумолимо Холмс. — Като доказателство ще изложа пред вас някои факти, върху които изградих заключенията си. Завръщането ви от Плимът, след като сте оставили по-голямата част от багажа си да отпътува за Африка, първо ми подсказа, че вие сте един от факторите, които трябва да имам предвид, когато възстановявам тази трагедия...

— Върнах се...

— Чух основанията ви и ги смятам за неубедителни и незадоволителни. Ще прескочим това. Дойдохте да ме попитате кого подозирам. Отказах да ви отговоря. Тогава отидохте до дома на свещеника, почакахте отвън известно време и накрая се върнахте във вилата си.

— Откъде знаете?

— Проследих ви.

— Не забелязах никого.

— Точно така става, когато аз следя някого. После сте прекарвали във вилата си безсънна нощ и сте замисляли някакви планове, които на сутринта сте се заели да приведете в действие. Излезли сте от къщи при изгрев-слънце и сте напълнили джоба си с червеникавия чакъл, струпан пред портата ви.

Стърндейл се изправи рязко, втренчил изумен поглед в Холмс.

— После сте извървели крадешком разстоянието от километър и нещо до дома на пастора. Ще отбележа, че сте носили същите спортни обувки, които и в момента са на краката ви. Минали сте през овощната градина и живия плет и сте се озовали под прозореца на наемателя Трегенис. Вече е било светло, но всички са спели. Извадили сте от джоба си шепа чакъл и сте го хвърлили по горния прозорец...

Стърндейл скочи на крака.

— Вие сте самият дявол! — извика той.

Холмс се усмихна в отговор на комплимента.

— Наложило се е да хвърлите две-три шепи, докато той се покаже. Помогли сте го да слезе долу. Той се е облякъл набързо и е

слязъл в дневната. Влезли сте през прозореца. Провели сте с него кратък разговор, по време на който сте се разхождали из стаята. После сте излезли, като сте затворили прозореца и сте застанали отвън на поляната, за да наблюдавате ставащото. И накрая, след като Трегенис е издъхнал, сте се върнали въщи по същия път. Е, доктор Стърндейл, как ще оправдаете подобни действия и как ще обясните мотивите си? Ако смятате да извъртате или да хитрувате, уверявам ви, няма да се колебая да предам случая на властите.

Докато посетителят ни слушаше обвинителя си, лицето му бе станало пепеляво. Той седя известно време замислен, заровил лице в дланите си. После с внезапно и рязко движение извади от джоба си една снимка и я хвърли на масата пред нас.

— Затова го направих — каза той.

Беше снимка на много красива жена. Холмс се наведе да я разгледа.

— Бренда Трегенис — каза той.

— Да, Бренда Трегенис — повтори нашият посетител. — Обичах я от години. Тя също. Това е тайната на уединението ми в Корнуол, на което хората толкова се чудеа. Единственото същество на света, което ми беше скъпо. Не можех да се ожения за нея, защото имам жена, която ме напусна отдавна, без да мога да се разведа заради жалките английски закони. Бренда чакаше с години. Аз чаках с години. И ето какво дочакахме.

Страшно ридание разтърси мощното му тяло, той се хвана за гърлото. После се овладя с усилие и продължи да разказва.

— Пасторът знаеше. Беше ни довереник. Ще ви каже, че тя беше ангел, слязъл на земята. Затова ми телеграфира и аз се върнах. Какво значение имаха багажът и пътуването ми, когато научих какво е сполетяло моята любима? Ето ви обяснението за постъпката ми, господин Холмс.

— Продължете — каза приятелят ми.

Доктор Стърндейл извади от джоба си книжен пакет и го сложи на масата. На него пишеше *Radix pedis diaboli*, а под надписа един червен етикет предупреждаваше за отрова. Той го побутна към мен.

— Разбрах, че сте лекар, сър. Чували ли сте някога за този препарат?

— Корен от дяволски крак! Не, никога.

— Това не хвърля сянка върху професионалната ви осведоменост — каза той, — защото, доколкото знам, с изключение на една мостра в лабораторията в Буда, в Европа няма друг образец от него. Още не е известен нито на фармакопеята, нито в трудовете по токсикология. Коренът има формата на крак, получовешки, полукози — оттам и странното име, което му е дал един мисионер ботаник. Използва се като отрова за мъчения от някои знахари в определени райони на Западна Африка, които го пазят в тайна. С този образец се сдобих при изключително странни обстоятелства в страната Убанги.

— Ще ви разкажа всичко, господин Холмс, защото вие вече знаете толкова много, че е в мой интерес да разберете всичко. Вече ви обясних какво ме свързваше със семейство Трегенис. Заради сестрата поддържах приятелски отношения и с братята. Имаше семеен скандал за пари, който отчужди Мортимър, но всички мислеха, че нещата са се изгладили, и след това се виждах с него, както и с останалите. Той беше лукав и коварен човек, интригант, на няколко пъти имах повод да го заподозра, но нямах причина да се скарам с него сериозно. Един ден, едва преди две седмици, дойде във вилата ми, за да му покажа сбирката си от африкански забележителности. Сред тях бе и този прах. Обясних му за странните му качества, за това, как стимулира мозъчните центрове, които контролират страха, и как съдбата на клетия туземец, подложен на мъчения от жреца на племето, е лудост или смърт. Казах му и колко безсилна е европейската наука пред въздействието му. Не знам как го е взел, защото през цялото време бях в стаята, но не се съмнявам, че докато съм отварял разни шкафове и съм се навеждал над разни кутии, е успял да вземе малко от дяволския крак. Добре си спомням как ме засипа с въпроси, какво количество и колко време е нужно, за да подейства, но и през ум не ми мина, че може да пита с някаква конкретна цел. Сетих се за това едва когато получих телеграмата от пастора в Плимът. Злодеят си мислеше, че когато новината стигне дотам, вече ще съм в морето и ще се изгубя с години в джунглите на Африка. Но аз незабавно се върнах. Разбира се, щом чух подробностите, и за миг не се усъмних, че е била използвана моята отрова. Дойдох при вас с надеждата, че може да сте открили някакво друго обяснение. Но не можеше да има друго. Бях убеден, че Мортимър Трегенис е убиецът, че заради парите и за да остане единствен настойник на общото имущество, бе подложил роднините

си на въздействието на дяволския крак. Така беше причинил лудостта на братята си и смъртта на сестра си Бренда, едничкото същество, което съм обичал и което ме е обичало. Беше извършил престъпление. Но какво щеше да бъде наказанието му? Да се обърна към правосъдието? Къде бяха доказателствата ми? Знаех, че всичко е станало точно така, но как щях да накарам провинциалните съдебни заседатели да повярват на толкова фантастичен разказ? Можеше да успея, но можеше и да се проваля. А нямах право на това. Душата ми искаше мъст. Вече ви казах, господин Холмс, че прекарах по-голямата част от живота си извън закона и накрая се превърнах в свой собствен закон. Така беше и сега. Реших, че и него трябва да го сполети съдбата, която бе отредил на другите. Ако не станеше, щях да го накажа със собствените си ръце. В момента в цяла Англия няма друг човек, който по-малко да милее за живота си. Казах ви всичко. Вие самият открихте останалото. Наистина, след безсънната нощ излязох рано. Предвидих, че ще е трудно да го събудя, затова взех малко чакъл от купчината, която споменахте. Той слезе и ми отвори прозореца на дневната. Отправих му обвиненията си. Казах му, че съм дошъл и като съдия, и като палач. Щом видя револвера ми, нещастникът се сви на стола като парализиран. Запалих лампата, сложих праха отгоре и заставах пред прозореца, готов да изпълня заплахата си да го застрелям, ако се опита да излезе. След пет минути издъхна. Господи, каква смърт! Но сърцето ми остана каменно, защото всичко това вече го бе изтърпяла невинната ми любима. Това е разказът ми, господин Холмс. Ако някога сте обичали, може би и вие бихте сторили същото. Във всеки случай аз съм в ръцете ви. Направете, каквото пожелаете. Както казах, няма човек, който по-малко да се бои от смъртта.

Холмс помълча известно време.

— Какво възнамерявахте да правите след това? — попита накрая.

— Смятах да потъна в дебрите на Централна Африка. Работата ми там е завършена наполовина.

— Довършете я — каза Холмс. — Аз поне не възнамерявам да ви попреча.

Доктор Стърндейл надигна великанското си тяло, поклони се тържествено и излезе от беседката. Холмс запали лулата си и ми подаде кесията с тютюн.

— Малко дим, който не е отровен, ще внесе приятно разнообразие — каза той. — Според мен трябва да се съгласиш, Уотсън, че това не е случай, в който дългът ни зове да се намесваме. Разследването ни беше независимо, такива трябва да са и действията ни. Ти няма да издадеш този човек, нали?

— Категорично не — отвърнах аз.

— Никога не съм обичал, Уотсън, но ако това се беше случило с любимата ми жена, сигурно щях да постъпя също като ловеца на лъвове, взел закона в свои ръце. Кой знае? Е, Уотсън, не желая да те обиждам, като ти обяснявам очевидни неща. Разбира се, отправната точка в проучванията ми беше чакълът по перваза на прозореца. В градината на пастора няма нищо подобно. Едва когато вниманието ми бе привлечено от доктор Стърндейл и вилата му, видях откъде се е взел. Лампата, запалена посред бял ден, и остатъците от праха по капачето, бяха следващите брънки в логическата верига. А сега, драги ми Уотсън, смятам, че можем да забравим този въпрос и с чиста съвест да се върнем към изследването на халдейските корени, които със сигурност могат да се открият в корнуолския диалект на великия келтски език.

ЧЕРВЕНИЯТ КРЪГ

— Е, госпожо Уорън, според мен нямате сериозни основания за безпокойство и не виждам причина да се намесвам. Имам доста друга работа.

След тези думи Шерлок Холмс се сведе над огромната папка с изрезки, в която добавяше последните попълнения.

Но дамата притежаваше упорството, а и лукавството, характерно за нейния пол. Не се предаваше лесно.

— Миналата година разнисихте загадката, с която се сблъска един мой наемател — продължи тя, — господин Феърдейл Хобс.

— О, спомням си, нищо особено.

— Но той само за това говори, за любезността ви, сър, и как сте хвърлили светлина в мрака. И когато самата аз попаднах в ситуация, в която се двоумя и не виждам светлина, се сетих за приказките му. Знам, само да пожелаете, и ще намерите обяснение на всичко.

Холмс се поддаваше на ласкателства, но за да бъде честен към него, трябва да кажа, че и простата любезност не го оставяше безучастен. Двете заедно го накараха с примирена въздишка да остави гумата и да отмести назад стола си.

— Добре, добре, госпожо Уорън, да чуем тогава всичко. Нали не възразявате, ако пуша? Благодаря ви, Уотсън, за кибрита. Доколкото разбрах, тревожите се, защото новият ви наемател не излиза от стаята си и не сте го виждали. Но, госпожо Уорън, ако аз бях ваш наемател, нерядко нямаше да ме виждате и със седмици.

— Сигурно, сър, но случаят е друг. Много съм разтревожена, господин Холмс. Не мога да мигна от страх. Просто вече не издържам — да го слушам как снове из стаята от сутрин до вечер. И мъжът ми се дразни, но той по цял ден е на работа, а за мен няма отдих. Защо се крие? Какво е извършил? Ако не броим прислужничката, аз съм сама в къщата с него и нервите ми вече не издържат.

Холмс се наведе и положи дланта си с дълги слаби пръсти върху рамото на жената. Когато искаше да успокои някого, влагаше почти хипнотична сила. Изплашеният поглед изчезна от очите на

посетителката, напрегнатото ѝ лице се отпусна. Тя седна на посочения от него стол.

— Ако поема случая, трябва да знам всички подробности — каза той. — Нужно ми е и време, за да ги обмисля. И най-незначителната дреболия може да се окаже най-съществена. Казвате, че мъжът е пристигнал преди десет дни и ви е платил за две седмици пълен пансион?

— Попита какви са условията ми, сър. Отвърнах, че искам петдесет шилинга седмично за пълен пансион. На най-горния етаж има малка дневна и спалня.

— И какво стана?

— Той каза: „Ще ви давам пет лири седмично, ако мога да живея според моите собствени условия.“ Аз съм бедна жена, сър, господин Уорън не печели кой знае колко и парите значат много за мен. Той извади банкнота от десет лири и я размаха отпреде ми, като каза: „Ако спазвате условията ми, задълго ще получавате по толкова на всеки две седмици.“

— А какви бяха условията му?

— Искаше да има ключ от къщата. Нямах възражения. Наемателите често имат ключ. Освен това искаше да живее в пълно усамотение и при никакви обстоятелства да не го безпокоим.

— И в това няма нищо странно според мен.

— Но ако е умерено, сър. А неговото излиза извън всякакви граници. Настани се вкъщи от десет дни и никой очите му не е виждал — нито аз, нито господин Уорън, нито прислужничката. Чуваме го как ходи напред-назад из стаята и денем, и нощем, но след първата вечер изобщо не е излизал.

— Значи е излизал първата вечер?

— Да, господине, и се върна много късно, всички си бяхме легнали. След като нае стаята, ми каза, че има намерение да излезе, и ме помоли да не залоствам вратата. След полунощ го чух да се качва по стълбите.

— Но как се храни?

— Изрично заръча винаги когато позвъни, да му оставяме храната на един стол пред вратата. След като се нахрани, звъни отново и прибираме съдовете от същия стол. Ако иска нещо друго, пак там ни оставя бележка с печатни букви.

— С печатни букви ли?

— Да, господине, печатни букви, написани с молив. Само думата и нищо повече. Ето, донесох да ви покажа — САПУН. И още една — КИБРИТЕНА КУТИЯ. А тази намерих първата сутрин — ДЕЙЛИ ГАЗЕТ. Оставям му този вестник със закуската всяка сутрин.

— Скъпи Уотсън — каза Холмс, като се взираше с голямо любопитство в листчетата, които му подаде хазяйката, — това явно е малко странно. Мога да разбера отшелничеството, но какво означават тези печатни букви? Неудобно е. Защо не пише с обикновения си почерк. Какво е предположението ти, Уотсън?

— Че иска да си скрие почерка.

— Но защо? Какво значение има за него дали хазяйката му има бележка с неговия почерк? И все пак може да си прав. Но има и друго — защо бележките са толкова лаконични?

— Нямам представа.

— Това разкрива обещаващ простор за предположения. Думите са написани с обикновен тъп химически молив. Ще забележиш, че бележката е откъсната, след като е написана. Крайчето на буквата Н от САПУН липсва. Показателно, Уотсън, не мислиш ли?

— Предпазливост?

— Точно така. Явно е имало някакъв отличителен знак, някакъв отпечатък, който да издаде самоличността на този човек. И така, госпожо Уорън, според вас мъжът е среден на ръст, мургав, тъмнокос и с брада. На каква възраст ви изглежда?

— Млад, сър, няма повече от трийсет години.

— Можете ли да ми разкажете за някакви други отличителни белези?

— Говореше английски добре, но въпреки това ми се стори, че е чужденец заради акцента.

— Добре ли беше облечен?

— Много елегантно, истински джентълмен. В тъмни дрехи, които не се набиват на очи.

— Каза ли си името?

— Не, господине.

— Получавал ли е писма, идвал ли му е някой на гости?

— Нито веднъж.

— Но сигурно сутрин вие или прислужничката влизате в стаята му, за да почистите?

— Не, сър, той сам се грижи за това.

— Мили Боже! Това наистина е необичайно. Ами багажът му?

— Носеше само една голяма кафява чанта.

— Да, като че ли няма много, за което да се заловим. Значи казвате, че нищо не е излизало от стаята, абсолютно нищо?

Хазяйката извади от чантичката си плик за писма и изтърси на масата две полуизгорели кибритени клечки и угарка от цигара.

— Намерих ги в пепелника му тази сутрин. Донесох ги, понеже съм чувала, че умеете от дребни неща да правите важни заключения.

Холмс сви рамене.

— Тук няма нищо — каза той. — С клечките, разбира се, са палени цигари. Личи си по това, докъде са изгорели. За да се запали лула или пура, клечката ще изгори наполовина. Но... Я виж ти! Тази угарка определено е странна. Нали казахте, че господинът имал брада и мустаци?

— Да, сър.

— Нещо не разбирам. Според мен само гладко обръснат човек може да е изпушил тази цигара. Струва ми се, Уотсън, че дори твоите скромни мустаци биха се опърлили.

— Цигаре? — предположих.

— Не, не, има следи от устните. Предполагам, няма начин в жилището да има двама души, нали, госпожо Уорън?

— Не, сър. Той яде толкова малко, че често се питам как не умира от глад.

— И така, смятам, че трябва да почакаме, докато не се появи нещо ново. В края на краищата вие нямате от какво да се оплачете. Получили сте си наема, а наемателят, макар и странен, не ви създава неприятности. Плаща ви щедро, така че, ако предпочита да се спотайва, това не ви засяга пряко. Няма никаква причина да нарушим усамотението му, докато не ни даде основание да смятаме, че върши нещо нередно. Поемам случая, ще продължавам да го следя. Ако се случи нещо ново, уведомете ме и знайте, че в случай на нужда можете да разчитате на помощта ми.

— Несъмнено има някои интересни моменти, Уотсън — отбеляза Холмс, след като хазяйката си тръгна. — Разбира се, случаят може да

се окаже банален, плод на ексцентричност, но може и да излезе много по-сериозен, отколкото изглежда на повърхността. Първото, което прави впечатление, е очевидната вероятност човекът, който в момента пребивава в жилището, да не е същият, който го е наел.

— Кое ти дава основание да мислиш така?

— Дори да изключим угарката, не ти ли се вижда многозначително, че единственото излизане на наемателя е веднага след като е наел жилището? Върнал се е — някой се е върнал, — когато не може да го види никой. Нищо не доказва, че излезлият и завърналият се са едно и също лице. И още нещо — мъжът, наел жилището, говори добре английски. Другият обаче пише „кибритена кутия“ вместо простото „кибрит“. Предполагам, че е извадил думата от някой речник, където тя е била в този вид. Може би лаконичният стил цели да скрие слабото владение на английски. Да, Уотсън, има сериозни основания да подозираме, че наемателят се е разменил с друг човек.

— Но с каква цел?

— Точно в това е въпросът. Съществува една доста очевидна следа, по която да тръгне разследването.

Той взе дебелата папка, в която ден след ден залепваше колонките за обяви от различните лондонски вестници.

— Боже Господи! — възкликна, докато я прелистваше. — Какъв хор от стонове, вопли и безсмислици! Какъв панаир от странни случки! Но и безценна златна мина за онзи, който е решил да търси необикновеното! Този човек е сам и не може да му се прати писмо, без да се наруши пълната тайна. Но как може да получава новини и послания отвън? Очевидно чрез обяви в някой вестник. Като че ли няма друг начин и за щастие не ни се налага да си блъскаме главата кой е вестникът. Ето ги изрезките от „Дейли газет“ за последните две седмици. „Дамата с черна боа от Клуба на кълкърите «Принс»...“ — това можем да го прескочим. „Джими за нищо не света не би разбил сърцето на майка си“ — това като че ли няма връзка с нас. „Ако дамата, която припадна в омнибуса за Брикстън...“ — не ме интересува. „Всеки ден сърцето ми копнее...“ Дрънканици, Уотсън, пълни безсмислици! О! Това е по-вероятно. Чуй: „Запази търпение. Ще намерим безопасен начин за връзка. Дотогава — в тази колона. Дж.“ Това е публикувано два дни след нанасянето на наемателя на госпожа

Уорън. Не звучи ли правдоподобно? Тайнствената личност разбира английски, макар и да не може да пише. Да видим няма ли пак да попаднем на следата. Да, ето, три дни след това. „Нещата се нареждат. Търпение и предпазливост. Облаците ще се разпръснат. Дж.“ След това нищо в продължение на седмица. После се появява нещо по-ясно: „Пътят се разчиства. Ако намеря възможност за връзка, помни кода: едно А, две Б и т.н. Ще ти се обадя скоро. Дж.“ Това е във вчерашния вестник, а в днешния няма нищо. Много подхождат на наемателя на госпожа Уорън. Ако почакаме малко, Уотсън, несъмнено тази афера ще стане по-разбираема.

Така се и оказа: на следващата сутрин заварих приятеля ми изправен с гръб към камината, а на лицето му сияеше доволна усмивка.

— Какво ще кажеш за това, Уотсън? — извика и вдигна вестника от масата. — „Високата червена къща с облицовка от бял камък. Третият етаж. Вторият прозорец отляво. След мръкване. Дж.“ Пределно ясно. Според мен след закуска трябва да поогледаме къщите около дома на госпожа Уорън. О, госпожо Уорън, какво ви води насам?

Клиентката нахълта в същи миг с изблик на енергия, който говореше, че се е случило нещо ново и важно.

— Ще отида в полицията, господин Холмс! — извика тя. — Не мога да го търпя повече! Да си стяга багажа и да се маха. Щях да ида право при него и да му кажа, но реших, че ви дължа първо да разбера вашето мнение. Но търпението ми се изчерпа и когато някой вдигне ръка на моя старец...

— Някой е ударил господин Уорън?

— Все едно че са го пребили.

— Но кой?

— Ей това искаме да разберем! Тази сутрин, сър. Господин Уорън е контролор в „Мортън и Уейлайтс“ на „Тотнъм корт роуд“. Излиза от къщи преди седем часа. Тази сутрин едва направил десет крачки, и зад него изскочили двама мъже, хвърлили палто на главата му и го натикали в една карета до тротоара. Разкарвали го около час, а накрая отворили вратичката и го изхвърлили навън. Лежал на пътя и главата му била толкова размътена, че изобщо не видял накъде отминала колата. Когато се посъвзел, установил, че е на „Хемпстед

хийт“. Прибра се у дома с омнибус и сега лежи на дивана, а аз дойдох право при вас да ви разкажа.

— Крайно интересно — каза Холмс. — Забелязал ли е как изглеждат тези мъже, чул ли е разговор?

— Не, съвсем е замаян. Знае само, че са го отвлекли като насън и са го върнали като насън. Били са най-малко двама, а може и трима.

— И вие свързвате това нападение с наемателя си?

— Да, живеем там от петнайсет години и досега нищо такова не се е случвало. Стига ми толкова. Парите не са всичко. До довечера ще го изхвърля от къщата.

— Чакайте малко, госпожо Уорън. Не избързвайте. Започвам да си мисля, че тази история може да се окаже много по-важна, отколкото изглеждаше отначало. Вече е ясно, че някаква опасност застрашава наемателя ви. Ясно е също, че враговете му го дебнат около дома ви, и в сутрешната мъгла са взели съпруга ви за него. Щом са разбрали грешката си, са го освободили. Можем само да гадаем какво биха сторили, ако не е било грешка.

— И какво да сторя аз, господин Холмс?

— Много ми се иска да видя този ваш наемател, госпожо Уорън.

— Единственият начин е да се разбие вратата. След като му оставя подноса, докато слизам по стълбите, го чувам да отключва.

— Но нали трябва да внесе подноса. Сигурно има начин да се скрием и да го зърнем.

Хазайката се позамисли.

— Ами насреща има един килер. Вероятно мога да сложа огледало и ако се скриете зад вратата...

— Чудесно! — възкликна Холмс. — В колко часа обядва?

— Към един.

— Значи с доктор Уотсън ще дойдем навреме. Довиждане засега, госпожо Уорън.

В дванайсет и половина се озовахме на стълбите пред дома на госпожа Уорън — висока и тясна постройка от жълти тухли на улица „Грейт орм“, малка пресечка на северозапад от Британския музей. Къщата беше почти на ъгъла, от нея се виждаше улица „Хоу“ с по-представителните ѝ сгради. Холмс посочи с доволна усмивка една извънредно висока постройка с апартаменти под наем.

— Виж, Уотсън! — каза той. — „Високата червена къща с облицовка от бял камък.“ От там ще се подават сигналите. Знаем мястото и кода — задачата ни няма да е трудна. На този прозорец има табела „Дава се под наем“. Явно е празен апартамент, до който съучастникът има достъп. Е, госпожо Уорън, какво ще правим сега?

— Приготвила съм всичко. Ако влезете и си оставите обувките на площадката, веднага ще ви заведе.

Беше ни приготвила отлично скривалище. Огледалото беше сложено така, че, седнали в тъмното, съвсем ясно виждахме отсрещната врата. Тъкмо се бяхме настанили, когато се чу далечен звън. Хазяйката отново се появи с подноса, остави го на един стол до заключената врата и силно куцукайки, слезе надолу. Клекнали зад вратата ние не изпускахме от очи огледалото. Щом стъпките на хазяйката затихнаха, се чу превъртане на ключ, дръжката се завъртя и се подадоха две слаби ръце, които поеха подноса от стола. Миг по-късно го оставиха бързешком и аз зърнах мургаво красиво и ужасено лице, което се взираше към процепа, оставен от вратата на килера. После вратата се захлопна, ключът пак се превъртя и настана тишина. Холмс ме дръпна за ръкава и крадешком заслизахме по стълбите.

— Довечера ще ви се обадя отново — каза той на хазяйката, която очакваше новини. — Мисля, Уотсън, че е по-добре да обсъдим това у нас.

— Както видя, предположението ми се оказа вярно — каза той, потънал в креслото си. — Наемателят се е разменил с някого. Това, което не предвидих, беше, че ще открием жена, при това необикновена жена, Уотсън.

— Тя ни видя.

— Видя нещо, което я разтревожи. В това съм категоричен. Общата последователност на събитията е съвсем ясна, нали? Мъж и жена пристигат в Лондон, за да се скрият от някаква ужасна и непосредствена опасност. За сериозността ѝ може да се съди по предпазните мерки, които вземат. Мъжът, който трябва да свърши някаква работа, иска през това време да осигури на жената пълна безопасност. Задачата не е лесна, но той я решава по оригинален начин, и то така успешно, че хазяйката, която носи храната, дори не подозира за присъствието на жена. Сега става ясно, че печатните букви са целели да прикрият женския почерк. Мъжът не може да се

приблужи до жената, за да не докара враговете им. И тъй като не може да се свърже с нея пряко, прибягва до колонката за обяви във вестника. Дотук нищо трудно.

— Но каква е причината?

— Ето това е Уотсън, практичен до мозъка на костите, както обикновено! Каква е причината? В хода на разследването проблемът на госпожа Уорън, който приличаше на прищявка, става все по-сериозен и зловещ. Дори можем да кажем: това не е обикновено бягство на влюбени. Видя израза на жената, когато ѝ се стори, че е в опасност. Чухме и за нападението над хазяина, чийто прицел несъмнено е бил наемателят. Тази тревога и дълбоката тайнственост говорят, че въпросът е на живот и смърт. Нападението над господин Уорън показва също, че неизвестните врагове не са наясно за подмяната на наемателя с наемателка. Твърде необикновено и сложно е всичко, Уотсън.

— Защо ти е да се задълбочаваш? Какво ще спечелиш?

— Наистина, какво? Изкуство заради самото изкуство, Уотсън. Предполагам, че в практиката си като лекар си имал случаи, когато парите изобщо не са те интересували?

— Защото съм се учил от тях, Холмс.

— Човек никога не спира да учи, Уотсън. Животът е поредица от уроци, като най-великият идва накрая. От този случай може да се извади поука. От него не могат да се очакват нито пари, нито почести и въпреки това ти се иска да го разплетеш. Щом мръкне, разследването ни може да продължи.

Когато се върнахме в дома на госпожа Уорън, здрачът на зимната лондонска вечер се беше стъстил в плътна сива пелена, пробождавана само от жълтите квадратчета на прозорците и неясните ореоли на газените фенери. Докато надничаме от тъмната дневна на пансиона, високо горе просветна още една мъждива светлинка.

— Някой се движи в онази стая — прошепна Холмс, навел към стъклото изпитото си напрегнато лице. — Виждам му сянката! Ето го пак! Държи свещ. Сега наднича насам. Трябва да се увери, че тя е там. Сега започва да сигнализира. Записвай и ти, Уотсън, за да сверим после. Едно мигване е А. А после? Колко ги преброи? Двайсет ли? И аз. Значи Т. АТ — съвсем ясно. Още едно Т. Това сигурно е началото на втората дума. И после TENTA. Пауза. Това не може да е всичко, Уотсън. ATTENTA не значи нищо. А ако го разделим на три думи,

положението не изглежда по-добро. — AT TEN TA, освен ако TA не са инициалите на човека отсреща. Ето, пак започва. Какво е това, Уотсън? ATTE... Ама това е повторение на същото. Странно, Уотсън, много странно! И още веднъж! AT... за трети път. Три пъти ATTENTA! Колко пъти ще го повтори? Не, явно свърши. Дръпнал се е от прозореца. Какво ще кажеш, Уотсън?

— Шифровано послание.

Приятелят ми внезапно се засмя.

— При това шифърът никак не е неясен — каза той. — Ама, разбира се, това е италиански! Окончанието A показва, че е отправено към жена. „Пази се! Пази се! Пази се!“ Какво ще кажеш, Уотсън?

— Мисля, че удари в десетката.

— Несъмнено. Съобщението е много спешно, а потретването му го подсилва. Но от какво да се пази? Чакай малко, той пак се приближава до прозореца.

Отново видяхме неясния силует на приведен мъж и движението на пламъче пред прозореца и сигналите се подновиха. По-бързо от преди, едва ги следвахме.

— PERICOLO. Какво ли значи това? Опасност, нали? Да, за Бога, това е сигнал за опасност. Ето пак! PERI. Чакай, какво...

Пламъчето внезапно се скри, мъждукащото квадратче на прозореца изчезна и третият етаж се превърна в черна линия през сградата, в която светеха множество апартаменти. Последното предупреждение бе прекъснато неочаквано. Как и от кого? Това се питахме. Холмс рязко се изправи.

— Става нещо сериозно, Уотсън — извика той. — Крои се някакво зло! Защо съобщението прекъсна така? Трябва да съобщим в Скотланд ярд, но не можем да тръгнем точно сега...

— Дали да не отида аз в полицията?

— Трябва да изясним нещата. Може да е нещо съвсем невинно. Да отидем отсреща, Уотсън, и да видим дали ще разберем какво става.

Докато крачехме бързо по улица „Хоу“, се обърнах и хвърлих поглед към къщата, от която бяхме излезли. На най-горния прозорец в мъждивата светлина видях очертание на глава, главата на жена, която се взираше напрегнато в мрака и със затаен дъх чакаше сигналите да се подновят. До входа на сградата на улица „Хоу“ облегат на парапета

стоеше един мъж, загърнат в шал и балтон. Когато светлината от коридора падна върху лицата ни, той се втренчи и възкликна:

— Холмс!

— Виж ти, Грегсън! — каза приятелят ми и подаде ръка на детектива от Скотланд ярд. — Какво ви води насам?

— Предполагам, същото, което и вас — отвърна Грегсън. — Но не мога да си представя как сте попаднали на този случай.

— Нишките са различни, но водят до едно и също заплетено кълбо. Проследих сигналите.

— Какви сигнали?

— От онзи прозорец. Прекъснаха на средата. Дойдохме да разберем причината. Но щом владеее положението, няма защо да продължаваме.

— Чакайте малко! — извика припряно Грегсън. — Трябва да призная, господин Холмс, че в този случай бих се чувствал по-добре, ако разполагам с помощта ви. Това е единственият изход от сградата, затова няма как да се измъкне.

— Кой?

— Не може да бъде, господин Холмс, веднъж и ние да ви изпреварим. Този път трябва да ни отдадете заслуженото.

Той силно почука с бастуна си по паважа и към нас с небрежна походка пристъпи един кочияш с камшик в ръка, който стоеше до кабриолета на отсрещния тротоар.

— Позволете да ви представя на господин Шерлок Холмс — обърна се той към кочияша. — Това е господин Левъртън от американската агенция „Пинкертон“.

— Героят, разбудил загатката за пещерата в Лонг Айланд? — попита Холмс. — Господине, радвам се да се запозная с вас.

Американецът, скромнен делови младеж с гладко обръснато удължено лице с остри черти, порумения от похвалата.

— В момента съм по следите на извънредно опасен престъпник, господин Холмс — каза той. — Ако успея да хвана Джорджано...

— Какво! Джорджано от Червения кръг?

— Значи е известен в Европа? Ние в Америка си го знаем. *Знаем*, че е замесен в петдесет убийства, а нямаме убедителни доказателства. Следя го от Ню Йорк и през последната седмица в Лондон съм неотлъчно по петите му. Само чакам да стори нещо, за да го хвана за

яката. С господин Грегсън го проследихме до тази сграда, изходът е само един и няма как да се измъкне. Откакто влезе, излязоха трима души, но той не беше между тях, готов съм да се закълна.

— Господин Холмс спомена за някакви сигнали — каза Грегсън. — Очаквам, че както обикновено знае доста неща, неизвестни за нас.

Холмс накратко им обясни положението. Американецът ядосан стисна длани.

— Забелязал ни е! — извика той.

— Защо мислите така?

— Ами така излиза. Той изпраща съобщение на свой съучастник — в Лондон са няколко души от неговата банда. И изведнъж, както казвате, посред предупреждението за някаква опасност прекъсва. Какво може да означава това — или ни е видял да го чакаме на улицата, или по някакъв начин е разбрал колко близо е опасността, и е решил да действа незабавно, за да я избегне? Какво предлагате, господин Холмс?

— Веднага да се качим и да проверим сами.

— Но ние нямаме заповед за задържането му.

— Той се намира в празно жилище при съмнителни обстоятелства — каза Грегсън. — Засега това е достатъчно. Падне ли ни в ръцете, може би от Ню Йорк ще ни помогнат да не го изпуснем. Аз поемам отговорността за сегашния арест.

Детективите от полицията може и да допускат грешки в умозаклученията си, но смелост не им липсва. Грегсън тръгна нагоре по стълбите, за да арестува отявления главорез, спокойно и деловито, както би се качвал по главното стълбище на Скотланд ярд. Младежът от „Пинкертон“ се опита да го изпревари, но Грегсън силно го ръгна с лакът и остана пръв. Тук лондонските сили на реда имаха предимство.

Намерихме вратата на левия апартамент на третия етаж открехната. Грегсън я бутна докрай. Вътре царяха абсолютна тишина и мрак. Драснах кибритена клечка и запалих фенера на детектива. Когато пламъчето се надигна, всички възкликнахме изненадани. На голото чамово дюшеме имаше пресни кървави отпечатьци, които излизаха от една вътрешна стая със затворена врата и идваха към нас. Грегсън отвори рязко вратата на стаята и вдигна фенера пред себе си, а ние нетърпеливо надникнахме зад него.

Посред празната стая сред локва кръв лежеше сгърчен огромен мъж. Гладко избръснатото му смугло лице беше разкривено в страховита гримаса, а около главата му имаше страшен кървав ореол. Краката му бяха свити, ръцете — разперени в агония, а от гърлото му стърчеше бялата дръжка на забит дълбоко нож. Макар и великан, явно след страшния удар се бе строполил като повален със секира вол. До дясната му ръка на пода лежеше двуостра кама с красива рогова дръжка, а до нея — черна кожена ръкавица.

— Боже Господи! Това е Черния Джорджано! — възкликна американският детектив. — Този път някой ни е изпреварил.

— Ето я свещта, с която са били давани сигналите от прозореца, господин Холмс — каза Грегсън. — Ей, какво правите?

Холмс беше пристъпил до прозореца със запалената свещ и сега я приближаваше и отдръпваше от стъклото. После се взря в мрака, духна свещта и я хвърли на пода.

— Надявам се, че това ще помогне — каза той. Дойде при нас и застина в дълбок размисъл, докато двамата полицаи оглеждаха трупа. — Докато сте чакали долу, сте видели трима души да излизат от сградата — каза накрая. — Разгледахте ли ги добре?

— Да.

— Имаше ли между тях трийсетинагодишен мъж с черна брада, мургав, среден на ръст?

— Да, той мина последен.

— Предполагам, че това е убиецът. Мога да ви дам описанието му, а разполагаме и с отлични отпечатыци от обувките му. Би трябвало да ви е достатъчно.

— Не съвсем, господин Холмс, сред милионите жители на Лондон.

— Затова ми хрумна да повикам на помощ тази дама.

При тези негови думи всички се обърнахме. На фона на отворената врата се очертаваше силуетът на висока и красива жена — тайнствената наемателка от Блумсбъри. Тя пристъпваше бавно с бледо лице, изопнато от кошмарно предчувствие, очите ѝ бяха втренчени ужасено в тъмната фигура на пода.

— Убили сте го! — прошепна тя. — *O, Dio mio*, убили сте го!

После рязко си пое въздух и възкликна радостно. Затанцува из стаята, пляскайки с ръце, черните ѝ очи блестяха от щастие и почуда, а

от устата ѝ се сипеха хиляди звучни възклицания на италиански. Беше страшно и неправдоподобно — такава жена толкова да се зарадва от зловещата гледка. После изведнъж замря и се вторачи в нас въпросително.

— Но вие... вие сте от полицията, нали? Убили сте Джузепе Джорджано. Нали?

— Да, госпожо, от полицията сме.

Тя се озърна към тъмните ъгли на стаята.

— Тогава къде е Дженаро? — попита. — Съпругът ми, Дженаро Лука. Аз съм Емилия Лука, двамата сме от Ню Йорк. Къде е Дженаро? Преди малко ме повика от този прозорец и аз дотичах презглава.

— Аз ви повиках — обади се Холмс.

— Вие? Как така?

— Шифърът ви не е труден, госпожо. Необходимо ни е присъствието ви. Знаех, че е достатъчно да изпиша *Vieni* и вие на всяка цена ще дойдете.

Красивата италианка гледаше приятеля ми с почуда.

— Не разбирам как сте научили това — каза тя. — Джузепе Джорджано... той как... — тя направи пауза, после лицето ѝ внезапно се озари от гордост и радост. — Сега разбирам! Моят Дженаро! Моят прекрасен красив Дженаро го е сторил, със собствената си силна ръка е убил чудовището! О, Дженаро, колко си прекрасен! Коя жена би била достойна за такъв мъж?

— Е, госпожо Лука — каза прозаичният Грегсън, като я хвана за ръкава с не повече нежност от някой уличен бандит в „Нотинг хил“, — още не съм съвсем наясно коя сте и каква сте, но думите ви ми дават достатъчно основание, за да ви отведа в полицията.

— Един момент, Грегсън — каза Холмс. — Предполагам, че желанието на дамата да ни даде информация е не по-малко от нашето да я чуем. Нали разбирате, госпожо, съпругът ви ще бъде арестуван и съден за убийството на човека, който лежи тук? Всичко, което кажете, може да се използва като доказателство. Но ако смятате, че той е бил воден от мотиви, които не са престъпни, и би желал това да стане известно, тогава най-добре за него е да ни разкажете всичко.

— След като Джорджано не е жив, не се страхувам от нищо — каза дамата. — Той беше дявол и няма на света съдия, който би наказал мъжа ми, задето го е убил.

— В такъв случай — каза Холмс — предлагам да заключим вратата, да оставим всичко, както го заварихме, да идем с дамата в нейното жилище и да решим какво ще правим, след като изслушахме разказа ѝ.

След половин час четиримата седяхме в малката дневна на сенъора Лука и слушахме необикновения ѝ разказ за зловещите събития, чийто край имахме възможност да видим. Тя говореше бързо и гладко, но английският ѝ изобилстваше от граматически грешки, които ще поправя за улеснение на читателите.

— Родена съм в Позилипо край Неапол — започна тя, — дъщеря съм на Аугусто Барели, главен адвокат и бивш депутат на областта. Дженаро беше на служба при баща ми и аз се влюбих в него — коя жена няма да се влюби? Нямаше нито пари, нито обществено положение, нищо освен своята красота, сила и енергия, затова баща ми забрани да се омъжа за него. Избягахме заедно, оженихме се в Бари и аз продадох бижутата си, за да можем да заминем за Америка. Това стана преди четири години, оттогава заживяхме в Ню Йорк. Отначало съдбата бе много щедра към нас. Дженаро успя да постъпи на служба при един италианец — отърва го от някакви грубияни на едно място, наречено Бауъри, и така си спечели могъщ приятел. Казваше се Тито Касталоти, водещ партньор в „Касталоти и Замба“ — сериозна фирма, един от най-големите вносители на плодове в Ню Йорк. Сенъор Замба беше инвалид и новият ни приятел на практика управляваше фирмата с над триста служители. Той взе съпруга ми на работа, направи го шеф на отдел и всячески показваше благоразположението си към нас. Сенъор Касталоти беше ерген и се отнасяше с Дженаро като със син, а ние и двамата го обичахме като баща. Вземме под наем и обзаведохме малка къща в Бруклин, цялото ни бъдеще изглеждаше осигурено, когато се появи черен облак, който скоро затъмни цялото небе. Една вечер, като се върна от работа, Дженаро доведе със себе си един земляк. Казваше се Джорджано и също беше от Позилипо. Истински великан, както сами се уверихте. Но не само тялото му, всичко, свързано с него, беше абсурдно, огромно и ужасяващо. Мислите му, чувствата му, страстите му бяха преувеличени и чудовищни. Очите му искряха и човек лесно изпадаше във властта му. Беше страшен и съвсем необикновен човек. Слава Богу, че вече не е жив! Започна да идва у нас. Но аз усещах, че присъствието му не е приятно и на

Дженаро. Клетият ми съпруг стоеше блед и неподвижен и слушаше безкрайните му брътвежи за политиката и социалните въпроси, а гостът ни за друго не говореше. Дженаро мълчеше, но аз го познавах и виждах на лицето му чувство, което не познавах дотогава. Отначало си помислих, че е неприязън. Излезе страх дълбок, скрит, парализиращ страх. Вечерта, когато отгатнах ужаса му, го прегърнах и го замолих в името на любовта му към мен и заради всичко, което му е скъпо, да не крие нищо от мен и да ми каже защо този огромен човек така го обезсърчава. Разказа ми и докато го слушах, и моето сърце се смрази. На младини клетият ми Дженаро, безразсъден и буен тогава, смятал, че едва ли не целият свят е срещу него, и почти бил стигнал до лудост от несправедливостите в живота. Тогава влязъл в едно неаполитанско съзаклятие — Червеният кръг, свързано с едновременните карбонари. Клетвите и тайните на това братство били страшни — влезеш ли веднъж в него, няма измъкване. Когато избягахме в Америка, Дженаро си мислел, че завинаги се е отървал. Представете си какъв ужас изпитал, когато една вечер срещнал на улицата същия човек, който го бил посветил в Неапол, великана Джорджано, на когото в Южна Италия викали Смъртта, защото ръцете му били до лактите изцапани с кръвта на невинни хора. Бил пристигнал в Ню Йорк, за да се измъкне от италианската полиция, и вече бил пуснал пипалата на ужасяващото съзаклятие и в новия си дом. Дженаро ми разказа всичко това и ми посочи една бележка, която бе получил същия ден, с червен кръг най-отгоре, заповед да се яви на еди-коя си дата. Беше неприятно, но по-лошото тепърва предстоеше. От известно време бях забелязала, че при честите си посещения у дома Джорджано говореше най-вече с мен и дори когато питаше за нещо мъжа ми, не отместваше от мен кошмарните си безумно обещани очища. Една вечер си каза всичко. Обзело го бе нещо, което той наричаше „любов“ — любов на звяр, дивашка любов. Дойде, преди Дженаро да се беше върнал. Нахълта в къщата, сграбчи ме и взе да ме целува и да ме моли да съм тръгнала с него. Аз се дърпах и виках и точно тогава се прибра Дженаро и скочи отгоре му. Джорджано го повали в несвяст и изхвърча от къщата, за да не стъпи никога повече в нея. Спечелихме си смъртен враг. Няколко дни след това се проведе онази сбирка. Когато Дженаро се върна, по лицето му разбрах, че се е случило нещо ужасно. Беше по-лошо и от най-кошмарните ни предположения. Съзаклятието се издържаше, като

изнудваше богати италианци и ги заплашваше с насилие, ако откажеха да дадат. Изглежда, бяха насочили вниманието си към Касталоти, скъпия ни приятел и благодетел. Той не се поддаде на заплахите и се оплака в полицията. Сега били решили да постъпят с него така, че да бъде за назидание за всички други жертви и вече никой да не смее да се бунтува. На срещата било решено домът му заедно с него да бъде взривен с динамит. Бил теглен жребий кой да извърши покушението. Дженаро видял усмивка на жестокото лице на нашия враг, когато бръкнал в торбата. Несъмнено всичко било нагласено, защото в дланта му лежал фаталният жетон с червения кръг, заповедта за убийство. Трябвало да убие най-добрия си приятел или да изложи себе си и мен на отмъщение. Според дяволските им правила се наказвали не само онези, които мразели или от които се бояли, но и обичаните от тях същества и мисълта за това бе докарала клетия ми Дженаро до ужас. Цяла нощ седяхме прегърнати и си вдъхвахме един на друг кураж, за да се справим с бедата. Покушението беше определено за следващата вечер. Но по обед с мъжа ми вече пътувахме за Лондон, след като предупредихме благодетеля си за надвисналата опасност и дадохме на полицията сведения, с които можеха да защитят живота му в бъдеще. Останалото, господа, го знаете. Бяхме сигурни, че враговете ще ни последват като сенки. Джорджано имаше и лични причини за мъст, но при всяко положение знаехме колко безмилостен, коварен и непреклонен е той. В Италия и Америка се говори за страшни неща, които е вършил. Сега щеше да се прояви с пълна сила. Милият ми Дженаро се възползва от няколкото дни преднина, които имавме, за да ми осигури убежище, така че да не съм изложена на никаква опасност. Той самият искаше да запази свобода на движението, за да може да поддържа връзка и с италианската, и с американската полиция. Дори аз не знаех къде и как живееше. Получавах вести от него само чрез обявите във вестника. Но един ден видях през прозореца, че двама италианци следят къщата, и разбрах, че по някакъв начин Джорджано е открил убежището ни. Накрая Дженаро ми съобщи чрез вестника, че ще ми изпрати сигнали от един прозорец, но когато го стори, получих единствено предупреждения за опасност, които внезапно прекъснаха. Сега вече разбирам — той е знаел, че Джорджано е по петите му, и, слава Богу, е бил готов да го посрещне. А сега, господа, отговорете ми:

има ли защо да се боим от закона, има ли на земята съдия, който да осъди Дженаро за това, което е сторил?

— Вижте, господин Грегсън — каза американецът, — не знам какво мисли за това английската полиция, но предполагам, че в Ню Йорк съпругът на тази дама ще получи благодарности.

— Тя трябва да дойде с мен и да се срещне с шефа — отговори Грегсън. — Ако думите ѝ се потвърдят, смятам, че нито тя, нито съпругът ѝ имат основания да се боят. Но едно не мога да проумея, господин Холмс, как, за Бога, вие се оказахте замесен във всичко това.

— Заради ученолюбието ми, Грегсън. Продължавам да събирам знания в доброто старо училище. Е, Уотсън, можеш да добавиш в колекцията си още един трагичен и странен образец. А, няма още осем часа, а тази вечер в Ковънт Гардън ще представят Вагнер! Ако побързаме, ще успеем да стигнем за второто действие.

ИЗЧЕЗВАНЕТО НА ЛЕЙДИ ФРАНСИС КАРФАКС

— Но защо турски? — попита Шерлок Холмс, вторачен в ботушите ми.

Както се бях изтегнал в креслото с плетен гръб, изпружените ми крака привлякоха зоркия му както винаги поглед.

— Английски са — отвърнах, леко изненадан. — Купих ги в „Латимърс“ на улица „Оксфорд“.

Холмс се усмихна с израз на снисходително търпение.

— Говоря за хамама — каза той. — Защо ти е да ходиш в скъп турски хамам, когато можеш да се ободриш и в нашенска баня?

— Защото напоследък ревматизмът ми се обажда и усетих, че остарявам. Ние медиците наричаме турската баня алтернатива — ново начало, пречистване на организма. Впрочем, Холмс — добавих, — не се съмнявам, че връзката между ботушите ми и турската баня е съвсем очевидна за един логичен ум, но все пак ще ти бъда задължен, ако ми я посочиш.

— Връзката е съвсем проста, Уотсън — каза Холмс с дяволито пламъче в очите. — Принадлежи към елементарния разред умозаклучения, които бих илюстрирал, като те попитам с кого пътува във файтона тази сутрин.

— Не съм съгласен вместо обяснение да получавам нов въпрос — отвърнах леко сопнато.

— Браво, Уотсън! Достойно и логично възражение. Да видим — какви бяха въпросите? Първо файтонът. Виждаш, че по левия ръкав и отзад на палтото ти има няколко кални пръски. Ако си седял в средата на файтона, сигурно нямаше да ги има или щяха да са симетрични. Ето как става ясно, че си седял в единия край. Следователно си имал спътник.

— Очевидно.

— Невероятно просто, нали?

— Но какво ще кажеш за ботушите и банята?

— И тук не е сложно. Ти имаш навик да си връзваш ботушите по определен начин. В този случай виждам, че са пристегнати със сложен

двоен възел, което не е характерно за теб. Значи си ги свалял. И кой ги е завързал? Или общарят, или прислужникът в банята. Малко вероятно е да е общарят, тъй като ботушите ти са почти нови. И какво остава? Банята. Невероятно, нали? В края на краищата турската баня послужи за нещо.

— Какво имаш предвид?

— Казваш, че в нея си потърсил промяна. Искаш ли и аз да ти предложа нещо такова. Как ще ти се отрази Лозана, драги Уотсън — билети първа класа и щедро поемане на всички разноски?

— Прекрасно! Но защо?

Холмс се облегна в креслото и извади от джоба си бележник.

— Една от най-опасните породи на света — каза той — е самотната пътешественичка. Тя е най-безобидното, а често и най-полезно създание, но неизбежно поощрява престъпността. Безпомощна е. Прелетна птица е. Има достатъчно средства, за да сменя държави и хотели. Често се лута в лабиринт от мрачни пансиони. Тя е изгубено агне сред вълча глутница. И когато я излапат, никой не я търси. Сериозно се опасявам, че се е случило нещо лошо с лейди Франсис Карфакс.

Почувствах облекчение при това внезапно преминаване от общото към частното. Холмс направи справка с бележките си.

— Лейди Франсис — продължи той — е единствената пряка потомка на покойния граф Ръфтън. Вероятно си спомняш, че земите бяха наследени по мъжка линия. За нея е останала скромна издръжка, но и забележителни старинни испански сребърни накити с изкусно шлифовани диаманти, към които била толкова дълбоко привързана, че отказвала да ги остави в банката и винаги ги носела със себе си. Лейди Франсис будела жалост: хубава жена, едва влязла в средна възраст, и все пак заради някакъв каприз на съдбата — бледа сянка на ослепителната красавица отпреди двайсет години.

— И какво се е случило с нея?

— Точно така, какво се е случило с лейди Франсис Карфакс? Жива ли е, или е умряла? На този въпрос трябва да отговорим. Тя неотклонно се е придържала към навиците си и през последните четири години на всеки две седмици е пишела на госпожица Добни, пенсионираната ѝ гувернантка, която живее в Камбъруел. Тъкмо госпожица Добни ме потърси за съвет. Минали са почти пет седмици

— и нито ред. Последното писмо е изпратено от „Отел национал“ в Лозана. Както изглежда, лейди Франсис си е тръгнала от хотела, без да остави друг адрес. Роднините ѝ се тревожат и тъй като са изключително богати, няма да пожелаят средства, за да изяснят нещата.

— Госпожица Добни ли е единственият източник на информация? Вероятно жената е имала и други кореспонденти.

— Има един безусловно надежден кореспондент, Уотсън — банката. Самотните дами трябва да преживяват някак и в чековите им книжки може да бъде прочетен животът им в миниатюра. Прегледах сметката ѝ в „Силвестърс“. С предпоследния чек е платила сметката си в Лозана, но изтеглената сума е голяма и вероятно са ѝ останали пари. След това е написала само един чек.

— За кого? Къде е осребрен?

— За госпожица Мари Девин. По нищо не се познава къде е бил издаден. Осребрен е в „Креди Лионе“ в Монпелие преди по-малко от три седмици. Сумата е била петдесет лири.

— А коя е госпожица Мари Девин?

— Успях да разбера и това. Била е камериерка на лейди Франсис Карфакс. Още не знаем защо е получила тези пари. Не се съмнявам обаче, че с твоите проучвания бързо ще намериш отговор на този въпрос.

— Моите проучвания!

— По време на здравословното ти пътешествие до Лозана. Знаеш, че не мога да напусна Лондон, докато старият Ейбръхамс е изложен на смъртна опасност. А и по принцип е по-добре да не напускам страната. На хората от Скотланд ярд им домъчнява, пък и отсъствието ми веднага води до нездравословно оживление в криминалните среди. Затова иди ти, драги Уотсън, и ако скромните ми съвети струват по два пенса на дума, ще бъда денонощно на твое разположение на презокеанския телеграф.

Два дни по-късно пристигнах в „Отел национал“ в Лозана, където любезно ме посрещна прочутият му управител господин Мозер. Според него лейди Франсис прекарала в хотела няколко седмици. Всички, с които се била запознала, много я харесали. Била на не повече от четирийсет години. Още изглеждала хубава, а по всичко

си личало, че на младини е била истинска красавица. Господин Мозер не знаеше нищо за сребърните бижута, но прислужничките забелязали, че големият сандък в спалнята на дамата винаги е грижливо заключен. Мари Девин, камериерката, се радвала на същите симпатии като господарката ѝ. Всъщност тя се сгодила за един от главните сервитьори в хотела и не било трудно да се научи адресът ѝ. Беше улица „Траян“ номер 11 в Монпелие. Записах всички сведения и си помислих, че дори Холмс не би могъл да ги събере по-умело.

Не успях да изясня само една подробност. Нищо не хвърляше светлина върху причината за внезапното заминаване на дамата. Била много доволна в Лозана. По всичко личало, че възнамерявала да остане през целия сезон в луксозния си апартамент с изглед към езерото. И все пак си тръгнала само с един ден предизвестие, независимо че била платила за още една седмица. Единствен Жул Вибар, годеникът на камериерката, имаше предположение. Той свързваше ненадейното заминаване на лейди Франсис с внезапното посещение, което имала ден-два преди това. Потърсил я висок мургав мъж с брада. *Un sauvage — un véritable sauvage!*^[1] — възкликна Жул Вибар. Мъжът бил на квартира в града. Видели го да води разпален разговор с госпожата по време на разходка край езерото. После я потърсил в хотела. Тя отказала да се срещне с него. Бил англичанин, но никой не разбрал името му. Госпожата си тръгнала веднага след това. Жул Вибар — и много по-важно, любимата му, помислили, че има някаква връзка между това посещение и нейното заминаване. Жул не ми съобщи само едно — защо Мари бе напуснала господарката си. По този въпрос не можеше или не искаше да каже нищо. Каза, че ако искам да разбера, да ида в Монпелие да я попитам.

Така свърши първата глава от разследването ми. Втората беше посветена на следващата точка от маршрута на лейди Франсис Карфакс след заминаването ѝ от Лозана. В това отношение съществуваше известна потайност, което потвърди идеята, че тя е заминала с намерението да се изплъзне от нечие преследване. Иначе защо багажът ѝ не е бил открито надписан за Баден? И тя, и багажът ѝ стигнали до минералния курорт на Рейн по странен маршрут. Това успях да науча от управителя на местния клон на „Кук“. И така, след като изпратих на Холмс телеграфен отчет за всичките си действия и в отговор получих телеграма с полушеговита похвала, заминах за Баден.

Следата в Баден не бе трудна за проследяване. Лейди Франсис отседнала за две седмици в „Инглишер хоф“. Там се запознала с доктор Шлезинджър, мисионер в Южна Америка, и съпругата му. Подобно на повечето самотни дами лейди Франсис намирала утеха и занимание в религията. Забележителната личност на доктор Шлезинджър, всеотдайността му, както и това, че се възстановявал след болест, от която се бил заразил, упражнявайки апостолския си дълг, дълбоко я развълнували. Тя помагала на госпожа Шлезинджър да се грижи за светия човек. Както ми разказа управителят, той прекарвал времето си на шезлонг на верандата, а от двете му страни седели дамите, които се грижели за него. Работел над карта на Светите земи, като особено го интересувало царството на мидийците, за които пишел монография. Накрая, след като позакрепнал, заминал със съпругата си за Лондон и лейди Франсис тръгнала с тях. Това се случило точно преди три седмици и оттогава управителят не знаеше нищо за нея. А Мари, камериерката, си била тръгнала няколко дни преди това разплакана, като съобщила на останалите прислужнички, че напуска завинаги. Преди да замине, доктор Шлезинджър платил сметката и на тримата.

— Впрочем — каза управителят в заключение — вие не сте единственият приятел на лейди Франсис Карфакс, който пита за нея. Само преди седмица дойде един мъж със същите въпроси.

— Съобщили ли си името? — попитах.

— Не, но беше англичанин въпреки необикновената си външност.

— Дивак? — рекох аз, като свързах фактите по примера на моя прославен приятел.

— Точно така. Това определение много му приляга. Едър и братат, загорял, би бил по на място в селска странноприемница, отколкото в моден хотел. Видя ми се як и буен човек, с когото не е добре да се закача човек.

Загадката започваше да се разбулва, както предметите изплуват с вдигането на мъглата. Добросърдечна и благочестива дама, преследвана от град на град от заплашителна и неумолима сянка. Страхувала се е от него, иначе не би напуснала Лозана. И все пак той я е проследил. Рано или късно е щял да я настигне. Дали вече не я е настигнал? Дали *това* не беше тайната на продължителното ѝ

мълчание? Може би добрите хора, с които е пътувала, не са се оказали достатъчна закрила от неговото нападение или изнудване? Каква ужасна цел, какъв скрит план стоеше зад това упорито преследване? Това беше въпросът, на който трябваше да отговоря.

Писах на Холмс, за да му покажа колко бързо и безпогрешно съм стигнал до същността на нещата. В отговор получих телеграма с молба да опиша лявото ухо на доктор Шлезинджър. Чувството за хумор на Холмс беше странно, понякога и неприятно, затова не обърнах внимание на тази ненавременна шега — всъщност, когато получих посланието му, вече бях в Монпелие, за да се срещна с камериерката Мари.

Открих я лесно и научих всичко, което знаеше. Тя беше предана млада жена, напуснала господарката си само защото била сигурна, че я оставя в добри ръце, и защото рано или късно трябвало да си тръгне заради предстоящата женитба. Както призна с печал, не й било трудно да напусне, защото по време на престоя им в Баден господарката й проявявала към нея известно раздразнение и дори веднъж я подложила на разпит, сякаш се съмнявала в почтеността й. Лейди Франсис й дала петдесетте лири като сватбен подарък. Мари също като мен изпитваше дълбоко недоверие към непознатия, накарал господарката й да напусне Лозана. Със собствените си очи била видяла как грубо стискал китката на лейди Франсис, докато се разхождали при езерото. Бил буен и страшен човек. Тя смяташе, че именно заради страха от него лейди Франсис бе приела компанията на семейство Шлезинджър за пътуването до Лондон. Не била споменала на Мари и дума за това, но множество дребни подробности уверили камериерката, че господарката й живее в постоянен страх. Дотук беше стигнала в разказа си, когато внезапно скочи от стола и на лицето й се изписаха изненада и страх.

— Вижте! — извика тя — Онзи грубиян продължава да ни следи! Точно това е човекът, за когото ви говоря.

През отворения прозорец на дневната видях мургав мъж с наежена черна брада, който бавно вървеше към нас по средата на улицата и се взираше напрегнато в номерата на къщите. Явно и той търсеше камериерката. Подвластен ма внезапния порив, аз се втурнах напън и застанах на пътя му.

— Вие сте англичанин — казах аз.

— И какво? — помита той, злобно намръщен.

— Ще позволите ли да ви запитам как се казвате?

— Не, не позволявам — каза той решително.

Положението бе неловко, но често прекият път е най-добър.

— Къде е лейди Франсис Карфакс?

Той ме погледна изумен.

— Какво сте сторили с нея? Защо я преследвате? Настоявам да ми отговорите! — казах аз.

Мъжът изръмжа гневно и се нахвърли отгоре ми като тигър. Побеждавал съм в немалко битки, но той имаше желязна хватка и беше свиреп като дявол. Така ме бе стиснал за гърлото, че вече започвах да губя съзнание, когато един брадясал френски работник с бяла риза изскочи от кръчмата насреща с тояга в ръка, халоса нападателя ми през ръцете и го накара да ме пусне. Той се спря за миг ядосан, като се чудеше дали да поднови атаката си. После с гневно ръмжене се обърна и влезе във вилата, от която бях излязъл. Обърнах се да благодаря на спасителя си, който стоеше до мен наскоро улицата.

— Е, Уотсън — каза той, хубава каша забърка, няма що! Смятам, че е най-добре заедно да се приберем в Лондон с нощния експрес.

Един час по-късно Шерлок Холмс, свалил маскировката си, седеше насреща ми в хотелската стая. Обяснението, което даде за своето внезапно и навременно появяване, бе изключително просто — като разбрал, че може да напусне Лондон, решил да ме пресрещне в следващата логична точка от маршрута ми. Предрешен като работник, седнал в кръчмата и зачакал да се появи.

— Проявил си изключително постоянство в разследването си, скъпи ми Уотсън — каза той. — В момента не мога да се сетя за нито една грешка, която да си пропуснал да сториш. В резултат на действията си успя да вдигнеш тревога навсякъде и все пак нищо да не откриеш.

— Може би и ти нямаше да постигнеш повече — отвърнах с горест.

— Всъщност аз вече постигнах повече. Ето го достопочтения Филип Грийн, отседнал в твоя хотел, който може би ще се окаже отправната точка към добри резултати.

Донесоха ни визитка върху един поднос, а след нея се появи оня брадат грубиян, който ме нападна на улицата. Когато ме видя, той се

сепна.

— Какво означава това, господин Холмс? — попита той. — Получих бележката ви и дойдох. Но какво общо има този мъж с въпроса?

— Това е старият ми приятел и сътрудник доктор Уотсън, който ми помага в разследването.

Непознатият протегна огромната си мургава длан с кратко извинение.

— Надявам се, че не съм ви наранил. Когато ме обвинихте, че съм й сторил зло, просто кипнах. Всъщност напоследък не съм на себе си. Нервите ми са опънати до краен предел. Нищо не мога да сторя обаче. Но първо искам да ви попитам, господин Холмс, как, за Бога, научихте за съществуването ми?

— Говорих с госпожица Добни, гувернантката на лейди Франсис.

— Старата Сюзан Добни с бонето! Добре си я спомням.

— И тя ви помни. От едно време, преди да заминете да си търсите късмета в Южна Африка.

— О, виждам, че знаете всичко. Не бива нищо да крия. Кълна ви се, господин Холмс, на света не е имало по-всеотдайна любов от любовта ми към Франсис. Наистина, на младини бях буен и неразумен — не по-лош от останалите от моя социален кръг. Но нейната душа беше бяла като сняг. Тя не можеше да понесе и най-малката грубост. Затова, когато разбра за поведението ми, каза, че не иска да ме види повече. И все пак ме обичаше — това е най-чудното! Толкова ме обичаше, че досега не се омъжи и живя благочестиво само заради мен. След години, когато спечелих много пари в Барбъртън, реших да я намеря и да я умилоствя. Бях чул, че още не е омъжена. Открих я в Лозана и опитах всичко възможно. Стори ми се, че се поддава, но волята ѝ беше силна и когато отново я потърсих, беше напуснала града. Проследих я до Баден, а след време чух, че камериерката ѝ живее тук. Аз съм невъздържан човек, живял съм тежък живот и когато доктор Уотсън ми каза онези думи, за миг загубих самообладание. Но за Бога, кажете ми какво е станало с лейди Франсис?

— Тепърва трябва да разберем — каза Шерлок Холмс мрачно. — Какъв е адресът ви в Лондон, господин Грийн?

— Хотел „Лангъм“.

— В такъв случай бих ви препоръчал да се върнете там и да стоите на разположение, в случай че ми потърба вашата помощ. Не бих искал да будя напразни надежди, но можете поне да сте сигурен, че ще направим всичко възможно нищо лошо да не се случи на лейди Франсис. Засега не мога да обещаю повече. Ето ви тази визитка, за да можете да се свържете с нас. А сега, Уотсън, докато си събираш багажа, ще телеграфирам на госпожа Хъдсън, за да бъде готова да се погрижи, както тя знае, за двама прегладнели пътешественици, които ще се върнат в седем и половина часа утре сутрин.

Когато се прибрахме в жилището на улица „Бейкър“, намерихме телеграма, която Холмс прочете със заинтригувано възклицание и ми я подаде. „Отхапано или откъснато“ — гласеше телеграмата, подадена в Баден.

— Какво означава това? — попитах.

— Всичко — отвърна Холмс. — Вероятно си спомняш моя на пръв поглед нелеп въпрос за лявото ухо на мисионера. Ти не ми отговори.

— Вече бях напуснал Баден и не можех да проверя.

— Точно така. Затова изпратих същото запитване до управителя на „Инглишер хоф“ и това е неговият отговор.

— Какво означава той?

— Означава, скъпи Уотсън, че противникът ни е изключително коварен и опасен човек. Преподобният доктор Шлезинджър, мисионерът от Южна Америка, е не друг, а Питърс Божия, един от най-безскрупулните измамници в Австралия — чудно как толкова малка страна е родила няколко така завършени негодници. Коронният му номер е да подлъгва самотни дами, като играе на религиозните им чувства, и има достойна другарка в лицето на така наречената му съпруга, англичанка на име Фрейзър. Самоличността му ми бе подсказана от начина му на действие, а осакатеното ухо — последица от жестока кръчмарска свада в Аделаида през 1889 година — потвърди подозренията ми. Клетата жена е в ръцете на дяволски изчадия, които няма да се спрат пред нищо. Нищо чудно вече да не е жива. Или е затворена и няма възможност да пише на госпожица Добни и останалите си приятели. Не биваше да изключвам възможността да не

е пристигала в Лондон или да е заминала другаде, но второто не ми се струва вероятно, защото системата за регистрация в Европа не позволява на чужденците да надхитрят така лесно тамошната полиция. А първото също е малко вероятно, тъй като мошениците едва ли биха намерили друго място, където толкова лесно да държат някого под ключ. Интуицията ми подсказва, че тя е в Лондон, но тъй като в момента няма как да научим точния адрес, можем само да правим необходимите стъпки, да обядваме и да не губим търпение. Довечера ще се поразходя и ще разменя някоя и друга дума с нашия приятел от Скотланд ярд Лестрейд.

Но нито полицията, нито малката, но много ефективна организация на Холмс постигнаха някакъв успех в разплитането на загадката. Издирваните от нас трима души се бяха разтворили сред милионния мравуняк на Лондон, все едно не съществуваха. Обявите във вестниците не дадоха резултат. Тръгвахме по разни следи, все без успех. Напразно се оказа претърсването на всяко престъпно убежище, където би могъл да се завре Шлезинджър. Старите му съучастници бяха под наблюдение, но никой от тях не се срещна с него. Накрая, подир седмица безплодна активност най-сетне проблесна светлинка. В „Бевингтън“ на „Уестминстър роуд“ беше заложена сребърна обица с диаманти. Мъжът, който я заложил, бил едър и гладко обръснат, приличал на свещеник. Името и адресът му явно били фалшиви. Не обърнали внимание на ухото му, но описанието категорично насочваше към Шлезинджър.

През изминалите дни брадатият ни приятел от „Лангъм“ на два пъти се беше отбил, за да проверява няма ли новини. Третия път дойде само час след това ново разкритие. Дрехите му ставаха все по-широки на едрото му тяло. Сякаш се топеше от тревога. „Само да можехте да ми дадете някаква работа!“ — беше постоянният му вопъл. Сега вече Холмс беше в състояние да задоволи желанието му.

— Започнал е да залага накитите. Ще го пипнем.

— Но не означава ли това, че с лейди Франсис се е случило нещо лошо?

Холмс мрачно поклати глава.

— Ако предположим, че са я държали заключена досега, очевидно не биха могли да я освободят, без това да доведе до разкриването им. Трябва да сме готови за най-лошото.

— Какво можем да сторим?

— Тези хора не са ви виждали, нали?

— Не.

— Възможно е в бъдеще той да отиде в друга заложна къща. В този случай трябва да започнем отново. От друга страна, тук са му дали добри пари и не са му задавали никакви въпроси, затова, ако спешно му трябват пари, вероятно пак ще се появи в „Бевингтън“. Ще ви дам бележка и собствениците ще ви позволят да стоите на пост в магазина. Ако онзи дойде, ще го проследите до дома му. Но не бива да ви вижда и най-важното — не бива да упражнявате никакво насилие. Разчитам на думата ви, че няма да предприемате нищо без моето знание и одобрение.

В продължение на два дни от Филип Грийн, между другото син на прочутия адмирал Грийн, командващ флота в Азовско море по време на Кримската война, нямаше никакви новини. Но привечер на третия ден се втурна в гостната пребледнял и разтреперан. Цялото му масивно тяло се тресеше от вълнение.

— Хванахме го! Хванахме го! — извика той.

Не беше на себе си. Холмс го успокои с няколко думи и го настави в едно кресло.

— Разкажете сега какво стана — каза той.

— Стана само преди час. Този път дойде жената, но обичата, която донесе, беше също като другата. Висока бледа жена с остри очи.

— Да, това е тя — каза Холмс.

— Проследих я. Тръгна по „Кенингтън роуд“, а аз след нея. Влезе в някакъв магазин, оказа се погребално бюро.

Приятелят ми се сепна.

— И какво? — попита с треперещ глас, който ми подсказа какъв пожар се разгаря зад маската на хладното му спокойствие.

— Говори с продавачката. Аз също влязох. Чух я да казва „Закъснявате“ или нещо подобно. Жената се извиняваше. „Трябваше вече да е тук — обясни. — Нужно е повече време, понеже е нестандартен.“ После млъкнаха и ме погледнаха, а аз попитах нещо и излязох.

— Справили сте се отлично. Какво стана после?

— Жената излезе, но аз се бях скрил в един вход. Стори ми се, че съм събудил подозренията ѝ, защото се озърташе. Повика кабриолет и

се качи. Имах късмета да хвана друг и да я проследя. Най-накрая слезе пред номер 36 на площад „Поултни“ в Брикстън. Отминах къщата, освободих кабриолета на ъгъла и заставах на пост.

— Видяхте ли някого?

— Всички прозорци бяха тъмни, с изключение на един на долния етаж. Щората беше пусната и не можах да надникна. Тъкмо се чудех какво да сторя, когато пристигна покрита товарна кола с двама мъже. Те слязоха, свалиха нещо и го понесоха по стълбите към входа. Господин Холмс, те носеха ковчег.

— Така ли!

— Едва не се втурнах натам. Жената им отвори и ги пусна вътре. Но в този миг ме зърна и май ме позна. Видях, че се стресна и припряно хлопна вратата. Спомних си какво ви обещах, и ето ме тук.

— Свършили сте отлична работа — каза Холмс, като надраска няколко думи на едно листче. — Без заповед за обиск сме безсилни, но вие можете да помогнете, като отнесете в полицията тази бележка, с която моля за такава заповед. Може да се поопъват, но мисля, че продажбата на обиците ще е достатъчна. Лестрейд ще се погрижи за подробностите.

— Но през това време те могат да я убият. Какво може да значи този ковчег и за кого другото може да е предназначен?

— Ще направим всичко възможно, господин Грийн. Няма да губим и миг. Оставете всичко на нас. Така, Уотсън — добави той, когато клиентът ни хукна навън, — той ще вдигне на крак официалните сили. Ние, както обикновено, сме неофициалните и трябва да предприемем своите ходове. Положението ми се вижда толкова безнадеждно, че са оправдани и най-крайните мерки. Трябва незабавно да идем на площад „Поултни“.

— Да се опитаме да направим равностетка — каза той, докато пътувахме покрай парламента и Уестминстърския мост. — Тези злодеи са примамили клетата жена в Лондон, след като първо са я отделили от върнатата ѝ камериерка. Ако е писала някакви писма, те са ги залавяли. С помощта на съучастник са наели мебелирано жилище. Затворили са в него лейди Франсис и са ѝ отнели ценните накити, които са били тяхна цел от самото начало. Вече са започнали да ги продават и явно не смятат това за рисковано, тъй като нямат основание да мислят, че някой се интересува от съдбата на дамата. Ако я пуснат, тя, разбира се,

ще ги разобличи. Следователно не бива да я пускат. Но не могат да я държат в плен завинаги. Единственият изход е убийството.

— В това няма съмнение.

— Сега да поразсъждаваме над друго. Ако тръгнем по две отделни нишки, Уотсън, в крайна сметка ще стигнем до пресечна точка, която е много близо до истината. Да тръгнем не от дамата, а от ковчега и да направим съответните изводи. Опасявам се, че тази случка извън всякакво съмнение доказва смъртта на лейди Карфакс. Можем да заключим също, че предстои обикновено погребение със съответното медицинско свидетелство и официално разрешение. Ако убийството беше явно, щяха да заровят трупа в задния двор. Но в случая всичко е открито и законно. Какво значи това? Че са я убили по начин, който е заблудил лекаря, като са нагласили убийството като естествена смърт — вероятно с отрова. И все пак странно, че са допуснали да я види лекар, освен ако не е техен съучастник, което ми се струва малко вероятно.

— А не може ли да са подправили медицинското свидетелство?

— Опасно е, Уотсън, много е опасно. Не, съмнявам се. Спри, кочияшо! Това явно е погребалното бюро, защото току-що отминахме заложената къща. Ще влезеш ли ти, Уотсън? Външността ти буди доверие. Попитай в колко часа е погребението на площад „Поултни“, насрочено за утре.

Жената в магазина охотно ми отговори, че е насрочено за осем часа сутринта.

— Както виждаш, Уотсън, няма никаква загадка, всичко е на показ! Смятат, че няма от какво да се страхуват. А на нас при това положение ни остава само прякото фронтално нападение. Въоръжен ли си?

— С бастуна!

— Е, никой не може да ни излезе насреща. „Няма по-силен от онзи, който се бие за правото дело.“ Не можем да си позволим да чакаме полицията или да се придържаме към закона. Спри, кочияшо. Е, Уотсън, да се надяваме на късмета си, който неведнъж ни е помагал досега.

Той потропа силно на вратата на голямата тъмна къща по средата на площад „Поултни“. Отвориха веднага и на фона на мъждиво осветения коридор се очерта силуетът на висока жена.

— Какво желаете? — попита тя грубо, като се взираше в тъмното.

— Да говорим с доктор Шлезинджър — каза Холмс.

— Тук не живее такова лице — отвърна тя и се опита да затвори вратата, но Холмс беше подложил крак.

— В такъв случай искам да се срещна с мъжа, който живее тук, все едно как се казва — каза той сурово.

Тя явно се колебаеше. После отвори вратата докрай.

— Е, добре, влезте! — каза. — Съпругът ми няма от какво да се страхува.

Затвори след нас, въведе ни в гостната вдясно по коридора и пусна газовото осветление.

— Господин Питърс ще дойде след миг каза тя.

И наистина — едва бяхме успели да огледаме прашната и проядена от молци стая, в която се намирахме, когато вратата се отвори и с лека стъпка влезе едър гладко обръснат плешив мъж. Имаше широко червендалесто лице с увиснали бузи и на пръв поглед създаваше впечатление за благост, разваляно единствено от жестоко и злобно свитите устни.

— Сигурно е станала някаква грешка, господа каза той мазно и помирително. — Предполагам, че са ви заблудили. Може би, ако проверите в някоя съседна къща...

— Няма какво да проверяваме — каза строго Холмс. Вие сте Хенри Питърс от Аделаида, известен още като доктор Шлезинджър от Баден и Южна Америка. А моето име е само едно — Шерлок Холмс.

Питърс, както ще го наричам сега, се сепна и се вгледа внимателно в знаменития си преследвач.

— Името ви не ме стряска, господин Холмс — каза той хладнокръвно. — Когато съвестта на човек е чиста, с нищо не можете да го уплашите. Какво търсите в дома ми?

— Искам да разбера какво сте сторили с лейди Франсис Карфакс, с която заедно сте заминали от Баден.

— Самият аз ще бъда доволен да разбера къде е тази дама отвърна Питърс невъзмутимо. — Когато изчезна, ми дължеше близо сто лири, а единственото, което остана, беше чифт евтини обици, към които продавачът не прояви почти никакъв интерес. Присламчи се към нас с госпожа Питърс (наистина, тогава използвахме друго име) и не

ни остави, докато не пристигнахме в Лондон. Платих сметката ѝ в хотела и пътуването ѝ. Щом се озова тук, тя се измъкна и, както казах, остави разни дрънкулки, уж покриващи сметката ѝ. Ако я намерите, господин Холмс, ще ви бъде много задължен.

— Аз *наистина* смятам да я намеря — каза Шерлок Холмс. — Ще претърся тази къща, но накрая ще я открия.

— Къде е заповедта ви?

Холмс измъкна наполовина револвера от джоба си.

— Тази ще свърши работа, докато пристигне по-добра.

— Значи сте най-обикновен крадец.

— Може и така да се каже — каза бодро Холмс. — Приятелят ми също е опасен злодей. И смятаме заедно да претърсим дома ви.

Противникът ни отвори вратата.

— Повикай полиция, Ани! — извика той.

По коридора се чу шумоленето на фусты и отварянето и затварянето на входната врата.

— Времето ни е ограничено, Уотсън — каза Холмс. — Питърс, ако се опитате да ни спрете, със сигурност ще пострадате. Къде е ковчегът, който ви донесоха?

— За какво ви е ковчегът? В него има покойник.

— Трябва да видя този покойник.

— Не и с моето съгласие.

— В такъв случай без него.

Холмс бързо избути мъжа и излезе в коридора. Точно пред нас имаше откритата врата. Влязохме. Беше трапезарията. На масата до полуизгоряла свещ стоеше ковчегът. Холмс пусна осветлението и вдигна капака. На дъното на дълбокия ковчег лежеше съсухрено тяло. Светлината падаше върху набръчканото лице на старица. Никаква жестокост, гладуване или болест не биха могли да превърнат все още красивата лейди Франсис в подобна развалина. На лицето на Холмс се изписа изумление, но и облекчение.

— Слава Богу! — промърмори той. — Не е тя.

— О, този път направихте голяма грешка, господин Холмс — обади се Питърс, който бе влязъл след нас.

— Коя е покойната?

— Ще ви кажа, щом настоявате. Това е старата дойка на жена ми, Роуз Спендър, която открихме в болницата на приюта за бедни в

Брикстън. Доведохме я тук, повикахме доктор Хорсъм, който живее на „Фърбанкс вилас“ номер 13 — моля, не пропускайте да си запишете адреса, господин Холмс, — и се грижихме всеотдайно за нея като добри християни. На третия ден тя почина — от старост според свидетелството, — но така мисли само лекарят, вие, разбира се, сте на друго мнение. Възложихме погребението на „Симпсън и ко“ на „Кенингтън роуд“, които ще я погребат в девет часа утре сутринта. Да виждате нещо нередно в това, господин Холмс? Искане ми се да имам на снимка опулената ви, стресната физиономия, когато отместихте капака и вместо лейди Франсис Карфакс видяхте клетата деветдесетгодишна старица.

Изражението на Холмс беше по-безстрастно от всякога въпреки издевателствата на противника му, но дланите, свити в юмруци, издаваха стаения му гняв.

— Ще претърся къщата — каза той.

— Така ли мислите? — извика Питърс, докато от коридора се дочуха женски глас и тропот. — Скоро ще разберем. Ако обичате, насам, господа полицаи. Тези мъже нахлуха в къщата ми и не желаят да си тръгнат. Помогнете ми да ги изгоня.

На прага стояха сержант и полицаи. Холмс извади визитката си.

— Ето името и адреса ми. А това е моят приятел доктор Уотсън.

— Да, сър, добре ви познаваме — каза сержантът, — но не можете да останете тук без заповед.

— Да, не мога. Добре го разбирам.

— Арестувайте го! — извика Питърс.

— Знаем къде да открием господина, ако се наложи — каза важно сержантът, — но наистина трябва да си тръгнете, господин Холмс.

— Да, Уотсън, налага се да си тръгнем.

След минута се озовахме на улицата. Холмс проявяваше обичайната си невъзмутимост, но вътрешно кипеше от гняв и унижение. Сержантът ни бе последвал.

— Съжалявам, господни Холмс, но такъв е законът.

— Да, сержант, не можехте да сторите нищо друго.

— Предполагам, че има сериозни основания за присъствието ви тук. Ако мога с нещо...

— Една жена е изчезнала, сержант, и ние смятаме, че е в тази къща. Очаквам заповедта за обиск да бъде подписана всеки момент.

— Тогава аз ще наглеждам тези типове, господин Холмс. Ако се случи нещо, непременно ще ви уведомя.

Беше едва девет часа и ние отново се устремихме по следата. Първо отидохме до приюта в Брикстън, където узнахме, че милосърдната госпожа и господин Питърс наистина ги били посетили преди няколко дни, познали в умопобърканата старица своя бивша прислужничка и получили разрешение да я отведат. Никой не се изненада, че е починала. Следващата ни цел беше лекарят. По думите му той се отзовал на повикването, установил, че клетницата умира от старост, всъщност бил станал свидетел на края ѝ, и подписал свидетелството.

— Уверявам ви, че всичко беше напълно нормално и дума не можеше да става за измама — каза той.

Нищо в къщата не му се видяло подозрително, с изключение на това, че хора с такова социално положение нямат прислуга. Само това научихме от него.

Накрая се отправихме към Скотланд ярд. Издаването на заповедта се беше забавило. Чак на следващата сутрин можеше да бъде подписана от съдия. Съобщиха на Холмс, че ако дойде в полицията към девет часа, ще може заедно с Лестрейд да отиде до къщата и да присъства на обиска. Така свърши денят, без да смятаме това, че около полунощ нашият приятел сержантът намина да ни съобщи, че тук-там през прозорците на голямата тъмна къща е видял мъждукащи светлинки, но никой не е влизал или излизал. Оставаше ни да запазим търпение и да изчакаме утрото.

Шерлок Холмс беше прекалено раздразнителен, за да разговаря, и прекалено напрегнат, за да спи. Оставих го да пуши като комин, смръщил гъстите си черни вежди, като барабанеше по облегалката на креслото с дългите си нервни пръсти и премисляше всевъзможни отговори на загадката. През нощта на няколко пъти го чух да ходи напред-назад из къщата. На сутринта едва се бях събудил, когато той се втурна в стаята ми. Беше по халат, но по бледото му лице с тъмни сенки под очите разбрах, че е прекарал безсънна нощ.

— В колко часа беше погребението? В осем, нали? — попита трескаво. — Сега е седем и половина. Господи, Уотсън, къде се беше

дянал и малкото ум, с който ме е дарил Господ? Бързо, приятелю, бързо! Въпросът е на живот и смърт — и, уви, най-вероятно ще заварим точно смърт. Никога няма да си простя, ако сме закъснели!

След по-малко от пет минути файтонът се носеше по улица „Бейкър“. Но въпреки препускането минахме край Биг Бен в осем без двајсет и пет и бяхме стигнали едва до „Брикстън“, когато удари осем. Но и другите бяха закъснели. Десет минути след определения час катафалката все още стоеше пред вратата и точно когато разпененият ни кон спря, на прага се появи ковчегът, носен от трима мъже. Холмс се спусна и им прегради пътя.

— Върнете го! — извика той, като спря с ръка първия от тях. — Върнете го незабавно!

— Какво искате да кажете, по дяволите? Пак ще ви питам — къде ви е заповедта? — изкрещя вбесен Питърс, чието широко червендалесто лице гледаше свирепо от другата страна на ковчега.

— Заповедта пътува насам. Този ковчег ще остане в къщата, докато тя не дойде.

Властният тон на Холмс оказа въздействие върху носачите. Питърс внезапно се скри в къщата и те се подчиниха на новите заповеди.

— Побързай, Уотсън, побързай! Ето ти отвертка! — извика той, щом ковчегът отново се озова на масата. — Ето и на теб, човече! Ще получиш суверен, ако капакът бъде махнат за една минута! Не задавай въпроси, действай! Точно така. Още един винт! И още един! Сега бутайте всички! Поддава се! Поддава се! Ето, най-сетне!

С общи усилия отместихме капака и отвътре се разнесе замайващата, упойваща миризма на хлороформ. Вътре лежеше жена, чиято глава беше обвита в памук, напоен с опиата. Холмс го махна и под него се показва мъртвешки застиналото лице на красива и одухотворена жена на средна възраст. След миг той я обхвана с ръце и я вдигна.

— Не е ли жива, Уотсън? Има ли някаква надежда? Не може да сме дошли прекалено късно!

В продължение на половин час сякаш бе точно така. Дали от задушаване или от отровните изпарения на хлороформа, но лейди Франсис, изглежда, бе прекрачила чертата, след която няма завръщане. Но накрая след изкуствено дишане, инжектиране на етер и всички

средства, които можеше да предложи науката, животът започна бавно да се връща — клепачите ѝ потрепнаха, огледалото се замъгли от дъха ѝ. Отвън спря файтон и Холмс вдигна щората, за да погледне.

— Ето го и Лестрейд със заповедта — каза той. — Ще открие, че птичките са излетели. Но идва и един човек, който има най-голямо право да се погрижи за дамата — добави той, като чу в коридора тежки забързани стъпки. — Добро утро, господин Грийн. Мисля, че колкото по-скоро преместим лейди Франсис от тук, толкова по-добре. А междувременно погребението може да продължи — нека клетата старица, която още се намира и ковчега, да стигне най-сетне до вечното си жилище.

— Ако искаш да добавиш случая към летописите си, драги ми Уотсън — каза Холмс същата вечер, — нека да бъде само като пример за временното помрачение, което може да сполети и най-уравновесения ум. Подобни грешки се случват на всички, но велик е онзи, който може да ги забележи и да ги поправи. Може би имам право да претендирам само за тази не особено висока заслуга. Цяла нощ се измъчвах от мисълта, че съм пропуснал някаква улика, странно изречение, необикновена забележка, чула от мен и бързо забравена. И чак на разсъмване внезапно си спомних тези думи, които ни предаде Филип Грийн. Забележката на жената от погребалното бюро: „Трябваше вече да е тук. Нужно е повече време, понеже е нестандартен.“ Стана дума за ковчега. Бил е нестандартен. Това можеше да означава само, че е изработен по някакви особени мерки. Но защо? Защо? Спомних си дълбочината му и дребната фигурка на дъното. Защо бяха поръчали толкова голям ковчег за толкова дребно тяло? За да има място за още едно. За да погребат двама души с едно свидетелство. Всичко беше толкова ясно, само умът ми да не беше се замъглил. В осем часа щяха да погребат лейди Карфакс. Единствената ни възможност беше да попречим на ковчега да напусне къщата. Почти не хранех надежда, че ще и заварим жива, но както се оказа, надеждата не бе напразна. Доколкото знаех, тези хора никога не са извършвали убийство. Възможно беше да избягват крайното насилие. Можеха да я погребат, без да си личи как е умряла, и дори в случай на ексхумация да не могат да ги обвинят. Надявах се, че са им минали подобни мисли. Представяш си картината. Видя ужасната бърлога, където толкова време са държали в плен клетата жена. Влезли са внезапно, упоили са

я с хлороформ, свалили са и долу, сложили са още хлороформ в ковчега, за да не се събуди, и са завинтили капака. Хитро, Уотсън. Доколкото ми е известно, в криминалните летописи няма подобен случай. Ако течы приятелчета успеят да се изплъзнат от лапите на Лестрейд, нищо чудно в бъдеще да чуем и за други блестящи техни подвизи.

[1] Дивак, истински дивак! (фр.) — Б.пр. ↑

ДЕТЕКТИВЪТ НА СМЪРТНО ЛЕГЛО

Госпожа Хъдсън, хазяйката на Шерлок Холмс, беше изключително търпелива жена. Не само търпите странни, а често и нежелани личности, които нахлуваха в апартамента на първия етаж по всяко време на денонощието, но и ексцентричният и нередовен начин на живот на забележителния й квартирант поставяха търпението й на сериозно изпитание. Невероятната му разпиляност, пристрастеността към музициране по никое време, спорадичните упражнения по стрелба на закрито, странните и нерядко зловонни научни опити и атмосферата на насилие и опасност, която го обгръщаше, го превръщаха в най-лошия наемател в Лондон. От друга страна, наемът, който плащаше, беше невероятно щедър. Не се съмнявам, че за сумите, дадени като наем през годините, когато живееш с него, Холмс спокойно можеше да купи цялата къща.

Хазяйката изпитваше към него дълбоко страхопочитание и не се осмеляваше да му се бърка, колкото и безразсъдни да изглеждаха действията му. Освен това беше привързана към него, защото той се отнасяше към жените със забележително кавалерство и галантност. Не обичаше този пол и не му се доверяваше, но неизменно беше благороден противник. И точно понеже знаех колко искрено е уважението й към него, я изслушах с безпокойство, когато на втората година след женитбата ми дойде у дома и ми разказа за печалното състояние на клетия ми приятел.

— Той умира, доктор Уотсън — каза тя. — От три дни става все по-зле, съмнявам се, че ще преживее нощта. Не ми даде да извикам лекар. Тази сутрин, като видях хлътналите му бузи и големите трескави очи, втренчени в мен, не издържах. „Все едно дали ми позволявате, господин Холмс, веднага ще повикам лекар“ — му казах. „Нека тогава да бъде Уотсън“ — рече той. На ваше място, сър, не бих губил и миг, понеже може и да не го заварите жив.

Бях ужасен, защото не бях чул нищо за болестта му. Излишно е да казвам, че веднага се завтекох да си сложа палтото и шапката.

Докато пътувахме, помолих госпожа Хъдсън да ми съобщи някакви подробности.

— Не мога да ви кажа много, сър. Разследваше някакъв случай в Родърхайд, в някаква уличка до реката, и се върна болен. Легна в сряда следобед и оттогава не е ставал. Цели три дни нищо не е ял и пил.

— Мили Боже! Защо не повикахте лекар?

— Не ми позволи, сър. Знаете колко е властен. Не се осмелих да му противореча. Но дните му са преброени, както сам ще се уверите, като го видите.

Наистина гледката беше отчайваща. В сивия мъглив ноемврийски ден в стаята на болния беше полутъмно, но сърцето ми се смрази от изпитото омаломощено лице, което се взираше в мен от леглото. Очите горяха трескаво, бузите бяха покрити с болезнена руменина, устните бяха жестоко напукани, кльощавите ръце върху завивката потрепваха непрестанно, гласът беше дрезгав и конвулсивен. Когато влязох, лежеше неподвижно, но щом ме видя, по проблясъка в очите му разбрах, че ме е познал.

— Е, Уотсън, май ни сполетяха лоши дни — каза с отпаднал глас, но с нещо от старото безгрижие.

— Скъпи приятелю! — възкликнах, пристъпвайки към него.

— Не се приближавай! Стой на място! — каза той с безцеремонната грубост, която бях виждал само в много критични моменти. — Ако дойдеш насам, Уотсън, ще наредя да те изгонят.

— Но защо?

— Защото така искам. Това не стига ли?

Да, госпожа Хъдсън беше права. Беше по-властен от всякога. Но изтощението му будеше жалост.

— Искях само да ти помогна — обясних.

— Точно така! Най-добре ще ми помогнеш, ако точно изпълняваш онова, което ти заръчам.

— Разбира се, Холмс.

Той поомекна.

— И не се ли сърдиш? — попита, поемайки си със затруднение въздух.

За Бога, как можех да се сърдя, когато го виждах в такова окаяно състояние?

— За твое добро е, Уотсън — прохриптя той.

— За мое добро ли?

— Знам какво ми е, една болест от Суматра. Холандците я познават по-добре, макар досега да не са постигнали особени успехи в лекуването ѝ. Само едно е сигурно. Неизбежно води до смърт и е ужасно заразна.

Сега той говореше с трескава енергия, а дългите му ръце се тресяха неконтролируемо, докато ме отпъждаше.

— Заразна при допир, Уотсън, при допир. Стой на разстояние и всичко ще бъде наред.

— Господи, Холмс! Нима мислиш, че подобно нещо има за мен и най-малкото значение? Не би ми повлияло, дори да ставаше дума за непознат. Как можеш да предположиш, че ще ми попречи да изпълня дълга си към толкова стар приятел?

Отново пристъпих към него, но той ме отблъсна, като в очите му пламтеше гняв.

— Ако стоиш далеч, ще говоря. Ако не — върви си.

Изпитвам такова страхопочитание към необикновените способности на Холмс, че винаги съм се подчинявал на желанията му, дори когато не съм ги разбирал. Но сега бяха предизвикани всичките ми професионални умения. Можеше да ме превъзхожда във всичко друго, но в болничната стая господарят бях аз.

— Холмс — казах, — ти не си на себе си. Болният заприличва на дете и аз ще се отнасям с теб като с дете. Все едно дали ти харесва или не, ще те прегледам и ще ти предпиша лечение.

Той ме погледна неприязнено.

— Ако независимо от моето желание се налага да ме види лекар, нека поне да бъде някой, на когото имам доверие — каза той.

— Значи ми нямаш доверие?

— Имам пълно доверие в приятелските ти чувства. Но истината е, Уотсън, че в края на краищата ти си само един общопрактикуващ лекар с крайно ограничен опит и посредствени умения. Боли ме, че се налага да ти казвам тези неща, но ти не ми оставяш възможност за избор.

Бях жестоко обилен.

— Не ти прави чест, Холмс. Но поне ясно разбирам в какво състояние са нервите ти. Щом ми нямаш доверие, няма да ти натрапвам услугите си. Позволи ми да доведа сър Джаспър Мийк,

Пенроуз Фишър или някой друг от най-добрите специалисти в Лондон. Но ти *трябва* да бъдеш прегледан, това не подлежи на обсъждане. Ако смяташ, че ще стоя и ще те гледам как умираш, без да ти помогна или да доведе някой друг, не ме познаваш.

— Знам, че намеренията ти са добри, Уотсън — каза болният с нещо средно между хлип и стон. — Искаш ли да се убедиш в своето невежество? Какво знаеш, да речем, за треската от Типанули? А за черната зараза от Формоза?

— Не съм чувал за тях.

— В Изтока има много загадъчни болести, много странни зарази, Уотсън — той спираше след всяко изречение, за да събере сили. — Напоследък научих много за тях по време на някои медицинско-криминални проучвания. Нищо не можеш да сториш.

— Може би. Но случайно знам, че доктор Ейнстрий, най-големият авторитет в областта на тропическите болести, в момента е в Лондон. Всякакви възражения са безполезни, Холмс. Веднага отивам да го доведе.

Тръгнах решително към вратата.

Никога не съм преживявал по-голяма изненада! За миг с тигров скок смъртникът ми препречи пътя. Чух остро прещракване на превъртан ключ. В следващия миг той се затътри обратно в леглото си, изтощен и задъхан след невероятния изблик на енергия.

— Не можеш да ми вземеш ключа насила, Уотсън. Сега си мой пленник, приятелю. Тук си и ще останеш тук, докато искам. Но аз ще те забавлявам — думите му идваха на пресекулки сред стонове и задъхване, докато мъчително си поемаше въздух. — В душата си ти ми желаш само доброто. Разбира се, знам го много добре. Ще си тръгнеш, но ми дай време да възстановя силите си. Не веднага, Уотсън, не веднага. Сега е четири часа. Можеш да си тръгнеш в шест.

— Това е лудост, Холмс.

— Само два часа, Уотсън. Обещавам в шест да те пусна. Съгласен ли си да изчакаш?

— Май нямам избор.

— Никакъв, Уотсън. Благодаря ти, не се нуждая от помощ в подреждането на дрехите. Моля те, стой на разстояние. А сега, Уотсън, искам да ти поставя едно условие. Ще потърсиш помощ не от човека, когото ти спомена, а от онзи, когото аз избира.

— Разбира се.

— Първите разумни думи, които произнасяш, откакто си влязъл в тази стая, Уотсън. Там ще намериш книги. Аз съм малко изморен, питам се как ли се чувства една батерия, когато захранва с електричество непроводим материал. В шест часа ще продължим разговора си.

Но писано било още преди това да проговори при обстоятелства, които ме потресоха не по-малко от скока му, за да заключи вратата. Постоях няколко минути, загледан в безмълвната фигура на леглото. Лицето му беше почти скрито под завивките и изглеждаше заспал. После, тъй като не бях в състояние да седна и да чета, бавно се разходих из стаята, като разглеждах снимките на прочути престъпници, окачени по стените. Накрая в безцелното си обикаляне стигнах до полицата над камината. Там бяха натрупани лули, кесии с тютюн, спринцовки, джобни ножчета, патрони за револвер и всякакви дреболии. По средата се мъдреше малка черно-бяла кутийка от слонова кост с плъзгащ се капак. Хареса ми и протегнах ръка да я разгледам по-добре, когато...

Викът му беше смразяващ, сигурно са го чули чак на улицата. Побиха ме студени тръпки и косата ми настръхна от този ужасяващ крясък. Когато се обърнах, видях сгърченото му лице и безумните очи. Стоях като парализиран с кутийката в ръка.

— Остави я! Веднага я остави, Уотсън, на мига! — щом видя, че я върнах на полицата, пак се отпусна на възглавницата и въздъхна с дълбоко облекчение. — Мразя да пипат нещата ми. Уотсън. Знаеш, че мразя. Дразниш ме нетърпимо. Ти, лекарят, си способен да докараш пациента до приют за душевноболни. Сядай и ме остави да си почина!

Този инцидент ми направи много неприятно впечатление. Бурното и безпричинно вълнение, последвано от грубите думи, толкова различни от обичайната му учтивост, ми показва колко разстроен е умът му. Най-жалката гледка — гибелта на един благороден ум. Седях в безмълвно униение, докато изтече определеното време. Изглежда, и той беше гледал часовника, защото веднага щом стана шест часа, заговори със същото трескаво оживление.

— Уотсън, имаш ли в джоба си някакви дребни пари?

— Да.

— А сребърни монети?

— Доста.

— Колко са по половин крона?

— Пет.

— О, малко! Прекалено малко! Какво нещастие, Уотсън! Но колкото и да са, сложи ги в джобчето за часовника. А останалите сложи в джоба на панталона си. Благодаря ти. Така по-добре ще пазиш равновесие.

Беше изпаднал в делириум. Той потрепери и пак изхриптя.

— А сега пусни газовото осветление, Уотсън, но много внимавай, защото в никакъв случай не бива да завърташ крана повече от половината. Умолявам те да внимаваш, Уотсън. Благодаря ти, чудесно е. Недей да пускаш щората. Ще бъдеш ли така любезен да сложиш някои писма и документи на тази масичка, така че да ги стигам. Благодаря. А сега иди при купчината на полицата. Отлично, Уотсън! Там има щипци. Вземи внимателно кутийката от слонова кост с тях. Остави я тук сред книжата. Добре. Сега върви и доведи господин Кълвъртън Смит, който живее на „Лоуър бърк“ № 13.

Честно казано, желанието ми да ида за лекар донякъде беше намаляло, тъй като клетият Холмс бълнуваше така явно, че ми се видя опасно да го оставям сам. Но явно гореше от желание да се консултира с човека, чието име изрече, и нямаше смисъл да му противореча.

— Не съм чувал за него — казах.

— Възможно е, скъпи Уотсън. Вероятно ще се изненадаш да научиш, че единственият човек на света, най-компетентен по отношение на тази болест, е не лекар, а плантатор. Господин Кълвъртън Смит е широко известен жител на Суматра, гостуващ в момента в Лондон. Епидемия на болестта в неговата плантация, далеч от всякаква медицинска помощ, го е принудила да изучи болестта и той е стигнал до някои доста добри резултати. Извънредно методичен човек и не исках да ходиш при него преди шест часа, защото нямаше да го намериш в кабинета му. Ако успееш да го убедиш да дойде и да ни помогне с уникалните си познания за тази болест, на която е посветил толкова труд, не се съмнявам, че ще ми помогне.

Предавам думите на Холмс в някаква последователност, без да се опитвам да покажа прекъсванията от мъчително поемане на въздух и конвулсивното стискане на дланите от болката, която изпитваше. За няколко часа, които престоях при него, видът му се влоши.

Трескавата руменина стана по-наситена, очите блестяха по-силно в черните ями, а по челото му проблясваха капчици студена пот. Но още не бе изгубил любезната изисканост на речта си. Щеше да владее себе си до последен дъх.

— Ще му разкажеш точно в какво състояние си ме оставил — каза той. — Ще му предадеш картината, която виждаш — човек на смъртно легло, умиращ човек, който бълнува. Наистина не разбирам как целият океан не е плътна маса от стриди, толкова плодовити ми се виждат. Странно е как умът управлява ума. За какво говорех, Уотсън?

— Даваше ми заръките си за господин Кълвъртън Смит.

— О, да, спомням си. Животът ми зависи от това. Застъпи се за мен пред него, Уотсън. Отношенията ни не са дружески. Племенникът му, Уотсън... Подозирах измама и допуснах той да го разбере. Момчето умря по ужасен начин. Той ми се сърди. Ти ще го умилоставиш, Уотсън. Моли му се, умолявай го, но го доведи на всяка цена. Той може да ме спаси... само той!

— Ще го доведе дори ако се наложи да го замъкна във файтона.

— Няма да правиш нищо подобно. Ще го убедиш да дойде. А после ще се върнеш преди него. Измисли някакво извинение, за да не пристигнеш заедно с него. Това е много важно, Уотсън. Няма да ме разочароваш. Никога не си ме разочаровал. Несъмнено има природни врагове, които ограничават размаха на човека. Ние двамата, Уотсън, направихме своето. Но трябва ли светът да бъде завладян от стридите? Не, не, ужасно. Ти ще му предадеш всичко, което видя.

Тръгнах, като пред очите ми стоеше този великолепен ум, който бръщолевеше като глупаво дете. Той ми даде ключа и аз го взех със себе си, за да не може да се заключи отвътре. Госпожа Хъдсън чакаше разтреперана и разхлипана в коридора. Докато излизах, отново чух зад гърба си пронизителните вопли на бълнуващия. На улицата, докато се опитвах да хвана файтон, в мъглата до мен се приближи един човек.

— Как е господин Холмс, господине? — попита той.

Беше старият ни познайник инспектор Мортън от Скотланд ярд, облечен в цивилни дрехи.

— Тежко болен — отвърнах.

Той ме изглежда много особено. Стори ми се, че под светлината на фенера видях ликуване на лицето му.

— Дочух за това — каза той.

Файтонът дойде и аз го оставих.

„Лоуър бърк“ се оказа редица представителни къщи в Нотингхил и Кенсингтън. Тази, пред която спря кочияшът, бе обвееана от атмосферата на строга и сериозна достопочтеност — старовремска желязна ограда, масивна двукрила врата с блестящи месингови орнаменти. Съвсем в тон бе и важният иконом, който се появи в розовото сияние на електрическа светлина зад него.

— Да, господин Кълвъртън Смит е у дома. Доктор Уотсън! Много добре, сър, ще му занеса визитката ви.

Изглежда, скромното ми име и титла не направиха голямо впечатление на господин Кълвъртън Смит. През откритата врата чух висок и сприхав пронизителен глас:

— Кой е този? Какво иска? Божичко, Стейпълс, колко пъти съм казвал, че не искам да ме безпокоят, когато работя?

Разнесе се приглушеният поток обяснения на иконома.

— Не, няма да го приема, Стейпълс. Не мога да си прекъсвам работата ей така. Не съм у дома. Така му кажи. Ако настоява да ме види, да дойде утре сутрин.

Отново приглушено мърморене.

— Добре, добре, кажи му го. Може да дойде сутринта, а може и изобщо да не идва. Никой не бива да пречи на работата ми.

Представих си Холмс, който се мятеше в леглото и може би броеше минутите, докато му доведе помощ. Не беше време за официалности. Животът му зависеше от моята настойчивост. Още преди извиняващият се иконом да ми бе предал съобщението, аз го отместих и влязох в стаята.

Един мъж скочи от креслото до камината с гневен вик. Видях широкото му набръчкано и мазно жълтеникаво лице с двойна брадичка и враждебни заплашителни сиви очи, святкащи изпод гъстите вежди. На плешивата глава кокетно бе кривната кадифена шапчица. Главата беше много едра, докато надолу за мое удивление видях дребно и крехко тяло с прегърбените рамене и изкривения гръбнак на човек, прекарал рахит като дете.

— Какво става? — извика той пискливо. — Какво означава това нахлуване? Не ви ли съобщиха, че ще ви приема утре сутринта?

— Моля за извинение — казах аз, — но въпросът не търпи отлагане. Господин Шерлок Холмс...

Споменаването на името на приятеля ми оказа изумително влияние върху дребния човечец. Гневът му мигом се стопи. Лицето му сега изразяваше напрежение и тревога.

— От името на Холмс ли идвате? — попита той.

— Току-що бях при него.

— И какво? Как е той?

— Смъртно болен. Точно затова идвам.

Мъжът ме покани с жест да седна и се обърна, за да се върне в креслото си. В този миг зърнах отражението му в огледалото над полицата — можех да се закълна, че беше изкривено в противна тържествуваща усмивка. Въпреки това си казах, че сигурно е било нервен спазъм, защото миг по-късно той се обърна към мен с изражение на искрена загриженост.

— Много ми е жал да чуя това — каза той. — Познавам господин Холмс само покрай някои сделки, които имахме, но много уважавам способностите и личността му. Той е любител в разкриването на престъпления, а аз — в лекуването на болести. Той се бори със злодеите, аз — с микробите. Ето ги моите затвори — продължи той, сочейки редица шишенца и всякакви стъкленици на една масичка. — Някои от най-страшните престъпници на света излежават присъдите си в тези желатинови култури.

— Господин Холмс желае да се срещне с вас именно заради специализираните ви знания. Той има високо мнение за вас и смята, че в цял Лондон единствен вие можете да му помогнете.

Дребният мъж се стресна и шапчицата му падна на пода.

— Защо? — попита той. — Защо господин Холмс смята, че мога да му помогна?

— Заради познанията ви в областта на азиатските болести.

— Но защо смята, че болестта, от която се е заразил, е азиатска?

— Защото е провеждал разследване сред китайски моряци на пристанището.

Господин Кълвъртън Смит се засмя закачливо и вдигна шапчицата си.

— О, това ли било? — каза той. — Не вярвам въпросът да е толкова сериозен, колкото предполагате. От колко време е болен?

— От около три дни.

— Бълнува ли?

— От време на време.

— Лоша работа! Това звучи сериозно. Би било нехуманно да не се отзова на повикването му. Много мразя да ми прекъсват работата, доктор Уотсън, но този случай определено е изключителен. Веднага тръгвам с вас.

Спомних си заповедта на Холмс.

— Аз имам друга среща — казах.

— Много добре. Ще ида сам. Имам адреса на господин Холмс. Можете да разчитате, че ще бъда там най-късно след половин час.

Със свито сърце се върнах в спалнята на Холмс. Нямаше да се учудя, ако по време на отсъствието ми се бе случило най-лошото. За мое огромно облекчение през това време състоянието му определено се беше подобрило. Видът му беше все така мъртвешки, но не бълнуваше. Вярно, говореше с треперлив глас, но още по-ясно и трезво от обикновено.

— Е, срещна ли се с него, Уотсън?

— Да, ще дойде.

— Възхитително, Уотсън! Възхитително! Ти си най-добрият пратеник.

— Искаше да дойдем заедно.

— Това не биваше да става, Уотсън. Попита ли как съм се заразил?

— Казах му за китайците в Истенд.

— Точно така! Е, Уотсън, ти направи всичко, което е по силите на един добър приятел. Сега можеш да слезеш от сцената.

— Трябва да остана и да чуя неговото мнение, Холмс.

— Разбира се, че трябва. Но имам основания да предполагам, че мнението му ще бъде много по-откровено и ценно, ако смята, че е насаме с мен. Точно зад леглото ми, Уотсън, има едно местенце, където да се скриеш.

— Скъпи ми Холмс!

— Опасявам се, че няма друга възможност, Уотсън. Цялата стая е на показ, което всъщност е добре, защото няма да събуди подозрение. Но това ще свърши работа.

Внезапно той се изправи в леглото с израз на напрежение по изпитото лице.

— Чуват се колелетата, Уотсън. Побързай, ако ме обичаш! И не помръдвай, каквото и да се случи — каквото и да се случи, чуваш ли? Нито дума! Нито гък! Само слушай внимателно.

После в един миг неочакваната сила изчезна и овладеният, смислени думи преминаха в приглушен неясен брътвеж.

От скривалището, в което бях натикан така набързо, чух как някой се качва по стълбите, а след това как се отвори и затвори вратата на спалнята. После за мое учудване настъпи гробно мълчание, нарушавано само от тежкото дишане и стоновите на болния. Представих си как гостът стои до леглото и гледа болника. Най-сетне необичайната тишина бе прекъсната.

— Холмс! — извика той с настойчивостта на човек, който буди някого. — Холмс! Чуваш ли ме, Холмс?

Чу се шумолене, като че разтърсваше болния за рамото.

— Вие ли сте, господин Смит? — прошепна Холмс. Почти не се надявах, че ще дойдете.

Гостът се засмя.

— И аз се изненадах — каза той. — И въпреки това, както виждате, съм тук. Това е то да отвърнеш на злото с добро, Холмс.

— Много мило от ваша страна... много благородно. Високо ценя знанията ви.

Гостът се изкикоти.

— Наистина. За щастие вие сте единственият човек в Лондон, който ги цени. Знаете ли какво ви е?

— Същото — каза Холмс.

— О! Познали сте симптомите?

— При това отлично.

— Е, нищо чудно, Холмс. Нищо чудно да са същите. В такъв случай не ви се пише нищо добро. Горкият Виктор, силен и здрав младеж, умря на четвъртия ден. Както казахте, много беше странно, че се е заразил с неизвестна азиатска болест посред Лондон, при това болест, която бях проучвал толкова задълбочено. Странно съвпадение, Холмс. Много умно от ваша страна да забележите, но твърде неблагоприятно да предположите, че между двете има връзка.

— Знаех, че вие сте го сторили.

— О, така ли? Ала не можехте да го докажете. Но какво си въобразявате — да ми отправяте такива обвинения и после да ми

падате на колене да ви помогна, щом се озовете в беда? Що за игра е това, а?

Чух насеченото тежко дишане на болния.

— Дайте ми вода! — изхъхри той.

— Вече почти сте си отишли, приятелю, но не искам да свършите, докато не поговорим. Затова ще ви дам вода. Леко, да не я разлеете! Точно така. Разбирате ли думите ми?

Холмс простена.

— Направете за мен, каквото можете. Миналото — минало — прошепна той. — Ще забравя всичко, кълна се. Само ме излекувайте и ще забравя.

— Какво ще забравите?

— Смъртта на Виктор Савидж. Току-що признахте, това, което знам — че вие сте виновен. Ще го забравя.

— Не можете да забравяте и да си спомняте по желание. Не ви виждам на свидетелското място. По-скоро на едно друго, много по-спокойно и по-тихо място, драги Холмс. За мен нищо не означава това, че знаете как е умрял моят племенник. Не говорим за него. Говорим за вас.

— Да, така е.

— Гордеете се с ума си, нали, Холмс? Мислите се за умен, нали? Този път попаднахте на по-умен от вас. Помислете, Холмс. Не може ли да сте се заразили по друг начин?

— Не се сещам. Главата ми е празна. За Бога, помогнете ми!

— Добре, ще ви помогна. Ще ви помогна да разберете къде сте и как се озовахте тук. Искам да го научите, преди да умрете.

— Дайте ми нещо, за да не ме боли толкова.

— Значи боли, а? Към края работниците пицяха ужасно. Сигурно усещате, че се парализирате.

— Да.

— Е, все пак ме чувате. Слушайте! Спомняте ли си някакво необичайно произшествие точно по времето, когато се появиха симптомите?

— Не, никакво.

— Помислете пак.

— Зле ми е, не мога да мисля.

— Добре тогава, ще ви помогна. Получаваха ли сте нещо по пощата?

— По пощата ли?

— Някаква кутийка например?

— Причернява ми... умирам!

— Слушайте, Холмс!

Чу се как разтърсва болния, а можех само да стоя мирно и тихо в скривалището си.

— Трябва да ме чуете! Трябва да ме чуете! *Ще ме чуете.* Помните ли една кутийка — кутийка от слонова кост? Получихте я в сряда. Отворихте я, не помните ли?

— Да, да, отворих я. В нея имаше някаква остра пружина. Някаква шега...

— Не беше шега, беше нещо, което ще ви струва живота. Глупак такъв, търсехте си го и си го получихте. Кой ви караше да заставате на пътя ми? Ако ме бяхте оставили на мира, нищо нямаше да ви сторя.

— Спомням си — изхъхри Холмс. — Пружината! Убоде ме. Тази кутия... тук на масата.

— Същата! И ще напусне стаята в джоба ми. Така изчезва последното доказателство. Но сега вече знаете истината, Холмс, и можете да умрете със съзнанието, че аз съм ви убил. Знаехте прекалено много за смъртта на Виктор Савидж, затова ви пращам да му правите компания. Много сте близо до края, Холмс. Ще седна тук и ще почакам, докато умрете.

Гласът на Холмс беше спаднал до почти неуловим шепот.

— Какво? — каза Смит. — Да засиля осветлението ли? О, здрачът започва да се спуска, така ли? Да, ще го сторя, за да ви виждам по-добре.

Той прекоси стаята и внезапно грейна светлина.

— Има ли още някаква дребна услуга, която мога да ви окажа, приятелю?

— Да ми дадете кибрит и цигара.

Едва не възкликнах от радост и изумление. Той говореше с нормалния си глас — малко отпаднал, наистина, но с гласа, който познавах. Настъпи продължително мълчание и си представих как Кълвъртън Смит стои до леглото и гледа приятеля ми изумен.

— Какво означава това? — го чух да казва накрая с пресъхнало гърло.

— Най-добрият начин да изиграеш една роля е да влезеш изцяло в нея — каза Холмс. — Повярвайте ми, от три дни нищо не съм слагал в устата си, освен водата, която бяхте тъй любезен да ми дадете. Но най-влудяваща беше липсата на цигари. А, тук има няколко! — чух драскане на кибритена клечка. — Така е много по-добре. Я виж ти! Не чувам ли стъпките на един приятел?

Отвън прозвучаха стъпки, вратата се отвори и влезе инспектор Мортън.

— Всичко е наред, той е в ръцете ви — каза Холмс.

Полицаят отпрати към задържания обичайните думи.

— Арестувам ви за убийството на Виктор Савидж — завърши той.

— А можете да добавите и опит за убийство на Шерлок Холмс — добави моят приятел с тънка усмивка. — Знаете ли, инспекторе, за да спести излишните движения на един болен човек, господин Кълвъртън Смит бе така любезен да ви даде сигнала с осветлението. Впрочем в десния джоб на палтото му има една кутийка, която е най-добре да му отнемете. Благодаря ви. Отнасяйте се с нея много внимателно. Сложете я тук. Може да изиграе важна роля по време на процеса.

Внезапно се чу шум от боричкане, последвано от метален звук и вик на болка.

— Само ще се нараните — каза инспекторът. — Стойте мирно!

Чу се щракането на белезници.

— Хубав капан! — изръмжа Смит. — Той ще закара на подсъдимата скамейка вас, Холмс, не мен. Помоли да дойда да го излекувам. Съжалих го и дойдох. Сега ще ви наприказва куп измислици, че съм признал нещо, което потвърждава налудничавите му подозрения. Лъжете, колкото си искате, Холмс. Думата ви не тежи повече от моята.

— Господи! — провикна се Холмс. — Съвсем забравих за него. Скъпи Уотсън, дължа ти хиляди извинения. Как можах да те забравя! Няма нужда да те представям на господин Кълвъртън Смит, тъй като, доколкото разбрах, вече сте се запознали тази вечер — после се обърна към инспектора. — Повикахте ли файтон? Щом се облека, ще дойда в

участъка, тъй като вероятно ще ви бъде полезен. — Никога не съм имал по-голяма нужда от това — каза Холмс, като се подкрепяше с чаша бордо и няколко бисквити, докато се обличаше. — Но както знаеш, навиците ми са нередовни и постът за мен не бе толкова мъчителен, колкото за повечето хора. Беше жизненоважно госпожа Хъдсън да е убедена в сериозността на положението ми, защото тя трябваше да убеди теб, а ти на свой ред — него. Нали няма да ми се сърдиш, Уотсън? Сам разбираш, че умението да се преструваш не фигурира сред множеството ти таланти. Ако бях споделил с теб тайната си, никога нямаше да успееш да убедиш Смит, че трябва на всяка цена да дойде, което бе жизненоважно за целия план. Познавайки отмъстителния му характер, бях напълно сигурен, че ще дойде да види делото си.

— Но видът ти, Холмс — това мъртвешко лице?

— Тридневен пълен пост не разкрасява, Уотсън. А останалото може да се излекува само с една гъба. С вазелин на челото, беладона в очите, руж по бузите и пчелен восък около устата може да се постигнат задоволителни резултати. Понякога съм си мислил да напиша монография за симулирането. Малко несвързани дрънканици от време на време за монети от половин крона и стриди създават задоволително впечатление за бълнуване.

— Но защо не ми позволи да се приближа до теб, като всъщност нямаше опасност от заразяване?

— Що за въпрос, скъпи ми Уотсън? Как можеш да допуснеш, че не уважавам медицинските ти умения? Можех ли да си въобразя, че проникателното ти око ще вземе за умиращ някого, който, макар и отпаднал, няма учестен пулс или температура? От три-четири метра можех да те заблудя. Ако не успееш, кой щеше да вкара Смит в капана? Не, Уотсън, на твоето място не бих докосвал кутийката. Ако погледнеш отстрани, ще видиш края на острата пружина, която изскача, щом я отвориш. Нещо подобно е причинило смъртта на клетия Савидж, който препречваше пътя на това чудовище към голямо наследство. Но както знаеш, кореспонденцията ми е разнообразна и винаги съм нащрек, щом получа колет. Ако той се убедеше, че планът му е успял, можех да го изненадам и да предизвикам признание. Преструвах се, играх с усърдието на истински актьор. Благодаря ти, Уотсън, трябва да ми помогнеш да си сложа палтото. Смятам, че след като свършим в

участъка, много добре ще ни се отрази нещо по-вкусничко в „Симпсън“.

ДОЛИНАТА НА СТРАХА

ЧАСТ I
ТРАГЕДИЯТА В БЪРЛСТОУН

ПЪРВА ГЛАВА

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕТО

— Склонен съм да мисля, че...

— Ами мисли! — нетърпеливо ме прекъсна Шерлок Холмс.

Смятам, че съм един от най-търпеливите простосмъртни, но да си призная, подразних се от това язвително подмятане. Затова му казах с укор:

— Понякога ставаш малко досаден, Холмс.

Шерлок Холмс обаче беше прекалено погълнат от собствените си мисли, за да откликне веднага на моя протест. Опря ръка на масата, където стоеше недокоснатата му закуска, и се взря в току-що измъкнатото от портфейла му листче. После извади и плика на писмото, вдигна го към лампата и много внимателно го огледа от едната и от другата страна.

— Почеркът е на Порлок — осведоми ме той. — Почти съм сигурен, че почеркът е на Порлок, макар и да съм го виждал само два пъти. Не може да се сбърка това гръцко „ε“, изписано със завъртулка отгоре. Ако наистина е на Порлок, значи е нещо много важно.

Холмс говореше по-скоро на себе си, отколкото на мен, но така ме заинтригува, че престанах да се притеснявам.

— Кой е Порлок? — попитах.

— Порлок, Уотсън, е *nom-de-plume*^[1], просто белег за самоличност, но зад него се крие находчив и потаен човек. В едно предишно писмо откровено ме уведоми, че всъщност не се казва така, и дори ми отправи предизвикателството да го открия сред гъмжилото на милионния град. Но самият Порлок не е от значение, от значение е важното лице, стоящо зад него. Представи си риба лоцман и акула, чакал и лъв, каквото и да е нищожно нещо, съпроводено от нещо застрашително, дори нещо повече, Уотсън, в най-висша степен зловещо. По тази причина Порлок попада в моя обсег. Нали съм ти говорил за професор Мориарти?

— Знаменитият учен престъпник, толкова известен сред мошениците, колкото...

— Засрами се, Уотсън! — промърмори с укор Холмс.

— Канех се само да кажа „колкото неизвестен сред почтените хора“!

— Напредваш! Определено напредваш! — извика Холмс. — Започваш да проявяваш неочаквана склонност към иронични оценки, Уотсън, и ще трябва да си изградиш защита. Но когато квалифицираш Мориарти като престъпник, изричаш клеветата според буквата на закона, а тъкмо в това се крият великолепието и чудото! Най-великият хитрец на всички времена, организаторът на всевъзможни безчинства, мозъкът, контролиращ подземния свят, който е в състояние да определи щастлива или злочеста съдба на човечеството, такъв е този човек! Той е извън всяко подозрение, критиката не може да го засегне, общува по начин, предизвикващ възхита, и дотолкова умее да се изплъзва, че дори думите, с които го окачестви, биха били достатъчни, за да те изправи пред съд, а той да излезе невредим, че и да отмъкне годишната ти пенсия като обезщетение за засегнатата чест. Та нали той е уважаваният автор на „Силата, движеща един астероид“ — книга, съдържаща такива съвършени висини на чистата математика, че според мълвата няма специалист в научния печат, способен да й направи критичен анализ? Може ли да се злослови по адрес на такава личност? Лекарят клеветник и набеденият професор — такива ще бъдат съответните ви роли! Гениално, Уотсън! Но ако имам късмет с някои по-незначителни хорица, ще дойде и нашето време!

— Дано да съм жив да го видя! — извиках с упование. — Та попитах за този Порлок.

— А, да. Човекът на име Порлок е брънка от веригата, по която бързо може да се стигне до едра риба. Между нас да си остане, но Порлок не е съвсем солидна брънка. Всъщност е единственото слабо място във веригата, доколкото успях да я проверя.

— А една верига е здрава колкото най-слабата ѝ брънка!

— Именно, скъпи Уотсън! Затова е толкова важен Порлок. Воден от някакви зачатъчни стремежи за справедливост и благоразумно насърчаван от време на време с банкнота от десет лири, която стига до него по изобретателен начин, един-два пъти той ми е давал ценна предварителна информация. Високата ѝ стойност е именно в това, че не обслужва възмездията, а предугажда и предотвратява

престъпленията. Не се съмнявам, че ако разгадаем шифъра, ще открием, че и това сведение е от естеството, което вече посочих.

Холмс отново оглади листчето върху неизползваната си чиния. Аз се изправих, сведох се над него и втренчих поглед в любопитните писания, които изглеждаха така:

534 K2 13 127 36 31 4 17 21 41
Дъглас 109 293 5 37 Бърлстоун
26 Бърлстоун 9 47 171

— Какво значи това според теб, Холмс?

Явно е опит да се предаде секретна информация.

— Но каква е ползата от шифровано съобщение, ако не се знае шифърът?

— В дадения случай никаква.

— Защо „в дадения случай“?

— Защото за доста шифри мога да намеря ключа толкова лесно, колкото решавам кръстословици. Такива дребни занимания са развлечение за ума и не уморяват. Но тук е друго. Ясно е, че се имат предвид думи от определена страница на някаква книга. Докато не зная за коя страница от коя книга става въпрос, съм безсилен.

— А какво означават имената „Дъглас“ и „Бърлстоун“?

— Очевидно ги няма сред думите на въпросната страница.

— Защо тогава не е посочена книгата?

— Твоята вродена лукавост, драги Уотсън, която толкова радва приятелите ти, несъмнено няма да ти позволи да сложиш в един и същ плик и шифъра, и посланието. Ако ги получи друго лице, с теб е свършено. В случая обаче трябва и двете да пристигнат на погрешния адрес, за да стане беля. Втората поща за деня се бави, но няма да се учудя, ако с нея дойде обяснително писмо или дори самата книга, от която са взети тези цифри.

Изминаха няколко минути и предвиждането на Холмс се сбъдна. Влезе прислужникът Били и връчи очакваното писмо.

— Същият почерк — отбеляза Холмс, като разпечата плика. — Има и подпис — добави той, разгъвайки листа. — Напредваме, Уотсън!

Но когато прочете съдържанието, смръщи чело.

— Господи, какво разочарование! Е, Уотсън, очакванията ни не се оправдаха. Надявам се поне този човек, Порлок, да не пострада.

Писмото гласеше следното:

Уважаеми господин Холмс,

Оставям всичко. Много е опасно, той ме подозира. Усещам, че ме подозира. Дойде при мен съвсем неочаквано, след като вече бях написал адреса на плика и възнамерявах да ви изпратя ключа към шифъра. Едва успях да го прикрия. Ако го бе видял, нямаше да ми се размине. Но по очите му разбрах, че ме подозира. Моля ви, изгорете шифрованата бележка, защото вече не може за нищо да ви послужи.

Фред Порлок

Известно време Холмс мълча. Въртеше писмото в ръце и се мръщеше, вперил поглед в пламъците.

— В крайна сметка може да не е толкова сериозно — каза накрая. — Може да е само израз на гузната му съвест. Понеже си знае, че е предател, прочел е обвинение в очите на другия.

— А другият, предполагам, е професор Мориарти.

— Несъмнено! Когато някой от тази пасмина говори за Него, ясно е кого има предвид. За всички тях той е върховният.

— Но какво би могъл да направи професор Мориарти?

— Хм... Там е работата... Когато имаш насреща си един от най-големите умове на Европа, зад чийто гръб стоят всички сили на мрака, възможностите са безброй. Така че нашият приятел Порлок явно не е на себе си от страх. Ето, сравни почерка на бележката и на адреса върху плика, написан, както той твърди, преди зловещото посещение. Адресът е написан четливо и с твърда ръка. А писмото едва се разбира.

— Защо тогава го е написал? Защо просто не се е отказал?

— Защото се е опасявал, че в противен случай ще се опитам да го издирия и ще му навлека неприятности.

— Разбира се. Естествено — казах аз, взех първата бележка с шифъра и се взрях в нея. — Доста тревожно е, че това листче може да

крие важна тайна, а не е в човешките възможности да бъде разгадана.

Шерлок Холмс отмести закуската и запали противната си лула, другар на дълбоките му размисли.

— Дали е така? — подхвърли той и се облегна назад, загледан в тавана. — Може би нещо убягва от твоя макиавелистки интелект. Да разгледаме проблема в светлината на чистата логика. Човекът има наум книга. Това е нашата отправна точка.

— Доста неопределено звучи.

— Да видим можем ли да ограничим обсега. Струва ми се, че загадката не е съвсем неразрешима, ако се съсредоточим. Имаме ли някакви данни за книгата?

— Никакви.

— Не, не, положението не може да е толкова лошо. Шифрованото послание започва с голяма цифра, с 534, нали? Ще приемем работната хипотеза, че 534 е страницата, към която отправя шифърът. Значи нашата книга се превръща в дебела книга, а това все пак е крачка напред. Какви други сведения имаме за естеството на тази дебела книга? Следващият знак е K2. Как си го обясняваш, Уотсън?

— Несъмнено „Глава 2“.

— Не е „Г2“, а „K2“, Уотсън. Сигурен съм, че ще се съгласиш с мен: щом е посочена страницата, упоменаването на главата е излишно. При това, ако страница 534 ни отвежда само до втора глава, излиза, че първата е непоносимо дълга.

— Значи става дума за колонка! — извиках аз.

— Блестящо, Уотсън! Тази сутрин умът ти реже като бръснач! Ако не става дума за колонка, значи и аз жестоко се лъжа. И така, започваме да си представяме голяма книга с текст, напечатан в две колони, всяка от тях доста дълга, понеже за една от думите, зашифрована в документа, е посочена цифрата 293. Дали с това изчерпваме възможните разсъждения?

— Така ми се струва.

— Грещиш и се подценяваш. Нужно е още едно бляскаво озарение, скъпи Уотсън, още една мисловна светкавица! Ако книгата е рядка, Порлок щеше да ми я изпрати. А намеренията му, преди планът му да бъде осуетен, са били да ми посочи ключа за загадката с това писмо. Така пише в бележката. Това води до заключението, че според Порлок за мен не би било трудно да намеря книгата, която има наум.

Той я притежава, сметнал е, че и аз я притежавам. Накратко, Уотсън, въпросната книга е много често срещана.

— Думите ти звучат приемливо.

— Значи ограничаваме обсега до търсенето на дебела и често срещана книга с текст, напечатан в две колонки.

— Библията! — извиках победоносно.

— Добре, Уотсън, добре! Но не достатъчно добре, ако позволиш. Май не мога да се сетя за книга, за която да има по-малка вероятност да е подръка на професор Мориарти. При това съществуват толкова много издания на Светото писание, че Порлок едва ли е допускал наличието на два екземпляра със съвпадащи страници. А в случая явно става дума за книга със стандартни издания. Порлок е сигурен, че неговата 534 страница ще съвпадне с моята.

— Но книгите, отговарящи на такова условие, са твърде малко!

— Именно. Там е нашето спасение. Търсенето ни се ограничава до стандартно издавани книги, за които се предполага, че всеки може да ги притежава.

— „Брадшоу“!

— Не е толкова лесно, Уотсън. Справочникът на Брадшоу е точен и стегнат, но не достатъчно голям. Подборът на думите трудно може да послужи за съставяне на по-обща послания. Ще изключим „Брадшоу“. За съжаление и речникът е неподходящ по същите причини. Какво ни остава тогава?

— Алманахът!

— Отлично, Уотсън! Улучи право в целта, но ако пък греша, то грешката ми е голяма! Да, алманахът! Нека помислим какви изгледи за успех може да има алманахът на Уитакър. Употребява се често. Има определен брой страници. Напечатан е в две колони. Доколкото си спомням, езикът в началото е доста сдържан, но към края се стига до словоохотливост — каза Холмс и взе тома от писалището си. — Ето ги страница 534 и втората колонка, където, доколкото виждам, голяма част от текста е посветена на търговията и природните богатства на Британска Индия. Записвай думите, Уотсън! Номер 13 е „Махрата“. Май началото не е много окуражително. Номер 127 е „правителство“ — това поне звучи смислено, макар да не личи каква връзка има с нас или с професор Мориарти. Да опитаме отново. Какво прави

правителството на Махрата? Уви! Следващата дума е „четина“. Провалихме се, драги Уотсън! Край!

Холмс изрече тези думи насмешливо, но потрепването на гъстите му вежди ясно издаваше разочарованието и раздразнението му. Стоях обезсърчен и безпомощен и се взирах в огъня. Дългото мълчание изведнъж бе нарушено от Холмс, който внезапно нададе вик, изтича до един шкаф и се обърна с друг том с жълта корица в ръка.

— Плащаме си, Уотсън, защото сме прекалено модерни! — възкликна той. — Изпреварваме времето си и понасяме обичайното наказание. Днес е 7 януари и ние, естествено, сме се снабдили с новия алманах. А Порлок най-вероятно е съставил посланието си по миналогодишния. Несъмнено е щял да ни уведоми, ако беше довършил писмото. Да видим сега какво ще ни донесе страница 534. Номер 13 е „има“, а това е нещо доста по-обещаващо. Номер 127 е „опасност“. „Има опасност“! Ха-ха! — очите на Холмс пламтяха, а тънките му нервни пръсти потрепваха, докато броеше думите. — Гениално! Записвай, Уотсън! „Има опасност, може да дойде много скоро сигурно.“ Следва името „Дъглас“, после „богат място сега в имението Бърлстоун Бърлстоун доверие наложително“. Видя ли, Уотсън?! Какво ще кажеш за чистата логика и нейните плодове? Ако бакалинът продаваше лаврови венци, щях да пратя Били да купи един.

Взирах се в странното послание, което бях записал на коляно върху листа хартия, докато Холмс го дешифрираше.

— Доста странен и заобиколен начин за изразяване на мисли! — казах.

— Напротив, Порлок се е справил учудващо добре — укори ме Холмс. — Когато искаш да изразиш смисъла, използвайки само една колонка, не е възможно да откриеш всички думи, които са ти необходими. Налага се да се осланяш и на интелигентността на кореспондента си. Смисълът е напълно ясен: очакват се неприятности да сполетят някой си Дъглас, намиращ се на посоченото място, богат господин. Порлок е сигурен („сигурно“ е най-близката подходяща дума, която е успял да намери), че това предстои скоро. Това е постигнатият от нас резултат, а анализът, макар и кратък, изискваше доста труд.

Като истински творец, който се радва на сполучливо произведение, и Холмс ликуваше безпристрастно, макар че паднеше ли

под високото равнище, към което се стремеше, го обземаше униние. Посред доволството вратата се отвори и Бил въведе в стаята инспектор Макдоналд от Скотланд ярд.

Историята се случи отдавна, в края на осемдесетте години, когато Алек Макдоналд далеч не беше такава национална знаменитост, каквата е сега. Макар и млад, той се ползваше с доверие в детективските среди и се беше отличил в няколко случая. Високата му кокалеста фигура излъчваше изключителна физическа сила, а едрата му глава и дълбоко разположените под гъстите вежди бляскави очи издаваха остър ум. Беше тих и добросъвестен човек, упорит по природа и говореше с твърд абърдийнски акцент.

На два пъти Холмс му бе помагал да постигне успех в кариерата, оставяйки като награда за себе си само интелектуалната радост от изпълнената задача. По тези причини шотландецът изпитваше дълбока привързаност и уважение към своя колега любител, които изразяваше с доверителното допитване до Холмс при всяко затруднение. Посредствеността не признава нещо по-високо от себе си, но талантът мигновено оценява гения, а Макдоналд бе достатъчно добър професионалист, за да е в състояние да проумее, че не е унизително да се търси съдействие от човек, неповторим в Европа както със заложите, така и с опита си. Холмс не бе склонен да създава приятелства, но проявяваше търпение към високия шотландец и затова се усмихна, когато го видя.

— Ранно пиле сте, господин Мак — каза му той. — Желая ви успех с червеите, но се опасявам, че появата ви говори за някаква беда.

— Ако бяхте казали „надявам се“ вместо „опасявам се“, според мен щяхте да сте по-близо до истината, господин Холмс — отвърна инспекторът, усмихвайки се многозначително. — Е, може би една глътка ще прогони суровия утринен хлад. Не, няма да пуша, благодаря. Трябва да бързам, защото първите часове в едно разследване са скъпоценни, както вие най-добре знаете. Но... но...

Инспекторът внезапно млъкна, изумено вторачен в листа на масата, на който бях записал тайнственото послание.

— Дъглас! — заекна той. — Бърлстоун! Та това е магия, господин Холмс! Боже Господи, откъде са се появили при вас тези имена?!

— Това е шифър, който ни се наложи да разгадаем с доктор Уотсън. Но за какво става дума?

Инспекторът местеше изумения си поглед от единия на другия.

— Нощес господин Дъглас от имението Бърлстоун е бил убит по ужасен начин! — каза той.

[1] Псевдоним (фр.) — Б.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

ШЕРЛОК ХОЛМС ДЪРЖИ РЕЧ

Настъпи един от онези драматични мигове, които осмисляха живота на моя приятел. Ще преувелича, ако кажа, че бе шокиран или дори развълнуван от изумителното съобщение. Без да притежава и помен от жестокост в характера си, той несъмнено отдавна беше обръгнал на силни преживявания. И все пак, ако чувствата му бяха притъпени, то интелектуалният му усет бе извънредно остър. По лицето му нямаше и следа от ужаса, който аз самият изпитах при краткото изявление на Макдоналд, изражението му по-скоро беше като на заинтригуван химик, наблюдаващ как кристалчетата заемат местата си в един наситен разтвор.

— Забележително! — възкликна той. — Забележително!

— Не изглеждате изненадан.

— Заинтригуван съм, господин Мак, но не може да се каже, че съм изненадан. Защо да съм изненадан? Получил съм анонимни сведения от източник, за който зная, че е важен, с предупреждение, че над определено лице виси опасност. След час научавам, че опасността се е материализирала и че човекът не е жив. Заинтригуван съм, но както разбирате, няма как да съм изненадан.

И съвсем накратко обясни на инспектора с какви факти разполагаме по отношение на писмото и шифъра. Макдоналд седеше, опрял брадичка на ръцете си, със свъсени гъсти русоляви вежди.

— Каня се да отида в Бърлстоун — започна той. — Дойдох да ви попитам дали не желаете да ме придружите с вашия приятел. Но от думите ви разбирам, че може би ще свършите по-добра работа в Лондон.

— Не съм на същото мнение — каза Холмс.

— Дявол да го вземе, господин Холмс! — извика инспекторът. — След ден-два вестниците ще са пълни с Бърлстоунската загадка, но няма това ще е загадка, щом има човек в Лондон, който е предсказал престъплението още преди да бъде извършено? Трябва само да се доберем до подателя и останалото ще последва от само себе си.

— Несъмнено, господин Мак. Но как възнамерявате да стигнете до така наречения Порлок?

Макдоналд обърна писмото, което Холмс му бе подал.

— Клеймото е от Камбъруел. Това не ни помага много. Казвате, че Порлок е псевдоним. Май няма за какво да се захванем. Не споменахте ли, че сте му изпращали пари?

— Да, на два пъти.

— А как?

— В банкноти до пощата в Камбъруел.

Направихте ли си труда да проверите кой ги прибира?

— Не.

Инспекторът, изглежда, се изненада, стори му се невероятно.

— А защо?

— Защото винаги държа на думата си. Когато ми писа за пръв път, му обещах, че няма да правя опити да го издирвам.

— Смятате ли, че зад него стои някой?

— Сигурен съм.

— Имате предвид професора, чието име споменахте?

— Именно!

Инспектор Макдоналд се усмихна, а единият му клепач потрепна, когато ме погледна.

— Няма да крия от вас, господин Холмс, в детективския отдел на полицията се смята, че по отношение на този професор сте прекалено чувствителен. Самият аз направих известни проучвания. Професор Мориарти изглежда много почтен, ерудиран и талантлив човек.

— Радвам се, че оценявате по достойнство таланта му.

— Е, как да не го оценя! След като научих мнението ви, се постарях да се срещна с него. Разговаряхме за затъмненията. Не ми е ясно как стигнахме до тази тема, но професорът имаше фенер с отражател и глобус, така че мигом обясни явлението. Даде ми да прочета една книга. Не се срамувам да призная, че малко надхвърляше възможностите ми, макар да съм получил добро образование в Абърдийн. От професора би излязъл добър проповедник с това изпито лице, бяла коса и бавен говор. Когато на раздяла сложи ръка върху рамото ми, все едно беше баща, който благославя сина си, преди да го пусне в студения жесток свят.

Холмс се засмя, потри ръце и каза:

— Забележително! Забележително! А сега искам да ви попитам, драги Макдоналд, дали това приятно и вълнуващо събеседване е станало, както предполагам, в кабинета на професора?

— Да, там бяхме.

— Хубава стая, нали?

— Много хубава, направо красива, господин Холмс.

— Вие седяхте пред писалището му, нали?

— Точно така.

— Слънцето светеше в очите ви, а неговото лице беше в сянка, нали?

— Беше вечер, но, доколкото си спомням, лампата бе обърната към мен.

— Естествено. А забелязахте ли една картина над главата на професора?

— Малко неща убягват от погледа ми, господин Холмс. Може би съм се научил от вас. Да, видях тази картина, изобразява млада жена, подпряла главата си с ръце. Сякаш поглежда крадешком към зрителя.

— Художникът е Жан Батист Грьоз.

Инспекторът се постара да се престори на заинтригуван.

— Жан Батист Грьоз — продължи Холмс, като склочи пръсти и се облегна назад — е френски художник, чийто силен период е от 1750 до 1800 година. Разбира се, имам предвид професионалната му кариера. Днешната критика изцяло потвърждава високото мнение на съвременниците му за него.

По погледа на инспектора си личеше, че не може да се съсредоточи.

— А не е ли по-добре... — започна той.

— Тъкмо това правим — прекъсна го Холмс. — Всичко, което казвам, има много пряко и жизненоважно отношение към онова, което вие нарекохте Бърлстоунската загадка. В известен смисъл дори може да се приеме, че е нейната сърцевина.

Макдоналд се поусмихна и ме погледна умоляващо.

— Вашата мисъл е малко бърза за мен, господин Холмс. Изпускате по някой и друг момент и аз не мога да свържа останалото. За Бога, какво общо има между този някогашен художник и произшествието в Бърлстоун?

— Натрупването на знания е от полза за детективите — подхвърли Холмс. — Дори нещо тривиално, като факта, че през 1865 година на разпродажбата в Порталис картината на Грьоз, озаглавена „La Jeune Fille a l'Agneau^[1]“, е била оценена на милион и двеста хиляди франка, значи за над четирийсет хиляди лири, може да наведе човек на определени размисли.

Май бе точно така. Инспекторът, изглежда, искрено се заинтересува. Холмс продължи:

— Позволете да ви напомня, че доходите на професора могат да се уточнят в няколко солидни справочника. Възлизат на седемстотин лири годишно.

— Тогава как е платил за...

— Именно! Как?

— Изумително! — замислено каза инспекторът. — Продължавайте нататък, господин Холмс. Крайно съм заинтригуван. Такава проникателност!

Холмс се усмихна. Като всеки истински артист винаги се радваше на неподправеното възхищение.

— Ами Бърлстоун? — попита той.

— Има време — каза инспекторът, като погледна часовника си. — Долу ме чака кабриолет, а до гара „Виктория“ са не повече от двајсет минути. Но да се върнем към картината. Вие май споменахте, господин Холмс, че сте се срещали с професор Мориарти.

— Не, не съм.

— Тогава откъде познавате къщата му?

— А, това е друг въпрос. Бил съм в дома му три пъти под различен претекст, тръгвайки си, преди той да се прибере. Първия път... Но май е по-добре да не разказвам за първия път на полицейски служител. А последния път си позволих и да прегледам книгата му. Резултатът беше съвсем неочакван.

— Намерихте компрометиращи материали, така ли?

— Нищо подобно. Тъкмо това ме изуми. Както и да е, сега разбирате защо портретът е от значение. Той е доказателство, че професорът е много богат човек. А как е натрупал богатството си? Не е женен. По-малкият му брат е началник на гара в Западна Англия. Професорът печели седемстотин лири годишно. А притежава картина на Грьоз.

— Е, и?

— Положително се досещате за връзката.

— Значи според вас той има големи доходи, които си осигурява по незаконен начин?

— Именно. Естествено, имам и други основания да мисля така, десетки дребни нишки, водещи сякаш към средата на паяжината, където се спотайва, без да помръдва, тази отровна твар. Споменах Грьоз само защото е попаднал в обсега на собствените ви наблюдения.

— Е, господин Холмс, признавам, че всичко това е интересно, повече от интересно, направо забележително. Но ако е възможно, да поизясним нещата. Откъде идват парите: от подправяне на документи, от фалшифициране на банкноти, от кражби с взлом?

— Познат ли ви е Джонатан Уайлд?

— Май съм чувал това име. Не е ли герой от роман? Нямам високо мнение за детективите от романите. Разгадават какво ли не, а ти не разбираш как го правят. Сякаш се постига с вдъхновение, а не с работа.

— Джонатан Уайлд не е детектив и не е герой от роман. Той е голям престъпник от миналия век, има сведения за него някъде от 1750 година.

— Значи няма да ми е от полза. Аз съм практичен човек.

— Господин Мак, най-практичното нещо, което можете да направите в живота си, е да се затворите за три месеца и да четете по дванайсет часа на ден документация за извършени престъпления. Всичко се повтаря в затворен кръг, дори случаят Мориарти. Джонатан Уайлд е бил тайната движеща сила на лондонския престъпен свят, отдавал срещу комисиона от петнайсет процента ума и организаторските си способности. Старото колело се върти и оста е същата. Ставало е някога, става и сега, ще става и в бъдеще. Ще ви кажа едно-две неща за Мориарти, които може би ще ви заинтересуват.

— Не се съмнявам.

— За сведение известна ми е първата брънка от веригата. В единия ѝ край е този отклонил се от правия път Наполеон, а в другия — стотина пропаднали побойници, джебчии, изнудвани и шмекери, извършили заедно с него каквито си щете престъпления. За хората му отговаря полковник Себастиан Моран, който също като Мориарти не излиза наяве и е недосегаем за закона. Знаете ли колко му плаща?

— Ще ми се да науча.

— Шест хиляди лири годишно. Плаща за ума му, нали разбирате, американският принцип в бизнеса. Узнах тази подробност съвсем случайно. Полковникът получава повече от министър-председателя. Това ви дава представа, какви средства стигат до Мориарти и с какъв размах действа той. И още нещо: неотдавна си поставих за цел да проследя някои от чековете, с които плаща професорът. Невинните чекове, с които урежда сметките на домакинството си. Бяха теглени от шест различни банки. Това прави ли ви някакво впечатление?

— Естествено, странно е! Но на какви мисли ви навежда?

— Мориарти не иска да се знае за богатството му. Никой не бива да е наясно с какви средства разполага. Сигурен съм, че банковите му влогове са поне двайсет, очевидно по-голямата част от състоянието му е в чужбина, в Дойче банк или в „Креди Лионе“. Ако някога можете да отделите време, една-две години например, съветвам ви да проучите професор Мориарти.

С напредването на разговора интересът на инспектор Макдоналд постепенно се беше засилил, той направо бе слисан. Но сега практичният му шотландски ум рязко го върна към действителността и към пряката му задача.

— Все пак това може да почака — каза той. — Разказахте ни любопитни неща, господин Холмс, но се отклонихме. От значение е само забележката ви, че има някаква връзка между професора и престъплението. На този извод ви навежда предупреждението, изпратено от въпросния Порлок. Можем ли да изведем някакви практически изводи за конкретния случай?

— Можем да си изградим мнение за мотивите. Доколкото схванах от първоначалните ви думи, убийството е непонятно, или по-скоро — не може да бъде обяснено. Значи ако допуснем, че извършителят на престъплението е онзи, към когото сме насочили подозрението си, възможно е да има два различни мотива. Най-напред трябва да ви кажа, че Мориарти управлява с желязна ръка хората си. Въвел е изключителна дисциплина. В неговия кодекс има само едно наказание — смърт. Можем да предположим, че убитият, на име Дъглас, чиято бъдеща съдба се е знаела от един подчинен на архипрестъпника, по някакъв начин се е провинил пред своя шеф.

Последвало е наказание, за което са научили всички, за да им се внуши страх от смъртта.

— И това е първото ви предположение, господин Холмс?

— Второто ми предположение е, че убийството е било осъществено от Мориарти в процеса на обичайната работа, която са вършили. Има ли обир?

— Нямам такива сведения.

— В противен случай убийството би било извън първата хипотеза и в подкрепа на втората. Мориарти може би се е наел да го организира с обещанието да получи дял от плячката или пък му е била платена съответна сума, за да го извърши. Възможни са и двата варианта. Но каквато и да е истината, дори да има и трета комбинация, трябва да търсим решението в Бърлстоун. Ала аз достатъчно добре познавам човека и не очаквам да открием следа, която да води към него.

— Значи трябва да отидем в Бърлстоун! — извика Макдоналд и скочи от мястото си. — Боже, не знаех, че е станало толкова късно. Мога да ви дам, господа, само пет минути, за да се пригответе.

— Повече от достатъчно за двама ни — Холмс скочи, смъкна халата и си облече палтото. — А на път за там, господин Мак, ще бъдете така добър да ми разкажете всичко от начало до край.

Оказа се, че „всичко от начало до край“ е твърде малко и никак не отговаря на очакванията, но все пак беше достатъчно, за да ни убеди, че случаят заслужава най-голямо внимание от страна на експерта. Докато научаваше оскъдните, но забележителни подробности, Холмс се оживи и взе да потрива тънките си длани. Назад оставаха безплодните седмици, най-сетне се бе появил случай да бъдат разгърнати изключителните способности на Холмс, а те, както е с всички забележителни дарби, бяха започнали да изнервят притежателя им поради бездействие. Ако не се употребява, умът, който реже като бръснач, затъпява и ръждясва.

Очите на приятеля ми блестяха, бледите му страни придобиха по-топъл тон, а съсредоточеното му лице бе озарено от вътрешна светлина — той откликваше на повика. Холмс седеше в кабриолета, наведен напред, и слушаше с внимание краткото изложение на Макдоналд за проблема, който ни очакваше в Съсекс. Сведенията на инспектора, както той ни обясни, се основаваха изцяло на писмено

донесение, изпратено му по ранния сутрешен влак. Уайт Мейсън, местният полицаи, бил негов личен приятел и уведомил Макдоналд много по-бързо, отколкото обикновено провинцията се свързва със Скотланд ярд, молейки го за съдействие. Много често викат столичния експерт, когато дирята вече е заличена. Писмото, което инспекторът ни прочете, гласеше следното:

Скъпи инспектор Макдоналд,
Официалното искане за услугите ви е в отделен плик, а настоящото писмо е само за ваше сведение. Телеграфирайте ми кой сутрешен влак за Бърлстоун можете да вземете, за да ви посрещнем — аз или, ако съм зает; някой друг. Случаят е като гръм от ясно небе. Не губете нито миг, елате веднага. Ако можете да доведете господин Холмс, моля, поканете го, мисля, че ще бъде заинтригуван. Ако нямаше труп, можеше да се приеме, че всичко се свежда до театрален ефект. Повярвайте ми! Беше като гръм от ясно небе.

— Приятелят ви явно не е глупав — подхвърли Холмс.

— Не е, сър. Дори според мен Уайт Мейсън е много буден човек.

— А знаете ли нещо повече?

— Само че ще ни съобщи подробностите, когато пристигнем.

— Тогава откъде сте осведомен за господин Дъглас и за това, че е бил убит по жесток начин?

— От доклада. Не пише „по жесток начин“, това не е официален термин. Съобщава се името Джон Дъглас. Уточнява се, че раните са в главата, от огнестрелно оръжие. Споменава се и часът, когато е вдигната тревога — малко след полунощ. Добавено е, че явно е извършено убийство, но никой не е арестуван и обстоятелствата са твърде смущаващи и необичайни. Това е всичко, с което разполагаме засега, господин Холмс.

— Тогава, с ваше позволение, да спрем дотук, господин Мак. Изкушението да се градят несъстоятелни теории върху недостатъчни данни е проклятието на нашата професия. Засега виждам само две

сигурни неща: голям ум в Лондон и убит човек в Съсекс. Налага се да проследим какво ги свързва.

[\[1\]](#) Момиче с агънце (фр.) — Б.пр. [↑](#)

ТРЕТА ГЛАВА

ТРАГЕДИЯТА В БЪРЛСТОУН

Сега ще помоля да ми разрешите за миг да насоча скромния си талант към описание на събитията, които се бяха случили, преди да пристигнем на местопроизшествието, в светлината на направените по-късно от нас разкрития. Само по този начин читателят ще може да си състави мнение за участниците, както и за необикновената обстановка, повлияла върху съдбите им.

От паметивека селцето Бърлстоун представлява група скупчени, наполовина дървени къщи до северната граница на графство Съсекс. От векове не се е променяло, но през последните няколко години живописният му облик и разположението привличат заможни заселници, чиито разкошни домове надзъртат от околните гори. Местните хора смятат, че тези гори съставляват самият край на огромния Уийлдски лес, който постепенно оредява, преминавайки в карстовите долини на север. Появили са се и много магазинчета, за да задоволят нуждите на нарасналото население, така че може би има изгледи скоро от затънтено селце Бърлстоун да се превърне в модерен град. Мястото е център за голяма част от областта, понеже Тънбридж Уелс, най-близкото по-значително селище, е на двайсетина километра източно, оттатък границата с Кент.

На около километър от селцето сред древен парк, известен с буковете си, е разположено имението Бърлстоун. Част от вековните му сгради датират още от времето на първия кръстоносен поход, когато Хюго Капски построил крепост посред земите, подарени му от Червения крал. Крепостта била унищожена от пожар през 1543 г. Няколко почернели от дима крайъгълни камъка били използвани по времето на Джеймс, когато върху развалините на феодалната крепост била издигната тухлена сграда. С множеството си фронтони и ромбоидни прозорчета замъкът до голяма степен пазеше първоначалния си вид от началото на XVII век. Външният от двата рова, защитавали някогашния му войнствен собственик, бе пресъхнал и сведен до скромната роля на зеленчукова градина. Вътрешният ров,

широк десетина метра, но дълбок сега не повече от метър, все още ограждаше къщата. Пълнеше се от поток, който се вливаше от едната и се оттичаше от другата страна, така че оскъдната вода, макар и мътна, не бе застояла и опасна за здравето. Прозорците на приземния етаж се намираха на две педи над водата. Единственият достъп до замъка беше подвижният мост с отдавна ръждясали и изпочупени вериги и барабан за вдигане и спускане. Но последните обитатели на имението с характерната им енергичност бяха оправили всичко и мостът не само можеше да се вдига, но и действително се оказа, че вечер се вдига, а сутрин — спуска. Така чрез възобновяване на обичая от старите феодални времена нощем имението се превръщаше в остров и това имаше най-пряко отношение към загадката, която скоро щеше да привлече вниманието на цяла Англия.

Когато семейство Дъглас купило имението, замъкът бил необитаван от няколко години и заплашвал да се превърне в живописна развалина. Семейството се състояло само от двама души: Джон Дъглас и съпругата му. Дъглас бил забележителен човек и като характер, и като външност — петдесетинагодишен, с волева челюст, сурово лице и прошарени мустаци, особено остър поглед на сивите очи и жилесто пъргаво тяло, незагубило нищо от младежката си сила и енергичност. Бил весел и добронамерен към всички, но с донейде груби обноски, които създавали впечатлението, че е запознат с живота в много по-нискостоящи кръгове от изисканото съсекско общество.

И макар че по-образованите му съседи гледали на него сдържано и с известно любопитство, Дъглас скоро си спечелил популярност сред местните жители, защото внасял големи суми за всякакви начинания, посещавал концертите и другите сбирки и понеже имал тенор с изключително богат регистър, винаги с готовност изпявал по нещо. Изглежда, имал много пари, говорело се, че ги бил натрупал от добив на злато в Калифорния, понеже, както си личало от говора им — неговия и на жена му, двамата били прекарвали част от живота си в Америка. Доброто впечатление, създадено от щедростта и непринуденото държане към простите хора, се засилило от репутацията, която си спечелил с пълното си безразличие към опасностите. Не бил добър ездач, а участвал във всички състезания и в желанието си да мери сили с най-добрите често падал и по чудо оцелявал. Когато избухнал пожар в дома на викария, пак той се

открил с безстрашното си, като влязъл повторно в пламъците, за да изнесе още покъщнина, след като местната противопожарна бригада сметнала това за невъзможно и се отказала. Така само за пет години Джон Дъглас станал известна личност в Бърлстоун.

Съпругата му също била популярна, при все че английските обичаи не поощряват общуването с нови заселници, които нямат съответни препоръки. За нея това нямало особено значение, понеже по природа била доста затворена и, както изглежда, се била посветила изключително на съпруга си и на домашните задължения. Знаело се, че е англичанка и че се била запознала в Лондон със съпруга си, по това време вдовец. Беше красива жена — висока, смугла и стройна, с двайсетина години по-млада от Дъглас, без това несъответствие да нарушава разбирателството в семейния им живот. И все пак от време на време хората, които ги познавали по-отблизо, забелязвали, че съгласието между двамата не е пълно — смятали, че жената или премълчава нещо за предишния живот на съпруга си, или (което е по-вероятно) че не е съвсем наясно с него. Някои по-наблюдателни хора също така виждали и коментирали, че понякога госпожа Дъглас проявявала признаци на нервност — силно се тревожела всеки път, когато съпругът ѝ се забавял от някое пътуване. В едно спокойно кътче, където всяка клюка се посреща жадно, тази слабост, характерна за господарката на имението, не останала незабелязана и дори придобила огромно значение в спомените на хората след събитията.

Замъкът имал още един обитател, не постоянен, но присъствието му по време на странните произшествия, които предстои да разкажа, стана причина името му да се узнае от обществеността. Това е Сесил Джеймс Баркър от Хейлс лодж, Хампстед. Високата отпусната фигура на Сесил Баркър често се забелязвала на главната улица в село Бърлстоун, защото Баркър бил нередък гост в имението. Той се оказа единственият приятел на господин Дъглас, появил се в новото му английско обкръжение от миналия му, неизвестен живот. Самият Баркър несъмнено бил англичанин, но от думите му се разбрало, че се е запознал с Дъглас в Америка и там бил общувал отблизо с него. Изглежда, бил състоятелен човек и като че ли нямал семейство. Бил по-млад от Дъглас, най-много четирийсет и пет годишен, висок, строен, широкоплещест. Лицето му на борец било гладко избръснато, с рунтави черни вежди и властни тъмни очи, с които дори без помощта

на извънредно яките си ръце би могъл да си проправи път през враждебно настроена тълпа. Не яздел и не ловувал, а прекарвал времето си в разходки с лула в устата около старото село или обикалял с файтон красивите околности било със своя приятел, било със съпругата му, когато той отсъствал. Икономът Еймс каза за него: „Приятен и щедър господин, но, ей Богу, не бих му се изпречил на пътя.“ Баркър се държал сърдечно и приятелски с Дъглас, не по-малко близък бил и със съпругата му, което, изглежда, понякога предизвиквало яда на съпруга, така че дори слугите усещали раздразнението му. Това бил третият обитател на дома, когато настъпила бедата. От останалите е достатъчно да споменем педантичния, достолепен и способен Еймс и госпожа Алън, пищна жена с весел нрав, която облекчавала господарката от някои домашни грижи. Другите шестима слуги нямат връзка със събитията от нощта на шести януари.

Първият тревожен сигнал стигнал до малкия местен участък с началник сержант Уилсън от съсекската полиция в двајсет и три часа и четирийсет и пет минути. Сесил Баркър, силно развълнуван, яростно започнал да звъни на вратата: в имението Бърлстоун се била разиграла ужасна трагедия, Джон Дъглас бил убит. Само това успял да изрече и после бързо се завтекъл обратно към имението, последван не след дълго от полицейския сержант, който пристигнал на местопрестъплението малко след полунощ, като преди това бил уведомил местните власти, че се е случило нещо сериозно.

Когато сержантът стигнал до имението, мостът бил спуснат, лампите — запалени и цялата къща изглеждала завладяна от суматоха и силна тревога. Слугите се тълпели в коридора пребледнели, уплашеният иконом кършел ръце на прага. Само Сесил Баркър се владеел. Отворил най-близката до входа врата и поканил сержанта да го последва. В същия миг пристигнал от селото и доктор Уд, енергичен и способен лекар. Тримата влезли във фаталната стая, а обзетият от ужас иконом вървял по петите им и затворил вратата, за да скрие от очите на прислужничките ужасната гледка.

Убитият лежал по гръб сред стаята. Бил облечен само в розов, халат върху нощната риза. На босите си крака имал меки чехли. Докторът коленичил до тялото и го осветил с оставения на масата фенер. Един поглед бил достатъчен на лечителя, за да разбере, че не

може с нищо да помогне. Трупът изглеждал страшно. Върху гърдите му лежало причудливо оръжие — пушка с цеви, прерязани на трийсет сантиметра от спусъците. Било ясно, че е стреляно отблизо и че целият заряд е попаднал в лицето на убития, от което главата била едва ли не цялата отнесена. Спусъците били вързани един за друг с тел, така че двете цеви да изгърмят едновременно.

Местният полицай се притеснил, обезпокоен от огромната отговорност, която изневиделица го върхлитала.

— Няма да пипаме нищо, докато не дойдат началниците ми — шепнел той, без да откъсва ужасен поглед от главата на убития.

— И досега не е пипано нищо — осведомил го Сесил Баркър. — Имах грижата за това. Виждате всичко така, както го открих аз.

— Кога се случи? — попитал сержантът и извадил бележника си.

— Точно в единайсет и половина. Още не се бях съблякъл за сън, седях до камината в стаята си, когато чух изстрела. Не беше много силен, някак глухо прозвуча. Хукнах надолу по стълбите, сигурно съм влязъл след трийсет секунди.

— Вратата отворена ли беше?

— Да. Клетият Дъглас лежеше точно както го виждате сега. На масата гореше свещта, която бе взел за спалнята си, а аз запалих лампата малко след това.

— Никого ли не видяхте?

— Не. Чух, че госпожа Дъглас слиза по стълбите след мен, и изтичах навън, за да ѝ попреча да види ужасната гледка. Дойде прислужничката госпожа Алън и я отведе. Пристигна и Еймс, с когото отново изтичахме до стаята.

— Но нали, както съм чувал, мостът се вдига нощем?

— Да, беше вдигнат, аз го спуснах.

— Тогава как е възможно убиецът да е избягал? Дума да не става! Сигурно господин Дъглас се е застрелял.

— Това беше първата ми мисъл. Но погледнете! — и Баркър дръпнал завесата, зад която се показал широко отворен висок прозорец с ромбоидни стъкла. — Погледнете и това! — и той приближил фенера, който осветил петно кръв, като следа от ток на ботуш, върху дървения перваз. — Някой е стъпил тук, за да излезе.

— Искате да кажете, че някой е прегазил през рова?

— Точно така.

— Излиза, че когато сте влезли в стаята половин минута след убийството, убиецът е бил във водата!

— Сигурен съм в това. Боже, защо не изтичах до прозореца! Но както виждате, покрит е със завеса и не се сетих. После чух, че идва госпожа Дъглас, и исках да ѝ попреча да влезе. За нея щеше да е ужасно.

— И още как! — казал лекарят, вперил поглед в обезобразената глава и страшните следи наоколо. — Не съм виждал такова нещо, откакто се случи тежката железопътна катастрофа в Бърлстоун.

— Кажете ми, моля... — започнал полицейският сержант, чийто здрав селски разум се завърнал към отворения прозорец. — Добре, съгласен съм, че човекът е избягал, прегазвайки рова, но кажете ми как е влязъл в къщата, след като мостът е бил вдигнат?

— Това е въпросът — казал Баркър.

— Кога е бил вдигнат мостът?

— Малко преди шест часа — обяснил икономът Еймс.

— Чуval съм, че обикновено го вдигат по залез — продължил сержантът. — Сега слънцето залязва почти в четири и половина, а не в шест.

— Госпожа Дъглас беше поканила гости на чай — казал Еймс. — Не можехме да вдигнем моста, преди да си отидат. След това аз лично го вдигнах.

— Значи излиза, че ако е идвал външен човек, той би трябвало да е минал по моста преди шест часа, а после се е крил, докато господин Дъглас не е влязъл в стаята след единайсет часа.

— Така е! Господин Дъглас обикаляше къщата всяка вечер преди лягане, за да провери дали няма забравени лампи. Затова е влязъл тук. Убиецът го е чакал и го е застрелял. После се е измъкнал през прозореца, но е оставил оръжието си. Така е било, струва ми се, нищо друго не би съответствало на фактите.

Сержантът вдигнал една визитка, паднала на пода до трупа. На нея с разкривен почерк били изписани с мастило инициалите Д. В. и под тях цифрата 341.

— Какво е това? — показал той картичката.

Баркър я погледнал с любопитство и рекъл:

— За първи път я виждам. Сигурно е останала от убиеца.

— Д. В., 341. Нищо не разбирам — чудел се сержантът, докато въртял визитката в ръце. — Какво е това Д. В.? Сигурно нечиинициали. А вие какво държите, доктор Уд?

Лекарят държал един доста голям чук, който бил вдигнал от килимчето пред камината. Тежък работен чук. Сесил Баркър посочил кутия с гвоздеи с бронзови главички върху полицата над камината.

— Вчера господин Дъглас разместваше картините — казал той.

— С очите си го видях. Беше се качил на стол и закачваше голямата картина на стената. Това обяснява наличието на чука.

— Най-добре да го оставим върху килимчето, където си беше — в недоумение се почесал по главата сержантът. — Ще трябва да дойдат най-големите умове от полицията, за да разплетат тази история. Няма начин да не стигне до Лондон — добавил той, взел фенера и бавно тръгнал из стаята. — Виж ти! — извикал подир малко и развълнувано дръпнал завесата на прозореца на една страна. — В колко часа дръпнахте завесите?

— Когато запалихме лампите — обяснил икономът. — Малко след четири.

— Явно някой се е крил тук — рекъл сержантът и приближил фенера до пода. В ъгъла ясно личали следи от кални ботуши. — Държа да ви кажа, че това подкрепя вашата теория, господин Баркър. Изглежда, човекът е влязъл в къщата, след като са били спуснати завесите, след четири и преди шест, когато са вдигнали моста. Вмъкнал се е в тази стая, понеже е първата, която се е изпречила на пътя му. Нямало е къде да се скрие, затова се е заврял зад завесата. Така всичко се изяснява. Сигурно е искал да ограби къщата, но господин Дъглас случайно се е натъкнал на него, негодникът го е убил и е избягал.

— Така си го обяснявам и аз — съгласил се Баркър. — Само че не губим ли ценно време? Не трябва ли да претърсим наоколо, преди убиецът да се е измъкнал?

За миг сержантът се замислил.

— Преди шест часа сутринта няма влакове, така че не може да замине с влак. Ако тръгне по шосето, както е окалян, не е изключено някой да го забележи. Все едно. Аз самият не мога да напусна това място, преди да ме сменят. Но според мен не бива никой да тръгва, преди да си изясним положението.

Докторът внимателно оглеждал тялото, светейки си с фенера.

— А този белег какъв е? — попитал. — Възможно ли е да има някаква връзка с престъплението?

Единият ръкав на халата бил повдигнат, разголвайки до лакътя дясната ръка на мъртвеца. В средата ѝ върху жълтеникавата кожа ясно се откроявала странна кафява рисунка — триъгълник, вписан в кръг.

— Не е татуировка — продължил докторът, напрягайки очи. — За пръв път виждам такова нещо, човек, дамгосан с клеймо като добитък. Какво ли може да означава?

— Не твърдя, че зная какво означава, но през последните десет години много пъти съм виждал тази рисунка върху кожата на Дъглас — казал Сесил Баркър.

— Аз също — присъединил се икономът. — Много пъти, когато господарят запретваше ръкави, съм виждал този белег. Често съм се чудил какво ли представлява.

— Сигурно няма връзка с престъплението — рекъл сержантът. — Но си е доста подозрително. Всичко в този случай е подозрително. Е, сега пък какво има?

Икономът надал възглас на изумление, сочейки ръката на мъртвеца.

— Взели са му венчалния пръстен! — ахнал той.

— Какво?

— Да. Господарят винаги носеше гладка златна халка на малкия пръст на лявата ръка. Този по-груб гравирани златен пръстен беше над халката, а на средния пръст беше пръстенът с извитата змия. Гравираният пръстен и пръстенът със змията са си на местата, но халката я няма.

— Така е — потвърдил и Баркър.

— Нима твърдите, че венчалният пръстен е бил под другия?

— Винаги там го носеше!

— Тогава излиза, че убиецът първо е свалил пръстена, който наричате „гравирани“, а после го е сложил обратно на мястото му.

— Точно така!

Достойният селски полицаи поклатил глава:

— Струва ми се, че колкото по-скоро извикаме хора от Лондон, толкова по-добре. Уайт Мейсън е умен мъж. Няма местно произшествие, с което да не се е справил. Скоро ще дойде тук и ще ни

помогне. Но, предполагам, ще трябва да потърсим и помощ от Лондон. Не се срамувам да призная, че случаят е прекалено сложен за мен.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

МРАК

В три часа през нощта главният съсекски детектив, отзовавайки се на спешното повикване от страна на сержант Уилсън да се яви в Бърлстоун, пристигнал с лека двуколка, теглена от запъхтян кон. Изпратил съобщението си до Скотланд ярд по влака в пет и четирийсет, а в дванайсет ни посрещна на гарата. Уайт Мейсън изглеждаше кротък и сговорчив човек, облечен в широк костюм, с гладко избръснато червендалесто лице, възпълен, с могъщи криви прасци, украсени с гамаши. Приличаше на дребен земевладелец или на пенсиониран пазач на дивеч, на всичко друго, само не и на провинциален полицейски служител.

— Гръм от ясно небе, господин Макдоналд! — непрекъснато повтаряше той. — Ще научат вестникарите и ще налетят като мухи на мед. Надявам се да си свършим работата, преди да са си напъхали носовете и да заличат следите. Не си спомням да сме имаш такъв случай. Ако не греша, господин Холмс, някои подробности са тъкмо за вас. А и за вас, доктор Уотсън, защото медиците също ще трябва да си кажат думата. Запазена ви е стая в „Уествил армс“, господа. Няма къде другаде, но за там казват, че е добро и чисто място. Момчето ще вземе пътните ви чанти. Заповядайте, господа, насам!

Съсекският детектив бе извънредно енергичен и сърдечен. След десет минути се настанихме. След още десет седяхме в хола на странноприемницата и Мейсън набързо ни разказа онова, което вече изложих в предишната глава. От време на време Макдоналд подхвърляше нещо, но Холмс седеше вгълбен, с онова изражение на почуда, страхопочитание и възхищение, с което ботаникът гледа рядко и скъпоценно цвете.

— Забележително! — възкликна той, след като изслуша историята. — Направо забележително! Не си спомням случай с по-причудливи обстоятелства.

— Знаех си, че точно това ще кажете, господин Холмс! — зарадва се Уайт Мейсън. Ние в Съсекс сме изпреварили времето си.

Разказах ви как стояха нещата до мига, когато смених сержант Уилсън между три и четири часа през нощта. Господи! Изкарах душата на старата кобила. Излезе, че не е имало нужда да бързам толкова, всъщност нямаше какво да върша. Сержант Уилсън бе събрал всички факти. Проверих ги, обмислих нещата.

— А какви са фактите! — нетърпеливо попита Холмс.

— Най-напред огледах чука. Доктор Уд беше там и ми помогна. Не открихме признаци с него да е било извършено насилие. Мислех си, че господин Дъглас може да се е защитавал с инструмента и да е наранил убиеца, а после да е изпуснал чука на килимчето. Но нямаше и петънце.

— Това, естествено, не доказва нищо — подхвърли инспектор Макдоналд. — Нерядко при убийство с чук не остава следа.

— Правилно. Няма доказателство, че не е бил употребяван. Но ако имаше петна, щеше да ни бъде от полза. Но няма петна. После огледах пушката. Зарядът е бил от сачми за едър дивеч и както изтъкна сержант Уилсън, спусъците са били съединени, та при натискане на задния спусък да стрелят и двете цеви. Човекът, който е намислил това, явно е имал намерение на всяка цена да убие. Цевите са прерязани и пушката е дълга само петдесетина сантиметра — лесно се крие под горна дреха. Не е останало много от марката на производителя, но на жлеба между цевите са гравирани буквите П. Е. Н. Другата част от името е отрязана с цевта.

— Голяма буква „п“ със завъртулка отгоре, после по-малки „е“ и „н“ ли? — попита Холмс.

— Точно така.

— Значи „Пенсилвания“, компанията за леки огнестрелни оръжия. Известна американска фирма — каза Холмс.

Уайт Мейсън зяпна приятеля ми така, както селски доктор гледа специалисти от улица „Харли“, които с една дума разрешават непреодолими за него трудности.

— Много ми помагате с това, господин Холмс. Несъмнено сте прав. Чудесно! Чудесно! Нима помните имената на всички производители на оръжие в света?

Холмс махна с ръка и не каза нищо.

— Няма съмнение, че пушката е американска — продължи Мейсън. — Май четох, че в някои части на Америка използват пушки с

рязани цевии. Буквите не ми говореха нищо, но за Америка ми хрумна. Значи е много вероятно мъжът, влязъл в къщата и убил домовладетеля, да е американец.

Макдоналд поклати глава:

— Не бързайте толкова. Досега не чух да разполагате с факти, че в къщата е влязъл външен човек.

— А отвореният прозорец, кръвта по перваза, непонятната визитка, следите от ботуши в ъгъла, пушката?

— Всичко това може да бъде направено с цел да ни подведе. Господин Дъглас или е американец, или дълго време е живял в Америка. Същото важи и за господин Баркър. Не е нужно непременно да се докарва друг американец, за да се свърши работата по американски.

— Еймс, икономът...

— Какво мислите за Еймс? Може ли да му се има доверие?

— Десет години е служил при сър Чарлс Чандъс, препоръките са съвсем солидни. При семейство Дъглас е от пет години, откакто купиха имението. Не е виждал такава пушка в къщата.

— Пушката е специално предназначена да се крие, затова са били прерязани цевите. Побира се в кутия. Как би могъл Еймс да се закъдне, че пушката не е била в къщата?

— Е, поне твърди, че не я е виждал.

С шотландски инат Макдоналд поклати глава.

— Още не съм убеден, че в къщата е имало чужд човек. Искам да вземете предвид... — започна той и акцентът му още повече се засили, докато търсеше доводи. — Искам да вземете предвид какво следва от допускането, че пушката е внесена отвън и че всички странни действия са извършени от външно лице. За Бога, та това не се побира в човешкия ум! Направо противоречи на здравия разум. Случай за вас, господин Холмс, ако се съди по чутото.

— Изложете вашата версия, господин Мак — каза Холмс съвършено безучастно.

— Пришълецът, ако го има изобщо, не е крадец. Това, което е направил с пръстена, както и визитката сочат, че убийството е предумишлено и че причината е лична. Дотук добре. Някой се вмъква в замъка с нарочната цел да извърши убийство. Знае, ако изобщо знае нещо, че трудно ще се измъкне заради рова с вода. Какво оръдие за

убийство ще избере? Най-безшумното, може да се предположи. С него би могъл да се надява, че след като извърши деянието си, ще успее да скочи от прозореца, да прегazi рова и спокойно да се отдалечи. Това е разбираемо. Не е разбираемо, че е донесъл възможно най-шумното оръжие, за да вдигне на крак с изстрела всички обитатели на къщата и те да дохвърчат и по всяка вероятност да го видят, преди да е прегазил рова. Това достоверно ли ви се вижда, господин Холмс?

— Да, вие представихте красноречиво случая — отвърна замислено приятелят ми. — Не е лесно да се оправдаят действията му. Мога ли да ви попитам, господин Уайт Мейсън, огледахте ли незабавно външния бряг на рова, за да установите има ли следи от човек, измъкнал се от водата?

— Няма следи, господин Холмс. Но земята е отъпкана и следите почти не личат.

— Никакви следи, така ли?

— Не, нищо.

— Виж ти! А ще възразите ли, господин Мейсън, ако веднага влезем в къщата? Възможно е да попаднем на някоя дреболия, която да ни наведе на следа.

— Тъкмо щях да ви го предложа, господин Холмс, но сметнах, че преди това ще е добре да ви запозная с всички факти. Допуснах, че ако нещо ви се види необичайно... Уайт Мейсън замлъкна и неуверено погледна детектива любител.

— Не за пръв път работя с господин Холмс — обади се инспектор Макдоналд. — Господин Холмс не отказва да участва в играта.

— Поне ако е такава, каквато аз я разбирам — каза приятелят ми с усмивка. — Намесвам се в някои случаи, за да помогна за възстановяването на справедливостта и на полицията да си свърши работата. Ако някога съм се разграничавал от официалната власт, то е било, когато тя се е разграничавала от мен. Нямам желание да се отличавам за чужда сметка. Същевременно, господин Мейсън, държа на правото си да работя според разбиранията си и да оповестявам постигнатото, когато сметна за добре, тоест когато има краен резултат, а не на етапи.

— За нас е чест, че дойдохте. Ще ви съобщим всичко, което знаем — каза сърдечно Уайт Мейсън. — И вие заповядайте, доктор

Уотсън, а когато му дойде времето, да се надяваме, че ще ни отдели мястото в поредната си книга.

Тръгнахме по спокойна селска уличка между два реда брястове с подкастрени корони. Бързо стигнахме до две старинни каменни колони, очукани от времето, целите в лишеи, увенчани с безформено изваяние, представлявало някога храбрия лъв от герба на Хюго от Бърлстоун. Късата алея криволичеше сред типичния английски селски пейзаж от полянки и дъбрави. След един завой пред очите ни изникна дългата ниска постройка от времето на Джеймс Втори сред старомодна градина от подрязани тисове. Вече по-отблизо видяхме дървен мост и красив широк ров, в който застиналата вода блестеше като живак под студеното зимно слънце. През този замък се бяха изнизали три века раждания, завръщания, селски увеселения и събирания за лов на лисици. Възможно ли беше сега една мрачна история да хвърли черна сянка върху достопочтените стени? И все пак тези причудливи островърхи покриви и издадени фронтони бяха подходящо убежище за мрачно и ужасно коварство. Загледах се във вдадените навътре прозорци и плисканата от водите простряна надлъж тъмна фасада и почувствах, че едва ли съществува по-подходяща сцена за разигралата се трагедия.

— Прозорецът на онази стая е първият вдясно от моста — обясни Уайт Мейсън. — Оставен е точно както са го заварили снощи.

— Не е много широк отворът.

— Значи човекът не е бил дебел. Дори без вашата дедуктивност, господин Холмс, можем да го установим. И двамата с вас лесно бихме се промъкнали през него.

Холмс отиде до края на насипа и се огледа. После обходи каменния перваз и тревата отвъд него.

— Всичко успяхме да огледаме, господин Холмс каза Уайт Мейсън. — Няма следи, по нищо не личи някой да е минавал оттук, но пък и задължително ли е да е оставил отпечатащи?

— Не е. Водата винаги ли е мътна?

— Обикновено е с този цвят. Рекичката влачи глинести наноси.

— А колко дълбок е ровът?

— Отстрани е шейсетина сантиметра, в средата към метър.

— Значи трябва да отхвърлим възможността човекът да се е удавил при преминаването?

— Така е, дори и дете трудно ще се удави.

Минахме по моста. В къщата ни въведе кокалестият сух иконом Еймс. Клетото старче беше бледо и трепереше от преживяния шок. Заварихме селския сержант, висок, важен и меланхоличен, все така на пост във фаталната стая. Само докторът си бе отишъл.

— Нещо ново, сержант Уилсън? — попита Уайт Мейсън.

— Нищо, сър.

— Тогава можеш да си вървиш. Достатъчно ти е. Ако ни потрлябваш, ще изпратя да те повикат. А икономът по-добре да почака отвън. Кажи му да предупреди господин Сесил Баркър, госпожа Дъглас и главната прислужничка, че след малко вероятно ще поискаме да говорим с тях. А сега, господа, може би най-напред ще ми позволите да споделя с вас обяснението, до което стигнах, за да можете и вие да изложите своето мнение.

Този селски специалист успя да ми направи впечатление. Уверено свързваше фактите, в безпристрастните му ясни съждения личеше здрав смисъл: Сигурно щеше да напредне в професията. Холмс го слушаше съсредоточено без признаците на нетърпение, каквито често проявяваше към официалния представител на властта.

— Самоубийство или убийство, това е първият въпрос, господа, прав ли съм? Ако е самоубийство, значи стопанинът на дома първо е свалил венчалния си пръстен и го е скрил някъде, после е слязъл по халат в тази стая, размазал е малко кал в ъгъла зад завесата, та да си помислим, че някой го е дебнел оттам, отворил е прозореца, оставил е петно кръв върху...

— Можем да отхвърлим тази версия — прекъсна го Макдоналд.

— И аз така мисля. Не може да е самоубийство. Остава да е убийство. Тогава трябва да установим дали го е извършил човек от къщата или външен човек.

— Е, да чуем доводите ви.

— И в двата случая възникват значителни затруднения и все пак е една от двете възможности. Първо да допуснем, че престъплението е извършено от един или повече хора от замъка. Въвели са убиеца тук по време, когато е било тихо, но още никой не е спял. После са изпълнили замисъла си, така че всички да разберат какво става — с особено странно и шумно оръжие, което дотогава не е било виждано в къщата. Май не изглежда много вероятно...

— Вярно.

— Е, тогава значи ще се съгласите, че след прозвучаването на изстрела е изминала най-много минута преди всички в къщата — а не само господин Сесил Баркър, макар той да твърди, че е бил пръв, — включително Еймс, да се появят в стаята. Нима твърдите, че през това време престъпникът е успял да остави следи в ъгъла, да отвори прозореца, да изцапа перваза с кръв, да свали халката от пръста на мъртвеца и тъй нататък? Невъзможно е!

— Точно така — каза Холмс. — Склонен съм да се съглася с вас.

— Е, тогава сме принудени да се върнем към предположението, че извършителят е външен човек. И при тази версия възникват редица трудности, но като че ли не са непреодолими. Човекът е влязъл в къщата между четири и половина и шест часа, тоест на здрачаване, но преди вдигането на моста. Имало е гости, външната врата не е била заключена, тъй че нищо не му е попречило. Може да е обикновен крадец, а може и да е познавал лично господин Дъглас и да му е имал зъб. Тъй като господин Дъглас е прекарал по-голямата част от живота си в Америка, а, изглежда, пушката също е американска, разчистването на лични сметки е най-вероятното предположение. Убиецът се е вмъкнал в стаята, защото е била първата, изпречила се на пътя му, и се е скрил зад завесата. Останал е там до единайсет и половина вечерта. Тогава е влязъл господин Дъглас. Разговорът е бил кратък, ако изобщо е имало разговор, защото според госпожа Дъглас съпругът ѝ бил излязъл от спалнята само няколко минути преди да прозвучи изстрелът.

— И по свещта личи — добави Холмс.

— Именно. От тази нова свещ са изгорели не повече от два сантиметра. Господин Дъглас сигурно я е оставил на масата, преди да го застрелят, иначе, естествено, е щял да я изпусне, падайки. Значи не са го застреляли с влизането му. Когато господин Баркър е влязъл, лампата е била угасена, а свещта е горяла.

— От ясно по-ясно.

— Е, сега можем да възстановим случилото се по тези първоначални предположения. Господин Дъглас влиза в стаята. Остава свещта. Иззад завесата излиза човек, въоръжен с познатата ни пушка. Иска да получи венчалния пръстен. Един Господ знае защо, но така трябва да е било. Господин Дъглас му го дава. После хладнокръвно

или при сбиване (защото Дъглас може да е грабнал намерения на килимчето чук) убиецът застрелва Дъглас по този ужасен начин. След това захвърля оръжието и както изглежда, изпуска визитната картичка със странния надпис Д. В. 341, за който още не знаем какво значи, измъква се през прозореца и прегазва рова точно когато Сесил Баркър разкрива, че е извършено престъпление. Как ви се вижда описанието, господин Холмс?

— Много интересно, но не съвсем убедително.

— Значи е било чиста глупост, но това е единственият по-добър вариант! — извика Макдоналд. — Извършено е убийство, а е ясно, че е трябвало да бъде извършено по друг начин. Защо например убиецът е рискувал пътят му за отстъпление да бъде отрязан? С каква цел е използвал пушка, след като тишината е била единственият му шанс да се изплъзне! Хайде, господин Холмс, насочете ни, след като твърдите, че теорията на Уайт Мейсън не е съвсем убедителна.

Холмс слушаше съсредоточено, без да изпуска и дума отказаното. Живият му поглед шареше насам-натам, челото му бе набръчкано.

— Нуждая се от повече факти, за да стигна до някаква теория, господин Мак — отвърна той и коленичи до тялото. — Божичко! Ужасни рани, наистина! Бихте ли извикали за миг иконома?... Еймс, разбрах, че неведнъж сте виждали върху ръката на господин Дъглас този твърде необичаен белег, вписания в кръг триъгълник.

— Много често съм го виждал, сър.

— Никога ли не сте чували какво може да означава?

— Никога, сър.

Сигурно нанасянето му е било доста болезнено. Несъмнено е станало с жигосване. Както виждам, Еймс, върху челюстта на господин Дъглас има лепенка. Виждали ли сте я приживе?

— Да, сър, господарят се поряза вчера сутринта, докато се бръснеше.

— Помните ли и друг път да се е порязвал?

— Много отдавна не се беше случвало, сър.

— Показателно! — каза Холмс. — Естествено, може да е чиста случайност, но може и да говори за изнервеност и да означава, че човекът се е чувствал застрашен. Забелязахте ли нещо необикновено в поведението му вчера, Еймс?

— Стори ми се леко неспокоен и възбуден, сър.

— Хм! Покушението може и да не е било съвсем неочаквано! Изглежда, напредваме, макар и бавно, нали? Но може би вие предпочитате да задавате въпросите, господин Мак?

— Не, господин Холмс, с вас случаят е в по-добри ръце.

— Е, тогава да минем на визитката. Д. В. 341. Картонът не е луксозен. Има ли такъв картон в къщата?

— Струва ми се, не.

Холмс прекоси стаята, отиде до бюрото и капна по малко от всяко шишенце с мастило върху попивателната.

— Надписът не е правен в тази стая — заключи той. — Едното мастило е черно, а другото лилаво. При това е писано с дебело перо, а тези са тънки. Не, според мен е направен другаде. Говори ли ви нещо надписът, Еймс?

— Не, сър, нищо.

— А вие какво смятате, господин Мак?

— Навежда ме на мисълта за някакво тайно общество, също както и рисунката върху ръката.

— И аз така мисля — обади се Уайт Мейсън.

— Е, можем да го приемем за работна хипотеза, а после ще видим доколко тя ни помага да превъзмогнем трудностите. Човек от някакво такова общество се промъква в къщата, издебва господин Дъглас, пръсва му черепа от упор с това оръжие и избягва, като прегазва рова, оставяйки преди това визитка до трупа, за да може, когато вестниците напишат за това, останалите членове на обществото да разберат, че отмъщението е извършено. Така нещата изглеждат свързани. Но защо е използвана тъкмо пушка, а не някакво друго оръжие?

— Там е въпросът.

— И защо липсва пръстенът?

— Именно.

— И защо досега не е арестуван никой? Вече минава два часа. Вероятно имам основание да предположа, че от зазоряване всички полицаи в радиус от петдесетина километра околоръст търсят непознат мокър човек.

— Точно така, господин Холмс.

— Е, ако той няма убежище наоколо или ако не се е преоблякъл веднага, не биха го изпуснали. Но ето че досега не е заловен! — Холмс отиде до прозореца и разгледа през лупата си петното кръв. — Отпечатъкът несъмнено е от обувка. Стъпалото е необикновено широко, сякаш изкривено навън. Странно, защото, доколкото следата личи в калния тгъл, стъпалото не е безформено. Както и да е, отпечатъкът по перваза никак не е ясен. А какво е това под малката маса?

— Гирите на господин Дъглас — каза Еймс.

— Но тук е само едната гира. Къде е другата?

— Не знам, господин Холмс. Може комплектът и да не е бил пълен. От месеци не съм ги виждал.

— Гирата я няма... — сериозно каза Холмс и в този миг някой почука на вратата.

В стаята надникна висок загорял и наперен, гладко обръснат мъж. Лесно се досетих, че е Сесил Баркър, за когото бях чул. Властният му въпросителен поглед бързо обходи всички лица.

— Извинете, че прекъсвам обсъждането ви — каза той, — но не е зле да чуete последните новини.

— Някой е арестуван ли!

— Чак дотам не ни е провървяло. Но са открили велосипеда на убиеца. Захвърлил го е. Елате да го видите, на стотина метра е от входната врата.

На алеята заварихме трима-четирима слуги и зяпачи, които разглеждаха велосипеда, измъкнат от гъсталака вечнозелени храсти, където е бил скрит. Беше стар „Ръдж-Уитуърт“ в лошо състояние, като след дълъг път. Имаше чантичка с гаечен ключ и масльонка, но никакви следи от евентуалния му собственик.

— Ако такива неща имаха номера и бяха регистрирани, щеше да е огромно облекчение за полицията — каза инспекторът. — Но да се задоволим с това, което имаме. Ако не можем да установим къде е заминал, има вероятност поне да разберем откъде е дошъл. Какво, за Бога, го е накарало да захвърли велосипеда? И как, по дяволите, е избягал без него? Струва ми се, че в този случай сме в пълно неведение, господин Холмс.

— Така ли? — замислен каза приятелят ми. — Чудя се имате ли право.

ПЕТА ГЛАВА

УЧАСТНИЦИТЕ В ДРАМАТА

— Свършихте ли с огледа на кабинета? — попита Уайт Мейсън, когато се върнахме в къщата.

— Засега да — отвърна инспекторът, а Холмс кимна.

— Тогава вероятно искате да чуете свидетелските показания на някои хора от домакинството. Най-добре ще е да използваме трапезарията, Еймс. Заповядайте пръв да ни разкажете, каквото знаете.

Разказът на иконома беше простичък, ясен и убеждаваше в искреността си. Бил постъпил на служба преди пет години, когато семейство Дъглас се заселило в Бърлстоун. Чувал, че Дъглас е богат джентълмен, натрупал състоянието си в Америка. Работодателят му бил приветлив и лоялен — е, не съвсем от класата, с която бил свикнал Еймс, но човек не може да има всичко. Икономът не бил забелязал никакви признаци на страх у Дъглас, напротив, господарят му бил извънредно храбър човек. Вдигането на подвижния мост всяка вечер било просто завръщане към древния обичай в замъка, защото той обичал традициите. Господин Дъглас рядко ходел в Лондон, рядко напускал селото. Но в деня на убийството отишъл да пазарува в Тънбридж Уелс. Този ден той, Еймс, забелязал у Дъглас известно неспокойство и външение, господарят му се видял нетърпелив и раздразнителен, което не било обичайно за него. Вечерта Еймс подреждал приборите в кухненския килер в задната част на къщата, когато се разнесъл силен звън. Изстрел не чул, но и трудно би могло да е другояче, защото се намирал в края на дълъг коридор с няколко затворени портала. Прислужничката излязла от стаята си, когато чула звънеца. Двамата се завтекли към предната част на къщата. На стълбището Еймс видял госпожа Дъглас да слиза. Не, не бързала и не му се видяла особено развълнувана. Вече стигнала долу, когато господин Баркър изскочил от кабинета, спрял госпожа Дъглас и я помолил да се прибере. „За Бога, вървете си в стаята! — извикал той. — С горкия Джак стана нещастие. Нищо не можете да направите. За Бога, върнете се!“ Убеждавал я известно време на стълбите и госпожа

Дъглас се прибрала. Не изпищяла. Не извикала. Госпожа Алън, прислужничката, я придружила догоре и останала при нея в спалнята. Тогава Еймс и господин Баркър влезли в кабинета, където всичко било така, както го заварил полицията. Свещта не горяла, светела лампата. Надникнали през прозореца, но отвън било много тъмно, нищо не се виждало и не се чувало. Тогава изскочили в коридора и Еймс завъртял механизма за спускане на моста. После господин Баркър побързал да извика полицията. Това беше най-същественото от свидетелските показания на иконома.

Разказът на госпожа Алън до голяма степен потвърждаваше чутото от стария слуга. Нейната стая е по-близо до предната част на къщата от килера, където се е намирал Еймс. Канела се да си ляга, когато я сепнал силен звън. Слухът ѝ бил поотслабнал и вероятно затова не била чула изстрела. Пък и кабинетът се намирал доста далеч. Твърдеше, че била доловила нещо като захлопване на врата, но доста по-рано, поне половин час преди звъненето. Когато господин Еймс изтичал в предната част на къщата, тя отишла с него. Видяла, че господин Баркър излиза от кабинета много блед и развълнуван. Той пресрещнал слизащата по стълбите госпожа Дъглас. Молел я да се върне обратно и тя му отвърнала нещо, но какво точно, госпожа Алън не чула. Тогава Баркър ѝ наредил: „Заведете я горе! Стойте при нея!“ Прислужничката придружила господарката си до спалнята ѝ опитвайки се да я успокои. Госпожа Дъглас била много развълнувана, треперела като лист, но не направила нов опит да слезе. Седнала по халат пред камината, заровила глава в ръцете си. Госпожа Алън стояла при нея почти до сутринта. Другите слуги разбрали какво се е случило едва преди пристигането на полицията. Те спели в задната част на къщата и явно нищо не били чули. При кръстосания разпит прислужничката не каза нищо повече, само се вайкаше и изразяваше изумлението си.

След нея даде свидетелски показания и Сесил Баркър. Не добави почти нищо към показанията си пред полицията. Беше убеден, че убиецът се е измъкнал през прозореца. Според него петното кръв недвусмислено доказвало това. При положение че мостът бил вдигнат, това бил единственият път за бягство. Баркър не можеше да даде обяснение, какво е станало с престъпника или защо е зарязал

велосипеда, ако се приемеше, че е негов. Невъзможно било да се е удавил в плиткия ров.

Господин Баркър имаше изградена теория за убийството. Дъглас бил съдържан човек, а за определени периоди от живота си никога не говорел. Съвсем млад напуснал Ирландия и заминал за Америка. Провървяло му, Баркър се запознал с него в Калифорния, където станали съдружници в разработването на богат златоносен участък в каньона Бенито. Работата вървяла, но Дъглас внезапно продал дела си и заминал за Англия. По това време бил вдовец. Баркър изтеглил също парите си след него и се установил в Лондон. Тогава подновили приятелските си взаимоотношения. Дъглас сякаш се чувствал застрашен и според Баркър внезапното му отпътуване от Калифорния и заселването в това затулено английско кътче били свързани именно с опасенията му. Според Баркър било намесено тайно общество, някаква жестока организация, която неотклонно преследвала Дъглас. Бил стигнал до този извод от някои подмятания на Дъглас, но всъщност убитият не бил споменал конкретно име или причина за изпадането му в немилост. Така че според Баркър написаното на визитката по някакъв начин се отнасяло до това тайно общество.

— Колко време бяхте заедно с Дъглас в Калифорния? — попита инспектор Макдоналд.

— Общо пет години.

— Той нямаше ли жена по това време?

— Беше вдовец.

— Знаете ли откъде е била първата му съпруга?

— Не. Само е споменава, че била от шведски произход, виждал съм и портрета ѝ. Изключителна красавица. Починала от коремен тиф една година преди да се запознаем.

— Къде е бил в Америка преди това?

— Говореше за Чикаго. Познаваше добре града, работил е там. Говореше за каменовъглените и железодобивните райони. Навремето много е пътувал.

— А занимаваше ли се с политика? Да не би тайното общество да е свързано с нея?

— Не, изобщо не се интересуваше от политика.

— Имате ли някакви основания да смятате, че Дъглас е бил престъпник?

— Напротив, не съм срещал по-порядъчен човек.

— Нещо интересно за живота му в Калифорния?

— Повечето време прекарваше на участъка горе в планината. С голяма неохота се явяваше на многолюдни места. Затова веднага предположих, че някой го преследва. А това внезапно заминаване за Европа напълно затвърди съмненията ми. Струва ми се, че получи някакво предупреждение. Седмица след като бе отпътувал, го потърсиха пет-шест души.

— Що за хора бяха?

— Грубички. Пристигнаха на участъка и заразпитваха за Дъглас. Обясних им, че е заминал за Европа и че не ми е известно местонахождението му. Веднага стана ясно, че не са им добри намеренията.

— Какви бяха? Американци от Калифорния ли?

— Не зная дали бяха от Калифорния, но бяха американци. Но не рудокопачи. Нямам представа, с какво са се занимавали, но се зарадвах, когато си тръгнаха.

— И това се случи преди шест години?

— Преди близо седем.

— Вие сте работили заедно пет години в Калифорния, значи Дъглас е започнал да се занимава с добив на злато преди не по-малко от единайсет години?

— Точно така.

— За да се поддържа една заплаха толкова дълго време, трябва да е била предизвикана от нещо изключително сериозно. Едва ли може да се обясни с някаква дреболия.

— Мисля, че в живота му имаше някаква сянка и той не можеше да я забрави напълно.

— Но ако един човек го застрашава опасност и той е наясно каква е, не би ли било редно да потърси защита от полицията?

— Може би опасността е била такава, че не е имало начин да бъде защитен. Дъглас винаги ходеше въоръжен, с револвер в джоба. Но пък снощи е бил по халат, револверът му е бил останал в спалнята. Сигурно е решил, че е в безопасност с вдигането на моста.

— Искам да уточним периодите — каза Макдоналд. — Изминали са шест години откак Дъглас е напуснал Калифорния. Вие сте го последвали на следващата година, нали?

— Точно така.

— Той е женен от пет години. Сигурно сте пристигнали по време на женитбата му?

— Близко месец преди това. Кум съм му.

— Познавахте ли госпожа Дъглас преди брака ѝ?

— Не. Десет години не съм бил в Англия.

— Но оттогава често сте се срещали с нея.

Баркър изгледа втренчено детектива и отвърна:

— Често се срещам с него, с нея се срещам, защото не е възможно да посещаваш един мъж, без да се запознаеш и със съпругата му. Ако си въобразявате, че има някаква връзка...

— Нищо не си въобразявам, господин Баркър. Длъжен съм да проверя всичко, което може да помогне за разследването. Не съм възнамерявал да ви обидя.

— Някои въпроси засягат! — докачено се сопна Баркър.

— Интересуваме се само от фактите. Във ваш интерес, а и в интерес на всички е те да бъдат изяснени. Одобряваше ли господин Дъглас приятелските ви отношения със съпругата му?

Баркър пребледня и неволно стисна едрите си яки длани.

— Нямате право да задавате такива въпроси! — извика той. — Какво общо има това с убийството?

— Значи се налага да повторя въпроса си.

— Добре, аз отказвам да отговоря.

— Можете да не ми отговаряте, но трябва да сте наясно, че отказът ви е посвоему отговор, защото не бихте отказали, ако нямате какво да криете.

За миг Баркър остана дълбоко замислен, с мрачно изражение, смръщил катраненочерните си вежди. После ни се усмихна и каза:

— Да, в крайна сметка вие, господа, просто си вършите работата и аз нямам право да ви преча. Искам само да ви помоля да не безпокоите госпожа Дъглас по този въпрос, достатъчно е измъчена в момента. Да, ще ви призная, че клетият Дъглас имаше един-единствен недостатък: беше ревнив. Държеше на мен, едва ли друг човек така е държал на приятеля си. А съпругата си обожаваше. Обичаше да му гостувам, непрекъснато ме канеше. Но случеше ли се със съпругата му да се увлечем в разговор, доловеше ли симпатия помежду ни, изведнъж сякаш го заливаше вълна от ревност, преставаше да се

владее и изричаше какви ли не нелепици. Това ме е карало неведнъж да се заричам да не идвам повече тук, но после той ми изпращаше писма, в които така се каеше и така ме умоляваше, че не можех да откажа. Но повярвайте ми, господа, и на смъртния си одър ще твърдя, че не е имало по-вярна и любеща съпруга от нея, а ще добавя също — и по-предан приятел от мен!

Баркър изрече пламенно тези думи, но инспектор Макдоналд като че ли не бе готов да приключи темата.

— Знаете нали, че венчалната халка е била свалена от пръста на покойника? — попита той.

— Така изглежда — потвърди Баркър.

— Какво значи „така изглежда“? Вие знаете за този факт.

Баркър сякаш се смути:

— Казах „изглежда“, защото имах предвид, че не е изключено Дъглас сам да е свалил пръстена.

— Но това, че пръстенът липсва, все едно кой го е свалил, ще накара всеки да помисли, че трагедията е свързана с този брак, нали?

Баркър сви широките си рамене.

— Не се наемам да обясня какво значи. Но ако намекувате, че този факт поставя по някакъв начин под въпрос достойнството на въпросната дама — каза той и за миг очите му блеснаха, но после с явно усилие обузда изблика си, — изцяло сте на грешен път!

— Струва ми се, че засега нямам повече въпроси към вас — хладно каза Макдоналд.

— Може ли да попитам за една малка подробност — обади се Шерлок Холмс. — Когато влязохте в стаята, на масата имаше запалена свещ, нали така?

— Да.

— И на нейната светлина установихте, че се е случило нещо ужасно?

— Точно така.

— И веднага позвънихте, за да повикате помощ?

— Да.

— И хората пристигнаха светкавично?

— След около минута.

— Когато са влезли, те са забелязали, че свещта е била угасена, а лампата — запалена. Твърде интересно...

Баркър отново сякаш се смути.

— Не виждам нищо интересно, господин Холмс — отвърна той след кратко мълчание. — Свещта светеше слабо. Веднага почувствах нужда от повече светлина. Лампата беше на масата, запалих я.

— И духнахте свещта?

— Точно така.

Холмс не попита нищо повече и Баркър, след като настойчиво и, стори ми се, малко предизвикателно изгледа всеки от присъстващите, се обърна и излезе от стаята.

Инспектор Макдоналд изпрати по прислугата бележка, че желае госпожа Дъглас да го приеме в стаята си, но тя отвърна, че ще разговаря с нас в трапезарията, и след малко слезе. Беше висока красива и достойна трийсетгодишна жена, която се владееше забележително и твърде много се различаваше от трагичната обезумяла фигура, която очаквах. Вярно, лицето ѝ бе бледо и изпито като на човек, изживял силен потрес, но тя се държеше спокойно и нежната изящна ръка, която опря о ръба на масата, потрепваше не повече от моята. Печалните ѝ умоляващи очи се местеха от лице на лице с особено изпитателно изражение. Веднага след това тя рязко попита:

— Установихте ли вече нещо?

Не зная дали се дължеше изцяло на въображението ми, но във въпроса ѝ долових по-скоро опасение, отколкото надежда.

— Направихме всичко необходимо, госпожо Дъглас — увери я инспекторът. — Можете да не се тревожите, нищо няма да пропуснем.

— Не пестете средства — добави тя с равен безизразен глас. — Държа да бъдат положени всички възможни усилия.

— Може би и вие ще ни съобщите нещо, с което да се изясня случилото се.

— За съжаление не го вярвам, но всичко, което зная, е на ваше разположение.

— Научихме от господин Сесил Баркър, че всъщност вие не сте видели... не сте влезли в кабинета, където се е случила трагедията?

— Не, той ме върна от стълбите. Помоли ме да се прибера в стаята си.

— Именно. Вие сте чули изстрела и веднага сте слезли.

— Наметнах си халата и слязох.

— Колко време след изстрела господин Баркър ви спря на стълбата?

— Сигурно бяха минали две минути. В такива обстоятелства трудно се определя времето. Той ме помоли да се прибера в стаята. Увери ме, че с нито не мога да помогна. И госпожа Алън, прислужничката, ме поведе нагоре. Беше като някакъв кошмар.

— Имате ли представа, колко време съпругът ви е бил долу, преди да чуете изстрела?

— Не, не бих могла да кажа. Тръгнал е от гардеробната си, но не съм чула кога. Всяка вечер обикаляше къщата, понеже се страхуваше от пожар. От друго не помня да се е страхувал.

— Тъкмо за това исках да поговорим, госпожо Дъглас. Познавали сте съпруга си само в Англия, нали?

— Да, женени сме от пет години.

— А да ви е споменавал за нещо, случило се в Америка, което го е карало да се чувства застрашен?

Госпожа Дъглас се замисли, преди да отговори.

— Той не искаше да разговаря по този въпрос — каза накрая. — Не че ми нямаше доверие, ние се обичахме и си вярвахме. По-скоро не искаше да ми създава тревоги. Смяташе, че ако зная всичко, това ще ме потисне, затова не ми казваше.

— Откъде тогава сте сигурна.

Лицето на госпожа Дъглас се озари за миг от усмивка.

— Нима е възможно съпругът дълго време да крие някаква тайна, а жената, която го обича, да не подозре нищо? Досещах се по отказа му да говори за известни периоди от пребиваването му в Америка. Досещах се и по някои предпазни мерки, които вземаше. Досещах се по неволно изтървани думи. Досещах се по погледа му, когато пристигаха нечакани, непознати посетители. Бях напълно сигурна, че има някакви мощни врагове, че според него са по следите му, и затова бе винаги нащрек. Години наред се плаших, когато закъсняваше.

— Мога ли да попитам кои бяха тези неволно изтървани думи?
— намеси се Холмс.

— Долината на страха. Такова наименование употреби, докато го разпитвах. „Бях в Долината на страха — казваше — и още съм в нея.“ „Никога ли няма да се измъкнем от Долината на страха?“ — го питах,

когато забелязвах, че е особено угрижен. „Понякога ми се струва, че завинаги ще си останем там“ — отговаряше ми той.

— Не може да не сте го питали какво е разбирал под „Долината на страха“?

— Питала съм го, но тогава съвсем помрачняваше и клатеше глава. Казваше: „Достатъчно е, че и единият от нас е в нейната сянка. Моля Бога тази сянка да не падне и върху теб!“ Това е истинска долина, където е живял, и там му се е случило нещо ужасно. Това зная, нищо повече.

— Да е споменавал някога имена?

— Да, когато пострада при лов преди три години, тресеше го и бълнуваше. Спомням си, че непрекъснато повтаряше едно име. Изговаряше го ядно и като че ли със страх. Името е Макгинти, главата на управата. Попитах го, след като се свести, кой е този Макгинти, каква глава и какво управлява. „Слава Богу, оглавник нямам!“ — засмя се той и повече нищо не научих. Но Макгинти, главата на управата и Долината на страха по някакъв начин са свързани.

— Още един въпрос, госпожо — каза инспектор Макдоналд. — Запознали сте се с господин Дъглас в един лондонски пансион и сте се сгодили в Лондон, нали? Имаше ли някаква романтика или нещо необяснимо и тайнствено около вашата сватба?

— Романтика имаше и докрай остана. Но нищо необяснимо.

— Да не би да е имал съперник в любовта?

— Не, никакви ангажменти не съм имала.

— Както сте научили, венчалният му пръстен е изчезнал. Това говори ли ви нещо? Ако допуснем, че негов стар враг го е проследил и е извършил това престъпление, какво може да го е накарало да вземе венчалния му пръстен?

Мога да се закълна, че за миг по устните на жената пробяга бледа сянка на усмивка.

— Нямам представа — каза тя. — Съвсем необичайно е.

— Е, няма да ви задържаме повече. Моля за извинение, че допълнително ви притеснихме в такъв тежък момент — каза инспекторът. — Не е изключено да възникнат и други въпроси, но ще ви потърсим само ако стане нужда.

Госпожа Дъглас стана и аз отново долових изпитателния поглед, с който ни обходи. „Какво впечатление ви направиха думите ми?“ —

все едно изрече на глас. После кимна и бързо излезе от стаята.

— Красива жена, много красива — каза замислено Макдоналд, когато вратата се затвори. — Баркър е идвал често тук. Като мъж вероятно привлича жените. Признава, че покойният бил ревнив, и може би твърде добре знае какви основания е имал за ревност. И този венчален пръстен... Не можем да го подминем. Да свалиш венчален пръстен от мъртвец... Какво ще кажете, господин Холмс?

Приятелят ми седеше, опрял глава на ръцете си, потънал в дълбок размисъл. В този миг стана и дръпна звънеца.

— Еймс — попита той, когато влезе икономът, — къде се намира в момента господин Сесил Баркър?

— Ще проверя, сър.

След миг Еймс се върна и съобщи, че Баркър е в градината.

— Спомняте ли си, Еймс, с какво бе обут господин Баркър снощи, когато го заварихте в кабинета?

— Да, господин Холмс. С домашни пантофи. Занесох му ботушите, преди да тръгне за полицията.

— Къде са сега пантофите?

— Все още под стола в салона.

— Благодаря ви, Еймс. За нас, естествено, е важно да знаем кои следи са на господин Баркър и кои на външен човек.

— Разбира се, сър. Да си призная, забелязах, че пантофите са изцапани с кръв, но и моите обувки се изцапах.

— Нищо чудно, като се има предвид състоянието на стаята. Благодаря ви, Еймс. Ще ви позвъним, ако имаме нужда.

След няколко минути бяхме в кабинета. Холмс донесе меките пантофи от салона. Както отбеляза Еймс, подметките бяха потъмнели от кръв.

— Странно! — промърмори Холмс, който стоеше и внимателно ги оглеждаше на светло до прозореца. — Много странно наистина!

С характерната си котешка гъвкавост Холмс се доближи до прозореца и постави единия пантоф върху кървавия отпечатък на перваза. Очертанията съвпаднаха точно. Холмс се усмихна мълчаливо на колегите си.

Когато инспекторът се обади, от вълнение диалектният му изговор тракаше като пръчка, прокарана по метален парапет.

— Няма съмнение! — извика той. — Самият Баркър е стъпил на прозореца. Следата е по-широка, отколкото би била от обувка. Вие нали казахте, че е от човек с разкривени стъпала, ето го обяснението. Но каква е играта, господин Холмс, каква е играта?

— Каква е играта? — замислено повтори приятелят ми.

Уайт Мейсън се ухили и потърка пухкавите си ръце, обзет от професионално доволство.

— Казах ли ви, че е като гръм от ясно небе! — извика той.

ШЕСТА ГЛАВА

ПЪРВИ ПРОБЛЯСЪЦИ

Тримата детективи имаха да установяват редица подробности, а аз се запътих сам към нашето скромно обиталище, селската странноприемница. Пътюм се поразходих из старовремската градина на замъка. Тисове, подкастри в причудливи форми, заобикаляха красива просторна морава със стар слънчев часовник в средата и от картината се излъчваха омиротвореност и тишина, истински балсам за твърде обтегнатите ми нерви.

В тази спокойна обстановка човек забравяше или можеше да си спомни само като фантасмагоричен кошмар мрачния кабинет с проснатото на пода окървавено тяло. Но както се разхождах и се опитвах да потопя душата си в целебната утеха, към трагедията ме върна една странна случка, откънтявайки злокобно в съзнанието ми.

Казах, че поляната бе заобиколена с тисове. В най-отдалечения от къщата край те се сгъстяваха и образуваха истинска стена. Отвъд тази стена, скрита от очите на всеки идващ откъм къщата, имаше каменна пейка. Когато приближих мястото, чух гласове — реплика, изречена от плътен мъжки глас, и в отговор кръшен женски смях.

Миг по-късно вече бях заобиколил плета и видях госпожа Дъглас и опя Хубавец Баркър, преди да бяха усетили присъствието ми. Видът ѝ ме изуми. В трапезарията госпожа Дъглас се бе показала като скромна и сдържана жена, а сега цялата престорена скръбност се бе смъкнала. В очите ѝ блестеше радост от живота, а лицето ѝ бе все още щастливо озарено от думите на кавалера. Той седеше наведен напред, кръстосал ръце, опрени на коленете, с усмивка на мъжественото красиво лице. В този миг ме забелязаха и на лицата им се появи сериозна маска. Бързо си казаха нещо и Баркър се изправи да ме пресрещне.

— Извинете, сър, с доктор Уотсън ли имам честта да разговарям?
— попита той.

Поклоних се хладно, ясно изразявайки, както се осмелявам да мисля, усещанията си.

— Така и помислихме поради добре известното ви приятелство с Шерлок Холмс. Имате ли нещо против да поговорите с госпожа Дъглас?

Последвах го с кисело изражение. В съзнанието ми ясно изникна обезобразеното тяло на пода. А няколко часа след трагедията тук седяха съпругата на убития и най-близкият му приятел и се смееха, скрити зад храстите в неговата градина. Поздравих хладно дамата. В трапезарията скърбях с нейната скръб, но сега без съчувствие отвърнах на тъжния ѝ поглед.

— Предполагам, че ме смятате за груба и безсърдечна — каза тя.

— Това не ме засяга — свих рамене.

— Може би някой ден ще ме съдите по-справедливо. Само ако знаехте...

— Доктор Уотсън няма какво да знае — побърза да я прекъсне Баркър. — Както сам каза, това не го засяга.

— Именно — потвърдих аз, — затова възнамерявам да продължа разходката си.

— Моля ви за момент, доктор Уотсън — извика жално жената. — Имам един много важен за мен въпрос, на който вие можете да отговорите най-добре. Наясно сте с отношенията между господин Холмс и полицията. Ако предположим, че до него стигнат поверителни сведения, абсолютно задължително ли е той да ги сподели с детективите?

— Да, това е въпросът — присъедини се разпалено и Баркър. — Сам ли действа господин Холмс, или е в съдружие с тях?

— Не съм убеден, че имам право да обсъждам подобен въпрос.

— Моля ви, много ви моля, доктор Уотсън! Повярвайте ми, ще ни помогнете, извънредно много ще помогнете лично на мен, ако ни обясните как стоят нещата.

В гласа на жената звънтеше нотка на искреност и аз за миг забравих лекомислената ѝ проява и бях готов да удовлетвори желанието ѝ.

— Господин Холмс провежда независими разследвания — казах. — Сам си е господар и в действията си се ръководи от собствените си преценки. Същевременно, съвсем естествено, се чувства съпричастен към работата на официалните служители и няма да скрие от тях нищо, което би попречило да се изправи престъпникът пред съда. Повече от

това не мога да ви кажа и ви препоръчвам да се обърнете към господин Холмс, ако искате по-подробни разяснения.

С тези думи повдигнах шапката си и тръгнах по алеята. Когато завивах в края на плета, погледнах назад и видях, че двамата продължават угрижено да разговарят, и понеже ме забелязаха, пролича си, че предмет на спора им са моите обяснения.

— Не желая да ми се доверяват — каза Холмс, когато го уведомих за случилото се. Беше прекарал целия следобед в имението, за да се консултират с него двамата му колеги, прибра се към пет часа и се нахвърли като вълк на вечерята, която бях поръчал да приготвят. — Не искам да бъда довереник, Уотсън — продължи Холмс. — Става много неудобно, когато се стигне до арести за престъпен замисъл и убийство.

— Смяташ, че ще се стигне дотам, така ли?

Той беше весел, във възможно най-приятливо разположение на духа, и каза:

— Драги Уотсън, след като унищожа и четвъртото от тези яйца, ще съм в състояние да те запозная със създалото се положение. Не твърдя, че сме стигнали до същността, това не мога да кажа, но когато открием изгубената гира...

— Гира ли?

— Божичко, Уотсън, възможно ли е да не си стигнал до факта, че разрешението на загатката зависи от гирите? Е, не се отчайвай, между нас казано, не мисля, че и инспектор Макдоналд или чудесният местен практик са наясно какво първостепенно значение има тази дреболия. Само една гира, Уотсън! Какво е атлетът с една гира? Представяш ли си едностранното му развитие, заплахата от гръбначно изкривяване... Потресаващо, Уотсън, потресаващо!

Устата на Холмс бе пълна с препечен хляб и той наблюдаваше с дяволито святкащи очи интелектуалните ми усилия. Самият му апетит издаваше увереност, че ще успее — ясно си спомням дни и нощи, когато не е и помислял за храна, крачел е раздразнен от някой проблем и чертите му сякаш допълнително са били изострени от съсредоточеното съзнание. Накрая той запали лулата си, разположи се уютно пред огнището на селската странноприемница и без да бърза, заговори откъслечно за разследвания случай, като по-скоро разсъждаваше на глас, а не излагаше обмислено становище.

— Още от прага, Уотсън, ни посрещна една лъжа. Огромна, явна, очевидна, нахална, безспорна лъжа! Тя е отправната ни точка. Цялата история, разказана от Баркър, е лъжа. Но историята на Баркър се потвърждава и от госпожа Дъглас. Следователно и двамата са се наговорили да лъжат. Това изясняваме сега. Защо лъжат, каква е истината, която се мъчат да скрият? Хайде да направим опит, Уотсън, да надзърнем зад лъжата и да възстановим истината. Защо смятам, че лъжат? Защото ни представят измислена история, която просто *няма* как да е вярна. Помисли! Според разказа, който чухме, по-малко от минута след убийството извършителят се захваща да свали от мъртвеца венчалната халка, сложена зад друг пръстен, който после връща обратно. Не, не е възможно да е направил това — а и да остави визитна картичка до жертвата! Според мен е невъзможно. Твърде високо ценя мнението ти, Уотсън, за да допусна, че би предположил халката да е свалена, докато Дъглас е бил жив. Това, че свещта е горяла за малко, означава, че не е бил воден дълъг разговор. Възможно ли е Дъглас, за когото научихме, че бил безстрашен по природа, да се е отказал от венчалния си пръстен толкова бързо? Отказал ли се е изобщо? Не, не, Уотсън, убиецът е прекарал известно време с жертвата и лампата е горяла. Напълно съм сигурен. Смъртта явно е причинена от изстрел. Следователно с пушката е било стреляно малко по-рано, отколкото ни казаха. За такива неща грешки не се правят. Значи имаме умишлен заговор от страна на двама души, чули изстрела: господин Баркър и госпожа Дъглас. На всичкото отгоре, щом аз съм в състояние да изясня, че кървавият отпечатък на перваза е оставен нарочно от Баркър, за да насочи полицията по лъжлива следа, ще се съгласиш, че нещата съвсем не се развиват в полза на Баркър. Да се запитаме сега за точния час на убийството. До десет и половина слугите са били из къщата, значи със сигурност не е станало тогава. В единайсет без петнайсет всички са се прибрали в стаите си, с изключение на Еймс, който е останал в килера. След като ти си тръгна днес следобед, направих няколко експеримента и установих, че какъвто и шум да вдига Макдоналд в кабинета, в килера нищо не се чува при затворени врати. Не е така обаче в стаята на главната прислужничка. Тя не е в края на коридора, затова от там се чуват гласове, ако се говори много високо. Трясъкът от изстрела донякъде се заглушава при изстрел отблизо, какъвто несъмнено е в случая. Шумът не е бил много силен и

все пак в тишината на нощта не може да не е стигнал и до стаята на госпожа Алън. Тя, както сама ни уведоми, е възглуха, но спомена, че все пак е чула нещо като затръшване на врата половин час преди да се вдигне тревогата. Това означава в единайсет без петнайсет. Сигурен съм, че всъщност е чула изстрела и че точно тогава е било извършено убийството. Ако е така, налага се да изясним какво може да са правили Баркър и госпожа Дъглас — при условие че те не са убийците — от единайсет без петнайсет, когато са слезли на долния етаж, до единайсет и петнайсет, когато са позвънили, за да повикат слугите. Какво са правили, защо не са вдигнали незабавно тревога? Този въпрос стои сега пред нас и когато намерим отговора му, ще отбележим известен напредък в разрешаването на загадката.

— И моето впечатление е, че господин Баркър и госпожа Дъглас са заговорници. Тя трябва да е безсърдечно създание, щом може да седи и да се кикоти на някакви шеги няколко часа след убийството на съпруга ѝ — казах.

— Точно така. И чрез разказа си за станалото не се представя в добра светлина като съпруга. Както ти е известно, Уотсън, не съм голям почитател на нежния пол, но житейският опит ме е научил, че малко жени, уважаващи поне донякъде съпрузите си, ще позволят да ги разделят от тялото на внезапно починалия им съпруг. Ако все пак някога се ожения, Уотсън, надявам се дотолкова да вдъхна на жена си чувства, че да не се остави да я отведе една прислужничка, докато пресният ми труп лежи на няколко метра разстояние. Това е долнопробен театър, та и най-неопитният детектив ще се изуми от липсата на обичайните женски ридания. Никакви други съмнения да нямаше, този инцидент сам по себе си би ме навел на мисълта за заговор.

— Значи смяташ, че господин Баркър и госпожа Дъглас могат да бъдат обвинени в убийство?

— О, тази безцеремонност на въпросите ти, Уотсън! — размаха лулата си Холмс. — Все едно стреляш в мен. Ако беше казал, че госпожа Дъглас и господин Баркър знаят истината за убийството и са се наговорили да я скрият, на драго сърце щях да се съглася с теб. В това съм уверен. Но предположението ти за пъклено деяние не е изцяло основателно. Хайде да се вгледаме в затрудненията пред нас. Да предположим, че двамата са свързани с извънбрачна любов и са

решили да премахнат човека, стоящ помежду им. Това до голяма степен си остава догадка, която не бе потвърдена от деликатното подритване на слугите и други хора. Напротив, има достатъчно доказателства, че господин и госпожа Дъглас са били извънредно привързани един към друг.

— Не може да е вярно! — извиках аз, припомняйки си красивото усмихнато лице в градината.

— Е, поне такова впечатление са създали. Все пак ще допуснем, че любовниците са извънредно хитра двойка, която подвежда всички наоколо и се е наговорила да премахне съпруга. Той и без това е заплашен...

— Но съдим за това единствено по техните думи!

Холмс се замисли и каза:

— Разбирам, Уотсън. Ти излагаш теория, според която всичко изречено от двамата е лъжа. Смяташ, че не е имало нито скрита заплаха, нито тайно общество, Долината на страха, главатар Мак едичкой си или каквото и да е друго. Приемам, че има основания в това обобщение. Но да видим докъде ни води. Значи двамата съчиняват тази история, за да обяснят престъплението. После разиграват хрумването си, оставяйки велосипеда в храстите като доказателство за присъствие на външно лице. Следата на перваза навежда на същата мисъл, както и визитката върху тялото, която може да бъде подготвена в къщата. Всичко това отговаря на хипотезата та, Уотсън. Сега обаче стигаме до неприятните, чепати, неподдаващи се на съгласуване моменти, които не могат да заемат местата си. Защо оръжието е тъкмо пушка с рязана цев, при това американско производство? Откъде са били сигурни, че при изстрела няма да се притекат хора и да ги заварят там? Чиста случайност е, че госпожа Алън не е проверила каква е тази „затръшната врата“. Защо гузната двойка е направила всичко това, Уотсън?

— Признавам, че не мога да го обясня.

— И още нещо: ако една жена и любовникът ѝ са си наумили да убият съпруга, ще се заемат ли да разгласяват вината си, демонстративно сваляйки от мъртвеца венчалния му пръстен? Нима ти се вижда правдоподобно?

— Не, съвсем не.

— И още нещо: струва ли си да се крие велосипед в храстите, щом и най-тъпият детектив ще каже, естествено, че това е параван, тъй като велосипедът е крайно необходим на престъпника, за да избяга?

— Не мога да намеря обяснение.

— А не би трябвало да съществува комбинация от събития, за които човешкият ум не може да намери обяснение. Позволи ми просто като упражнение по логика, без да твърдя, че това е истината, да ти подсказва възможна насока за разсъждение. Признавам, че всичко е въображаемо, но нима е рядкост въображението да роди истината? Да допуснем, че в живота на въпросния Дъглас има осъдителна тайна, някаква истински срамна тайна. Тя е станала причината той да бъде убит от някого, да предположим — от външен човек, за отмъщение. По никакви причини, които още не мога да обясня, отмъстителят сваля халката на убития. Вероятно тази вендета е свързана още с първата женитба на Дъглас и пръстенът е взет заради това. Преди отмъстителят да си тръгне, Баркър и съпругата влизат в стаята. Убиецът ги убеждава, че всеки опит да бъде арестуван ще го принуди да огласи някаква позорна, скандална история. Това ги кара да променят намеренията си и те му позволяват да си отиде. Вероятно спускат моста, което може да стане, без да се вдига никакъв шум, и после отново го вдигат. Човекът избягва и кой знае защо, решава, че ще е в по-голяма безопасност пешком, отколкото с велосипед. Затова потулва велосипеда и се измъква благополучно. Дотук сме в границите на допустимото, нали?

— Да, несъмнено е допустимо — съгласих се неохотно.

— Не бива да забравяме, Уотсън, че каквото и да се е случило, е било нещо твърде необикновено. А сега да продължим с предположенията. Господин Баркър и госпожа Дъглас — без задължително да са виновни — съобразяват след изчезването на убиеца, че са попаднали в клопка, защото трудно ще докажат, че не са извършили те престъплението и че не са съучастници. Затова доста припряно и нескопосано вземат мерки. Изцапаният с кръв пантоф на Баркър оставя върху перваза следа, за да посочи как се е измъкнал беглецът. Явно именно те двамата са чули изстрела, затова са вдигнали тревога, както е и било редно, само че едва половин час след събитието.

— И по какъв начин според теб ще се докаже това?

— Е, ако има външен човек, той може да бъде открит и арестуван. Това ще бъде най-сигурното от всички доказателства. В противен случай обаче разполагаме с резервите на науката, а те съвсем не са изчерпани. Мисля, че ще успеем да напреднем, ако остана една вечер сам в този кабинет.

— Една вечер сам!

— Каня се след малко да отида там. Уговорих се с уважаемия Еймс, който в никакъв случай не е поклонник на Баркър. Ще поседя в стаята, може би обстановката ще ме вдъхнови. Вярвам в *genius loci*^[1]. Виждам, че се усмихваш, драги Уотсън. Е, ще видим кой е прав. Между другото, носиш ли си големия чадър?

— Да.

— Услужи ми с него, ако може.

— Разбира се, но той не е надеждно оръжие! При опасност...

— Ако имаше реална опасност, драги Уотсън, нямаше да се колебая да те помоля за помощ. Но чадъра ще взема. Сега чакам завръщането на колегите ни от Тънбридж Уелс, в момента те са там и правят опит да открият на кого е велосипедът.

Инспектор Макдоналд и Уайт Мейсън се върнаха от пътуването си по здрач. Дватамата се появиха въодушевени и съобщиха, че са постигнали голям напредък.

— Признавам, че се съмнявах дали е имало външно лице — рече Макдоналд, — но това вече е минало. Идентифицирахме велосипеда, разполагаме и с описание на лицето, така че направихме голяма крачка към целта.

— Звучи ми като началото на края — каза Холмс. — От все сърце ви поздравявам.

— Значи така, тръгнах от факта, че господин Дъглас изглеждал разтревожен след ходенето предишния ден в Тънбридж Уелс. Там е усетил, че го заплашва нещо. Така се изяснява, че велосипедистът, предполага се, е идвал от Тънбридж Уелс. Взехме велосипеда и обиколихме с него странноприемниците. Управителят на „Игъл къмършъл“ веднага го позна и съобщи, че е собственост на човек на име Харгрейв, който преди два дни наел стая там. Дошъл само с този велосипед и с малък куфар, в регистъра записал, че идва от Лондон, без да посочи адреса си. Куфарът е произведен в Лондон и

съдържанието му също е английско, но човекът очевидно бил американец.

Холмс засия.

— Наистина сте свършили сериозна работа — каза той, — докато аз седях и бистрех теории с моя приятел. Ясно ми показахте, че трябва да се действа, господин Мак.

— Да, така е, господин Холмс — доволно се съгласи инспекторът.

— Но тези сведения сякаш потвърждават теориите ти — подхвърлих аз на Холмс.

— Може и да си прав, може и да не си — каза той. — Но да чуем края на историята, господин Мак. Няма ли начин да се установи самоличността на този човек?

— Данните са малко и говорят, че старателно се е пазил да не го разпознаят. Не намерихме документи и писма, нито етикети по дрехите. На масата в спалнята имаше карта на областта. Тръгнал е с колелото си от странноприемницата вчера сутринта и до момента, в който пристигнахме там, нямаше вест от него.

— Ето това ме озадачава, господин Холмс — каза Уайт Мейсън. — Ако този приятел е искал да не се вдига шум, щял е да се върне в странноприемницата като безобиден посетител. А в случая не може да не е знаел, че управителят ще съобщи за изчезването му в полицията и така ще го свържат с убийството.

— Основателно предположение. И все пак засега изглежда, че е постъпил мъдро, след като още не е арестуван. Не споменахте нищо за външния му вид.

Макдоналд прехвърли бележките си.

— Записал съм тук, каквото успях да науча. Изглежда, не са му обърнали особено внимание, но все пак и портиерът, и служителят на рецепцията, и камериерката се съгласиха единодушно, че описанието е горе-долу изчерпателно. Висок към метър и осемдесет, петдесетинагодишен, с прошарена коса, побелели мустаци и орлов нос. И тримата описаха изражението на лицето му като свиреп и застрашително.

— Като оставим настрана изражението, това би могло да бъде описание на самия Дъглас — каза Холмс. — Той е малко над

петдесетте с посребряла коса и мустаци и горе-долу със същия ръст. Нещо друго не научихте ли?

— Облечен бил с дебел сив костюм и моряшка куртка, с късо жълто палто и плетена шапка.

— Нещо за пушката?

— Нещо, дълго седемдесетина сантиметра, лесно може да се побере в куфара, както и ако се пъхне под палтото.

— А според вас каква връзка има всичко това със случая като цяло?

— Е, господин Холмс, когато го арестуваме (пет минути след като получихме описанието му, го изпратих по телеграфа), ще можем по-добре да преценим — каза Макдоналд. Но и сега несъмнено напредваме. Знаем, че е американец, нарекъл се е Харгрейв и е пристигнал преди два дни в Тънбридж Уелс с велосипед и куфар. В куфара е носел пушка с рязана цев, следователно е дошъл с предварителен замисъл да извърши престъпление. Вчера сутринта е тръгнал насам с велосипеда си, скривайки пушката под горната си дреха. Досега нямаме сведения някой да го е видял, но и не е било необходимо да минава през селото, за да стигне до входа на парка, а и по пътя минават доста велосипедисти. Вероятно веднага е скрил велосипеда сред лавровите храсти, където го намерихме, а може би и самият той е дебнел оттам в очакване да се появи господин Дъглас. Необичайно е използването на пушка на закрито, но мъжът е възнамерявал да стреля навън, където предимствата ѝ са очевидни — по-лесно е да улучи, а един изстрел е нещо обичайно за ловните полета на Англия и никой не би му обърнал особено внимание.

— От ясно по-ясно — съгласи се Холмс.

— Да, но господин Дъглас не се е появил. Каква може да е била следващата стъпка? Мъжът е оставил колелото и в сумрака е тръгнал към замъка. Видял е, че мостът е спуснат, хора е нямало. Решил е да рискува, вероятно готов да изтъкне някакъв претекст, ако срещне човек. Но не е срещнал никого. Влязъл е в първата стая и се е скрил зад завесата. Оттам е видял, че вдигат моста, и е разбрал, че може да избяга единствено през рова. Изчакал е до единайсет и петнайсет, когато господин Дъглас, тръгнал на обичайната си вечерна обиколка из къщата, е влязъл в кабинета. Мъжът го е застрелял и е избягал, както си е бил наумил. Досетил се е, че велосипедът ще бъде описан от

хората в странноприемницата и може да послужи като улика против него, затова го е оставил в храстите и е стигнал по друг начин до Лондон или до друго предварително подготвено скривалище. Какво ще кажете, господин Холмс?

— Да си призная, господин Мак, изглежда съвсем логично и ясно, поне засега. Но все пак това е вашето виждане за историята. А според мен престъплението е било извършено половин час по-рано, отколкото ни съобщиха. Госпожа Дъглас и Баркър са в заговор и крият нещо. Те са помогнали на убиеца да избяга — или поне са влезли в стаята, преди да е избягал. Изфабрикували са доказателства, че се е измъкнал през прозореца, а всъщност най-вероятно е те самите да са му помогнали да си отиде, като са спуснали моста. Така тълкувам аз първата половина от нещата.

Двамата детективи поклатиха глава.

— Не, господин Холмс, ако това е истина, ние просто минаваме от една загадка на друга — подхвърли лондонският инспектор.

— И в известен смисъл положението става още по-объркано — добави Уайт Мейсън. — Дамата никога през живота си не е ходила в Америка. Нима е възможно да е свързана с един американски убиец и да е принудена да го прикрива?

— Съгласен съм, че съществуват трудности — каза Холмс. — Възнамерявам да проведа самостоятелно проучване тази вечер и не е изключено да направим крачка към общата цел.

— Можем ли да ви бъдем полезни, господин Холмс?

— Не, не! Не се нуждая от кой знае какво, стигат ми тъмнината и чадърът на доктор Уотсън. А Еймс, верният Еймс несъмнено ще ми окаже съдействие. Накъдето и да насоча мислите си, неизбежно се появява един основен въпрос: може ли мъж с атлетично телосложение да поддържа форма само с една гира?

Холмс се върна от самотното си пътешествие късно вечерта. Спяхме в стая с две легла — най-доброто, което можеше да ни предложи малката провинциална странноприемница. Вече се унасях, когато в просъница го чух да се прибира.

— Откри ли нещо? — промърморих.

Холмс мълчаливо се изправи до леглото ми със свещ в ръката. След това високата слаба фигура се наклони към мен и прошепна:

— Кажи ми, Уотсън, не те ли е страх да спиш в една стая с безумец, с човек, страдащ от размекване на мозъка, с идиот, изгубил разсъдъка си?

— Ни най-малко — изумен отвърнах.

— Значи имам късмет — заключи той и цялата нощ не промълви нито дума повече.

[1] Дух на мястото (лат.) — Б.пр. ↑

СЕДМА ГЛАВА

РЕШЕНИЕТО

На другата сутрин след закуска сварихме инспектор Макдоналд и Уайт Мейсън да се съветват усилено в малката приемна на местния полицейски сержант. На масата пред тях бяха струпани писма и телеграми, които двамата явно преглеждаха и сортираха. Три бяха бутнати встрани.

— Още ли сте по дирите на неуловимия велосипедист? — весело попита Холмс. — Какви са последните вести за този злодей?

Макдоналд кимна мрачно към купчината поща.

— Получихме съобщение, че в момента се намира в Лестър, Нотингам, Саутхемптън, Дърби, Ист Хам, Ричмънд и на още четиринайсет места. В три от тях — Ист Хам, Лестър и Ливърпул, са му предявили конкретно обвинение и направо са го арестували. Страната, изглежда, е пълна с бегълци, облечени в жълти палта.

— Господи! — съчувствено възкликна Холмс. — А сега, уважаеми, искам да ви дам един много сериозен съвет. Когато поех този случай заедно с вас, уговорката беше, както си спомняте, че няма да ви представям наполовина доказани теории, а ще ги запазвам за себе си и ще разработвам собствените си идеи, докато не се уверя, че съм на прав път. По тази причина в момента не споделям с вас всичките си изводи. От друга страна, обещах да участвам в играта, без да ви мамя, а не смятам, че играта ще е честна, ако дори за миг ви позволя излишно да пилеете силите си в безсмислена насока. Затова дойдох да ви посъветвам тази сутрин и съветът ми се съдържа в едно-единичко кратко изречение: Откажете се от случая.

Макдоналд и Уайт Мейсън зяпнаха изумени знаменития си колега.

— Смятате, че е безнадеждно? — извика инспекторът.

— Смятам, че този случай е безнадежден, но без да смятам, че е безнадеждно да се стигне до истината.

— Как, та велосипедистът наистина съществува! Разполагаме с описанието му, с куфара и с велосипеда му. Този човек не може да е

изчезнал. Защо да не го арестуваме?

— Да, да, несъмнено човекът не е изчезнал и несъмнено ще го заловим, но защо да пилеете силите си в Ист Хам или в Ливърпул! Убеден съм, че може да се открие по-пряк път, за да се постигне резултат.

— Но вие спестявате част от сведенията си. Не може да се каже, че постъпвате честно, господин Холмс — раздразнен каза инспекторът.

— Познавате методите ми на работа, господин Мак. Ще задържа тези сведения за себе си възможно най-кратко време. Искам само в известен смисъл да проверя подробностите, което може да се уреди съвсем лесно, а след това ще се сбогувам с вас и ще се върна в Лондон, оставяйки резултатите изцяло на ваше разположение. Дълга ви прекалено много, за да постъпя другояче, защото в цялата си практика не мога да си спомня по-особено и по-интересно разследване.

— Нищо не разбирам, господин Холмс. Срегнахме се с вас снощи, като се прибирахме от Тънбридж Уелс, и вие, в общи линии, приехте постигнатите резултати. Какво се е случило след това, та гледате по съвсем различен начин на нещата?

— Е, щом ме питате, ще ви кажа, че, както ви уведомих предварително, снощи прекарах няколко часа в замъка.

— И какво се случи там?

— О, засега не мога да ви съобщя нищо конкретно. Между другото прочетох сбито, но ясно и интересно описание на стария замък, което може да се купи за скромната сума от едно пени в местното дюкянче за тютюн.

Холмс измъкна от джоба на жилетката си малка брошура украсена с несръчна гравюра на замъка Бърлстоун, и каза:

— Уважаеми господин Мак, усетът за историческата атмосфера помага много при едно разследване. Не бъдете така нетърпелив, уверявам ви, че дори посредствен разказ като този изгражда в съзнанието някаква картина на миналото. Позволете да ви предлага една извадка: „Построен в петата година от управлението на Джеймс Първи на мястото на много по-стара сграда, замъкът Бърлстоун представлява един от най-ярките останали до наши дни образци на оградено с ров имение от онези времена...“

— Вие ни се подигравате, господин Холмс!

— Какво говорите, господин Мак?! За пръв път ви виждам толкова изнервен. Е, щом толкова се ядосвате, няма да ви чета текста. Но когато узнаете, че е описано как замъкът е бил превзет от пълководец на парламента през 1644 година, а крал Чарлс се е крил там няколко дни по време на Гражданската война, че и Джордж Втори го е посещавал, ще се съгласите, че тази стара сграда е интересна в редица отношения.

— Несъмнено, господин Холмс, но това не ни влиза в работата.

— Наистина ли? Широкият мироглед, скъпи Мак, е основно изискване в нашата професия. Взаимната връзка между идеите и използването на странични сведения често е изключително интересна. Приемете тази забележка от страна на човек, който, макар и само детектив любител, е доста по-възрастен, може би и по-опитен от вас.

— Имате право — искрено се съгласи инспекторът. — Признавам, че умеете да убеждавате, но го правите по дяволски заобиколни пътища!

— Както и да е. Да оставим миналото и да се заемем с фактите от настоящето. Както ви казах, снощи бях в имението Бърлстоун. Не видях нито господин Баркър, нито госпожа Дъглас. Не сметнах, че е нужно да ги безпокоя, но с радост научих, че не си личало дамата да страда особено, защото не се е отказала от обилен обяд. Специално посетих приветливия господин Еймс, с когото си разменихме някои любезности и който като завършек ми позволи, без да иска ничие позволение, да поседя известно време сам в кабинета.

— Какво? С онова нещо там?! — възкликнах.

— Не, не, сега всичко е наред. Както разбрах, станало е по ваше нареждане, господин Мак. Стаята вече има нормален вид. Прекарах в нея поучителен четвърт час.

— И какво правихте?

— Няма да превръщам в загадка нещо просто. Търсих изгубената гира. Тя открай време заема важно място в разсъжденията ми за този случай. Накрая я открих.

— Къде?

— Хм, с този въпрос стигаме до ръба на неизвестността. Но нека малко да напреднем, съвсем малко и ви обещавам, че ще споделя с вас всичко, което зная.

— Е, налага се да приемем условията ви — каза инспекторът. — А защо, за Бога, според вас трябва да се откажем от случая?

— Просто нямате и най-малката представа, какво разследвате, господин Мак.

— Разследваме убийството на господин Джон Дъглас от имението Бърлстоун.

— Да, така е. Но не си правете труда да издирвате загадъчния господин с велосипеда. Уверявам ви, от това няма полза.

— Тогава какво предлагате?

— Ще ви кажа точно какво да правите, стига да се съгласите да го направите.

— Е, трябва да призная, че колкото и странен да изглежда подходът ви, в него винаги има смисъл. Ще се вслушам в съвета ви.

— А вие, господин Мейсън?

Провинциалният детектив безпомощно местеше погледа си от единия на другия. Холмс и методите му бяха нещо ново за него. Накрая рече:

— Щом инспекторът е съгласен, значи и за мен ще е добро.

— Прекрасно! — каза Холмс. — Щом е така, искам да посъветвам и двама ви да направите една приятна и ободряваща разходка из околността. Научих, че гледката от хълма Бърлстоун към Уийлд била забележителна. По обед може да се хапне в някоя хижа, макар че не познавам областта, затова и не мога да ви препоръчам определено място. Вечерта, уморени, но доволни...

— Това минава границите на шегата! — извика Макдоналд и сърдито се надигна от стола.

— Съгласен съм, тогава прекарайте деня, както намерите за добре — каза Холмс и весело го потупа по рамото. — Правете, каквото ви харесва, вървете, където искате, но гледайте непременно да се срещнем тук преди здрачаване, господин Мак. Непременно!

— Това звучи вече по-нормално.

— Всички съвета, които ви дадох дотук, бяха отлични. Но не настоявам, стига да се появите, когато имам нужда от вас. А сега, преди да се разделим, моля, напишете една бележка до господин Баркър.

— Моля?

— Ще ви я продиктувам, ако предпочитате. Готов ли сте? *Уважаеми господине, струва ми се, че сме длъжни да пресушим рова заради вероятността да намерим...*

— Невъзможно е — прекъсна го инспекторът. — Говорих вече по въпроса.

— Хайде, хайде! Моля ви, сър, изпълнете молбата ми.

— Добре, продължавайте.

— ... *заради вероятността да намерим нещо, свързано по един или друг начин с разследването ни. Направих необходимите уговорки и утре рано сутринта работниците ще отклонят потока...*

— Не е възможно!

— ... *ще отклонят потока, затова ви уведомявам предварително.* Подпишете го и го изпратете по човек към четири часа следобед. По същото време ще се срещнем отново в тази стая. Дотогава нека всеки прави, каквото намери за добре, защото ви уверявам, разследването се намира в момент на затишие.

Събрахме се отново по здрач. Холмс имаше много сериозен вид, моето любопитство бе изострено, детективите бяха раздразнени и критично настроени.

— Е, господа — бавно започна моят приятел, — предлагам заедно да подложим на изпитание всичко, а вие сами ще прецените дали направените от мен наблюдения оправдават изводите, до които стигнах. Вечерта е хладна, а нямам представа, колко ще продължи походът ни, затова ви съветвам да се облечете топло. От първостепенно значение е да заемем местата си, преди да се е стъмнило съвсем, затова с ваше позволение да тръгваме веднага.

Стигнахме до най-отдалечения край на парка Бърлстоун и излязохме през една вратичка в оградата. В сгъстяващата се тъмнина последвахме Холмс, докато стигнахме до лаврови храсти, израсли почти срещу главния вход и подвижния мост. Мостът беше вдигнат. Холмс приклепна зад храстите, тримата последвахме примера му.

— И сега какво ще правим? — попита Макдоналд малко сърдито.

— Ще успокоим духовете и ще вдигаме колкото може по-малко шум — отвърна Холмс.

— Защо всъщност дойдохме тук? Все пак можете да се отнасяте към нас с повече доверие.

Холмс се засмя и каза:

— Уотсън твърди, че аз правя от живота театър. Проявявам някаква склонност към актьорски изяви, които непрекъснато изискват разиграването на добре поставен спектакъл. Не сте ли съгласен, господин Мак, че професията ни щеше да е скучна и жалка, ако понякога не давахме представления, с които да прославяме постигнатите резултати? Да обвиниш някого пряко, да го потупаш грубиянски по рамото — нима това е подходящ *dénouement*^[1]? Но светкавичното действие, хитрият капан, умното предвиждане на предстоящо събитие, успешното доказване на смела хипотеза — не е ли всичко това гордост и оправдание за делото на живота ни? В момента вие се вълнувате от романтиката на положението, предвкушате бъдещото преследване. Къде щеше да остане вашето вълнение, ако нещата бяха точни като по разписание? Моля ви само за малко търпение, господин Мак, скоро ще сте съвсем наясно.

— Е, надявам се, гордостта, оправданието и всичко останало да изпреварят гибелта ни от измръзване — каза лондонският детектив с комично смирение.

И четиримата имахме достатъчно основание да споделим тази надежда. Бдението ни се оказа продължително и мъчително. Постепенно сенките върху дългата мрачна фасада на старата къща се сгъстиха. Студените влажни изпарения от рова вледениха костите ни и зъбите ни затракаха. Над главния портал светеше самотен фенер, а във фаталната стая се виждаше кълбо светлина. Навсякъде другаде царяха мрак и безмълвие.

— Колко ще продължи? — попита накрая инспекторът. — И какво точно наблюдаваме?

— Колкото знаете вие, толкова и аз — отговори Холмс малко рязко. — Ако престъпниците винаги действаха по разписание както железниците, сигурно щеше да е много по-удобно. А по въпроса, какво точно... Ето! Това наблюдаваме!

В този миг ярката жълта светлина в кабинета бе заслонена от фигура, която се движеше насам-натам пред нея. Лавровите храсти, сред които се бяхме скрили, се намираха точно срещу прозореца на трийсетина метра от него. След малко пантите изскърцаха, прозорецът се отвори и ние успяхме да различим неясните очертания на главата и раменете на мъж, който се озърташе в мрака. Известно време се

взираше крадешком, сякаш искаше да се увери, че не го наблюдават. После се наведе напред. Сред пълната тишина се чу лек плисък на вода. Мъжът, изглежда, бъркаше в рова с нещо, което държеше в ръка. Не след дълго рязко изтегли някакъв предмет, досущ като въдичар. Голям и кръгъл, предметът затули светлината, докато преминаваше през рамката на прозореца.

— Сега! — извика Холмс. — Хайде!

Скочихме и със залитане поради вкочанените си крайници се завтекохме подир приятеля ми, който претича по моста и яростно заби камбанката на входа. От вътрешната страна изстъргаха резета и на прага се появи зачуденият Еймс. Без да каже дума, Холмс го отмести и последван от трима ни, влетя в стаята, където се намираше следеният от нас мъж.

Светлината, която наблюдавахме отвън, идваше от газена лампа, оставена на масата. Когато влязохме, Сесил Баркър я вдигна от масата и тя освети старателно избърснатото му лице, изразяващо увереност и решителност, очите, в които се четеше заплахата.

— Какво, по дяволите, означава това? — изкрещя той. — Какво търсите?

Холмс бързо се огледа, а после пристъпи към един мокър, омотан с връв вързоп, смушен под писалището.

— Това търсим, господин Баркър, вързоп с гира за тежест, който измъкнахте от рова!

Баркър зяпна Холмс, на лицето му се изписа изумление.

— Боже, как научихте? — попита той.

— Просто аз го сложих там.

— Вие сте го сложили там? Вие?!

— По-точно аз го сложих отново там — обясни Холмс. — Сигурно си спомняте, инспектор Макдоналд, че липсата на едната гира ми направи впечатление. Обърнах ви внимание на този факт, но понеже вие бяхте погълнати от други събития, почти нямахте време да го обмислите, за да стигнете до някакво заключение. Когато наблизко има вода, а е изчезнал предмет, който може да се използва за тежест, не е далеч от ума, че нещо е трябвало да потъне на дъното. Струваше си да се провери това хрумване, затова с помощта на Еймс, който ме пусна в стаята, като използвах извитата дръжка на чадъра, взет от доктор Уотсън, снощи успях да изтегля този вързоп и да го разгледам.

Най-важното обаче бе да се установи кой го е пуснал във водата. Постигнахме това с едно съвсем явно средство: обявихме, че утре ровът ще бъде пресушен, и зачакахме онзи, който бе скрил вързоп, да го измъкне, когато тъмнината му позволи. Имаме четирима свидетели за това, кой е човекът, възползвал се от тази възможност. И така, господин Баркър, мисля, че вече можем да ви дадем думата.

Шерлок Холмс остави мокрия вързоп на масата до лампата, свали вървите, с които бе омотан, и измъкна от него гира, която изтърколи към нас. После извади и чифт ботуши.

— Както виждате, американски са — обясни той, сочейки върховете им.

След това остави на масата дълъг и опасен нож в кания. Накрая се показаха комплект бельо, чорапи, сив костюм от туид и късо жълто палто.

— Дрехите не са от значение, с изключение на палтото, което навежда на определени мисли — каза Холмс и внимателно вдигна палтото към светлината. — Обърнете внимание на вътрешния джоб, скрит в подплатата, толкова голям, че да може да побере рязаната ловна пушка. Под яката има етикет на шивача: „Нийл, готово облекло, Върмиса, САЩ.“ Прекарах един полезен следобед в библиотеката на енорийския пастор и увеличих познанията си с откритието, че Върмиса е процъфтяващ градец, най-развитият в известните въгледобивни и железодобивни долини в Съединените щати. Не съм забравил, господин Баркър, че вие свързахте въгледобивните райони с първата съпруга на господин Дъглас, затова не е далеко от ума, че инициалите Д. В. на визитката до трупа може би са съкращение на „Долината Върмиса“, както и че въпросната долина, излъчила пратеници на смъртта, вероятно е Долината на страха, за която научихме. Дотук нещата се поизбистриха. А сега, господин Баркър, не бих желал повече да преча на вашите обяснения.

По време на това изложение, направено от великия детектив, лицето на Сесил Баркър представляваше прелюбопитна гледка. Върху него се сменяха изражения на гняв, изумление, сащисване и разколебаване. Накрая Баркър намери закрила в някакво подобие на жлъчна ирония.

— Толкова много ви е известно, господин Холмс, че може би няма да спрете разказа си дотук — присмя му се той.

— Дума да няма, мога и да продължа, господин Баркър — отвърна Холмс, — но ми се струва, че е по-редно да изслушаме вас.

— А, значи така смятате? Е, мога само да кажа, че и да има някаква тайна, тя не е моя и не съм аз човекът, който ще я издаде.

— Щом поемате тази линия на поведение, господин Баркър — тихо се обади инспекторът, — ще се наложи да ви държим под око, докато получим заповедта за арестуването ви.

— По дяволите, правете, каквото искате! — предизвикателно заяви Баркър.

По непоколебимото изражение на лицето му личеше, че дори под принудата на *peine forte et dure*^[2] не би направил изявления против волята си. Но един женски глас отмести нещата от мъртвата точка. Госпожа Дъглас бе чула разговора през откритата врата и сега влезе в стаята.

— Достатъчно, Сесил — каза тя. — Не се знае какво ще стане в бъдеще, но дотук ти направи достатъчно.

— Дори повече от достатъчно — мрачно подхвърли Холмс. — Изпитвам добри чувства към вас, госпожо. Настоячиво ви съветвам да повярвате в здравия разум на съдебната система и доброволно да предоставите пълни признания на полицията. Може би аз самият сбърках, че пренебрегнах предположението, изказано за вас пред мен от доктор Уотсън, но тогава смятах, че сте пряко свързана с престъплението. Сега вече съм сигурен, че не е така. Същевременно много неща останаха необяснени и аз настоячиво ви препоръчвам да помолите *господин Дъглас* сам да разкаже историята.

При думите на Холмс госпожа Дъглас нададе вик на изумление. Изглежда, и ние с детективите сторихме същото, когато зърнахме един човек, който сякаш изникна от стената и пристъпи към нас от мрака на ъгъла, където се бе появил. Госпожа Дъглас се обърна и в следващия миг вече го прегръщаше, а Баркър улови протегнатата му ръка.

— Така ще е най-добре, Джак — повтаряше съпругата на Дъглас. — Наистина ще е най-добре.

— Без съмнение ще трябва да го направите, господин Дъглас — каза Шерлок Холмс. — Сигурен съм, че така ще е най-разумно.

Мъжът стоеше срещу нас и примигваше с блуждаещия поглед на човек, излязъл изведнъж на светло. Имаше запомнящо се лице — сиви очи със смел поглед, гъсти, късо подстригани сивеещи мустаци,

четвъртита изпъкнала брадичка и готова да се разтегне в усмивка уста. Огледа ни един по един, след което за мое изумление пристъпи към мен и ми подаде куп листа.

— Чувал съм за вас — каза той с произношение нито чисто английско, нито чисто американско, като гласът му звучеше меко и приятно. — Вие сте летописецът. Готов съм да заложа и последния си долар, доктор Уотсън, че досега в ръцете ви не е попадала такава история. Разкажете я, както намерите за добре, аз ви предоставям фактите, а щом разполагате с тях, няма да ви липсват читатели. Останах затворен два дни и прекарах това време в писане, доколкото светлината стигаше до този миши капан. С удоволствие предавам всичко на вас и на читателите ви. Представям ви историята на Долината на страха.

— Но това е минало, господин Дъглас — тихо го прекъсна Шерлок Холмс, — в момента се интересуваме от настоящата ви история.

— Ще ви я разкажа, сър — каза Дъглас. — Имате ли нещо против да пуша през това време? Благодаря, господин Холмс. Ако не се лъжа, самият вие сте пушач, затова можете да си представите какво е да прекара човек два дни без тютюн от страх, че миризмата може да го издаде — Дъглас се облегна на полицата над камината, запали пурата, която му предложи Холмс, и продължи: — Чувал съм за вас, господин Холмс, но и през ум не ми е минавало, че един ден ще се срещнем. Още преди да се запознаете с това — кимна той към листовите в ръцете ми, — ще разберете, че ви предлагам нещо необикновено.

Инспектор Макдоналд зяпаше изумен новопоявилия се. Накрая извика:

— Признавам, че съм сащисан! Ако вие сте господин Джон Дъглас от имението Бърлстоун, чиято смърт разследваме от два дни насам, откъде, за Бога, изниквате? Сякаш изскочихте от пода като човече на пружинка!

— Така е, господин Мак, защото не пожелахте да прочетете отличната брошура, описваща къде се е укривал крал Чарлс — с укор размахна Холмс пръст към инспектора. — В онези дни хората са си приготвяли надеждни убежища, а използваното веднъж убежище може

да послужи пак. Бях убеден, че трябва да търсим господин Дъглас под този покрив.

— И отдавна ли ни бяхте скроили този номер, господин Холмс? — сърдито попита Макдоналд. — Колко време ни оставихте да се пилеем в преследване, за което сте знаели, че е нелепо?

— Нито миг, уважаеми господин Мак. Нали снощи ви изложих възгледите си? Но те можеха да бъдат потвърдени едва тази вечер. Затова ви поканих с колегата ви да си дадете един ден почивка. Извинете, но какво друго можех да ви предложа? Когато открих въпросния костюм в рова, веднага ми стана ясно, че трупът изобщо не е на господин Джак Дъглас, а вероятно на велосипедиста от Тънбридж Уелс. Друг извод не бе възможен. По тази причина трябваше да изясня къде може да е самият Джон Дъглас, а като съпоставих вероятностите, реших, че с помощта на съпругата си и на своя приятел той се крие в тази къща, дала убежище на един височайши беглец, изчаквал по-спокойни времена, за да избяга на сигурно място.

— Правилно сте преценили — одобри думите му Дъглас. — Реших да се измъкна от вашите британски закони, защото не бях сигурен в какво положение се намирам според тях, пък и ми се яви възможност отново да пратя онези копои по лъжлива следа. Но не съм вършил нищо, от което да се срамувам, и нищо, което не бих извършил повторно. Сами ще отсъдите, когато ви разкажа моята история. Да, инспекторе, искате да ме предупредите да внимавам какво говоря. Готов съм да отстоявам истината. При това няма да започна от началото. То е описано — Дъглас кимна към купчината листа. — Както ще видите, става дума за много странни неща. Накратко смисълът е следният: известни хора имат основателна причина да ме мразят и биха дали мило и драго, за да научат, че съм сгашен натясно. Докато аз съм жив и докато те са живи, не мога да се чувствам в безопасност. Преследваха ме от Чикаго до Калифорния, после ме пропъдиха от Америка, така че едва когато се ожених и се заселих в това тихо кътче, реших, че ще имам спокойствие през оставащото до края на дните ми време... Изобщо не обясних на жена си каква е работата. Защо трябваше да въвличам и нея? Щеше завинаги да изгуби спокойствието си, да се страхува от въображаеми беди. Предполагам, че тя се досещаше за нещо, защото може да съм изтървал някоя и друга дума, но до вчера когато вие, господа, се срещнахте с нея, жена ми не знаеше

същността на историята. Тя ви съобщи всичко, което ѝ бе известно, както стори и Баркър, защото през нощта, когато се случи премеждието, нямаше много време за обяснения. Сега госпожа Дъглас ще узнае всичко и щеше да е по-умно от моя страна, ако я бях осведомил предварително. Но това беше сериозен въпрос, скъпа — каза той и за миг улови ръката ѝ, — затова постъпих така... Та, господа. В деня преди тези събития бях в Тънбридж Уелс и на улицата ми се мярна един човек. Само ми се мярна, но аз имам набито око за такива неща и нито за миг не се усъмних кой е. Беше най-страшният ми враг, човек, който през тези години ме преследваше, както гладният вълк преследва елена карибу. Разбрах, че се задава беда, затова се прибрах вкъщи и се приготвих да я посрещна. Сметнах, че ще успея да се справя сам, по някое време цяла Америка говореше за късмета ми. Напълно бях сигурен, че и този път ще сполуча... На другия ден през цялото време бях нащрек и нито веднъж не излязох в парка. И добре, че не го направих, иначе оня щеше да ме просне с ловната пушка, преди да успея да извадя револвера. След като вдигнах моста (а аз винаги се успокоявах вечер след вдигането на моста), съвсем забравих за опасенията си. През ум не ми минаваше, че оня може да се е вмъкнал в къщата и да ме дебне вътре. Когато при обиколката на стаите, която правя всяка вечер, влязох в кабинета, веднага долових опасност. Предполагам, че когато цял живот си бил изложен на опасности, развиваш нещо като шесто чувство, което те известява за опасността. Ясно я усетих, преди да бях разбрал причината. В следващия миг зърнах един ботуш, който се подаваше изпод завесата, и веднага разбрах... Единственият източник на светлина беше свещта в ръката ми, но отворената врата ми позволяваше да виждам добре, защото лампата в коридора бе запалена. Оставих свещта и грабнах чука, който бях сложил на полицата над камината. В същия миг мъжът се хвърли към мен. Блесна нож, аз замахнах към него с чука. Улучих го някъде, защото ножът издрънча на пода. Мъжът заобиколи масата, гъвкав като змиорка, и измъкна пушката изпод палтото. Чух как запъна ударника, но успях да хвана пушката, преди да стреля. Улових я за цевта и минута или повече се борихме ожесточено за оръжието. Който го изпуснеше, щеше да плати с живота си. Онзи не го изпусна, но задържа дулото към себе си малко по-дълго от необходимото. Не знаей кой натисна спусъка, може и аз да съм бил, може и двамата, както се

борехме. Все едно. Чу се изстрел едновременно от двете цеви право в лицето му и аз се озовах пред останките на Тед Болдуин. Бях го познал в градчето, познах го и като се хвърли отгоре ми, но и родната му майка не би го познала във вида, който доби след изстрела. Не съм мекушав, но едва не ми се обърна стомахът, като видях на какво прилича... Стоях до масата, когато забързан влезе Баркър. Чух, че и жена ми слиза надолу, затова претичах до вратата и я спрях. Гледката не беше за жена. Обещах ѝ скоро да се кача при нея. Казах една-две думи на Баркър, той веднага схвана положението и зачакахме другите да дойдат. Не се яви никой. Досетихме се, че не са чули нищо и че за станалото знаем само ние тримата... В този миг ми хрумна такава блестяща идея, че направо ме заслепи. Единият ръкав на оня се бе запретнал и на ръката под лакътя се виждаше клеймото на тайната лежа. Погледнете!

И човекът, известен ни като Дъглас, изтегли нагоре ръкавите на самото и ризата си. Видяхме кафяв триъгълник с вписан в него кръг също както върху ръката на мъртвеца.

— Тъкмо това ме наведе на идеята — продължи Дъглас. — Представих си ясно всичко още в същия миг. Мъжът беше с ръст, фигура и коса почти като моите. Никой не би могъл да разпознае това обезобразено лице. За петнайсет минути с Баркър му свалихме дрехите, издокарахме го с моя халат и той остана да лежи така, както го заварихте. Направихме вързоп от вещите му, сложихме за тежест една гира, която ми попадна подръка, и хвърлихме вързоп през прозореца. Визитката, която човекът бе приготвил, за да я остави на трупа ми, сега беше върху неговото тяло. Сложихме му моите пръстени, но когато дойде ред на халката ми — на това място Дъглас протегна към нас мускулестата си ръка, — както сами виждате, оказа се, че съм се надценил. Не я бях свалял от деня на сватбата, трябваше да я престържа с пила, за да я сваля. Не зная, може би не ми се и разделяше с нея, но дори да исках, не можех да го направя. Така че се наложи да се откажем от тази подробност, пък да ставаше каквото ще. Донесох и пластир, който залепих там, където самият аз съм превързан в момента. Колкото и да сте умен, господин Холмс, в случая клъвнахте! Ако бяхте свалили пластира, отдолу нямаше да откриете нищо... Това беше положението. Ако можех да се укрия за известно време, а после да замина някъде, където към мен да се присъедини и

моята „вдовица“, най-сетне имахме шанс да живеем на спокойствие до края на дните си. Злодеите нямаше да мирясат, докато не ме изпратят в черната земя, но ако във вестниците се появише съобщение, че Болдуин е ликвидирал своя враг, щеше да настъпи краят на всичките ми беди. Нямаше много време, за да обясня подробно всичко на Баркър и на жена си, но те се ориентираха достатъчно, за да ми окажат помощ. Знаех за това скривалище, както знаеше и Еймс, но на него не му е хрумвало да го свърже със случилото се. Пъхнах се там и оставих Баркър да се оправя сам... Какво направи той, знаете. Отвори прозореца и сложи отпечатъка върху перваза, за да създаде лъжлива представа, как се е измъкнал убиецът. Работата се усложняваше, но понеже мостът беше вдигнат, нямаше друг начин. После, когато подготви всичко, Баркър започна да звъни на пожар. Известно ви е какво се случи след това. И така, господа, можете да постъпите, както намерите за добре. Казах ви истината, цялата истина и Господ да ми е на помощ! Искам само да ви попитам в какво положение се намирам спрямо английските закони.

Настъпи тишина, нарушена от Шерлок Холмс.

— Като цяло английските закони са справедливи. Няма да бъдете осъден незаслужено, господин Дъглас. Искам обаче да ви попитам откъде този човек е научил, че живеете тук, как е успял да проникне в къщата и да се скрие, за да ви нападне?

— Нямам представа.

Лицето на Холмс беше много бледо и сериозно.

— Опасявам се, че историята още не е приключила — каза той. — Възможно е да се сблъскате с по-голяма заплаха от английските закони, а дори и от американските си врагове. Според мен сте застрашен от беда, господин Дъглас. Вслушайте се в съвета ми и бъдете нащрек.

А сега, многострадални читатели, ще ви помоля да тръгнете с мен. Известно време ще бъдем далеч от съсекския замък Бърлстоун, далеч и от летото Божие, в което съвместно осъществяваме това богато със събития пътешествие, което завърши с необикновената история на човека, известен като Джон Дъглас. Искам да ви отведа двайсет години назад във времето и няколко хиляди мили на запад в пространството, за да ви представя един странен и ужасен разказ. Толкова странен и

ужасен, че няма да ви е лесно да повярвате на думите ми, макар всичко наистина да се е случило.

Не мислете, че насилствено ще ви представя втора история, преди първата да е приключила. Когато започнете да четете, ще разберете, че не е така. А когато подробно ви разкажа за далечните събития и вие намерите решението на тази загадка от миналото, ще се срещнем отново на улица „Бейкър“, където и тази история, както и толкова други чудни истории ще получат заключението си.

[1] Развързка (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Силно и сурово страдание (фр.) — Б.пр. ↑

ЧАСТ II

МЪЧИТЕЛИТЕ

ПЪРВА ГЛАВА

МЪЖЪТ

Беше 4 февруари 1875 година. В суровата зима клисурите на Гилмъртънските планини бяха затрупани със сняг. Парните снегорини обаче разчистваха железопътната линия и вечерният влак, който свързваше миньорските селища, пуфтеше по стръмните склонове между равнинния Стагвил и Върмиса — главния град, разположен в началото на едноименната долина. Нататък линията се спускаше до Бартънс кросинг, Хелмдейл и земеделската област Мъртън. Коловозът бе един, но на всяко отклонение е резервни линии (а такива имаше много) се виждаха дълги композиции от натоварени с въглища и желязна руда вагони, свидетелстващи за скритите богатства, които бяха привлекли население с груби нрави и бурен живот из тия пущинаци.

Наистина пущинаци! Едва ли някой от първите заселници, прекосили този край, си е представял, че прекрасните прерии и тучните пасища в богатите с вода местности не струват нищо в сравнение с тези мрачни черни зъбери и гъсти гори. Над мрачните и едва проходими гъсталаци в края на леса се извисяваха високите чела на планините. Дългата долина криволичеше, заобиколена от снежните хребети. Влакчето бавно пъплеше по нея.

Току-що бяха запалили газените лампи в голия пътнически вагон с двайсет-трийсет души пътници — предимно работници, завръщащи се от всекидневния къртовски труд в по-ниската част на долината. По потъмнелите лица и ветроупорните фенери, които носеха десетина от тях, личеше, че са миньори. Те седяха на групичка, пушеха и си приказваха с приглушени гласове, като сегиз-тогиз поглеждаха двамата мъже в отсрещния край на вагона. Униформите и значките показваха, че са полицаи. Картината се допиташе от няколко отрудени жени и един-двама пътници, явно дребни местни търговци. В ъгъла седеше самотен млад мъж. Всъщност той ни интересува. Разгледайте го добре, струва си да му обърнете внимание.

Със свеж цвят на лицето, среден на ръст, неотдавна навършил трийсет години. Очите му бяха големи и сиви и гледаха насмешливо, а очилата му проблясваха от време на време, когато се взираше в хората наоколо. Веднага ставаше ясно, че е общителен и непридирчив по нрав, готов да се разбере с всекиго. Личеше си, че има пъргав ум и лесно се усмихва. Ала един по-внимателен поглед би забелязал също изразената волева брадичка и гънката около мрачно стиснатите устни. Нещо скрито дълбоко под повърхността загатваше, че където и да попаднеш, този приятен ирландец с кестеняви коси не можеше да остане незабелязан.

Един-два пъти младият човек се опита да заговори най-близкия миньор, но получи само кратко грубо изръмжаване в отговор. Той се отдръпна, потъна в недружелюбно мълчание и унесено се взря през прозореца в тъмнеещия пейзаж. Гледката не беше радостна. Сред сгъстващия се мрак пулсираха червените пасти на пещите по планинските склонове. До тях се извисяваха огромни камари шлака и сгур, стърчаха кулите над каменовъглените шахти. Мяркаха се групи мъже, дървени къщи със светващи един след друг прозорци; по спирките, следващи начесто една след друга, се тълпяха почернели от въглицата хора. Богатите с въглища и желязо долини на областта Върмиса не бяха курорти за ленивци или изнежени господа. Всичко носеше суровите белези на жестоката битка за оцеляване, на грубата работа, вършена от груби яки труженици.

Младият пътник се взираше в тази нерадостна картина с лице, чисто изражение представляваше смесица от интерес и отвращение. Очевидно гледката бе нова за него. Сегиз-тогиз вадеше от джоба си обемисто писмо, което преглеждаше, и си правеше някои бележки върху полетата. По някое време измъкна нещо отзад от пояса, един предмет, доста неочакван у човек с толкова кротко държане — възможно най-голям по размери флотски револвер. За миг на мъждивата светлина проблеснаха медните гилзи в барабана — значи оръжието беше заредено докрай. После мъжът побърза го прибере в тайния джоб, но оръжието все пак не остана незабелязано от работника на съседната пейка.

— Браво, приятел! — обади се той. — Добре си се приготвил!

Младият мъж се усмихна някак притеснено.

— Да, там, откъдето идвам, понякога имаше нужда и от това.

— Къде е това?

— Последно бях в Чикаго.

— Не си ли тукашен?

— Не.

— Не е чудно и сега да ти потрябва — подхвърли работникът.

— Така ли?

Младият мъж изглеждаше заинтригуван.

— Не си ли чувал какво става тук?

— Нищо особено не зная.

— Аз пък си мислех, че цяла Америка говори за това. Скоро и ти ще чуеш. Какво те води насам?

— Научих, че винаги се намира работа за търсещия.

— Членуваш ли в синдиката?

— Разбира се.

— Тогава сигурно ще получиш работа. Имаш ли приятели тук?

— Още не, но си имам начин да се сприятелявам.

— И как по-точно го правиш?

— Член съм на Древния орден на свободните хора. Няма град без негова ложа, а има ли ложа, ще имам и приятели.

Тези думи оказаха особено въздействие върху събеседника му, който хвърли подозрителен поглед към останалите пътници във вагона. Миньорите все така си шушукаха. Двамата полицаи дремеха. Работникът стана, премести се близо до младия мъж и протегна ръка.

— Дай си лапата!

Двамата се ръкуваха.

— Виждам, че говориш истината — каза работникът. — Но не е лошо да ме убедиш в това.

И той вдигна дясната си ръка до дясното слепоочие. Младият мъж веднага вдигна лявата си ръка и я опря до лявото си слепоочие.

— Тъмните нощи са неприятни — каза работникът.

— Да, ако пътуват чужди хора — отговори другият.

— Достатъчно. Аз съм брат Сканлан от ложа 341 в долината Върмиса. Радвам се, че идваш в нашия край.

— Благодаря. Аз съм брат Джон Макмърдо от ложа 29 в Чикаго с глава на управата Дж. Х. Скот. Е, имам късмет, че толкова бързо попаднах на брат.

— По тия места сме много. Ще видиш, във Върмиса орденът процъфтява. Но има нужда от млади хора като теб. Чудя се как един чевръст член на синдиката не е успял да си намери работа в Чикаго.

— Намирах си много работа — каза Макмърдо.

— Тогава защо замина?

Макмърдо погледна към полицаите и се усмихна.

— Мисля, че и ония юнаци биха искали да научат.

Сканлан съчувствено изпъшка.

— Загазил ли си? — попита шепнешком.

— Много.

— За затвор?

— И още как!

— Да не си убил?

— Да не говорим сега — каза Макмърдо, сякаш се сепна, че е казал повече, отколкото е възнамерявал. — Просто имах основателни причини да напусна Чикаго. А ти кой си, та си позволяваш така да ме разпитваш? — попита той и внезапно в сивите му очи зад очилата проблеснаха гневни искри.

— Добре, приятел, не исках да те обидя. Каквото и да си направил, момчетата ще те приемат. Закъде пътуваш?

— За Върмиса.

— Третата спирка. А къде ще отседнеш?

Макмърдо извади един плик и го поднесе към мъждивия газен фенер.

— Ето адреса: Джейкъб Шафтър, улица „Шеридан“. Един познат от Чикаго ми препоръча този пансион.

— Не го знам, но Върмиса не ми е на път. Живея в Хобсън Пач, ей на тази гара. Все пак нека да ти дам един съвет. Ако имаш неприятности във Върмиса, иди в синдикалния дом и потърси шефа Макгинти. Тон е глава на управата в ложата на Върмиса и по тия места не може да се случи нищо против желанието на Черния Джак Макгинти. Довиждане, приятел! Може някоя вечер да се видим в ложата. Не забравяй това, дето ти го рекох: имаш ли неприятности, тичай при шефа Макгинти.

Сканлан слезе, Макмърдо остана сам с мислите си. Съвсем се мръкна, в мяркащите се начесто пещи се извисяваха високи пламъци. На техния зловещ фон се навеждаха и се изправяха тъмни фигури,

въртяха се и се обръщаха едновременно с движението на рудани и хаспели, в такт с ритъма на неспирен трясък и грохот.

— Сигурно адът изглежда горе-долу така — прозвуча нечий глас.

Макмърдо се обърна и видя, че единият полицаи се е размърдал и гледа през прозореца пламтящата жарава.

— Нещо повече — обади се вторият полицаи. — И аз смятам, че адът сигурно изглежда така, но и там едва ли има по-големи сатани от някои тукашни. Май не сте местен, млади човече?

— И какво от това? — намуси се Макмърдо.

— Един съвет, господине, избирайте внимателно другарите си. Майк Сканлан и пасмината му не са най-добрите другари за начало.

— Какво, по дяволите, ви засяга с кого другарувам? — надигна Макмърдо глас и накара всички да извърнат глава в купето. Да съм ви искал съвет? Или ме мислите за пеленаче, което трябва да повивате? За нищо не съм ви питал и, ей Богу, дълго ще чакате, докато ви попитам — ухили се той срещу полицаите е оголени по кучешки зъби.

Едрите добродушни полицаи се сепнаха от разпалеността, с която бе отхвърлен доброжелателният им съвет.

— Не се обиждай, човече — каза единият. — За твое добро ти го рекох, понеже, както сам каза, си отскоро по тези места.

— Отскоро съм, но знам отдавна вас и породата ви! — извика Макмърдо с хладна ярост. — Едни и същи сте навсякъде, всекиго съветвате, без да са ви канили.

— Май скоро ще се опознаем по-отблизо — подигравателно се усмихна единият полицаи. — Чешит ми се виждаш.

— И аз така мисля — подкрепи го вторият. — Пак ще се видим.

— Какво, да не ме е страх от вас! — извика мъжът. — Казвам се Джак Макмърдо! Като ви потрябвам, намерете ме във Върмиса при Джейкъб Шафтър на улица „Шеридан“. Както виждате, не се крия! Да си знаете, че и денем, и нощем не се страхувам да гледам в очите такива като вас!

Миньорите си зашепнаха, очевидно одобрявайки безстрашното държане на странника, а полицаите свиха рамене и възобновиха разговора си. След няколко минути влакът спря на полуосветена гара и повечето пътници слязоха, защото Върмиса беше най-големият град по линията. Макмърдо си взе кожената торба и миг преди да се разтвори в тълпата, един от миньорите се приближи към него.

— Ей Богу, приятел, каза им го на ченгетата! — изрече той с благоговение. — Много ме зарадва! Дай да ти нося торбата, ще ти покажа пътя. Пътят до моята бърлога минава покрай Шафтър.

Миньорите на перона в хор пожелаха лека нощ на пришествието. Още преди да стъпи в долината, буйният Макмърдо бе станал известен във Върмиса.

Целият край не бе особено приветлив, но самият град изглеждаше особено потискащ. В цялата дълга долина имаше поне някакво мрачно величие, създадено от огромните огньове и облаците стелещ се над хълмовете дим, тези белези на човешката мощ и изобретателност заедно с чудовищните изкопи. Но градът представляваше застинала картина на мизерна грозотия и мръсотия. Движението превръщаше широката главна улица в отвратителна каша от кал и сняг. Тротоарите бяха тесни и неравни. В светлината на газените фенери изпъкваше дългият низ от дървени къщи със занемарени и мръсни веранди. В близост до центъра сцената се оживяваше от редица добре осветени магазини и особено от множеството пивници и игрални домове, в които миньорите харчеха трудно спечелените, но немалко пари.

— Това е синдикалният дом — посочи водачът на Макмърдо една сграда, достолепна почти като хотел. — Джак Макгинти е шефът.

— Какъв човек е? — попита Макмърдо.

— Ти не си чувал за шефа?

— Как да чуя, като не съм тукашен?

— Аз си мислех, че в цялата страна го знаят. Във вестниците често му има името.

— Защо?

— Ами заради историите — снижи глас миньорът.

— Какви истории?

— Божичко, господине, ама, без да ми се сърдиш, ти като че ли от небето падаш! В нашия край има само едни истории, на мъчителите.

— А, май в Чикаго четох за тях. Това са банда убийци, нали?

— Мълчи, ако ти е мил животът! — миньорът зяпна изумено спътника си, вкаменен от уплаха. — Човече, няма да оцелееш дълго в нашия край, ако говориш на улицата. Малцина ги пребиха за далеч по-малко!

— Добре де, само това, дето съм прочел, знам за тия мъчителите.

— От мен няма да чуеш, че не си прочел истината — каза човекът и се озърна разтревожено. Вглеждаше се в сенките, сякаш очакваше от там да изскочи някаква опасност. — Ако причиняването на смърт значи убийство, Господ ми е свидетел, че много убийства стават. Само недей да споменаваш името на Джак Макгинти във връзка с тях, човече, защото всичко изречено стига до него, а той не прощава. Ето я къщата, която ти трябва, онази навътре от тротоара. Както ще видиш, старият Джейкъб Шафтър е най-почтеният човек в този град.

— Благодаря ти — каза Макмърдо, ръкува се за сбогом с новия си познат, метна на рамо торбата и тръгна по пътеката към пансиона.

Вратата се отвори, след като почука, и Макмърдо се облеци изненадан. На прага стоеше млада, необикновено красива жена. Беше шведски тип — бяла и русокоса, с рязко изпъкнали в контраст красиви черни очи, които оглеждаха непознатия мъж с любопитство и мило стеснение, докато руменина заливаше бледото ѝ лице. Застанала в осветения правоъгълник на вратата, тя представляваше най-прекрасната картина, която Макмърдо Ос виждал, още по-привлекателна на фона на мизерното потискащо обкръжение. Все едно теменуга, разцъфнала върху черна грамада от шлама. Той стоеше омагьосан и я гледаше безмълвно, докато тя наруши мълчанието.

— Помислих си, че е татко — каза тя с лек, но приятен шведски акцент. — Него ли търсите? Той отиде до центъра, чакам го всеки миг да се върне.

Макмърдо продължаваше да я гледа с неприкрито възхищение, докато тя не сведе очи, смутена от този властен посетител.

— Не, госпожице — каза накрая той. — Не идвам специално при баща ви. Търся си квартира и ми препоръчаха вашия пансион. Предполагам, че може би ще остана доволен, а сега вече не се съмнявам в това.

— Много бързо решавате — усмихна се тя.

— Само слепец не би го сторил — оправда се Макмърдо.

Девойката се засмя на комплимента.

— Влезте, господине — покани го тя. — Аз съм Ети Шафтър, дъщеря на господин Шафтър. Майка ми почина и аз се занимавам с домакинството. Седнете в гостната до печката, баща ми сега ще дойде. А, ето го. Можете веднага да се договорите с него.

По пътеката тежко крачеше едър възрастен мъж. Макмърдо накратко се представи. Адреса му бил казал в Чикаго един човек на име Мърфи, който пък го бил научил от друг. Старият Шафтър с готовност се съгласи. Младият мъж не се пазареше, прие веднага всички условия, явно парите не бяха проблем за него. Готов беше да дава за пансион по седем долара на седмица, и то в предплата.

Така Макмърдо, самоопределил се като беглец от органите на правосъдието, бе приютен под покрива на семейство Шафтър — стъпка, довела до извънредно дълга и тъмна поредица от събития, приключили в далечна страна.

ВТОРА ГЛАВА

ГЛАВАТА НА УПРАВАТА

Макмърдо беше човек, който навред правеше впечатление. Където и да се появеше, не можеше да мине незабелязан. След седмица младият мъж стана най-познатият наемател на Шафтър. Там живееха още десетина-дванайсет души, все почтени майстори или дребни чиновници, хора от съвсем различен калибър в сравнение с младия ирландец. Вечер, когато всички се събираха, неговите шеги бяха най-смешни, приказката му — най-слушана, песните му — най-завладяващи. Беше роден за душа на компания и имаше такова излъчване, че винаги докарваше добро настроение у околните. Но и много пъти, както във влака, проявяваше склонност към внезапни силни изблици на гняв, всявайки наоколо респект и дори страхопочитание. И към закона, и към всички, свързани с него, Макмърдо показваше крайно презрение, което забавляваше едни от пансионерите, а други плашеше.

От самото начало младият мъж открито показваше заплепеността си от дъщерята на собственика, не криеше, че тя бе спечелила сърцето му в мига, когато очите му бяха съзрели красотата и изяществото ѝ. Макмърдо не беше муден ухажор. На втория ден обяви на девойката, че я обича, след което започна да го повтаря непрекъснато, без да обръща никакво внимание на опитите ѝ да го обезкуражи.

— Какво, ако има друг? — противеше се той. Толкова по-зле за него. Да се оправя! Няма да пропусна късмета си в живота и най-съкровено си желание заради някого! Можеш да ми отказваш, Ети, но ще дойде денят, когато ще кажеш „Да!“, а аз съм достатъчно млад, за да почакам.

Макмърдо беше опасен ухажор, по ирландски словоохотлив, умеещ красиво да убеждава. Обкръжаваше го ореолът на житейски опит и загадъчност, който първо привлича вниманието на жената, а после печели любовта ѝ. Обичаше да разказва за чудните долини на графство Монъхън, откъдето беше родом, за прекрасния далечен

остров с ниски хълмове и зелени ливади, които изглеждаха още по-красиви, нарисувани от въображението в това място на кал и сняг.

Говореше увлекателно и за живота в големите северни градове, в Детройт, за дървосекаческите лагери край Мичиган и накрая за Чикаго, където бе работил в дъскорезница. После намекваше за любовни истории, за разни странни неща, които се били случвали с него в големия град — толкова странни и лични, че не можел да ги сподели. Спомена с тъга и за внезапното си заминаване, за разкъсването на старите връзки и бягството към един нов свят, за това, как се бе озовал в тази потискаща долина. Черните очи на Ети блестяха от жалост и отзивчивост — двете чувства, които много бързо и съвсем естествено могат да прелеят в любов.

Макмърдо бе временно назначен за деловодител, защото имаше добро образование. Беше доста зает и все не успяваше да се представи на шефа на ложата на Древния орден на свободните хора. Една вечер за този пропуск му напомни Майк Сканлан, онзи член на същия орден, с когото се бяха запознали във влака. Дребният и нервен черноок човек с остри черти на лицето истински се зарадва, че отново го вижда. След чаша-две уиски Сканлан стигна до повода за своето посещение.

— Както виждаш. Макмърдо, запомних ти адреса и ето ме започна той. — Учуден съм, че не си се представил на главата на управата. Защо още не си ходил при шефа Макгинти?

— Търсех си работа. Бях зает.

— Колкото и да си зает, време за шефа трябва да намериш. За Бога, човече! Постъпваш като глупак, след като още първия ден не си отишъл в синдикалния дом, за да ти запишат името! Ако не изпълняваш нарежданията на шефа... Хм, не бива да го правиш и баста!

Макмърдо изглеждаше леко учуден.

— Член съм на ложата вече от две години, Сканлан, но за пръв път чувам, че трябва да се представя незабавно.

— Може в Чикаго да е по-различно.

— Но организацията е същата.

— Сигурен ли си? — каза Сканлан и го изглежда вторачено. В очите му се четеше заплахата.

— Не е ли същата?

— Ще те питам дали мислиш така след месец. Чух, че си разменил приказки с полицаите, след като слязох от влака.

— Кой ти каза?

— Няма значение. В този край, за добро или за зло, се научава всичко.

— Да, така беше. Казах им на копоите какво мисля за тях.

— Ей Богу, ще допаднеш на Макгинти!

— И той ли мрази полицията?

Сканлан избухна в смях.

— Иди се запознай с него, момко — каза той на раздяла. — Ако не отидеш, ще намрази теб, а не полицията. Послушай приятелския ми съвет и иди веднага.

Така се случи, че същата вечер Макмърдо имаше още един притеснителен разговор, който настойчиво го отправи в същата посока. Нищо чудно да бе проявил особено голямо внимание към Ети или най-сетне и добрият, но мудро съобразяващ швед бе схванал каква е работата. Така или иначе, собственикът на пансиона повика младия човек в стаята си и постави въпроса без никакви заобикалки.

— Струва ми се, господине, че се увърташ около моята Ети. Прав ли съм, или греша?

— Прав сте — призна си Макмърдо.

— Искам още сега да ти кажа, че няма смисъл. Преварен си.

— И тя каза същото.

— Е, повярвай, че казва истината. А каза ли ти кой е?

— Не. Попитах я, но не ми отговори.

— Тъй си и помислих! Не е искала да те плаши.

— Да ме плаши! — веднага кипна Макмърдо.

— Да, моето момче. Недей да се срамуваш, ако се изплашиш от него. Казва се Теди Болдуин.

— И кой, по дяволите, е Теди Болдуин?

— Главата на мъчителите.

— На мъчителите! Чувах нещо. Всички шушукат за разни мъчители. Кой са тия мъчители и какво им е толкова страшното?

Собственикът на пансиона инстинктивно снижи глас както всички, когато говореха за това ужасно тайно общество:

— Мъчителите са от Древния орден на свободните хора!

Младият човек зяпна.

— Ами че аз съм му член!

— Така ли? Ако знаех, нямаше да те пусна в къщата си, дори да ми плащаше сто долара на седмица!

— Какво му е на ордена? Занимава се с благотворителна дейност, добро братство е. Такъв му е уставът.

— Може другаде да е така, но не и тук.

— А как е тук?

— Тук е сборище на убийци.

Макмърдо не повярва и се разсмя.

— Можете ли да го докажете?

— Да го докажа ли? Малко ли са петдесет убийства, за да го докажат? Милмън и Фан Шорст, ами семейство Никълсън, ами старият господин Хайъм и малкият Пили Джеймс, ами другите? Да го доказвам? Всеки човек в тази долина го знае!

— Вижте какво! — разсърди се Макмърдо. — Или си вземете думите назад, или докажете, че говорите истината. Преди да съм излязъл от тази стая, трябва да направите едното или другото. Поставете се на мое място. Аз не съм тукашен. Член съм на общество, за което не ми е известно нищо престъпно. Надлъж и шир в Съединените щати има негови организации, но те никога не са били престъпни. И ето че тъкмо когато смятам да се представя в местната ложа, ми казвате, че това всъщност е общество на убийците, наричани мъчителите. Дължите ми или извинение, или обяснение, господин Шафтър.

— Мога да ти кажа само каквото всички знаят, момко. Шефовете на едното общество са шефове и на другото. Засегнеш ли едните, отмищават ти другите. И това става постоянно.

— Но това са слухове, а аз искам доказателства! — каза Макмърдо.

— Ако живееш достатъчно дълго тук, ще си получиш доказателствата! Но аз забравям, че ти си един от тях! Скоро ще станеш като останалите! Да си потърсиш друга квартира, твоя милост. Не ща да живееш тук. Стига ми, че един от тях идва да ухажва моята Ети и още не мога да го изгоня, та и с теб да се занимавам. От утре не можеш да спиш тук!

Макмърдо се оказа не само предупреден да напусне удобното си жилище, но и разделен от девойката, която обичаше. Същата вечер той

завари Ети сама в трапезарията и сподели с нея тревогите си.

— Баща ти ме гони — каза той. — Щеше да ми е все едно, ако беше само за стаята, но като си помисля, че те познавам едва от една седмица, а ти запълни съществуването ми и вече не мога да живея без теб!

— По-тихо, господин Макмърдо, не говори така! — прекъсна го момичето. — Нали ти казах, че си закъснял? Има друг и макар да не съм му обещала да се омъжа за него веднага, не мога и на теб нищо да обещаая!

— Ами ако бях пръв, Ети, щеше ли да ми дадеш надежда?

Девойката скри с длани лицето си.

— Колко ми се иска да беше пръв! — изхлипа тя.

Макмърдо мигом коленичи пред нея.

— За Бога, Ети, нека нещата останат, както са! — извика той. — Нима ще съсипеш и твоя, и моя живот заради такова обещание? Послушай сърцето си, скъпа. То е най-искреният съветник, дала си обещание, преди да осъзнаеш какво всъщност правиш! — и стисна бялата длан на Ети с мургавите си ръчища. — Кажи, че ще бъдеш моя, и заедно ще посрещнем трудностите!

— И да останем тук?

— Да, тук.

— Не, не, Джак — каза тя, когато той я прегърна. — Не тук! Не може ли да заминем?

За миг Макмърдо сякаш се колебаеше, но накрая чертите на лицето му застинаха в гранитна твърдост.

— Не, ще останем тук.

— Но защо да не заминем?

— Не, Ети, оставаме!

— Но защо?

— Защото никога няма отново да тръгна с вдигната глава, ако живея с чувството, че са ме прогонили. А и от какво да се страхуваме? Нима не сме свободни хора в свободна страна? Ако се обичаме, кой ще посмее да ни раздели?

— Но ти не познаваш нещата тук, Джак. Съвсем отскоро си тук. Не познаваш Болдуин. Не познаваш Макгинти и неговите мъчители.

— Вярно, че не ги познавам, но и не се страхувам от тях, дори не вярвам, че съществуват! — каза Макмърдо. — Живял съм сред сурови

хора, мила моя, и винаги накрая не аз от тях, а те от мен са се страхували. Винаги, Ети! Та това е безумство! Ако тези мъже, както разправя баща ти, са извършили низ от престъпления в долината, ако имената им са известни навсякъде, защо не са изправени пред съда? Имаш ли отговор на този въпрос, Ети?

— Защото никой не смее да свидетелства против тях. Иначе до един месец го няма. И още нещо: те винаги разполагат с хора, готови да се закълнат, че обвиняемият е бил далеч от местопрестъплението. Не е възможно, Джак, да не си чел за това! Говори се, че няма вестник в Съединените щати, който да не е писал за тях.

— Е, вярно е, чел съм това-онова, но смятах, че са измислици. А може пък тези хора да имат причина за действията си. Може да са били онеправдани и да нямат друг начин да си помогнат.

— О, Джак, не искам да чувам това от теб! Същото казва и онзи, другият!

— Нима той, Болдуин, говори същото?

— И тъкмо заради това толкова го ненавиждам! О, Джак, сега вече мога да ти кажа истината. Ненавиждам Болдуин от все сърце, но и много ме е страх от него. Страх ме е заради мен, но още повече заради баща ми. Зная, че ще ни сполети голямо нещастие, ако се осмеля да кажа точно какво чувствам. Затова давах половинчати обещания на Болдуин. Така запазвах известна надежда. Ако избягаме двамата, Джак, можем да вземем и татко с нас и да заживеем далеч от властта на тези злодеи!

Отново си пролича вътрешната борба, която водеше Макмърдо, и отново лицето му застина като гранит.

— Няма да пострадаш, Ети — каза той. — Нито ти, нито баща ти. Току-виж си разбрала, че аз не падам по-долу от злодеите.

— Не, не, Джак! Аз ти вярвам.

Макмърдо горчиво се разсмя.

— Милостиви Боже! Колко малко ме познаваш! Душата ти е невинна, мила, и през ум не ти минава какво си мисля аз. Кой ли идва?

Вратата внезапно се отвори и в стаята наперено нахлу млад човек с властни обноски. Беше напет и елегантен, горе-долу на същата възраст и със същото телосложение като Макмърдо. Лицето му под широкополата черна филцова шапка, която не си направи труда да сваля, беше с красиви черти, макар и с гърбав нос. Очите му се

вторачиха свирепо в девойката, седнала до печката. Ети скочи на крака притеснена и уплашена.

— Радвам се да те видя, господин Болдуин — каза тя. — Идваш по-рано. Заповядай, седни.

Болдуин стоеше с ръце на кръста, впил поглед в Макмърдо.

— Кой е този? — попита рязко.

— Мой приятел, господин Болдуин. Наш наемател. Господин Макмърдо, позволи ми да те представя на господин Болдуин.

В отговор младежите намусено си кимнаха.

— Госпожица Ети ти е казала как стоят нещата между нас, нали? — попита Болдуин.

— Не разбрах да ви свързва нещо.

— Нима? Е, сега разбираш, че не е така. От мен да знаеш, тази млада дама е моя, а както ще разбереш, вечер вън е много приятно за разходка.

— Благодаря ти, нямам настроение да се разхождам.

— Така ли? — свирепите очи на Болдуин пламтяха. — Може би имаш настроение да си премерим силите, господин наемателю?

— Хайде! — скочи на крака Макмърдо. — Най-последно каза нещо, което ми харесва.

— За Бога, Джак! За Бога! — извика клетата объркана Ети. — Недей, Джак, той ще те пребие.

— А, значи той е „Джак“! — възкликна Болдуин и изруга. — Дотам сте стигнали, така ли?

— Моля те, Тед, бъди разумен! Заради мен, Тед. Ако някога си ме обичал, нека сърцето ти бъде голямо и все опрощаващо!

— Мисля, Ети, че трябва да ни оставиш насаме, за да се разберем — тихо се обади Макмърдо. — А може би господин Болдуин ще предпочете да излезем навън? Вечерта е приятна, а до съседната сграда има незастроено място.

— Ще си разчистя сметките с теб, без да си цапам ръцете — каза врагът му. — Ще има да съжаляваш, че някога си прекрачил прага на тази къща.

— Да свършваме! — извика Макмърдо.

— Аз си избирам сам времето, господинчо. Кога ще стане това, си е моя работа. Ето!

И Болдуин изведнъж запретна ръкава на ризата си. На ръката му под лакътя имаше нещо като клеймо. Представляваше кръг с вписан в него триъгълник.

— Знаеш ли какво значи това? — попита Болдуин.

— Нито знам, нито искам да знам! — сръза го Макмърдо.

— Е, мога да ти обещаю, че ще узнаеш. И то преди да остарееш. Може би госпожица Ети ще ти обясни нещичко. А пък ти, Ети, ти ще има да лазиш на колене, за да се върнеш при мен. Чуваш ли, момиче? Ще пълзиш на колене и тогава ще узнаеш какво, ще бъде наказанието ти. Господ ми е свидетел, ще пожънеш онова, което пося! — изгледа Болдуин двамата, обърна се кръгом и миг по-късно входната врата се затръшна зад гърба му.

Известно време Макмърдо и девойката не проговориха. После Ети се хвърли към него и го прегърна.

— О, Джак, колко си храбър! Но от това няма смисъл, трябва да бягаш! Още тази нощ, Джак! Това е единствената ти надежда. Болдуин ще те убие. Прочетох присъдата в ужасните му очи. Нямах никакъв шанс срещу десетина души, зад гърба им ще е главата Макгинти с могъщата им ложа!

Макмърдо отмести ръцете й, целуна я и нежно я сложи да седне на стола.

— Успокой се, мила, успокой се! Не се тревожи за мен! Аз самият съм от свободните хора. Казах го и на баща ти. Може и да не съм по-добър от другите, не ме смятай за светец. Не е изключено да ме намразиш, след като ти казах всичко това.

— Да те намразя, Джак?! До края на живота си няма да бъда способна да го сторя. Чувала съм, че единствено тук свободните хора имат лошо име. Защо да те мразя? Но щом си от тях, Джак, защо не идеш в дома и не се разбереш с шефа Макгинти? Побързай, Джак! По-добре пръв да разкажеш за случилото се, иначе псетата ще те погнат!

— И аз така мисля — призна Макмърдо. — Още сега ще отида да оправя нещата. Кажи на баща си, че тази нощ ще спя тук, а утре ще си потърся нова квартира.

Пред тезгяха в кръчмата на Макгинти както обикновено се тълпяха престъпните безделници от града. Собственикът беше популярна личност и прикриваше с маската на веселяк истинската си същност. Страхът, който изпитваха към него не само жителите на

Върмиса, а и живеещите на трийсет мили в долината, та чак по склоновете на планините, стигаше, за да бъде пълна кръчмата никой не се осмеляваше да пренебрегне благоволенията му.

Извън тайното му всемогъщество, в което всички вярваха, Макгинти беше и обществена фигура — съветник в градската управа и пълномощник за пътищата, избран на тези длъжности чрез гласовете на главорезите, които очакваха съответна отплата. Глобите и данъците бяха огромни, нуждите на хората системно се пренебрегваха, счетоводните документи се прикриваха от подкупени ревизори и порядъчните граждани бяха насилвани да плащат обществен шантаж и да си държат езика зад зъбите, за да не им се случи нещо още по-лошо.

И така с всяка изминала година все повече биеха на очи диамантените игли по вратовръзките на Макгинти, все по-тежки ставаха златните лаици за часовник, падащи от жилетката върху наедряващата му гръд, а към кръчмата му се прибавиха толкова много помещения, че тя почти изцяло зае едната страна на Пазарния площад.

Макмърдо блъсна люлеещите се врати и си проправи път през тълпата, обгърната от гъст тютюнев дим и тежка миризма на алкохол. Помещението беше отлично осветено, а по стените имаше големи огледала в солидни позлатени рамки, които отразяваха и множаха крещящия блясък. Пред бюфета неколцина мъже по къси ръкави неуморно приготвяха питиета за безделниците, залепили се за широкия, обкован е месинг тезгях.

В по-отдалечения край, облеганат гърбом на тезгяха, с пура, стърчаща под остър ъгъл от устата му, стоеше висок як мъжага, който можеше да е само Макгинти. Брадата на този черногрив великан покриваше лицето му до скулите, сплъстената му смолисточерна коса падаше върху яката на ризата. Цветът на кожата му беше като на италианец, леко кривогледите черни очи, които гледаха някак безжизнено, му придаваха особено зловещ вид. Всичко останало — добре сложената фигура, правилните черти и откритото държане — отговаряше на представата за веселяк и непосредствен човек. Един непознат би си казал, че пред него е прям и честен мъж, на когото може да се разчита, колкото и груби да изглеждат откровените му думи. И едва когато безжизненият тъмен поглед, безжалостно пронизваш, се спре на някого, сърцето на човек замира с чувството, че наблизо е бездна от стаена злина, сила, храброст и коварство.

След като добре го огледа, Макмърдо с характерната за него небрежна дързост си проби с лакти път през групичката придворни, умилкващи се около могъщия главатар, избухващи в гръмогласен смях всеки път, щом той се пошегуваше. Сивите очи на Макмърдо смело и без страх гледаха през очилата право във впитите в него черни безжизнени очи на Макгинти.

— Не си спомням да съм виждал лицето ти, младежо — каза шефът.

— Отскоро съм тук, господин Макгинти.

— Колкото и да е отскоро, не бива да пренебрегваш званията на почтените люде.

— Това е съветникът Макгинти, момко — чу се глас от групата.

— Прощавайте, съветнико. Не познавам още тукашните обичаи, но ме посъветваха да се срещна с вас.

— Е, срещна се. И какво? Как ти се виждам?

— Рано е да се каже. Ако сърцето ви е голямо колкото тялото, а душата ви — красива като лицето, ще ми харесате — рече Макмърдо.

— Този остър език не може да не е ирландски! — извика собственикът на кръчмата, без да е напълно сигурен дали да се смее с този дързък посетител, или да се засегне на чест. — Значи одобряваш външния ми вид?

— Разбира се — потвърди Макмърдо.

— И са те посъветвали да ме посетиш?

— Така е.

— А кой те посъветва?

— Брат Сканлан от ложа 341 във Върмиса. Пия за ваше здраве, съветнико, и за по-доброто ни опознаване! — вдигна Макмърдо чашата, която му бе поднесена, опря я до устните си и пи с разперено кутре на ръката.

Макгинти, който внимателно го наблюдаваше, повдигна гъстите си вежди.

— Значи така! Ще трябва май да се занимая по-подробно, господин...

— Макмърдо.

— ... господин Макмърдо. В нашия край не приемаме хората на вересия, не вярваме на всяка тяхна дума. Ела за малко зад бара.

Отзад имаше стаичка с бурета покрай стените. Макгинти грижливо затвори вратата, седна на едно буре, захапа замислено пурата си и вторачи в гостенина вдъхващия тревога поглед. Няколко минути остана безмълвен. Цареше пълна тишина. Макмърдо весело посрещна огледа с пъхната в джоба на палтото ръка, а с другата сучеше кестенявите си мустаци. Изведнъж Макгинти се наведе, извади страшен на вид револвер и рече:

— Слушай, палячо, ако реша, че разиграваш театър, разговорът ни ще е кратък.

— Странен обичай — възрази с достойнство Макмърдо. — Така ли глава на управа в ложа на свободните хора посреща брат?

— Ще се наложи да дадеш обяснения — каза Макгинти. — И Господ не може да ти помогне, ако не се справиш. Къде си постъпил?

— В ложа 29 в Чикаго.

— Кога?

— На 24 юни 1872 година.

— Кой ти беше глава на управата?

— Джеймс Скот.

— А областен управител?

— Бартольмю Уилсън.

— Хм. Засега издържаш. А какво правеше там?

— Работех, както работиш ти, само че работата ми беше по-незначителна.

— Нещо много бързаш с отговорите.

— Винаги съм говорил бързо.

— А бързо ли действаш?

— Така поне мислят онези, които ме познават.

— Е, може и да те изпитаме по-рано, отколкото си мислиш. Чувал ли си нещо за ложата в нашия край?

— Чувал съм, че братството е от истински мъже.

— Позна, господин Макмърдо. А защо напусна Чикаго?

— Проклет да съм, ако ти кажа!

Макгинти отвори широко очи. Не беше свикнал да му отговарят така и му се видя забавно.

— И защо няма да ми кажеш?

— Защото брат брата не лъже.

— Толкова ли е страшна истината, та да я спестяваш?

— И така може да се каже, ако предпочиташ.

— Виж, господинчо, нали не очакваш от главата на управата да прибере в ложата човек, чието минало му е неизвестно.

Макмърдо сякаш се поколеба. След малко извади от вътрешния джоб изрезка от вестник.

— Сигурно няма да ме издадеш — каза той.

— Ако още веднъж кажеш такова нещо, ще ти разпоря устата! — изрева Макгинти.

— Прав си, съветнико — кротко се съгласи младият човек. — Дълга ти извинение. Казах го, без да помисля. Всъщност знаех, че щом съм в ръцете ти, няма от какво да се страхувам. Прочети!

Макгинти набързо прочете как бил убит някой си Джонас Пинто и кръчмата „Лейк“ на улица „Пазарска“ в Чикаго през първата седмица на януари 1874 година.

— Ти ли я свърши? — попита той, като върна изрезката.

Макмърдо кимна.

— Защо го застреля?

— Помагах на Чичо Сам да прави долари. Може златото на моите да не е било толкова добро, колкото неговото, но паричките ми изглеждаха не по-лоши, а и производството им излизаше евтино. Та този Пинто ми помагаше да ги въртя...

— Какво да ги правиш?

— Да ги пускам в обращение. И изведнъж каза, че щял да пропее. Може и да е пропял, не изчаках да проверя. Претрепах го и духнах към каменовъгления район.

— И защо тъкмо тук?

— Защото четох във вестниците, че тук не са много придирчиви.

Макгинти се засмя.

— Първо си фалшифицирал пари, после си убил човек, а си избягал в нашия край с чувството, че ще бъдеш добре дошъл.

— Горещо-долу така си е — съгласи се Макмърдо.

— Е, сигурно далеч ще стигнеш. Я кажи, можеш ли още да правиш такива долари?

Макмърдо извади от джоба си шепа монети и обяви:

— Не са и помирисвали филаделфийския монетен двор.

— Не думай! — каза Макгинти, пое ги с огромната си лапа, космата като на горила, и ги поднесе към светлината. — Не виждам да

се различават с нищо. Божичко! Ти май можеш да бъдеш много полезен на братството! Имаме нужда от един-двама разбойници сред нас, братко Макмърдо, защото идват времена, когато трябва сами да се оправяме. Всеки момент може да ни опрат до стената, ако не се опъваме на оня, който ни блъска!

— Е, предполагам, че ще поема моя дял от опъването.

— Виждаш ми се хладнокръвен човек. Не трепна, когато тикнах желязото под носа ти.

— Не аз бях в опасност тогава.

— А кой?

— Ти, съветнико — каза Макмърдо и извади от страничния джоб на късия си жакет пистолет с вдигнат ударник. — През цялото време те държах на мушка и сигурно щях да стрелям едновременно с теб.

— Боже Господи! — изрева ядно Макгинти, почервенял като рак, но после се разсмя. — Да си призная, тук от доста години не се е явявало такова страшилище. Скоро ложата сигурно ще има защо да се гордее с теб... Е, по дяволите, ти пък какво искаш? Не мога ли пет минути да си поговоря с един джентълмен, без да си пъхаш носа тук?

Кръчмарят спря смутен.

— Извинявай, съветнико, но Тед Болдуин настоява веднага да те види.

Обяснението стана ненужно, защото иззад рамото на слугата надникна застиналото жестоко лице на Болдуин. Той избута кръчмаря и затвори вратата след него.

— Значи стигна пръв, а? — вбесен хвърли той поглед към Макмърдо. — Имам да ти съобщя нещо за този мъж, съветнико.

— Тогава го кажи тук и сега, в мое присъствие — извика Макмърдо.

— Аз ще си избира времето и начина да го кажа!

— Я стига! — прекъсна ги Макгинти и стана от бурето. — Болдуин, дошъл е нов брат, не бива да го посрещаме така. Подай си ръката и се сдобрете!

— Никога! — вбесен извика Болдуин.

— Предложих му да се бием, щом е решил, че съм го обидил — каза Макмърдо. — Готов съм на юмручен бой, но ако не го задоволява, да се бием, както пожелае. Оставям на теб, съветнико, като глава на управата да отсъдиш кой греши.

— За какво става дума?

— За една млада дама. Тя има право сама да избере.

— Нима? — извика Болдуин.

— Да, ако се налага да избира между двама братя от ложата — потвърди шефът.

— А, такава ли била работата?

— Да, Тед Болдуин — каза Макгинти и злобно го изгледа. — И не си ти човекът, който ще оспорва решението ми.

— Значи риташ брата, стоял пет години зад теб, заради някой си, когото виждаш за пръв път? Ти не си глава на управата пожизнено, Джак Макгинти. И когато дойде ред отново да се гласува...

Съветникът скочи върху Болдуин като тигър. Стисна го за гърлото и стовари младия човек върху едно буре. Ако Макмърдо не се беше намесил, обезумелият от яд Макгинти щеше да довърши Болдуин.

— По-полека, съветнико! За Бога, успокой се! — извика той и дръпна шефа.

Макгинти разхлаби хватката и Болдуин, разтърсен и уплашен, останал без дъх и треперещ от глава до пети като човек, погледнал смъртта в очите, седна на бурето, върху което го бяха стоварили.

— От доста време си го търсиш, Тед Болдуин! Ето сега си го получи! — извика Макгинти, а гърдите му се вдигаха и спускаха. — Сигурно си мислиш, че ако не ме изберат отново за глава на управата, ще заемеш мястото ми. Но това е работа на ложата. А докато аз съм шеф, няма да позволя на никого да надигне глас против мен или решенията ми!

— Нямам нищо против теб — промълви Болдуин, опипвайки шията си.

— Чудесно! — извика Макгинти, за миг обзет от пристъп на престорено добродушие. — Значи пак сме добри приятели и въпросът е приключен.

И Макгинти взе от една полица бутилка шампанско, махва тапата и сипа вино в три високи чаши.

— Разбрахме се — обяви той. — Нека вдигнем тоста, с който приключват препирните в ложата. Знаете, че след това никой не може да има зъб на другия. Ето, сложи лявата си ръка на гръкляна ми. Кажете, Тед Болдуин, каква е обидата?

— Облаците са гъсти — отвърна Болдуин.

— Но ще се разнесат завинаги.

— Заклевам се, така ще е!

Двамата мъже обърнаха чашите, след което същата церемония бе изпълнена от Макгинти и Макмърдо.

— Готово! — заключи Макгинти, потривайки ръце. Край на лошите помисли. Ако нещата продължат, ред ще въдворява ложата, а брат Болдуин знае, че в нашия край ръката ѝ е тежка. И ти ще го узнаеш много скоро, братко Макмърдо, ако си търсиш белята!

— Ей Богу, не възнамерявам да бързам — протегна Макмърдо ръка на Болдуин. — Лесно кипвам, но и лесно прощавам. Казват, че било от горещата ми ирландска кръв. За мен въпросът е приключен, вече не се сърдя.

Под злобния поглед на страшния шеф Болдуин бе принуден да поеме протегнатата ръка, но намусеното му лице показваше колко маловажни за него са думите на Макмърдо.

Макгинти потупа и двамата по рамото.

— Ей тия жени! — възкликна той. — Само като си помисля, че една фуста е могла да раздели две от момчетата ми! Дяволът си няма работа. Ще се наложи девойчето само да избере, въпросът е извън правомощията на главата на управата, слава Богу! Оставаше и с жени да се занимаваме! Ще бъдеш приобщен към ложа 341, братко Макмърдо. Ние имаме наши си разбирания и методи, различни от чикагските. Събираме се в събота вечер и ако дойдеш тогава, ще те направим завинаги свободен в долината на Върмиса.

ТРЕТА ГЛАВА

ЛОЖА 341, ВЪРМИСА

В деня след тези вълнуващи събития Макмърдо напусна квартирата при Джейкъб Шафтър и се премести при вдовицата Макнамара в покрайнините на града. Сканлан, първият му познайник от влака, не след дълго се пресели във Върмиса и двамата заживяха заедно. Нямаше други наематели, хазайката беше сговорчива стара ирландка, която не им се бъркаше, така че можеха да разговарят и да правят, каквото си искат, както е обичайно за мъжете, свързани с общи тайни. Шафтър позволи на Макмърдо, когато пожелае, да се храни у тях, така че общуването на младия човек с Ети изобщо не прекъсна. Напротив, двамата се чувстваха все по-свързани и близки. В спалнята на новата си квартира Макмърдо без страх извади калъпите за изливане на монети и след като нееднократно се заклеха да пазят тайна, неколцина братя от ложата получиха разрешение да ги видят. Всеки си тръгна с по няколко фалшиви долара в джоба, направени така умело, че нямаше никаква опасност или затруднение да бъдат използвани. За братята бе необяснимо защо, след като владее такова изкуство, Макмърдо изобщо ходи на работа, макар той да обясняваше на всеки, който проявяваше интерес, че ако живее без законни доходи, полицията много скоро ще го спипа.

Всъщност един полицаи вече го държеше под око, но за щастие произшествието по-скоро помогна, вместо да навреди на младия авантюрист. След запознанството с Макгинти Макмърдо почти всяка вечер се отбиваше в заведението му, за да се запознае по-отблизо с „момчетата“, както приветливо наричаха опасната банда, върлуваща из този край. Дръзкото му държане и хапливият език го направиха техен любимец, а бързият и точен начин, по който се справи с противника си при едно всеобщо сбиване, му спечели уважението на престъпната общност. Един нов инцидент го издигна още повече в очите им.

Една вечер сред най-голямото оживление вратата се отвори и влезе мъж със скромната синя униформа и фуражката на минната полиция. Това бе специален отряд, създаден от управата на

железниците и въгледобивните собственици, за да се подпомогне в усилията ѝ националната гвардия, която бе напълно безпомощна да се справи с организираната престъпност, тероризираща областта. С влизането на полиция разговорите стихнаха и отвред към него се насочиха любопитни погледи, но в Съединените щати отношенията между полицаите и закононарушителите са особени и дори самият Макгинти, застанал зад тезгяха, не се учуди, когато полицаят седна между клиентите и каза:

— Чаша чисто уиски, тази вечер е хладно. Май се виждаме за първи път, господин съветник.

— Вие сигурно сте новият началник? — попита в отговор Макгинти.

— Точно така. Разчитаме на вас, господин съветник, както в на останалите изтъкнати граждани, да ни помогнете за спазването на реда и закона във Върмиса. Аз съм капитан Марвин.

— И без вас можем да се оправим, капитан Марвин — хладно отсече Макгинти, — имаме си наша градска полиция и не се нуждаем от чужди хора. Вие сте само играчки в ръцете на капитала, наети, за да бият или да убиват бедните нещастници.

— Е, няма да спорим — примирително отвърна полицаят. Предполагам, че всеки от нас изпълнява дълга си според своите разбирания, но разбиранията на хората не са еднакви.

Марвин изпи уискито и понечи да си тръгне, но погледът му се спря върху лицето на Джак Макмърдо, който стоеше редом и го наблюдаваше свъсен.

— Я, виж ти! — възкликна полицаят, като го измери с поглед от глава до пети. — Май сме стари познати?

Макмърдо се дръпна:

— През целия си живот не съм обичал куките и не съм твой приятел!

— Един познат невинаги е приятел — каза полицейският капитан и се ухили. — Ти си Джак Макмърдо от Чикаго, нали? Не можеш да го отречеш.

Макмърдо сви рамене.

— Не отричам. Да не мислиш, че се срамувам от името си?

— Имаш сериозни основания за това.

— Какво, по дяволите, искаш да кажеш? — изрева Макмърдо и стисна юмруци.

— Не вдигай шум, Джак, не на мен тия. Преди да дойда в тоя проклет въглищарски погреб, служих в чикагската полиция и от пръв поглед различавам чикагските мошеници.

Макмърдо помръкна.

— Да не искаш да кажеш, че си оня Марвин от главния участък в Чикаго?

— Същият стар Теди Марвин, на вашите услуги. Убийството на Джонас Пинто още не е забравено.

— Не съм го убивал.

— Така ли? Звучи като достоверно безпристрастно свидетелство, нали? Е, поне смъртта му ти дойде добре, иначе щяха да те приберат на топло като фалшификатор. Както и да е, минало свършено. Макар че превишавам правата си, като те уведомявам. Не успяха да съберат достатъчно улики против теб, така че и да идеш утре в Чикаго, нищо не те заплашва.

— Добре съм си тук.

— Е, аз ти казах, а ти ще си направо подлец, ако не ми благодариш.

— Предполагам, че си добронамерен, затова наистина ти благодаря — каза Макмърдо без особена топлина в гласа.

— Ще си трая, стига да не кривнеш от правия път — каза капитанът. — Но ако след всичко, което си направил, не мируваш, работата ще стане дебела! Желая ти лека нощ. И на теб лека нощ, съветнико!

Полицаят излезе от кръчмата, но вече бе изградил образа на един местен герой. Дотогава за подвизите на Макмърдо в далечно Чикаго се говореше шепнешком. Той самият избягваше с усмивка всички въпроси като човек, чиято цел не е славата. Сега обаче всичко бе официално потвърдено. Лентяите пред тезгяха сърдечно стискаха ръката на младия човек. Оттогава Макмърдо получи доверието на общността. Той издържаше на пиене и не му личеше, но тази вечер, ако другарят му Сканлан не беше подръка, за да го отведе, прославеният герой сигурно щеше да спи под някоя маса.

Една съботна вечер представиха Макмърдо в ложата. Той смяташе, че ще мине без ритуал, понеже вече бе посветен в Чикаго, но

във Върмиса имаше особена церемония, с която се гордееха, и всеки новоприет трябваше да участва в нея. Братята се събираха в голяма стая, специално отредена за целта в синдикалния дом. От Върмиса бяха дошли шейсетина души, без да изчерпват целия състав на организацията, защото в долината, както и отвъд заобикалящите я планини имаше още ложи, чиито членове се присъединяваха към Върмиса, щом се появеше сериозна залича, така че престъпленията да не се вършат от жители на града. Общо в каменовъгления район имаше разпръснати не по-малко от петстотин души.

В празната стая мъжете бяха насядали около дълга маса. Отстрани имаше друга маса, отрупана с бутилки и чаши, която вече привличаше погледите на част от присъстващите. На председателското място седеше Макгинти с прилепнала черна кадифена шапчица върху сплъстената му коса и с ярък пурпурен епитрахил около врата, сякаш бе свещеник, изпълняващ някакъв сатанински ритуал. От лявата и дясната му страна седяха висшите сановници на ложата, сред които изпъкваше жестокото красиво лице на Тед Болдуин. Всеки имаше шалче или медальон, знак за заемания от него пост.

Повечето бяха зрели мъже, а възрастта на останалите колебаваше между 18 и 25 години — това бяха усърдните изпълнители, винаги готови да се подчинят на заповедите. Лицата на много от по-старите мъже говореха, че са кръвожадни и безскрупулни по душа, но по вида на редовните членове трудно можеше да се повярва, че тези енергични младежи с открити черти всъщност са банда опасни убийци, чието съзнание е стигнало до такова морално падение, че се гордееха с участието в ужасни дела и изпитваха дълбоко уважение към всеки, заслужил славата, че работи „чисто“, както се изразяваха.

Тези безнравствени хора смятаха, че проявяват смелост и благородство, когато доброволно си предлагат услугите да се справят с някого, който с нищо не им е навредил. В много случаи мъчителите дори не бяха виждали жертвата. Изпълнеха ли задачата, започваха да се препират кой е нанесъл решителния удар, и забавляваха себе си и останалите, като описваха как е викал и се е гърчил убитият.

В началото гледаха да пазят в тайна деянията си, но по време на нашия разказ вече действаха съвсем открито. Поредицата неуспехи на правосъдието ги караше, от една страна, да смятат, че никой не ще се осмели да свидетелства срещу тях, а, от друга, те разполагаха с

безброй лъжесвидетели, които мобилизираха при нужда. Освен това притежаваха и доста добра хазна, откъдето вземаха пари, с които можеха да наемат най-добрите адвокати в щата. Върлуваха вече десет години, без някой от тях да бъде осъден. Единствената опасност за мъчителите представляваше самата жертва — дори когато я превъзхождаха по численост и нападаха изневиделица, случваше се и тя да остави белег по враговете си.

Бяха предупредили Макмърдо, че предстои ритуал, но никой не му бе обяснил подробностите. Сега двама братя тържествено го отведоха в една съседна стая. През шперплатовата преграда той дочуваше гълчавата на насъбралите се братя. Веднъж-дваж различи името си и разбра, че обсъждат кандидатурата му. После в стаята влезе човек от вътрешната охрана със златисто зелен параден колан през гърдите.

— По заповед на главата на управата този мъж ще бъде въведен с вързани ръце и очи — каза той.

Трима души съблякоха палтото на Макмърдо, запретнаха десния му ръкав и превързаха ръцете му над лактите към гърдите. После нахлузиха на главата му плътно прилепваща качулка, която покри и горната част на лицето му, така че да не вижда нищо. Така го въведоха в залата със събралите се братя.

През качулката не се виждаше нищо, беше и много душно. Макмърдо чуваше как хората наоколо шумолят и шепнат, а после до покритите му уши стигна, глух и далечен, гласът на Макгинти.

— Джон Макмърдо — каза той, — кажи ни, член ли си на Древния орден на свободните хора.

Младият човек кимна.

— И си от лежа 29 в Чикаго?

Макмърдо отново кимна.

— Тъмните нощи са неприятни — чу се друг глас.

— Да, ако пътуват чужди хора — отвърна той.

— Облаците са гъсти.

— Да, приближава буря.

— Доволни ли са братята? — попита Макгинти.

Чу се одобрително мърморене.

— Разбрахме, братко, по разменените пароли, че наистина си един от нас — каза Макгинти. — Искаме обаче да знаеш, че в нашия

край, както и в околностите, ние изпълняваме определени ритуали, а също и определени задължения, за които са нужни достойни мъже. Готов ли си да се подложиш на изпитание?

— Готов съм.

— Храбро ли е сърцето ти?

— Да.

— Направи крачка напред, за да го докажеш.

При тези думи Макмърдо усети пред очите си две остриета, които опряха в тях. Въпреки това решително пристъпи напред и остриетата веднага изчезнаха. Чу се възхитен шепот.

— Сърцето му е храбро — отсъди гласът. — А можеш ли да издържаш на болка?

— Колкото всеки.

— Проверете!

Макмърдо едва не изкрещя, защото в същия миг нетърпима болка прониза ръката му. Замалко не изпадна в несвяст от внезапния шок, но прехапа устни и стисна юмруци, за да прикрие страданието си.

— Мога да издържа още — каза той.

Този път възхищението бе шумно. По-добро представяне в тази лежа не бе имало. Макмърдо усети, че го потупват по гърба, и после свалиха качулката от главата му. Той стоеше, премигваше и се усмихваше, залят от поздравленията на братята.

— И последно, братко Макмърдо — каза Макгинти. — Ти вече положи клетва за вяност и за пазене на тайна. Съзнаваш ли, че всяко нарушение води до незабавна и непредотвратима смърт?

— Съзнавам.

— И засега приемаш при всякакви обстоятелства да бъдеш ръководен от главата на управата?

— Приемам.

— Тогава от името на лежа 341 във Върмиса те поздравявам с добре дошъл. Ще се ползваш от нашите предимства и ще участваш в съвещанията ни. Сложи на масата напитките, братко Сканлан. Ще пием за новия си достоен брат.

Донесоха палтото на Макмърдо, но преди да го облече, той огледа дясната си ръка, защото болката не беше стихнала. Видя вдлъбнат червен отпечатък на кръг с вписан в него триъгълник, дамгосан с нажежено желязо. Един-двама от застаналите редом мъже

запретнаха ръкавите си и му показаха същата рисунка — емблемата на ложата.

— Всички сме белязани — казаха те, — но не всички издържахме храбро като теб.

— А, дребна работа — рече Макмърдо, но още усещаше парещата болка.

Когато се справиха с питиетата, последвали ритуала на посвещението, продължиха с въпросите на ложата. Макмърдо, който познаваше само скучните заседания в Чикаго, целият се беше превърнал на слух, но не дръзна да покаже изумлението си.

— Първа точка от дневния ред е запознаване с писмото на господин Уиндъл, областен управител от ложа 249 в окръг Мъртън — каза Макгинти. — Ето какво гласи то:

Уважаеми господине,

Има работа за вършене по отношение на Андрю Рей от възгледобивната компания „Рей и Стърмаш“. Сигурно си спомняте, не вашата ложа ни дължи услуга, тъй като използва двама от нашите братя за справяне с полиция миналата есен. Изпратете двама подходящи членове, за които ще се погрижи ковчезникът Хигинс в своята ложа, чийто адрес знаете. Той ще ги упъти как и кога да действат. Ваш в името на свободата:

Дж. У. Уиндъл, О.У., О. С. Х.

— Уиндъл никога не ни е отказвал, когато сме го молили за един-двама души, затова и ние няма да му откажем — каза Макгинти и огледа събралите се със застиналия си злокобен поглед. — Има ли доброволци за тази задача?

Няколко младежи вдигнаха ръце. Главата на управата одобрително се усмихна.

— Ще отидеш ти, Тигъра Кормак. Няма да сбъркаш, ако се справиш толкова добре, колкото и последния път. И ти, Уилсън.

— Нямам пистолет — обади се доброволецът, съвсем младо момче.

— Първица ти е, нали? Е, винаги идва времето да се стигне до кръв. За теб това е голямо начало. А пистолет ще получиш там, сигурен съм. Ако в понеделник се явите в Мъртън, ще имате достатъчно време. Ще ви посрещнем с почести, след като свършите.

— Награда ще има ли? — попита Кормак, набит и мургав младеж със свиреп вид, чиято жестокост му бе спечелила прозвището Тигъра.

— Наградата няма значение. За вас е чест да изпълните задачата. След като приключите, може би ще се намери някой и друг долар на дъното на ковчежето.

— А какво е направил този човек? — попита Уилсън.

— Виж сега, не е работа на такива като теб да задават въпроси. Хората там са го осъдили и това не ни засяга. От нас се иска да изпълним задачата, както биха постъпили и те. И понеже стана дума, да знаете, че двама братя от мъртънската ложка ще дойдат тук другата седмица, за да свършат малко работа в нашия край.

— Кой са? — попита някой.

— Ей Богу, умните хора не задават въпроси. Който не знае нищо, не може да даде и показания и да навлече на другите беда. Ще кажа само, че са мъже, които при нужда вършат работата си чисто.

— Крайно време беше! — извика Тед Болдуин. — В този край хората са се разпасали. Ето миналата седмица трима от нашите били пренебрегнати от надзирателя Блейкър. Този тип отдавна си го е заслужил, така че ще си го получи с лихвата.

— Какво ще си получи? — попита шепнешком Макмърдо съседа си.

— Деловата част от един едър куршум! — шумно се разсмя мъжът. — Как ти се виждат нравите ни, братко?

Престъпната душа на Макмърдо, изглежда, вече беше възприела атмосферата на зловещата организация, на която бе станал член.

— Допадат ми — отговори той, — добро място за мъже. Няколко души, седящи редом, чува думите му и изръкопляскаха.

— Какво има? — извика от другата страна на масата черногривият глава на управата.

— Новият ни брат, шефе, харесва нашите обичаи. За миг Макмърдо се изправи.

— Искам и да добавя, достопочтени съветнико, че ако има нужда от помощ, ще смятам за чест да бъда избран за тази цел от ложата.

Разнесоха се силни ръкопляскания. Сякаш ново слънце надникна иззад хоризонта. Но на някои от старейшините се стори, че това става прекалено бързо.

— Предлагам брат Макмърдо да почака, докато ложата има добрината да го призове — каза секретарят Харауей, посивял старец с хищни черти, седнал до председателя.

— Разбира се, тъкмо това имах предвид. Ще се подчиня на решението ви — каза Макмърдо.

— Ще ти дойде времето, братко — намеси се председателят. — Вземаме си бележка за твоето желание и смятаме, че ще работиш добре в този край. Довечера има да се свърши една дреболия, в която можеш да се включиш, ако желаеш.

— Предпочитам да изчакам нещо по-значително.

— Въпреки това ще дойдеш довечера, защото така ще разбереш по-добре какви са идеите на нашата общност. По-късно ще направя съобщение. А сега — и председателят погледна дневния ред — имам да поставя още един-два въпроса пред събранието. Първо искам ковчежникът да докладва какъв е банковият ни баланс. Трябва да определим пенсия за вдовицата на Джим Карнауей. Той загина в служба на ложата и ние трябва да възмездим загубата му.

— Джим бе застрелян миналия месец, когато се опитваха да убият Честър Уилкокс от Марли Крийк — осведоми го съседът на Макмърдо.

— В момента разполагаме с достатъчно средства — обади се ковчежникът с влогова книжка в ръка. — Напоследък фирмите проявяват щедрост. „Макс Линдър и компания“ платиха петстотин долара, за да не ги закачаме. „Братя Уокър“ изпратих сто долара, но аз взех решение да ги върна и да поискам петстотин. Ако не се обадят до сряда, хаспелите им ще излязат от строя. Миналата година, преди да проявят благоразумие, се наложи да подпалим въглетрошачката им. И още, Западната минна компания плати годишната си вноска. Имаме достатъчно пари, за да посрещнем нуждите.

— А Арчи Суиндън? — попита един брат.

— Той разпродаде, каквото имаше, и замина нанякъде. Старият дявол е оставил писмо до нас. Предпочитал бил да е свободен метач в

Ню Йорк, но не и собственик на мини, държан за гушата от мафия изнудвачи. Господ ми е свидетел, че е добре, дето писмото се получи едва след като беше заминал. Сигурен съм, че повече няма да си подаде носа в долината.

Един възрастен, старателно избръснат мъж с приятно лице и благородно чело, седнал срещу председателя, се надигна от края на масата.

— Господин ковчезник — започна той, — мога ли да попитам кой е изкупил собствеността на човека, прогонен от нашата област?

— Можеш, братко Морис. Закупи я щатската компания на железниците в окръг Мъртън.

— А кой взе мините на Тодман и Лий, които бяха обявени за продан по същите причини миналата година?

— Същата компания, братко Морис.

— А кой купи железодобивните фабрики на Мансън и Шуман, както и на Ван Дехер и Атуд, които бяха продадени напоследък.

— Всички бяха купени от Западната минна компания „Гилмъртън дженеръл“.

— Не виждам какво значение има за нас кой купува такава собственост, братко Морис, след като нищо няма да бъде изнесено извън областта — каза председателят.

— Моите уважения, велики управителю, но според мен има голямо значение. Тази история продължава вече десет години. Постепенно прогонваме от бизнеса всички дребни собственици. И какъв е резултатът? На тяхно място се появяват големи компании, като тази на железниците и железодобива, чиято директори са в Ню Йорк и Филадельфия и изобщо не ги е грижа за нашите заплахи. Може да си отмъщаваме на местните шефове, но това просто означава, че тях ги сменят. За нас става опасно а дребните собственици не ни застрашаваха. Нямаха нито пари, нито власт. Стига да не ги изстисквахме докрай, щяха да ни се подчиняват. Но ако големите компании решат, че сме пречка на пътя им, няма да спестят нито средства, нито усилия, за да ни изобличат и да ни изправят на съд.

Всички се смълчаха при тези злокобни думи, лицата им потъмняха, мъжете си разменяха мрачни погледи. Бяха се чувствали така всемогъщи и без конкуренция, че дори в дълбините на съзнанието

им не се мяркаше мисълта за възможно възмездие. Но сега и най-безразсъдните от тях усетиха, че ги побиват тръпки.

— Моят съвет е — продължи говорещият — да отслабим натиска върху дребните собственици. В деня, когато те до един бъдат прогонени, с братството ни ще е свършено.

Неприятните истини не се посрещат с радост. Говорещият седна сред сърдити викове. Макгинти се изправи със сбърчено чело.

— Братко Морис — каза той, — ти винаги си сеел паника. Докато членовете на тази ложа са сплотени, няма сила в Съединените щати, която да им се изпречи насреща. Твърде често виждаме това в съдилищата, нали? Според мен големите компании ще разберат, че за тях е по-удобно да си плащат, вместо да водят война, както го разбраха малките компании. А сега, братя — заключи той, като свали кадифената си шапчица и епитрахила — ложата привърши работата си за тази вечер. Остава само един дребен проблем, за който ще стане дума на раздяла. Дойде време за братски отдих и разбирателство.

Наистина, странна е човешката природа. Тези смятащи убийството за нещо обичайно мъже, които често ликвидираха глави на семейства, без да се измъчват от угризения или състрадание към ридаещата съпруга или безпомощните дечица, бяха в състояние да се просълзят от една нежна или тъжна мелодия. Макмърдо имаше приятен тенор и дори ако дотогава не бе спечелил благоразположението на ложата, сега, след като ги развълнува със „Седя си аз насред полето, Мери“ и „На брега на Алън Уотър“, успя безостатъчно да ги спечели.

Още първата вечер новоприетият стана любимец на братята и си личеше, че пътят му към властта е открит. Но за да се издигне някой в лоното на свободните хора, се нуждаеше и от други неща освен от благоразположението на останалите и още преди края на вечерта Макмърдо получи доказателства за това. Бутилката уиски бе обиколила насъбралите се много пъти, така че мъжете се бяха позачервили, готови за буйства. Тогава главата на управата отново се изправи и се обърна към тях с думите:

— Момчета, в града има един човек, на когото трябва да бъдат подрязани крилцата. От вас зависи това да стане. Говоря за Джеймс Стангър от вестник „Хералд“. Нали знаете, че пак си е отворил устата и приказва против нас?

В потвърждение се чу мърморене, а много от мъжете тихо изругаха. Макгинти извади лист от джобчето на жилетката си.

— *Закон и ред!* Ето как е озаглавил статията си. Във въгледобивния и железодобивен район господства страхът. Изминаха вече дванайсет години от времето на първите убийства, които са свидетелство за съществуването на престъпна организация сред нас. Оттогава безчинствата не са спирали и сега вече достигат размери, позорящи ни пред цивилизования свят. Нима това е целта, заради която нашата велика страна приема в лоното си чужденците, избягали от тиранията в Европа? Нима същите тези хора ще се превърнат е тирани на жителите, дали им убежище, а под сянката на раздипленото свято звездно знаме на свободата ще се изгради държава на терор и беззаконие? Та нали косите ни настръхват, когато четем за съществуването ѝ при упадъчната власт на някоя източна монархия? Известно е кои са тези хора. Организацията им действа открито. Докога ще търпим? Нима можем вечно да живеем... Достатъчно, няма да чета повече този пасквил! — извика председателят и хвърли листа върху масата. — Ето какво ни казва той! А какво ще му кажем ние!

— Ще го убием! — извикаха десетина освирепели мъже.

— Аз съм против — обади се брат Морис, старателно обръснатият мъж с високо чело. — Послушайте ме, братя, прекалено тежка е ръката ни в тази долина, ще дойде момент, когато хората ще се съюзят в своя защита и ще ни смажат. Джеймс Стангър е възрастен човек, уважаван в града и областта. Вестникът му подкрепя всяко сериозно начинание в долината го ликвидираме, ще настъпи брожение и като следствие от него ще бъдем унищожени.

— И как ще ни унищожат, господин треперко? — извика Макгинти. — Чрез полицаите ли? Та на половината от тях плащаме а другата половина се страхуват от нас. Или пък ще използват съдилищата и съдиите? Нали и досега са се опитвали. Нещо да са постигнали?

— Има един съдия, наречен Линч, който може да се заеме със случая — каза брат Морис.

Думите му бяха посрещнати със сърдито негодуване.

— Само ако си мръдна пръста, мога да вдигна на крак двеста души от този град, които да го прочистят от край до край — извика

Макгинти, след което още повече извиши глас, а гъстите му черни вежди заплашително се свъсиха. — Виж какво, братко Морис, аз те държа под око, и то не от вчера! Понеже си страхлив, искаш да уплашиш и останалите. Няма да е добър за теб мигът, когато името ти бъде включено в дневния ни ред, пък и си мисля, че тъкмо там му е мястото!

Морис пребледня като смъртник и краката му сякаш се подкосиха, понеже се строполи на стола си. Вдигна с трепереща ръка чашата си и отпи, преди да отговори:

— Приеми покаянието ми, върховни шефе. Извинявам се и на теб, и на всички братя от ложата, ако съм казал нещо в повече. Всички знаете, че съм верен член на братството и само желанието да избегнем бедите ме кара да говоря с тревога. Но аз имам по-голяма вяра на твоите преценки, върховни шефе, отколкото ма моите, и обещавам, че занапред няма да правя нарушения.

Докато Макгинти слушаше това смирено слово, лицето му се проясни.

— Правилно, братко Морис — окуражи го той. — Щеше да ми с жал, ако се беше наложило да ти даваме урок. Но докато заемем своето място, членовете на ложата ще бъдат единни и с думи, и с дела. А сега, момчета — огледа Макгинти насъбралите се, — искам да кажа едно: ако Стангър си получи докрай заслуженото, ще си навлечем по-голяма беля от необходимото. Издателите се подкрепят и няма да има издание в щата, което да не отправи призови за намеса на армията и полицията. Но можем поне да го предупредим по-сериозно. Ще се заемеш ли с въпроса, братко Болдуин?

— Разбира се! — с готовност се отзова младият мъж.

— Колко души ще вземеш?

— Шест плюс двама да пазят на входа. Ще дойдат Гауър, Мансън, Сканлан и братя Уилъби.

— Обещах на новия член да участва — каза председателят.

От погледа, който Тед Болдуин хвърли на Макмърдо, се разбра, че нито бе забравил обидата, нито бе простил.

— Да дойде, ако желае — намусено се съгласи той. — И край на приказките. Колкото по-скоро се заловим за работа, толкова по-добре.

Мъжете си тръгнаха с викове и крясъци, тук-там някой подхващаше пианска песен. На тезгяха все още имаше гуляйджии и

много от братята се задържаха там. Малката група, отделена в служба на дълга, излезе на улицата. Вървяха по двама, по трима по тротоара, за да не привличат вниманието. Нощта беше страшно студена, а полумесецът ярко блестеше на мразовитото, обсипано със звезди небе. Мъжете се събраха в един двор срещу висока сграда. Между осветените ѝ прозорци се виждаше надпис със златни букви: „Върмиса хералд“. Отвътре се чуваше тракането на печатарска машина.

— Ей, ти! — каза Болдуин на Макмърдо. — Остани долу на входа и следи дали пътят е чист. Артър Уилъби ще ти прави компания. Другите тръгват с мен. Не се страхувайте, момчета, имаме достатъчно свидетели, че в момента се намираме в бара на синдикалния дом.

Наближаваше полунощ и по улицата нямаше хора, като изключим двама пийнали мъже, които се прибираха. Братята прекосиха улицата и отвориха с трясък входната врата, след което Болдуин и помощниците му се втурнаха нагоре по стълбите, започващи от прага, а Макмърдо и Артър Уилъби останаха долу. От стаята на първия етаж се чу крясък, после някой завика за помощ, последваха тропот и шум от прекатурени столове. Миг по-късно на площадката изскочи белокоп човек.

Хванаха го, преди да избяга. Очилата му издрънчаха по стълбите и паднаха в краката на Макмърдо. Чуха се глухо тупване и стон. Мъжът лежеше ничком, а пет-шест тояги с трясък се стовариха по гърба му. Човекът се гърчеше и крайниците му потрепваха при всеки удар. Накрая ударите спряха и само Болдуин с дяволска усмивка върху разкривеното от жестокост лице продължи да бие жертвата по главата. Напразно човекът се мъчеше да се заслони с ръце. По бялата му коса избиха петна кръв. Болдуин тъкмо се бе навел над него, за да го удари още по-отблизо, когато Макмърдо изтича горе и го дръпна.

— Ще го убиеш — спря го той. — Престани!

Болдуин го изгледа с изумление и извика:

— Проклет да си! Какво право имаш да се месиш, та ти си новак! Махни се!

И Болдуин вдигна отново тоягата, но Макмърдо извади от джоба на панталона си пистолет.

— Ти се махни! — каза той. — Ще ти пръсна черепа, ако ми посегнеш. Нали главата на управата нареди този човек да не се убива? А ти правиш точно това!

— Право казва! — подкрепи го един от мъжете.

— По дяволите, по-добре побързайте! — извика от входа Уилъби. — Палят лампи в къщите и след пет минути целият град ще се изсипе тук!

И наистина, от улицата долетяха викове. В залата на долния етаж се беше събрала групичка от словослагатели и печатари, които взаимно се окуражаваха, за да се намесят. Престъпниците оставиха отпуснатото тяло, хукнаха навън и бързо се изгубиха в далечината. Когато стигнаха до синдикалния дом, някои се смесиха с тълпата в кръчмата на Макгинти и пошушнаха през тезгяха на шефа, че задачата е изпълнена успешно. Други, сред които и Макмърдо, си тръгнаха по странични улички, за да се приберат по заобиколни пътища вкъщи.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ДОЛИНАТА НА СТРАХА

На другата сутрин, когато се събуди, Макмърдо имаше сериозни основания да си спомня за приемането му в ложата. От алкохола го болеше глава, а на мястото на дамгосването имаше пареща подутина. Понеже младият мъж разполагаше със специален източник на доходи и не си правеше труда да ходи редовно на работа, закуси късно и прекара сутринта у дома, като писа дълго писмо на свой приятел. След това прегледа „Дейли хералд“. В специална рубрика, набрана в последния момент, Макмърдо прочете:

Безчинство в редакцията на „Хералд“.
Сериозно пострадал редактор.

Следваше кратко изреждане на фактите, с които Макмърдо бе по-добре запознат от автора. Бележката завършваше със следното заявление:

Сега случаят е в ръцете на полицията, но едва ли може да се надяваме, че усилията ще се увенчат с повече успех, отколкото досега. Някои от нападателите са били разпознати и съществува вероятност да бъдат осъдени. Едва ли има нужда да се обяснява, че извършител на това престъпление е недостойната организация, угнетяваща обществото ни от толкова дълго време, срещу която вестник „Хералд“ безкомпромисно се обяви. Приятелите на господин Стангър, а те са много на брой, сигурно с радост ще научат, че макар да му е бил нанесен жесток и безжалостен побой със сериозни рани по главата, непосредствена опасност за живота му няма.

Под текста следваше съобщение, че е бил изпратен въоръжен с пушки „Уинчестър“ полицейски отряд, за да охранява редакцията.

Макмърдо остави вестника и тъкмо палеше лулата си с ръка, която още трепереше от напрежението на предишната нощ, когато на вратата се почука и хазяйката му донесе бележка, оставена от някакъв младеж. Подпис нямаше, а съдържанието беше следното:

Искам да поговорим, но предпочитам това да не стане у вас. Ще те чакам до пилон в Милър хил. Ако дойдеш там веднага, ще научиш нещо важно.

Макмърдо прочете два пъти бележката извънредно изненадан. Нито се досещаше за какво може да става дума, нито предполагаше кой може да е авторът. Ако почеркът беше женски, би си помислил, че това е началото на някое приключение, каквито бе имал в досегашния си живот. Но авторът беше мъж, и то с добро образование. Накрая след известни колебания Макмърдо реши да отиде.

Милър хил бе зле поддържан обществен парк в самия център на града. През лятото се превръщаше в любимо място за отдих на хората, но зимно време там обикновено беше безлюдно. От върха на хълма се виждаше не само хаотично построеният мръсен град, но и лъкатушешката доляна с пръснатите из нея мини и фабрики, посипали със сажди снежните склонове и околните заснежени планински вериги.

Макмърдо тръгна нагоре по виещата се пътека между вечнозелените храсти и стигна до празния ресторант, център на лятното веселие. Отстрани се извисяваше голият пилон, а под него стоеше мъж с нахлупена шапка и вдигната яка. Когато човекът погледна нагоре, Макмърдо видя, че това е брат Морис, същият, който предната вечер бе предизвикал гнева на главата на управата. Дватама си размениха тайния поздрав на ложата.

— Имам да ти кажа само две думи, братко Макмърдо — започна предпазливо по-възрастният човек, чувствайки се немного уверено. — Благодаря ти, че дойде.

— Защо не си подписал бележката?

— Заради сигурността. В такива времена никой не знае какво може да го сполети. Не знаеш на кого да вярваш и на кого не.

— Но братята от ложата заслужават доверие.

— Невинаги — извика разпалено Морис. — Всяка наша дума, а, изглежда, и всяка наша мисъл стига до шефа Макгинти.

— Виж какво — рязко го прекъсна Макмърдо, — много добре знаеш, че снощи се заклех във вярност към главата на управата. Нима искаш да наруша клетвата си?

— Ако така гледаш на въпроса — тъжно каза Морис, — мога само да изразя съжалението си, че ти създадох затруднението да идваш на среща с мен. Нещата вървят зле, щом двама свободни граждани не могат да разменят мисли.

Макмърдо, който наблюдаваше внимателно по-възрастния човек, се поотпусна.

— Вярно е, че говорех само от мое име, господин Морис — каза той. — Знаеш, че съм пришълец и не познавам обстановката. Не ми подхожда да си отварям устата, но ако смяташ, че трябва да ми съобщиш нещо, готов съм да го чуя.

— И да го занесеш на шефа Макгинти! — с горчивина в гласа каза Морис.

— Извинявай, но ме обиждаш! — извика Макмърдо. — Аз самият съм предан на ложата, казвам ти го направо, но не съм подлец, който да повтори пред когото и да е нещо, доверено ми от теб. Ще си остане между нас, макар да те предупреждавам, че не можеш да разчиташ нито на помощ, нито на съчувствие.

— Отказал съм се да търся и едното, и другото — рече Морис. — С това, което ще ти кажа, може би ще поставя живота си в твои ръце, но колкото и да си лош, а снощи ми се стори, че има изгледи да станеш като най-лошите от тях, все пак си нов човек и съвестта ти не може да е чак дотам закоравяла. Затова реших да си поговорим.

— Е, какво имаш да ми кажеш?

— Ако ме издадеш, бъди проклет!

— Обещах ти, че няма да го сторя.

— Тогава искам да те попитам, когато стана член на чикагското общество на свободните хора и положи клетва да бъдеш предан и великодушен, дали ти мина през ума, че по-късно това ще те поведе по пътя на престъплението?

— Какво наричаш престъпление? — попита в отговор Макмърдо.

— Какво наричам престъпление ли?! — извика Морис, а гласът му трепереше от вълнение. — Значи не си видял достатъчно от тия престъпления, щом можеш да ги наричаш с друго име. Не е ли престъпление извършеното снощи, когато човек на възрастта на баща ти бе пребит и белите му коси бяха изцапани с кръв? Не е ли престъпление, или ще го наречеш с друга дума?

— Някои твърдят, че се води война — каза Макмърдо. — Война между две класи, в която участват всички, така че всяка страна нанася колкото може по-силен удар.

— Е, мислеше ли за такова нещо, когато влезе в обществото на свободните хора в Чикаго?

— Не, да си призная, не съм.

— И аз не съм го мислил, когато станах член във Филадельфия. Организацията представляваше просто един благотворителен клуб, място за срещи с приятели. После чух за този край — проклет да е часът, когато чух името Върмиса! — и дойдох тук, за да си оправя положението. Господи! Да си оправя положението?! Дойдох с жена си и с трите си деца. Открих галантериен магазин на Пазарния площад, търговията вървеше добре. Беше се разчуло, че съм от свободните хора, и ме насилиха да се присъединя към местната ложа, както стана с теб снощи. Сложиха на ръката ми знака на срама, но жигосаха сърцето ми с нещо още по-лошо. Разбрах, че трябва да изпълнявам заповедите на един злодей, да се оплитам в мрежата на престъпленията. Какво можех да направя? Кажех ли дума, за да оправя нещо, решавах, че съм предател, също като снощи. Няма начин да се измъкна, защото единственото, което притежавам на този свят е магазинът. Ако напусна организацията, много добре зная, че ще ме убият, а един Господ знае какво ще стане с жена ми и с децата. Положението е ужасно, ужасно е!

Морис закри лицето си с ръце и тялото му се разтресе от ридания. Макмърдо сви рамене.

— Значи си бил много мек. Не си от хората, дето стават за такива дела.

— Не бях без съвест и вярвах в Бога — продължи Морис, — но те направиха от мен престъпник. Избраха ме за една задача. Ако не се бях съгласил, знаех какво ме чака. Може и да съм страхливец. Може да съм такъв, защото мисля за жена си и за децата си. Както и да е, отидох. Докато съм жив, няма да забравя какво се случи. Къщата беше

усамотена, на трийсетина километра, оттатък оня хребет. Оставиха ме да пазя на вратата, като теб снощи. Не ми се довериха да участвам пряко. Другите влязоха. Когато се измъквах навън, ръцете им бяха в кръв до китките. Когато си тръгнахме, зад нас в къщата изпищя дете. Петгодишно момченце бе видяло как убиват баща му. Едва не припаднах от ужас, но трябваше да се правя на храбрец и да се усмихвам, защото в противен случай следващия път щяха да излизат с окървавени ръце от моята къща и моят малък Фред щеше да пищи за баща си... Така станах престъпник, съучастник в убийство, без надежда за някакво спасение в този свят, а и в следващия. Аз съм вярващ католик, но щом разбра, че съм от мъчителите, свещеникът отказа да разговаря с мен и ме отлъчи от църквата. Така стоят нещата. Виждам, че тръгваш по същия път, затова искам да те попитам какъв ще бъде краят. Станал ли си вече хладнокръвен убиец, или можем да направим нещо, за да го предотвратим?

— И какво ще направим? — рязко го попита в отговор Макмърдо. — Няма да донесеш в полицията, предполагам?

— Опазил ме Бог! — извика Морис. — Самата мисъл за това би ми струвала живота!

— Добре. Според мен ти си слаб човек и правиш от мухата слон.

— От мухата слон ли? Ще поживееш още малко тук! Погледни долината. Виждаш ли пушека на стотиците комини, които я забулва? От мен да знаеш, че облакът на убийството е още по-гъст и се спуска още по-ниско над главите на хората. Това е Долината на страха, Долината на смъртта. Страхът от насилие мъчи душите на хората от зори до здрач. Почакай, млади човече, и сам ще се увериш.

— Е, ще те уведомя какво мисля, когато видя повече — небрежно подхвърли Макмърдо. — Но ясно е, че не си за това място и колкото по-скоро продадеш магазина си, дори и на безценица, толкова по-добре ще е за теб. Всичко си остава между нас, но се кълна, че ако те смятах за доносник...

— Не, не съм! — жалостиво извика Морис.

— Е, да спрем дотук. Ще имам предвид, каквото ми каза, и може би някой ден ще си спомня думите ти. Допускам, че го направи за мое добро. А сега да тръгвам.

— Още нещо, преди да се разделим — обади се Морис. — Може да са ни видели заедно. Може да поискат да разберат за какво сме си

говорили.

— Добре, че се сети.

— Предложил съм ти място в магазина.

— А пък аз съм отказал. За това сме се срещнали. Довиждане, братко Морис, и дано занапред ти потръгне повече.

Същия следобед, както Макмърдо седеше и пушеше замислено до печката в гостната, вратата се отвори широко и рамката се запълни от огромната фигура на шефа Макгинти. Посетителят направи условния знак, след което се разположи срещу младия човек и известно време го гледа втренчено, но получи в отговор същия поглед.

— Не ходя често на гости, братко Макмърдо — каза накрая той. — Сигурно защото съм прекалено зает да посрещам. Но реших да направя изключение за теб.

— За мен е чест да те посрещна, съветнико — сърдечно приветства Макмърдо и извади бутилка уиски от бюфета. — Не съм очаквал да ме почетеш.

— Как е ръката ти? — попита шефът.

Макмърдо направи гримаса.

— Усеща се. Е, струва си.

— Да, струва си — съгласи се шефът. — Стига белязаните да са верни помощници на ложата. За какво разговаряхте с брат Морис тази сутрин в Милър хил?

Въпросът беше зададен съвсем изневиделица и добре, че Макмърдо имаше готов отговор. Той весело се разсмя.

— Морис не знаеше, че си печеля парите у дома — рече той. — И няма и да го узнае, понеже е прекалено придирчив и не ми е по вкуса. Но е добродушен старец. Решил, че съм без средства и че може да ми помогне, като ми предложи място в галантерията си.

— За това ли се срещнахте?

— Да, за това.

— Ти отказа ли?

— Естествено. Нали мога да печеля десет пъти повече за четири часа работа в стаята си?

— Прав си. Но на твое място вече не бих имал вземане-даване с Морис.

— Защо?

— Да речем, защото аз ти го казвам. На повечето хора в нашия край това им стига.

— Може да стига на повечето хора, но на мен не ми стига, съветнико — дръзко се възпротиви Макмърдо. — Ако преценяваш вярно хората, ще разбереш, че е така.

Мургавият великан го изгледа сърдито, а косматата му лапа тутакси обгърна чашата, сякаш се готвеше да я хвърли по събеседника... После се засмя с типичния си висок пресилен смях.

— Не ще и дума, чешит си — рече той. — Е, щом искаш да знаеш причините, ще задоволя любопитството ти. Каза ли Морис нещо против ложата?

— Не.

— А против мен?

— Не.

— Това е, защото ти няма доверие. Но в душата си той не е предан брат и ние знаем това. Наблюдаваме го и изчакваме сгоден момент да го накажем. Струва ми се, че няма да е след дълго. В нашата кошара няма място за шугава овца. Но ако ти дружиш с човек, който не ни е предан, ще си помислим същото и за теб. Сега вече ясно ли ти е?

— Няма вероятност да другаруваме, понеже ми е неприятен — отговори Макмърдо. — Колкото до това, дали съм предан, друг освен теб не би имал щастието да каже това два пъти.

— Стига вече — прекъсна го Макгинти и пресуши чашата си. — Отбих се, колкото да те предупредя навреме, и толкова.

— Искан ми се да знам откъде си научил, че съм разговарял с Морис? — попита Макмърдо.

Макгинти се засмя.

— Това ми е работата, да знам какво става в града. И те съветвам да се вслушаш в онова, което чуваш. Е, аз да вървя. Искан само да ти кажа, че...

Заклучителните му думи бяха прекъснати по много необичаен начин. Изведнъж вратата се отвори с трясък и три смръщени напрегнати лица се взряха в тях изпод полицейски фуражки. Макмърдо скочи на крака и изтегли наполовина револвера си но се спря, понеже осъзна, че двете дула са насочени право в главата му. В стаята влезе униформен мъж с револвер в ръка. Беше капитан Марвин, служил

някага в Чикаго, а сега на работа в минната полиция. Той поклати глава и леко се усмихна на Макмърдо.

— Сигурен бях, че ще се забъркаш в нещо, господин чикагски мошенико Макмърдо — каза той. — Не можеш да стоиш мирно, а? Вземай си шапката и тръгвай с нас.

— Според мен ще си платиш за това, капитан Марвин — намеси се Макгинти. — Мога ли да знам за кого се мислиш, та нахълтваш в чужда къща и тормозиш честни, уважавани люде?

— Не ти влиза в работата, Макгинти — отвърна капитанът. — Не се занимаваме с теб, а с този човек, с Макмърдо. Трябва да ни помагаш, а не да ни пречиш да изпълняваме дълга си.

— Макмърдо е мой приятел и аз съм отговорен за постъпките му — каза шефът.

— По всичко личи, Макгинти, че вероятно в близко време ще трябва да отговаряш за собствените си постъпки — увери го капитанът. — Този Макмърдо си беше мошеник и преди да дойде тук, и продължава да е мошеник. Дръж го на мушката, момче, докато му взема оръжието!

— Ето пистолета ми — невъзмутимо го подаде Макмърдо. — Но ако бяхме насаме, капитан Марвин, ако бяхме един срещу друг, нямаше да ме заловите толкова лесно.

— Къде е заповедта за арест? — попита Макгинти. — Господи! Човек има чувството, че живее в Русия, а не във Върмиса, след като хора като теб, Марвин, са началници в полицията. Това е капиталистически произвол и можеш да не се съмняваш, че ще ти бъде напомнено.

— Изпълнявайте дълга си, както намерите за добре, съветнико, а ние ще изпълняваме нашия.

— За какво ме арестувате? — попита Макмърдо.

— Във връзка с побоя, нанесен на издателя Стангър в редакцията на „Хералд“. Не е твоя заслугата, че не те обвиняваме в убийство.

— Е, ако това е всичко, за което му търсите сметка — засмя се Макгинти, — отсега можете да си спестите усилията и да се откажете. Този човек беше при мен в кръчмата, играхме покер до среднощ. Мога да ви доведе десетина свидетели.

— Твоя работа, сигурно ще можеш да се явиш за изясняване в съда утре. А засега, Макмърдо, тръгвай, и то кротко, ако не искаш да

получиш един приклад по главата. Стой настрани, господин Макгинти, предупреждавам те, че няма да позволя да окажеш съпротива, докато съм на служба!

Капитанът бе толкова решителен, че и Макмърдо, и шефът трябваше да се примирят. Макгинти успя да прошепне няколко думи на задържания, преди да се разделят.

— Ами онова... — и той посочи с поглед нагоре, имайки предвид фалшификаторското оборудване.

— Няма страшно — прошепна в отговор Макмърдо, приготвил сигурно скривалище под дъските на пода.

— Е, да си вземем довиждане — каза шефът и двамата си стиснаха ръцете. — Ще ида при адвокатата Райли и лично ще се погрижа за защитата ти. Помни ми думата, няма да успеят да те тикнат в дранголника.

— Не бих се обзалагал за това — намеси се капитанът. — Пазете задържания — обърна се той към двамата полицаи — и стреляйте, ако се опита да бяга. Ще претърся и горе, преди да тръгнем.

Очевидно не намери следи от укритите инструменти. След известно време слезе и поведе Макмърдо към участъка. Беше се стъмнило, изви силна виелица и улиците бяха почти пуси, но няколко безделници все пак сподириха групата и окуражени от мрака сипеха проклетия върху арестувания.

— Линч за проклетия мъчител! — викаха те. — Линч!

А когато полицаите блъснаха Макмърдо на влизане в участъка, хората отвън ги окуражиха с весел смях. След кратък разпит от дежурния инспектор Макмърдо бе пратен в обща килия. Там завари Болдуин и още трима престъпници от предната вечер, всички задържани същия следобед и очакващи да бъдат изправени пред съда на сутринта.

Но дългата ръка на свободните хора стигаше дори до тази защитена крепост на закона. Късно през нощта се почви надзирателя с наръч слама за постеля и измъкна от наръча две бутилки уиски, чаши и колода карти. Задържаните прекараха бурна нощ, без да се тревожат от мисли за мъките на другия ден.

А и както се оказа, не бе имало причина за тревога. Събраните от следствието улики излязоха недостатъчни, за да бъдат изправени обвиняемите пред по-висша инстанция. Словослагателите и

печатарите заявиха, че не се виждало добре, а и те самите били стреснати, затова им е трудно да разпознаят нападателите, макар да смятат, че задържаните са били между тях. При кръстосания разпит, извършен от умния адвокат, когото Макгинти бе наел, показанията им добиха още по-неопределен вид.

По думите на пострадалия той много се изненадал от внезапното нахлуване и не си спомнял нищо освен това, че първият мъж, който го ударил, бил с мустаци. Издателят беше добавил само, че това били мъчителите, тъй като никой друг от областта не изпитва омраза към него, и че отдавна бил заплашван заради острите му статии. От друга страна, бяха дадени ясни, единодушни и безспорни показания от шестима граждани, включително от висшия градски сановник, съветника Макгинти, че обвинените мъже са играли карти в синдикалния дом по времето, когато е било извършено безчинството.

Няма нужда да се обяснява, че задържаните бяха освободени едва ли не с извинение за причинените им неудобства, а капитан Марвин и полицаите получиха мъмрене за престараването.

Решението на съда бе приветствано с шумни ръкопляскания от залата, в която Макмърдо видя много познати лица. Братята от ложата се усмихваха и махаха за поздрав. Имаше обаче и други зрители — със стиснати устни и мрачни погледи, те наблюдаваха как оправданите напускат подсъдимата скамейка. Един от тях, дребен и решителен мъж, изрази на глас чувствата, на другарите си, когато братята минаха покрай тях:

— Проклети убийци! Все някога ще си получите заслуженото.

ПЕТА ГЛАВА

НАЙ-ТЪМНАТА ДОБА

Арестът и освобождаването направиха Джак Макмърдо още по-популярен. Това, че още първата вечер след приемането му в ложата младият мъж е изпълнил задача, заради която са го изправили пред съд, беше безпрецедентен случай в летописите на тайното общество. Той вече се славеше като душа на компанията и весел гуляйджия, но същевременно и като решителен човек, който не търпи обиди дори от всесилния шеф Макгинти. В добавка Макмърдо беше създал впечатлението, че сред братята няма друг, който с такава лекота да може да замисли кръвожаден план и собственоръчно да го изпълни. „Той ще е от момчетата, дето пипат чисто“ — казаха си ветераните и зачакаха случай да му възложат задача.

Макгинти разполагаше с достатъчно маши, но си даваше сметка, че младият мъж е най-способният. Имаше чувството, че едва задържа вързан един свиреп пес. Кутретата можеха да се използват за дреболии, но някой ден звярът Макмърдо щеше да бъде насъскан по следа. Неколцина от братята, сред които и Тед Болдуин, не одобряваха бързото издигане на пришълеца и го възневидяха, но гледаха да не му се противопоставят, понеже, както лесно се смееше, той беше готов и лесно да налети.

Макар да спечели благоразположението на другарите си, на едно друго място, станало жизненоважно за него, Макмърдо изгуби. Бащата на Ети Шафтър не желаше да има нищо общо с него, а и не му позволяваше да пристъпва прага му. Самата Ети бе прекалено влюбена, за да се откаже напълно от Макмърдо, но при все това здравият разум я предупреждаваше какво може да излезе от брак с човек, смятан за престъпник.

След една безсънна нощ Ети реши да се види с младия мъж, вероятно за последен път, и да направи опит да го откъсне от лошото влияние, което го съсипваше. Тя отиде в квартирата му. Макмърдо седеше на масата с гръб към вратата, пред него имаше писмо. Ети изведнъж бе обзета от желанието да извърши чисто момчешка

лудория, та нали бе само деветнайсетгодишна. Той не я чу, когато влезе, и Ети пристъпи крадешком до него и леко докосна сведените му рамене.

Ако бе желала да го сепне, несъмнено успя, но само за да се стресне на свой ред. Макмърдо скочи и като тигър се хвърли върху нея. С лявата ръка я хвана за шията, докато с дясната смачка листа на масата. Един миг той я гледа свирепо, после изумлението и радостта заеха мястото на изкривилото лицецо му ожесточение, което я накара да се свие ужасена, сякаш за пръв път в мирния си живот виждаше нещо страшно.

— Ти ли си?! — възкликна Макмърдо и изтри челото си. — Боже, ти си дошла при мен, ти, най-скъпата на сърцето ми, а аз замалко да те удуша! Ела, мила! — и той протегна ръце да я прегърне. — Позволи ми да поправа стореното!

Но Ети не можеше да се освободи от усещането, че бе съзряла у него гузното чувство за вина. Женският инстинкт ѝ подсказваше, че това не е уплахата на стреснат човек, а виновност и страх от наказание!

— Какво ти стана, Джак? — извика тя. — Защо така се изплаши? О, Джак, ако съвестта ти беше чиста, нямаше да ме гледаш така!

— Мислех си за други неща и когато ти дойде така тихо, сякаш стъпва фея, аз...

— Не, Джак, работата е друга — каза Ети, внезапно изпитала подозрение. — Покажи ми онова, което пишеш.

— Не мога, Ети.

Подозренията ѝ се потвърждаваха.

— Значи е до друга жена! — извика тя. — Зная, че е до жена. Иначе защо няма да ми го дадеш? На съпругата си ли пишеш? Откъде да съм сигурна, че не си женен? Не си тукашен, никой не те познава!

— Не съм женен, Ети! Погледни ме, заклевам ти се! За мен ти си единствената жена на земята. Кълна се в Божия кръст!

Макмърдо така пребледня от вълнение, че Ети не можеше да не му повярва.

— Защо тогава не ми покажеш писмото? — извика тя.

— Дал съм дума да не го показвам, мила, и точно както изпълнявам обещанията си към теб, така не мога да изменя и на останалите. Това са дела на ложата, а те са тайна дори за теб. Видя, че

се уплаших, когато ме докосна с ръка. А представяш ли си какво щеше да е, ако това бе ръката на детектив?

Ети разбра, че Макмърдо говори истината. Той я прегърна и прогони с целувка страховете и съмненията ѝ. После каза:

— Седни сега до мен. Не е трон, подходящ за такава кралица, но друго твойт клет любим не може да ти предложи. Струва ми се, че той ще поправи тази грешка в най-скоро време. Кажи, успокои ли се вече?

— Как да се успокоя, Джак, след като знам, че и ти си престъпник като останалите, след като все някога ще дойде време да те изправят пред съда по обвинение в убийство? „Макмърдо мъчителят“, така те нарече вчера един от нашите наематели. Все едно че ме прободe с нож.

— Какво толкова, приказките са си приказки.

— Но той казваше истината!

— Е, мила, нещата не са толкова зле, колкото си мислиш. Ние просто сме бедни хора, които се опитват по собствен начин да бранят правата си.

Ети обгърна с ръце врата на любимия си.

— Откажи се, Джак. За Бога, откажи се заради мен! Ето затова идвам. Моля те коленопреклонно! Виж, коленича пред теб и те заклевам да се откажеш!

Макмърдо я вдигна на крака и притисна главата ѝ към гърдите си, за да я успокои.

— Ти не разбираш, скъпа, за какво ме молиш. Как мога да се откажа, когато това означава да наруша думата си и да изоставя другарите си! Ако знаеш как стоят нещата, никога няма да искаш това от мен. Пък и да се съглася, не е възможно да го направя. Нима си мислиш, че ложата ще позволи да я напусне човек, научил всички тайни?

— И за това мислех, Джак. Имам план. Татко е спестил малко пари. Той не се чувства добре тук, защото страхът от братята вгорчава живота ни. Готов е да заминем. Ще избягаме заедно във Филадельфия или в Ню Йорк, някъде надалеч, където ще бъдем вън от опасност.

Макмърдо се засмя.

— Ръката на ложата е дълга. Нима си въобразяваш, че няма да ни стигне във Филадельфия или в Ню Йорк?

— Тогава да заминем на запад, или пък в Англия, или в Швеция, родината на татко. Където и да е, само по-далеч от тази Долина на страха!

Макмърдо си спомни за стария брат Морис.

— За втори път чувам да викат така на долината — каза той. — Изглежда, много хора се усещат затиснати от сянка.

— Тя помрачава всеки миг от живота ни. Нима допускаш, че Тед Болдуин ни е простил? Ако ти нямаше страха, щяхме ли да имаме някакъв шанс? Ако можеше само да видиш как ме гледа с тъмните си гладни очи!

— О, ще го науча аз на по-добри обноски! Само че, момичето ми, аз не мога да замина. Просто не мога, запомни го веднъж завинаги. Но ако ме оставиш да се оправя сам, ще се опитам да подготвя почтен изход.

— Няма почтеност в тези неща.

— Зависи как гледаш. Но ако ми дадеш половин година, ще уредя нещата така, че да мога да замина, без да ме е срам да гледам братята в очите.

Девојката радостно се засмя.

— Половин година! Обещаваш ли ми?

— Е, може да са седем-осем месеца. Но най-късно след една година ще напуснем тази долина.

Повече от това Ети не можа да постигне, но и то не беше малко. Появи се далечна светлинка, която разсейваше мрака на близкото бъдеще. За пръв път, откак Джак Макмърдо се бе появил в живота ѝ, девојката се прибра у дома с поуспокоена душа.

Можеше да се очаква, че като член на тайното общество Макмърдо би трябвало да научава за всичките му дела, но твърде скоро се разбра, че организацията е нещо по-сложно и по-обхватно от една-единствена ложа. Дори и шефът Макгинти не бе изцяло запознат. Така нареченият областен делегат, който живееше в Хобсън Пач, властваше над няколко ложи и ги управляваше безпрекословно, като истински деспот. Макмърдо го зърна само веднъж — лукав сивокос човечец, който се движеше крадешком и стрелкаше със зловни очички. Името му беше Евънс Пот и дори великият шеф на Върмиса изпитваше при вида му погнуса и страх, каквито вероятно е изпитвал едрият Дантон към хилавия, но опасен Робеспьер.

Един ден Сканлан, който живееше заедно с Макмърдо, получи бележка от Макгинти, към която бе приложено послание от Евънс Пот. Пот съобщаваше, че им изпраща двама верни мъже — Лолър и Андрюс, с указания, как да действат в околността, като за каузата било най-добре да не се знаят подробности за задачата, която изпълняват. Той питаше дали главата на управата ще се погрижи да им намери удобно място за нощуване, докато дойде време да нанесат удара си? Макгинти беше добавил, че не е възможно външен човек да бъде укрит в синдикалния дом и ще се чувства задължен на Макмърдо и Сканлан, ако подслонят гостите за няколко дни в тяхната квартира.

Двамата мъже пристигнаха същата вечер, всеки с пътна чанта на рамо. Лолър беше възрастен, хитър, мълчалив и сдържан, облечен в стар черен сюртук. Като се добавеха меката филцова шапка и рошавата прошарена брада, напомняше пътуващ проповедник. Другарят му Андрюс беше още почти момче, непресторено и весело, с безгрижния нрав на курортист, който иска да се наслади на всеки миг от почивката. И двамата бяха пълни въздържатели и във всяко отношение изглеждаха образцови членове на тайното общество, като се изключи дребната подробност, че всъщност бяха убийци, неведнъж доказали изключителните си способности пред тази организация на смъртта. Лолър беше изпълнил четиринайсет подобни поръчки, Андрюс — три.

Макмърдо установи, че те охотно разказват за миналите си подвизи — споделяха ги с почти скромната гордост на хора, вършили добрини и служили безкористно на обществото. По отношение на бъдещата си задача пазеха мълчание.

— Избраха ни, понеже и двамата не пием — обясни Лолър. — Знаят също, че умеем да си държим езика зад зъбите. Не бива да се обиждате, ние изпълняваме заповедите на областния делегат.

— Разбира се, всички участваме солидарно в тези неща — каза Сканлан, другарят на Макмърдо, когато четиримата седнаха да вечерят.

— Така е. Готови сме да разказваме до зори как бяха убити Чарли Уилямс или Саймън Бард, както и за каквото и да е от миналото. Но за сегашната работа може да стане дума само след като я свършим.

— На пет-шест души тук имам какво да кажа — рече Макмърдо и изруга. — Но сигурно не сте тръгнали за Джак Нокс от Айрън хил, макар че самият аз съм готов немалко да направя, за да си го получи с лихвите.

— Не, засега нямаме предвид него.

— Да не сте дошли за Херман Щраус?

— И той не влиза в сметката.

— Е, не можем да ви принудим да ни кажете насила, но щеше да е добре да знаем.

Лолър се усмихна и поклати глава. Беше непреклонен.

Независимо че гостите си мълчаха, Сканлан и Макмърдо твърдо бяха решили да не изпускат „веселбата“, както казваха те. Затова, когато рано една сутрин Макмърдо чу, че гостите крадешком се измъкват по стълбите, той събуди Сканлан и двамата бързо се облякоха. Лолър и Андрюс бяха оставили вратата отворена. Още не се беше разсъмнало и на светлината от уличните фенери видяха далеч напред двамата мъже, крачещи един до друг. Последваха ги безшумно през дълбокия сняг.

Квартирата беше почти на края на града и не след дълго пратениците стигнаха до близкия кръстопът. Там чакаха трима мъже, с които Лолър и Андрюс оживено поговориха. Нататък продължиха петимата заедно. Ясно беше, че за предстоящата работа са нужни повече хора. От кръстовището тръгнаха пътища за няколко различни мини. Пришълците поеха към Кроу хил — процъфтяващ рудник, уверено ръководен от Джосая Дън, управител от Нова Англия, който успяваше да поддържа реда и дисциплината въпреки терора.

Вече се разсъмваше и работниците, поединично или на групички, бавно напредваха по черния път.

Макмърдо и Сканлан се присъединиха към тях, като не изпускаха от очи хората, които следяха. Падна гъста мъгла и от дълбините ѝ изведнъж се чу писъкът на парна сирена. Този сигнал означаваше, че остават десет минути до потеглянето на асансьорите и началото на трудовия ден. Когато стигнаха откритото пространство до шахтата, там вече чакаха стотина миньори, тропаха с крака и дъхтяха на измръзналите си пръсти, защото студът бе кучешки. Пришълците стояха отстрани до сградата на подемната машина. Сканлан и Макмърдо се изкачиха на една купчина шлака, откъдето всичко се виждаше като на длан. По някое време минният инженер, едър брадат шотландец на име Менгис, излезе от сградата и наду свирката, за да започне спускането на клетките.

В същия миг се появи висок и тромав млад човек с гладко обръснато сериозно лице, който бързо крачеше към входа на мината. Когато наближи, забеляза смълчаната и неподвижна група до пристройката. Мъжете бяха с нахлупени шапки и вдигнати яки, за да скрият лицата си. За миг сърцето на младия управител се сви, усетило хладната ръка на смъртта, но той почти веднага се отърси от това чувство и се отправи към неканените пришълци.

— Кой сте вие? — попита, докато приближаваше. — Защо се мотаете тук?

Отговор не последва. Андрюс направи крачка напред и стреля в корема на човека. Стотината чакащи миньори стояха неподвижни и безпомощни като парализирани. Управителят затисна раната с ръце и се преви одве. После тръгна, клатушкайки се, но тогава стреля и друг нападател и той се строполи на една страна, като риташе с крака и се мъчеше да намери опора в купчина сгурия. Менгис изрева яростно и се хвърли към убийците с гаечен ключ в ръка, но те стреляха два пъти в упор и шотландецът се строполи мъртъв в краката им.

Част от миньорите понечиха да се намесят — чу се вик, изразяващ жалост и яд, — но двама от пришълците изпразниха револверите си над тълпата, хората се пръснаха и побягнаха. Някои хукнаха право към Върмиса.

Когато една групичка от най-храбрите се събра и се завърна в мината, бандата убийци бе изчезнала в утринната мъгла и нямаше нито един свидетел, който да съобщи под клетва самоличността на престъпниците, извършили двойно убийство в присъствието на стотина очевидци.

Сканлан и Макмърдо си тръгнаха. Сканлан се умълча, понеже това бе първото убийство, което видя с очите си, и всичко му се стори не толкова забавно, колкото му го бяха представяли. Бързаха към града, съпроводжани от ужасените писъци на съпругата на управителя. Потънал в размисъл, Макмърдо не пророни дума, но и не изрази съчувствие към проявената от спътника му слабост.

— Какво да се прави, война — каза накрая. — Ние водим с тях истинска война, така си е и щом стане възможно, нанасяме удар.

Тази вечер в синдикалния дом, в седалището на ложата, имаше голяма веселба. Не само заради убийството на управителя и инженера от мината Кроу хил, с което тя се прибавяше към останалите

шантажирани и тероризирани компании в областта, но и заради едно по-далечно завоевание, постигнато от ложата.

Оказа се, че, изпращайки петима души във Върмиса, областният делегат бил поискал в замяна трима братя от Върмиса да бъдат тайно избрани и изпратени да убият Уилям Хейлс от Стейк ройъл — един от най-известните собственици на мини в областта Гилмъртън, човек, за когото се смятало, че няма врагове, защото във всяко отношение бил образцов работодател. Той обаче настоявал да се работи добре и уволнил няколко пияници и мързеливци, а те пък били членове на всемогъщото тайно общество. Твърдостта му не се разколебала от некролозите, които слагали на вратата му, и така в тази свободна и цивилизована страна бил осъден на смърт.

И ето че надлежно го бяха езекутирали. Тед Болдуин, разположил се доволно на почетното място до главата на управата, е бил водачът на наказателния отряд. Зачервеното му лице и изцъклените кървясали очи говореха за безсъние и пианство. Заедно с двамата си другари бе прекарал предната нощ в планината. Бяха размъкнати, мръсни и уморени. Но едва ли е имало герои, завърнали се от безнадеждно, самотно начинание, които да са били посрещани по-топло от другарите си.

Разказваха и преповтаряха историята сред радостни викове и смях. Били изчакали, докато набелязаната жертва си тръгнала по тъмно за дома. Стояли в засада на върха на стръмен хълм, където конят на Хейлс щял да забави ход. Човекът така се бил увил, за да се предпази от студа, че не успял да си извади пищова. Смъкнали го от седлото и стреляли по него. Той пищял и ги молел за милост. За забава убийците показваха какво точно правел.

— Ей, я кажете пак как квичеше! — викаха братята.

Никой не познаваше човека, но във всяко убийство има драматизъм, при това в случая бяха доказали на мъчителите от Гилмъртън, че на хората от Върмиса може да се разчита. Имало само едно неблагополучие: докато групата изпразвала револверите си в безжизненото тяло, по пътя се появили мъж и жена. Някой предложил да застрелят и двамата, но понеже кротките хорица нямали връзка с мините, сурово им заповядали да си вървят и да си държат езика зад зъбите, ако не искат да им се случи нещо по-лошо. После оставили окървавеното тяло да служи като предупреждение за всички

коравосърдечни работодатели и тримата благородни отмъстители се скрили в планината, където девствената природа стига досами пещите и камарите шлака. И ето ги здрави и читави, изпълнили достойно задачата си, приветствани от другарите им.

Беше голям ден за мъчителите. Сянката над долината се сгъстваше. Но както мъдрият генерал избира момента, когато да удвои победоносния си натиск, за да не могат враговете му да се съвземат, така и шефът Макгинти оглеждаше театъра на бойните действия с мрачния си зъл поглед и замисляше отново да нападне онези, които му се противяха. Същата вечер, когато пияната компания се разтури, той докосна Макмърдо по ръката и го поведе към вътрешната стая, позната от първия им разговор.

— Най-сетне има достойна задача за теб, момчето ми — каза той. — Ще трябва да я свършиш собственоръчно.

— За мен е чест да чуя — отвърна Макмърдо.

— Можеш да вземеш двама души — Мандърс и Райли. Предупредени са. Няма да се оправим в областта, докато не усмирим Честър Уилкокс, и ако ти го ликвидиращ, ще ти бъдат благодарни всички ложи от въгледобивния район.

— Ще направя всичко, което е по силите ми. Кой е той и къде да го намеря?

Макгинти махна от устата си вечната полусдъвкана пура и се зае да чертае груба схема върху лист от бележник.

— Той е главен надзирател на компанията „Айрън Дайк“ Костелив орех е, служил в армията като сержант по време на войната, побелял старец, целият в белези от рани. На два пъти му залагахме капан, но нямахме късмет, а и Джим Карнауей загина заради него. Сега от теб зависи да свършиш работата. Нарисувал съм ти карта, това е къщата, на кръстопътя за „Айрън Дайк“. Изолирана е, на изстрел разстояние няма други сгради. Не е за през деня. Уилкокс е въоръжен, стреля бързо и точно, като не пита преди това. Нощем обаче е сам с жена си, трите си деца и една прислужничка. Недей да се двоумиш как да постъпиш. Или всичко, или нищо. Ако заложиш на входа торба с бавно горящ шнур...

— А какво е направил този Уилкокс?

— Нали ти казах, уби Джим Карнауей.

— Защо?

— По дяволите, какво те засяга! Карнауей се въртял около къщата през нощта и той го застрелял. Това е достатъчно и за мен, и за теб. Трябва да оправиш положението.

— А двете жени и децата? И тях ли трябва да очистя?

— Няма друг начин, само така можем да се доберем до него.

— Струва ми се, че не го заслужават. Нищо не са направили.

— Що за глупашки разговор! Да не би да се откажеш?

— Спокойно, съветнико, спокойно! Да съм казал или да съм направил някога нещо, което да ти дава основание да смяташ, че бих могъл да не се подчиня на заповед, дадена от главата на управата? Дали е правилно или не, решаваеш ти.

— Значи си съгласен?

— Разбира се, че съм съгласен.

— А кога ще го направиш?

— Дай ми един-два дни, за да видя къщата и да си подготвя план.

— Чудесно — стисна му ръката Макгинти. — Оставям на теб. Когато се завърнеш с добрата вест, ще бъде голям ден. След този последен удар ще паднат на колене.

Макмърдо обмисля дълго и подробно задачата, която така внезапно му бе възложена. Усамотената къща, в която живееше Честър Уилкокс, беше на около пет мили от Върмиса, в съседна долина. Същата вечер младият човек потегли за там, за да проучи обстановката. Върна се от съгледваческия си поход на зазоряване. На следващия ден разговаря с двамата си помощници Мандърс и Райли, безразсъдни младежи, които се радваха, сякаш предстоеше лов на елени.

След две нощи тримата се срещнаха извън града. Бяха въоръжени, а единият носеше торба с каменарски взрив. Стигнаха до самотната къща към два часа след полунощ. Беше ветровито, препускащи накъсани облаци час по час скриваха почти пълната луна. Братята бяха предупредени да внимават за кучета, затова крачеха предпазливо, с пригответени за стрелба револвери. Но цареше тишина и се чуваше само воят на вятъра. Всичко бе замряло, само клонките над главите им се поклащаха.

Макмърдо стигна до прага на самотната къща и се послуша. Вътре беше тихо. Тогавя той опря торбата с взрива на вратата, пробди дупка с ножа си и втъкна вътре шнура. Когато той се разгоря, тримата

си плюха на петите и се скриха на безопасно място в един закътан ров. Последва оглушителен взрив, веднага последван от глух, плътен трясък на срутващата се постройка, което доказваше, че задачата е изпълнена. В кървавите летописи на тайното общество това щеше да е най-чисто изпълнената заповед.

Колко жалко, че толкова добре замислен и смело осъществен план всъщност се оказа безплоден! Предупреден от съдбата на различните жертви и осъзнал, че е набеязан, само ден преди това Честър Уилкокс заедно със семейството си се бе преместил на сигурно и неизвестно място, наблюдавано и пазено от полицаи. Разрушената от взрива къща се оказа празна, а сериозният стар сержант в оставка продължи да учи на дисциплина миньорите от „Айрън Дайк“.

— О, ще му намеря цаката — каза Макмърдо. — Ще го пипна дори ако се наложи да чакам цяла година.

Ложата беше пълна, всички изразиха своята благодарност и доверието си и въпросът временно бе отложен. Няколко седмици по-късно вестниците съобщиха, че по Уилкокс е било стреляно от засада. Публична тайна бе, че Макмърдо продължава да се занимава с недовършената си работа.

Такива методи използваше обществото на свободните хора, такива бяха делата на мъчителите, с които те властваха посредством страха над голямата и богата област, угнетявана толкова продължително от ужасяващото им присъствие. Необходимо ли е нашият разказ да бъде опетняван от нови престъпления? Нима разказаното дотук не е достатъчно, за да се разбере за какви хора става дума и какви са техните методи? Делата им са документирани и всички подробности могат да бъдат узнати. Например как са били застреляни полицаите Хънт и Евънс, задето дръзнали да арестуват двама членове на обществото — двойно убийство, замислено от ложата във Върмиса и извършено хладнокръвно спрямо двама безпомощни и обезоръжени мъже. Може да се прочете също за това, как е била застреляна госпожа Ларби, докато се грижела за съпруга си, пребит почти до смърт по заповед на шефа Макгинти. Или за убийството на по-възрастния от братята Дженкинс, скоро последван и от брат си; за осакатяването на Джеймс Мърдок, за взрива, погубил семейство Стапхаус, или за избиването на семейство Стендал — престъпления, които се застъпват

през цялата страшна зима на тази година. Сянката се сгъсти над Долината на страха. После дойде пролетта с нейните ромолящи поточета и цъфнали дървета. Раздвижи се в надежда природата, дотогава скована в желязна прегръдка. Но нямаше никаква надежда за мъжете и жените, които живееха под игото на терора. Никога над тях не бе тегнал по-тъмен и по-безнадежден облак както в първите дни от лятото на 1875 година.

ШЕСТА ГЛАВА

ОПАСНОСТ

Властта на терора стигна върха си. Макмърдо, вече определен за вътрешен настоятел с перспективата някой ден да заеме мястото на Макгинти като глава на управата, беше толкова нужен при съвещанията на братята, че нищо не се вършеше, без той си каже мнението. Колкото по-известен ставаше сред свободните хора младият човек, толкова по-мрачни погледи го сподиряха по улиците на Върмиса. Независимо от насилието жителите се осмеляваха да се сплотят срещу своите потисници. До ложата стигаха слухове за тайни събирания и редакцията на „Хералд“ и за раздаване на оръжие сред мирните хора. Но Макмърдо и братята не се притесняваха от подобни вести, щото престъпниците бяха много на брой, решителни и добре въоръжени, а противниците им бяха пръснати и безсилни. Как то и в миналото, всичко щеше да приключи с безплодни приказки, а може би и с безрезултатни арести. Така твърдяха Макгинти, Макмърдо и повечето храбреци.

Беше съботна майска вечер. Ложата се събираше в съботните вечери и Макмърдо тъкмо се канеше да излезе, когато дойде Морис, мекушавият брат. Челото му бе покрито с угрижени бръчки, а кроткото му лице бе измъчено и изпито.

— Мога ли да говоря с теб открито, Макмърдо?

— Разбира се.

— Никога няма да забравя, че преди време ти разкрих душата си, а ти запази това в тайна, макар че шефът лично те е разпитвал.

— Можех ли да сторя друго, след като ти ми се довери? Това не значи, че бях съгласен с казаното от теб.

— Зная това. Но ти си единственият, с когото мога да говоря без притеснения. Тук — и Морис посочи гърдите си — крия тайна, която скъсява живота ми. Ще ми се да беше стигнала до всеки друг от вас, само не и до мен. Издам ли я, ще последва убийство. Не я ли споделя, свършено е с всички нас. Бог ми е свидетел, сигурно ще полудея!

Макмърдо изпитателно погледна Морис, който трепереше от главата до петите, наля уиски в една чаша и я подаде на възрастния човек.

— Това е цярът за такива като теб — рече той. — Казвай какво има.

Морис отпи и преbledнялото му лице донейде си възвърна цвета.

— Мога да го вменя в едно изречение — каза той. — По следите ни има детектив.

Макмърдо зяпна изумен.

— Човече, та си луд! Та тук е пълно с полицаи и детективи! Да не би да сме пострадали досега?

— Не, не, този мъж не е тукашен. Право казваш, нашите си ги знаем, не могат да ни навредят. Но не си ли чувал за детективското бюро на Пинкертон?

— Чел съм за някакъв с такова име.

— Е, от мен да го знаеш: хванат ли ти дирята, няма отърване. Това не е държавна работа, та да е все едно дали ще я свършат или не. Става дума за изключително сериозен бизнес, за солиден успех на всяка цена, за задължително постигане на поставената цел. Ако с работата се е заловил не на шега детектив на Пинкертон, ще бъдем ликвидирани.

— Трябва да го убием.

— Значи това е първата мисъл, която ти идва на ум! И с въпроса ще се заеме ложата. Не ти ли казах, че ще се стигне до убийство?

— Какво толкова? Нима убийството е нещо рядко в тоя край?

— Така е, но не искам да ти посоча човека, който да бъде убит. Ще изгубя завинаги спокойствието си. При все това може би на карта е поставен собственият ни живот. За Бога, какво да правя? — и Морис започна да се поклаща напред-назад, измъчван от нерешителност.

Думите му дълбоко разтревожиха Макмърдо. Той сподели опасенията на Морис, разбираше необходимостта да се вземат мерки. Сграбчи възрастния мъж за рамото и го разтърси.

— Човече! — почти изкрещя той, неспособен да овладее вълнението си. — Нищо няма да постигнеш, ако се държиш като бабичка, която оплаква мъртвец. Кажи какви са фактите. Кой е този човек? Къде се намира? Как си научил за него? Защо дойде точно при мен?

— Дойдох, защото ти си единственият, който може да ме посъветва. Знаеш, че имах магазин на изток, преди да се преместя във Върмиса. Там оставих добри приятели и един от тях сега работи в телеграфа. Вчера получих писмо от него. Става дума за написаното в горната част на страницата. Сам можеш да се увериш.

Макмърдо прочете следното:

Какво е положението с мъчителите във вашия край? Ние четем често за тях във вестниците. Между нас казано, скоро очаквам от Върмиса вести по въпроса. Пет големи корпорации две железопътни компании са се заели съвсем сериозно. Никак не се шегуват и можеш да бъдеш сигурен, че ще постигнат целта си. Проникнали са много дълбоко в нещата. По тяхно нареждане със случая се занимава Пинкертон, като използва най-добрия си човек — Бърди Едуардс. Работата ще се увенчае с успех всеки момент.

— А сега прочети послеписа.

Разбира се, това, което ти съобщавам, научих служебно, така че трябва да го запазиш в тайна. Всеки ден през моите ръце минават един метър шифровани съобщения, от които не се разбира нищо.

Известно време Макмърдо стоя безмълвен с писмото в ръка. За миг мъглата се разсея и той зърна зейналата пропаст. Накрая попита:

— Знае ли някой за това?

— Не съм казал на никого.

— А този твой приятел... Има ли друг човек, на когото би писал?

— Струва ми се, че познава още един-двама души.

— От ложата ли?

— По всяка вероятност.

— Питам не за друго, а защото, ако е описал въпросния Бърди Едуардс, можем да попаднем на следите му.

— Не е изключено. Но ми се струва, че не го познава. Просто ми съобщава какво е научил служебно. Откъде може да познава човек на Пинкертон?

Макмърдо се сепна.

— Ей Богу, та този детектив е в ръцете ми! — извика той. — Какъв глупак съм, че не се сетих веднага! Господи, имаме късмет! Ще се справим с него, преди да ни е навредил. Ще ми оставиш ли писмото, Морис?

— Разбира се, стига ти да поемеш работата.

— Ще го сторя. Ти стой настрана, аз ще се оправя. Няма дори да се спомене името ти. Ще поема всичко върху себе си, все едно аз съм получил писмото. Така добре ли е за теб?

— Това имах предвид.

— Тогава спираме дотук, а ти не се безпокой. Сега отивам в ложата и скоро ще накараме Пинкертон да съжалява, че се е заловил с нас.

— Но няма да убиеш човека, нали?

— Колкото по-малко знаеш, приятелю Морис, толкова по-малко ще те мъчи съвестта и по-спокойно ще спиш. Не задавай въпроси и остави нещата сами да се оправят. Вече поех нещата.

На тръгване Морис тъжно поклати глава и простена:

— Чувствам ръцете си изцапани с кръвта на този човек.

— Е, убийство при самоотбрана не е убийство — мрачно се усмихна Макмърдо. — Или той, или ние. Предполагам, че ако остане достатъчно дълго в долината, този човек ще унищожи всички ни. Братко Морис, та ти направо спаси ложата! Можем да те изберем за глава на управата!

По държането на Макмърдо обаче си личеше, че въпреки шегите гледа много сериозно на заплахата. Дали заради гузната му съвест, дали заради славата на бюрото на Пинкертон, или заради това, че могъщите корпорации са си поставили за цел да премахнат мъчителите — каквито и да бяха причините, Макмърдо действаше като човек, подготвящ се за най-лошото. Преди да излезе, унищожи всяко листче, което би могло да го уличи в нещо. Накрая въздъхна с огромно облекчение, решавайки, че е взел всички предпазни мерки. И все пак тревогата явно не го беше напуснала напълно, понеже на път за ложата се отби при Шафтър. Забранено му бе да влиза в къщата, но когато

почука на прозореца, Ети излезе навън. От очите на любимия ѝ беше изчезнала дяволитата ирландска игривост. По угриженото му лице девойката разбра, че го заплашва нещо.

— Какво се е случило? — извика тя. — О, Джак, нещо лошо има!

— Е, не е толкова зле, мила моя. Но все пак най-умно ще е, ако предприемем нещо, преди да е станало по-лошо.

— Да предприемем нещо ли?

— Някога ти обещах, че един ден ще заминем. Мисля, че това време приближава. Тази вечер получих вести, лоши вести, и разбрах, че ни очаква беда.

— Заради полицията ли?

— Заради детективите на Пинкертон. Ти сигурно не знаеш кой е той, любима, нито пък какво означава това за хора като мен. Прекалено съм затънал и може би ще се наложи да се измъквам.

— Ти каза, че ако тръгна, ще дойдеш с мен.

— О, Джак, само така ще се спасиш!

— Има неща, в които съм почтен, Ети. Не бих позволил и косъм да падне от красивата ти главица заради всичките богатства на света и никога няма да те смъкна от златния трон над облаците, където съм те поставил. Имаш ли ми доверие?

Ети сложи ръката си в неговата, без да промълви дума.

— Тогава чуй ме и изпълнявай нарежданията ми, защото това е единственият ни изход. В долината назряват събития е кожата си го усещам. Сигурно мнозина от нас ще трябва да се погрижат сами за себе си. Аз поне съм от тях. Ако тръгна, денем или нощем, ти трябва да дойдеш с мен!

— Ще те последвам, Джак.

— Не, не, ще тръгнем заедно. Ако тази долина стане недостъпна за мен, без да мога да се завърна, нима е възможно да те оставя, след като вероятно ще се крия от полицията и няма да има как да ти изпратя дори писъмце? Ще трябва да тръгнеш с мен. Там, откъдето дойдох, имам близка, добра жена. Ще останеш при нея, докато се оженим. Идваш ли?

— Да, Джак, идвам.

— Господ да те поживи, че ми вярваш! Ще се чувствам като дявол в преизподнята, ако те измамя. Запомни, Ети, ще чуеш само една

дума от мен, но когато ти я предадат, захвърли всичко, отиди в чакалнята на гарата и чакай там, докато дойда да те взема.

— Денем или нощем ще тръгна, щом чуя вест от теб.

Донякъде поуспокоен, след като беше започнал да подготвя собственото си бягство, Макмърдо отиде а ложата. Братята вече се бяха събрали и тон се принуди да нрави сложните знаци за да го пуснат пазачите от външната и вътрешната охрана. Вътре събралите се го приветстваха весело. Дългата стая беше претъпкана и през гъстия тютюнев дим той вадя рошавата черна грива на главата на управата, жестокото неприятно лице на Болдуин, хищните черти на секретаря Харауей и още десетина души от водачите на ложата. Макмърдо се зарадва, че всички са тук и ще могат да обсъдят новините, които носеше.

— Чудесно е, че те виждаме, братко! — извика председателят. — Затруднява ни един въпрос, който се нуждае от нов Соломон, за да го реши.

— Става дума за Ландър и Еган — обясни съседът му, докато младият мъж седнаше. — Всеки от тях твърди, че е заслужил определената от ложата сума за убийството на стария Краб от Стайълстаун, но кой може да каже чий куршум му е видял сметката?

Макмърдо се изправи и вдигна ръка. Изражението на лицето му бе такова, че прикова вниманието на присъстващите. Всички замряха в очакване.

— Всемогъщи управителю — каза тежко Макмърдо, — искам да поставя неотложен въпрос!

— Брат Макмърдо иска да постави неотложен въпрос — каза Макгинти. — По правилата на братството има предимство. Да го чуем.

— Всемогъщи управителю и братя! — започна Макмърдо. — Днес съм носител на лоши вести, но е по-добре да бъдем осведомени и да обсъдим положението, отколкото да получим неочакван удар, който ще унищожи всички ни. Разполагам със сведения, че най-могъщите и богати организации в нашия щат са се обединили, за да ни унищожат. В този миг един детектив на Пинкертон — някой си Бърди Едуардс, работи в долината и събира доказателства, за да окачи на въжето мнозина от нас, а останалите да изпрати зад решетките. Това е неотложният въпрос, който трябва да обсъдим.

Настана мъртва тишина. Наруши я председателят:

— Какви доказателства имаш за това, братко Макмърдо!

— Едно писмо, което ми попадна — отвърна младият човек и прочете на глас откъса. — За мен е въпрос на чест да не давам по-подробни обяснения относно писмото, няма и да ви го покажа, но приемоте уверенията ми, че в него няма нищо друго, засягащо интересите на ложата. Поставям въпроса пред вас така, както бе поставен пред мен.

— Позволете ми да кажа, господин председателю — обади се един от по-старите братя, — че съм чувал за Бърди Едуардс. Известен е като най-способния от хората на Пинкертон.

— Знае ли някой как изглежда? — попита Макгинти.

— Да — каза Макмърдо. — Аз зная.

Изумени, хората в залата започнаха да си шушукат.

— Смятам, че е в ръцете ми — продължи Макмърдо с ликуваща усмивка на лицето. — Действаме ли бързо и хитро, можем да го спрем. Ако мога да разчитам на помощ и доверие от ваша страна, нямаме особени основания да се страхуваме.

— А защо изобщо трябва да се страхуваме? Какво може да му е известно за нашите дела?

— Щеше да е така, ако всички бяха твърди като теб, съветнико. Но зад гърба на този човек стоят милионите на капиталистите. Мислиш ли, че в многобройните ни ложи няма да се намери някой по-слаб брат, когото да купят? Детективът ще се докопа до нашите тайни, ако вече не го е сторил. Има само един сигурен лек.

— Да остане завинаги в долината — отсече Болдуин.

Макмърдо кимна.

— Правилно, братко Болдуин. Ние с теб не си приличаме, но тази вечер ти каза истината.

— Къде е той? Къде можем да го намерим?

— Всемогъщи управителю — каза настойчиво Макмърдо, — искам да ти предложа да не обсъждаме този жизненоважен въпрос пред всички. Господ ми е свидетел, не се съмнявам в никого от братята, но ако до ушите на този човек стигне и една думичка, ще се проваля и няма да се справим с него. Искам да помоля ложата да избере извънреден комитет. Ако е възможно, предлагам в него да влязат председателят, брат Болдуин и още петима. Тогава ще разкажа спокойно каквото знам, и какво според мен трябва да се направи.

Предложението бе прието веднага и избраха комитета. Освен шефа и Болдуин в него влязоха Харауей с хищното лице, свирепият млад убиец Кормак Тигъра, ковчезникът Картър и братята Уилъби — безстрашни и отчаяни престъпници, които нямаха страх от нищо.

Събранието на ложата този път продължи кратко и не премина във веселба — хората бяха потиснати, настроението им се помрачи и мнозина за пръв път усетиха как облакът на отмъстителния закон се задава по чистото небе, под което бяха живели толкова дълго. Ужасите, създавани от тях за другите, до такава степен представляваха част от собственото им незастрашено съществуване, че мисълта за възмездие почти не им бе минавала на ум, затова толкова по-изненадваща им се стори сега опасността. Разотидоха се рано и оставиха водачите да се съвещават.

— Казвай, Макмърдо! — подкани го Макгинти, когато останаха сами.

Седмината избрани не помръдваха.

— Преди малко съобщих, че познавам Бърди Едуардс — започна Макмърдо. — Няма защо да ви обяснявам, че той е тук под чуждо име. Човекът е храбър, но не е луд. Използва името Стив Уилсън и се е настанил в Хобсън Пач.

— Откъде знаеш това?

— Случи се да разговарям с него. В онзи миг не се усъмних в нищо и нямаше и да се усъмня, ако не беше това писмо, но сега съм сигурен, че е той. Срегнах го във влака, когато пътувах в сряда. Костелив орех е, на такъв не сме попадали. Каза, че е репортер, и в началото му повярвах. Искаше да научи колкото може повече за мъчителите и за „безчинствата“, както се изрази той, защото пишел за някакъв нюйоркски вестник. Зададе ми какви ли не въпроси, само и само да изкопчи нещо. Бъдете сигурни, не му доверих нищо. „Ще ти платя, а аз плащам добре — рече той, — стига да получа сведения, които удовлетворяват редактора ми.“ Казах му каквото смятах, че ще го зарадва, и той ми връчи банкнота от двайсет долара за информацията. „Ако ми събереш сведенията, които ми трябва, ще получиш десет пъти повече“ — каза той.

— Какво все пак му каза?

— Съчиних разни работи.

— Откъде знаеш, че не е вестникар?

— Ще ви обясня. И двамата пътувахме до Хобсън Пач. Случайно влязох в телеграфното бюро, когато той си тръгваше. След като излезе, операторът ми каза: „Ей, според мен за такива работи трябва да се плаща двойно!“ „Сигурно сте прав“ — отвърнах аз. Бланката беше попълнена с текст, сякаш написан на китайски. Нищо не се разбираше. „Всеки ден хвърля по един такъв лист!“ — рече телеграфистът. „Сигурно праща специални новини за вестника си и се страхува да не се разчуют“ — успокоих го аз. Тогава и двамата със служителя бяхме убедени, че е така, но сега мисля друго.

— Имаш право! — каза Макгинти. — Но какво според теб трябва да сторим?

— Защо не идеш веднага да го очистиш? — предложи някой.

— Колкото по-скоро, толкова по-добре.

— Бих го направил веднага, ако знаех къде да го намеря — каза Макмърдо. — В Хобсън Пач е, но не зная точно къде е отседнал. Ако сте склонни да ме послушате обаче, вече съм съставил план.

— Какъв е!

— Утре сутринта ще отида в Пач. Ще го открия чрез телеграфиста. Предполагам, че той му знае адреса. След това ще му кажа, че аз самият съм от свободните хора. Ще му предложи всички тайни на ложата срещу определена цена. Бъдете сигурни, че ще се хване на въдицата. Ще му кажа, че държа документите у дома, но ако дойде по време, когато наоколо минават хора, все едно да се простя с живота. Той ще разбере, че в това има здрав разум. А дойде ли в десет вечерта, ще му покажа всичко. Непременно ще се съгласи.

— А после?

— Сами се сетете за останалото. Къщата на вдовицата Макнамара е усамотена. Вдовицата е корава като желязо и глуха като пън. Други наематели освен нас със Сканлан няма. Ако онзи обещае да дойде, ще ви уведомя за това и седмината можете да дойдете в девет часа. Ще го накараме да влезе. Ако излезе жив от там, до края на живота си ще може да разказва какъв късмет е имал Бърди Едуардс.

— Ако не греша, при Пинкертон ще се освободи място. Да спрем дотук, Макмърдо. Утре в девет сме у вас. Затвориш ли веднъж вратата зад гърба му, другото е наша грижа.

СЕДМА ГЛАВА

КЛОПКА ЗА БЪРДИ ЕДУАРДС

Както уточни Макмърдо, къщата, в която живееше, беше усамотена и много подходяща за злодейство. Беше в самия край на града, доста отдалечена от пътя. В друг случай заговорниците просто щяха да повикат навън жертвата си както много пъти дотогава и да изпразнят револверите си в нея, но сега се налагаше да разберат какво е научил детективът, откъде го е научил и какво е успял да предаде на работодателите си.

Възможно беше вече да са закъснели и той да си е свършил работата. Ако се окажеше така, поне щяха да си отмъстят. Но братята се надяваха, че детективът все още не е узнал нищо значително, иначе, твърдяха те, не би си правил труда да записва и да изпраща толкова маловажни сведения, каквито му бе дал Макмърдо. Както и да е, престъпниците се канеха да разберат всичко от собствената му уста. Когато им паднеше в ръцете, щяха да намерят начин да го накарат да проговори. Не им беше първица да се справят с упорстващ свидетел.

Макмърдо отиде в Хобсън Пач според уговорката. Тази сутрин полицията сякаш проявяваше особен интерес към него, защото капитан Марвин, който се изкарваше негов стар познайник от Чикаго, го заприказва, докато чакаше на гарата. Макмърдо му обърна гръб и отказа да разговаря. Младият човек се завърна, изпълнил поръчението си, и се срещна с Макгинти в синдикалния дом.

— Ще дойде — осведоми го той.

— Браво! — похвали го Макгинти.

Великанът беше по къси ръкави, препасан с ланци и вериги напреки по могъщата гръд, а в наболите косми на врата му проблясваше диамант. Търговията с алкохол и политиката бяха донесли на шефа не само власт, но и голямо богатство. Затова затворът или бесилото, които се мерзелееха пред очите му от снощи, му изглеждаха още по-ужасни.

— Смяташ ли, че знае много? — попита.

Макмърдо кимна мрачно.

— Тук е от доста време, поне от месец и половина. Разбрахме, че е дошъл по тия места, за да проучва залежите. Ако през целия този период е работил сред нас, заплащан с парите на железопътните компании, сигурно е постигнал някакви резултати.

— В ложата няма слабац! — извика Макгинти. — Всички са корави като стомана. За Бога, остава само страхливецът Морис. Какво ще кажеш за него? Ако някой ни е издал, това е той. Наумил съм си да изпратя две момчета при него още по светло, за да му изкарат с бой каквото знае.

— Е, няма да навреди — рече Макмърдо. — Но не отричам, че Морис ми допада и не ми се иска да пострада. Един-два пъти сме разговаряли по въпроси на ложата и макар че възприема нещата по-различно от мен и теб, не ми е правил впечатление на човек, който донася. Но не е моя работа да ти се меся.

— Ще го наредя стария дявол! — изруга Макгинти. — Цяла година го държа под око.

— Ти си знаеш — подхвърли Макмърдо. — Но каквото и да предприемеш, трябва да стане утре, защото се налага да се спотайваме, докато се оправят нещата с човека на Пинкертон. Днес най-малко можем да си позволим да вдигаме на крак полицията.

— Имаш право — съгласи се Макгинти. — От самия Бърди Едуардс ще научим кой му е донасял, та ако ще да му изтръгнем сърцето, за да си признае. Мислиш ли, че може да е надушил копката?

Макмърдо се засмя.

— Смятам, че улучих слабото му място. Попадне ли на дирята на мъчителите, готов е да я следва чак в пъкъла. Взех пари от него — Макмърдо извади тлъста пачка долари, — обеща ми още толкова, когато види документите.

— Какви документи?

— Документи няма. Но аз му говорих за списъци, правилници и формуляри за членство. Иска да стигне до сърцевината, преди да си тръгне.

— Ще стигне! — злобно се закани Макгинти. — А не те ли попита защо не му носиш документите?

— Как да ги нося? Нали съм заподозрян? Ето, и капитан Марвин ме заговори сутринта на гарата!

— Да, чух. Струва ми се, че на теб се пада най-трудната част. Като го очистим, можем да го хвърлим в някоя изоставена мина. Но при всички случаи се знае, че Едуардс живее в Хобсън Пач, а ти си ходил там днес.

Макмърдо сви рамене.

— Справим ли се, не могат да докажат кой го е убил — каза той. — В тъмното никой няма да го види, че влиза в къщата, а се обзалагам, че съвсем никой няма да го види да излиза от нея. Чуй какво съм намислил, съветнико, а ти ще се погрижиш останалите да го изпълнят. Ще дойдете доста по-рано. Очаквам Едуардс в десет часа. Ще почука три пъти и аз ще го посрещна. После ще мина зад него и ще затворя вратата. Тогава ще бъде в ръцете ни.

— Изглежда просто и ясно.

— Да, но върху следващата стъпка се налага да помислим. Едуардс не е вчерашен. Ще бъде добре въоръжен. Успях да го подмамя, но той все пак ще е нащрек. Представи си как ще реагира, когато се озове в стая със седем души, след като е очаквал да бъде сам. Ще започне стрелба и някой може да пострада.

— Вярно.

— И като капак шумът ще привлече всички градски копои.

— Май имаш право.

— Затова ще стоите в голямата стая, същата, където си говорихме с теб. Аз ще му отворя, ще го вкарам в преддверието и ще го оставя там уж за да взема документите. Така ще мога да кажа как се развиват нещата. После ще се върна при него с фалшиви книжа. Докато ги чете, ще му отнема оръжието. Щом ме чуете да викам, веднага ще дойдете. Колкото по-бързо се появите, толкова по-добре. Той не е по-слаб от мен и може да ме затрудни. Но смятам, че ще успея да го задържа, докато дойдете.

— Добър план — похвали го Макгинти. — Ложата ще ти е много задължена. Вече зная кое име ще посоча за заместник, когато се оттегля от поста.

— Та аз съм почти новобранец! — възкликна Макмърдо, но по изражението му личеше, че е поласкан от думите на водача.

Когато се прибра у дома, младият човек се приготви за зловещата вечер, която го очакваше. Най-напред почисти, смаза и зареди револвера си марка „Смит и Уесън“. После огледа стаята, където щеше

да влезе в клопката детективът. Беше голямо помещение с дълга чамова маса и голяма печка в единия край. От двете страни имаше прозорци без щори, само с леки завеси, които се дърпаха. Макмърдо внимателно ги огледа. Увери се, че стаята е твърде неподходяща за тайна среща. Но отдалечеността от пътя възмездяваше недостатъците ѝ. Накрая Макмърдо обсъди въпроса с другаря си Сканлан. Макар и от мъчителите, Сканлан беше безобиден човек, прекалено слаб, за да оспорва мнението на братята, въпреки че тайно се ужасяваше от кървавите дела, в които понякога участваше. Макмърдо му разказа какво предстои.

— На твоє място, Майк Сканлан, бих се махнал тази нощ, за да не се забърквам — добави той. — Преди да се зазори, тук ще се пролее кръв.

— Така е, Мак — съгласи се Сканлан. — Не че нямам желание, но нервите ми не издържат. Когато видях как застреляха управителя Дън в оная мина, ми дойде много. Не съм като теб и Макгинти, не ме бива за тая работа. Ако ложата не възразява. Ще приема съвета ти и няма да остана тук вечерта.

Братята се появиха в уговорения час. Имаха вид на почтени граждани, добре облечени и чисти, но познавачът на човешки лица би открил слаба надежда за Бърди Едуардс в твърдо стиснатите им устни и безжалостните очи. Нямаше присъстващ в стаята, чиито ръце да не са били оцапани с кръв поне десетина пъти. Бяха закоравели и убийството ги вълнуваше толкова, колкото се вълнува касапинът, докато коли овца.

Сред тях, естествено, изпъкваше както с външния си вид, така и с престъпната си същност страшният шеф. Секретарят Харауей, слаб и злобен човек с дълъг гърчав врат и нервно потрепващи крайници, беше безупречно предан, що се отнася до финансовите въпроси на ордена, но извън това нямаше никакво чувство за справедливост и честност. Ковчежникът Картър, мъж на средна възраст, имаше безизразно, вечно намусено лице и сбръчкана жълтеникава кожа. Биваше го да организира и почти всяко безчинство до последната подробност беше плод на неговите кроежи. Братята Уилъби бяха хора на действието — високи и чевръсти младежи с решителни лица, а техният другар Кормак Тигъра — едър мургав млад човек, всяваше страх дори сред членовете на ордена със свирепия си нрав. Това бяха мъжете, събрали

се вечерта под покрива на Макмърдо, замислили убийството на Пинкертоновия детектив.

Домакинът беше сложил уиски на масата и гостите побързаха да се подкрепят в очакване на предстоящото изпитание Болдуин и Кормак бяха вече почти пияни, а алкохолът изкарваше наяве кръвожадността им. За миг Кормак докосна с ръце горящата печка.

— Ще свърши работа — каза той и изруга.

— Вярно — съгласи се Болдуин, разбрал какво има предвид Тигъра. — Вържем ли го за нея, ще изплюе камъчето.

— Не бойте се, няма как да не изплюе камъчето — намеси се Макмърдо.

Този човек имаше нерви от желязо. Макар да бе поел цялата тежест на операцията, държеше се хладнокръвно и спокойно както винаги. Другите го наблюдаваха с възхита.

— Ти ще се справиш с него — съгласи се Макгинти. — За нищо няма да се досети, преди да го стиснеш за гърлото. Жалко, че на прозорците няма щори.

Макмърдо обиколи страничните прозорци и придръпна поплътно завесите.

— Сега никой не би могъл да ни шпионира — рече той. — Времето приближава.

— Може и да не дойде. Току-виж, подушил нещо — рече секретарят.

— Не бойте се, ще дойде — успокои ги Макмърдо. — Той иска да дойде не по-малко от вас. Тихо, шшшт!

Всички замръзнаха като восъчни фигури, някои — както бяха вдигнали чашите към устните си. Чуха се три силни почуквания на вратата.

— Шшт! — вдигна предупредително ръка Макмърдо.

Ликуващият му поглед обиколи насядалите в кръг братя. Ръцете им бяха сграбчили скритото досега оръжие.

— Гък да не се чува, ако ви е мил животът! — прошепна Макмърдо, излезе от стаята и внимателно затвори вратата.

Убийците седяха, наострили уши. Преброиха крачките на другаря си по коридора. После чуха, че се отваря входната врата. Размениха се няколко думи, като поздрав. После прозвучаха непознати стъпки, проговори непознат човек. Миг по-късно вратата се затръшна,

ключът бе превъртан. Жертвата влезе в клопката. Кормак Тигъра избухна в зловещ смях, но шефът Макгинти запуши устата му с голямата си длан.

— Млъкни, глупако! — прошепна той. — Остава само да ни провалиш!

От съседната стая се чуваше приглушен разговор на двама души. Приказките сякаш нямаха край. После вратата се отвори и влезе Макмърдо, сложил пръст върху устните си.

Стигна до масата и огледа братята. Стори им се много променен. Държеше се като човек, на когото предстои нещо голямо. Лицето му бе застинало като гранит. От възбуда очите му пламтяха зад очилата. Явно беше поел ролята на водач. Другарите му го следяха с нетърпение и любопитство, но той не каза нищо. Продължаваше да се взира все така изпитателно във всеки от тях.

— Е? — извика накрая шефът Макгинти. — Тук ли е вече? Дойде ли Бърди Едуардс?

— Да — бавно отговори Макмърдо. — Бърди Едуардс е тук. Аз съм Бърди Едуардс.

За десет секунди настана пълна тишина, сякаш стаята бе празна. Единствено парата от врящия на печката чайник свистеше остро. Седемте пребледнели лица, обърнати към човека, в чиято власт се намираха, бяха застинали от ужас. После изведнъж иззвънтяха счупени стъкла, завесите се дръпнаха встрани и в рамките на прозорците нагъсто изникнаха лъскави дула на пушки. Шефът Макгинти изрева като ранена мечка и се хвърли към откренатата врата. Посрещнат беше от готов за стрелба револвер, а сините очи на капитан Марвин от минната полиция проблясваха зад мушката. Шефът се дръпна назад и се строполи върху стола.

— В по-голяма безопасност ще си тук, съветнико — чу се гласът на Макмърдо. — А ти, Болдуин, ако не хвърлиш пистолета, може и да не отървеш въжето. Кълна се в Създателя, че ако не го сториш... Стига толкова! Къщата е обкръжена от четирийсет въоръжени мъже, сами преценете имате ли шансове. Прибери им револверите, Марвин!

Под заплахата от пушките съпротивата бе немислима. Прибраха оръжието на братята. Намусени и оглупели от изумление, те останаха около масата.

— Искам да ви кажа две думи, преди да се разделим — започна човекът, който ги бе вкарал в клопката. — Сигурно няма да се видим чак до мига, когато се явя като свидетел в съда. Дотогава искам да ви дам материал за размисъл. Вече знаете кой съм. Най-послед свалих картите си на масата. Аз съм Бърди Едуардс, детектив на Пинкертон. Избраха ме, за да разтуря вашата банда. Участвах в тежка и опасна игра. Нито една жива душа, нито един от близките ми не знаеше с какво съм се заловил. В течение бяха само капитан Марвин и моите работодатели. Слава на Господа, всичко приключи тази вечер и аз победих!

С пребледнели застинали лица седмината стояха извърнати към него. В очите им се четеше неукротима омраза. Макмърдо усети безжалостната заплаха.

— Може би си мислите, че играта още не е приключила — изрече той. — Мисля, че ще успея. Все едно, някои от вас вече няма да имат думата, а тази нощ ще бъдат арестувани още шейсетина души. Искам само да ви кажа, че когато ми възложиха задачата, изобщо не вярвах в съществуването на вашето общество. Смятах, че това са вестникарски измислици, и се заех да го докажа. Разбрах, че сте свързани със свободните хора, затова отидох в Чикаго и станах член на ордена. Там още повече се убедих, че това са празни приказки, защото в онова тайно общество нямаше нищо лошо, научих само за добри дела. Въпреки това трябваше да изпълня задачата си, затова пристигнах в каменовъгления район. Тук разбрах, че греша и че това не е евтина сензация. Затова останах. Не съм убивал човек в Чикаго. Не съм фалшифицирал и един долар през живота си. Давах ви истински долари и това са парите, които съм харчил с най-голямо удоволствие. Добре знаех как мога да спечеля благоразположението ви, затова се направих на преследван от закона. Всичко се разви точно според предвижданията ми. Станах член на вашата пъклена ложа и започнах да участвам в съветите ви. Може някой да каже, че съм бил същата стока. Все едно ми е, стига да ви улича. Но каква е истината? Вечерта, когато ме приехте в ложата, отидохте да пребиете стария Стангър. Не успях да го предупредя, нямаше време, но задържах ръката ти, Болдуин, иначе щеше да го убиеш. Предлагам разни неща, за да запазя мястото си сред вас, но бяха все начинания, които можех да предотвратя. Не успях да спася Дън и Менгис, понеже няхах

достатъчно данни, но ще се постарая убийците им да увиснат на бесилката. Предупредих Честър Уилкокс, така че, когато взривихме къщата му, той и семейството му се бяха скрили. Много са престъпленията, които не можах да предотвратя, но ако си спомняте случаите, в които набеязаната жертва изведнъж се прибираще по друг път или се оказваше в града, когато отивахте у дома и, или си стоеше въщи, когато я чакахте да излезе, те разберете, че това е мое дело.

— Проклет предател! — изсъска през зъби Макгинти.

— Е, Джон Макгинти, може и така да ме наричаш, ако ти олеква. Ти и твоята пасмина сте врагове и на Бога, и на хората в този край. И затова се яви човешко същество, което да застане между вас и клетниците, мъжете и жените, угнетени от вас. Имаше само един начин и аз го използвах. Наричаш ме предател, но си мисля, че хиляди биха ме нарекли избавител, слязъл в ада, за да ги спаси. Отне три месеца. Не бих прекарал още три такива месеца дори ако ми предложат в замяна да вляза свободно във вашингтонската хазна. Останах тук, докато научих всичко. Всеки от вас и всяка тайна са в ръцете ми. Щях да почакам още малко, ако не бях узнал, че предстои да бъда разкрит. В града се получи писмо, от което щяхте да се досетите какво става. Затова трябваше да действам, и то бързо... Нямам какво друго да ви кажа, освен че, когато ми дойде времето, ще умра с леко сърце, защото ще мисля за работата, която свърших в тази долина. А сега, Марвин, няма да те задържам повече. Води ги, да свършваме.

Малко неща останаха за разказване. Сканлан получи запечатано писмо, което да занесе на адреса на госпожица Ети Шафтър — мисия, която прие с намигане и многозначителна усмивка. В ранните утринни часове една красива жена и един плътно омотан в дрехи мъж се качиха на специален влак, изпратен от железопътната компания. Влакът не спря никъде, докато не напусна опасната област. Нито Ети, нито нейният любим стъпиха повече в Долината на страха. Десет дни по-късно двамата се ожениха в Чикаго в присъствието на Джейкъб Шафтър.

Делото на мъчителите се гледа далеч от местата, където техните привърженици можеха да заплашват пазителите на закона. Братята се съпротивяваха безуспешно. Напразно парите на ложата — събрани чрез изнудване на цялото население се топяха като сняг в опит да се

спасят престъпниците. Невъзмутимите, ясни и безпристрастни показания на човека, който познаваше с подробности живота им, организацията им и кървавите им дела, твърдо осуетяваха хитрините на защитата. Най-после след толкова години тайната общност бе разтурена и хората ѝ се разпръснаха. Облакът, надвиснал над долината, се разнесе завинаги.

Макгинти бе осъден на смърт. Трепереше и хленчеше, когато дойде сетният му час. Осем водачи от управата споделиха съдбата му. Петдесет и няколко души бяха осъдени на различни години затвор. Бърди Едуардс постигна целта си.

И все пак, както беше предвидил, играта още не беше приключила. Правеше се нов ход, после втори, трети. Например Тед Болдуин отърва бесилото, от смърт се спасиха и братята Уилъби, както и още няколко от най-свирепите зверове в бандата. Цели десет години те бяха далеч от света, но дойде ден, когато престъпниците отново се озоваха на свобода. И понеже Едуардс познаваше тези хора, разбра, че от този ден нататък е свършено със спокойния му живот. Братята се бяха заклели във всичко свято за тях да отмъстят с кръвта му за своите другари. И се постараха да изпълнят обещанието си!

След два почти успешни опита Едуардс бе прогонен от Чикаго, защото третия път положително нямаше да му се размине. Напусна големия град и се пресели под чуждо име в Калифорния, където животът му задълго помръкна, защото Ети Едуардс почина. После отново едва не го убиха, а по-сетне, името Дъглас, се премести да работи в един отдалечен каньон заедно с английския си съдружник Баркър и натрупа състояние. След време го предупредиха, че злодеите са отново по следите му, и той пак си събра багажа. В последния момент замина за Англия. Така се появи Джон Дъглас, който се ожени повторно и отново си намери достойна съпруга. Живя пет години като знатен господин в графство Съсекс — живот, приключил със странните произшествия, които вече са ни известни.

ЕПИЛОГ

Полицейското разследване завърши и делото на Джон Дъглас бе предадено на по-висша съдебна инстанция. Там Дъглас бе оправдан като човек, действал при самозащита.

— Накарайте го на всяка цена да напусне Англия — писа Холмс на съпругата му. — Някои тукашни сили могат да се окажат по-опасни от онези, на които се е изплъзнал. Докато е в Англия, над вашия съпруг ще тегне заплаха.

Изминаха два месеца, донякъде бяхме забравили за този случай. Една сутрин в пощенската ни кутия се появи загадъчна бележка. *Божичко, Холмс! Божичко!* — гласеше странното послание. Нямаше нищо повече, липсваше подпис. Аз се засмях на чудатото писъмце, но Холмс го прие необичайно сериозно.

— Дяволска работа, Уотсън! — промълви той и дълго седя с намръщено чело.

Късно вечерта нашата хазяйка госпожа Хъдсън дойде да ни съобщи, че някакъв господин желае да говори с Холмс по въпрос от изключителна важност. Веднага след това се появи Сесил Баркър, приятелят ни от замъка Бърлстоун. Лицето му беше измъчено и изпито.

— Нося лоши вести, ужасни вести, господин Холмс — каза той.

— Имах такива опасения — призна Холмс.

— Телеграма ли получихте?

— Получих бележка от някой, който е получил телеграма.

— Клетият Дъглас! Казаха ми, че истинското му име е Едуардс, но за мен той винаги ще си остане Джак Дъглас от каньона Бенито. Нали знаете, че семейство Дъглас замина за Южна Африка с парахода „Палмира“ преди три седмици?

— Зная.

— Снощи параходът стигнал Кейптаун. Тази сутрин получих следната телеграма от госпожа Дъглас: *Джак падна зад борда при буря*

до Света Елена. Никой няма представа, как е станала злополуката. Айви Дъглас.

— Хм! Такава работа значи? — каза замислено Холмс. — Е, сигурен съм, че театърът е бил изигран добре.

— Искате да кажете, че не е било злополука?

— По никакъв начин.

— Убит?

— Положително!

— И аз така мисля. Проклетите мъчителни, това пъклено, отмъстително котило на престъпници...

— Не, не, драги ми господине — прекъсна го Холмс. — Тук си личи почеркът на майстор. Никакви прерязани ловджийски пушки или неточни револвери. Големият майстор си личи по замаха, с който действа. Разпознавам ръката на Мориарти всеки път, когато видя делото му. Източникът на това престъпление е в Лондон, а не в Америка.

— Но какъв е мотивът?

— Извършено е от лице, което не може да си позволи неуспех, от лице, заемащо неповторимо място, дължащо се на факта, че то не се проваля в нищо. Великият мозък и голямата организация се насочват към унищожаването на един-единствен човек. Като че ли се чупи орех с парен чук, получава се нелепо и разточително изразходване на енергия, но в крайна сметка орехът наистина е счупен.

— А как Мориарти се е забъркал във всичко това?

— Мога само да кажа, че първата вест ни бе донесена от негов помощник. Нашите американци са знаели какво вършат. За да изпълнят задачата си в Англия, те са влезли в съдружие — както би постъпил всеки чуждоземен престъпник — с този велик майстор на престъплението. Оттогава насетне дните на жертвата им са били преброени. Най-напред професорът се е задоволил да използва каналите си, за да открие набелязания човек. После е дал насока, какъв да е подходът. Накрая, след като е получил сведения, че пратеникът му се е провалил, се е намесил лично, за да покаже как се справя един майстор. Чухте ме, когато предупредих в имението Бърлстоун, че бъдещата опасност е по-голяма от миналата, нали? Не бях ли прав?

Баркър, обзет от безсилен гняв, заудря главата си с юмрук.

— Нима искате да кажете, че трябва да се примирим? — попита той. — Нима твърдите, че никой не може да надвие този сатана?

— Не съм казал такова нещо — възпротиви се Холмс, а очите му сякаш се бяха взрели далеч в бъдещето. — Не твърдя, че не може да бъде победен. Но се нуждаем от време, дайте ми време!

Известно време всички мълчахме, докато пророческият поглед се напрягаше, за да проникне в забулената от неизвестността загадка.

ВОЕННОВРЕМЕННАТА СЛУЖБА НА ШЕРЛОК ХОЛМС, 1917

ПРЕДИ ДА ПАДНЕ ЗАВЕСАТА

Беше девет часа вечерта на 2 август — най-ужасния август в историята на човечеството. Страховитата тишина и смътното очакване, стаени в соления неподвижен въздух, сякаш подсказваха, че над грешната земя надвисва Божието проклятие. Слънцето бе залязло отдавна, но на изток ниско на хоризонта се простираше кървавочервен зев като отворена рана. Звездите отгоре сияеха ярко, в залива блещукаха светлините на корабите. Двамата прочути германци стояха до каменния парапет на градинската алея пред ниската дълга къща с безброй прозорци и гледаха широката извивка на брега в подножието на високата варовикова скала, на която Фон Борк като скитащ орел се бе приютил преди четири години. Приведени един към друг, те говореха тихо и доверително. Отдолу огънчетата на цигарите им вероятно приличаха в мрака на тлеещите очи на зъл дух.

Фон Борк бе забележителен човек, който едва ли имаше равен сред всичките предани агенти на кайзера. Неговите качества бяха предопределили избора му за мисията в Англия, най-важната, а след като я пое, дарбите му ставаха все по-очевидни за шестимата души на света, които бяха наясно с истината. Един от тях беше сегашният му събеседник, барон Фон Херлинг, главният секретар на посолството, чийто огромен бенц от сто конски сили запречваше селския път в очакване да върне собственика си в Лондон.

— Нещата вече се развиват стремително и съвсем по график. Доколкото мога да преценя посоката на събитията, вероятно до една седмица ще се приберете в Берлин — каза секретарят. — Там, драги Фон Борк, ще останете учуден от топлия прием, който ще ви окажат. По една случайност знам какво мислят висшите кръгове за работата ви в тази страна.

Секретарят беше едър мъж, широкоплещест и висок, а навикът му да говори бавно и отмерено бе най-големият актив в политическата му кариера. Фон Борк се засмя неодобрително.

— Не е особено трудно да измамиш тези островитяни — отбеляза той. — Не можете да си представите по-наивен и прост

народ.

— Не съм съвсем сигурен — каза замислено другият. — Те издигат странни и неочаквани прегради, които човек трябва да се научи да предвижда. Точно привидната им простота е капан за чужденеца. Отпърво ти се струват съвсем хрисими. После внезапно усещаш нещо твърдо и разбираш, че си се натъкнал на стена и трябва да приемеш този факт. Ето например типично английските им условности, които просто трябва да се спазват.

— Имате предвид „добрия тон“, „правилата на играта“ и други подобни? — въздъхна Фон Борк с вид на препатил човек.

— Имам предвид английските предразсъдъци и условности и чудатите им проявления. Мога да ви дам като пример един от най-големите си гафове — вече си позволявам да говоря за това, защото достатъчно отблизо познавате работата ми, та да сте наясно с онова, което съм постигнал. Стана, когато бях за пръв път тук. Поканиха ме за края на седмицата в провинциалната къща на един министър. Разговорът беше изумително непредпазлив.

Фон Борк кимна и каза сухо:

— Бил съм там.

— Именно. Естествено, изпратих в Берлин резюме на информацията. За жалост добрият ни канцлер е малко непохватен в това отношение и е изпуснал няколко думи, от които е станало ясно, че е осведомен за онова, което се е говорило там. И, разбира се, върху мен паднаха подозрения. Нямайте представа, колко ми навреди. Уверявам ви, в този случай британските ми домакини не показаха никаква благост. Цели две години бяха нужни, за да забравят това. А сега вие с тази спортна легенда...

— О, не я наричайте легенда. Това е нещо изкуствено. А моето поведение е съвсем естествено. Аз съм роден спортист. Обичам да спортувам.

— Така нещата стават по-убедителни. Вие участвате в техните регати, ходите на лов с тях, играете поло, не им отстъпвате в никакво състезание. Екипът ви победи в „Олимпия“, чувал съм, че дори побеждавате на бокс млади офицери. И какво в крайна сметка? Никой не ви приема сериозно. Вие сте „запаленият спортист“, „съвсем приличен момък за немец“, любител на чашката и нощните клубове, безделник и развейпрах. А всъщност тази тиха провинциална къща

стои в центъра на половината престъпления в Англия, а стопанинът ѝ, запаленият спортсмен, е най-хитрият таен агент в Европа. Гениално, скъпи ми Фон Борк, гениално!

— Ласкаете ме, бароне. Но със сигурност мога да заявя, че четирите години, които прекарах в тази страна, не бяха безплодни. Не съм ви показвал досега моя малък архив. Ще влезете ли за момент?

Вратата на кабинета извеждаше право на терасата. Фон Борк я бутна, влезе пръв и запали електрическата лампа. После затвори зад едрия си гост, който го последва, и плътно спусна тежките завеси пред зарешетения прозорец. Едва след като взе всичките тези предпазни мерки, обърна към госта загорялото си лице с орлов профил.

— Някои документи вече ги няма — каза той. — Вчера жена ми и слугите заминаха за Флъшинг и взеха по-маловажните. Разбира се, за останалите ще ми е нужен дипломатически имунитет.

— Всичко е уредено. Името ви вече е вписано в списъка на личния ескорт на посланика. Няма да имате никакви проблеми с багажа. Разбира се, възможно е просто да не се наложи да заминем. Може Англия да остави Франция да се оправя, както може. Сигурни сме, че между двете страни няма подписани пактове.

— А Белгия? — Фон Борк зачака напрегнато отговора.

— И Белгия няма.

Фон Борк поклати глава.

— Струва ми се невероятно. Белгия със сигурност има договор. Иначе това ще е краят ѝ, и то какъв край! Никога няма да се възстанови от такова унижение.

— Но поне засега ще запази мира.

— Ами честта ѝ?

— Бива ли така, уважаеми, живеем във времена, когато всеки гледа изгодата си. Честта е средновековно понятие. Освен това Англия не е готова. Не мога да го проумея — дори военният данък от петдесет милиона, който би трябвало да разкрие целта ни, все едно че сме я оповестили на първата страница на „Таймс“, не ги събуди от зимния сън. Тук-там задават по някой въпрос. Моята работа е да намеря отговор. Понякога се изразява раздразнение. Моята работа е да го разсея. Но мога да ви уверя, че по отношение на най-основните неща — складирането на боеприпаси, подготовката за атака с подводници, организирането на производство на силни взривни вещества — те

нямат никаква готовност. Как тогава Англия ще може да се намеси, особено след кашата, която забъркахме с Гражданската война в Ирландия, след опустошителните урагани и Бог знае какви още вътрешни тревоги?

— Тя трябва да мисли за бъдещето си.

— О, това е друга работа. Доколкото знам, имаме съвсем конкретни планове относно бъдещето на Англия и вашата информация ще е жизненоважна за нас. Сблъсъкът с господин Джон Бул^[1] е въпрос на дни. Ако той предпочита да е днес, ние сме в пълна готовност, драги ми Фон Борк, благодарение на вашите усилия. Ако пък реши да е утре, не е нужно да ви казвам, че ще имаме още по-голяма готовност. Според мен англичаните ще постъпят много по-умно, ако се бият със съюзници, а не сами, но това си е тяхна работа. Тази седмица е съдбовна за тях. Но да оставим предположенията и да се върнем към действителността. Говорехте за документите си.

Разположен в креслото с лъщящо плешиво чело, той пушеше с наслада пурата си и наблюдаваше действията на домакина.

В далечния ъгъл на просторната, облицована с дъбова ламперия и пълна с книги стая висеше завеса. Когато Фон Борк я дръпна, зад нея се показва голяма каса с месингов обков. Стопанинът откачи от ланеца си едно ключе и след няколко сложни манипулации с ключалката отвори тежката врата.

— Вижте!

Светлината нахлуваше в отворената каса и секретарят на посолството се взря с явен интерес в редиците препълнени чекмеджета. Всяко си имаше етикет и погледът му бегло разчете безброй заглавия: „Бродове“, „Отбрана на пристанищата“, „Самолети“, „Ирландия“, „Египет“, „Укрепленията в Портсмът“, „Ламанш“ и всякакви други. Всяко чекмедже бе догоре пълно с книжа и схеми.

— Грандиозно! — възкликна секретарят, остави пурата и плесна с пухкавите си ръце.

— Всичко това за някакви си четири години, бароне. Неловко постижение за провинциален любител на алкохола и конните състезания. Но перлата на колекцията ми още не е дошла, а мястото ѝ вече е направено — той посочи чекмеджето, над което беше изписано „Военноморски сигнални кодове“.

— Но по този въпрос вече имате богато досие.

— Остарели и безполезни документи. Някой е предупредил Адмиралтейството и всички кодове бяха сменени. Това беше удар, бароне, най-тежкият неуспех за тези четири години. Но благодарение на чековата ми книжка и на добрия Алтамон довечера всичко ще се нареди.

Баронът погледна часовника си и възкликна разочаровано.

— Жалко, не мога да чакам повече. Представете си колко бързо се развиват нещата на „Карлтън хаус теръс“ и всички трябва да сме на местата си. Надявах се да успея да отнеса новини за големия ви удар. Нима Алтамон не е определил точен час?

Фон Борк извади телеграма:

Пристигам довечера, ще донеса нови свещи.
Алтамон.

— Свещи?

— Нали разбирате, той се представя за специалист по автомобилите, а аз имам няколко. Според кода, който приехме, всичко, което може да възникне, се замества с някаква резервна част. Ако говори за радиатор, става дума за боен кораб, маслената помпа е крайцер и така нататък. Свещите означават военноморските кодове.

— Пусната е по обед в Портсмът — обърна я в ръцете си секретарят. — Впрочем колко му плащате?

— По пет хиляди лири за всяка отделна задача. Разбира се, освен това има и заплата.

— Ама че алчен мошеник! Тези предатели вършат работа, но как да им дадеш толкова пари?

— Алтамон работи отлично, за него не ми се свидят никакви суми. При него доставката на стоката, както се изразява, е сигурна. Освен това не е предател. Повярвайте ми, и най-патриотично надъханият ни юнкер е кротко гълъбче в отношението си към Англия в сравнение с тази американец от ирландски произход.

— О, нима?

— Ако чуете как говори, ще се уверите. Понякога едва го разбирам. Сякаш е обявил война на цяла Англия. Наистина ли трябва да тръгвате? Може да пристигне всеки момент.

— Съжалявам, но останах повече, отколкото мога. Ще ви чакаме рано утре сутрин, а когато тази книжка влезе в посолството, можете да сложите победна точка на подвизите си в Англия. Какво е това? Токайско! — той посочи здраво запечатана прашина бутилка между две високи чаши на един поднос.

— Да ви поднесе ли една чаша на тръгване?

— Не, благодаря. Вие май сте подготвили истинско пиршество.

— Алтамон е познавач на вината и високо цени моето токайско. Капризен е и трябва да бъде глезен. Но е жизненоважен за плановете ми и се налага да му угаждам.

Двамата отново излязоха на терасата и се отправиха към огромната кола, която потрепери и са закашля, когато шофьорът на барона се опита да я запали.

— Онова там сигурно са светлините на Харуич — каза секретарят, докато обличаше палтото си. — Колко мирно и кротко изглежда всичко! А до седмица може да се появят други светлини и английското крайбрежие да се превърне в разбунен кошер! Небето също вероятно няма да е толкова мирно, ако обещанията на Цепелин се сбъднат. А коя е тази жена?

Зад тях светеше един-единствен прозорец. Виждаха се маса с лампа на нея и седнала до масата червендалеста старица с боне. Наведена над ръкоделието си, тя спираше от време на време, за да погали голяма черна котка на едно столче до нея.

— Марта, единствената прислужничка, която още не е заминала.

Секретарят се подсмихна:

— Може да се приеме като олицетворение на Британия, така погълната в себе си и излъчваща уютна сънливост. Е, Фон Борк, *au revoir*.

Той махна за последно, скочи в колата и след миг жълтите светлини на фаровете пронизаха мрака. Секретарят се облегна сред удобните възглавници в лимузината, замислен за надвисналата над Европа трагедия, и не обърна никакво внимание на малкия форд, с който колата му се размина на селския път.

Когато и последните отблясъци от фаровете се изгубиха в тъмнината, Фон Борк бавно се върна в кабинета. Пътюм забеляза, че старата икономка е угасила лампата и се е прибрала в кухнята. Непривични му бяха тишината и мракът в просторната къща,

обикновено пълна с хора — семейството му и прислугата. В същото време изпита облекчение от мисълта, че всички са в безопасност и че като се изключи старицата, която се тътреше в кухнята, къщата е изцяло на негово разположение. В кабинета го чакаше доста работа и скоро напрегнатото му красиво лице поруменя от топлината на горящите документи. До бюрото му стоеше кожена чанта, в която се зае да подрежда спретнато и методично безценното съдържание на сейфа. Едва се бе захванал, когато острият му слух долови бученето на далечна кола. Мигом възкликна доволен, закопча чантата, затвори касата, побърза да я заключи и излезе на терасата. Точно навреме, за да види как при портата угаснаха фаровете на малка кола. Някой изскочи от нея и забърза към него, а шофьорът, набит възрастен мъж с посивели мустаци, се настани в очакване на дълго бдение.

— Е? — попита нетърпеливо Фон Борк, като тичаше към госта си.

В отговор мъжът тържествуващо размахва кафяво пакетче над главата си.

— Тази вечер можете да ме поздравите, уважаеми — извика той. — Най-сетне ударихме голямата печалба.

— Кодовете?

— Както ви телеграфирах. До последния — флагова сигнализация, светлинна сигнализация, радиосигнали, при това копия. Мухльоето, който ги продаде, тръгна да ми дава оригинала. Твърде опасно. Но стоката е истинска, бъдете сигурен.

Той потупа немеца по рамото с груба фамилиарност, от което домакинът се намръщи.

— Влезте — каза той, — сам съм в къщата. Чаках само това. Разбира се, копие е по-добре. Ако изчезне оригиналът, ще сменят всички кодове. Значи според вас копието е съвсем точно?

Американецът седна на креслото в кабинета и изпружи дългите си крака. Беше висок и слаб мъж на около шейсет години, гладко избръснат, с малка козя брадичка, която го оприличаваше на карикатура на Чичо Сам. В ъгълчето на устата му висеше угаснала, изпушена до половината пура. Щом седна, той драсна клечка и я запали отново.

— Готвите се за местенето? — отбеляза мъжът, след като се огледа. — Я виж — добави, приковал очи в касата, която вече не бе

скрита от завесата, — нали не си държите книжата тук?

— Защо не?

— Леле майко, в тая измислица! Уж сте били шпионин. Че един янки и с отварачка за консерви ще ѝ види сметката. Ако знаех, че писмата ми ще се ваят в нещо такова, изобщо нямаше да ви пиша; само пълен идиот би го сторил.

— Доста има да се потрудят вашите мошеници с тази касичка — отвърна Фон Борк. — Този метал не го реже никакъв инструмент.

— А ключалката?

— Това е двойна ключалка с комбинация. Знаете ли какво представлява?

— Откъде да знам? — сви рамене американецът.

— За да отворите, е нужно да знаете една дума и няколко цифри — той се изправи и показва двойния обръч около ключалката. — Външният кръг е за буквите, а вътрешният — за цифрите.

— Гледай ти, тарикатска работа.

— Изобщо не е толкова лесно, колкото си мислите. Нагласих го преди цели четири години и какъв, мислите, е шифърът?

— Да не съм врачка!

— Думата е „август“, а цифрите „1914“ — и виждате ли какво стана!

На лицето на американеца се изписаха изненада и възхита.

— Леле какъв мозък! Уцелили сте съвсем точно.

— Да, някои хора бяха в състояние още тогава да предвидят датата. Така и стана и утре сутрин се изнасям.

— Е, май трябва да се погрижите и за мен. Няма да остана сам-самичък в тази проклета страна. Най-много след седмица Джон Бул ще рипне като тигър. По-добре да го гледам отдалеч.

— Но нали сте американски гражданин?

— То и Джек Джеймс беше американски гражданин, пък сега гние в Портланд. На английското ченге не му пука, че си американски гражданин. „Тук важи британският закон“ — казва той. Като отворихме дума за Джек Джеймс, уважаеми, вие май не си пазите много хората.

— Какво искате да кажете? — остро попита Фон Борк.

— Ами нали за вас работят? Ваша работа е да се погрижите да не пропаднат. А ей на, никакъв ви няма да им подадете ръка, като загазят.

Този Джеймс...

— Джеймс сам си беше виновен. Знаете го. Беше прекалено своенравен за тази работа.

— Джеймс беше глупак. А Холис?

— Той беше побъркан.

— Е, вярно, накрая малко се побърка. Не е трудно да се палнеш, когато трябва да се преструваш от сутрин до вечер, пък всеки може да насъска ченгетата по теб. Но при Стайнър...

Фон Борк се сепна, руменото му лице посивя.

— Какво Стайнър?

— Окошариха го, какво! Снощи нахлули в дюкяна му и ей го на, вече е зад решетките в Портсмът заедно с всичките му документи. Вие ще се измъкнете, а той, клетият мошеник, трябва да поеме отговорността и ще е цяло чудо, ако отърве кожата. Та затова искам колкото може по-бързо да се кача на кораба.

Фон Борк беше силен човек, който трудно губеше самообладание, но ясно си личеше, че новината го е разтърсила.

— Но как може да са разкрили Стайнър? — промърмори той. — Това е най-тежкият удар досега.

— Е, сигурно има и друг пробив, защото мисля, че са по петите ми.

— Не може да бъде!

Сто процента. Някакви хора разпитвали хазяйката ми и когато разбрах, реших, че е време да се изпарявам. Но искам да знам как ченгетата ги разбират тия неща? Стайнър е петият човек, когото губите, откакто работя за вас, а ако не се размърдам, знам кой ще е шестият. Как ще го обясните, не ви ли е срам да виждате как хората ви загазват?

Фон Борк целият се зачерви.

— Що за дързост!

— Ако не бях дързък, нямаше да работя за вас, господине. Но ще ви кажа без заобикалки какво си мисля. Чувал съм, че когато един агент си свърши работата, вие, немците, нямате нищо против да се озове някъде, където да не може да си отваря устата.

Фон Борк скочи на крака.

— Нима смееете да намекувате, че сам съм предал агентите си?

— Не бих се заклел, господине, но нейде има някаква примамка или шашма и е ваша работа да я откриете. Но, така или иначе аз повече няма да рискувам. Потеглям към китната Холандия и колкото по-скоро, толкоз по-добре.

Фон Борк беше овладял гнева си.

— Съюзници сме от прекалено дълго, за да се караме точно в навечерието на победата — каза той. — Вие свършихте чудесна работа, излагахте се на големи опасности и аз няма да го забравя. Ако искате, идете в Холандия или елате с нас в Берлин, а отплавайте от Ротердам за Ню Йорк. След една седмица, когато Фон Тирпиц се залови за работа, няма да останат безопасни пътища. Но да си уредим сметките, Алтамон. Дайте ми книгата да я опаковам с останалите неща.

Американецът вдигна пакетчето, но не го подаде.

— А парата? — попита той.

— Моля?

— Паричките. Платата. Петте хилядарки. Нашият човек се запъна в последния момент и се наложи да му бутна още сто долара, за да не останем с пръст в устата. „Нищо не става!“ — викаше, пък след последната стотачка взе, че стана. Общо ми струваше двеста лири, а аз не съм човек, който няма да си вземе парите.

Фон Борк се усмихна язвително.

— Май нямате високо мнение за честността ми — каза той. — Искате парите, преди да сте предали книгата.

— Това са си делови отношения.

— Добре. По вашему да бъде.

Той седна зад масата, надраска чек и го откъсна, но не го подаде на госта си.

— В края на краищата, щом условията са такива, господин Алтамон — каза той, — не виждам причина да ви имам повече вяра, отколкото вие на мен. Разбирате ли? — добави той, като се обърна и погледна американеца през рамо. — Чекът е на масата. Настоявам да проверя какво има в пакета, преди да си вземете парите.

Американецът му го подаде безмълвно. Фон Борк развърза канапа и разгърна двойната обвивка. После се втренчи за миг онемял от изумление в книжката пред себе си. На корицата със златни букви беше отпечатано заглавие „Практически наръчник по пчеларство“. Но

големият шпионин се взира в надписа не повече от миг. В следващия го сграбчиха за гърлото две стоманени ръце и до сгърченото му лице се притисна гъба, напоена с хлороформ.

— Още една чаша, Уотсън? — попита Шерлок Холмс, повдигайки прашната бутилка с токайско. — Да пием за радостната ни среща.

Настанен до масата, набитият шофьор малко припряно протегна чашата си.

— Добро вино, Холмс — кимна той, потвърждавайки наиздравицата.

— Забележително вино, Уотсън. Шумният ни приятел на дивана ме увери, че е от специалната изба на Франц Йосиф в двореца Шонбрун. Би ли отворил прозореца, от хлороформа не можем да усетим докрай вкуса му.

Холмс застана пред отворената каса и започна да вади папка след папка, като ги преглеждаше набързо и ги пъхаше в чантата на Фон Борк. Немецът спеше, похърквайки на дивана, с вързани ръце и крака.

— Не е необходимо да бързаме, Уотсън. Няма кой да ни попречи. Би ли позвънил? В къщата е само Марта, която си изигра безгрешно ролята. Обясних й всичко още щом се захванах... А, Марта, искам да те успокоя, че всичко е наред.

На прага стоеше добродушната старица. Тя се поклони на Холмс с усмивка и хвърли боязлив поглед към дивана.

— Нищо му няма, Марта, жив и здрав е.

— Радвам се да го чуя, господин Холмс. Поне привидно беше добър господар. Вчера ми предложи да замина за Германия с жена му, но това нямаше да улесни плановете ви, нали?

— Така е, Марта. Бях напълно спокоен, като знаех, че си тук. И тази вечер подаде сигнала за действие.

— Заради секретаря, сър, онзи пълен господин от Лондон.

— Знам. Разминахме се с колата му. Но благодарение на отличното ти шофиране, Уотсън, не изпаднахме в положението на пометената от пруската лавина Европа. Още нещо за отбелязване, Марта?

— Стори ми се, че никога няма да си тръгне. Знаех, че не искате да го сварите тук.

— Точно така. Е, наложи се да почакаме половин час на хълма, докато лампата угасне и разберем, че пътят е чист. Можеш да ми докладваш утре, Марта, в хотел „Кларидж“.

— Да, сър.

— Сигурно си се приготвила за тръгване?

— Да, сър. Днес той изпрати седем писма. Записала съм адресите, както обикновено. Получи девет, имам и тях.

— Отлично, Марта! Ще ги прегледам утре. Лека нощ. Тези книжа — продължи той — не са особено важни, защото, разбира се, информацията в тях, отдавна е изпратена на немското правителство. Това тук са оригиналите, които не можеха безопасно да се изнесат от страната.

— Значи от тях няма никаква полза?

— Не бих се осмелил да заявя такова нещо, Уотсън. Най-малко ще покажат на полицията какво е известно и какво не. Всъщност голяма част от тях той получи от мен и не е нужно да добавям, че са съвсем фалшиви. След като наистина се оттегля, с истинска радост ще проследя как някой немски крайцер плава според картите на минните заграждения, получени от мен. Но всъщност Уотсън... — той спря за миг и сложи ръце на раменете на стария си приятел, — ... още не съм те видял на светло. Как ти се отрази времето? Изглеждаш все същият веселяк.

— Чувствам се с двайсет години по-млад, Холмс. Рядко съм бил толкова щастлив, както в мига, когато получих телеграмата, с която ме молеше да намеря кола и да те чакам в Харуич. Но ти, Холмс, почти не си се променил, ако не смятаме ужасната козя брадичка.

— Какви ли жертви не прави човек за родината — подръпна брадичката си Холмс. — Утре ще бъде само лош спомен. Като се подстрижа и направя още няколко повърхностни промени, утре пак ще се появя в „Кларидж“, където бях отседнал, преди да се захвана с тази американска магария... прощавай, Уотсън, май английският ми е сериозно осквернен... с тази американска работа.

— Но нали се оттегли, Холмс? Говореше се, че си се уединил сред пчелите и книгите си в малка ферма в Саут Даунс.

— Точно така, Уотсън. И ето го плода на почивката ми, този *magnum opus* на последните години! — той вдигна томчето от масата и прочете цялото заглавие: — „Практически наръчник по пчеларство с

някои наблюдения върху отлъчването на пчелата майка“. Сам я написах. Ето го плода на нощите, изпълнени с размисъл, и дните на усърдие, през които наблюдавах трудолюбивите насекоми, както някога изучавах престъпния лондонски свят.

— А как отново се захвана за работа?

— О! И аз се чудя. Да беше само външният министър, щях да удържа на натиска, но когато и министър-председателят удостои с присъствието си моята скромна обител... Господинът на дивана беше прекалено ловък, Уотсън, за да го залови полицията. Ненадминат. Нещата вървяха зле, а никой не разбираше защо. Бяха подозирани и дори залавяни разни агенти, но си личеше, че има някакъв мощен таен център. На всяка цена трябваше да бъде разкрит. Подложиха ме на силен натиск, за да се заема с въпроса. Отне ми две години, Уотсън, но не бе лишено от тръпка. Ако ти кажа, че започнах странстванията си в Чикаго, минах през ирландското тайно общество в Бъфало, създадох сериозни неприятности на полицията в Скибърийн, докато привлече вниманието на един от агентите на Фон Борк и той ме препоръча като надежден човек, ще разбереш колко сложни бяха нещата. Тогава господинът ме удостои с доверието си, което не попречи да се объркат повечето му сметки и петима от най-добрите му агенти да попаднат в затвора. Държах ги под око, Уотсън, и ги прибирах, когато узрееха. Е, господине, надявам се, че ви няма нищо.

Последната реплика бе отправена към Фон Борк, който с пъшкане и възклицания слушаше разказа на Холмс. По някое време избухна в яростен поток от ругатни на немски с разкрито от ярост лице. Холмс продължи да прелиства документите, дългите му нервни пръсти разгръщаха папките под проклятията и ругатните на пленника.

— Макар и немелодичен, немският е най-изразителният език — отбеляза той, когато Фон Борк млъкна изтощен. — Я виж ти! — добави, взирайки се в ъгъла на един чертеж, преди да го пхне в чантата. — С това ще пипнем още една птичка. Нямах представа, че ковчежникът е чак такъв негодник, макар отдавна да го държа под око. Мили Боже, господин Фон Борк, ще има за доста неща да отговаряте.

Пленникът с усилие се привдигна от дивана и се втренчи в своя разобличител със странна смесица от изумление и ненавист.

— Ще си разчистя сметките с теб, Алтамон — каза той бавно и отмерено. — Ще ми платиш, дори да посветя живота си на това.

— Все същата песен — каза Холмс. — Колко пъти съм я чувал в миналото! Любимата песен на покойния професор Мориарти. И полковник Себастиан Моран все това повтаряше. Пък аз ей на, жив и здрав съм си и отглеждам пчели в Саут Даунс.

— Проклет да си, вероломен предател! — извика немецът, като напругаше ръце да се освободи от въжетата, а в яростния му поглед се четеше готовност за убийство.

— О, не, нещата не стоят точно така — каза Холмс с усмивка. — Какъвто и да е говорът ми, господин Алтамон от Чикаго изобщо не съществува. Той беше измислица, мит, едно от многото ми превъплъщения. Свърши ми работа и изчезна.

— Кой сте тогава?

— Всъщност няма значение, кой съм, но след като това май наистина ви интересува, бих казал, че не за пръв път се срещам с човек от вашата фамилия. Навремето доста съм работил в Германия и вероятно името ми ви е известно.

— Искам да го науча — каза мрачно прусакът.

— Аз бях причина за раздялата между Ирене Адлер и покойния крал на Бохемия по времето, когато вашият братовчед Хайнрих беше имперски резидент там. Пак аз предотвратих убийството на граф Фон унд зу Графенщайн, големия брат на майка ви, от нихилиста Клопман. И аз...

Фон Борк се надигна изумен.

— Само един човек... — извика той.

— Точно така — каза Холмс.

Фон Борк простена и се отпусна на дивана.

— А повечето сведения идваха чрез вас! — извика той. — Колко ли струват? Какво направих? Съсипан съм безвъзвратно.

— Настина са малко недостоверни — каза Холмс. — Бих препоръчал да се сверят, но няма да имате време за това. Вашият адмирал вероятно ще открие, че новите топове са доста по-големи, отколкото е очаквал, а крайцерите са три пъти по-бързи.

Фон Борк отчаяно се хвана за гърлото.

— Има и още някои дреболии, които постепенно ще излязат наяве. Но вие притежавате едно качество, доста рядко срещано у немците, господин Фон Борк: вие сте спортсмен и няма да запазите лоши чувства към мен, когато осъзнаете, че вие, човекът, надхитрил

толкова много народ, най-сетне сте срещнали някого, който на свой ред да ви надхитри. В края на краищата вие работихте всеотдайно за родината си, аз — за моята. Какво по-естествено от това? Освен това — добави той безжалостно, като сложи ръка върху рамото на съсипания си противник — по-добре да ви сразя аз, отколкото някой по-недостоеен враг. Уотсън, тези книжа са вече готови. Ако ми помогнеш да се справя с пленника, можем веднага да потеглим за Лондон.

Задачата се оказа нелесна, защото Фон Борк беше силен и нямаше какво да губи. Но накрая, като го притиснаха от двете страни, двамата приятели го завлякоха с усилие до градинската алея, по която само преди няколко часа бе крачил с такава горда увереност, приемайки поздравленията на прочутия дипломат. След кратко боричкане пленникът най-сетне се озова, все още с вързани ръце и крака, на свободната седалка на малката кола. До него наместиха скъпоценната му чанта.

— Надявам се, че се чувствате удобно, доколкото обстоятелствата го позволяват — каза Холмс, след като свършиха с настаняването. — Ще позволите ли да запаля цигара и да я сложа в устата ви?

Но всякакви любезности бяха напразни.

— Вероятно разбирате, господин Холмс — каза той, — че ако вашето правителство стои зад вас в тези действия, това означава обявяване на война?

— А за вашето правителство и ей това какво да кажем? — потупа Холмс чантата.

— Вие сте частно лице. Нямате заповед за задържането ми. Всичките ви действия са напълно незаконни и възмутителни.

— Напълно — съгласи се Холмс.

— Да отвлечете немски поданик!

— И да открадна личните му документи.

— Значи разбирате в какво положение сте изпаднали заедно със съучастника си. Ако извикам за помощ, докато минаваме през селото...

— Драги господине, ако направите такава глупост, вероятно ще прибавите към и бездруго разнообразните имена на селските кръчми още едно — „Обесеният прусак“. Англичанинът е търпелив човек, но точно сега няма да е много разумно търпението му да се подлага на изпитание. Не, господин Фон Борк, мирно и тихо ще дойдете с нас до Скотланд ярд, откъдето ще можете да повикате приятеля си барон Фон Херлинг и да проверите дали и при тези обстоятелства той е в състояние да ви осигури запазеното в свитата на посланика място. Уотсън, както вървят нещата, ти вероятно ще поемеш старата си служба и Лондон е пред теб. Ела за малко на терасата, това може да е последният ни разговор на спокойствие.

Двамата приятели побъбриха малко, спомниха си отминалите дни, а пленникът им се гърчеше в напразни опити да се развърже. Когато се обърнаха към колата, Холмс посочи морето, окъпано от лунната светлина, и поклати замислен глава.

— Задава се източен вятър, Уотсън.

— Според мен грешиш, Холмс. Прекалено е топъл.

— Добрият стар Уотсън! Единственото неизменно нещо в непостоянната ни епоха. И все пак се задава източен вятър, какъвто никога досега не е духал над Англия. Ще бъде леден и остър, Уотсън, и ще повали мнозина. Но това е Божият вятър и когато бурята отмине, слънцето ще огрее една по-чиста, по-добра, по-силна земя. Пали, Уотсън, време е да тръгваме. Разполагам с чек за пет хиляди лири, който трябва да се осребри по-скоро, понеже лицето, което го подписва, гори от желание да го анулира.

[1] Наричателно за англичанин, еквивалент на американския Чичо Сам — Б. пр. ↑

ЗАПИСКИТЕ НА ШЕРЛОК ХОЛМС, 1921–197

КРАЛСКИЯТ ДИАМАНТ

Приятно чувство обзе доктор Уотсън, когато отново се озова в разхвърляната стая на първия етаж на улица „Бейкър“, от която бяха започнали толкова много забележителни приключения. Той огледа научните таблици на стената, прогорения от киселини тезгях с химически вещества, облеганата в ъгъла калъф с цигулката, кофата за въглища с тютюнева пепел, отръскана от лула. Накрая погледът му пробяга по свежото усмихнато лице на Били, младия, но много схватлив и тактичен прислужник, нарушил самотата и уединението, съпътстващи мрачната фигура на великия детектив.

— Поне външно нищо не се е променило, Били. Ти също. Надявам се, че и той?

Били хвърли леко загрижен поглед към вратата на спалнята и каза:

— Май спи в момента.

Беше седем часа вечерта на чудесен летен ден, но доктор Уотсън добре познаваше нередовния живот на стария си приятел и изобщо не се изненада.

— Това значи, че е потънал с някакъв случай?

— Да, сър, здравата работи. Дори се притеснявам за здравето му. Става все по-блед и слаб, нищичко не хапва. „Кога ще желаете да вечеряте, господин Холмс?“ — пита го госпожа Хъдсън. А той ѝ отвръща: „В седем и половина вдругиден.“ Знаете как се държи, когато е погълнат от някое разследване.

— Да, Били, знам.

— Следи някого. Вчера излезе, предрешен като работник, който си търси работа. Днес беше бабичка. Дори аз не го познах, пък вече би трябвало да съм му свикнал — Били посочи с усмивка към едно дрипаво чадърче на дивана. — Това е от снаряжението на старицата.

— А защо, Били?

Момчето понижи глас, все едно обсъждаше велики държавни тайни.

— На вас мога да кажа, сър, но да си остане между нас. Става дума за Кралския диамант.

— Какво? Обирът за сто хиляди лири?

— Да, сър. Трябва да бъде намерен. Ей тук, на дивана, седяха самият министър-председател и министърът на вътрешните работи. Господин Холмс беше много любезен с тях. Бързо ги успокои и ги увери, че ще направи всичко възможно. А пък лорд Кантълмиър...

— Охо!

— Да, сър, разбирате какво значи това. Малко е надут, сър, ако ми разрешите да се изразя така. Нямам нищо против министър-председателя и министъра, който изглежда любезен, внимателен човек, но негова светлост нещо не понасям. И господин Холмс, сър. Представете ли си, той не вярва в господин Холмс и е против ангажирането му. Всъщност *иска му се* господин Холмс да се провали.

— И господин Холмс го знае?

— Господин Холмс винаги знае всичко, което може да се узнае.

— Е, надявам се, че няма да се провали и лорд Кантълмиър ще бъде сразен. Но да те питам, Били, какво означава тази завеса пред нишата на прозореца?

— Господин Холмс заръча да я сложат преди три дни. Зад нея крием нещо забавно.

Момъкът пристъпи и дръпна завесата.

Доктор Уотсън не можа да сдържи изуменото си възклицание. Пред очите му беше восъчно копие на стария му приятел, облечено в халата на Холмс, с глава, обърната в полупрофил към прозореца и сведен, сякаш сгушен в креслото, детективът четеше невидима книга. Били вдигна главата и я показва на госта.

— Поставяме я под различни ъгли, за да изглежда по-достоверно. Нямаше да я докосна, ако щората не беше пусната. Но когато е вдигната, се вижда от улицата.

— Веднъж вече използвахме нещо подобно.

— Преди аз да се появя — каза Били. Той вдигна щората на прозореца и погледна към улицата. — Ей оттам ни следят. И сега на прозореца виси един. Вижте.

Уотсън тъкмо пристъпи напред, когато вратата на спалнята се отвори и се появи високият слаб силует на Холмс с бледо и изпито лице, но с обичайната енергична походка и жестове.

Той веднага се спусна към прозореца и свали щората.

— Достатъчно, Били. Излагаш се на смъртна опасност, моето момче, а какво ще правя без теб? Е, Уотсън, радвам се отново да те видя в старата бърлога. Идваш в решаващ момент.

— Вече разбрах.

— Свободен си, Били... Трудно ми е с този момък, Уотсън. Какво право имам да го излагам на опасност?

— Каква опасност, Холмс?

— От внезапна смърт. Тази вечер очаквам да се случи нещо.

— Какво?

— Да ме убият, Уотсън.

— Шегуваш се, Холмс!

— Дори и моето оскъдно чувство за хумор би родило по-добра шегга. Но пък дотогава можем спокойно да си отдъхнем. Алкохолът разрешен ли ти е? Запалката и пурите са на старото си място. Настанни се в твоето любимо кресло. Надявам се, че не си започнал да презираш лулата ми и евтиния ми тютюн. Напоследък го използвам вместо храна.

— А защо не се храниш?

— Понеже при глад умът се изостря докрай. Като лекар, драги Уотсън, не може да не признаеш, че кръвта, която отива за храносмилането, е за сметка на мозъка. А аз, Уотсън, съм само ум и нищо повече. Останалото е само придатък. Затова трябва да се грижа за ума.

— Но каква е тази заплаха, Холмс?

— О, да, в случай че успее, няма да е зле да разполагаш с името и адреса на убиеца. Предай ги на Скотланд ярд заедно с най-добрите ми чувства и прощалната ми благословия. Казва се Силвиус, граф Негрето Силвиус. Пиши, драги, пиши! „Мурсайд гардънс“ № 136. Записа ли?

Тревога пробяга по откритото лице на Уотсън. Той чудесно разбираше на каква опасност се излага Холмс, и беше сигурен, че думите му по-скоро я омаловажават, отколкото преувеличават. Но докторът винаги беше проявявал решителност и доказва, че е на висотата на положението.

— С теб съм, Холмс. През следващите ден-два нямам работа.

— Както виждам, Уотсън, май не си образец за нравственост. Към останалите пороци си прибавил и послъгването. По всичко личи, че си лекар с натоварен график, който всеки час има повиквания.

— Не толкова важни. Но не можеш ли да уредиш този човек да бъде арестуван?

— Да, Уотсън, бих могъл. Точно това го тревожи.

— Защо не го сториш?

— Защото не знам къде е диамантът.

— А, да, Били ми каза, изчезналият Кралски диамант!

— Точно така, големият жълт диамант, шлифован във формата на розетка. Заметнах мрежата и хванах рибите. Но не диаманта. Какво постигнах? Ако *те* влязат зад решетките, светът наистина ще стане по-приятно място. Но не това е целта ми. Искам диаманта.

— Значи граф Силвиус е една от рибите, които си уловил?

— Да, при това не каква да е, а акула. Хапе. Другият е Сам Мъртън, боксьорът. Не е злодей, но е маша в ръцете на графа. Сам не е акула, той е тремава тъпа кротушка. И все пак също се мята в мрежата ми.

— Къде е граф Силвиус?

— Сутринта бях току до него. Виждал си ме като старица, Уотсън. Но днешното ми превъплъщение надмина всички досегашни. Той дори ми подаде чадърчето, което изпуснах. „Ако позволите, мадам“ — наполовина италианец, с онази южняшка изисканост, когато е в настроение, иначе същински дявол при други обстоятелства. Животът е пълен с чудати случки, Уотсън.

— Можело е да се превърне в трагедия.

— Е, да, вероятно можеше.

— Проследих го до работилницата на стария Щраубензее в Майнърис. Той му е измайсторил по поръчка въздушната пушка, която в този миг по всяка вероятност е зад отсрещния прозорец. Видя ли чучелото? Естествено, Били ти го е показал. Хубавата му главица всеки миг може да бъде пронизана от куршум. О, Били, какво има?

Момъкът се бе появил в стаята с визитка на поднос. Холмс й хвърли поглед с вдигнати вежди и развеселено изражение.

— Самият той. Трябва да призная, че ме изненада. Каква дързост, Уотсън. Смелчага. Вероятно си чувал за славата му като ловец на едър дивеч. Наистина, ако повали и мен, това ще е победен

завършек на ловните му подвизи. Появяването му е поредното доказателство за нюха му — усетил е, че съм по петите му.

— Повикай полицията.

— Вероятно ще го сторя. Но не веднага. Би ли надникнал внимателно през прозореца, Уотсън? Виж дали някой не се мотае на улицата.

Уотсън предпазливо вдигна края на щората.

— Да, един здравеняк стои до вратата.

— Това ще да е Сам Мъртън, преданият, но глупавичък Сам. Къде е господинът, Били?

— В преддверието, сър.

— Въведи го, когато позвъня.

— Да, сър.

— Нека влезе независимо дали съм в стаята.

— Да, сър.

Уотсън изчака момчето да затвори вратата и се обърна със сериозно изражение към своя приятел:

— Слушай, Холмс, не мога да допусна това. Имаш си работа с ужасен човек, който не се спира пред нищо. Може да е дошъл, за да те убие.

— Нищо чудно.

— Настоявам да остана с теб.

— Ще пречиш.

— На него ли?

— Не, скъпи приятелю, на мен.

— Но не мога да те оставя.

— Можеш, Уотсън. И ще го сториш, защото винаги си играл по правилата. Сигурен съм, че и този път ще играеш докрай. Този човек е дошъл с някакви свои мотиви, но аз ще използвам присъствието му за своите — Холмс извади бележника си и надраска няколко реда. — Отиди с файтон до Скотланд ярд и предай тази бележка на Йокъл. Върни се с полицаите, които ще дойдат да го арестуват.

— Ще го сторя с радост.

— А дотогава може би времето ще ми стигне, за да разбера къде е камъкът — той позвъни. — Смятам да излезем през спалнята. Вторият изход е извънредно полезен. Предпочитам да наблюдавам

акулата, без тя да ме вижда, и както помниш, за целта разполагам с някои хитрости.

Стаята, в която след няколко минути Били въведе граф Силвиус, бе празна. Прочутият ловец и светски лъв беше едър мургав мъж с орлов нос и забележителни черни мустаци, нависнали над жестоки тънки устни. Беше добре облечен, но диамантената игла за вратовръзка и блестящите пръстени създаваха впечатление за претруфеност. Щом вратата се затвори, той се озърна свирепо и тревожно като човек, който подозира клопка на всяка крачка. После силно се стресна, като видя невъзмутимата глава и яката на халата, които се подаваха от нишата пред прозореца. Отначало лицето му изразяваше само изумление. После в черните му злокобни очи блесна ужасяваща надежда. Огледа се още веднъж, за да провери дали има свидетели, и след това, вдигнал дебелия си бастун, пристъпи на пръсти до безмълвния силует. Точно се беше приготвил за последния скок, когато откъм отворената врата на спалнята прозвуча спокоен и ироничен глас:

— Не го повреждайте, графе, моля ви!

Нападателят залитна, върху сгърченото му лице се изписа изумление. За миг той пак вдигна бастуна си, сякаш смяташе този път да нападне не подобие, а първообраза, но във втренчените сиви очи и подигравателната усмивка имаше нещо, което го накара да отпусне ръка.

— Майсторска изработка — каза Холмс, пристъпвайки към манекена. — Направи го Таверние, французинът. В моделирането на восъчни скулптури го бива не по-малко, отколкото вашия приятел Щраубензее в майсторенето на въздушни пушки.

— Въздушни пушки ли? Какво искате да кажете?

— Оставете шапката и бастуна си на малката масичка. Благодаря. Седнете, ако обичате. Ще бъдете ли така любезен да извадите и револвера си? Е, щом предпочитате, стойте си с него. Идвайте тъкмо навреме, защото страшно ми се искаше да си побъбря с вас.

Графът свъси още повече застрашително надвисналите си вежди.

— Аз също имах желание да разменя няколко думи с вас, Холмс. Затова съм тук. Няма да отрека, че току-що се опитах да ви нападам.

Холмс стъпи оперено с единия крак на края на масичката.

— Досетих се, че през ума ви минава нещо подобно — каза той.
— Но на какво дължа това особено внимание?

— Направихте всичко възможно да ме ядосате. Пращате шпионите си да ме дебнат.

— Шпиони ли? Бога ми, грешите!

— Глупости! Видях ги как ме следят. Не ви стиска да се изправите сам срещу мен, Холмс.

— Може да ви се види дребнаво, граф Силвиус, но ще ви помоля да бъдете така любезен да се обръщате учтиво към мен. Разбирате, че поради естеството на заниманията си общувам отблизо с безчет престъпници, но, ще се съгласите, не бих могъл да търпя подобно пренебрежение.

— Както желаете, *господин* Холмс.

— Отлично! Но ви уверявам, че грешите за моите агенти.

Граф Силвиус се засмя презрително.

— Не само аз ги видях. Вчера беше възрастен работник, днеска — бабичка. Цял ден ме следиха.

— Правите ми комплимент. Веднъж старият барон Даусън каза, че в мое лице правосъдието печели, но сцената губи. А сега и вие давате висока оценка на дребните ми въплъщения!

— Били сте вие... самият вие?

Холмс сви рамене.

— Виждате в ъгъла чадърчето, което тъй любезно ми подадохте, преди да събудя подозренията ви.

— Само да знаех...

— Никога нямаше да видя отново тази скромна обител! Отлично го съзнавах. На всички ни се е случвало да пропускаме възможности, за които после съжаляваме. Но станалото станало, ето че сега сме тук!

Гъстите вежди на графа надвиснаха по-ниско над очите, в които се таеше заплахата.

— Още по-зле. Значи не са били ваши агенти, а самият вие, комедиантът, който си вре носа навсякъде! Признавате, че сте ме следили. Защо?

— Хайде, графе. Вие сте стреляли по лъвовете в Алжир.

— Е и?

— Защо?

— Защо ли? Заради самия лов, заради тръпката, опасността!

— И несъмнено за да отървете земята от една напасть?

— Точно така!

— Такива накратко са и моите причини.

Графът скочи и неволно посегна към револвера в задния си джоб.

— Седнете, сър, седнете си на мястото! Има още една, непосредствена причина. Искam жълтия диамант.

Граф Силвиус се отпусна в креслото със зловна усмивка.

— Ей Богу! — каза той.

— Знаехте, че ви преследвам заради него. И днес всъщност сте дошли, за да разберете какво ми е известно и дали отстраняването ми наистина е належащо. Е, трябва да знаете, че от ваша гледна точка то е абсолютно жизненоважно, защото знам всичко, с изключение на една подробност, която ще науча от вас.

— Така ли? И каква, видите ли, е тази липсваща подробност?

— Къде се намира Кралският диамант?

Графът погледна злобно домакина си.

— Искa ви се да разберете, така ли? А откъде, по дяволите, да знам къде е?

— Знаете и ще ми кажете.

— Така ли?

— Блъфът ви няма да мине, граф Силвиус — очите на Холмс се вторачиха в посетителя, свиха се и засвяткаха, докато заприличаха на стоманени игли. — Виждам ви като на длан. Знам какво става в дълбините на ума ви.

— Значи, разбира се, виждате и къде е диамантът.

Холмс плесна весело и размаха укорително показалец.

— Ето че знаете. Признахте го!

— Нищо не признавам.

— А сега, графе, ако проявите малко здрав разум, можем да се споразумеем. Не пожелаете ли, със сигурност ще пострадате.

Граф Силвиус погледна иронично към тавана.

— И после аз съм бил блъфирал.

Холмс го наблюдаваше съсредоточено като гросмайстор, обмислящ решителен ход. После отвори чекмеджето на масата и извади дебел бележник.

— Знаете ли какво съдържа този бележник?

— Нямам честта.

— Вас.

— Мен ли?

— Да, сър, вас. Целият сте тук — всяка крачка от безчестния ви опасен живот.

— Дявол да ви вземе, Холмс! — извика графът с ярост в очите. — Търпението ми има граници!

— Всичко е тук, графе. Истината за смъртта на старата госпожа Харолд, от която наследихте имението Блаймър, проиграно веднага след това.

— Празни дрънканици!

— И целият живот на госпожица Мини Уоръндър.

— Жалко! Нищо няма да постигнете!

— Това не е всичко, графе. Обирът във влака за Ривиерата на 13 февруари 1892 година. Чекът, подправен същата година за „Креди Лионе“.

— Тук грешите.

— Значи всичко останало е вярно! Хайде, графе, вие сте картоиграч. Знаете, че когато всички козове са у противника, няма смисъл да си губите времето, просто хвърляте картите.

— И какво общо имат тези дрънканици с диаманта, за който говорехте?

— Не бързайте толкова, графе! Оставете ме да стигна до същността на въпроса по моя муден начин. Разполагам с всички тези факти за вината ви. Но преди всичко имам неоспорими доказателства, които уличават вас и вашия бияч за кражбата на Кралския диамант.

— Наистина ли?

— Разполагам с показанията на кочияша, който ви е откарал до Уайтхол, на портиера, който ви е видял близо до витрината, на Айки Сандърс, който е отказал да го нареже. Айки ви издаде и играта свърши.

Вените по челото на графа се издуха. Мургавите му космати ръце се свиваха конвулсивно в усилието да запази самообладание. Опитваше се да говори, но не можеше.

— Това е ръката, на която залагам от самото начало — каза Холмс. — Свалям картите на масата. Но една липсва, поп каро^[1]. Не знам къде е диамантът.

— Никога няма да разберете.

— Никога ли? Хайде, графе, бъдете разумен. Вижте положението си. Ще ви затворят за двайсет години. Сам също. Какво ще спечелите,

ако задържите диаманта? Нищичко. Но ако го върнете... ще потуля престъплението ви. Не ми трябва нито вие, нито Сам. Искam диаманта. Дайте ми го и поне щo ce oтнacя до мен, cтe cвoбoдeн... e, дoкaтo нe извъpшитe нoвo пpeстъплeниe. Aкo пaк кpивнeтe oт пътя, щe ви e зa пocлeднo. Нo тoзи път зaдaчaтa ми e дa cтигнa дo диaмaнтa, вие нe cтe ми нyжeн.

— A aкo oткaжa?

— Тoгaвa, yви, диaмaнтът ми ce изплъзвa, нo вие cтe в ръцeтe ми. Били ce пoяви в oтгoвop нa пoзвънявaнeтo.

— Смятaм, гpaфe, чe e рeднo дa пoкaним нa тoзи paзгoвop и пpиятeля ви Сaм. В кpая нa кpaiщaтa и нeгoвитe интepecи тpябвa дa ce зaщитят. Били, пpeд вxoднaтa вpатa щe видиш eдин дocтa мacивeн и oпaceн гocпoдин. Пoмoли гo дa ce кaчи.

— A aкo нe иcкa дa дoйдe, cър?

— Мирнo и кpoткo, Били. Нямa нyждa дa пpoявявaш гpyбocт. Aкo мy кaжeш, чe гpaф Силвиyс гo вика, тoй нeпpeмeннo щe дoйдe.

— И кaквo cмятaтe дa пpaвитe cегa? — пoпитa гpaфът, щoм Били излeзe.

— Пpeди мaлкo пpи мeн бeшe пpиятeлят ми Yoтcън. Кaзaх мy, чe cъм yлoвил aкyлa и кpoтyшкa, cегa тeгля мpeжaтa, зa дa ги извaдя.

Гpaфът cкoчи c ръкa, cкpитa зaд гърбa. Хoлмc държeшe oръжиeтo, кoeтo лeкo ce пoдaвaшe oт джoбa нa хaлaтa мy.

— Нямa дa yмpeтe в лeглoтo, Хoлмc.

— Чecтo cъм cи гo мислил. Нo кaквo oт тoвa? В кpая нa кpaiщaтa, гpaфe, и вaс cмърттa щe ви зacтигнe пo-cкopo във вepтикaлнo, oткoлкoтo в хoризoнтaлнo пoлoжeниe. Нo тeзи пpeдвиждaния зa бъдeщeтo cа злoкoбни. Зaщo нe ce oтдaдeм нa нacтoящeтo, пълнo c бyйнa paдocт?

Внeзaпeн див плaмък избyхнa в тъмнитe зaплaшитeлни oчи нa изкycния пpeстъпник. Хoлмc cякaш cтaнa пo-виcок, изoпнaт в нaпpeгнaтa гoтoвнocт.

— Нямa cмисъл дa тършyвaтe зa рeвoлвepa, пpиятeлю — кaзa тoй хлaднoкpъвнo. — Oтличнo знaeтe, чe нямa дa ce oсмeлитe дa гo изпoлзвaтe, дoри дa ви дaм вpeмe дa гo извaдитe. Рeвoлвepитe cа oтвpaтитeлнo шумни, гpaфe. Пo-дoбpe дa ce пpидържaмe към въздyшнитe пyшки. O! Стpyвa ми ce, чe дoчyвaм eфирнитe cтъпки нa

уважаемия ви съдружник. Добър ден, господин Мъртън. Голяма скука е на улицата, нали?

Боксьорът, млад здравеняк с тъпа и упорита удължена физиономия, стоеше скован до вратата и се озърташе учуден. Непринудените думи на Холмс го изненадаха и макар смътно да усещаше, че в тях има враждебност, не знаеше как да реагира. Обърна се за помощ към по-проницателния си другар.

— Какъв е номерът, графе? Какво иска този човек? Какво става? — гласът му беше нисък и дрезгав.

Графът сви рамене и Холмс отговори:

— Накратко казано, господин Мъртън, става всичко.

Боксьорът пак се обърна към съучастника си.

— Тоя май си прави майтапи? Никак не ми е смешно.

— Не съм и очаквал — каза Холмс. — А мога да ви обеща, че до края на вечерта ще ви става все по-тъжно. Вижте, граф Силвиус. Аз съм зает човек и нямам време за губене. Влизам в спалнята. Моля, чувствайте се като у дома си в мое отсъствие. Можете да обясните на приятеля си как стоят нещата, без да ви преча. Аз ще посвирия на цигулка, една баркарола^[2] на Хофман. След пет минути ще се върна за окончателния ви отговор. Изборът ви е съвсем ясен, нали? Или вие, или диаманта.

Холмс се оттегли, като пътъом взе цигулката от ъгъла. След няколко секунди проточените натрапчиви звуци долетяха като глухо стенание иззад затворената врата на спалнята.

— И какво става? — попита Мъртън нетърпеливо, когато съучастникът му се обърна към него. — Знае ли за диаманта?

— Знае страшно много. Нищо чудно да знае всичко.

— Мили Боже! — бледото лице на боксьора стана още по-бяло.

— Айки Сандърс ни е издал.

— Знаех си аз. Ако нещо ми се случи, тоя ще има да изпати.

— Но това няма да ни помогне кой знае колко. Трябва да решим какво ще правим.

— Чакай малко — каза боксьорът и хвърли подозрителен поглед към вратата на спалнята. — Ами онзи хитрец? Дали не ни подслушва?

— И какво ще чуе от тази музика?

— Вярно. Но може някой да се крие зад завесата. В тая стая има страшно много завеси.

Докато се оглеждаше, внезапно съзря манекена пред прозореца и застина онемял с протегнатата ръка.

— Спокойно, това е само чучело — каза графът.

— Фалшификат, а? Направо ме уби! Мадам Тюсо не може да се мери с него. Като жив, с халата си и всичко. Ами онези завеси, графе?

— О, остави завесите! Губим време, а не разполагаме с цял век. Може да ни арестува за кражбата на диаманта.

— И още как!

— Но ще ни пусне, само да му кажем къде е плячката.

— Какво! Да му го дадем? Да се простим със сто хиляди?

— Парите или свободата.

Мъртън почеса остриганата си кратуна.

— Той е сам вътре. Да го пречукаме. Ако му светим маслото, няма от какво да се боим.

Графът поклати глава.

— Има оръжие и е нащрек. Пък и да го застреляме, едва ли ще успеем да се измъкнем. Освен това вероятно вече е казал на полицията всичко. Чакай! Какво става?

Чу се глух шум, който сякаш идваше от прозореца. Двамата скочиха, но в стаята цареше тишина. Бяха сами, компания им правеше единствено странното чучело, настанено в креслото.

— Сигурно нещо на улицата — каза Мъртън. — Виж сега, шефе, ти си мозъкът. Все ще измислиш нещо. Като не става със сила, другото ти го можеш.

— Оправял съм се и с по-добри от него — отвърна графът. — Диамантът е тук, в тайния ми джоб. Не мога да рискувам да го изпусна от очи. Довечера може да не е в Англия, да пристигне в Амстердам и в неделя вече да е на четири части. Той не знае нищо за Ван Седар.

— Мислех, че Ван Седар се готви за другата седмица.

— Така беше. Но сега трябва да бягаме със следващия кораб. Единият от нас трябва да се измъкне с диаманта, да иде до улица „Лайм“ и да му каже.

— Но фалшивото дъно не е готово.

— Ще трябва да рискуваме и да го вземем, както е. Нямаме нито миг за губене — и с усещането за опасност, което се превръща в инстинкт за ловеца, той спря и пак погледна напрегнато към прозореца. Явно шумът бе дошъл от улицата. — А Холмс ще го

изиграем съвсем лесно — продължи той. — Повярвай ми, проклетият глупак няма да ни арестува, ако вярва, че може да се добере до диаманта. Ще му го обещаем. Ще го пратим за зелен хайвер и преди да се е усетил, ще бъдем в Холандия.

— Не звучи зле — ухили се Сам Мъртън.

— Ти тръгвай и кажи на холандеца да се размърда. Аз ще се погрижа за тоя мухльо, ще го подведа, че диамантът е в Ливърпул. Дявол да го вземе, това скрибуцане много ме изнервя! Докато разбере, че не е в Ливърпул, диамантът вече ще е на четири части, а ние ще сме волни птички. Ела насам, да не си пред ключалката. Ето го.

— Не разбирам как не те е страх да го носиш.

— А къде може да е на по-сигурно място? Щом ние го откраднахме от Уайтхол, защо някой друг да не го откъдне от моето жилище?

— Дай да го видя.

Граф Силвиус хвърли не особено ласкав поглед към съучастника си и не обърна внимание на мръсната ръка, протегната към него.

— Какво, да не си мислиш, че ще го грабна? Стига толкова, шефе, омръзнаха ми приумиците ти.

— Хайде, Сам, не се засягай. Не можем да си позволим да се караме. Ела до прозореца, ако искаш да го видиш в целия му блясък. Подръж го срещу светлината! Така!

— Благодаря!

С един скок Холмс скочи от креслото на манекена и сграбчи скъпоценния камък. Държеше го в едната ръка, а в другата беше насочил револвер към главата на графа. Двамата злодеи се дръпнаха напълно изумени. Преди да се опомнят, Холмс натисна кончето на електрическия звънец.

— Без насилие, господа, без насилие, ако обичате! Няма смисъл да трошим мебелите! Не може да не разбирате, че сте в безизходица. Долу чака полицията.

Объркването на графа бе по-силно от яростта и страха.

— Но как, по дяволите...?

— Нищо чудно, че се изненадвате. Не знаете, че в спалнята ми има втора врата, която води към нишата зад тази завеса. Май ме чухте, когато замених манекена, но късметът беше на моя страна. Той ми даде

възможност да подслушам крайно интересния ви разговор, който щеше да е съвсем скучен, ако знаехте за моето присъствие.

Графът направи жест, който изразяваше примирение.

— Победихте ни, Холмс. Мисля, че сте самият дявол.

— Е, при всяко положение не съм далеч от него — отвърна Холмс с любезна усмивка.

Мудният ум на Сам Мъртън постепенно осъзнаваше положението. Щом чу тропота откъм стълбището, той най-сетне наруши мълчанието.

— Шпионирал ни е, така ли? — възкликна той. — Ами проклетото скрибуцане? Ами че то още се чува.

— Така е — отвърна Холмс. — Напълно сте прав! Нека си свири. Тези модерни грамофони са забележително откритие.

Полицайте нахлуха, щракнаха белезниците и престъпниците бяха отведени до каретата, която чакаше отвън. Уотсън поостана, за да поздрави Холмс за поредното листче в лавровия му венец. Но разговорът им бе прекъснат от невъзмутимия Били с поднос, на който имаше визитка.

— Лорд Кантълмиър, сър.

— Покани го, Били. Видният пер, който действа от името на най-височайши среди — каза Холмс. — Чудесен и самоотвержен мъж, но малко старомоден. Защо не го накараме да се поотпусне? Дали да си позволим една дребна волност? Сигурно не знае нищо за случилото се.

Вратата се отвори и влезе висок човек със строго продълговато лице с остри черти и средновикториански бакенбарди, които не съответстваха на отпуснатите рамене и вялата му походка. Холмс пристъпи към него любезно, но лордът, макар да подаде ръка, почти не отговори на ръкостискането.

— Добре дошли, лорд Кантълмиър. Малко е мразовито за това време на годината, но вътре е доста топло. Ще позволите ли да взема палтото ви?

— Не, благодаря, няма да го свалям.

Холмс настоятелно го хвана за ръкава.

— Моля, нека ви помогна! Приятелят ми доктор Уотсън ще ви увери, че промените в температурата са много опасни.

Негова светлост освободи ръката си малко нервно.

— Чувствам се съвсем удобно, сър. Няма нужда да оставам. Просто наминах, за да разбера как върви работата, с която така лекомислено се захванахте.

— Трудно, много трудно.

— Опасявах се, че така ще стане.

В думите и поведението на възрастния придворен имаше явен сарказъм.

— На всички ни се случва един ден да се сблъскаме с нещо, което не е по силите ни, господин Холмс, но това поне ни лекува от самодоволството.

— Да, сър, доста съм озадачен.

— Несъмнено.

— Особено по един въпрос. Може би ще ми помогнете?

— Твърде късно ме молите за съвет. Мислех, че методите ви са чудодейни. И все пак с готовност ще ви помогна.

— Разбирате ли, лорд Кантълмиър, имаме всички доказателства, за да осъдим тези, които са извършили кражбата.

— Когато ги заловите.

— Точно така. Но въпросът е как да постъпим с онзи, у когото камъкът се е озовал в крайна сметка?

— Не избързвате ли?

— Добре е да сме готови. Какво според вас би представлявало неоспоримо доказателство за вината на този човек?

— Фактът, че диамантът е у него.

— И бихте го арестували заради това?

— Без колебание.

Холмс рядко се смееше, но сега старият му приятел доктор Уотсън забеляза на лицето му усмивка.

— В такъв случай, драги сър, на мен се пада неприятното задължение да препоръчам да ви арестуват.

Лорд Кантълмиър изглеждаше много ядосан. Бледите му бузи се зачервиха трескаво.

— Твърде много си позволявате, господин Холмс. Не си спомням да ми се е случвало нещо подобно през петдесетте години, откакто служа на държавата. Аз съм зает човек, занимавам се с важни дела и нямам нито време, нито склонност за подобни глупави шеги. Честно казано, нито за миг не съм вярвал в способностите ви и винаги съм

смятал, че полицията би се справила много по-добре. Поведението ви потвърждава заключенията ми. Позволете, сър, да ви пожелая приятна вечер.

Докато го слушаше, Холмс бавно се бе придвижил и вече препречваше пътя на лорда към вратата.

— Един момент, сър — каза той. — Да се измъкнете с диаманта, би било много по-сериозно провинение, отколкото просто да го намерим у вас.

— Господине, това е недопустимо! Позволете ми да изляза.

— Бръкнете в десния джоб на палтото си.

— Какво искате да кажете?

— Хайде, хайде.

След миг изуменият пер стоеше ококорен и заекващ с големия жълтеникав диамант в треперещата си длан.

— Но какво... Какво означава това, господин Холмс?

— Лоша работа, лорд Кантълмиър, лоша работа! — извика Холмс. — Старият ми приятел познава моя навик да си правя шеги с хората. Знае също така, че трудно устоявам на изкушението да драматизирам. Признавам, че наистина отидох твърде далеч, позволих си да пусна диаманта в джоба ви, когато влязохте.

Възрастният пер гледаше втренчено ту диаманта, ту усмихнатото лице на детектива.

— Сър, аз съм слисан. Но... това наистина е Кралският диамант. Господин Холмс, оказахте ни неоценима услуга. Както сам признавате, може чувството ви за хумор да е малко странно и да го проявявате съвсем не навреме, но оттеглям всичките си съмнения в изумителните ви професионални способности. Но как...

— Случаят е приключен едва наполовина, подробностите ще научите накрая. Не се съмнявам, лорд Кантълмиър, че удоволствието да съобщите за успешната развързка на определени високопоставени особи до известна степен ще овъзмезди шегата ми. Били, изпрати негова светлост и кажи на госпожа Хъдсън, че ще се радвам, ако колкото може по-бързо поднесе вечеря за двама.

[1] Непреводима игра на думи: в буквален превод „крал на диамантите“ („King of Diamonds“) — Б.пр. ↑

[2] Венецианска гондолиерска песен — Б.пр. ↑

ЗАГАДКАТА НА МОСТА ТОР

Нейде в трезора на банка „Кокс и ко“ на „Чаринг крос“ лежи износен и олющен от пътуванията куфар с моето име на капака — Джон Х. Уотсън, доктор по медицина, запасен офицер от Индийската армия. Почти всички документи, с които е препълнен, са записки за необикновените загадки, които господин Шерлок Холмс разследваше в продължение на дълги години. Някои, при това не най-безинтересните, завършиха с неуспех и няма смисъл да се разказват, тъй като не се е стигнало до изясняване. Една нерешена загадка може да събуди интереса на някой студент, но едва ли ще привлече обикновения читател. Сред тези незавършени разкази е и историята на господин Джеймс Филмор, който се върнал у дома, за да си вземе чадъра, и изчезнал без следа. Не по-малко странен е случаят с катера „Алисия“, който в едно пролетно утро се изгубил в мъглата и никой не знае какво е станало с него и с екипажа му. Третият случай, който си струва да се спомене, е загадката с Изадор Персано, известния журналист и дуелист, който беше намерен съвсем обезумял, а в кибритена кутия пред него имаше необикновен червей, непознат на науката. Освен тези неразгадани случаи има няколко, в които са замесени семейни тайни, и възможността за оповестяването им би хвърлила в ужас редица високопоставени фамилии. Не е необходимо да уточнявам, че подобно нарушаване на поверителността е немислимо и тези записки ще бъдат отделени и унищожени веднага щом приятелят ми намери време да се заеме с това. Остават множество повече или по-малко интересни случаи, които вече щях да съм подготвил за печат, ако не се опасявах, че подобно изобилие от разкази може да се отрази на доброто име на човека, на когото отдавам най-голямата си почит. В някои от тези случаи участвах и аз и мога да говоря като свидетел, а в други или отсъствах, или ролята ми е незначителна и те могат да бъдат разказани само в трето лице. Историята, която следва, е почерпана от личния ми опит.

Беше ветровито октомврийско утро и докато се обличах, забелязах как отлитат последните листа от самотния чинар в двора зад

къщата. Слязох да закуся, очаквайки да заваря приятеля си мрачен и потиснат, защото подобно на всички велики творци той лесно се влияеше от времето. Ала напротив — той вече почти бе приключил със закуската, настроението му бе особено ведро и радостно, с онази малко зловеща бодрост, характерна за най-дейните му мигове.

— Заел си се с някакъв случай ли, Холмс?

— Способността да се правят умозаклучения сигурно е заразна, Уотсън — отвърна той. — Ето и ти разкри тайната ми. Да, заел съм се със случай. След цял месец, пълен с банални дреболии и бездействие, колелото пак се завъртя.

— Ще ми разкажеш ли?

— Няма много за разказване, но може да поговорим, след като изядеш двете твърдо сварени яйца, които е благоволила да ни приготви новата готвачка. Вероятно състоянието им не е без връзка с броя на „Фамили хералд“, който зърнах вчера на масичката в коридора. Дори и дреболия като варенето на яйца изисква ясна представа за хода на времето, която не се съвместява с четенето на любовните истории, които се печатат в това прекрасно списание.

След петнайсет минути масата вече бе разчистена и ние седяхме един срещу друг. Той извади от джоба си писмо.

— Вероятно си чувал за Нийл Гибсън, краля на златото?

— Имаш предвид американския сенатор?

— Наистина, навремето е бил сенатор в един от западните щати, но е по-известен като най-големия собственик на златни мини в света.

— Чувал съм за него. Струва ме се, че е живял и в Англия. Името му ми е много познато.

— Да, преди около пет години е купил голямо имение в Хампшир. Може би вече си чул за трагичната кончина на жена му?

— Да, разбира се. Сега си спомних. Ето защо името му звучи познато. Но не знам никакви подробности.

Холмс махна към куп документи на един стол.

— Не предполагам, че ще се занимавам със случая, иначе вече щях да съм приготвил извадките от вестниците — каза той. — Истината е, че загадката, макар и изключително сензационна, на пръв поглед не изглежда сложна. Интересната индивидуалност на обвиняемата не омаловажава пределно ясните доказателства. Така поне са сметнали при следствието и предварителното дело. Делото е

предадено в съда в Уинчестър. Опасявам се, че това е неблагодарна работа. Мога да установя фактите, Уотсън, но не мога да ги променя. Ако не се появи нещо съвсем ново и неочаквано, не виждам на какво може да се надява клиентът ми.

— Клиентът ти ли?

— О, забравих, че не съм ти казал. Май придобивам твоя любим навик, Уотсън, да разказвам историята отзад напред. Най-добре първо прочети това.

Писмото, което ми подаде, написано с ясен и уверен почерк, гласеше:

Хотел „Кларидж“
3 октомври

Драги господин Холмс,

Не мога да гледам как най-прекрасната жена, сътворена от Бога, върви към смъртта, без да направя всичко възможно, за да я спася. Не мога да обясня обстоятелствата, дори не се и опитвам, но съм абсолютно убеден, че госпожица Дънбар е невинна. Фактите, разбира се, са Ви известни, вече всички ги знаят, за това се говори в цяла Англия. И не се чу нито един глас в нейна защита! Точно тази проклета неправда ме подлудява. Тази жена не би могла да убие и муха. Ще Ви посетя в единайсет часа утре предобед, за да разбера дали няма да успеете да хвърлите светлина в мрака. Може би разполагам с някаква следа, без да подозирам. Но, така или иначе, всичко, което знам, което притежавам, което представлявам, е на Ваше разположение, стига да я спасите. Моля, впрегнете всичките си способности за разрешаването на този случай.

С уважение
Дж. Нийл Гибсън

— Сега вече знаеш — каза Шерлок Холмс, като изтръска пепелта от лулата, изпушена след закуска, и бавно започна да я пълни отново.
— Това е господинът, когото очаквам. Едва ли имаш време да се

справиш с всичките тези книжа, затова ще ти разкажа историята накратко, та да си наясно какво предприемам. Този човек е най-великата финансова сила в света, а освен това, доколкото разбрах, има буен и труден нрав. За жена му, жертвата в тази трагедия, знам само, че не е била в първа младост, докато за обучението на двете деца се е грижела изключително привлекателна гувернантка. Това са действащите лица, а мястото на действието е огромната стара къща, имение с богато минало. Сега за трагедията. Съпругата била открита късно вечерта да лежи на около километър от къщата облечена във вечерната си рокля, с шал на раменете и куршум в главата. До нея не е намерено оръжие, няма и следи. Отбележи, Уотсън — никакво оръжие! Изглежда, престъплението е било извършено късно вечерта, тялото е било открито от лесничея към единайсет часа и е било огледано от полицаите и лекаря, преди да го пренесат в къщата. Прекалено сбито ли разказвам, или всичко ти е ясно?

— Съвсем ясно. Но защо подозират гувернантката?

— Първо, има няколко преки улики. Най-долу в гардероба ѝ намерили револвер със същия калибър, при това от него бил изстрелян един куршум — погледът на Холмс застина и той повтори насечено: — Най-долу в гардероба ѝ.

После приятелят ми потъна в мълчание и аз не посмях да го прекъсна, защото виждах, че мислите му устремно текат в някаква посока. Неочаквано той се сепна и пак се оживи:

— Да, Уотсън, намерили са го. Крайно уличаващо, нали? Такова е и заключението на следствието. Освен това убитата държала бележка, подписана от гувернантката, в която обвиняемата ѝ определяла среща на същото това място. Какво ще кажеш за това? И накрая, има мотив. Сенаторът Гибсън е привлекателен мъж. В случай че жена му умре, кой ще заеме мястото ѝ, ако не младата дама, която според всички вече се радва на настойчивото внимание на работодателя си? Любов, богатство, власт — всичко това поставено в зависимост от живота на една жена на средна възраст. Грозна работа, Уотсън, много грозна!

— Да, Холмс, така е.

— Освен това няма алиби. Напротив, признала е, че по същото време е ходила до моста Тор, до местопрестъплението. Не е могла да го отрече, тъй като я е видял един селянин, минаващ оттам.

— Това наистина изглежда уличаващо.

— И все пак, Уотсън, и все пак! По този широк каменен мост с парапет пътят минава над най-тясното място на дълго и дълбоко тръстиково езеро. Викат му езерото Тор. Мъртвата жена е намерена в подножието на моста. Това са основните факти. Но ако не се лъжа, клиентът ни е подранил доста и вече е тук.

Били отвори вратата, но не името, което той обяви, очаквахме. Никой от нас не познаваше господин Марлоу Бейтс. Влезе кльощав и нервен мъж с уплашени очи и спазматични колебливи жестове. Професионално прецених, че човекът е на ръба на нервен срив.

— Виждате ми се развълнуван, господин Бейтс — каза Холмс. — Заповядайте, седнете. Опасявам се, че не мога да ви отделя много време, понеже имам среща в единайсет часа.

— Знам — прошепна посетителят и продължи с кратки изречения, сякаш не му стигаше дъх. — Чакате господин Гибсън. Аз работя за него. Управител съм на имението му. Господин Холмс, той е злодей... той е дяволско изчадие.

— Силни думи, господин Бейтс.

— Няма как иначе, господин Холмс, защото имам съвсем малко време. За нищо на света не искам той да ме завари тук. А ще дойде всеки момент. Но нямаше как да дойда по-рано. Едва тази сутрин разбрах от секретарката му госпожа Фъргюсън за срещата му с вас.

— Значи вие сте неговият управител?

— Връчих му предупреждението си за напускане. След две седмици ще се отърва от тази робия. Тежко е да се общува с този човек, господин Холмс, тежко във всяко отношение. С публичната благотворителност той прикрива тайните си грехове. Но главната му жертва беше съпругата му. Отнасяше се с нея жестоко, да, сър, много жестоко. Не знам как я е сполетяла смъртта, но можете да ми вярвате, че бе превърнал живота ѝ в ад. Сигурно знаете, че тя беше родена в тропиците, в Бразилия?

— Не, не ми бе известен този факт.

— И потеклото, и характерът ѝ бяха пламенни. Дете на слънцето и страстта. Обичаше го така, както могат да обичат само тези жени, но когато красотата ѝ повехна, а съм чувал, че е била голяма красавица, нищо вече не го задържаше при нея. Всички я харесвахме, съчувствахме ѝ и го мразехме за жестокостта му към нея. Но той е

коварен, на пръв поглед внушава доверие. Само това исках да ви кажа. Не приемайте този човек за чиста монета. Зад маската му се крие нещо друго. Сега ще вървя. Не, не ме задържайте. Той ще дойде всеки момент.

И след като уплашено хвърли поглед към часовника си, странният ни посетител буквално изхвърча през вратата и изчезна.

— Гледай ти! — каза Холмс след кратко мълчание. — Май господин Гибсън има много верни служители. Но предупреждението е полезно и сега ни остава само да изчакаме да се появи самият той.

Точно в уречения час чухме тропот по стълбите и прочутият милионер влезе в стаята. Щом го погледнах, разбрах не само страховете и неприязънта на неговия управител, но и проклятията, които му отправяха толкова много негови конкуренти в бизнеса. Ако бях скулптор, който иска да извае олицетворение на преуспелия бизнесмен, човека със стоманени нерви и гъвкав ум, щях да избира за модел господин Нийл Гибсън. Високата му ръбеста фигура подсказваше алчност и хищност. Приличаше на Ейбрахам Линкълн, който вместо на високи идеали се е отдал на постигането на низки цели. Лицето му бе като изсечено от гранит, твърдо, сурово, безмилостно, прорязано от дълбоки бръчки, следи от безчет критични ситуации. Студени сиви очи, които гледаха проникателно под гъстите вежди, внимателно ни обхождаха. Той се поклони небрежно, когато Холмс спомена името ми, после с властен жест придърпа стола си към приятеля ми и се настани така, че кокалестите му колене почти го докосваха.

— Искам веднага да ви кажа, господин Холмс — започна той, — че за този случай няма да пожала никакви пари. Ако така по-добре ще видите истината, можете да си светите с тях. Тази жена е невинна, това трябва да се докаже и на вас се пада да го сторите. Само кажете цената си!

— Таксата за професионалните ми услуги е постоянна — каза безучастно Холмс. — Не я променям освен в случаите, когато изобщо не вземам такса.

— Дори парите да нямат значение за вас, помислете за славата. Ако разнищите тази загадка, ще се превърнете в център на вниманието във всички вестници в Англия и Америка. Два континента ще говорят за вас.

— Благодаря, господин Гибсън, не мисля, че имам нужда да ставам център на вниманието. Може би ще се изненадате да го чуετε, но предпочитам да работя анонимно и ме привлича самата загадка. Но така си губим времето. Да пристъпим към фактите.

— Ще намерите повечето основни факти във вестникарските репортажи. Не се сещам какво да добавя. Но ако искате нещо да си изясните, тук съм, за да ви помогна.

— Всъщност има нещичко, което искам да ви питам.

— Какво?

— Какви точно са отношенията ви с госпожица Дънбар?

Кралят на златото се сепна силно и се понадигна от стола си.

После си върна непоклатимото спокойствие.

— Вероятно имате право, може би дори сте длъжен да ми зададете подобен въпрос, господин Холмс.

— Да речем, че е така — каза Холмс.

— Тогава мога да ви уверя, че отношенията ни винаги и изцяло са били на работодател и млада дама, с която той не е разговарял и дори не я е виждал освен в присъствието на децата.

Холмс стана.

— Аз съм доста зает човек, господин Гибсън — каза той, — и нямам време и желание за празни приказки. Приятен ден.

Гостът ни също бе станал и масивното му отпуснато тяло се извисяваше над Холмс. Под рунтавите вежди очите му блестяха гневно, а по бледите му страни се разля червенина.

— Какво, по дяволите, искате да кажете, господин Холмс? Отказвате ли се от моя случай?

— Е, господин Гибсън, поне се отказвам от вашето съдействие. Мисля, че се изразих ясно.

— Съвсем ясно, но какво се крие зад това? Искате да вдигна цената, страхувате се да се заемете със случая или нещо друго? Имам право да получа открит отговор.

— Да, може би имате — каза Холмс — и ще ви го дам. Първо, този случай е достатъчно заплетен и без допълнителните усложнения, които биха причинили неверните сведения.

— Тоест аз лъжа, така ли?

— Опитвах се да го изразя колкото може по-деликатно, но ако държите на думата, няма да ви противореча.

Скочих от стола, защото с почти дяволско изражение милионерът бе вдигнал дясната си ръка свита в юмрук. Холмс се позасмя и посегна към лулата си.

— Недейте да вдигате шум, господин Гибсън. Забелязал съм, че след закуска и най-незначителният спор изглежда неразрешим. Предполагам, че за вас ще е особено полезно да се поразходите на чист въздух и да размислите на спокойствие.

С известно усилие кралят на златото овладя гнева си. Можех само да му се възхищавам, защото с върховно самообладание за миг той замени огнения гняв с хладно и презрително безразличие.

— Е, вие избирате. Сигурно си разбирате от работата. Не мога да ви накарам против волята ви да се заемете със случая. Тази сутрин не постъпихте по най-добрия начин за себе си, господин Холмс, сломявал съм и по-силни от вас. Досега няма човек, който да ми се е възпротивил и да се е измъкнал безнаказано.

— Чувал съм тези думи от немалко хора, пък ей ме на — усмихна се Холмс. — Приятен ден, господин Гибсън. Още много имате да учите.

Посетителят си тръгна ядосан, но Холмс продължи да пуши в невъзмутимо мълчание с отнесен поглед, втренчен в тавана.

— Някакви идеи, Уотсън? — попита накрая.

— Трябва да призная, Холмс, че това е човек, който би помел всяка пречка на пътя си, а като си спомня, че жена му вероятно е била такава пречка, която не е понасял, както недвусмислено ни каза Бейтс, струва ми се, че...

— Точно така. На мен също.

— Но какви са били отношенията му с гувернантката и как разбра за тях?

— Блъф, Уотсън, чист блъф! Щом сравних страстния, лишен от условности и съвсем не делови тон на писмото и съдържаността в поведението и външния вид, ми стана пределно ясно, че в този човек се таи чувство по-скоро към обвиняемата, отколкото към жертвата. Ако искаме да стигнем до истината, трябва да разберем какви са били отношенията между тези трима души. Видях как невъзмутимо реагира на пряката атака. После блъфирах, като се опитах да създам впечатление, че съм напълно сигурен, докато всъщност имах само подозрения.

— Може би ще се върне?

— Със сигурност ще се върне. Трябва да се върне. Не може да остави нещата така. Я, не се ли звъни? Ето, чуват се стъпките му. Е, господин Гибсън. Тъкмо казвах на доктор Уотсън, че се позабавихте.

Кралят на златото се върна много по-смирен, отколкото си бе тръгнал. Сърдитият поглед още издаваше наранено самолюбие, но здравият разум му бе подсказал, че ако иска да постигне целта си, трябва да отстъпи.

Обмислих нещата, господин Холмс. Май малко прибързах и приех думите ви погрешно. Имате пълно право да се опитвате да стигнете до фактите, каквито и да са, настойчивостта ви говори само във ваша полза. Но ви уверявам, че отношенията ми с госпожица Дънбар нямат никаква връзка със случая.

— Не мислите ли, че е моя работа да преценя това?

— Да, може би. Приличате на хирург, който иска да разполага с всички симптоми, преди да постави диагноза.

— Точно така. Уместно сравнение. И само пациент, който иска да измами лекаря си, би скрил истинските си оплаквания.

— Може и така да е, но ще признаете, господин Холмс, че повечето мъже биха се постреснали, ако ги питат направо какви са отношенията им с една жена, към която наистина изпитват сериозни чувства. Сигурно повечето хора имат тайно кътче в душата си, където не допускат натрапници. А вие направо нахълтахте в него. Но целта ви оправдава, тъй като аз се опитвам да я спася. Е, вече няма скрито-покрито, можете да питате каквото пожелаете. Какво искате да знаете?

— Истината.

Кралят на златото помълча малко, сякаш подреждаше мислите си. Унилото му набраздено от бръчки лице стана още по-тъжно и мрачно.

— Тя може да се изрази съвсем кратко, господин Холмс — каза накрая той. — Някои неща се изричат болезнено и трудно, затова няма да задълбавам повече, отколкото е нужно. Запознах се с жена си, докато търсех злато в Бразилия. Мария Пинто, дъщеря на държавен служител в Манаос, беше много красива. Тогава бях млад и с пламенно сърце, но дори сега, като се обърна назад хладнокръвно и трезво, не мога да не призная, че красотата ѝ бе рядка и изключителна. Освен това беше забележителна личност, страстна, всеотдайна, пламенна,

неуравновесена, съвсем различна от американките, които познавах. С две думи, влюбих се в нея и се оженихме. Едва когато чувството попремина — а това стана след години, — осъзнах, че нямаме нищо общо помежду си, абсолютно нищо. Любовта ми угасна. Може би щеше да е по-леко, ако и нейната бе преминала. Но нали знаете колко странни са жените! Каквото и да правех, нищо не можеше да я отвърне от мен. Ако съм бил груб с нея, дори жесток, както твърдят някои, то е, защото знаех, че успея ли да убия любовта ѝ или да я превърна в омраза, и за двамата ни ще е по-леко. Но нищо не можеше да я промени. И в английските гори тя ме обожаваше все така пламенно, както преди двайсет години по бреговете на Амазонка. Каквото и да сторех, бе ми неизменно предана. И тогава се появи госпожица Дънбар. Дойде в отговор на обява и стана гувернантка на двете ни деца. Вероятно сте виждали снимката ѝ във вестниците. Всички твърдят, че и тя е много красива жена. Не съм светец и ще ви призная, че не можех да живея под един покрив с такава жена, да я виждам всеки ден и да остана безстрастен. Вините ли ме, господин Холмс?

— Не ви виня за чувствата. Бих ви упрекнал, ако сте ги изразили, тъй като младата дама в известен смисъл е била под вашата опека.

— Може би — каза милионерът, макар че за миг порицанието върна гневния блясък в очите му. — Не се правя на по-праведен, отколкото съм. Цял живот съм получавал това, което искам, а нищо не съм искал повече от любовта на тази жена. Казах ѝ го.

— Значи така?

Когато се ядосаше, Холмс изглеждаше страшно.

— Казах ѝ, че ако мога да се ожения за нея, бих го сторил, но че не е във властта ми. Казах ѝ, че парите нямат значение и че ще сторя всичко, за да я направя щастлива.

— Много щедро, няма що — усмихна се Холмс.

— Вижте, господин Холмс, дойдох, за да говорим за доказателства, не за етика. Не ми е нужна критиката ви.

— Фактът, че изобщо се заемам с вашия случай, се дължи единствено на младата дама — каза сурово Холмс. — Не знам дали всъщност това, в което я обвиняват, е по-лошо от онова, което вие сте си позволили, от опита ви да погубите една беззащитна девойка, която е живеела в дома ви. Някой от вас, богаташите, трябва все пак да

разбере, че светът не може да бъде подкупен да прощава престъпленията ви.

За мое учудване кралят на златото прие спокойно порицанието.

— Сега и аз мисля по същия начин. Слава Богу, че нещата не се развиха, както ми се искаше. Тя не искаше и да чуе за онова, което ѝ предлагаш, и настояваше веднага да напусне дома ми.

— Защо не го стори?

— Първо, защото помагаше на свои близки и не можеше с лека ръка да ги изостави, като жертва препитанието си. Когато ѝ се заклех, че никога повече няма да я безпокоя, тя склони да остане. Но имаше и друга причина. Тя съзнаваше какво влияние има над мен, най-силното от всички. Искаше да го използва за добро.

— Как?

— Имаше представа, какви са сделките ми. Работата ми е мащабна, господин Холмс, далеч по-мащабна, отколкото може да си представи обикновеният човек. И не става дума само за хора. От делата ми зависят общности, градове, цели народи. Бизнесът е жестока игра и слабите се провалят. Аз играех с цената на всичко. Нито за миг не се оплаквах, не ме беше грижа, ако някой друг хленчеше. Но тя виждаше нещата по друг начин. Сигурно беше права. Беше убедена, че богатството на един човек, което далеч надхвърля нуждите му, не бива да се гради върху разорението на десет хиляди клетници, останали без пукнат грош. Така мислеше тя, струва ми се, че отвъд парите виждаше нещо по-трайно. Разбра, че се вслушвам в думите ѝ, и вярваше, че служи на хората, като влияе върху постъпките ми. Затова остана... и после се случи всичко това.

— Можете ли да хвърлите някаква светлина върху трагедията?

Кралят на златото помълча минута-две, стиснал лице с шепи, потънал в дълбок размисъл.

— Всички улики сочат вината ѝ. Не мога да го отрека. Пък и мъжът трудно може да разбере какво става в главата на една жена. Отначало бях толкова стреснат и поразен, че бях готов да предположа, че тя се е поддала на някакъв импулс, съвсем чужд на истинската ѝ природа. Хрумна ми едно обяснение, което ще споделя с вас, господин Холмс, независимо дали ще ви се стори ценно. Несъмнено жена ми беше крайно ревнива. Съществува ревност на душата, която може да е не по-малко неистова от физическата ревност, и макар да нямаше

основание — и според мен го разбираше, — тя знаеше, че английската девойка упражнява върху ума и действията ми влияние, каквото тя никога не бе имала. Това, че използваше влиянието си за добро, не беше оправдание за нея. Тя изпитваше дива омраза, а в жилите ѝ течеше огнена кръв. Може да е замисляла да убие госпожица Дънбар или да я заплаши с оръжие, за да я сепне и тя да напусне. Сборнчкали са се, револверът се е отклонил и е прострелял тази, която го е държала.

— Тази възможност вече ми хрумна — каза Холмс. — Всъщност това е единствената алтернатива на предумишленото убийство.

— Но тя напълно го отрича.

— Това обаче може нищо да не означава, нали? Разбираемо е жена, попаднала в толкова ужасно положение, да изтича вкъщи, като в объркването си продължи да стиска револвера. Може дори да го хвърли сред дрехите, без да съзнава какво прави, а когато го открият, да се опита да се измъкне, като отрича всичко, понеже не може да предложи никакво обяснение. Кой може да възрази на такова предположение?

— Самата госпожица Дънбар.

— Е, може би.

Холмс си погледна часовника.

— Убеден съм, че до обед можем да вземем нужните разрешения и да стигнем в Уинчестър с вечерния влак. След като поговоря с младата дама, вероятно ще ви бъда по-полезен, макар да не мога да обещаая, че заключенията ми непременно ще са каквито желаете.

Имаше известно забавяне в издаването на пропуск и вместо да стигнем в Уинчестър същия ден, се отправихме към Тор плейс, хампширското имение на господин Нийл Гибсън. Самият той не дойде с нас, но ни даде адреса на сержант Ковънтри, местния полицай, който пръв беше разследвал случая. Той се оказа висок и слаб много блед мъж със сдържано и потайно поведение, което навяваше на мисълта, че знае или подозира много повече, отколкото дръзва да каже. Освен това имаше навика внезапно да снижава гласа си до шепот, сякаш е попаднал на нещо изключително важно, макар и информацията да е общоизвестна. Извън тези чудатости скоро стана ясно, че е свестен и почтен човек, прекалено горд, за да признае, че е в задънена улица и би приветствал всякаква помощ.

— Поне ви предпочитам пред Скотланд ярд, господин Холмс — каза той. — Щом оттам се намесят в някое разследване, местните полицаи са лишени от всякакви заслуги при успех, а в случай на провал всички тях обвиняват. Чувал съм, че вие действате по-почтено.

— В този случай изобщо не е необходимо да се появявам — каза Холмс за явно облекчение на мрачния сержант. — Ако успея да го реша, не държа името ми да се споменава.

— Много великодушно от ваша страна. Знам, че и на вас може да се има доверие, доктор Уотсън. Е, господин Холмс, докато вървим, ми се ще да ви питам нещо. Не бих го казал на никой друг — той се озърна, като че ли почти не смееше да произнесе думите. — Не смятате ли, че може да се повдигне обвинение срещу самия господин Нийл Гибсън?

— Мислих за това.

— Не познавате госпожица Дънбар. Тя е прекрасна девойка във всяко отношение. Нищо чудно той да е искал да премахне жена си. Пък и американците не си поплюват с оръжието като нас. Револверът е бил негов.

— Това безспорно ли е установено?

— Да, сър. Единият от два еднакви.

— Единият ли? А къде е другият?

— Ами господинът има доста оръжия, какви ли не. Не успяхме да открием втория револвер, но кутията е за два.

— Ако има близък, трябва да сте го открили.

— Ами всичките са на показ в къщата, ако искате, можете сам да ги разгледате.

— Вероятно ще го направя по-късно. Смятам заедно да идем да огледаме местопрестъплението.

Този разговор се проведе в малката приемна в скромната къща на сержант Ковънтри, която служеше за местен полицейски участък. Разходка от около осемстотин метра през обрулено от вятъра поле, обагрено в златно и бронзово от прегорелите папрати, ни отведе до странична порта, през която се влизаше в земите на имението Торплейс. Пътеката водеше през красива дъбрава, а през една просека видяхме на билото на хълма голямата къща от камък и дърво, строена и достроявана през XVI и XVII век. Пред нас се простираше разлято езеро, осеяно с тръстики, тясно и сякаш разделено на две в средата,

където над него се прехвърляше каменен мост. Водачът ни спря в подножието му и посочи земята.

— Тук лежеше тялото на госпожа Гибсън. Отбелязах мястото с този камък.

— Доколкото разбрах, видели сте го, преди да го преместят.

— Да, повикаха ме веднага.

— Кой?

— Самият господин Гибсън. Щом се разбрало, че е починала, той се втурнал насам с прислугата и се разпоредил нищо да не се пипа, докато не дойде полицията.

— Разумно. От вестниците разбрах, че е стреляно отблизо.

— Да, сър, съвсем отблизо.

— До дясното слепоочие.

— Точно зад него, сър.

— Как лежеше тялото?

— Възнак, сър. Нямаше никакви следи от борба. Никакви отпечатащи. Никакво оръжие. В лявата си ръка стискаше бележка от госпожица Дънбар.

— Стискаше ли, казвате?

— Да, сър, едва разтворихме пръстите.

— Това е много важно. Изключва хипотезата някой да е сложил бележката след смъртта ѝ, за да изфабрикува лъжлива улика. Но чакайте малко! Доколкото си спомням, бележката е била съвсем кратка. „Ще бъда на моста Тор в девет часа. Дж. Дънбар.“ Така ли е?

— Да, сър.

— Призна ли госпожица Дънбар, че тя я е писала?

— Да, сър.

— Какво обяснение даде?

— Пази защитата си за делото. Не желае да каже нищо.

— Загадката определено е интересна. Въпросът с писмото е доста неясен, нали?

— Но, сър — възрази полицаят, — смея да твърдя, че това май е единственото ясно нещо в целия случай.

Холмс поклати глава.

— Ако допуснем, че бележката е истинска, сигурно е била получена доста преди това, да речем, един-два часа. Защо тогава още я

е стискала в лявата ръка? Защо така грижливо я е взела със себе си? Не ѝ е трябвала за разговора. Това не ви ли се вижда удивително?

— Да, сър, както го тълкувате, вероятно е така.

— Искате ми се да седна на спокойствие няколко минути и да размисля.

Холмс седна на парапета и видях как острите му сиви очи се стрелкат изпитателно на всички страни. Неочаквано скочи, изтича до отсрещния парапет, извади от джоба си лупата и започна да разглежда камъка.

— Странно — отбеляза той.

— Да, сър, видяхме нащърбеното място. Предполагам, че е дело на някой, който е минал оттук.

Камъкът беше сив, но на това място се беше откъртило парченце и имаше бял участък, голям колкото монета. При поглед отблизо си личеше, че повърхността е нащърбена като от силен удар.

— Искате сила, за да се направи това — каза Холмс замислен. Той удари парапета с бастуна си няколко пъти, но не остави никаква следа. — Ударът е бил силен. При това на необикновено място. Не отгоре, а отдолу, виждате, че е на долния ръб на парапета.

— Но е на поне четири метра и половина от трупа.

— Да, така е. Може да няма нищо общо със случая, но все пак заслужава да се отбележи. Мисля, че тук няма нищо повече да научим. Казвате, че не е имало отпечатаци?

— Земята беше твърда като камък, сър. Нямахте никакви следи.

— В такъв случай да вървим. Първо ще ида до къщата, за да разгледам оръжията, които споменахте. После ще се отправя към Уинчестър, защото много ми се иска да поговоря с госпожица Дънбар, преди да продължа.

Господин Нийл Гибсън още не бе се върнал от града, но в къщата ни посрещна неспокойният господин Бейтс, който ни бе посетил сутринта. Със зловеща охота той ни показва забележителна грамада от оръжия с всевъзможни размери и форми, събрани от господаря му в течение на цял живот, пълен с приключения.

— Господин Гибсън има врагове, както би предположил всеки, който познава характера и методите му — каза той. — Спи със зареден револвер в чекмеджето до леглото. Той е невъздържан човек, сър, и

понякога всички ни е страх от него. Сигурен съм, че клетата покойница често изпитваше ужас.

— Виждали ли сте някога с очите си как тя става жертва на физическо насилие?

— Не, не мога да кажа това. Но съм чувал думи, които са не по-малко жестоки, думи на хладно и язвително презрение, изречени дори пред прислугата.

— Май нашият милионер не е бил образец за подражание в личния си живот — отбеляза Холмс, докато вървахме към гарата. — Е, Уотсън, сдобихме се с много факти, някои от които нови, и все пак съм далеч от заключението. Независимо от явната неприязън, която господин Бейтс изпитва към господаря си, той каза, че когато е пристигнала тревожната вест, Гибсън е бил в библиотеката. Вечерята е свършила в осем и половина и всичко е вървяло както обикновено до десет часа. Вярно, че са открили тялото късно вечерта, но трагедията със сигурност се е случила около часа, посочен в бележката. Няма никакви доказателства, че господин Гибсън е излизал, след като се е върнал от града в пет часа. От друга страна, както разбрах, госпожица Дънбар признава, че се е уговорила да се срещне с госпожа Гибсън на моста. Не иска да каже нищо друго, тъй като адвокатът ѝ я е посъветвал до процеса да запази в тайна защитата си. Трябва да зададем на младата дама няколко изключително важни въпроса и няма да имам мира, докато не се срещна с нея. Не мога да скрия, че вината ѝ щеше да ми се вижда неоспорима, ако не беше едно обстоятелство.

— Кое, Холмс?

— Намирането на револвера в гардероба ѝ.

— Боже мой, Холмс — възкликнах аз, — та аз мисля, че това е най-голямата улика.

— Не е така, Уотсън. Стори ми се много странно още докато прелиствах репортажите, но сега, след като се запознах със случая отблизо, това е единственото ми основание за надежда. Трябва да търсим логика. А когато тя липсва, не можем да не заподозрем опит за заблуда.

— Май не те разбирам.

— Добре, Уотсън, представи си за миг, че ти си в кожата на жената, която хладнокръвно и обмислено се готви да се отърве от съперничката си. Планирал си всичко. Бележката е написана. Жертвата

е дошла. Имаш оръжие. Престъплението е извършено — майсторски, без грешка. Нима твърдиш, че след толкова изпитано престъпление ще съсипеш репутацията си на престъпник, като пропуснеш да хвърлиш оръжието във водата до теб, за да се отървеш от него завинаги? Вместо това грижливо ще го отнесеш вкъщи и ще го пъхнеш в собствения си гардероб, където най-напред ще го потърсят? Най-добрите ти приятели едва ли биха те нарекли изпечен мошеник, Уотсън, но въпреки това не мога да си представя да постъпиш така глупаво.

— Но във вълнението си...

— Не, не, Уотсън, няма да призная, че е възможно. Когато едно престъпление се обмисля хладнокръвно, мерките за прикриването му също се подготвят грижливо. Затова мисля, че сме изправени пред сериозна заблуда.

— Но толкова много неща са неясни.

— Ще ги обясним. Щом смениш гледната точка, онова, което е означавало гибел, се превръща в път към истината. Ето например револвера. Госпожица Дънбар категорично отрича да е знаела за него. Според новата ни хипотеза тя казва истината. Следователно някой го е скрил в гардероба ѝ. Кой? Някой, който е искал да я уличи. Дали този човек не е истинският убиец? Виждаш как веднага тръгваме по най-плодотворната линия на разследване.

Принудихме се да пренощуваме в Уинчестър, тъй като още нямаше разрешение, но на следващата сутрин в компанията на господин Джойс Къмингс, изгряващия адвокат, на когото бе поверена защитата на младата дама, на-сетне можахме да я посетим в килията ѝ. След всичко чуто очаквах да видя красавица, но никога няма да забравя впечатлението, което ми направи госпожица Дънбар. Нищо чудно, че дори властният милионер бе открил в нея нещо по-силно от него самия, което да го ръководи и напътства. И един поглед към това силно, ясно очертано и все пак чувствително лице бе достатъчен, за да усети човек, че дори да е способна да извърши нещо необмислено, тя притежава някакво вътрешно благородство, което изключва вероятността да причини зло. Беше брюнетка, висока, с аристократичен и властен вид, но черните ѝ очи излъчваха безпомощността на преследвано животно, което усеща как примката се

стяга около него, без да вижда как може да се измъкне от капана. Но след като разбра какво означават присъствието и помощта на прочутия ми приятел, по бледите ѝ страни се появи лека руменина и в очите, обърнати към нас, започна да проблясва надежда.

— Вероятно господин Нийл Гибсън ви е споменал за случилото се между нас? — попита тя приглушено и неспокойно.

— Да — отвърна Холмс, — няма нужда от болезнени обяснения за тази част от историята. След като ви видях, вече съм готов да приема твърденията на господин Гибсън както за влиянието ви върху него, така и за безупречните ви отношения с него. Но защо всичко това не е било извадено наяве в съда?

— Струваше ми се невероятно, че ще се предяви подобно обвинение. Мислех си, че ако почакаме, всичко ще се изясни от само себе си, без да сме принудени да навлизаме в болезнени подробности от личния живот на семейството. Но разбрах, че вместо да се изяснят, нещата стават още по-сериозни.

— Мило момиче — възкликна горещо Холмс, — моля ви да не храните илюзии. Господин Къмингс ще ви увери, че в момента уликите са срещу вас и трябва да направим всичко възможно, ако искаме да ви оправдаят. Би било страшна заблуда да се преструваме, че не ви грози голяма опасност. Затова ви моля за пълно съдействие, за да стигна до истината.

— Нищо няма да скрия.

— Разкажете ни тогава за истинските си отношения със съпругата на господин Гибсън.

— Тя ме мразеше, господин Холмс. Мразеше ме с цялата страст на тропическата си кръв. Беше човек на крайностите и ме мразеше със същата сила, с която обичаше съпруга си. Вероятно тълкуваше погрешно отношенията ни. Не искам да я виня, но физическата ѝ страст бе толкова силна, че тя едва ли можеше да разбере интелектуалната, дори духовна връзка, която свързваше съпруга ѝ с мен. Не можеше дори да си представи, че в неговия дом ме задържа единствено желанието ми да насочвам властта, която той притежава, към благородни цели. Сега разбирам, че съм сгрешила. Нищо не би могло да оправдае пребиваването ми в дома, в който причинявах страдание, и все пак злочестината щеше да остане, дори да си бях тръгнала.

— А сега, госпожице Дънбар — каза Холмс, — ви моля да ни разкажете точно какво се случи онази вечер.

— Ще ви кажа истината, господин Холмс, както ми е известна, но нищо не мога да докажа и има моменти, най-важните моменти, за които нямам никакво обяснение.

— Ако изложите фактите, може би друг ще намери обясненията.

— Онази вечер отидох при моста, защото сутринта получих бележка от госпожа Гибсън. Намерих я на масата в учебната стая, може би тя сама я беше оставила там. Молеше да се срещна с нея след вечеря, защото имала да ми каже нещо важно, настояваше да оставя отговора си при слънчевия часовник в градината, тъй като искала срещата да остане в тайна. Не виждах причини за подобна потайност, но се съгласих и сторих това, за което ме молеше. Освен това искаше от мен да унищожа бележката ѝ и аз я изгорих в камината. Тя много се страхуваше от съпруга си, който се отнасяше с нея толкова грубо, впрочем аз често го упреквах за това. Помислих, че постъпва така само защото не иска той да разбере за разговора ни.

— И все пак тя е запазила вашия отговор много грижливо.

— Да, учудих се, като разбрах, че е държала бележката ми, когато е умряла.

— И какво стана после?

— Отидох там, както бях обещала. Тя ме чакаше вече. До този момент не бях осъзнала колко ме мрази тази клетница. Приличаше на луда, всъщност мисля, че наистина беше луда и прикриваше безумието си с хитростта, присъща на всички луди. Как иначе е можела да ме вижда всеки ден, външно показвайки безразличие, а в сърцето си да е таяла толкова страстна ненавист? Няма да повтарям думите ѝ. Изля цялата си дива ярост с разпалени и ужасяващи думи. Дори не ѝ отговорих, не можех. Беше страшна гледка. Запуших си ушите с длани и побягнах. Зад мен тя продължи да крещи проклетия, застанала в началото на моста.

— Там, където са я намерили?

— На около метър от това място.

— И все пак, макар да се предполага, че смъртта е настъпила скоро след като сте побягнали, не сте чули изстрел?

— Не, нищо не чух. Но всъщност, господин Холмс, бях толкова развълнувана и ужасена от страшния ѝ изблик, че се втурнах презглава

към стаята си и не бях в състояние да забележа нищо.

— Казвате, че сте се върнали в стаята си. Излизахте ли до сутринта?

— Да, когато дойде вестта, че клетницата е мъртва, изтичах навън с останалите.

— Видяхте ли господин Гибсън?

— Да, точно идваше от моста, когато го срещнах. Беше пратил да повикат лекаря и полицията.

— Видя ли ви се силно развълнуван?

— Господин Гибсън е силен човек, който винаги се владее. Ме мисля, че би си позволил да даде израз на чувствата си. Но аз го познавах толкова добре, че разбрах колко много е разтревожен.

— Стигаме до най-важната улика, револвера, намерен в стаята ви. Виждали ли сте го преди?

— Никога, кълна се.

— Кога го откриха?

— На следващата сутрин, докато претърсвах.

— Между дрехите ви?

— Да, най-отдолу, под роклите.

— Можете ли да предположите колко време с бил там?

— Предната сутрин го нямаше.

— Откъде знаете?

— Подреждах гардероба.

— Да, няма съмнение. Значи някой е влязъл в стаята ви и го е скрил там, за да ви уличи.

— Сигурно така е било.

— Но кога?

— Може да е станало само по време на хранене или когато съм била с децата.

— В учебната стая, където намерихте бележката?

— Да, бях там цялата сутрин.

— Благодаря ви, госпожице Дънбар. Сещате ли се за нещо друго, което може да ми помогне в разследването?

— Нищичко.

— На моста, точно срещу мястото, където е намерено тялото, има скорошни следи от удар. Имате ли някаква представа, каква е причината?

— Сигурно е просто съвпадение.

— Странно, госпожице Дънбар, много странно. Защо да се появят точно по времето на трагедията и на същото място?

— Но каква може да е причината? Само яростен удар би могъл да остави такава следа.

Холмс не отговори. На бледото му трескаво лице внезапно се появи онова напрегнато замислено изражение, което обикновено свързвах с най-висшите прояви на гения му. Бурята в ума му бе толкова явна, че никой от нас не дръзваше да проговори. И тримата — адвокатът, затворничката и аз, седяхме и го наблюдавахме безмълвни. Внезапно той скочи, целият разтреперан от нервно напрежение и нетърпение да действа.

— Да вървим, Уотсън! — извика той.

— Какво има, господин Холмс?

— Няма значение, мила госпожице. Ще ви се обадя, господин Къмингс. С помощта на справедливия Бог ще разкрия този случай, който ще се прочуе в цяла Англия. До утре ще получите вести, госпожице Дънбар, а дотогава, повярвайте ми, облаците се разсейват и силно се надявам, че лъчът на истината ще пробие през тях.

Разстоянието от Уинчестър до Тор плейс не бе голямо, но тъй като горях от нетърпение, пътят ми се стори дълъг, а за Холмс май беше направо безкраен. В нервното си безпокойство той не можеше да си намери място, крачеше из купето или барабанеше с дългите си чувствителни пръсти по седалката до себе си.

Но изведнъж, когато вече приближавахме целта, той седна срещу мен — пътувахме сами в купе за първа класа — и като сложи ръце на коленете ми, ме погледна в очите с особения дяволит поглед, обичаен за него в по-лудешките му настроения.

— Уотсън — каза той, — ако не ме лъже паметта, ти винаги тръгваш въоръжен на тези наши експедиции.

Напомних му, че го правя заради него. Когато бе погълнат от някоя загадка, той не се грижеше особено за собствената си безопасност и неведнъж револверът ми се оказваше доста полезен.

— Да, прав си, малко съм разсеян за тези неща. Но кажи, носиш ли си револвера?

Извадих го от задния джоб — къс и малък, но много полезен. След като освободи барабана и извади патроните, той внимателно го

разглежда.

— Тежък е, извънредно тежък — отбеляза.

— Да, солидна вещ.

Той размишлява цяла минута.

— Знаеш ли, Уотсън, мисля, че твоят револвер ще се окаже ключ към загатката, която разследваме.

— Скъпи Холмс, шегуваш се.

— Не, Уотсън, говоря съвсем сериозно. Предстои ни да направим една малка проверка. Ако излезе успешна, всичко ще се изясни. А резултатът зависи от поведението на това скромно оръжие. Махаме един куршум, връщаме останалите пет и пак слагаме предпазителя. Така. По този начин тежестта се увеличава и максимално се приближаваме до действителните условия.

Нямах никаква представа, какво е намислил, но и той не споделяше плана си с мен. Седеше потънал в размисъл, докато накрая слязохме на малката гара в Хампшир. Наехме един раздрънкан кабриолет и след петнайсет минути пристигнахме в дома на потайния сержант.

— Следа ли, господин Холмс? Каква?

— Всичко зависи от поведението на револвера на доктор Уотсън — каза приятелят ми. — Ето го. А сега, полицай, ще бъдете ли така добър да ми дадете въже, десетина метра дълго?

В селския магазин намерихме яка връв.

— Май друго не ни трябва — каза Холмс. — А сега, ако нямате нищо против, да вървим към последния етап от пътешествието, ако надеждите ми се оправдаят.

Слънцето залязваше и превръщаше хълмистото хампширско мочурливо поле в прекрасен есенен пейзаж. Сержантът крачеше до нас и час по час ни оглеждаше критично и недоверчиво, което показваше дълбоките му съмнения в здравия разум на приятеля ми. Щом наближихме местопрестъплението, усетих, че зад обичайното си спокойствие приятелят ми всъщност е дълбоко развълнуван.

— Да — отвърна той, когато му го казах, — виждал си ме да удрям на камък, Уотсън. Имам усет за тези неща и все пак понякога се подвеждам. Когато тази хипотеза ми хрумна за пръв път, в килията в Уинчестър, ми се стори неоспорима, но една от лошите страни на неспирния ум е, че винаги можеш да измислиш и други обяснения, при

които следата да стане лъжлива. И все пак... все пак... Е, Уотсън, можем поне да опитаме.

Докато вървахме, той здраво завърза единия край на въжето за дръжката на револвера. Стигнахме до местопрестъплението. Упътен от полицаия, Холмс много грижливо отбеляза мястото, където беше лежало тялото. После се полута сред пирена и папратите, докато намери доста тежък камък. Върза го за другия край на въжето и го провеси през парапета над водата. После застана на фаталното място и на известно разстояние от парапета с револвера ми в ръка, а въжето се обтегна между оръжието и тежкия камък на другия край.

— Да видим сега! — извика той.

При тези думи вдигна револвера до главата и го пусна. Той веднага бе повлечен от тежестта на камъка, удари се в парапета с трясък и изчезна във водата. Едва се беше скрил, и Холмс коленичи до парапета и с радостно възклицание ни показа това, което очакваше.

— Може ли да се направи по-точна демонстрация? — извика той. — Виж, Уотсън, твоят револвер разплете загатката!

При тези думи той посочи втори белег със същите размери и форма като първия, който се беше появил на долния ръб на каменния парапет.

— Тази вечер ще пренощуваме в странноприемницата — продължи, като се изправи срещу изумения сержант. — А вие, разбира се, ще вземете кука и лесно ще намерите револвера на приятеля ми. А до него ще откриете и револвера, въжето и камъка, с които отмъстителната жена се е опитала да прикрие престъплението си и да припише убийство на невинната си жертва. Можете да съобщите на господин Гибсън, че ще се срещна с него сутринта, когато ще могат да се направят постъпки за оправдаването на госпожица Дънбар.

Късно вечерта, докато седяхме в селската странноприемница и подръпвахме от лулите си, Холмс ми обясни накратко какво е станало.

— Опасявам се, Уотсън — каза той, — че като добавиш загатката на моста Тор към своите летописи, няма да увеличиш славата, която може да съм спечелил. Умът ми беше муден и ми липсваше умението да съчетава въображението и фактите, което съставлява основата на моя занаят. Не мога да скрия, че белегът на парапета беше улика, достатъчна, за да подсказже вярното решение, и че се виня, задето не я забелязах по-рано. Трябва да призная, че замисълът на нещастницата е

бил хитър и коварен и не беше никак лесно да се разгадае. Струва ми се, че в нашите приключения не сме се натъквали на по-странен пример за това, какво може да причини изопачената любов. Тя не е могла да търпи все едно дали госпожица Дънбар ѝ е била съперница във физически или в духовен смисъл. Без съмнение е обвинявала невинната девойка за грубостта и суровостта, с които съпругът ѝ е отблъсквал прекалено настойчивата ѝ любов. И е решила, първо, да сложи край на живота си. А, второ — да го стори така, че да отреди на жертвата си участ, далеч по-лоша от внезапната смърт. Можем съвсем ясно да проследим ходовете ѝ и те показват забележително коварство. Много хитро е измъкнала бележка от госпожица Дънбар, от която да изглежда, че тя е избрала местопрестъплението. В страстното желание тази бележка да бъде открита малко е прекалила, като я е стискала до края. Дори само това трябваше по-рано да събуди подозренията ми. После е взела един от револверите на съпруга си — както видя, в къщата има цял арсенал, и го е запазила за собствените си планове. Негов двойник е скрила същата сутрин в гардероба на госпожица Дънбар, след като е изстреляла един куршум. Лесно е могла да го стори в гората, без да привлича внимание. След това е отишла до моста, където е скроила този крайно изобретателен начин да се отърве от оръжието. Когато госпожица Дънбар е дошла, тя е използвала последните си минути, за да излее омразата си, а след това, когато вече не е можела да я чуе, е изпълнила ужасния си план. Сега всички брънки са на мястото си и веригата е цяла. Може би журналистите ще питат защо езерото не е било претърсено, но е лесно да проявяваш находчивост впоследствие, а и при всяко положение не е лесно да претърсваш широко тръстиково езеро, ако не си съвсем наясно какво и къде искаш да го намериш. Е, Уотсън, помогнахме на една забележителна жена и на един необикновен мъж. Ако в бъдеще те обединят усилията си, което не изглежда невероятно, финансовият свят може би ще открие, че господин Нийл Гибсън е научил нещичко в училището на скръбта, в което всички минаваме земните си уроци.

ЛАЗЕЩИЯТ ПРОФЕСОР

Холмс открай време е настоявал да публикувам необикновените факти, свързани с професор Пресбъри, за да разпръсна веднъж завинаги отвратителните слухове, които преди двайсетина години разбуниха университета и отекнаха в научните среди в Лондон. Съществуваха обаче някои пречки и истинската история на този любопитен случай остана погребана в металната кутия, която съхранява толкова много записки за приключенията на моя приятел. И ето че най-сетне получихме разрешение да разясним подробностите по един от последните случаи, които Холмс разplete, преди да се оттегли. Но дори и сега са наложителни сдържаност и дискретност, когато нещата се излагат пред читателите.

Една съботна вечер в началото на септември 1902 година получих характерна лаконична бележка от Холмс:

Ела веднага, ако можеш. Ако не можеш — пак ела.

Ш. Х.

Отношенията ни в онези отдавнашни дни бяха странни. Той беше човек на строгите и неизменни навици и аз се бях превърнал в един от тях. Приличах на цигулката, евтиния тютюн, старата черна лула, справочниците, а може би и на други, по-малко простими навици. Когато работеше по някой случай и имаше нужда от другар, на чието самообладание да разчита, ролята ми бе очевидна. Но бях полезен и с друго. Изпълнявах ролята на точило за неговия ум, стимулирах го. Той обичаше да мисли на глас в мое присъствие. Трудно може да се каже, че забележките му бяха отправени към мен, много от тях със същото основание можеше да са предназначени за кревата му например, но независимо от това навикът ми да посочвам различни факти и да вмятам забележки му бе от полза. Дори да го дразнех с определена методическа мудност на ума, това само правеше

хрумванията и прозренията му още по-живи и внезапни. Такава бе скромната ми роля в нашия съюз.

Когато пристигнах на улица „Бейкър“, го заварих сгушен в креслото със свити колене, захапал лулата и смръщил вежди в размисъл. Видно бе, че е посред някаква мъчна загадка. Покани ме с жест да седна в старото кресло, но в продължение на половин час с нищо друго не показва, че съзнава присъствието ми. После се сепна, сякаш се опомни от замислеността си, и с обичайната си чудата усмивка отново ме приветства в квартирата, която някога бе и мой дом.

— Надявам се, че ще ме извиниш за малката разсеяност, скъпи Уотсън — каза той. — През последното денонощие се запознах с някои любопитни факти, които на свой ред породиха други размишления от по-общ характер. Сериозно се замислям да напиша малка монография за използването на кучета в детективската работа.

— Но, Холмс, това вече е изследвано. Копои, хрътки...

— Не, не, Уотсън, тази страна от въпроса, разбира се, е очевидна. Но има и друга, далеч не толкова явна. Вероятно си спомняш, че в случая, който ти с присъщата си склонност към сензацията свърза с червените букове, успех, наблюдавайки поведението на детето, да направя заключения за престъпните навици на изключително благопристойния и уважаван баща.

— Да, спомням си добре.

— Веригата на разсъжденията ми по отношение на кучетата е аналогична. Кучето отразява живота в семейството. Кога си виждал игриво куче в тъжно семейство или пък унило куче в щастливо семейство? Кучетата на злонамерените хора също се зъбят, опасните хора имат опасни кучета. И случайните им настроения по всяка вероятност отразяват настроенията на господарите им.

Поклатих глава.

— Е, това е леко пресилено.

Той напълни отново лулата си и седна, без да обърне внимание на забележката ми.

— Практическото приложение на думите ми е свързано със загадката, която разследвам. Нали разбираш, кълбото е доста заплетено и аз търся някаква свободна нишка. А една от тях се крие във въпроса: „Защо Рой, вярното куче на професор Пресбъри, налита да го хапе?“

Облегнах се леко разочарован в креслото. Заради подобен банален въпрос ли трябваше да зарежа работата си? Холмс ме погледна.

— Добрият стар Уотсън! — каза той. — Така и не се научи, че най-сериозните въпроси могат да зависят от дреболиите. Не е ли странно на пръв поглед, че уравновесен възрастен учен... Разбира се, чувал си за Пресбъри, прочутия физиолог от Камфорд... Та не е ли странно, че подобен човек, който е имал вярно куче, изведнъж е бил нападан от него на два пъти? Какви заключения си правиш?

— Кучето е болно.

— Е, това предположение заслужава внимание. Но кучето не напада никого друго, а и проявява враждебност към господаря си само в особени случаи. Странно, Уотсън, много странно. Хм, младият господин Бенет е подранил, ако звъни той. Надявах се, преди да дойде, да успее да си побърбра по-дълго с теб.

По стълбите се чуха забързани стъпки, почука се рязко и след миг се появи новият ни клиент. Беше висок напет трийсетинагодишен млад мъж, облечен елегантно, но в поведението му имаше нещо, което напомняше по-скоро свенливостта на студент, отколкото хладнокръвието на светски мъж. Той се здрависа с Холмс и ме погледна леко изненадан.

— Въпросът е много деликатен, господин Холмс — каза. — Не забравяйте какви са отношенията ми с професор Пресбъри както в лично, така и в професионално отношение. Наистина нямам право да говоря в присъствието на трето лице.

— Не се притеснявайте, господин Бенет. Доктор Уотсън е самата дискретност, а ви уверявам, че това е случай, в който най-вероятно ще имам нужда от помощ.

— Както обичате, господин Холмс. Сигурен съм, че ще разберете моята съдържаност по въпроса.

— Трябва да знаеш, Уотсън, че господин Тревър Бенет е асистент на големия учен, живее в дома му и е сгоден за единствената му дъщеря. Не можем да не се съгласим, че професорът има пълно доверие в неговата лоялност и преданост. Но те могат да се докажат най-добре, ако направим необходимото, за да изясним странната загадка.

— Надявам се, господин Холмс. Това е единствената ми цел. Запознат ли е доктор Уотсън с положението?

— Нямах време да му обясня.

— Тогава може би е най-добре, преди да ви съобща за някои нови събития, да повторим основните факти.

— Аз ще го сторя — каза Холмс, — за да се уверите, че съм схванал събитията в точния им ред. Професорът, Уотсън, е известен в цяла Европа. Животът му е бил отдаден на науката. Никакъв скандал не е свързан с него. Вдовец е, има една дъщеря, Едит. Доколкото разбирам, е човек с мъжествен и уверен, може да се каже дори — войнствен, характер. Така са стояли нещата допреди няколко месеца. Тогава ходът на живота му се е нарушил. Той е на шейсет и една години, но се е сгодил за дъщерята на професор Морфи, негов колега в катедрата по сравнителна анатомия. Доколкото разбрах, не става дума за трезвото ухажване на улегнал човек, а по-скоро за страстно обезумяване, характерно за младостта. Професорът направо горял от страст. Дамата, Алис Морфи, е изключително красива и умна, затова увлечението на професора е напълно разбираемо. И въпреки това той не срещнал пълно одобрение у семейството си.

— Сметнахме, че увлечението му е твърде крайно — каза гостът ни.

— Точно така. Крайно и малко неестествено. Но професор Пресбъри е богат и бащата не предявил никакви възражения. Дъщерята обаче не мислела така, вече имало неколцина други кандидати за ръката ѝ, които, макар и не толкова приемливи от практична гледна точка, били на далеч по-подходяща възраст. И все пак девойката май харесвала професор Пресбъри въпреки странностите му. Единствената пречка била възрастта. Горедолу по същото време една загадка неочаквано хвърлила сянка върху обичайната рутина на професорския живот. Той направил нещо, което не бил вършил дотогава. Заминал, без да съобщи къде отива. Няколко дни, а когато се върнал, изглеждал изморен от пътуването. Не обелил и дума къде е ходил, въпреки че по принцип бил открит човек. По една случайност обаче клиентът ни господин Бенет получил писмо от свой състудент в Прага, който бил много радостен да види там професор Пресбъри, макар че не бил успял да говори с него. Само благодарение на това близките му научили къде е бил. Ето че стигаме

до същността. От този момент нататък у професора настъпила странна промяна. Той станал прикрит и потаен. Хората около него постоянно имали чувството, че вече не човекът, когото познавали, че някаква сянка е помрачила прекрасните му качества. Това не се отнасяло до интелекта му. Лекциите му били все така блестящи. Но в него се появило нещо ново, зловещо и неочаквано. Преданата му дъщеря неведнъж се опитвала да възобнови предишните отношения и да проникне зад маската, която сякаш си бил сложил. Доколкото разбрах, вие също, сър, сте правили такива опити — но всичко било напразно. А сега, господин Бенет, разкажете ни лично за случката с писмата.

— Трябва да ви кажа, доктор Уотсън, че професорът няма тайни от мен. Едва ли щеше да ми се доверява повече, ако му бях син или брат. Изпълнявах ролята на негов секретар, приемах всички документи, изпратени до него, отварях и сортирах писмата му. Скоро след връщането му всичко се промени. Каза ми, че очаква някакви писма от Лондон, които ще са белязани с кръстче под марката. Тях трябваше да отделям и да ги оставям лично за него. Наистина няколко такива писма минаха през ръцете ми, имаха споменатия белег и адресът бе надраскан с нечетлив почерк. Ако изобщо им е отговарял, отговорите не минаха през мен или през кошничката за писма, в която се събира обичайната ни кореспонденция.

— Не забравяйте кутията — вметна Холмс.

— О, да, кутията. От пътуването си професорът се върна с дървена кутийка. Само по това личеше, че е ходил в Европа — една от характерните дреболии, които обикновено свързваме с Германия. Остави я в шкафа с инструментите. Веднъж, докато търсех дрен, вдигнах кутийката. За мое учудване той много се ядоса и ме порица твърде сурово за любопитството ми. Подобно нещо не се бе случвало и аз се почувствах засегнат. Опитах да му обясня, че съм докоснал кутията съвсем неволно, но цялата вечер усещах, че ме гледа накриво и случката продължава да го гнети — господин Бенет извади от джоба си малък дневник и добави. — Било е на 2 юли.

— Вие сте превъзходен свидетел — отбеляза Холмс. — Вероятно ще ми потрѣбват някои от датите, които сте отбелязали.

— Този метод научих редом с още много неща от великия си учител. От мига, в който забелязах странното му поведение, разбрах, че е мой дълг да изследвам случая. Затова тук съм записал, че същия

ден, 2 юли, Рой нападна професора в коридора, когато той излезе от кабинета си. Почти същото се разигра на 11 юли и както съм отбелязал по-късно — и на 20 юли. След това се наложи да го изпъдим в конюшната. Той беше дружелюбно привързано животно... Но се опасявам, че ви отегчавам.

Господин Бенет каза последните си думи укорително, защото ясно пролича, че Холмс не го слуша. Лицето му бе застинало, а очите му се взираха унесено в тавана. С известни усилия той се опомни.

— Странно! Изключително странно! — промърмори той. — Тези подробности са нещо ново за мен, господин Бенет. Мисля си, че те съвсем променят същността на нещата, не смятате ли? Но вие споменахте някакви нови събития.

Приветливото открито лице на госта ни помръкна при потискащия спомен.

— Става дума за нещо, което се случи онази вечер — каза той. — Към два часа през нощта не можех да заспя и дочух глух неясен звук откъм коридора. Отворих вратата и надникнах. Спалнята на професора е в края на коридора...

— Това стана на...? — попита Холмс.

Гостът ни явно се подразни от това прекъсване.

— Казах ви, сър, че стана онзи ден, тоест на 4 септември.

Холмс кимна и се усмихна.

— Продължете, ако обичате.

— Той спи в края на коридора и за да стигне до стълбището, трябва да мине пред вратата ми. Преживяването беше наистина ужасно, господин Холмс. Имам се за човек, който не губи лесно самообладание, но гледката ме потресе. В коридора беше съвсем тъмно, с изключение на лъча светлина, който влизаше през единствения прозорец по средата. Видях, че по коридора приближава тъмна приведена сянка. Внезапно тя попадна под светлината и аз познах професора. Той лазеше, господин Холмс! Не точно на колене, а на крака и длани, с наведена глава. И въпреки всичко явно се придвижваше с лекота. Бях така вцепенен от гледката, че едва когато стигна до вратата ми, бях в състояние да пристъпя и да го попитам дали мога с нещо да му помогна. Отговорът му беше необикновен. Той се изправи рязко, избълва няколко злобни думи, отмина бързо и слезе

по стълбите. Изчаках около час, но не се появи отново. Върна се в стаята си чак по светло.

— Е, Уотсън, какво ще кажеш? — попита Холмс с вид на патолог, който показва рядък екземпляр.

— Вероятно лумбаго. Известно е, че при тежък пристъп човек е принуден да върви точно така, а и нищо не поставя характера на по-голямо изпитание.

— Добре, Уотсън! Винаги се грижиш да сме здраво стъпили на земята. Но обяснението с лумбаго май не върши много работа, тъй като е бил в състояние да се изправи.

— Съвсем здрав е — каза Бенет. — От години не съм го виждал толкова силен. Това са фактите, господин Холмс. Не можем да се обърнем към полицията, а сме в пълно недоумение, какво да правим, и имаме странното усещане, че е надвиснала голяма беда. Едит... госпожица Пресбъри е съгласна с мен, че не можем повече да чакаме със скръстени ръце.

— Несъмнено много странен случай. Ти какво мислиш, Уотсън?

— От медицинска гледна точка — казах, — изглежда, това е случай за психиатър. Церебралните процеси у възрастния господин са били разстроени от любовното възпламеняване. Заминал е в чужбина с надеждата да се откъсне от страстта. Писмата и кутията са може би свързани с някакъв друг личен въпрос — вероятно заем или акции, прибрани в кутията.

— А кучето несъмнено не е одобрило финансовата сделка. Не, Уотсън, тук има нещо повече. А сега мога единствено да предложа...

Но така и не разбрахме какво се канеше да предложи Шерлок Холмс, защото в този миг вратата се отвори и в стаята влезе млада дама. При появяването ѝ господин Бенет скочи с възклицание и се спусна да я посрещне с протегнати ръце.

— Едит, скъпа! Не се е случило нищо лошо, нали?

— Реших, че трябва да те последвам. О, Джак, Толкова съм уплашена! Ужасно беше да стоя там сама.

— Господин Холмс, това е младата дама, за която ви говорих, годеницата ми.

— Така и предположихме, нали, Уотсън? — увери го усмихнат Холмс. — Доколкото разбирам, госпожице Пресбъри, случило се е нещо ново и вие сте решили, че трябва да го научим.

Новата ни посетителка — светлокоса красива девойка с типично английска външност, върна усмивката на Холмс и седна до господин Бенет.

— Понеже не заварих господин Бенет в хотела му, реших, че мога тук да го намеря. Той, разбира се, ми каза, че ще потърси съвет от вас. Нищо ли не можете да направите за клетия ми баща, господин Холмс?

— Храня известни надежди, госпожице Пресбъри, но случаят още е неясен. Може би това, което искате да ни съобщите, ще хвърли нова светлина върху него.

— Случи се снощи, господин Холмс. През целия ден се държеше странно. Сигурна съм, че има периоди, за които впоследствие няма никакъв спомен. Живее като в някакъв странен сън. Вчера беше такъв ден. Това не беше баща ми, човекът, с когото живея. Изглеждаше същият, а всъщност не беше той.

— Разкажете ми какво се случи.

— Събудих се през нощта от яростен лай. Горкият Рой, вързан е до конюшната. Аз спя със заключена врата, защото, както ще потвърди Джак... господин Бенет, всички сме обзети от усещането за надвиснала опасност. Стаята ми е на втория етаж. По една случайност щората на прозореца ми беше вдигната и отвън влизаше ярка лунна светлина. Както си лежах и гледах към прозореца, заслушана в яростния лай, с изумление видях отсреща лицето на баща ми. Едва не умрях от изненада и ужас, господин Холмс. Беше притиснат до стъклото с вдигната ръка, сякаш за да отвори прозореца. Ако беше го сторил, сигурно щях да се побъркам. Не беше илюзия, господин Холмс, не си мислете така. Лежах вцепенена и гледах лицето му двайсетина секунди. После то изчезна, но аз не можех, просто не можех да стана и да погледна след него. Лежах смръзнала и треперих до сутринта. На закуска той се държа рязко и сурово и с нищо не намекна за среднощното приключение. Аз също си замълчах, но това ме накара да дойда в Лондон — и ето ме тук.

Холмс изглеждаше крайно изненадан от разказа на госпожица Пресбъри.

— Мило момиче, казвате, че стаята ви е на втория етаж. Има ли в градината дълга стълба?

— Не, господин Холмс, и това е най-чудното. Няма как да се стигне до прозореца — и все пак той беше там.

— Датата е била 4 септември — каза Холмс. — Това доста усложнява нещата.

Беше ред на младата дама да се учуди.

— За втори път споменавате датата, господин Холмс — каза Бенет. — Има ли това някаква връзка със случая?

— Възможно е, твърде е възможно и все пак засега не разполагаме с всички факти.

— Може би допускате някаква връзка между умопомрачението и фазите на Луната?

— Не, не е това. Мисля за съвсем друго. Дали ще можете да ми оставите бележника си, за да сверя датите. А сега, Уотсън, смятам, че е съвсем ясно какво ще предприемем. Младата дама, в чиято интуиция имам пълно доверие, ни осведоми, че баща ѝ не помни нищо или почти нищо от случилото се на определени дати. Затова ще обявим, че сме се уговорили да го посетим на такава дата. Той ще реши, че просто не си спомня. Така ще започнем, запознавайки се по-отблизо с него.

— Отлично — каза господин Бенет. — Предупреждавам ви обаче, че понякога професор Пресбъри е избухлив и сприхав.

Холмс се усмихна.

— Има основания да дойдем веднага, много убедителни основания, ако хипотезата ми е вярна. Утре сутрин, господин Бенет, със сигурност ще бъдем в Камфорд. Ако не ме лъже паметта, там има една странноприемница — „Чекърс“, с превъзходен портвайн и безупречно чисти чаршафи. Мисля, Уотсън, че през следващите няколко дни съдбата ще ни отведе на по-малко приятни места.

В понеделник сутринта тръгнахме за прочутото университетско градче — лесно за Холмс, на когото не се налагаше да се съобразява с никакви ангажименти, но свързано с трескаво планиране и бързане от моя страна, тъй като по онова време имах немалко пациенти. Холмс не спомена нищо за случая, докато не се настанихме в старинния хан, за който бе споменал.

— Смятам, Уотсън, че можем да хванем професора точно преди обяд. Има лекция в единайсет и след това би трябвало да се прибере.

— Но как ще обясним посещението си?

Холмс хвърли поглед на бележника.

— Имал е криза на двайсет и шести август. Приемаме, че спомените му за онова, което е вършил в тези момента, са малко мъгляви. Ако заявим, че имаме уговорка, едва ли ще се осмели да ни противоречи. Усещаш ли в себе си дързостта, необходима за подобна задача?

— Поне да опитаме.

— Чудесно, Уотсън! Упорство и смелост. Поне да опитаме — мотото на фирмата. Ще се намери някой дружелюбно настроен местен жител да ни упъти.

Намери се — кочияшът на файтона подкара покрай редица старинни колежи и накрая, след като зави в алея между два реда дървета, спря пред вратата на една очарователна къща, обградена от морава и скрита под лилава глициния. Обстановката, сред която живееше професор Пресбъри, лъхаше не само на удобство, но и на разкош. Едва бяхме спрели, и на прозореца се показва посивяла глава. Забелязахме проницателни очи под гъсти вежди, които ни изучаваха през големи очила с рогова рамка. След миг вече бяхме в светая светих на професора и тайнственият учен, заради чиито чудатости бяхме напуснали Лондон, стоеше пред нас. Определено нямаше и помен от ексцентричност както в поведението, така и във вида му. Той бе солиден едър мъж, сериозен, висок, облечен в сюртук, с достолепие, подобаващо на университетски преподавател. Особено забележителни бяха очите му — зорки, наблюдателни и умни, дори хитри.

Той погледна визитните ни картички.

— Заповядайте, седнете, господа. С какво мога да ви бъда полезен?

Холмс се усмихна дружелюбно:

— Тъкмо това се канех да ви попитам и аз, професоре.

— Да попитате мен ли?

— Да не би да е станала грешка. Чрез посредник научих, че професор Пресбъри от Камфорд се нуждае от услугите ми.

— Така ли! — стори ми се, че в напрегнатите сиви очи проблесна хитра искра. — Чрез посредник! И мога ли да попитам кой е осведомителят ви?

— Съжалявам, професоре, но въпросът е твърде поверителен. Дори да съм сгрешил, никой не е пострадал. Остава ми единствено да изкажа съжалението си.

— Ни най-малко. Искам да науча нещо повече. Този въпрос ме интересува. Имате ли някакво доказателство, писмо или телеграма, с което да подкрепите твърдението си?

— Не.

— Предполагам, няма да дръзнете да заявите, че аз съм ви повикал.

— Предпочитам да не отговарям на никакви въпроси — каза Холмс.

— Аз не мисля така — с известна грубост каза професорът. — Специално на този въпрос може да се отговори съвсем лесно и без вашата помощ.

Той прекоси стаята и позвъни. Приятелят ни от Лондон, господин Бенет, се отзова на повикването.

— Влезте, господин Бенет. Господата са дошли от Лондон с впечатлението, че са повикани. През вас минава цялата ми кореспонденция. Изпращали ли сте съобщение за човек на име Холмс?

— Не, сър — отвърна Бенет, изчервявайки се.

— Е, въпросът е безспорен — каза професорът, втрепенен гневно в приятеля ми. — И така, сър — наведе се той, опрян с длани на масата, — струва ми се, че сте в доста двусмислено положение.

Холмс сви рамене:

— Мога само да повторя, че се извинявам, задето ви обезпокоихме напразно.

— Това не е достатъчно, господин Холмс! — извика възрастният човек високо и пискливо, а на лицето му бе изписана изключителна злоба. Докато говореше, ни препречи пътя към вратата, размахал ръце в неистов гняв. — Няма да позволя да се измъкнете така лесно.

Със сгърчено лице той се зъбеше и пелтечеше в яростта си. Убеден съм, че щеше да се наложи да си пробием път с насилие, ако не се бе намесил господин Бенет.

— Драги професоре — възкликна той, — помислете за положението си! Помислете за скандала в университета! Господин Холмс е известен човек. Не може да се отнасяте към него така нелюбезно.

Намусен, домакинът ни — ако мога да го нарека така — освободи пътя към вратата. С радост се озовахме вън, в тишината на

алеята сред дърветата. Холмс изглеждаше много развеселен от епизода.

— Нервите на учения ни приятел не са съвсем в ред — каза той. — Може би малко грубо се натрапихме, но пък постигнахме личния контакт, който целях. О, Уотсън, не може да бъде, той е по петите ни. Злодеят явно не иска да ни изтърве!

Зад нас се чува забързани стъпки, но за мое облекчение зад завоя на алеята се показва не прочутият професор, а асистентът му, който дотича запъхтян.

— Много съжалявам, господин Холмс. Искях да ви се извиня.

— Не е необходимо, драги господине, това е част от работата ми.

— Не съм го виждал така разярен. И става все по-зъл. Сега вече разбирате защо сме толкова разтревожени с дъщеря му. От друга страна, умът му е съвсем бистър.

— Твърде бистър! — каза Холмс. — Тук сбърках в сметката. Очевидно е, че паметта му е далеч по-сигурна, отколкото предполагах. Впрочем може ли, преди да си тръгнем, да видим прозореца на стаята на госпожица Пресбъри?

Господин Бенет ни поведе през храсталака и ние излязохме отстрани на къщата.

— Ето го. Вторият отляво.

— Мили Боже, изглежда почти недостъпен. И все пак отдолу пълзи глицинията, а отгоре е улукът, на който може да се стъпи.

— Аз не бих се покатерил — каза господин Бенет.

— Много вероятно. Начинанието би било рисковано за един нормален човек.

— Още нещо исках да ви кажа, господин Холмс. Разполагам с адреса на човека в Лондон, с когото си пише професор Пресбъри. Явно му е писал тази сутрин, защото бе отпечатано на попивателната. Позорно поведение за един секретар, на когото се оказва доверие, но какво да се прави!

Холмс хвърли поглед на листчето и го пхна в джоба си.

— Дорак — странно име. Предполагам, славянско. Е, това е важна брънка във веригата. Връщаме се в Лондон следобед, господин Бенет. Не виждам смисъл да оставаме. Не можем да арестуваме професора, защото не е извършил престъпление, нито пък да го

поставим под опека, понеже не може да се докаже, че е луд. Засега нищо не можем да сторим.

— Тогава какво да правим, за Бога?

— Проявете малко търпение, господин Бенет. Развързката наближава. Ако не греша, идния вторник ще има криза. Ние непременно ще бъдем в Камфорд този ден. А дотогава положението безспорно не е приятно и ако госпожица Пресбъри може да удължи гостуването си...

— Това не е трудно.

— Тогава нека да остане, докато не сме в състояние да я уверим, че вече няма никаква опасност. А междувременно оставете го да прави каквото иска, и не му противоречете. Докато е в добро настроение, всичко е наред.

— Ето го! — прошепна стреснат господин Бенет.

Надзъртайки между клоните, видяхме високата фигура, която се появи на входната врата и се озърна. Професорът стоеше приведен, с провесени ръце, а главата му се въртеше във всички посоки. Секретарят ни махна за сбогом и се шмугна сред дърветата. Видяхме го да отива при работодателя си и двамата влязоха заедно в къщата, увлечени в оживен и дори бурен разговор.

— Вероятно възрастният господин е събрал две и две — каза Холмс, докато вървахме към странноприемницата. — От малкото, което видях, ми направи впечатление на човек с особено бистър и логичен ум. Несъмнено избухлив, но пък от негова гледна точка има на какво да се гневи, след като му се явяват двама детективи, и той подозира, че заслугата е на домашните му. Предполагам, че приятелят ни Бенет преживява немного приятни мигове.

Пътюм Холмс се отби в пощата и изпрати телеграма. Отговорът пристигна вечерта и той ми го подаде.

Посетих „Къмършъл роуд“ и се срещнах с Дорак.
Крайно любезен, чех, на възраст. Държи голям магазин.

Мърсър

— Мърсър е от твоето време — каза Холмс. — Използвам го за разни дребни поръчки. Важно беше да знам нещичко за човека, с

когото професорът си пише толкова потайно. Националността му подсказва връзка с пътуването до Прага.

— Слава Богу, има поне две свързани помежду си неща — казах. — В момента сякаш сме изправени пред дълга поредица необясними случки, които нямат връзка. Какво общо може да има например между разбеснялото се куче и пътуването до Бохемия? И каква е връзката на което и да е от тези събития с нощното лазене на професора в коридора? А пък най-голямата мистификация са датите.

Холмс се усмихна и потри длани. Седяхме в старинната всекидневна на странноприемницата пред масата с шише от прочутото вино, споменато от Холмс.

— Добре, да се спрем първо на датите — каза той, събрал пръсти, сякаш се обръщаше към ученици. — Дневникът на този прекрасен младеж показва, че е имало неприятности на 2 юли, а след тази дата те са се случвали на всеки девет дни, с едно изключение, доколкото си спомням. Последната криза е била на 3 септември, което се вписва в схемата, както и предшестващата дата 26 август. Това в никакъв случай не е съвпадение.

Не можеше да не се съглася.

— Да приемем тогава временно хипотезата, че на всеки девет дни професор Пресбъри взема някакъв силен наркотик, който има преходно, но бурно въздействие. Той подсилва естествената му склонност към насилие. Привикнал е към наркотика, докато е бил в Прага, и сега се снабдява с него чрез чешкия си посредник в Лондон. Така всичко се връзва, Уотсън.

— Ами кучето, лицето на прозореца, лазенето в коридора?

— Е, все още сме само в началото. Не очаквам да се случи нищо ново до идния вторник. Дотогава можем само да поддържаме връзка с приятеля ни Бенет и да се наслаждаваме на забележителностите на това очарователно градче.

На сутринта господин Бенет пристигна с доклад за последните събития. Както Холмс предположи, младежът бе преживял тежки мигове. Без да го обвини открито, че е отговорен за нашето присъствие, професорът му говорил много грубо и явно се чувствал много огорчен. Тази сутрин обаче пак бил в обичайното си състояние и изнесъл блестяща лекция пред препълнената аудитория.

— С изключение на странните му пристъпи — каза Бенет, — всъщност е изключително енергичен и жизнен, а и умът му не е бил по-бистър. Но това не е той, изобщо не е човекът, когото познавах.

— Според мен поне в продължение на една седмица няма от какво да се опасявате — отговори Холмс. — Аз имам много работа, а доктор Уотсън — своите пациенти. Хайде да се уговорим да се видим тук по същото време следващия вторник. Сигурен съм, че след това ще сме в състояние да обясним, ако не и да ликвидираме тревогите ви. А дотогава ни пишете за всичко, което се случва.

Нямах никаква вест от приятеля ми през следващите няколко дни, но в понеделник вечерта получих бележка, в която ме молеше да се срещнем на гарата на другия ден. Докато пътувахме за Камфорд, Холмс ми разказа, че всичко било наред, в дома на професора било спокойно, той самият се държал съвсем нормално. Това ни съобщи и самият господин Бенет, който дойде същата вечер в познатите ни вече стаи в „Чекърс“.

— Днес получи от кореспондента си в Лондон писмо и пакетче — и на двете имаше кръстче под марката, предупреждение да не ги пипам. Нищо друго.

— И това може да се окаже достатъчно — каза Холмс. — Е, господин Бенет, струва ми се, че довечера ще стигнем до някакво разрешение. Ако заключенията ми са правилни, би трябвало да успеем да доведем нещата до критичната точка. За целта професорът трябва да бъде следен. Затова бих ви предложил да останете буден. Щом го чуете да минава пред вратата ви, не му пречете, последвайте го колкото може по-дискретно. Ние двамата с доктор Уотсън ще сме наблизо. Впрочем къде е ключът за кутийката, която споменахте?

— На верижката на часовника му.

— Предполагам, че вътре е отговорът на загадката. В най-лошия случай ключалката вероятно не е кой знае колко сложна. Има ли някакви други силни мъже в къщата?

— Кочияшът Макфейл.

— Къде нощува той?

— Над конюшната.

— Може и да ни потрябва. Е, друго не можем да направим, докато не видим как ще се развият нещата. Довиждане, вероятно ще се срещнем преди разсъмване.

Малко преди полунощ застанахме на пост сред храстите точно срещу входната врата на къщата. Нощта бе спокойна, но мразовита и ние се радвахме, че сме облечени топло. Подухваше, по небето се носеха облаци и от време на време скриваха луната. Будуването щеше да е мъчително, ако не бяха тръпката и вълнението, които ни владееха, и увереността на приятеля ми, че вероятно сме стигнали до края на странната поредица от събития, погълнала вниманието ни.

— Ако деветдневният цикъл е в сила, тази нощ професорът ще има пристъп — каза Холмс. — Фактът, че странните симптоми са започнали след посещението му в Прага, че тайно си пише с чешки търговец в Лондон, който вероятно е посредник на човек от Прага, и че тъкмо днес е получил пратка от него, водят в една посока. Още не знаем какво получава и защо, но е ясно, че то пристига по някакъв начин от Прага. Приема го по строго установен ред в деветдневен цикъл и тъкмо това най-напред привлече вниманието ми. Но симптомите са изключително необичайни. Забеляза ли кокалчетата на пръстите му?

Признах си, че не съм.

— Клъощави и мазолести, каквито не съм виждал досега. Винаги най-напред гледай ръцете, Уотсън. После маншетите, панталоните при коленете и обувките. Много странни кокалчета, които могат да се обяснят само с начина на придвижване, наблюдаван от... — Холмс млъкна и внезапно се плесна по челото. — О, Уотсън, Уотсън, какъв глупак съм! Изглежда невероятно и все пак трябва да е истина. Всичко сочи натам. Как не успях досега да видя връзката? Кокалчетата, как можах да пропусна тези кокалчета? И кучето! И глицинията! Крайно време е да се оттегля във фермата, за която си мечтая. Внимавай, Уотсън. Ето го! Ще можем с очите си да видим.

Входната врата бавно се отвори и в светлината на поставената отзад лампа се очерта високият силует на професор Пресбъри. Беше по халат. Стоеше на прага прав, но приведен, с повесени ръце, както го видяхме последния път.

Излезе на алеята и изведнъж с него стана невероятна промяна. Сви се на две и започна да лази на ръце и на крака, като от време на време подскачаше, сякаш изпълнен с енергия и жизненост. Зави зад ъгъла. След като се скри, Бенет се промъкна през вратата и безшумно го последва.

— Хайде, Уотсън, да вървим! — извика Холмс.

Промъкнахме се възможно най-тихо през храстите, докато стигнахме място, откъдето виждахме къщата отстрани окъпана в лунна светлина. Ясно различавахме професора, клекнал в подножието на покритата с глициния стена. Изведнъж се закатери по нея с невероятна лекота. Мяташе се уверено от клон на клон, очевидно се катереше заради чистата радост от собствените сили, без определена цел. С халата, който се вееше от двете му страни, приличаше на огромен, залепен за стената на къщата прилеп, на голямо черно петно на огряната от луната стена. Най-сетне забавлението му омръзна, слезе от клон на клон и клекна в предишната поза, а после тръгна към конюшната, все така странно лазейки. Кучето бе излязло и лаеше яростно, като особено се настърви, щом видя господаря си. Опъваше веригата, треперейки от ярост. Професорът клекна така, че кучето да не може да го достигне, и започна да го дразни по всевъзможни начини. Загребваше шепи камъчета от алеята и ги хвърляше в муцуната му, мушкаше го с пръчка, която взе от земята, ръкомахаше на десетина сантиметра от раззинатата паст и всячески се опитваше да разпали беса на животното, който вече бе необуздаем. Не си спомням във всичките ни приключения да съм виждал по-странна гледка от тази невъзмутима и все пак изпълнена с достойнство фигура, клекнала като жаба на земята, която с изобретателна и премерена жестокост предизвикваше все по-дива ярост у обезумялото куче, което вилнееше и беснееше пред него.

И после за миг се случи бедата! Не се скъса веригата, но нашийникът, правен за дебеловрати нюфаундлендски кучета, се изхлузи. Чухме звънтенето на метал и след миг кучето и човекът се търкаляха вкопчени на земята, като животното ръмжеше яростно, а човекът пищеше от ужас със странен фалцет. Животът на професора висеше на косъм. Свирепият звяр го беше захапал за гърлото, зъбите бяха забити дълбоко и докато стигнем до тях, за да ги разтървем, професорът беше в безсъзнание. Можеше да стане опасно за нас, но властният глас на Бенет мигом вразуми огромния пес. Глъчката бе привлякла сънения и изумен кочияш от стаичката му над конюшната.

— Не се учудвам — поклати той глава. — И преди съм го виждал да го дразни. Знаех си, че рано или късно кучето ще го докопа.

Вързахме кучето и отнесохме професора в стаята му, където Бенет, дипломиран лекар, ми помогна да превържа разкъсаното му гърло. Острите зъби се бяха забили в опасна близост до каротидната артерия и кръвоизливът бе обилен. След половин час опасността отмина, инжектирах на пациента морфин и той заспа дълбоко. Едва тогава имахме възможност да се огледаме и да преценим положението.

— Мисля, че трябва да го прегледа първокласен хирург — казах аз.

— Не, за Бога! — възкликна Бенет. — Засега скандалът е само между стените на този дом. Така няма да се разчуе нищо. Промъкне ли се нещо навън, няма да има край. Помислете за положението му в университета, за репутацията му в цяла Европа, за чувствата на дъщеря му.

— Съгласен съм — каза Холмс. — Смятам, че ще е напълно възможно да запазим историята между нас и да предотвратим нови симптоми, след като вече сме наясно с нещата. Господин Бенет, дайте ми ключа от верижката. Макфейл ще остане при пациента и ще ни извика, ако има някаква промяна. Да видим какво ще намерим в тайнствената кутия на професора.

Не беше много, но достатъчно — празна стъкленица, друга, почти пълна, спринцовка за подкожни инжекции, няколко писма с нечетлив чуждестранен почерк. От марките личеше, че именно това са писмата, нарушили обичайните навици на секретаря, всичките изпратени от „Къмършъл роуд“ и подписани с „А. Дорак“. Бяха обикновени фактури, потвърждаващи, че на професор Пресбъри е била изпратена нова стъкленица, или квитанции за получаването на парите. Имаше обаче един плик, надписан с по-обработен почерк, с австрийска марка и пощенско клеймо от Прага.

— Ето онова, което търсим — извика Холмс и го отвори.

Уважаеми колега — започваше писмото, — след почитаемото Ви посещение много мислих за Вашия случай и независимо че има особени основания за лечението, настоявам да проявите предпазливост, тъй като резултатите от опитите ми показаха, че съществува известна опасност.

Възможно е серумът от антропоид да действа по-успешно. Както Ви обясних, използвах черен лангур поради това, че имах на разположение екземпляр от този вид. Разбира се, лангурът е маймуна, която лази и се катери, а антропоидът ходи изправен и във всяко отношение е по-близо до нас.

Моля да вземете всички възможни предпазни мерки, за да се избегне преждевременно разкриване на процеса. Имам още един клиент в Англия, Дорак снабдява и двама Ви.

Ще Ви бъда много задължен, ако всяка седмица ме осведомявате за развитието на процеса.

С дълбоко уважение
Х. Льовенщайн

Льовенщайн! Това име веднага ми припомни нещо, което бях прочел във вестника — за тайнствен учен, който се опитвал по неизвестен начин да открие тайната на подмладяването и да изобрети еликсира на живота. Льовенщайн от Прага! Льовенщайн с чудодейния, даряващ сила серум, ученият, бойкотиран от професионалната общност, защото отказва да разкрие източника си. С няколко думи споделих това, което си спомних. Бенет бе взел от полицата справочник по зоология.

— Лангур — прочете той, — *едра маймуна от хималайските склонове, най-гямата и най-подобна на човека от катерещите се маймуни*. Следват още доста описания. Господин Холмс, благодарение на вас очевидно стигнахме до корена на злото.

— Истинският корен — каза Холмс — е, разбира се, злощастната любов, заради която пламенният професор си е наумил, че може да изпълни желанието си само ако се превърне в младеж. Опитвайки се да победи природата, човекът неизбежно се оказва сразен от нея. И най-възвишената личност може да се превърне в звяр, ако се опита да промени отреденото — той млъкна умислен със стъкленицата в ръка, загледан в бистрата течност. — Когато пиша на този човек и му заявя, че го смятам отговорен за престъпление поради отровата, която разпространява, тревогите ни ще приключат. Но той може да повтори.

Може други да открият по-успешно средство. В това се крие опасност, съвсем реална опасност за човечеството. Представи си, Уотсън, че хората, отдадени на плътта и земните удоволствия, удължат жалкия си живот. Духовното не ще е в състояние да отвърне на повика към нещо по-висше. Въпросът ще е за оцеляване на всяка цена. В каква ли клоака ще се превърне нашият нещастен свят? — и изведнъж мечтателят се изгуби и Холмс, човекът на действието, се изправи рязко. — Не мисля, че има какво повече да се каже, господин Бенет. Отделните случаи вече намират мястото си в общата схема. Кучето, разбира се, е усетило промяната далеч по-бързо от вас. Обонянието му е помогнало. Не професорът, а маймуната е нападала Рой, тъкмо тя го дразнеше пред очите ни. Превърнат в животно, професорът е изпитвал радост от катеренето и това забавление съвсем случайно го е довело до прозореца на младата дама. Има един ранен влак за Лондон, Уотсън, но дотогава ще имаме време да изпием по един чай в „Чекърс“.

СЪСЕКСКИЯТ ВАМПИР

Холмс прочете едно пристигнало с последната поща съобщение, после ми го подаде със сухото покашляне, което при него обикновено заменяше смеха.

— Май досега не бяхме попадали на такава смесица от съвременна трезвост и средновековно блънуване, от практичност и развихрено въображение. Ти какво ще кажеш, Уотсън?

Прочетох следното:

46, Олд Джъри
19 ноем.
Относно: Вампирите

Сър,

Нашият клиент, господин Робърт Фъргюсън от Фъргюсън и Мърхед, търговци на чай от Майнсинг лейн, се обърна към нас във връзка с особен случай, свързан с вампиризъм. Тъй като фирмата ни е специализирана изключително в оценката на машинно оборудване, материята излиза от компетентността ни. По тази причина препоръчахме на господин Фъргюсън да се обърне към Вас. Помним успешно разрешения от Вас случай с „Матилда Бригс“.

Приемете нашите най-добри чувства:
Морисън, Морисън и Дод

— Матилда Бригс не е име на девойка — припомни си Холмс, — а на кораб, споменаван във връзка с гигантския плъх от Суматра, но на тази история още не ѝ е дошло времето да бъде разгласена. Но какво общо имаме ние с вампирите? И с тях ли ще започнем да се занимаваме? Няма нищо по-лошо от бездействието, но тук май се опитват да ни въвлекат в приказка от Братя Грим. Пресегни се, Уотсън, и виж какво имаме на буква „В“.

Смъкнах от полицата големия справочник, подреден по азбучен ред. Холмс го подпря на коляно и любовно заразглежда записките за отминали случаи, смесени с изрезки от вестниците за любопитни факти.

— *Вандербит и Йегман...* — зачете той. — *Отровният варан. Вигър, хамърсмитското чудо. Виктор Линч фалшификаторът. Витория, хубавицата на цирка. Влечуги. Воаяжът на „Глория Скот“* — лоша работа, — ти май писа нещо за случая, Уотсън, за съжаление не мога да те поздравя за резултата... Хе-хе! Добрият стар справочник. Закъде сме без него! Чуй това, Уотсън — *Вампиризм в Унгария!* Ето пак: *Вампири в Трансилвания* — и той нетърпеливо прелисти страницата, но като огледа набързо справката, разочаровано захвърли дебелата папка. — Глупости, Уотсън, глупости! Какво ни интересуват разхождащи се трупове, които трябва да мушкаш с кол в сърцето, за да мируват в гробовете? Чиста проба безумие!

— Май не е задължително вампирът да е мъртвец — вметнах. — И живо същество може да смуче кръв. Чел съм например за застаряващи особи, които пият кръв от младежи, та да съхранили младостта си.

— А, да, в една от изрезките се говори и за това суеверие. Нас обаче такива басни не ни интересуват. Ние сме трезвомислещи хора, стъпили здраво на земята, и това не бива да се забравя. Дори в съвременния свят понякога се случват странни неща, но за призраци все пак няма място. Не мисля, че трябва да вземаме господин Робърт Фъргюсън насериозно. Това писмо сигурно е от него и то може би ще изясни по-точно причината за безпокойството му.

И Холмс отвори писмото, останало досега незабелязано. Зачете го със снизходителна усмивка, която скоро помръкна. Известно време той остана съсредоточен в мислите си с писмото, увиснало от тънките му пръсти. По някое време се сепна от унеса.

— Чийсмънс Ламбърли. Къде се намира Ламбърли, Уотсън?

— В Съсекс, южно от Хоршъм.

— А, не е много далеч! А Чийсмънс?

— Бил съм там, пълно е със стари къщи и всички носят имената на хората, които са ги строили преди век. Одлис, Харвис, Керитънс, човекът си отива, но домът запазва името му.

— Точно така — хладно промърмори Холмс. Когато получи новата информация, той бързо и прецизно я подреждаше в ума си, като рядко се сещаше да поблагодари на този, който го бе осветлил. Това бе част от гордия му самоуверен характер. — Май ще трябва да понаучим повечко за Чийсмънс Ламбърли, преди да отидем там. Писмото, както и предполагах, е от Робърт Фъргюсън. Между другото той твърди, че те познава.

— Мен!?

— Най-добре сам да го прочетеш — и ми го подаде.

Най-отгоре бе споменатият вече адрес, а писмото гласеше следното:

Уважаеми господин Холмс,

Адвокатите ми препоръчаха да се обърна към Вас. Случаят е от твърде деликатно естество, трудно е да бъде обсъждан открито и засяга приятел, от чието име съм упълномощен да действам. От около пет години джентълменът е женен за дъщеря на перуански търговец, с когото се е запознал във връзка със служебните си дела. Дамата е истинска красавица, но чуждестранният ѝ произход и религия са започнали да създават известни пречки в общуването им. С времето той охладнява и започва да мисли, че бракът им е бил грешка. Открива, че характерът ѝ има тъмни страни, които той никога няма да опознае и да проумее. Най-болезненото е, че тя си остава любящата и предана във всяко отношение съпруга, каквато всеки мъж би желал да има.

Но да се върна на въпроса, за който ще Ви разкажа повече, когато се видим. Писмото впрочем е достатъчно, за да получите представа за ситуацията и за евентуалната Ви роля в решаването на проблема.

От известно време дамата проявява странни, необясними наклонности, чужди на обичайното ѝ грижовно и внимателно поведение.

Джентълменът има син от първия си брак, в момента петнайсетгодишен. Младежът е очарователен и силно

привързан към баща си, за съжаление недъгав вследствие на нещастен случай в ранното му детство. На два пъти хващали съпругата да бие бедното създание, при това без никакъв повод. Първия път го удряла с пръчка, която оставила голям белег на ръката му. Далеч по-обезпокоително обаче е отношението ѝ към собственото ѝ дете — момченце, ненавършило годинка.

Преди около месец гувернантката била излязла за малко от стаята, когато изведнъж болезнен писък я накарал да се втурне обратно. Заварила господарката си надвесена над бебето. На шията му имало кървяща рана, явно оставена от зъбите на майката. Ужасена, гувернантката понечила да извика съпруга, но дамата ѝ заповядала да мълчи и ѝ дала пет лири. Не последвало никакво обяснение и нещата продължили, все едно нищо не се било случило. Но оттогава притеснената гувернантка започнала зорко да следи господарката си и още по-всеотдайно да бди над бебето, към което е силно привързана. Сторило ѝ се обаче, че майката я следяла по същия начин и че винаги когато ѝ се налагало да остави за малко детето, господарката неизменно била наоколо. Гувернантката не се отделяла от него, на свой ред мълчаливата майка не я изпускала от очи и дебнела мълчаливо, както вълкът дебне плячката си. Навярно звучи невероятно и все пак Ви моля да повярвате, тъй като животът на детето и здравият разум на бащата зависят от това.

Накрая дошъл ужасният ден, когато фактите повече не могли да бъдат крити от съпруга. Гувернантката не издържала на напрежението и угризенията и му разказаха всичко. Историята му се сторила толкова невероятна, колкото вероятно и на Вас. Като изключим побоя над заварения ѝ син, той познавал жена си като любяща и всеотдайна майка. Защо в такъв случай да посяга на собствената си рожба? Укорил гувернантката, че си измисля, че подозренията ѝ са неоснователни, и обявил, че няма да търпи такива клевети. В този миг внезапен вик прекъснал разговора им. Двамата се втурнат към детската

стая. Представете си какво е изпитал бащата, господин Холмс, когато видял вратлето на бебето и одеялцето в кръв и жена си да се надига зад креватчето. Представете си ужаса му, когато обърнал лицето ѝ към светлината и открил кръвта по устните ѝ. Без всякакво съмнение тя смучела кръвта на клетото създание.

Оттогава съпругата стои заключена в стаята си. Не е дала никакво обяснение, а джентълменът е на крачка от полудяването.

И двамата не знаем нищо за вампиризма и винаги сме смятали, че подобни истории са само страшни приказки, измислици в далечни страни. И сега, в самото сърце на Англия, в Съсекс... но всичко това можем да обсъдим заедно утре сутрин. Горещо се надявам да отвърнете на молбата ми и да се съгласите да използвате изключителните си способности в помощ на един съкрушен мъж. Ако сте съгласен, моля телеграфирайте на Фъргюсън, Чийсмънс Ламбърли, и аз ще бъда в приемната Ви в десет сутринта.

Искрено Ваш
Робърт Фъргюсън

P.S.

Познавам Вашия приятел Уотсън, който навремето играеше ръгби за Блекхийт, докато аз бях полузащитник на Ричмънд. Това е и единственият личен начин, по който мога да се представя.

— Разбира се, че го помня — възкликнах, когато дочетох писмото. — Големият Робърт Фъргюсън, най-добрият полузащитник на Ричмънд. Прекрасен младеж. Напълно в неговия стил е да се тревожи така за приятел.

Холмс ме погледна замислено и поклати глава.

— Винаги си ме изненадвал, Уотсън, такива неизследвани възможности притежаваш! А сега имай, моля те, добрината да

изпратиш телеграмата, която ще ти продиктувам: *С удоволствие ще проучим Вашия случай.*

— *Вашия* случай?

— Не бива да го оставяме да смята, че може да ни заблуждава по толкова елементарен начин. Изпрати телеграмата и да оставим нещата до утре сутрин.

Фъргюсън пристигна точно в десет. Помнех го като строен, източен младеж, напет и гъвкав. Носеше се по терена много по-бързо от съперниците си. Развалината, в която се бе превърнал превъзходният атлет, когото познавах в зенита на младостта му, бе извънредно печална гледка. Нямаше и помен от гордата осанка, светлорусата му коса бе оредяла, а раменете — приведени. Със съжаление забелязах, че видът ми предизвиква сходни впечатления у него.

— Здравей, Уотсън — поздрави той. Гласът му си бе останал дълбок и сърдечен. — Променил си се доста, откак те изхвърлих през въжетата право в тълпата на „Олд диър парк“. Допускам, че и аз съм се поизменил. Последните няколко дни ме състариха с години. Господин Холмс, от телеграмата ви разбрах, че не е нужно да се преструвам на посредник.

— По-лесно ще е да говорим направо — отвърна Холмс.

— Напълно съм съгласен, но сам разбирате колко е трудно, когато става въпрос за жената, за която сте призван да се грижите и да пазите. Какво да правя? Как да отида в полицията и да им разкажа? Освен това трябва да предпазя и децата. Тя луда ли е, господин Холмс? Нещо в кръвта ѝ ли не е наред? Имали ли сте подобен случай? За Бога, посъветвайте ме как да постъпя, на предела на силите си съм.

— Напълно ви разбирам, господин Фъргюсън. Седнете сега, успокойте се и ми отговорете на няколко въпроса. Мога да ви уверя, че аз не съм на предела на силите си и смятам, че ще успеем да постигнем приемливо решение. Кажете ми най-напред какво предприехте? Жена ви още ли има достъп до бебето?

— След ужасяващата сцена — не. Тя е с доста горещ темперамент, господин Холмс. Едва ли ще се намери по-страстно предана и всеотдайна съпруга. Разкриването на потресаващата ѝ тайна

бе удар за нея. Не отрони и дума, дори не се опита да се защити от укорите ми, само ме погледна тъжно, после се втурна в стаята си и се заключи. Оттогава отказва да ме види. Пуска само камериерката си Долорес, с която се познават отпреди сватбата ни и са един вид приятелки. Тя ѝ носи храна.

— Значи няма непосредствена опасност за детето?

— Госпожа Мейсън, гувернантката, е твърдо решена да не се отделя от него и за минута. Имам ѝ пълно доверие. Притеснявам се по-скоро за бедния Джак. Споменах ви в бележката си, че тя на два пъти се нахвърля на него.

— Но не го е наранила?

— Не, биеше го яростно. Ужасяващо е, че е способна да се хвърли върху едно беззащитно самото дете — изопнатите черти на Фъргюсън омекнаха, когато заговори за сина си. — Горкото момче, и на най-коравосърдечния ще му дожалее, като го види. Като малък падна лошо и оттогава е с изкривен гръбнак, но има много добро сърце.

Холмс измъкна вчерашното писмо и отново го зачете.

— Колко души живеете заедно, господин Фъргюсън?

— Отскоро имаме две нови прислужнички. В къщата сме съпругата ми, аз, синът ми Джак, бебето, Долорес, госпожа Мейсън и старият иконом Майкъл. Това са всички.

— Да разбирам ли, че не сте познавали добре съпругата си, преди да се ожените за нея?

— Познавах я само от няколко седмици.

— Прислужничката Долорес отдавна ли е с нея?

— Да, от доста време.

— В такъв случай тя вероятно познава по-добре характера на жена ви от вас?

— Може и така да се каже.

Холмс си записа нещо и продължи:

— Мисля, че в Ламбърли ще свърша по-добра работа, отколкото тук. Така или иначе, налага се да дойдем с вас. Щом дамата се е затворила в стаята си, нашето присъствие ни най-малко няма да я притесни или обезпокои. И, разбира се, ще отседнем в хотел, ако се наложи да останем.

Фъргюсън въздъхна с облекчение.

— На това се надявах, господин Холмс. Ако решите да дойдете, в два часа от гара Виктория тръгва много удобен влак.

— Разбира се, че ще дойдем. В момента нямаме други задължения. Ще се посветя изцяло на вашия случай. Уотсън, естествено, идва с нас. Но преди да започна, има един-два момента, които искам да изясня. Доколкото разбрах, дамата е посегнала и на двете деца, собственото си бебе и вашия син?

— Да, така е.

— Но по различен начин, нали? Вашия син го е била?

— Да, веднъж с пръчка и веднъж особено яростно с юмруци.

— Даде ли някакво обяснение защо?

— Не, само каза, че го мрази, дори го повтори няколко пъти.

— Е, случва се при мащехите. Можем да го наречем ревност към покойната предшественичка. Съпругата ви иначе ревнива ли е?

— Изключително, с цялата сила на жаркия си тропически темперамент.

— Синът ви, както разбрах, е петнайсетгодишен, вероятно доста развит умствено, като се има предвид физическото му състояние. Той не даде ли някакво обяснение на причината за побоя?

— Не, каза, че не го е предизвикал с абсолютно нищо.

— Преди това двамата разбираха ли се?

— Не.

— Казахте, че е изключително привързан към вас.

— Изключително предан и любящ син е. Моят живот е негов живот. Възхищава се на всеки мой жест или дума.

Холмс още веднъж си записа нещо, после се замисли.

— Не се съмнявам, че сте били в много близки отношения с момчето преди втория ви брак. Сигурно сте прекарвали доста време заедно.

— Да, така е.

— Момчето сигурно е предано към паметта на майка си.

— Да, вероятно.

— Сигурно е много интересен младеж. Имам още един въпрос: това странно нахвърляне върху бебето и побоите над сина ви по едно и също време ли се случиха?

— В първия случай, да. Сякаш някакво безумие я бе обладало и изливаше яростта си и над двамата. Следващия път пострада само

Джак. Госпожа Мейсън не е споменавала нищо за бебето.

— Това усложнява нещата.

— Не ви разбирам напълно, господин Холмс.

— Нищо чудно. Някои предварително си съставят теория и чакат времето или фактите да я оборят. Лош навик, господин Фъргюсън; но човешката природа е слаба. Опасявам се, че вашият приятел ви е дал преувеличена представа за научните ми методи. Както и да е, засега мога да ви уверя, че вашият проблем не ми изглежда нерешим. Чакайте ни на гара Виктория в два часа.

Оставихме багажа си на съхранение на гарата в Ламбърли и излязохме навън в мрачната и мъглива ноемврийска вечер. По разкалян криволичещ път стигнахме до усамотено старинно имение. Беше тежка претрупана сграда с пристроявани по-късно крила, старовремски корпус, високи комини от времето на Тюдорите и островърх покрив от хоршъмски плочи, покрит от годините и влагата с лишеи и плесен. Входното стълбище се бе разкривило под тежестта на годините, над старинните камъни на входа се виждаше емблемата на някогашния строител. Вътре опушените тавани лежаха върху тежки дъбови греди, а изронените стъпала хлътваха на неочаквани места. От всяко кътче се носеше лъх на тлен и разпад.

Фъргюсън ни въведе в обширна гостна. В огромната, старовремска камина с дата 1670 година над желязната решетка играеха ярки пламъци. Стаята, доколкото успях да я огледам, бе невъобразима смесица от области и епохи. Потъмнялата ламперия, покриваща наполовина стените, вероятно бе от времето на първия собственик — дребен земевладелец от седемнайсети век. На височината на очите бяха окачени в редица добре подбрани акварели от съвременни художници, а на жълтеникавата стена отгоре бе подредена превъзходна колекция от южноамерикански сечива и оръжия, несъмнено донесени от съпругата перуанка. Холмс я заразглежда с присъщото на будния му дух любопитство. После се обърна със замислен поглед.

— Гледай ти! — възкликна той.

От някаква кошница в ъгъла се измъкна един шпаньол. Движеше се трудно, едва тътреше задните си крака, а опашката му се влачеше по пода. Накрая стигна до господаря си и близна ръката му.

— Какво му е на кучето? — попита Холмс.

— И ветеринарят още не може да разбере. Някаква парализа, той смята, че е гръбначен менингит. Ще мине. Скоро ще сме на крака, нали, Карло?

Увисналата опашка на животното потръпна и то вдигна към нас печалните си очи. Изглежда, разбра, че говорим за него.

— Изведнъж ли стана?

— За една нощ.

— Кога?

— Преди около четири месеца.

— Виж ти! Много интересно!

— Така ли? Какво виждате в това?

— Потвърждение на онова, което предполагам.

— Какво, за Бога, предполагате, господин Холмс! За вас това може да е рутинна интелектуална загадка, но за мен е въпрос на живот и смърт! Жена ми може би е убийца, над децата ми виси постоянна опасност. Не си играйте с мен, господин Холмс. Нещата са прекалено сериозни.

Болезнен спазъм разтърси едрия някогашен полузащитник. Холмс положи ръка върху рамото му.

— Опасявам се, че изходът, какъвто и да е, ще бъде болезнен за вас, господин Фъргюсън — каза той. — Ще ви спестя каквото мога. В момента не мога да ви кажа друго, но мисля, че ще намеря разрешението, преди да напусна този дом.

— Бог да ви помага! А сега, моля да ме извините, господа, ще отида до стаята на жена ми, за да видя как е.

Останахме сами в гостната за няколко минути и Холмс отново огледа чудноватите предмети, окачени по стените. Нашият домакин се върна и по съкрушеното му изражение ясно личеше, че нещата не са се променили.

— Чаят е готов, Долорес — обърна се Фъргюсън към стройното мургаво момиче, което го бе последвало в стаята. — Виж дали господарката ти има нужда от нещо.

— Тя е истина болна — възкликна момичето и с нескривано възмущение погледна господаря си. — Не яде нищо. Истина болна. Трябва ѝ лекар. Страх ме е остава сама с нея без доктор.

Фъргюсън ме погледна въпросително.

— Ще се радвам да помогна с каквото мога.

— Господарката ти ще приеме ли доктор Уотсън?

— Аз ще го заведа. Не трябва разрешение. Тя нуждае от доктор.

— Идвам с вас тогава.

Последвах треперещата от безпокойство девойка нагоре по стълбите и после по дълъг мрачен коридор. Озовахме се пред масивна дъбова врата със стоманени скоби. Неволно си помислих, че Фъргюсън едва ли би успял да влезе насила през нея. Камериерката отключи и несмазаните панти изскърцаха, крилото едва се откряна, девойката се шмугна след мен и го захлопна зад гърба си.

Жената на леглото гореше в силна треска. Беше в полусъзнание, но усети влизането ми и вдигна към мен красивите си, изпълнени с тревога очи. Май се успокои, като видя непознато лице, и с въздишка се отпусна върху възглавницата. Пристъпих напред, казах ѝ няколко ободряващи думи и тя остана спокойна, докато я преглеждах. Пулсът ѝ бе учестен, имаше и висока температура. Останах с впечатление, че състоянието ѝ се дължи по-скоро на емоционално разстройство, отколкото на физически проблем.

— От два дни е така. Страхувам за живота ѝ — каза момичето.

Жената извърна изтерзаното си красиво лице към мен.

— Къде е съпругът ми?

— Долу, иска да дойде.

— Не искам да го виждам. Не, не искам.

После, изглежда, започна да бълнува.

— Сатана! Сатана! Какво да правя с този демон?

— Мога ли да ви помогна с нещо?

— Никой не може да ми помогне. Край! Всичко рухна. Не може нищо да се направи.

Жената явно бълнуваше. Някак не си представях добрия Боб Фъргюсън в ролята на демон, нежели сатана.

— Госпожо — казах, вашият съпруг искрено ви обича. Много е съкрушен от случилото се.

Тя отново извърна към мен великолепните си очи.

— Да, обича ме. А нима аз не го обичам? Нима от любов не жертвам себе си, за да не страда той? Така го обичам. А той, той ме смята за чудовище... дори го каза...

— Но той е съкрушен от скръб, не може да разбере какво става.

— Наистина не може, но трябва да вярва.

— Защо не му позволите да ви види? — предложих.

— Не, не! Няма да забравя нито ужасните му приказки, нито обвинението, изписано в погледа му. Не искам да го виждам. Идете си, с нищо не можете да ми помогнете. Само едно му кажете. Искam си детето. Имам право да видя детенцето си. Само това имам да му кажа — тя обърна глава към стената и не промълви дума повече.

Върнах се в гостната и Фъргюсън ме изслуша унило, докато предавах молбата ѝ.

— Как да ѝ дам детето? Как, като знам на какво е способна? Мога ли да забравя как се надигна зад люлката с кръв по устните — и той потръпна при спомена. — Детето е в безопасност с госпожа Мейсън и така ще остане.

Миловидна млада прислужничка, която сякаш бе единственото съвременно нещо в къщата, ни поднесе чай. Докато пълнеше чашите, вратата се отвори и в стаята влезе момчето. Беше наистина забележителен юноша с бледо лице и буйни къдрици. В сините му очи блесна радостен пламък, когато видя баща си. Втурна се към него и обви врата му с ръце почти като влюбено момиче.

— Ах, тате! — възкликна той. — Не знаех, че си дошъл, иначе щях да те посрещна. Толкова е хубаво, че си тук!

Фъргюсън се поосвободи от прегръдката му с известно смущение.

— Доброто ми момче — каза той и нежно потупа сина си по главата. — Върнах се по-рано, защото приятелите ми, господин Холмс и доктор Уотсън, бяха така добри да дойдат с мен. Ще прекарат вечерта с нас.

— Това ли е господин Холмс, детективът?

— Да.

Момчето изглежда приятеля ми с проникателен и както ми се стори, не особено дружелюбен поглед.

— Къде е другият ви син, Фъргюсън? — попита Холмс. — Можем ли да се запознаем и с детето?

— Помоли госпожа Мейсън да донесе бебето — каза Фъргюсън.

Синът му се отправи към вратата с несигурна, олюляваща се крачка. Окоето ми на хирург разпозна симптомите на гръбначно

заболяване. След малко момчето се върна, водейки висока мършава жена с дете на ръце.

Бебето беше много красиво, с тъмни очи и златисти къдрици, прелестна смес на саксонска и латинска кръв. Фъргюсън видимо грейна, взе рожбата си и нежно я замилова.

— Не мога да си представя, че някой може да му причини нещо лошо — промълви той, докато гледаше малката алена резка на пухкавото вратле.

В този миг обърнах очи към Холмс. Порази ме напрегнатият му израз. Бледото му лице бе застинало като изрязано от слонова кост, той за момент се взря в бащата и детето, после впи очи в някаква точка в другия край на гостната. Проследих погледа му, насочен към прозореца и унилата, посърнала градина отвън. Дървеният капак бе полуспуснат и не се виждаше много, но вниманието на Холмс без съмнение бе приковано от самия прозорец. След това той се усмихна, отиде до бебето и внимателно огледа червената резка на врата му. Накрая пое юмручето, което то размахваше към него.

— Довиждане, млади човече. Доста драматично започва житейският ти път. Госпожо, искам да разменя няколко думи с вас.

Той дръпна настрана гувернантката и няколко минути двамата разговаряха напрегнато. Долових само последните думи: „Тревогите ви скоро ще приключат.“ После гувернантката, доста мрачна и намусена, излезе с бебето.

— Какво ще кажете за нея? — попита Холмс.

— Както сам забелязахте, не е особено общителна, но има златно сърце и е силно привързана към детето.

— Ти харесваш ли я, Джак — обърна се внезапно Холмс към момчето.

Сянка помрачи фините изразителни черти на юношата и той бавно поклати глава.

— Не хареса ли някого, край — обясни Фъргюсън, придърпвайки ласкаво момчето. — За щастие мен ме харесва, нали, Джаки?

Момчето изгука и зарови глава в широките гърди на баща си. След малко той го отстрани лекичко.

— Тичай навън, сине — рече Фъргюсън и го проследи с разнежен поглед. — Е, господин Холмс — поде отново, когато момчето

излезе, — съзнавам, че ситуацията, в която ви въвлякох, е доста нелепа, и едва ли мога да разчитам на нещо повече от съчувствието ви. От ваша гледна точка това вероятно е твърде деликатна и сложна ситуация.

— Деликатна — да — каза приятелят ми. — Но не се оставих да бъда подведен от сложността ѝ. Въпрос на чиста интелектуална дедукция. Когато първоначалното предположение се потвърди точка по точка от съществуващите факти, субективната хипотеза се превръща в обективен извод и така стигаме до целта на нашето търсене. Всъщност я открих още преди да напуснем улица „Бейкър“. Останалото бе просто наблюдение и потвърждение.

Фъргюсън положи длан на набразденото си чело.

— За Бога, господин Холмс дрезгаво промълви той. — Ако сте узнали истината, не ме дръжте в напрежение. Не издържам вече. Какво да правя? Не ме интересува как сте стигнали до фактите, за мен е важно какво означават.

— Действително ви дължа обяснение и ще го получите. Но ще ми позволите ли да го направя, както намеря за добре. Дамата в състояние ли е да ни приеме, Уотсън?

— Разстроена е, но разсъдъкът и не е помрачен.

— Чудесно. Единствено в нейно присъствие можем да разрешим случая. Да вървим.

— Но тя не иска да ме види — възрази Фъргюсън.

— О, ще поиска — увери го Холмс и надраска няколко реда на един лист. — Понеже единствен ти бе допуснат до покоите на дамата, Уотсън, имай добрината да ѝ занесеш бележката.

Отново се качих горе и дадох бележката на Долорес, която предпазливо откrehна вратата. Минута по-късно отвътре се чу вик, в който се долавяше радостна изненада. Долорес отвори вратата.

— Да дойдат. Ще изслуша тях — обяви тя.

Дадох знак на Холмс и домакина ни да се качат. Фъргюсън влезе и пристъпи колебливо към съпругата си, но тя се поизправи в леглото и вдигна ръка да го отблъсне. Той се отпусна тежко в едно кресло. Холмс се поклони леко и също седна, а тя бе вперила в него изпълнен с почуда поглед.

— Мисля, че присъствието на Долорес не е наложително — започна Холмс. — ... Добре, госпожо, щом държите, нека да остане. И

така, господин Фъргюсън, аз съм зает човек, имам неотложни задачи, така че ще бъда пределно кратък и директен. Светкавичната хирургична намеса винаги е най-малко болезнена. Ще започна с това, което ще ви донесе облекчение. Съпругата ви е изключително смела, обича ви безмерно и е обвинена несправедливо.

Фъргюсън скочи на крака, не на себе си от радост.

— Докажете го, господин Холмс, и аз ще съм ваш длъжник до сетния си час.

— Опасявам се, че ще е с цената на неочакван удар.

— Всичко ще понеса заради оневиняването на съпругата ми. Нищо друго няма значение.

— Ще ви посоча посоката, която поеха разсъжденията ми още на улица „Бейкър“. Мисълта за вампир, естествено, ми се стори абсурдна. В английската криминална практика такива случаи не се срещат. И все пак заключението ви не беше безоснователно. Видели сте дамата да се надига зад креватчето с кръв по устните.

— Да, видях я.

— Не ви ли е хрумвало, че кървяща рана може да се смуче и по друга причина? Нима английската история не споменава за кралица, която изсмуква кръвта от отворена рана, за да извлече отровата от нея?

— Отрова!

— Когато научих за южноамериканския произход на съпругата ви, веднага си помислих за някакво традиционно тамошно оръжие още преди да го бях видял с очите си. Съществуват, разбира се, и други начини да отровиш някого, но първо за това ми хрумна. Малкият празен колчан на стената в гостната бе това, което очаквах да видя. Ако някое дете бъде улучено със стрела, намазана с кураре или с друга дяволска смеска, това неминуемо ще доведе до смърт, в случай че отровата не бъде изсмукана. А и кучето! Ако някой реши да използва подобна отрова, няма ли да провери предварително дали не е загубила действието си? Не знаех, че имате куче, но като го видях, то напълно се вмести в схемата ми. Сега разбирате ли ме? Съпругата ви е трябвало да се справи с една опасност. Съумяла е да я отстрани и да спаси живота на детето си, като същевременно не е можела да ви каже истината, защото знае колко обичате сина си и за нищо на света не е искала да разбие сърцето ви.

— Джаки!

— Наблюдавах го преди малко, докато милвахте бебето. Лицето му ясно се отразяваше в стъклото на прозореца, а полуспуснатият му капак осигуряваше идеален фон. Рядко съм виждал изписани на човешко лице подобна ревност и животинска омраза.

— Моят Джаки!

— Трябва да го приемете, Фъргюсън. Още по-болезнено е, че го е движила изкривената му, прекомерна любов към вас и вероятно към покойната му майка. Душата му е обсебена от всепоглъщаща омраза към прекрасното детенце — здраво и хубаво, то е пълна противоположност на неговата болнаост.

— Господи! Всемогъщи Боже, не е възможно!

— Казах ли истината, госпожо?

През цялото време жената бе ридала с лице, заровено във възглавницата, но сега вдигна глава и се обърна към съпруга си:

— Как можех да ти кажа, Боб? Истината щеше да те съкруши. Изчаквах, не исках да я научиш от мен. Когато този джентълмен, който, изглежда, притежава магическа сила, ми писа, че знае всичко, почувствах облекчение.

— Мисля, че едно пътуване по море за около година ще се отрази добре на мастър Джаки — каза Холмс, докато се изправяше. — Само още едно нещо остана неизяснено, госпожо. Напълно разбирам отношението ви към мастър Джаки. Майчинското търпение си има предел, но как се осмелихте да оставите детето си тези последни два дни?

— Казах на госпожа Мейсън. Тя знаеше.

— И аз си помислих същото.

Фъргюсън се бе строполил на леглото, разтърсван от ридания.

— Мисля, че нямаме повече работа тук, Уотсън — прошепна ми Холмс. — Ако подхванеш преданата Долорес за единия лакът, аз ще поема другия... Мисля, че трябва да ги оставим сами, за да се разберат — довърши той, след като затвори вратата след себе си.

Добавил съм още нещо, свързано с този случай — отговор на писмото, с което започна разказът. Ето съдържанието му:

Улица „Бейкър“
21 ноември
Относно: Вампирите

Уважаеми Господа,

В отговор на писмото Ви от 19-и този месец мога да Ви уверя, че се запознах със случая на Вашия клиент Робърт Фъргюсън от Фъргюсън и Мърхед, търговци на чай, Майнсинг лейн, и той приключи със задоволителни резултати. С благодарност за проявеното доверие.

Искрено Ваш
Шерлок Холмс

ТРИМАТА МЪЖЕ С ФАМИЛИЯ ГАРИДЕБ

Историята можеше да се нарече както комична, така и трагична. Заради нея един човек загуби разума си, аз бях ранен, а трети попадна под ударите на закона. И все пак несъмнено имаше и комичен елемент. Е, можете сами да прецените.

Много добре си спомням времето — беше същия месец, когато Холмс отказа рицарско звание за услуги, които може би ще бъдат описани някой ден. Споменавам го мимоходом, защото в положението си на другар и довереник съм длъжен особено внимателно да избягвам всякаква недискретност. Повтарям обаче, че това ми дава възможност да уточня времето — края на юни 1902 година, скоро след приключването на Южноафриканската война. Верен на навика, който го спохождаше от време на време, Холмс беше прекарал няколко дни в леглото, но онази сутрин се появи със снопче листа в ръка, а строгите му сиви очи проблясваха закачливо.

— Имаш възможност да спечелиш малко пари, приятелю Уотсън — каза той. — Чувал ли си фамилията Гаридеб?

Признах, че не съм.

— Е, ако успееш да спипаш някого с това име, чакат те пари.

— Как така?

— Дълга история и доста причудлива. Струва ми се, че във всичките си проучвания на сложната човешка природа не сме попадали на нещо по-странно. След малко клиентът ще се появи, за да го поразпитам, така че да оставим разказа за тогава. Но задачата си остава — търсим човек с това име.

Телефонният указател беше на масата до мен и аз го разлистих без особена надежда. За мое изумление на съответното място намерих странното име. Възкликнах победоносно.

— Виж, Холмс! Ето го!

Холмс взе указателя от ръцете ми.

— *Гаридеб, Н.* — прочете той. — *Улица „Литъл райдър“ №136.* Съжалявам, че трябва да те разочаровам, скъпи Уотсън, но това е

самият той. Ето адреса на писмото му. Трябва ни още някой със същото име.

Госпожа Хъдсън влезе с визитка на поднос. Взех я и ѝ хвърлих поглед.

— Виж ти! — възкликнах изумен. — Собственото име е друго. Джон Гаридеб, адвокат, Морвил, Канзас, САЩ.

Холмс погледна картичката и се усмихна:

— Май и това не е достатъчно, Уотсън. Този господин също вече е в играта, макар че определено не очаквах да го видя тази сутрин. Той обаче знае отговорите на много въпроси, които ме вълнуват.

След миг гостът ни влезе. Господин Джон Гаридеб, адвокат, беше нисък набит мъж, кръглолик, бодър, гладко обръснат, подобен на мнозина делови американци. Бузестата невинна физиономия създаваше впечатлението за млад мъж с широка усмивка. Очите обаче бяха поразителни. Рядко съм виждал очи, които издават толкова напрегнат вътрешен живот, толкова блестящи, будни, откликващи на всяко движение на мисълта. Акцентът му беше американски, но липсваше своеобразният начин на изразяване.

— Господин Холмс? — попита той, гледайки ту мен, ту приятеля ми. — О, да! Почти същият сте на снимките, сър. Трябва да сте получили писмо от моя съименник, господин Нейтън Гаридеб.

— Седнете, ако обичате — каза Холмс. — Мисля, че има доста неща, за които да поговорим — той взе листата. — Вие, естествено, сте господин Джон Гаридеб, споменат в документа. Отдавна сте в Англия, нали?

— Защо мислите така, господин Холмс? — стори ми се, че в изразителните му очи прочетох внезапна подозрителност.

— Всичките ви дрехи са английски.

Господин Гаридеб се усмихна насилено.

— Чел съм за номерата ви, господин Холмс, но не съм и предполагал, че ще бъда техен обект. По какво съдите?

— Кройката на палтото, върховете на обувките... Нима не е очевидно?

— Виж ти, нямах представа, че толкова приличам на англичанин. Преди известно време идвах в Лондон по работа и затова, както казахте, дрехите ми са почти изцяло тукашни. Вероятно обаче времето ви е ценно, а и не сме се срещнали, за да говорим за кройката на

чорапите ми. Какво ще кажете да се заемем с документа, който държите в ръката си?

Неизвестно как Холмс бе обезпокоил посетителя ни, върху чието добродушно лице вече бе изписано далеч по-недружелюбно изражение.

— Търпение! Търпение, господин Гаридеб! — успокои го приятелят ми. — Както ще потвърди доктор Уотсън, в крайна сметка се оказва, че тези мои дребни отклонения имат известна връзка с проблема. Но защо господин Нейтън Гаридеб не дойде с вас?

— Защо изобщо ви въвличе във всичко това? — внезапно избухна посетителят ни. — Какво общо имате вие, по дяволите? Двама души се срещат по работа и единият, видите ли, решава, че му трябва детектив! Дойдох, защото се срещнах с него сутринта, и той ми каза за номера, който ми е погодил. Чувствам се огорчен.

— Върху вас не пада никаква сянка, господин Гаридеб. Просто той особено ревностно се стреми да постигне общата ви цел, жизненоважна, доколкото разбрах, и за двама ви. Научил е, че ме бива в събирането на сведения, и, съвсем естествено, ме потърси.

Гневното лице на посетителя ни постепенно се проясняваше.

— Е, добре тогава — каза той. — Когато отидох при него сутринта и той ми каза, че се е обърнал към детектив, просто взех адреса ви и веднага пристигнах. Не искам полицията да се меси в частни дела. Но ако сте съгласен само да ни помогнете да издирим този човек, няма нищо лошо.

— Точно така стоят нещата — каза Холмс. — А сега, сър, след като вече сте тук, най-добре да чуем цялата история лично от вас. Приятелят ми не е в течение на никакви подробности.

Господин Гаридеб ме изгледа втренчено и не особено дружелюбно.

— А нужно ли е да ги знае?

— Обикновено работим заедно.

— Е, няма причина това да се пази в тайна. Ще ви представя фактите колкото може по-сбито. Ако бяхте от Канзас, нямаше да има нужда да ви обяснявам кой е Александър Хамилтън Гаридеб. Направил състояние от недвижими имоти и сделки на житната борса в Чикаго и вложил парите си в земя по поречието на Арканзас западно от Форт Додж на площ колкото едно от вашите графства. Пасища, сечища,

орница, находища на полезни изкопаеми — всичко, което носи пари на притежателя си. Нямал роднини и близки или и да е имал, нищо не бил чувал за тях. Но изпитвал своеобразна гордост от странното си име. Точно това го доведе при мен. Бях адвокат в Топека и един ден ме посети възрастен мъж, който гореше от желание да се срещне със свой съименник. Беше си прищявка, но той бе твърдо решен да разбере дали на света има и други с фамилията Гаридеб. „Намерете ми още!“ — каза той. Отвърнах, че имам много работа и не мога да тръгна да обикалям света и да диря хора с името Гаридеб. „Точно това ще направите — каза той, — ако нещата се развият така, както съм ги замислил.“ Помислих, че се шегува, но скоро разбрах, че в думите му се е криел особен смисъл. Около година след тази среща той умря и остави завещание — най-странното завещание, регистрирано в щата Канзас. Имуществото му се разделя на три части и аз ще получа една от тях, при условие че намеря още двама мъже с името Гаридеб, които да получат останалите. Става дума за пет милиона долара за всеки от съименниците, но не можем и с пръст да ги пипнем, ако не се явим и тримата. Изправен пред този рядък шанс, оставих юридическата си практика и тръгнах да търся хора с това име. Оказа се, че в Щатите няма такива хора. През сито прекарах цялата страна и не открих нито един. После опитах в старата родина. Попаднах на името в лондонския телефонен указател. Обадих се на човека и му обясних всичко. И той обаче е сам като мен, има няколко жени роднини, но нито един мъж с това име. А в завещанието се казва трима пълнолетни мъже. И така, както виждате, остава едно празно място и ако можете да ни помогнете да го попълним, с готовност ще ви платим за услугата.

— Е, Уотсън — усмихна се Холмс, — нали ти казах, че историята е чудновата? Не мога да не отбележа, сър, че най-очевидното нещо, което бихте могли да направите, е да пуснете обява във вестника.

— Направих го, господин Холмс. Не дойде отговор.

— Мили Боже! Да, задачата определено е любопитна. Може би ще се позанимая с нея през свободното си време. Впрочем странно е, че идвате от Топека. Навремето си пиших с един тамошен жител, вече покойник, стария доктор Лисандър Стар, който беше кмет през 1890 година.

— Добрият доктор Стар! — каза посетителят ни. — И досега го споменават с уважение. Е, господин Холмс, не ни остава нищо друго, освен да ни информирате как напредва търсенето. Предполагам, че до ден-два ще имам някакви новини — и американецът се поклони и си тръгна.

Холмс запали лула и поседя известно време със странна усмивка.

— Е? — попитах накрая.

— Чудя се, Уотсън, просто се чудя!

— На какво?

Холмс извади лулата от устата си.

— Чудех се, Уотсън, какво за Бога, цели този човек, като ни разказа всички тези безсмислици и лъжи. Едва не го попитах направо — защото в някои случаи прякото нападение е най-добрата тактика, — но реших, че ще е по-добре да го оставя да си мисли, че ни е хвърлил прах в очите. Появява се човек с английско палто, протрито на лактите, и с издути на коленете панталони, явно носени цяла година, а според този документ и по собствените му думи е американски провинциалист, пристигнал наскоро в Лондон. Никакви обяви не са били публикувани. Знаеш, че не пропускам нито ред. Това е любимото ми място, в което дебна дивеча, и за нищо на света няма да изтърва такъв наперен фазан. За никакъв доктор Лисандър Стар от Топека не съм и чувал. Откъдето и да го почукаш, все кънти на кухо. Мисля, че този приятел наистина е американец, но акцентът му се е изгладил през годините, прекарани в Лондон. Каква е играта му в такъв случай и какво стои зад това нелепо издирване на Гаридеб? Заслужава нашето внимание, защото, ако приемем, че е мошеник, явно е хитър и изобретателен. Сега трябва да разберем дали другият ни кореспондент също е измамник. Обади му се, Уотсън.

Когато се свързах по телефона, чух тънък треперещ глас.

— Да, аз съм Нейтън Гаридеб. Господин Холмс там ли е? Много искам да си кажа една-две думи с него.

Приятелят ми взе слушалката и чух характерния накъсан диалог.

— Да, беше тук. Разбрах, че за вас е непознат... Откога?... Едва от два дни!... Разбира се, възможността е изключително примамлива. Ще си бъдете ли у дома довечера? Предполагам, че съименникът ви няма да е там... Значи ще дойдем, защото предпочитам да поприказваме в негово отсъствие... С мен ще бъде доктор Уотсън... От

бележката ви разбрах, че не излизате често... Да, към шест часа ще бъдем при вас. Няма нужда да казвате на американския адвокат... Много добре. Дочуване.

Беше чудесна пролетна вечер, падаше здрач и дори улица „Литъл райдър“, една от най-малките пресечки на „Еджуеър роуд“, на хвърлей място от Тайбърн, изглеждаше позлатена и прекрасна под косите лъчи на залязващото слънце. Къщата, към която ни насочиха, беше голяма старинна постройка от началото на осемнайсети век с плоска тухлена фасада, от която бяха издадени само двата големи прозореца на приземния етаж. Оказаха се прозорците на голяма стая, в която клиентът ни прекарваше деня. Пътном Холмс посочи месинговата табелка със странното име.

— Отпреди години е, Уотсън — отбеляза той, сочейки потъмнялата повърхност. — Както и да стоят нещата, *той* наистина се казва така и това трябва да се отбележи.

Къщата имаше общо стълбище, в преддверието можеха да се прочетат няколко имена, на фирми и на частни лица. Не беше сграда с апартаменти под наем, а по-скоро пансион за ергени. Клиентът ни отвори лично, извинявайки се, че портиерката си тръгвала в четири. Господин Нейтън Гаридеб се оказа много висок, отпуснат, мършав и плешив мъж на около шейсет години. Имаше набраздено лице с нездравия тен на човек, който не полага никакви физически усилия. Заради очилата с големи кръгли рамки и стърчащата козя брадичка, съчетани с прегърбената стойка, човек оставаше с впечатлението, че се привежда насреща му с любопитство. Имаше вид обаче на добронамерен, макар и ексцентричен човек.

Стаята беше не по-малко странна от обитателя ѝ. Приличаше на малък музей — просторна, с множество шкафове и етажерки, претъпкани с геологични и анатомични образци. Кутии с пеперуди висяха от двете страни на вратата. Голямата маса в средата беше затрупана с всевъзможни вехтории, сред които стърчеше голямата месингова тръба на силен микроскоп. Краткият оглед ме накара да се удивя от универсалните интереси на домакина ни. Тук кутия с антични монети, там етажерка със сечива от кремък. Зад масата в центъра — голям шкаф с кости. Над него — редица гипсови черепи с надписи: „Неандерталец“, „Хайделбергски човек“, „Кроманьонец“. Явно бе

изучавал какво ли не. В дясната ръка домакинът ни държеше гюдерия, с която лъскаше монета.

— Сиракуза, от най-добрия период — обясни и я вдигна. — Накрая качеството спада. Но според мен в този период са ненадминати, макар някои да предпочитат александрийската школа. Ето ви стол, господин Холмс. Чакайте да махна тези кости. А вие, сър, о, да, доктор Уотсън, ако бъдете така добър да преместите японската ваза... Виждате скромните ми увлечения в живота. Докторът все ми се кара, че никога не излизам, но защо да излизам, когато толкова много неща ме задържат тук? Повярвайте ми, надлежното каталогизиране само на един от тези шкафове ще отнеме три месеца.

Холмс се огледа с любопитство.

— Нима твърдите, че не излизате *никога*?

— От време на време отскачам до „Сотби“ и „Кристи“. Иначе много рядко напускам стаята си. Не съм съвсем здрав, а проучванията ми отнемат много време и сили. И можете да си представите, господин Холмс, какъв потрес — приятен, но ужасен — бе за мен да чуя за това невъобразимо богатство. Нужно е да намерим само още един Гаридеб и сигурно ще успеем. Имах брат, но той вече е покойник, а жените са изключени според условията на завещанието. Не може да няма на света и други хора с това име. Чувал съм, че сте се справяли с всякакви случаи, затова се обърнах към вас. Разбира се, господинът от Америка е напълно прав, трябваше първо да се посъветвам с него, но го направих за добро.

— Мисля, че всъщност сте постъпили много мъдро — каза Холмс. — Но наистина ли горите от нетърпение да наследите имот в Америка?

— О не, сър. Нищо не е в състояние да ме накара да оставя колекцията си. Но господинът ме увери, че щом влезем във владение на наследството, ще откупи моя дял. Спомена сумата пет милиона долара. В момента на пазара има десетина експоната, които биха попълнили празнините в колекцията ми, а не мога да ги купя, защото нямам неколкостотин лири. Представете ли си какво бих могъл да направя с пет милиона долара? Та това е основата на една национална колекция. Ще се превърна в Ханс Слоун на своето време.

Очите му блестяха зад огромните рамки. Бе съвсем ясно, че господин Нейтън Гаридеб няма да пожали сили, за да издири свой

съименник.

— Наминах само за да се запознаем, и няма защо да прекъсвам заниманията ви — каза Холмс. — Предпочитам да установявам личен контакт с хората, с които работя. Въпросите, които искам да ви задам, не са много, тъй като в джоба ми е писмото ви, където съвсем ясно излагате нещата, а празнините запълних благодарение на господина от Америка. Разбрах, че допреди няколко дни не сте и подозирали за съществуването му.

— Точно така. Обади ми се миналия вторник.

— Каза ли ви за днешния ни разговор?

— Да, от вас дойде право при мен. Сутринта, преди да тръгне за вас, беше много ядосан.

— Защо?

— Изглежда, смяташе, че прибегването до вашите услуги хвърля някакво петно върху честността му. Но когато се върна, отново беше в добро настроение.

— Предложи ли ви какво да правите оттук нататък?

— Не, сър.

— Давали ли сте му пари на заем? Искал ли е изобщо заем от вас?

— Не, сър.

— Досещате ли се какво би могъл да иска?

— Не, освен онова, за което сам говори.

— Казахте ли му за днешната ни уговорка по телефона?

— Да, сър.

Холмс потъна в размисъл. Виждах, че е озадачен.

— Имате ли в колекцията си ценни предмети?

— Не, сър. Не съм богат. Колекцията е добра, но не е особено ценна.

— Не се ли страхувате от кражба?

— Ни най-малко.

— Откога живеете в тази квартира?

— От близо пет години.

Разпитът на Холмс бе прекъснат от настоятелно почукване. Веднага след като клиентът ни отвори, в стаята развълнуван влетя американският адвокат.

— Ето го! — провикна се, размахал над главата си вестник. — Предположих, че ще ви заваря тук. Господин Гаридеб, приемерте моите поздравления! Вие сте богат. Търсенето ни се увенча с успех и всичко е наред. А на вас, господин Холмс, можем само да се извиним за излишното безпокойство.

Той връчи вестника на клиента ни, който стоеше и се взираше в рекламното каре. С Холмс се наведохме и прочетохме обявата през рамото му:

Хауърд Гаридеб
Конструктор на селскостопанска техника
Сноповръзвачки, парни комбайни и ръчни плугове,
редосеялки, брани, каруци, талиги и всякакъв друг
инвентар.
Проучвания за артезиански кладенци.
„Гроувнър билдингс“, Астън

— Великолепно! — прошепна домакинът ни с пресекнал от възлнение глас. — Значи ставаме трима.

— Насочих се към Бирмингам — каза американецът — и тамошният ми агент ми изпрати тази реклама от местния вестник. Трябва да побързаеме и да доведем нещата докрай. Писах на този човек, че утре в четири следобед ще се срещнете с него във фирмата му.

— Искате аз да се срещна с него?

— Вие какво ще кажете, господин Холмс? Не мислите ли, че ще е по-умно? Та какво съм аз — някакъв странстващ американец, който разправя басни. Ще повярва ли на историята ми? Но вие сте англичанин с добра репутация и той непременно ще се вслуша в думите ви. Ако искате, мога да дойда с вас, но утре съм доста зает, а ако имате някакви неприятности, винаги мога да дойда по-късно.

— Но аз от години не съм пътувал толкова далеч.

— Е, какво толкова, господин Гаридеб. Начертах маршрута ви. Ще тръгнете в дванайсет и ще пристигнете към два и нещо. Можете да се приберете вечерта. Трябва само да се срещнете с този човек, да му обясните нещата и да вземете нотариално заверена декларация, че наистина съществува. За Бога — добави разгорещено, — представете

си, че аз съм дошъл чак от Америка, а за вас е чиста дреболия да изминете сто мили, за да довършите нещата.

— Съгласен съм с вас — каза Холмс. — Смятам, че господинът има пълно основание.

Господин Нейтън Гаридеб сви рамене с опечален вид.

— Е, щом настоявате — каза той. — Много ми е трудно да ви откажа, като имам предвид огромната надежда, която внесохте в живота ми.

— Значи се разбрахме — заключи Холмс. — Несъмнено ще ме осведомите за резултатите колкото може по-бързо.

— Аз имам грижата за това — каза американецът. — И така — добави, като си погледна часовника, — трябва да вървя. Ще мина утре, господин Гаридеб, за да ви изпратя до гарата. Вие тръгвате ли, господин Холмс? Е, довиждане тогава, утре вечер може би ще ви съобщим добри вести.

Забелязах, че лицето на приятеля ми просветна, когато американецът излезе, и в погледа му вече нямаше замисленост и недоумение.

— Бих желал да разгледам колекцията ви, господин Гаридеб — каза той. — В моята професия всякакви допълнителни знания могат да се окажат полезни, а вашата стая е пълна с тях.

Клиентът ни грейна от задоволство, очите му блеснаха зад очилата.

— Чувал съм, сър, че сте много умен човек — каза той. — Мога веднага да ви покажа колекцията, стига да имате време.

— За съжаление нямам. Но експонатите са така добре надписани и класифицирани, че всъщност не е нужно сам да ми обяснявате всичко. Надявам се, че ако успея да дойда утре, няма да имате никакви възражения да им хвърля един поглед.

— Ни най-малко. Винаги сте добре дошли. Стаята, разбира се, ще бъде заключена, но госпожа Саундърс стои на входа до четири часа и ще ви отключи с нейния ключ.

— По една случайност разполагам с време утре следобед. Ако споменете за мен на госпожа Саундърс, всичко ще бъде наред. Впрочем от коя агенция наехте квартирата си?

Клиентът ни се изуми от неочаквания въпрос.

— „Халоуей и Стийл“, на „Едуардс роуд“. Защо питате?

— И аз съм нещо като археолог по отношение на къщите — засмя се Холмс. — Чудех се от времето на кралица Ана ли е или на крал Джордж.

— Несъмнено от времето на Джордж.

— О, да, как не се досетих! Не е трудно да се установи. Е, господин Гаридеб, довиждане, желая ви пълен успех в Бирмингам.

Агенцията за недвижими имоти беше недалеч, но вече беше затворена, затова се отправихме обратно към улица „Бейкър“. Холмс заговори за случая едва след вечеря.

— Малката ни загадка приближава към края си — каза той. — Несъмнено вече си се досетил за решението.

— Не разбирам нито началото, нито края.

— Началото е пределно ясно, края ще видим утре. Не забеляза ли нещо странно в онази реклама?

— Видях, че думата „плуг“ е изписана грешно.

— О, наистина ли го видя? Браво, Уотсън, от ден на ден ставаш все по-добър. Да, погрешен британски, но правилен американски. Печатарят я е пуснал, както му е била дадена. „Талиги“ също е американизъм. Пък и артезианските кладенци се срещат по-често там, отколкото тук. Типична американска реклама, пусната уж от името на английска фирма. Какъв е изводът ти?

— Единственото ми предположение е, че е публикувана от американския адвокат. Но не ми е ясно с каква цел.

— Може да има разни обяснения. Но ясно е, че целта е праисторическият ни приятел да бъде пратен в Бирмингам. Можех да му кажа, че отива за зелен хайвер, но като размислих, ми се стори по-добре да разчистя терена, като го оставя да тръгне. Утре, Уотсън... е сам ще видиш.

На другия ден Холмс стана и излезе рано. Върна се по обед с извънредно мрачно лице.

— Нещата са много по-сериозни, отколкото очаквах, Уотсън. Няма да бъде честно, ако не ти го кажа, макар да знам, че това само допълнително ще те накара да се завтечеш презглава към опасността. Добре те познавам. Но наистина е опасно и ти трябва да го знаеш.

— Е, няма да ни е за пръв път, Холмс. Надявам се, и не за последен. За каква опасност по-точно става въпрос в този случай?

— Нещата са извънредно сериозни. Открих истинската самоличност на господин Джон Гаридеб, адвоката. Това е самият Евънс Убиеца, прочутият престъпник.

— Май въпреки всичко не съм чувал за него.

— Е, и не е редно да знаеш наизуст всички престъпници, които са се появявали в брошурата на затвора Нюгейт. Наминах в Скотланд ярд да поговоря с приятеля ни Лестрейд. На ония момчета може да им липсват малко въображение и интуиция, но по старание и методичност нямат равни. Мина ми през ум, че може да се открие нещо за американския ни приятел в техните архиви. Така и стана, попаднах на бузестата му ухилена физиономия в полицейската сбирка със снимки. Джеймс Уинтър, известен още като Моркрофт и Евънс Убиеца — Холмс извади от джоба си един плик. — Преписах някои неща от досието му. Четирийсет и четири годишен. Родом от Чикаго. Знае се, че е застрелял трима души в Щатите. Отървал се от каторгата чрез политически натиск. Пристигнал в Лондон през 1893 година. През януари 1895 година застрелял един мъж при игра на карти в нощен клуб на улица „Ватерло“. Доказало се, че убитият пръв бил нападнал. Установено било, че е Роджър Пресбъри, известен фалшификатор на пари от Чикаго. Евънс Убиеца бил освободен през 1901 година. След това бил под полицейско наблюдение, но според сведенията досега водел честен живот. Много опасен човек, обикновено ходи въоръжен и е готов да стреля. Именно него се каним да заловим, Уотсън, не може да не признаеш, че ловът ще е рискован.

— Но какво цели?

— Започва да се изяснява. Посетих агенцията за недвижими имоти. Както ни каза нашият клиент, от пет години живее на този адрес. Предишният наемател бил някой си господин Уолдърн. В агенцията отлично помнеха външността му. Изчезнал изведнъж и повече нищо не се чуло за него. Бил висок мъж с брада и много мургава кожа. А според Скотланд ярд застреляният от Евънс Убиеца Пресбъри бил висок и мургав мъж с брада. Следователно можем да приемем като работна хипотеза, че Пресбъри, американският престъпник, е живеел в същата стая, в която невинният ни приятел е разположил музея си. Както виждаш, стигнахме до първата брънка във веригата.

— А следващата?

— Сега трябва да идем да я потърсим.

Той извади от чекмеджето револвер и ми го връчи.

— Моят любимец също е в мен. Ако приятелчето ни от Дивия запад се опита да оправдае прякора си, трябва да сме готови. Разполагаш с един час за следобедна почивка, Уотсън, а после идва времето за приключението ни на улица „Райдър“.

Точно в четири часа пристигнахме в странния апартамент на Нейтън Гаридеб. Портиерката госпожа Саундърс се бе накарала да си тръгне, но без колебание ни отключи, а Холмс ѝ обеща да се погрижи за вратата на тръгване. Не след дълго външната врата хлопна, бонето ѝ мина под прозореца и двамата останахме сами на приземния етаж. Холмс бързо разгледа помещението. В един тъмен ъгъл имаше голям шкаф на известно разстояние от стената. Именно там се свихме накрая и Холмс шепнешком изложи плана си.

— Ясно е, че целта е да бъде отстранен доверчивият ни приятел от тази стая, и тъй като колекционерът никога не излиза, е трябвало да се измисли нещо. Точно това е единствената цел на легендата за името Гаридеб. Не мога да не призная, Уотсън, че тук е вложена сатанинска изобретателност, при все че странното име на наемателя наистина предоставя благоприятна възможност. Интригата е заплетена със забележителна хитрост.

— Но какво иска?

— Нали затова сме тук, за да го разберем. Доколкото съм си изяснил нещата, целта му няма нищо общо с клиента ни. Свързана е с убийтия, който вероятно е бил негов съучастник. Някаква престъпна тайна се крие в тази стая. Така тълкувам нещата. Отначало помислих, че може би приятелят ни има в колекцията си нещо, за чиято стойност не подозира, и то е привлякло вниманието на изпечения престъпник. Но това, че Роджър Пресбъри, който сега гори в ада, е живял тук, води до някаква по-дълбока причина. И така, Уотсън, можем само да се въоръжим с търпение и да видим какво ще ни донесе времето.

Не след дълго часът настъпи. Смушихме се още по-навътре в тъмното, когато чухме външната врата да се хлопва. После до нас стигна остро прещракване на ключа и в стаята се появи американецът. Затвори внимателно след себе си и се огледа напрегнато, за да провери дали е в безопасност. После си свали палтото и се отправи към масата в средата с увереността на човек,

който е съвсем наясно какво прави. Отмести масата, отмести килима под нея, нави го на руло встрани, извади от вътрешния си джоб длето, коленичи и енергично заудря по пода. Скоро чухме да се плъзгат дъски и след миг на пода зейна четвъртита дупка. Евънс Убиеца драсна клечка кибрит, запаля полуизгоряла свещ и потъна вътре.

Явно часът бе настъпил. Холмс ме докосна за ръката и двамата се промъкнахме до отворения капан. Но колкото и предпазливо да стъпвахме, явно старият под бе проскърцал под краката ни, защото внезапно американецът се подаде тревожно от дупката. Един миг ни гледа втренчено, в погледа му се четяха объркване и ярост, които постепенно се превърнаха в глуповата усмивка, когато осъзна, че към главата му са насочени два пистолета.

— Виж ти! — каза хладнокръвно, докато се катереше нагоре. — Май ме спипахте натясно, господин Холмс. Прозрели сте играта ми и сте ме водили за носа от самото начало. Е, сър, признавам, сразихте ме...

В следващия миг измъкна от пазвата си револвер и стреля два пъти. Усетих внезапно парване, сякаш допряха нажежено желязо до бедрото ми. Пистолетът на Холмс с трясък се стовари върху главата на мъжа. Видях го как се просна на пода и кръв обля лицето му, докато Холмс го претърсваше. После приятелят ми ме привдигна с жилавите си ръце и ме поведе към един стол.

— Нали не си ранен, Уотсън? За Бога, кажи ми, че не си ранен!

Струваше си да ме ранят, струваше си да получи безчет рани, за да разбере каква преданост и любов се криеха зад хладната маска. Бистрите му безпощадни очи се замъглиха за миг и строгите му устни затрепериха. За пръв и единствен път зърнах не само великия ум, но и голямото сърце. Всичките години на скромна, но всеотдайна помощ достигнаха върха си в този миг на откровение.

— Дреболия, Холмс. Безобидно одраскване.

Той срязва панталона ми с джобното си ножче.

— Прав си — извика и въздъхна с огромно облекчение. — Раната е съвсем повърхностна — лицето му стана каменно, когато се обърна към зашеметения ни пленник. — Извадихте късмет. Ако бяхте убили Уотсън, нямаше да излезете жив от тази стая. Е, сър, ще се опитате ли да кажете нещо в своя защита?

Явно не искаше. Само лежеше и гледаше навъсено. Облегнах се на ръката на Холмс и заедно надникнахме в тясната изба, зейнала под тайния капак. Вътре гореше свещта, оставена от Евънс. Очите ни различиха масивна ръждясала машина, топове хартия, шишета и няколко пакетчета, подредени на една масичка.

— Печатарска преса, оборудване на фалшификатори — каза Холмс.

— Да, сър — обади се пленникът ни, изправи се залитайки и се отпусна на един стол. — Най-великият фалшификатор, работил някога в Лондон. Това е пресата на Пресбъри, а онези пакетчета на масата са две хиляди от неговите банкноти по сто лири, приемани навсякъде като истински. Вие ги взимате, господа, и ме оставяте да си замина по живо, по здраво.

Холмс се засмя.

— Ние не сключваме такива сделки, господин Евънс. В тази страна няма къде да се скриете. Вие убихте Пресбъри, нали?

— Да, сър, и лежах пет години за това, макар че той ме нападна. Пет години в затвора, когато трябваше да ми дадат огромен медал. Няма човек, който да различи изделията на Пресбъри от произведеното в Банк ъф Ингланд, и ако не го бях очистил, щеше да залее с тях цял Лондон. Само аз знаех къде ги прави. Чудно ли е, че исках да се добера до това място? И чудно ли е, че след като заварих тук смахнатия празноглавец, този събирач на буболечки, на това отгоре с толкова шантаво име, който никога не излиза от стаята си, се наложи да приложя всичката си хитрост, за да го преметна? Сигурно щеше да е по-добре, ако му бях пуснал кръвчицата. Нищо по-лесно, но аз съм с меко сърце и не мога да стрелям по невъоръжен човек. Всъщност, господин Холмс, според вас какво престъпление съм извършил? Не съм използвал тази преса. Не съм сторил зло на старата мумия. В какво ще ме обвините?

— Засега само в опит за убийство — каза Холмс. — Но това не е наша работа. Работата ни беше да ви хванем. Моля те, Уотсън, позвъни в Скотланд ярд. Нищо чудно да се окаже, че там чакат това обаждане.

Това е историята за Евънс Убиеца и забележителната му измислица за тримата Гаридеб. По-късно научихме, че клетият старец така и не е преодолял шока от рухването на мечтите му. Когато въздушните кули се сринали, той останал погребан под развалините.

Последното, което чухме за него, бе, че го прибрали в приют за душевноболни в Брикстън. В Скотланд ярд настъпи празник, когато оборудването на Пресбъри се намери, защото се знаеше за съществуването му. Евънс наистина направи голяма услуга на силите на реда и неколцина достойни полицаи вече можеха да спят спокойно, защото фалшификаторът на пари е единствената по рода си обществена опасност. Те с охота биха подкрепили идеята за огромния медал, споменат от престъпника, но неблагодарният съд не прояви особена благосклонност и Убиеца се върна в подземията, от които излязъл неотдавна.

ЗНАТНИЯТ КЛИЕНТ

— Вече никому няма да навреди — отвърна Шерлок Холмс на подновената ми молба да позволи да опиша настоящия случай.

През годините десетки пъти го бях увещавал и ето че най-последно получих съгласието му да разкажа за този — в известен смисъл върховен — момент от кариерата на моя приятел.

И двамата с Холмс обичахме да посещаваме турската баня. Тъкмо в приятните мигове на отмора сред изпаренията в стаята за съхнене той се отпускате и ставаше по-разговорлив. В банята на булевард „Нортъмбърланд“ на втория етаж в най-усамотения ъгъл има две кушетки, разположени една до друга. Точно там лежахме с него на 3 септември 1902 г., в началото на историята, за която сега ще разкажа. Бях го попитал има ли нещо ново, и в отговор дългата му тънка жилава ръка бързо отметна чаршафа, в който бе увит, и се стрелна към вътрешния джоб на окаченото до него палто. Измъкна от там плик с писмо и ми го подаде:

— Може да е от някой превзет самолюбив глупак, но пък може и да е въпрос на живот и смърт — каза той. — Засега не знам нищо повече от онова, което пише тук.

Бележката беше с клеймо от Карлтън клуб и дата от предната вечер. Ето какво прочетох:

Сър Джеймс Деймъри изказва почитанията си на господин Шерлок Холмс и се надява да го посети утре в 4,30 ч. Сър Джеймс се осмелява да твърди, че проблемът, за който би искал да се посъветва с господин Холмс, е особено важен и изключително деликатен. Затова вярва, че господин Холмс ще бъде така любезен да се съгласи на исканата среща и предварително ще потвърди уговорката на телефоните на Карлтън клуб.

— Едва ли е нужно да уточнявам, Уотсън, че вече дадох съгласието си за среща — каза Холмс, когато му върнах бележката. — Знаеш ли нещо за този Деймъри?

— Само това, че името му е добре известно във висшето общество.

— Е, аз пък мога да ти кажа още нещо. Прочут е със способността си да решава онези деликатни проблеми, които в никакъв случай не бива да стигат до ушите на пресата. Сигурно си спомняш преговорите му със сър Джордж Луис по делото „Хамърфорд Уил“. Деймъри е световна личност с естествен дипломатически усет. Затова съм длъжен да вярвам, че бележката не е фалшива и че той наистина има нужда от нашата помощ...

— „Нашата“?

— Да, ако бъдеш така добър...

— За мен е чест!

— Тогава — знаеш уговорката. Четири и половина. А дотогава, да не мислим за това.

По това време живеях в мое жилище на улица „Кралица Ан“, но пристигнах на улица „Бейкър“ доста преди уречения час. Полковник сър Джеймс Деймъри се появи точно на секундата. Едва ли е нужно да го описвам, мнозина сигурно помнят едрата изсечена фигура на тази почтена личност, широкото гладко избръснато лице и преди всичко приятния топъл глас. От сивите му ирландски очи струеше откровеност, а върху гъбковите му устни играеше добродушна усмивка. Изящната му шапка, черният редингот, както и всеки детайл по него — от перлената игла на коприненото шалче до бледолилавите гети над лъснатите обувки — потвърждаваха педантизма в облеклото му, с който бе така известен. Високопоставеният властен аристократ изпълни с присъствието си малката стая.

— Разбира се, очаквах да видя и доктор Уотсън — отбеляза той с любезен поклон. — Съдействието му може да се окаже много необходимо, защото в този случай, господин Холмс, имаме работа с мъж, за когото са дълбоко присъщи насилието и жестокостта, който не се спира пред нищо. Мога да кажа, че в цяла Европа няма по-опасен човек от него.

— Имал съм няколко противници, които бяха наричани със същите ласкателни думи — отвърна усмихнат Холмс. — Пушите ли?

Не? Тогава моля да ме извините, че ще запаля лулата си. Ако вашият човек е по-опасен от покойния професор Мориарти или от все още живия полковник Себастиан Моран, значи си заслужава да се срещнем. Може ли да узная името му?

— Чували ли сте за барон Грюнер?

— Имате предвид австрийския убиец?

Полковник Деймъри разпери ръце в кадифени ръкавици и се разсмя:

— Е, не е възможно човек да ви хване неподготвен, господин Холмс! Страхотно! Значи вече сте убеден, че е убиец?

— Работата ми е да следя изкъсо престъпността на континента. Ако сте чели за случая в Прага, едва ли бихте се усъмнили във вината на този мъж. Отърва се само заради вратичките в закона и заради твърде подозрително починал свидетел! Толкова съм сигурен, че е убил жена си при така наречената злополука в прохода Шплюген, че все едно съм го видял с очите си. Знам също, че е пристигнал в Англия, и бях сигурен, че рано или късно ще ми отвори работа. Е, в какво се е забъркал сега барон Грюнер? Предполагам, не търсите помощта ми заради тази отдавнашна вече трагедия?

— Не, този път е по-сериозно. Да се разкрие и да се отмъсти за сторено престъпление, е изключително важно, но още по-важно е да се предотврати подготвяно престъпление. Защото, господин Холмс, ужасно е да виждаш как ще се случи нещо непоправимо, как най-брутално пред очите ти се подготвя зверско злодеяние, да знаеш докъде ще доведе, и въпреки това да си напълно неспособен да го предотвратиш. Може ли човек да се озове в по-мъчителна ситуация?

— Едва ли.

— Тогава сигурно ще съчувствате на клиента, чиито интереси представлявам пред вас...

— Досега не подозирах, че сте посредник. Кого представлявате?

— Господин Холмс, моля ви, не повдигайте този въпрос. Изключително важно е да гарантирам на моя клиент, че благородното му име по никакъв начин не е замесено в случая. Мотивите му в най-висша степен са почтени и рицарски, но той държи да остане в сянка. Едва ли е нужно да споменавам, че ще ви платим богато и ще ви предоставим пълна свобода на действие. Сигурен съм, че името на клиента ми е без отношение към случая.

— Съжалявам — каза Холмс. — Обикновено в задачите ми неизвестните са само от едната страна. Доста объркващо е да разрешаваш случай, в който има загадка и в двата края. Опасявам се, че ще трябва да откажа работата.

Посетителят ни сякаш помръкна. Широкото му чувствително лице посърна от притеснение и разочарование.

— Господин Холмс, едва ли осъзнавате какво ми причинявате с постъпката си — рече той. — Поставяте ме пред изключително сериозна дилема. Сигурен съм, че с гордост ще се заемете със случая, ако изслушате фактите, но в същото време съм дал дума да не разкривам всичко пред вас. Съгласен ли сте поне да ви разкажа онова, за което съм упълномощен?

— Разбира се, стига да се уговорим, че това не води до поемане на никакъв ангажимент от моя страна.

— Дадено. И тъй, не се и съмнявам, че сте чували за генерал Де Мервил?

— Де Мервил от прочутия род Хайбър? Разбира се, чувал съм за него.

— Той има дъщеря, Вайълет де Мервил — млада, богата, красива, изискана, изобщо жена мечта във всяко едно отношение. Точно това прекрасно невинно момиче се опитваме да спасим, от лапите на звяра.

— Да не би барон Грюнер да има някаква власт над нея?

— Най-силната власт, когато става дума за жена — властта на любовта. Той, както може би сте чули, е изключително красив, с очарователни маниери, галещ глас и обвит в онази романтична загадъчност, по която жените толкова си падат. Казват, че притежава неустоима привлекателност и непрестанно се възползва от този факт.

— Но как дама от ранга на госпожица Вайълет де Мервил се е срещнала с този човек?

— При едно пътешествие по Средиземно море. Организаторите грижливо подбрали пътниците, но едва ли са подозирали истинската същност на барон Грюнер, преди да било станало твърде късно. Разбойникът се е сближил с дамата и е успял напълно да спечели сърцето ѝ. Малко е да се каже, че тя го обича. Тя е безумно влюбена в него, обсебена е, извън него за нея нищо не съществува на света. Не иска и дума да се издума против него. Какво ли не сторихме да я

излекуваме от лудостта ѝ, но напразно. С две думи, тя ще се омъжи за него идния месец. И тъй като вече не е дете, а и притежава желязна воля, никой не е в състояние да я разубеди.

— Тя знае ли за „австрийския период“ на барона?

— Хитрецът ѝ е разказал всички неприятности и скандали от миналото си, но така, че да се изкара невинно ангелче. И тя му вярва. За друго не иска и да чуе.

— О, Боже! Но ето че неволно разкрихте самоличността на вашия клиент? Без съмнение става въпрос за генерал Де Мервил?

Гостът ни се размърда неспокойно в креслото си:

— Бих могъл да отвърна „Да!“ и да ви измамя, господин Холмс. Но истината е друга. Генерал Де Мервил вече не е същият. Силният воин напълно се пречупи след този случай. Предаде се духом, нервите му изневериха. Той, който никога не е проявявал слабост на бойното поле, сега се е превърнал в бръщолевещо разтреперано старче, напълно неспособно да се опълчи срещу този мощен и дързък австрийски измамник. Клиентът ми от дълго време е близък приятел на генерала и бащински се грижи за дъщеря му още от детството ѝ. Затова не може да търпи тази трагедия да се разиграва пред очите му, а той да бездейства. От Скотланд ярд няма как да се намесят, защото няма престъпление. Клиентът ми сам предложи да потърсим съдействието ви, но само при условие че личността му по никакъв начин не бъде замесена в историята. Не се и съмнявам, господин Холмс, че с вашите способности и връзки чрез мен лесно ще проследите кой е клиентът ми, но поставям като въпрос на чест молбата си да се въздържите от подобна постъпка и да не нарушавате желанието на господина да остане анонимен.

Холмс се усмихна загадъчно:

— Мисля, че мога да обещая. Ще добавя също, че случаят ме интересува и че ще се заема с него. Как мога да се свързвам с вас?

— Чрез Карлтън клуб. При спешни случаи използвайте частния ми телефон ХХ-31.

Холмс си записа номера и седна, все така загадъчно усмихнат, с разтворен бележник на коленете си.

— Настоящият адрес на барона?

— „Върнън лодж“, близо до Кингстън. Голяма къща. Спечелил е доста пари от нечестни сделки и сега е много богат, което, разбира се,

го прави още по-опасен противник.

— Какво друго можете да ми кажете за него?

— Има скъпи занимания и хобита. Любител е на расовите коне. Известно време играеше поло в Хърлигъм, но като се разчу за пражката му история, напусна. Колекционира книги и картини. Изобщо твърде артистични наклонности за натура като неговата. Освен това, ако не греша, е признат познавач на китайския порцелан и дори е написал книга за него.

— Разностраничен ум — отбеляза Холмс. — Всички големи престъпници се отличават с подобни качества. Старият ми познайник Чарли Пийс беше виртуозен цигулар. Уейнрайт пък беше гениален художник. Бих могъл още да изброя. Е, сър Джеймс, можете да осведомите клиента си, че ще посветя мозъка си на барон Грюнер. Засега толкова. Ще се обърна към моите източници на информация и съм сигурен, че ще открием нещо, за което да се захванем.

След като гостът си тръгна, Холмс потъна дълбоко в мислите си, сякаш бе забравил за присъствието ми. Най-сетне се върна в действителността и ме попита:

— Е, Уотсън, някакви идеи?

— Мисля, че ще е най-добре да се срещнеш лично с младата дама.

— Скъпи ми Уотсън, след като клетият й стар баща не е успял да я трогне, как мислиш, че ще се вслуша в мен, напълно непознатия? Но въпреки това, ако с друго не успеем, ще приложим и твоята идея. Засега обаче смятам да започнем от другаде. Струва ми се, че може да ни помогне Шинуел Джонсън.

Досега в записките си не съм имал случай да спомена Шинуел Джонсън, защото рядко съм разказвал за по-късните разследвания в кариерата на приятеля ми. В първите години на века Джонсън стана наш ценен сътрудник. С неудоволствие трябва да призная, че първо се прочу като опасен разбойник, после излежа две присъди в Паркхърст, поправи се и стана помощник на Холмс. Движеше се сред престъпния свят на Лондон и събираше информация, която често се оказваше жизненоважна в разследванията на Холмс. Ако Джонсън беше шпионин на полицията, сигурно веднага щяха да го надушат, но тъй

като се занимаваше със случаи, които така и не стигаха до съд, никой в подземния свят не подозираше истинската му дейност. Ореолът на двете излежали присъди му отваряше вратите на всички нощни заведения, приюти за безпризорни или комарджийски клубове, а бързият му ум и точни наблюдения го превръщаха в идеалния агент информатор. И ето че сега Шерлок Холмс възнамеряваше да се обърне към него за помощ.

Не мога да опиша всички по-нататъшни действия на своя приятел, защото с него се разделихме, за да свърша една неотложна работа, но се уговорихме да се видим по-късно същата вечер в „Симпсън“. Когато седнахме на една малка маса до витрината с изглед към неспирната върволица по „Странд“, Холмс ми разказа по-важното от случилото се:

— Джонсън тръгна на лов — каза той. — Ще се зарови в най-дълбоките боклуци на подземния свят, защото именно там, сред самите корени на престъпността, трябва да търсим тайните на нашия противник.

— Но ако дамата отхвърля вече известните факти, защо мислиш, че евентуалните ти нови разкрития ще я отклонят от решението ѝ?

— Кой знае, Уотсън? Женското сърце е неразрешима загадка за мъжкия ум. Жените могат да простят или да оправдаят убийство, а да мразят до смърт заради някоя незначителна обида. Барон Грюнер ми каза, че...

— Какво? Вие сте говорили?

— О, да, забравих, че не съм ти казвал за плановете си! Нали знаеш, Уотсън, че обичам да притискам противниците си и да ги гледам право в очите, за да мога сам да установя с каква мая са замесени. След като дадох инструкциите си на Джонсън, взех един файтон и се отправих към Кингстън. Заварих барона в най-приветливо настроение.

— Той позна ли те?

— Едва ли му е било трудно, защото аз просто му представих визитката си. Той е първокласен съперник — хладнокръвен, с мек глас, сдържан и ласкателен, но в същото време отровен като кобра. Истински аристократ в престъплението, човек от сой! Най-небрежно ще те покани на чаша следобеден чай и с жестоко удоволствие сам ще

сипе отровата в него. Да, радвам се, че се заех с барон Адалберт Грюнер.

— Нали каза, че бил приветлив?

— Да, с приветливото мъркане на котка, съзряла лесна за улавяне мишка. Приветливостта на някои хора е по-смъртоносна от изблиците на жестокост у приматите. Първите му думи бяха много показателни: „Бях сигурен, че рано или късно ще се срещна с вас, господин Холмс. Несъмнено генерал Де Мервил ви е наел да осуетите сватбата ми с дъщеря му Вайълет. Прав съм, нали?“ Аз мълчаливо се съгласих. „Уважаеми — продължи той, — само ще съсипете доброто име, с което заслужено се ползвате, защото в този случай не е възможно да спечелите. Усилията ви ще отидат напразно, а и сигурно ще си навлечете много неприятности. Позвовете да ви дам един приятелски съвет — откажете се навреме!“ „Странно! — отвърнах. — Точно същия съвет възнамерявах да ви дам и аз. Дълбоко уважавам ума и способностите ви и краткото ни лично познанство с вас вече засили почитта ми към тях. Но хайде да си поговорим мъжки. Никой няма намерение да разравя миналото ви и да ви създава излишни безпокойства. С тази история е приключено, сега сте в спокойни води. Но ако продължите да упорствате с женитбата, ще си спечелите доста влиятелни врагове, които няма да ви оставят на мира, докато не ви изгонят от Англия. Помислете струва ли си? Със сигурност ще постъпите по-умно, ако се откажете от дамата. Нали не искате тя да научи всички онези неприятни подробности от недалечното ви минало?“ Баронът има едни такива малки мустачки, като пипала на насекомо, които помръдваха, докато ме слушаше, а при последните ми думи направо се разтресоха от смеха му. „Извинете ме за смеха, господин Холмс — каза, — но наистина е забавно да ви гледа човек как се мъчите да приберете ръка, без дори да държите никакви карти. Едва ли някой може да го направи по-добре от вас, но, простете, изглеждате жалък. Нямаме никакви козове, господин Холмс, никакви шансове, дори най-малкия.“ „Така мислите вие.“ „Не мисля, а знам. Нека ви изясня нещо, защото държа толкова силни козове, че мога да си позволя да ви ги покажа. Имах късмета да спечеля безостатъчно любовта на госпожица Вайълет, макар че ѝ разказах за всички зловещи събития от миналото си. Казах ѝ също, че сигурно ще се явят някои злонамерени личности — като вас например, — които ще

се опитат да я разубеждават, и я посъветвах как да се отнася с тях. Сигурно сте чували за постхипнотично внушение, нали, господин Холмс? Е, сега може да го видите в действие. Защото един обаятелен мъж умее да «хипнотизира» и без шмекерии или измишльотини. Идете при нея, Холмс! Не се и съмнявам, че ще ви приеме, щом баща ѝ настоява за тази визита. Тя наистина се подчинява на всяко негово желание — е, с някои изключения.“ Да, Уотсън, в този момент явно нямаше какво повече да си кажем, затова се сбогувах, влагайки цялото ми останало достойнство. Понечих да хвана дръжката на вратата, но той ме спря: „Между другото, господин Холмс — рече той, — чували ли сте за Лъобрюн, френския детектив?“ „Да — отвърнах.“ „Знаете ли какво го сполетя?“ „Чух, че го нападнали някакви разбойници в района на Монмартър, пребили го и го осакатили за цял живот.“ „Точно така, господин Холмс. И по едно интересно стечение на обстоятелствата само седмица по-рано той се опитваше да си пъха носа в моите дела. Недейте и вие, господин Холмс, явно това носи лош късмет. Не един и двама са се убедили в това. Послушайте последния ми съвет: вървете си по пътя и ме оставете и аз да вървя по моя. Довиждане!“ И така, Уотсън, сега вече си изцяло в курса на събитията.

— Този приятел изглежда опасен...

— Изключително опасен. Онези, които отправят заплахи, обикновено не мислят да ги осъществят, но този изрича много по-малко от онова, което е намислил.

— Тогава трябва ли да се намесваш? Какво толкова, като се ожени за момичето? Има ли значение?

— Като се има предвид, че без всякакво съмнение е убил предишната си жена, има огромно значение. Освен това не забравяй клиента! Не, не, въпросът не подлежи на обсъждане! Допий си кафето и да вървим вкъщи, за да чуем доклада на безгрижния Шинуел.

Шинуел вече ни чакаше — огромен, грубоват и червендалест мъж. Живите му черни очи бяха единственият външен признак за будния му и хитър ум. Беше се гмурнал дълбоко в своето царство, за да открие оръжие, с което да покосим новия си противник. И сега намереното оръжие седеше до него на канапето — млада, слаба като свещ жена с бледо посърнало лице, върху което тежките години бяха оставили своя знак като проказа.

— Госпожица Кити Уинтър — представи ни я Шинуел Джонсън и махна към нея с дебелата си ръка. — Ей я, тя сама ще ви каже, к'вото знае, господин Холмс. Открих я има-няма и час след съобщението ви.

— Мен всеки мож' да мъ открий — рече жената. — В Лондон, в тоя ад секи мъ знай. Също и Дебелия Шинуел. Щото с него сме стари дружки, нъл' т'й, Дебел? Дай сега да действаме, че има един друг, дето мястото му е в ада, ако на тоя свят има справедливост. Т'ва е твоят човек, гусин Холмс!

Холмс се усмихна:

— Усещам, че му мислите само доброто, госпожице Уинтър!

— Ако мога да ти помогна да го тикнеш там, дето му е мястото, ще съм ти благодарна до гроб! — неочаквано се озъби посетителката ни. От пламналото й лице и хлътналите й очи заструи омраза, каквато рядко бях виждал у жени и никога — у мъже. — Хич и не питай за миналото ми, господин Холмс, щото ей на, к'вато ме гледаш, съм станала зарад' Адалберт Грюнер. Ех, веднъж да го пипна! — заръкомаха тя възбудено. — Да го накарам да се мъчи, както е мъчил толкоз момичета!

— Знаете ли за какво става въпрос? — попита Холмс.

— Дебелият Шинуел ми каза, че сега мръсникът си набелязал нова птичка, че и хукнал да се жени даже за нея, а ти искаш да го спреш. Е, сигурно знаеш достатъчно за злодействата му, за да разубедиш всяко честно момиче, дето е с акъла си, че не бива да си има нищо общо с него.

— Момичето не е с акъла си, защото е лудо влюбено. Той й е разказал всичко, но за нея няма значение.

— Казал ли й е за убийството?

— Да.

— Божичко, и тая не е в ред!

— Отхвърля всичко като клевета.

— Не можете ли да й заврете на тая глупачка някакви доказателства пред очите?

— А вие ще ни помогнете ли?

— Че аз малко доказателство ли съм? Ако застава пред нея и й кажа как ме използва и как после ме захвърли...

— Ще го направите ли?

— И още как!

— Добре. Надявам се да успеем, макар че той й е разказал за всичките си грехове и тя му е простила. Предполагам, тя едва ли ще иска отново да говори за това...

— Аз ще й покажа, че той не й е казал всичко — каза госпожица Уинтър. — Щото знам и за други две убийства освен онуй, дето се разшумя за него. Самичък ми е казвал. Първо говореше за някого с най-медения си гласец, а после изведнъж ме погледна втренчено и рече: „Почина след по-малко от месец.“ Само че на мен не ми пукаше. Щото тогава и аз бях хлътнала по него. И не ме интересувахе к'во е правил. Също като тая нещастна глупачка сега. Само едно ме изкара от релси, направо ме разтърси! И да не беше мазният му лъжлив език, с който винаги успява да успокои и да натъкми нещата, щях да го напусна още същата нощ. Едно нещо, една книга — май беше пиян, иначе сигур нямаше да ми я покаже! Албум с кафява кожена подвързия и със заключалка. На двете корици имаше златни отпечатьци от ръцете му...

— Албум ли? — попита Холмс.

— Сега ще ти обясня, господине. Тоя мъж си прави сбирка от жени, както някои ловят молци или пеперуди. И страшно се фука със сбирката си. Събира си ги всичките в тая книга — имена, снимки, подробности за тях... Дяволска книга, казвам ти. Никой, дето го е майка раждала, не може да събере такова нещо. Да, ама Адалберт Грюнер ги е събрал. Тука, казва, са душите, които съм погубил. Жалко, че не може да я използвате тази книга...

— Защо да не можем?

— Ми т'ва беше преди повече от година. Отде да знам къде я е скрил? Пък и как ще я вземете? Всъщност той е от тия, постоянните, подредените. По-рано я държеше в старото си писалище, дето е във вътрешния кабинет. Ходил ли си в къщата?

— Да, видях кабинета му — отвърна Холмс.

— Сериозно? Добре работиш, щом едва таз сутрин си се захванал, браво! Може пък тоя път добрият стар Адалберт да си намери майстора. Във външния кабинет има голям стъклен шкаф с порцелан — разни китайски грънци — точно между прозорците. А зад бюрото му има врата и тя води към вътрешния кабинет — съвсем тясна стаичка, в която баронът си държи документите и други разни ценни неща.

— Не се ли страхува от крадци?

— Нощем има аларма против крадци. Но Адалберт не е страхливец. И най-заклетият му враг ще ти го каже. Знае как да се грижи за себе си. Пък и какво могат да откраднат крадците освен ония смешни грънци...

— Права е! — намеси се Шинуел Джонсън с решителния глас на специалист. — Никой крадец няма да открадне нещо, дето нито можеш да го претопиш, нито да го продадеш.

— Вярно — съгласи се Холмс. — Е, госпожице Уинтър, ако ми се обадите утре вечер към пет часа, ще ви съобщя дали съм успял да ви уговоря среща с въпросната дама. Извънредно съм ви задължен за помощта и не се съмнявам, че клиентът ми ще се съгласи да възнагради щедро...

— И дума да не става! — извика жената. — Не съм дошла да крънкам пари. Моето възнаграждение ще е със собствените си нозе да стъпча Адалберт в калта. Това искам, пари не ща. Ще съм с теб и утре, и всеки ден, щом си по следите му. Ей го, Дебелия ще ти каже къде да ме откриеш, ако ти трябва.

С Холмс се срещнахме отново чак на следващата вечер в ресторанта на улица „Странд“. Докато вечеряхме, го попитах дали срещата между госпожица Уинтър и Вайълет де Мервил е била успешна. Той сви рамене и ми разказа следната история, която сега ще опиша. Малко съм я редактирал и украсил, защото суховатият му изказ се нуждаеше от повече изразителност:

— Нямаше никакъв проблем да уговорим срещата — започна Холмс. — Девојката с радост използва всяка възможност да се покаже послушна и покорна към баща си за незначителни неща, за да компенсира грубото незачитане на волята му за годежа си. Генералът потвърди срещата по телефона, а и пламенната госпожица Уинтър се появи точно навреме, та в пет и половина файтонът вече ни беше откарал до площад „Бъркзли“ № 104, където живее старият воин — в един от онези ужасни сиви лондонски замъци, пред които дори катедралите изглеждат смешно нищожни. Един слуга ни въведе в огромна гостна с тежки жълти завеси. Там ни очакваше госпожица Вайълет — бледа, смирена, вгълбена, неподвижна и далечна като

заснежен планински връх. Не знам как да ти я опиша, Уотсън. Ако я видиш, преди да приключим със случая, сигурно ще откриеш най-подходящите думи, за да си я опишеш сам. Тя е с някаква свръхестествена красота, сякаш от друг, по-възвишен свят. Лице като нейното съм виждал само в картините на средновековните майстори. Умът ми не го побира как може да попадне в лапите на такъв звяр. Сигурно си забелязал, че противоположностите се привличат — животинското се стреми към духовното, пещерният човек — към ангела... Но едва ли можеш да си представиш по-лоша комбинация от този случай. Тя знаеше за какво сме дошли — разбира се, разбойникът не си бе губил времето и вече бе отровил съзнанието ѝ с думи против нас. Присъствието на госпожица Уинтър доста я учуди, но тя се задоволи да ни посочи два отдалечени стола с учтивото гостоприемство на игуменка, която посреща двама окаяни просяци. А сега, драги ми Уотсън, ако имаш високо мнение за себе си, пригответи се да чуеш думите на госпожица Вайълет де Мервил. „Уважаеми господине — рече тя с глас като леден вятър над айсберг, — слушала съм за вас и доколкото разбрах, сте тук, за да злословите срещу моя годеник барон Грюнер. Приех ви единствено заради настояването на баща ми, но предварително искам да ви предупредя, че нищо от онова, което се готвите да ми кажете, няма да ме засегне.“ Изпитвах дълбоко съжаление към нея, Уотсън. Чувствах я като дъщеря. Знаеш, че обикновено не съм сладкодумен, защото говоря с разума, а не със сърцето си. Но в този момент заприказвах наистина с най-топлите думи, на които съм способен. Опитах се да ѝ опиша колко ужасно ще се почувства един ден, когато прогледне за истинската същност на своя съпруг; когато ще трябва да понася да бъде галена от изцапани с кръв ръце и да бъде целувана от развратни устни. Нищо не спестих в описанието на тази картина — нито срама, нито страха, нито агонията и безпомощността. Но думите ми не предизвикаха и най-малката руменина по бледите ѝ страни, нито пък събудиха и най-бегла емоция в стъкления ѝ поглед. Сетих се какво бе казал баронът за постхипнотичното въздействие. Като я гледах, бях готов да повярвам, че тя не е на този свят, а витае нейде в пространството на сънищата. Но пък отговорът ѝ бе съвсем конкретен и ясен: „Изслушах ви търпеливо, господин Холмс — заяви тя. — Въздействието върху съзнанието ми е точно такова, каквото ви предупредих, че ще бъде.

Знам, че Адалберт... че годеникът ми е имал бурно минало, с което си е спечелил смъртни врагове, и е бил несправедливо опозорен. Вие сте просто поредният хулител, който се опитва да ме разубеди. Възможно е да ми мислите доброто, въпреки че, доколкото разбрах, действията в ущърб на барона, защото ви се плаща, и със същата охота бихте действали в негова полза. Но както и да е, искам да разберете, че аз го обичам и той ми отвръща със същото. Мнението на останалия свят ме интересува не повече от цвърченето на тези птички отвън — тя посочи прозореца. — И да е бил пропаднал в миналото благороден човек като барона, вероятно моето призвание е да го въздигна и да го възвися до равнището, което му подхожда. Не ми стана ясно — обърна тя очи към спътничката ми — коя е младата жена с вас.“ Отворих уста да ѝ отговоря, но госпожица Уинтър бе побърза от вихрушка. Ако можеш да си представиш огън и лед един срещу друг, ще добиеш представа за срещата между две жени: „Коя съм аз, ли! — извика Кити разпалено и се надигна от стола с разкривена уста. — Ще ти кажа коя съм. Аз съм последната му любовница. Една от стотиците жени, които е прелъстил и изоставил, употребил и хвърлил на боклука, както ще постъпи и с теб! Само че твоето сметище май ще бъде надгробна могила и така даже ще е най-добре за теб! Слушай, глупава жено, чуй какво ще ти кажа: ако се омъжиш за този изверг, ще умреш! Дали от разбито сърце или от разбита глава, все едно. И не си мисли, че ти го казвам от голямо състрадание. Хич даже не ми пука за теб — ако щеш живеи, ако щеш — мри! Казвам ти го, защото го мразя и искам да си върна за всичкото зло, което ми е причинил. И не смей да ме гледаш така, префърцунена госпожичке, защото може да се окаже, че си паднала подолу от мен още преди да се е оправила цялата тази каша.“ „Не желая да обсъждам повече този проблем — хладно отвърна госпожица Де Мервил. — Още веднъж ви казвам, че зная всичко за моя годеник. Известни са ми три случая, в които се е свързвал с разни интригантки, но съм сигурна, че искрено се е разкалял за злото, което може би заслужено им е причинил...“ „Три случая ли? — развика се Кити Уинтър. — Глупачка! Ти си безкрайно проста!“ „Господин Холмс, моля ви, да спрем дотук! — с леден глас каза дамата. — Съгласих се да ви приема, за да удовлетвори желанието на баща ми, но не съм длъжна да слушам грубостите на тази жена!“ В този миг госпожица Уинтър изруга и скочи. Ако не я бях уловил за китката, сигурно щеше да

сграбчи вбесяващо спокойната Де Мервил за косата. Повлякох я към вратата. Цяло щастие беше, че успях да я натикам обратно във файтона без повече сцени, както беснееше от ярост. Аз самият също кипях вътрешно, но по моя хладен начин. Как да не се ядосаш, драги ми Уотсън, на неописуемото равнодушие, надменност и самодоволство на една жена, която се опитваме с такива усилия да спасим! Това е, сега знаеш докъде сме стигнали, и сам виждаш, че се налага бързо да предприема някакъв решаващ ход, защото този гамбит доникъде няма да доведе. Ще те държа в течение, Уотсън, защото сигурно и ти ще имаш важна роля, макар че по всяка вероятност следващият ход ще го решат те, а не ние.

Така и стана. Два дни след последния ни разговор те нанесох удар. Или по-точно той, защото не ми се иска да вярвам, че дамата е замесена по някакъв начин. Струва ми се, и сега мога да посоча точното паве от калдъръма на улицата, където стоях, когато погледът ми попадна на един плакат и ужас скова цялото ми същество. Там, между Гранд хотел и гара Чаринг крос, еднокрак вестникопродавец размахваше вечерни вестници и сочеше плаката пред себе си, на който с едри черни букви върху жълт фон беше изписана ужасната новина:

СМЪРТОНОСНО НАПАДЕНИЕ СРЕЩУ ШЕРЛОК ХОЛМС

Няколко мига стоях като гръмнат. Смътно си спомням, че грабнах един брой, а продавачът зад мен запротестира, че не съм му платил, после спрях пред входа на някаква аптека да прочета съдбоносната новина. Вестникарският текст гласеше:

С прискърбие научихме, че господин Шерлок Холмс, известният частен детектив, тази сутрин е станал жертва на смъртоносно покушение, вследствие на което в момента е в критично състояние. Не разполагаме с повече подробности, само знаем, че инцидентът е станал около дванайсет часа на улица „Риджънт“ пред кафене „Роял“. Господин Холмс е бил нападен от двама въоръжени с тояги мъже, които са му нанесли тежки удари по главата и тялото. Според лекарите нараняванията са изключително сериозни. Холмс е бил откаран в болницата Чаринг крос, а после по негово настояване е бил преместен в жилището му на улица

„Бейкър“. Нападателите са били изискано облечени. Успели са да се измъкнат от минувачите, като са се шумугнали в кафене „Роял“ и са излезли през другия му изход, към улица „Гласхаус“. Без съмнение принадлежат към някоя от престъпните банди, пострадали от гениалните разкрития на господин Холмс.

Едва ли трябва да казвам, че още преди да дочета пасажа, се втурнах към улица „Бейкър“. В антрето заварих сър Леели Оукшот, известния хирург. Отвън до тротоара го чакаше каретата му.

— Няма непосредствена опасност — съобщи ми той. — Две разкъсани рани по скалпа и няколко отока и насинявания. Наложил се да зашия раните. Инжектирах му морфин. Добре е да бъде оставен на спокойствие, но може да влезете при него за петдесет минути.

Пристъпих на пръсти в затъмнената стая на Холмс. Той беше буден и с дрезгав шепот ме извика по име. Щорите бяха спуснати почти до долу, но няколко слънчеви лъча все пак осветяваха бинтованата му глава. През белия ленен компрес бе избило яркочервено петно. Седнах на леглото до Холмс и оборих глава.

— Всичко е наред, Уотсън, не ме гледай така изплашено — промърмори той със слаб глас. — Не е чак толкова зле, колкото изглежда.

— Слава Богу!

— Знаеш, че съм добър фехтовач, но срещу един противник. Успях да парирам или да поема с гърба си повечето от ударите, само че вторият ми дойде в повече.

— Само ми кажи какво да направя, Холмс! Ясно е, че оня изверг ги е изпратил. Ако искаш, веднага ще отида и ще го разоблича.

— Добрият стар Уотсън! Докато полицията не залови нападателите, нищо не можем да направим. Но измъкването им е било добре планирано. Чакай малко! Имам план. Първо трябва да преувеличим нараняванията ми. Който и да те пита, раздувай! Разправяй им дебели лъжи: че ще е истинско щастие, ако доживея до края на седмицата, че имам мозъчно сътресение, че съм в делириум — каквото ти дойде на ум! Не се притеснявай, ако пресилич.

— Ами сър Леели Оукшот?

— За него не бери грижа. Ще се погрижа наистина да ме мисли за полужив.

— Нещо друго?

— Да! Кажи на Шинуел Джонсън да скрие момичето. Не се и съмнявам, че тези хубавци ще тръгнат по дирите ѝ, защото знаят, че ми помага в разследването. Щом дръзнаха да посегнат на мен, едва ли ще пожалят и нея. Направи го още тази вечер, Уотсън, спешно е.

— Още сега отивам. Друго?

— Сложи лулата ми тук на масичката. И кесията с тютюна. Точно така. Идвай всяка сутрин, за да планираме по-нататъшните действия.

Същата вечер уредих Джонсън да покрие госпожица Уинтър в някое тихо предградие, където да е вън от опасност.

През следващата седмица обществеността живееше с впечатлението, че Холмс е пред вратите на смъртта. Официалните съобщения бяха крайно песимистични, вестниците излизаха със зловещи заглавия. Редовните ми посещения при Холмс ме убеждаваха, че здравословното му състояние съвсем не е толкова лошо — природната му издръжливост и желязната му воля вършеха чудеса. Той се възстановяваше бързо и, подозирам, дори по-бързо, отколкото представяше нещата дори пред мен. В живота му понякога имаше такива моменти на абсолютна тайнственост (и те обикновено приключваха с драматична развръзка!), когато дори аз можех само да гадая какво е намислил. Придържаше се докрай към правилото, че успешен заговор се прави, когато заговорникът е сам. Макар да бях най-близкият му приятел, винаги чувствах, че между нас зее пропаст.

На седмия ден му махнаха шевовете, а вечерните вестници разтръбиха, че е получил тежък кръвоизлив и усложнения. Пак там се появи съобщение, което бях длъжен — жив или мъртъв — да покажа на моя приятел. То гласеше, че сред пътниците на презокеанския кораб „Руритания“, който в петък ще отплава от Ливърпул, ще е и барон Адалберт Грюнер, който трябва да уреди някои неотложни делови въпроса в САЩ преди приближаващата му сватба с госпожица Вайълет де Мервил, единствената дъщеря на... и т.н., и т.н. Холмс изслуша новината с хладен съсредоточен поглед и бледо лице, което ми подсказа, че е потресен.

— Петък! — извика той. — Само три дни още! Значи негодникът се опитва да избегне опасността. Няма да успее, Уотсън. Няма да успее! А сега искам да направиш нещо за мен.

— Затова съм тук, Холмс.

— Тогава искам да запълниш следващите си двацет и четири часа с интензивен курс по изучаване на китайския порцелан.

Не ми даде повече никакви указания, а и аз не попитах защо. Дългият опит ме бе научил на мъдростта да се подчинявам. Но когато излязох и тръгнах по улица „Бейкър“, в главата ми се роди съмнение — как, за Бога, да изпълня тази необикновена заръка. Накрая тръгнах към лондонската библиотека на площад „Сейнт Джеймс“, споделих проблема си с моя приятел Ломакс, помощник-библиотекар, и се прибрах у дома с един внушителен том.

Казват, че адвокатите, които, да речем, в понеделник старателно зазубрят всички подробности по едно дело, в петък вече са ги забравили напълно. Подобно на тях посветих цялата вечер, цялата нощ — с малки прекъсвания за почивка — и цялата следваща сутрин в попиване на знания за порцелановите изделия. Запаметявах всичко — имената и отличителните знаци на всички известни декоратори на китайски порцелан, подробности за неразбираемите им епохи и периоди, научих по какво се познават изписан съд на Хунву, изящна работа на Юнло, почеркът на Таниин и най-добрите образци от примитивния период на Сун и на Юан. И когато вечерта на следващия ден се отбих при Холмс, бях догоре зареден с цялата тази информация. Холмс беше станал от леглото — а едва ли някой би очаквал подобно нещо, ако се водеше по съобщенията във вестниците — и сега седеше в любимото си кресло, подпрял с ръка бинтованата си глава.

— Защо си станал, Холмс? — попитах. — Според вестниците ти умираш.

— Така и трябва да бъде. А ти, Уотсън, научи ли си урока?

— Направих опит.

— Добре. Ще можеш ли да поддържаш интелигентен разговор по темата?

— Надявам се.

— Тогава ми подай онази кутийка от полицата над камината.

Той отвори капака и извади някакъв малък предмет, внимателно увит във фина китайска коприна. Разви плата и показа изящна

порцеланова чинийка в красив тъмносин цвят.

— Много внимателно се отнасяй с тази чинийка, Уотсън, защото това е истински прозрачен порцелан от династията Мин. През „Кристи“ досега не е минавал по-изящен съд. Пълен комплект от този вид би струвал повече от откуп за крал. Всъщност не е сигурно дали изобщо съществува такъв пълен комплект извън императорския дворец в Пекин. Само при вида на тази чинийка всеки истински колекционер би полудял.

— Какво да правя с нея?

Холмс ми подаде визитна картичка с надпис:

Д-Р ХИЛ БАРТЪН, УЛИЦА „ХАЛФМУУН“ № 369.

— Тази вечер това ще ти е името, Уотсън. Ще се обадиш на барон Грюнер. Вече достатъчно добре познавам навиците му, за да зная, че в осем и половина ще е свободен. Предварително ще му съобщиш с бележка, че възнамеряваш да го посетиш, и ще прибавиш, че искаш да му покажеш екземпляр от уникална колекция съдове от династията Мин. Спокойно можеш да се представяш и за лекар, защото в тази роля ще звучиш по-убедително. Ще изтъкнеш, че си колекционер, че си попаднал на този съд, дочул си за интересите на барона в тази област и си склонен да го продадеш на подходяща цена.

— На каква цена?

— Добър въпрос, Уотсън. Със сигурност зле ще се изложиш, ако не знаеш стойността на съкровището си. Сър Джеймс ми осигури тази чинийка и доколкото разбрах, е от колекцията на негов клиент. Няма да преувеличиш, ако кажеш, че в света не съществува втора такава чинийка.

— Може би трябва да предложи комплектът да бъде оценен от експерт?

— Великолепно, Уотсън. Днес си блестящ! Предложи „Кристи“ или „Сотби“, защото смяташ, че не е редно сам да поставяш цена.

— Ами ако не пожелае да ме приеме?

— О, ще пожелае! Той е обладан от колекционерска мания, и то в най-остра форма. И особено в тази област, в която е признат авторитет. Сядай, Уотсън, да ти издиктувам писмото. Няма да чакаме отговор. Просто ще кажем кога и защо пристигаши.

Писмото беше забележително — кратко, учтиво, възбуждащо любопитството на колекционера. Веднага го предадохме на един пратеник да го отнесе. По-късно същата вечер с ценния съд в ръка и с визитката на д-р Хил Бартън в джоба се отправих към моето приключение.

Красивата къща и обширната градина потвърждаваха думите на сър Джеймс, че барон Грюнер е мъж със значително богатство. Дълга криволичеща алея с редки видове храсти от двете страни водеше до открито пространство, посипано с чакъл и украсено със статуи. Къщата бе строена от южноафрикански богаташ в годините на разцвет и въпреки архитектурния кошмар на многобройните кулички по краищата респектиреше с големината и солидността си. Посрещна ме иконом, който спокойно би могъл да украсява някоя пейка в епископска църква. Заведе ме при издокаран в плюш лакей, който извести барона за присъствието ми.

Адалберт Грюнер стоеше пред отворената витрина на грамаден шкаф точно между прозорците. В шкафа бе подредена част от колекцията му китайски порцелан. Когато влязох, той се обърна към мен с малка кафява ваза в ръце.

— Заповядайте, седнете, докторе — рече той. — Тъкмо разглеждах съкровищата си и се чудех дали мога да си позволя да прибавя още едно към тях. Може би ще искате да погледнете този великолепен образец от династията Тан, датиращ от седми век. Сигурен съм, че едва ли сте виждали по-изящна изработка или по-добра глазура. Носите ли чинийката Мин, за която споменавате в бележката?

Внимателно я разопаковах и му я подадох. Той седна зад бюрото си, светна лампата, защото вече притъмняваше, насочи я към предмета и се вторачи в него. Жълтата светлина огряваше и него и аз на свой ред разгледах лицето му.

Дума да няма, беше изключително красив мъж. Напълно заслужаваше славата си на хубавец, с която бе пристигнал от Европа. Среден на ръст, но с безупречно телосложение, с мургаво лице, почти ориенталски тип, големи тъмни очи и премрежен поглед, който така неустойимо привличаше жените. Косата и мустаците му бяха гарвановочерни, късо подстригани и грижливо намазани с восък. Лицето му имаше правилни и приятни черти, като изключим почти равната линия на тънките устни. Ако някога съм виждал уста на убиец, това бе неговата — жестока и безмилостна като процеп, като прорезна рана на лицето, стисната, неумолима и ужасяваща. Който го бе посъветвал да вчесва мустаците си настрани, му бе направил лоша услуга, защото природата бе изваяла устата му като естествен сигнал за опасност и така открита, можеше да предупреди жертвите му. Гласът му бе завладяващ, маниерите му — безупречни. Стори ми се, че току-що е навършил трийсет години, но по-късно от досието му стана ясно, че е на четирийсет и две.

— Прекрасно! Наистина прекрасно — най-сетне промълви той. — И твърдите, че имате комплект от шест такива чинийки? Озадачен съм, че досега не съм чул за този великолепен образец. В Англия има само един съд от този вид и със сигурност знам, че не се продава. Ще бъде ли нахално от моя страна, доктор Бартън, ако ви попитам как сте се сдобили с него?

— Има ли значение! — възкликнах небрежно аз. — Сам се убедихте, че предметът е оригинален, а за цената според мен трябва да чуем мнението на експерт.

— Колко загадъчно! — рече той и ме стрелна с подозрителен поглед в тъмните си очи. — Когато става въпрос за толкова ценна вещ, човек обикновено иска да знае всичко. Сигурен съм, че чинийката е истинска, не съм си и помислял друго. Но все пак, ако впоследствие се окаже, да речем... че не сте имали право да я продавате?

— Мога да ви предоставя гаранции, че няма да възникнат подобни претенции.

— Това, разбира се, е добре, но искам да знам какви може да са тези гаранции.

— Моите банкери ще ви отговорят вместо мен.

— Да, разбира се. И все пак, струва ми се, има нещо доста необичайно в цялата работа.

— Вие решавате ще има ли сделка или не — отвърнах с безразличие. — Отправих предложението си първо към вас, защото дочух, че сте ценител и колекционер. Едва ли ще срещна такива трудности при другите евентуални купувачи.

— Кой ви каза, че съм ценител и колекционер?

— А не сте ли? Знам, че сте дори автор на книга по въпроса.

— Вие чели ли сте я?

— Не.

— О, Боже. Все по-трудно ми е да разбера. Твърдите, че сте колекционер, притежавате извънредно ценен предмет в своята колекция, а не сте си направили труда да прочетете единствената книга, която би ви посочила истинската стойност и значимост на това, което притежавате. Как ще ми го обясните?

— Просто съм много зает. Като практикуващ лекар...

— Това не е отговор. Когато човек е запален по нещо, винаги намира време за него независимо от другите си ангажименти. Нали в бележката си твърдите, че сте колекционер?

— Такъв съм.

— Тогава може ли да ви задам няколко въпроса, за да ви изпитам? Защото, докторе, ако наистина сте доктор, честно да ви кажа, цялата тази история ми се струва все по-подозрителна. Добре, нека ви запитам какво знаете за императора Шому и как го свързвате с Шошу Ин до Нара? Какво? Мили Боже, нима това ви озадачава? Тогава ми кажете нещо повече за северната династия Уеи и за ролята ѝ в историята на порцелановите изделия?

Аз скочих от стола си, имитирайки гняв и недоволство:

— Това е нетърпимо, господине — рекох. — Дойдох да ви направя услуга, а не да бъда унижаван с ученическо препитване. Знанията ми по тези въпроси може и да не отстъпват на вашите, но аз няма да ви отговоря, след като ме питате по този оскърбителен начин.

Той ме изгледа втренчено. Премрежеността мигом изчезна от погледа му и очите му проблеснаха. Жестоките устни оголиха зъбите.

— Каква игра играете? Тук сте като шпионин, нали? Пратеник на Холмс. Опитвате се да ме вкарате в някакъв капан. Нашият приятел е на смъртно легло, доколкото чух, и праща свой човек да ме следи изкъсо. Но идвайки тук, не сте си подсигурили път за отстъпление! Ей Богу, излизането от тук ще ви затрудни доста повече от влизането.

Той скочи на крака и аз отстъпих назад, приготвяйки се да посрещна атаката му, защото той очевидно беше извън себе си от ярост. Може би още от самото начало ме бе заподозрял и разпитът само бе затвърдил опасенията му. Сега вече знаеше истината и за мен бе ясно, че нямам надежда да се измъкна. Баронът мушна ръка в някакво странично чекмедже и трескаво започна да рови в него. После явно дочу нещо, защото напрегна слух и извика:

— Ааа! Ааа! — и се втурна в стаята зад гърба му.

С два скока се озовах пред отворената врата и видях сцена, която ще запомня за цял живот. Прозорецът към градината зееше широко отворен. Вътре пред него като ужасяващ призрак стоеше Шерлок Холмс — с омотана в кървави бинтове глава и бледо изпито лице. Веднага след това той се хвърли през отворения прозорец и миг след това се чу тупването на тялото му в лавровите храсти отвън. Господарят на къщата изтича към прозореца с яростен вик. И тогава — стана мълниеносно, но аз го видях съвсем ясно — една ръка, една женска ръка рязко се вдигна над листата и почти едновременно с това баронът изрева от болка — пронизителен писък, който завинаги ще звучи в ушите ми. Закри лице с шепите си и се втурна в стаята, като жестоко блъскаше главата си в стените. После рухна на килима и започна да се търкаля и да се мята, а виковете му закънтяха из къщата.

— Вода! За Бога, дайте ми вода! — крещеше той.

Грабнах една гарафа от близката масичка и се втурнах да му помагам. В този миг в залата влетяха икономът и няколко слуги. Помня, че един от тях припадна, когато обърнах лицето на господаря му към светлината на лампата. Беше разядено от сярна киселина, която все още се стичаше по ушите и брадичката му. Едното му око вече бе изцяло бяло и изцъклено, а другото бе яркочервено от обгарянията. Красивите му черти, на които допреди миг се възхищавах, сега се бяха размазали така, както се стичат боите от красива картина, върху която художникът е мацнал напоена с мръсна вода гъба.

Набързо обясних на слугите какво се бе случило, и неколцина от тях се спуснаха през прозореца, а останалите хукнаха към моравата. Навън вече се бе стъмнило, а и валеше. Сред стоновете баронът крещеше и беснееше по адрес на отмъстителката:

— Беше оная дива котка Кити Уинтър — извика той. — Дяволска жена. Ще я накарам да си плати! Ще си плати за това! О, Боже, не се

търпи!

Измих му лицето и го намазах с олио, сложих му памучни компреси. Предписах му подкожни инжекции с морфин и цялата му подозрителност към мен се стопи. Той напълно се остави в ръцете ми, сякаш бях способен да проявя тези изцъклени като на мъртва риба очи. Представляваше жалка руина, която бях готов да оплача, ако не знаех, че именно престъпният му живот го е докарал до тази трагична развръзка. Беше ми неприятно да държа разядените му от киселината ръце и почувствах безкрайно облекчение, когато пристигна личният лекар на барона, последван от кожен специалист. Появи се и полицейски инспектор, комуто връчих истинската си визитка. Глупаво би било да скриям самоличността си, защото вече бях почти толкова известен в Скотланд ярд, колкото и самият Холмс. След това напуснах тази ужасна мрачна къща и час по-късно вече бях на улица „Бейкър“.

Холмс седеше в любимото си кресло, но изглеждаше крайно блед и изтощен. Не само от раните. Дори неговите железни нерви бяха разклатени от тазвечершните събития. Той ужасен изслуша събития ми разказ за преображението на барона.

— Възмездие за греховете му, Уотсън — каза той. — Рано или късно, възмездието идва. А Бог знае, че в този случай греховете наистина са много — и той взе някаква кафява книга от масичката. — Ето го албума, за който говореше госпожица Уинтър. Ако тон не провали насрочената сватба, значи нищо не може да се направи. Но той ще я провали, Уотсън, сигурен съм. Никоя уважаваща себе си жена не би го понесла.

— Какво представлява? Любовен дневник?

— Дневник на прелъстителя. Всъщност наречи го, както щеш. Още когато Кити Уинтър спомена за него, осъзнах какво оръжие се крие там, стига да успеем да го докопаме. Тогава се постарях да не показвам какво мисля, защото жената можеше неволно да ме издаде пред госпожица Вайълет. Но се съсредоточих върху идеята да го използвам. След като ме нападнах, осъзнах, че имам възможност да приспя бдителността на барона, да го накарам да мисли, че няма защо да се страхува от мен. Всичко вървеше по план и сигурно щях да изчакам още, но съобщението за пътуването му до Америка ме принуди да действам. Сигурен бях, че няма да остави без надзор този тъй компрометиращ дневник, затова трябваше да действам бързо.

Отхвърлих варианта за нощна кражба с взлом, защото баронът се бе подсигурил с аларма. Оставаше възможността да вляза вечер, но само при условие че вниманието му изцяло е погълнато от нещо друго. Тази част от работата я свършихте ти и синята чинийка. И тъй като трябваше по-точно да знам къде да търся книгата, защото разполагах с ограниченото време на познанията ти по китайския порцелан, в последния момент взех със себе си и госпожица Уинтър. Откъде да знам какво е имало в малкото съдче, което тя тъй грижовно носеше. Мислех, че е дошла да помага в моите дела, а тя се е занимавала с нейните си.

— Баронът се досети, че ти си ме пратил.

— Точно от това се страхувах. Все пак ти успя да го залъжеш достатъчно дълго, за да открия книгата, но не достатъчно, за да избягам безпрепятствено. А, сър Джеймс, радвам се, че дойдохте!

Нашият изискан приятел веднага се бе отзовал на поканата ни. Той изслуша разказа на Холмс за случилото се с най-дълбоко внимание.

— Направили сте чудо! Чудо! — възкликна след края на разказа. — Ако раните му са толкова ужасни, колкото доктор Уотсън твърди, сватбата се проваля от само себе си дори без да използваме тази ужасна книга.

Холмс поклати глава:

— Благородница като Вайълет де Мервил никога не би постъпила така. Напротив, обезобразен тя би го заобичала още по-силно, като мъченик. Не, не. Трябва да разрушим моралното му лице, не физическото. Само тази книга — и нищо друго! — може да я върне обратно на земята. Написана е от неговата ръка, с неговия почерк и госпожица Вайълет не може да си затвори очите пред това.

Сър Джеймс взе със себе си книгата и безценната чинийка. И за мен вече беше време да си ходя, затова си тръгнах с него. Пред входа го чакаше карета. Той бързо се качи в нея, припряно каза на кочияша накъде да кара, и конете потеглиха. Сър Джеймс провеси половината от палтото си през прозореца в неловък опит да скрие отличителните хералдически знаци по каретата, но аз вече ги бях видял добре. Ахнах от изненада. След това се върнах и отново изкачих стъпалата към стаята на Холмс. Влетях вътре с „голямата“ новина:

— Холмс, Холмс, открих кой е бил нашият знатен клиент. Той е...

— Той е верен приятел, джентълмен и благородник — рече Холмс и вдигна ръка да ме възпре. — Това стига засега и завинаги.

Не знам как са използвали тайната книга на барона. Може би самият сър Джеймс я е представил на госпожицата. Или — което е по-вероятно — е предоставил тази деликатна задача на баща ѝ. Така или иначе, желаният резултат бе постигнат. Три дни по-късно в „Морнинг поуст“ се появи съобщение, че сватбата между барон Адалберт Грюнер и госпожица Де Мервил няма да се състои. Същият вестник публикува и резюме от откриването на съдебното дело срещу госпожица Кити Уинтър по наказуемото със смърт обвинение за хвърляне на сярна киселина. Но в хода на делото бяха изнесени такива смекчаващи вината обстоятелства, че произнесената присъда бе направо символична за подобно деяние. Съществуваше опасност срещу Шерлок Холмс да бъде повдигнато обвинение за кражба с взлом, но когато целта е благородна, а клиентът — толкова знатен, дори строгият английски закон става гъвкав и хуманен. Досега моят приятел не е сядал на подсъдимата скамейка.

ТРИТЕ СТРЕХИ

Сякаш никое от приключенията ни не е започвало така внезапно и драматично, както случаят, свързан с Трите стрехи. Няколко дни не бях виждал Холмс и нямах представа, с какво се занимава. Тази сутрин той бе в приказливо настроение. Тъкмо се бях отпуснал в удобното кресло до камината срещу приятеля ми, сгушен в другото с лула между зъбите, когато се появи посетителят ни, а всъщност по-точно би било да се каже, че връхлетя в стаята като разгневен бик.

Ако огромният негър, който нахълта, не бе заплашителен, щеше да изглежда комично с крещящия си възтесен костюм и бухнала оранжева вратовръзка. Широкото му лице със сплескан нос имаше нагло изражение, а в мрачните му очи проблясваше злоба, докато местеше поглед от приятеля ми към мен.

— Кой от двама ви, джентълмени, е г'син Холмс?

С разсеяна усмивка приятелят ми вдигна лулата си.

— А вие сте, значи? — негърът се приближи до масата с пъргава стъпка. — Вижте, г'сине, недей си пъха носа, дето не трябва, и остави хората да си вършат работата. Ясно?

— Много добре — каза Холмс — Продължавайте!

— Така ли? Добре било — разгорещи се здравенякът. — Хич няма да е добре, като те подреда хубавичко. Знам ги тия като теб, ама хич не изглеждат добре, след като са си имали работа с мен. Добре да го запомниш — и той навря големия си като парен чук юмрук под носа на моя приятел. Холмс го заразглежда отблизо с явен интерес.

— По рождение ли е такъв — попита той, — или става постепенно?

Не зная кое подейства по-убедително — леденият тон в гласа му или проскърцването на ръжена, който сграбчих. Тъй или иначе, свирепият ни посетител видимо поомекна.

— Е, добре, да не кажете, че не съм ви предупредил — заяви той. — Един приятел се интересува от Хароу, знаете за к'во говоря, и не иска да му се бъркате. Ясно? Вие не сте законът и аз не съм законът. Речеш ли да се навъртате там, и аз ще съм наблизо. Не забравяй го.

— И бездруго трябваше да се срещна с вас — подхвана Холмс.
— Не ви предлагам да седнете, защото не ми харесва миризмата ви. Вие сте Стив Дикси, биячът, нали така?

— Точно така, г'син Холмс, знаете с кого си имате работа, така че мислете, преди да обижда.

— О, обидата е последното нещо, от което се нуждаете — каза Холмс, гледайки ужасните бърни на посетителя ни. — Но може би ще ми кажете нещо за убийството на младия Пъркинс недалеч от бар „Холбърн“... А, да не би да си тръгвате?

Когато негърът отново се извърна към нас, лицето му бе оловно.

— Няма да слушам такива работи — рече той. — Пък и к'во можех да направя с Пъркинс, г'син Холмс? Както тренирах на ринга Бул в Бирмингам, оня младок се довлече и сам си го изпроси.

— Добре, Стив, предполагам, че на съдиите ще разкажеш по-подробно — каза Холмс и додаде: — Доста неща знам за теб и за Барни Стокдейл...

— Тогава помогнете ми, за Бога, г'син Холмс...

— Достатъчно. Изчезвайте, ще ви повикам, когато ми потрябвате.

— Всичко добро, г'син Холмс. Нали няма да ми държите карез, дето така нахълтах и...

— Само ако ми кажете кой ви изпраща.

— То не е тайна. Оня г'син, дет' го споменахте.

— А него кой го е наел?

— Да пукна, ако знам, г'син Холмс. Рече ми: „Стив, върви при г'син Холмс и му кажи да не си вре носа в Хароу, ако му е мил животът.“ Т'ва е, честна дума.

Без да каже дума повече, посетителят ни се втурна към вратата и изчезна също така внезапно, както се бе появил. С ведре усмивка Холмс изтръска пепелта от лулата си.

— Радвам се, че не се наложи да му чупиш празната глава, Уотсън, забелязах маневрата ти с ръжена. Както сам видя, оказа се безобиден здравеняк, слабоумен и лесен за сплашване. Той е от бандата на Спенсър Джон, замесена в една тъмна афера, която ще разнищя, когато имам повече време. Прекият му шеф Барни е малко по-обигран. Занимават се с побоища, изнудване и други тъмни дела. Искам да знам кой стои зад тях в този конкретен случай.

— Но защо се опитват да те сплашат.

— Щом някой е толкова заинтересуван, че да прибегне до подобни мерки, явно в Хароу става нещо, което нямам намерение да оставя така.

— Да, но какво?

— Тъкмо това се канех да ти съобщя, преди да ни прекъснат по този комичен начин. Прочети това писмо от госпожа Мабърли. Ако желаеш, ела с мен. Ще ѝ телеграфираме, преди да тръгнем.

Уважаеми, господин Шерлок Холмс,

Обръщам се към Вас по повод на редица странни случки, свързани с дома ми. Бихме могли да обсъдим въпроса утре, когато Ви е удобно. Къщата е на няколко крачки от гара Уийлд. Ако не се лъжа, покойният ми съпруг, Мортимър Мабърли, беше един от първите Ви клиенти.

Искрено Ваша
Мери Мабърли

Адресът беше Трите стрехи, Хароу Уийлд.

— Това е! — каза Холмс. — Ако си свободен, да се захващаме.

След кратко пътуване с влак наехме карета и скоро се озовахме пред Трите стрехи — тухлена постройка с гредоред, издигната сред занемарена поляна. Над горните прозорци покривът правеше три чупки в неуверен опит да защити името на дома. Отзад започваше рехава горичка от хилави борови дръвчета. Мястото изглеждаше потискащо и неприветливо. Домът обаче се оказа уютен и добре обзаведен, а приветливата възрастна домакиня, която ни посрещна, притежаваше всички белези на изтънчеността и културата.

— Помня добре съпруга ви, госпожо — започна Холмс. — Макар да са минали години, откак се възползва от услугите ми по един незначителен повод.

— Вероятно името на сина ми Дъглас ви е по-познато.

Холмс я погледна заинтригувано.

— Боже мой! Вие сте майката на Дъглас Мабърли? Слабо го познавам, но в Лондон едва ли има човек, който да не е чувал за него.

Забележителна личност! Къде е той сега?

— Почина, господин Холмс. Беше аташе в Рим, миналия месец почина от пневмония.

— Съжалявам. Кой би предположил! Не познавах по-жизнен човек от него. Живееше толкова интензивно, с всяка фибра.

— Твърде интензивно, господин Холмс, и тъкмо това го съсипа. Вие го помните жизнерадостен и преливащ от енергия. Не сте виждали мрачния потиснат и затворен мъж, в който се превърна. Сърцето му бе разбито. За един-едничък месец милото ми момче пред очите ми се превърна в похабен циничен човек.

— Любовна история? Жена?

— По-скоро демон. Но не за това ви помолих да дойдете, господин Холмс.

— Двамата с доктор Уотсън сме на ваше разположение.

— Случиха се някои странни неща. Живея тук от около година, вода самотен живот, почти не познавам съседите си. Преди три дни дойде един господин и се представи като агент по покупко-продажба на имоти. Негов клиент желаел да закупи къщата и ако съм била склонна да я продам, само да съм назовяла сумата. Стори ми се доста странно — наоколо има нелоши постройки, които са празни и чакат купувач. Така или иначе, заинтересувах се от предложението. Поисках с петстотин лири повече от сумата, за която я купих. Господинът веднага се съгласи, но добави, че клиентът му желаел да купи и обзавеждането, така че да включа и него. Част от мебелите са от стария ми дом и както сам забелязвате, доста хубави, така че сериозно закръглих сумата. Той отново прие без всякакви възражения. Винаги съм искала да пътешествам по света, а сделката изглеждаше толкова изгодна, че напълно ме осигуряваше до края на живота ми. Вчера господинът дойде с подготвените документи. За щастие ги показах на адвоката си, господин Сутро, който живее в Хароу, и той ми каза: „Този договор е, меко казано, странен. Подпишете ли го, няма да можете да изнесете *нищо* от къщата, дори личните си вещи!“ Така че, когато агентът дойде отново вечерта, подчертах, че съм имала намерение да продам само мебелите. „Не, не, всичко“ — заяви той. „Как така? А дрехите ми? А бижутата?“ „Е, добре, за личните ви вещи могат да се направят известни отстъпки. Но всичко, което бъде изнесено от къщата, ще трябва да бъде най-внимателно проверено. Клиентът ми е

доста щедър, но държи на капризите си и си има свои разбирания. Иска всичко или нищо.“ „Тогава нека бъде нищо“ — отвърнах и с това нещата приключиха, но цялата история ми се стори доста странна и си помислих...

В този миг ни прекъснаха по доста необичаен начин.

Холмс вдигна ръка да замълчим, втурна се и рязко отвори вратата, сграбчи за рамото едра намусена жена и я придърпа вътре. Тя несръчно се опитваше да се освободи от хватката му и приличаше на огромно пиле, което кряка и се върти непохватно из курника.

— Пуснете ме! Как смееете? — кряскаше тя.

— Какво правеше там, Сюзън?

— Ами, гуспожа, току влизах да питам ще остават ли гус'дата за обяд, па тоя мъж ме сграбчи.

— От пет минути подслушва зад вратата, но не исках да прекъсвам интригуващия ви разказ. Хриптенето в гърдите ви издаде, Сюзън. Шумничко дишате...

Жената го зяпна ядно, без да успее да скрие удивлението си.

— Кой сте вие и с какво право се държите така с мен?

— Просто искам да задам няколко въпроса във ваше присъствие. Госпожо Мабърли, споменавали ли сте някому, че възнамерявате да ми пишете и да се посъветвате с мен?

— Не, господин Холмс.

— Кой изпрати писмото ви?

— Сюзън.

— Точно така. Е, Сюзън, кого известихте, че господарката ви ме моли за съвет?

— Лъжа! Никого не съм известявала.

— Еее, Сюзън, нали знаете, че хората с хриптящи гърди не живеят дълго. Пък и не е хубаво да се лъже. Та на кого казахте?

— Сюзън — викна господарката й. — Ти си коварна лъжкиня. Сега си спомних, че те видях да говориш с някого при оградата.

— Моя си работа! — тросна се прислужничката.

— Да предположим ли, че си говорила с Барни Стокдейл? — попита Холмс.

— Като знаете, какво сте ме заразитвали?

— Трябваше да се уверя. А ти, Сюзън, ще получиш десет лири, ако ми кажеш кой стои зад Барни.

— Някой, който може да сложи хиляда лири на всеки десет, които вие някога сте имали.

— Богат мъж, значи? Аха, усмихвате се, значи е богата жена. Е, не мислите ли, че е по-добре да ни кажете името ѝ и да си получите десетачката.

— Преди това ще се видим в пъкъла.

— Ау, Сюзън, какъв е този език!

— Махам се от тук. До гуша ми дойде. Ще пратя утре някой да ми вземе багажа — и тя се втурна навън.

— Довиждане, Сюзън. И не прекалявай с успокоителните! — викна след нея Холмс.

После оживеното му настроение рязко помръкна и когато вратата се затвори зад гърба на освирепялата слугиня, лицето му бе сурово.

— Бандата сериозно се е задействала. Вижте колко бързо плетат мрежите си. Изпратили сте писмото в десет часа. Така че Сюзън е разполагала с достатъчно време да доложи на Барни, а той от своя страна да уведоми работодателя си и да се посъветва с него. Той или тя — склонен съм да приема второто заради усмивката на Сюзън, когато си мислеше, че не я гледам, го потвърди — скроява план. Извикали са Черния Стив и в единайсет на следващата сутрин той дойде да ме заплашва. Бързичко действат.

— Но какво искат?

— Това е въпросът. Кой е живял тук преди вас?

— Един морски капитан в оставка. Казвал се е Фъргюсън.

— Да знаете нещо интересно за него?

— Не съм чувала.

— Чудех се дали не е възможно да е закопал нещо ценно. Разбира се, в днешно време, когато някой реши да крие съкровище, го оставя в Пощенската банка. Но все се намират разни ексцентрици. Без тях светът би бил скучен. Отначало помислих, че може да е заровено нещо ценно, но в такъв случай защо ще искат да купуват мебелите? Едва ли притежавате, без да го подозирате, картина от Рафаело или първо издание на Шекспир.

— Не мога да се сетя за нещо по-ценно, което притежавам, от чаен сервиз „Краун Дерби“.

— Това не ни помага много за разплитането на загадката. Защо ли не заявяват открито какво искат? Ако ламтяха за чаения ви сервиз,

по-вероятно е да ви предложат добра цена за него, вместо да се пазарят за цялата ви покъщнина. Не, доколкото схващам, има нещо, за което не знаете, че притежавате, но не бихте се разделили с него, ако научите.

— И аз така виждам нещата — вметнах.

— Щом и доктор Уотсън е съгласен, сигурно е така.

— Добре, господин Холмс, какво може да е това нещо?

— Нека се опитаме да намерим отправна точка за анализ. Живеете тук от около година, нали?

— Почти две.

— Още по-добре. В този немалък период никой не е искал нищо от вас. И изведнъж преди три-четири дни някой решава, че спешно му е нужна къщата ви. Какво мислите за това?

— Може да се предположи — обадох се аз, — че предметът, все едно какъв, е тук отскоро.

— Отново сме на едно мнение — каза Холмс. — Е, госпожо Мабърли, да сте се сдобили с нещо наскоро?

— Не, нищо не съм купувала.

— Наистина? Забележително! Засега може би ще е най-добре да оставим нещата така, докато не научим нещо по-конкретно. На вашия адвокат може ли да се разчита?

— О, да, имам пълно доверие на господин Сутро.

— Имате ли други прислужници, или Сюзън, която току-що напусна, беше единствената?

— Има и едно младо момиче.

— Свържете се с господин Сутро и го помолете да пренощува тук утре и вдругиден, за да ви пази.

— От какво?

— Кой знае? Обстоятелствата са крайно неясни. Ако не открия какво кроят, ще трябва да тръгна откъм обратния край. Впрочем агентът остави ли ви някакъв адрес?

— Само картичка с името и професията си. Хайнес-Джонсън, посредник и оценител.

— Надали ще го открием в регистрите. Честните хора не крият работния си адрес. Ако се случи нещо ново, веднага ме известете. Ще се заема със случая ви и можете да разчитате, че ще го доведе докрай.

Докато прекосявахме коридора, проникателният поглед на Холмс, от който нищо не убягваше, спря върху няколко куфара и

сандъци, наредени в ъгъла. Етикетите им се виждаха ясно.

— Милано, Люцерн, тези са от Италия.

— Вещите на горкия Дъглас.

— И още не сте ги разопаковали? Откога са тук?

— Пристигнаха миналата седмица.

— Но как сте ги оставили досега? Сигурно тъкмо в тях е липсващата нишка. Откъде сте сигурна, че не съдържат нещо ценно?

— Това е почти невъзможно, господин Холмс. Освен заплатата си горкият Дъглас получаваше само една малка рента. Какво толкова ценно би могъл да притежава?

Холмс стоеше озадачен.

— Не отлагайте повече, госпожо Мабърли — каза той накрая. — Пренесете куфарите в спалнята си и прегледайте съдържанието им колкото може по-скоро. Ще дойда утре и ще ми разкажете.

Ясно беше, че Трите стрехи са под наблюдение — още преди да стигнем края на високата ограда, забелязахме наемния бияч в края на пътеката. Едрата му фигура изглеждаше още по-мрачна и застрашителна в това уединено място. Холмс пхна ръка в джоба си.

— За пицова ли бъркате, г'син Холмс?

— Не, Стив, за шишенцето парфюм.

— Шегуваме се, значи, а, г'син Холмс?

— Хич няма да ти е до шегите, като се захвана с теб, Стив. Мисля, че достатъчно ясно те предупредих тази сутрин.

— Много мислих, г'син Холмс, за онуй, дето ми казахте тая сутрин, и реших, че не ми се говори повече за случая с г'син Пъркинс. Ако мога да ви помогна с нещо, г'син Холмс, веднага ще го сторя.

— Кажи ми чии нареждания изпълняваш?

— Ой, Боже! Ама нали ви казах, г'син Холмс. Не знам. Моят шеф Барни ме прати и т'ва е всичко.

— Добре, Стив, запомни едно: дамата в тази къща и всичко, което ѝ принадлежи, е под моя защита. Недей го забравя.

— Няма, г'син Холмс. Запомних.

— Страх го е за кожичката и с това го държа, Уотсън — отбеляза приятелят ми, когато отминахме. — Той би издал работодателя си, ако знаеше кой е. Хубаво, че научих някои неща за бандата на Спенсър Джон и за самия Стив. А нашият случай, Уотсън, опира до Лангдейл

Пайк. Ще се срещна с него и след това може би ще съм по-наясно със случая.

През деня повече не видях Холмс, но се досещах с какво се занимава. Лангдейл Пайк беше неговият ходещ справочник за всякакви скандални факти и подробности. Това странно безлико създание прекарваше времето си, приведено до прозореца на клуба на улица „Сейнт Джеймс“, откъдето приемаше и разпространяваше всички клюки на метрополията. Твърдеше се, че е натрупал четирицифрен доход от всекиседмичните си статии за долнопробните вестници, задоволяващи нездравото любопитство на съмнителната публика. Това създание с автоматична прецизност улавяше всяко размътване в дълбините на лондонските потайности и го вадеше на повърхността. Холмс неведнъж дискретно му бе помагал и Лангдейл му беше задължен.

Рано на следващата сутрин от вида на приятеля ми заключих, че нещата се развиват благополучно. Оказа се обаче, че денят ни е подготвил неприятна изненада във вид на следната телеграма:

Моля елате веднага. Обир в къщата на клиента.
Полицията известена.

Сутро

— Събитията достигнаха критичния предел по-бързо, отколкото очаквах — възкликна Холмс. — Който и да стои в дъното, не си е губил времето, което изобщо не ме изненадва след онова, което чух. Този Сутро, естествено, е нейният адвокат. Сбърках, Уотсън, като не те помолих да останеш в къщата за през нощта. Явно не биваше да разчитаме на този господин. Е, не ни остава нищо друго, освен отново да посетим Хароу.

Трите стрехи доста се различаваха от подредения дом, който бяхме посетили предния ден. Група местни безделници се навъртаха около градинската порта, докато двама полицаи внимателно оглеждаха прозорците и лехите със здравец. Вътре заварихме сивокос възрастен господин, който се представи като адвокат, както и припрян руменобуз инспектор. Той се здрависа с Холмс като със стар познайник.

— Господин Холмс, въпросът този път е напълно ясен. Най-обикновен грабеж, напълно в компетенциите на бедната стара полиция. Експерти не са нужни.

— Убеден съм, че случаят е в сигурни ръце — отвърна Холмс. — Най-обикновен грабеж, казвате?

— Съвсем. Знаем кой е извършителят, и сме по петите му. Бандата на Барни Стокдейл е, видели са оня голям негър да се навърта наоколо.

— Чудесно! А какво са взели?

— Като че ли не са успели да приберат много. Госпожа Мабърли е била упоена с хлороформ, а къщата... А, ето я и самата домакиня.

Вчерашната ни познайница, бледа и разстроена, се появи на прага, подкрепяна от младата прислужничка.

— Добър съвет ми дадохте, господин Холмс — започна тя с печална усмивка. — Уви, не ви послушах! Не исках да притеснявам господин Сутро и ето че пострадах.

— Научих за станалото едва тази сутрин — обади се адвокатът.

— Господин Холмс ме посъветва да се обърна за помощ към приятел. Пренебрегнах препоръката му и платих за това.

— Изглеждате сериозно разстроена, госпожо — каза Холмс. — Вероятно ще ви е трудно да говорите за случилото се.

— Всичко е тук — обади се инспекторът, потупвайки дебел тефтер.

— Все пак, стига дамата да не е прекалено разстроена...

— Няма много за разказване. Без съмнение онази безбожница Сюзън им е помогнала. Познавали са най-подробно къщата. Съвзех се с тампон хлороформ в устата, но не знам колко време съм била упоена. Когато се съвзех, видях един мъж до леглото, друг тъкмо вадеше някакъв пакет от куфара на сина ми, а останалите вещи бяха пръснати и разхвърляни по пода. Сkochих и успях да го хвана, преди да избяга.

— Поели сте голям риск — вметна инспекторът.

— Държах го здраво, но той ме блъсна, а другият трябва да ме е ударил, защото не помня нищо повече. Мери, прислужничката, чула шума и се развикала за помощ през прозореца, което довело полицията, но престъпниците ги нямало.

— Какво са взели?

— Май не липсва нещо важно, сандъците на сина ми не съдържаха ценни вещи.

— Оставили ли са някаква следа.

— Успяла съм да изтръгна лист хартия от мъжа, когото бях сграбчила. Намерих го после смаккан на пода, почеркът е на сина ми.

— Значи не е нещо ценно — рече инспекторът. — Ако това е била целта на крадците...

— Точно така — рече Холмс. — Ясно е като бял ден. Все пак любопитно ми е да го погледна.

Инспекторът измъкна от бележника си старателно сгънат лист.

— Никога не пропускам нещо, колкото и маловажно да е — заяви той с приповдигнат тон. — И вас съветвам така да правите, господин Холмс. За двайсет и пет години практика съм си научил уроците. Винаги може да има отпечатащи от пръсти или нещо друго.

Холмс разглеждаше листа.

— Какво ще кажете за това, инспекторе?

— Доколкото мога да преценя, става дума за края на някакъв странен роман.

— Положително за това става дума — каза Холмс. — Видели сте номера, отбелязан в горния край на страницата, двеста четирийсет и пета. А къде са останалите двеста четирийсет и четири?

— Ами сигурно крадците са ги взели. Дано поне да ги прочетат.

— Доста озадачаващо е да проникнеш с взлом, за да откраднеш разни писания. Това не ви ли навежда на нещо, инспекторе?

— Да, сър. Предполагам, че в бързината са грабнали първото, което им е попаднало. Пожелавам им успех с плячката.

— Защо са се захванали с вещите на сина ми? — попита госпожа Мабърли.

— Като не са намерили нищо ценно на долния етаж, опитали са си късмета горе. Аз поне така виждам нещата. Вие какво ще кажете, господин Холмс?

— Трябва да помисля, инспекторе. Ела до прозореца, Уотсън.

Застанахме до светлината и той прочете написаното. Започваше от средата на изречението и гласеше следното:

... лицето му кървеше от раните и ударите, но те бяха нищо в сравнение с разбитото му сърце. Гледаше прекрасния ѝ лик. Беше готов да жертва живота си за този лик, който сега наблюдаваше агонията и унижението му. Тя се усмихна. О, небеса! Когато вдигна очи към нея, демонична усмивка играеше на леденото ѝ лице. Тогава любовта умря и се роди омразата. Трябва да живееш за нещо. И щом не е заради целувката ти, любима, ще бъде, за да те погубя, за да бъда отмъстен.

— Интересен граматичен обрат — отбеляза Холмс с усмивка, докато връщаше листа на инспектора. — Забелязахте ли как „той“ се заменя от „аз“. Авторът е бил толкова погълнат от историята си, че в кулминационния момент напълно се е вживял в своя герой.

— На мен ми звучи мъгляво и безсмислено — обяви инспекторът, докато прибираше листа обратно в тефтера си. — Какво? Да не би да си тръгвате, господин Холмс?

— След като случаят е в толкова способни ръце, аз, разбира се, нямам повече работа тук. Между другото, госпожо Мабърли, не споменахте ли, че ви се иска да попътувате?

— Винаги съм мечтала за това, господин Холмс.

— А къде бихте отишли: Кайро, Мадейра, Ривиерата?

— О! Ако имах средства, бих обиколила света.

— Околосветско пътуване — звучи чудесно! Е, приятен ден. Довечера ще ви изпратя телеграма.

Докато излизахме, видях как инспекторът се усмихна и поклати глава „Тези умници не са съвсем наред с главата“ — красноречиво казваше изразът му.

— Е, Уотсън, малкото ни пътуване приближава края си — каза Холмс, когато отново се потопихме в глъчката на Централен Лондон. — Време е да разрешим случая и най-добре ще е да дойдеш с мен. Посигурно е, когато имаш работа с жени като Исидора Клайн, да водиш и свидетел.

Наехме карета и се отправихме към площад „Гросвенор“. Холмс, както бе потънал в мислите си, неочаквано се сепна.

— Между другото, Уотсън, предполагам, че вече всичко ти е ясно?

— Не, май не е така. Мога само да предполагам, че отиваме при дамата, която стои зад цялата афера.

— Точно така! Нима обаче името Исидора Клайн не ти говори нищо? Беше най-прославяната красавица. Нямаше съперничка. Във вените ѝ тече чистата испанска кръв на могъщите конквистадори. Предците ѝ управляват Пернамбуко от поколения. Омъжила се е за захарен магнат, възрастен немец на име Клайн, и не след дълго се превръща не просто в най-богатата, но и в най-красива вдовица, която светът е познавал. Следва авантюристичен период, в който тя се отдава на задоволяване на многобройните си прищевки. Сменя няколко любовници, сред които и Дъглас Мабърли, един от най-способните мъже в Лондон. За нея това е поредната авантюра, но Дъглас категорично не е салонен лъв. Силен и горд мъж, той се е отдал изцяло и е очаквал в замяна същото. Напълно в традицията на *la belle dame sans merci*^[1] от романите тя скоро се отегчава. И понеже словесните аргументи не се оказват достатъчно убедителни, тя намира друг начин да му покаже, че връзката им е приключена.

— Той е описал това в книгата си...

— А, ето че събра мозайката. Научих, че се кани да се омъжва за младия херцог на Ломонд, който кажи-речи може да ѝ бъде син. И ако нейно височество майка му проявява снизходителност към възрастта ѝ, публичният скандал е съвсем друго нещо. Затова е било толкова наложително... А! Ето че пристигнахме!

Спряхме пред една от най-елегантните сгради в Уест енд. Изпънат лакей взе визитните ни картички, после ни ги върна и заяви, че дамата не е у дома.

— Тогава ще я почакаме — бодро заяви Холмс.

Лакеят сякаш се смути.

— Няма я вкъщи, означава, че я няма за вас — каза той.

— Чудесно — отвърна Холмс. — В такъв случай няма да се налага да чакаме. Моля, предайте тази бележка на дамата — той написа няколко думи на лист от бележника си и го подаде на лакея.

— Какво написа? — попитах го.

— О, просто: „А можеше да е полицията.“ Мисля, че сега ще ни приеме.

Така и стана, при това с изумителна бързина. Минута по-късно се озовахме в просторна и пищно подредена гостна, излязла сякаш от „1001 нощ“. Всичко тънеше в сумрак, само тук-там розови лампи хвърляха слаба светлина. Когато видях ламата, разбрах, че и за най-бляскавата красота настъпва време, когато приглушеното осветление е желателно. С влизането ни тя се изправи от канапето. Беше висока, с царствена осанка и изящно лице, напомнящо маска. Черните ѝ испански очи хвърляха убийствени искри.

— Как смеете да се натрапвате по този начин. И какво е това скандално съобщение? — попита тя, размахвайки бележката.

— Нямам какво да обяснявам, госпожо. Достатъчно уважавам интелигентността ви, за да го правя. Макар че, признавам, напоследък започнах да се съмнявам в нея.

— И какво ви подтикна към това, сър?

— Предположението, че наетите от вас биячи ще ме сплашат и ще ме принудят да изоставя случая. С професия като моята се захващат хора, които опасността привлича. Тъкмо вие ме принудихте още по-сериозно да се захвана със случая на младия Мабърли.

— Не разбирам за какво говорите. Какво общо мога да имам аз с наемни биячи?

Холмс се извърна отегчено.

— Да, госпожо, надценен интелигентността ви. Довиждане!

— Чакайте! Къде отивате?

— В Скотланд ярд.

Още не бяхме прекосили стаята, когато тя се втурна и хвана Холмс за ръката. Стоманената ѝ хладина за миг се превърна в кадифена ведрост.

— Моля седнете, господа, за да изясним този случай. Ще бъда откровена с вас, господин Холмс, вие сте истински джентълмен, женската интуиция ми го подсказа. Ще ви се доверя като на приятел.

— Не мога да обещаю, че ще сторя същото, госпожо. Аз не съм законът, но представлявам справедливостта, доколкото позволяват скромните ми възможности. Готов съм да ви изслушам и след това да ви кажа как възнамерявам да постъпя.

— Наистина доста глупаво беше от моя страна да заплашвам смел мъж като вас.

— Истински глупавото, госпожо, е, че сте потърсили услугите на банда престъпници, които могат да ви изнудват или предадат.

— О, не съм толкова наивна. Обещах ви да бъда откровена. Никой освен Барни Стокдейл и жена му Сюзън не знае по чия заръка действа — тя се усмихна и с очарователно доверителен тон добави: — Колкото до тях, е, това не е първият път...

— Разбирам. Изпитали сте ги преди това.

— Те са обучени хрътки и действат безшумно.

— Подобни хрътки рано или късно отхапват ръката, която ги храни. За този обир ще бъдат арестувани. Полицията е по петите им.

— Ще си получат заслуженото. За това им се плаща. Моето име няма да се спомене във връзка с тази история.

— Освен ако аз не го съобщя.

— Но няма да го направите. Вие сте джентълмен. Това е женска тайна.

— Най-важното е да върнете ръкописа.

Тя избухна в мелодичен смях, после отиде до камината и разбърка с ръжена изстиналата пепел.

— За това ли става дума? — попита с предизвикателна усмивка.

Стоеше пред нас неустойимо дяволита и изящна. Усетих, че макар да се бе сблъсквал с доста престъпници, пред тази жена Холмс с мъка запазваше самообладание, колкото и неподатлив да бе на чувства.

— Това подписа присъдата ви — каза той хладно. — Умеете да действате бързо, но този път прекалихте.

Ръженът падна с трясък от ръцете на дамата.

— Как може да сте толкова жесток! — извика тя. — Трябва да ме изслушате да ви разкажа цялата история.

— Предполагам, че и сам мога да го направя вместо вас.

— Но вие трябва да ме разберете, господин Холмс. Да се опитате да погледнете от позицията на жена, която вижда как всичките ѝ амбиции са на път да се сринат в последния момент. Трябва ли да бъде обвинена за това, че се е опитала да се защити?

— Първородният грях все пак е ваш.

— Да, така е! Признавам. Дъглас беше мило момче, за жалост просто не се вместише в плановете ми. Искаше да се омъжи за него, да се свърже с мъж без доходи и титла! Не искаше и да чуе за друго и започна да упорства. Понеже бях показала известна благосклонност

към него, той реши, че това му дава право над мен и че трябва да му се отдам изцяло. Взе да става непоносимо. Трябваше да го накарам да разбере това.

— Като наемете главорези да го нападнат под собствените ви прозорци.

— Вие, изглежда, наистина знаете всичко. Е, добре, така беше. Барни и момчетата му го отведоха от тук, и то малко грубичко, трябва да призная. Но как постъпи той след това, господин Холмс? Възможно ли е един джентълмен да предприеме подобно нещо? Написа книга, в която разказа собствената си история. Аз, разбира се, съм вълкът, а той агнето. Имената, естествено, бяха променени, но това не би заблудило никого в Лондон. Какво ще кажете за това, господин Холмс?

— Е, той е бил в правото си.

— Това нямаше да се случи, ако въздухът на Италия не бе заразил кръвта му с вековечната си злоба и жестокост. Изпрати ми копие от романа си, за да изживея кошмара на очакването. Пишеше ми, че има две копия — едно за мен и едно за издателя му.

— Откъде знаехте, че издателят няма да откаже да публикува книгата?

— Знаех кой е издателят. Това не беше първата му книга. Открих, че след това никой не е получавал вести от него, а после дойде новината за внезапната му смърт. Докато вторият екземпляр не бъдеше унищожен, за мен нямаше да има спокойствие. Естествено бе да е сред вещите, които върнаха на майка му. Пуснах бандата в действие. Сюзън постъпи в къщата като прислужничка. Опитах се да уредя нещата честно. Горещо исках това, честно ви казвам! Бях готова да купя къщата с всичко в нея. Щях да приема всяка цена, която тя определише. Прибягнах до другия вариант едва след като всички останали възможности се провалиха. Допускам, господин Холмс, че съм била твърде жестока с Дъглас, и — Господ ми е свидетел — дълбоко съжалявам за това, но какво можех да направя, когато цялото ми бъдеще бе заложено на карта?

Шерлок Холмс сви рамене.

— Добре, добре, сигурно ще успеем да се споразумеем — и след кратка пауза додаде: — Колко ли струва околосветска обиколка с билет първа класа?

Дамата замръзна от удивление.

— Пет хиляди лири?

— Ще трябва да помисля.

— Чудесно. Разпишете чек за тази сума, а аз ще се погрижа госпожа Мабърли да го получи. Дължите ѝ малка смяна на въздуха. И, госпожо, внимавайте! — предупредително насочи показалец към нея Холмс. — Много внимавайте! Не можете до безкрай да си играете с остри предмети и да не порежете накрая нежните си ръце.

[1] Красивата безпощадна дама (фр.) — заглавие на стихотворение от Кийтс — Б.пр. ↑

БЕЛИЯТ ВОЙНИК

Макар и ограничени, хрумванията на моя приятел Уотсън са извънредно настойчиви. Той отдавна ми вади душата да опиша някое от преживяванията си. Може би до голяма степен сам съм причина за този тормоз, тъй като често се случваше да изтъквам колко повърхностни са неговите разкази, и да го обвинявам, че угажда на масовия вкус, вместо строго да се придържа към фактите и цифрите. „Защо не опиташ сам, Холмс!“ — отвърщаше той. Трябва да призная, че откакто взех в ръка писалката, наистина започвам да разбирам, че нещата трябва да се представят така, че да заинтригуват читателя. С описания случай едва ли би могло да е така, защото е един от най-странните в колекцията ми, макар че Уотсън не го е регистрирал в архива си. Като стана дума за моя приятел и биограф, ще се възползвам да отбележа, че ако се обременявам с другар в дребните си разследвания, причината не е сантименталност или прищявка, а забележителните качества на Уотсън, които в скромността си той пренебрегва, давайки преувеличена оценка на моите подвизи. Помощник, който предвижда заключенията и бъдещите ви действия, винаги крие риск, докато онзи, който приема всяко събитие с изненада и за когото бъдещето неизменно е затворена книга, всъщност е идеален.

От бележника си разбирам, че се е случило през януари 1903 година, точно след края на Бурската война^[1]. Посети ме господин Джеймс М. Дод, едър, жизнен и загорял снажен младеж. По онова време добрият Уотсън ме бе изоставил заради женитбата си, единствената егоистична постъпка, която си спомням от другаруването ни. Бях сам.

Имам навика да сядам с гръб към прозореца и да настанявам гостите си на отсрещния стол, където светлината пада право върху тях. Господин Джеймс Дод сякаш се чудеше как да започне разговора. Не направих никакъв опит да му помогна, понеже мълчанието ми предоставяше допълнително време за наблюдение. От опит съм установил, че е доста полезно да въздействам върху клиентите си с

демонстриране на способности, затова споделих с него някои от заключенията си.

— Както разбирам, сър, идвате от Южна Африка.

— Така е, сър — отвърна той, леко изненадан.

— Служили сте в доброволческата кавалерия.

— Точно така.

— В Мидълесекския корпус.

— Да. Господин Холмс, вие сте магьосник.

Усмихнах се на смаяната му физиономия.

— Когато в стаята ми влезе енергичен господин със загар, който не може да се добие в Англия, и носната му кърпичка е в ръкава, а не в джоба му, не е трудно да разбереш откъде идва. Имате и къса брадичка, която показва, че не сте били в редовните части. Освен това и стойката ви е на кавалерист. За Мидълсекс разбрах по визитката ви, нали сте борсов агент от улица „Трогмортън“. В кой друг полк бихте се записали?

— Вие виждате всичко.

— Виждам колкото вас, но съм се научил да забелязвам това, което виждам. Ала тази сутрин, господин Дод, не сте дошли да обсъждаме умението да се наблюдава. Какво се е случило в Тъксбъри олд парк?

— Господин Холмс!...

— Драги господине, никаква мистерия няма. От там е изпратено писмото ви, а понеже насрочихте срещата колкото може по-скоро, ясно бе, че се е случило нещо неочаквано и важно.

— Да, така е. Но писмото бе написано следобед, а оттогава насам се случиха още доста нещо. Ако полковник Емсуърт не ме беше изхвърлил...

— Изхвърлил ли ви е?

— Да, това всъщност направи. Полковникът е костелив орех, най-големият заядливец в армията навремето, а тогава и езикът е бил доста солен. Не бих се изправил срещу него, ако не бях загрижен за доброто на Годфри.

Запалих лулата си и се облегнах в креслото.

— Може би ще ми обясните за какво говорите.

Клиентът ми се подсмихна дяволито.

— Бях започнал да си мисля, че разбирате всичко от само себе си. Но аз ще ви изложа фактите и ще се моля да успеете да ми обясните какво означават. Не мигнах цяла нощ, блъсках си главата и колкото повече мислих, толкова по-невероятно изглеждаше всичко. Когато само преди две години, през януари 1901 година, постъпих в армията, младият Годфри Емсуърт вече служеше в същия ескадрон. Беше единственият син на полковник Емсуърт, ветеран от Кримската война, потомствен воин, та нищо чудно, че се беше записал доброволец. Нямаше по-доблестен момък в полка. Между нас се роди приятелство — от онези, които се създават само когато другарите живеят по един и същ начин и споделят еднакви радости и скърби. Беше ми другар, а това значи много в армията. Цяла една година на тежки боеве заедно посрещяхме несгодите и успехите. После при едно настъпление при Даймънд хил до Претория той беше ранен с куршум за слонове. Писа ми от болницата в Кейптаун и още веднъж от Саутхемптън. И оттогава не съм получил дума от него, нито думичка, господин Холмс, цели шест месеца, а беше най-близкият ми другар. И така, когато войната свърши и всички се прибрахме у дома, писах на баща му, за да разбере къде е Годфри. Мълчание. Изчаках известно време и пак му писах. Този път получих отговор — лаконичен и рязък. Годфри заминал на околосветско пътешествие и надали щял да се върне до една година. Толкоз. Но това не ми стигаше, господин Холмс. Цялата история ми се видя крайно неестествена. Годфри е свестен момък и не би зарязал така другаря си. Не е характерно за него. По-късно случайно научих, че наследил голяма сума и че никога не се бил разбирал особено с баща си. Старецът понякога се държал грубо, а младият Годфри бе прекалено темпераментен, за да го понесе. Не, не можех да се примиря, исках да разбира какво става. Случи се обаче така, че трябваше да сложа в ред собствените си дела след двугодишното отсъствие, и едва тази седмица можах отново да се заема със случая на Годфри. Но след като съм се захванал, твърдо възнамерявам да оставя всичко друго, докато не го разнищя.

Изглежда, господин Джеймс Дод беше от хората, които е по-добре да имаш за приятели, отколкото за врагове. Сините му очи гледаха непреклонно, а начинът, по който говореше, издаваше твърдост и решителност.

— И какво направихте? — попитах.

— Първият ми ход бе да отида в дома му, Тъксбъри олд парк край Бедфорд, и с очите си да видя как стоят нещата. Писах на майка му — нямах желание отново да се сблъскам с проклетията на бащата, — предприемайки фронтално нападение: с Годфри сме приятели, мога да ѝ разкажа спомени за общите ни преживелици, минавам наблизко, дали би възразила и така нататък... Получих доста дружелюбен отговор и предложение да пренощувам у тях. И така, в понеделник потеглих натам. Тъксбъри олд парк е почти непристъпно място — на десетина километра от най-близкото населено място. На гарата нямаше файтон и се наложи да вървя пеш, мъкнейки и куфара си, затова пристигнах почти по тъмно. Къщата е голяма и начупена, сред огромен парк. Съчетава в себе си какви ли не епохи и стилове, като се почне от елизабетинска основа от камъни и гредоред и се свърши с викториански портал. Вътре цялата е в ламперии, гоблени и стари картини, дом на сенките и загадките. Икономът, старият Ралф, изглежда неин връстник, а жена му май е още постара. Тя е била дойка на Годфри, знам от него, че след майка си бил най-привързан към нея, затова ми се понрави независимо от странния ѝ вид. Харесах и майка му — блага женица, напомняща бяла мишка. Не ми харесваше единствено полковникът. Веднага усетих известни опасения и щях да тръгна обратно към гарата, ако не беше ми хрумнала мисълта, че може би той иска точно това. Отведоха ме право в кабинета му и го заварих зад затрупано с книжа бюро — огромен прегърбен мъж с пепелява кожа и рошава сива брада. Носът му, осеян с червени капилярчета, стърчеше като клюн на хищна птица, а изпод гъстите вежди ме гледаха пронизително свирепи сиви очи. Сега вече разбихах защо Годфри говореше за баща си толкова рядко. „Е, ваша милост — каза той, — кажете ми каква е истинската причина за посещението ви.“ Отвърнах, че съм я изложил в писмото си до съпругата му. „Да, да, казали сте, че познавате Годфри от Африка. И, разбира се, няма кой да потвърди думите ви“ „В мен са писмата, които ми е изпращал.“ „Мога ли да ги видя?“ Хвърли бегъл поглед на двете писма, които му подадох, и ми ги върна. „И какво от това?“ — попита. „Много съм привързан към сина ви, сър. Свързват ни много съвместни преживявания и спомени. Нима не е естествено да се чудя на внезапното му мълчание и да искам да разбера какво е станало с него?“ „Ако не ме лъже паметта, сър, вече получих от вас писма и ви известих какво е станало с него. Замина да

пътешества. След преживяното в Африка здравето му бе разклатено и двамата с майка му сметнахме, че му трябва пълна промяна и почивка. Ще бъдете ли така любезен да предадете това обяснение на всички други негови приятели, които се интересуват от състоянието му.“ „Непременно — отвърнах. — Но може би ще бъдете така добър да ми дадете името на парахода и маршрута, по който плава, както и датата на заминаването му. Веднага ще му пиша.“ Изглежда, молбата ми го озадачи и подразни. Веждите му се свъсиха и той нервно забарабани по масата. Накрая вдигна очи с изражението на гротеск, намерил отговор за опасен ход на противника. „Мнозина, господин Дод — каза той, — биха се засегнали от дяволското ви упорство и биха сметнали, че тази настоятелност граничи с наглост.“ „Сър, причината е единствено искрената ми обич към вашия син.“ „Да, затова досега приемах поведението ви. Трябва да ви помоля обаче да прекратите издирването си. Всяко семейство си има тайни, както и лични мотиви, които не винаги могат да се обяснят на чужди хора, колкото и добронамерени да са. Съпругата ми гори от нетърпение да чуе разказа ви за преживяното с Годфри в миналото, но аз ще ви помоля да не се занимавате с настоящето и бъдещето. Подобни въпроси, сър, са безполезни и ни поставят в деликатно и трудно положение.“ И така, озовах се в задънена улица, господин Холмс. Нямах как да се противопоставя. Можех само да се престоря, че приемам думите му, а в себе си да се закълна, че няма да намеря покой, докато не науча каква е съдбата на приятеля ми. Вечерта протече унило. Тримата вечеряхме мирно и тихо в мрачна и излиняла от времето трапезария. Дамата ме обсипваше с въпроси за сина си, но старецът изглеждаше навъсен и потиснат. Цялата вечер бе толкова потискаща, че веднага щом намерих удобен повод, се извиних и се оттеглих в спалнята си. Беше просторна, оскъдно мебелирана стая на приземния етаж, мрачна като останалата част от къщата, но след като цяла година е спал на гола земя, господин Холмс, човек много не придирия къде го настаняват. Дръпнах завесите и погледнах в градината, забелязах, че навън е ясна нощ с ярка луна. После седнах до бумтящата камина, сложих лампата на масата до себе си и опитах да разсея мрачните мисли с един роман. Прекъсна ме Ралф, старият иконом, който донесе още въглища. „През нощта може да свършат, сър. Времето е мразовито и в стаите е студено.“ На прага той спря и когато

се обърнах, го видях, че ме гледа с тъжно изражение на сбръчканото си лице. „Простете, сър, но не можех да не чуя думите ви за младия господар Годфри по време на вечеря. Знаете, сър, че жена ми му беше дойка, а аз, ако мога да се изразя така, му бях като втори баща. Естествено е да проявим интерес. Казвате, че се е държал мъжки, така ли?“ „Нямаше по-смел човек от него в полка. Ако не ме беше извлякъл изпод обстрела на бурите, сега нямаше да съм тук.“ Старият иконом потри мършавите си ръце.

„Да, сър, точно така, такъв е господарят Годфри. Винаги е бил смел. Няма дърво в парка, на което да не се е катерил. Нищо не можеше да го обуздае. Беше прекрасно момче... така де, беше прекрасен младеж.“ Скосих от стола. „Почакайте! — възкликнах. — Как така беше? Говорите, все едно е умрял. Каква е цялата тази загадка? Какво се е случило с Годфри Емсуърт?“ Сграбчих стареца за рамото, но той се изплъзна. „Не разбирам за какво говорите, сър. Питайте господаря за младия господар. Той знае. Не ми е работа да се меся.“ Канеше се да излезе, но аз го хванах за ръката. „Слушайте — казах, — преди да си тръгнете, ще ми отговорите на един въпрос, или няма да ви пусна цяла нощ. Покойник ли е Годфри?“ Той не можеше да ме погледне в очите. Приличаше на хипнотизиран. Накрая думите излязоха от устата му сякаш насила. Бяха ужасни и неочаквани. „Моля се на Бога да беше!“ — изплака той, отскубна се и изскочи от стаята. Досещате се, господин Холмс, че се върнах в креслото доста разстроен. Струваше ми се, че мога да тълкувам думите на стареца само по един начин. Явно клетият ми приятел е бил въввлечен в някакво престъпно или най-малкото безчестно деяние, накърнило честта на семейството. Суровият старец е заточил сина си, скрил го е, за да не излезе скандалът на бял свят. Годфри не се замисляше много, лесно се влияеше от околните. Несъмнено е попаднал в лоши ръце и е бил подведен, за да стигне до падение. Жалко, ако наистина е станало така, но и при това положение бях длъжен да го издиря и да разбера не мога ли да му помогна. Тревожно размишлявах за това, когато вдигнах очи и видях отпреде си Годфри Емсуърт.

Клиентът ми замълча за миг, дълбоко развълнуван.

— Моля ви, продължете — подканих го. — Загадката ви съдържа доста необикновени елементи.

— Стоеше отвън, господин Холмс, с притиснато към прозореца лице. Както ви казах, гледах в градината и бях оставил завесите полуспуснати. В пролуката се очертаваше силуетът му. Прозорецът стигаше до пода и го виждах в цял ръст, но не можех да откъсна очи от лицето му. Беше смъртноблед — не съм виждал по-блед човек. Навярно призраците изглеждат така. Но погледът му срещна моя и разбрах, че това са очите на жив човек. Щом видях, че го гледам, той рязко се дръпна и изчезна в мрака. Имаше нещо поразително във вида му, господин Холмс. Не само призрачното лице, което се открояваше в мрака, бяло като сняг. Беше нещо по-дълбоко — нещо потайно, прикрито, някаква вина, нещо съвсем нетипично за открития и смел момък, когото познавах. Душата ми бе обзета от ужас. Но когато човек е воювал година-две срещу бурите, той се учи да не губи самообладание и да реагира светкавично. Годфри още не бе изчезнал, а аз вече бях до прозореца. Дръжката му бе по-особена и отиде известно време, докато го отворя. Изхвърчах навън и хукнах по градинската алея натам, накъдето ми се стори, че бе поел. Алеята бе дълга, не се виждаше добре, но ми се струваше, че нещо се движи пред мен. Тичах и го виках по име, но без резултат. Накрая алеята свърши с няколко разклонения в различни посоки, към разни постройките. Докато стоях и се чудех накъде да поема, ясно чух звук от захлопваща се врата. Не идваше от голямата къща, а нейде от тъмното пред мен. Това бе достатъчно, господин Холмс, за да се уверя, че човекът, когото бях видял, не е плод на въображението ми. Именно Годфри бе избягал от мен и бе затворил вратата. Сигурен бях. Нищо повече не можех да сторя и прекарах тежка нощ, през цялото време мислейки за случката, като се опитвах по някакъв начин да обхвана събитията. На следващия ден полковникът се държеше доста по-отстъпчиво, а жена му спомена, че в околността имало доста интересни места, което ми даде повод да попитам ще имат ли нещо против да остана още една нощ. Малко неохотното съгласие на стареца ми осигури още един ден, който да посветя на наблюдения. Вече бях напълно убеден, че Годфри се крие някъде наблизо, но тепърва трябваше да разбера къде и защо. Къщата е толкова голяма и с толкова много крила, че вътре може да се скрие цял полк и никой да не разбере. Ако тайната беше тук, трудно щях да стигна до нея. Но вратата, която бях чул да се затваря, със сигурност не беше в къщата. Трябваше да огледам градината. Не изглеждаше

особено трудно, тъй като домакините ми се заеха с работата си и ме оставиха да правя каквото искам. В градината имаше няколко барачки, но в дъното се издигаше и една по-голяма сграда, която би могла да бъде жилище на градинаря или пазача. Дали оттам бе дошъл звукът от затварящата се врата? Приблжих се небрежно до нея, уж разхождайки се безцелно из градината. И точно тогава отвътре излезе дребен пъргав мъж с брада и черно палто, който изобщо не приличаше на градинар. За моя изненада той заключи след себе си и прибра ключа в джоба си. После ме изгледа леко изненадан. „Вие гост ли сте?“ — попита. Обясних му, че съм приятел на Годфри и гостувам в имението. „Колко жалко, че е заминал да пътешества, така би се зарадвал да ме види“ — продължих. „Точно така. Вярно е — каза той с известна гузност. Сигурно пак ще дойдете в по-подходящ момент.“ После отмина, но когато се обърнах, забелязах, че ме наблюдава полускрит в храстите в дъното на градината. Минах пред къщичката и внимателно я разгледах, но завесите бяха плътно спуснати и поне отвън изглеждаше празна. Ако проявих прекалено любопитство, можеше да проваля плановете си и дори да ме изпъдят, защото усещах, че онзи човек продължава да ме наблюдава. Отправих се обратно към дома и изчаках да падне мрак, за да подновя проучването си. Когато цялата къща угасна и притихна, се измъкнах през прозореца и се отправих колкото може по-безшумно към загадъчната къщичка. Вече споменах, че завесите бяха пуснати, но сега открих, че и капациите на прозорците са затворени. През един от тях обаче се процеждаше лъч светлина и аз насочих вниманието си натам. Извадих късмет, защото завесата не беше плътно спусната, а в капака имаше цепнатина и можех да разгледам вътрешността на стаята. Беше ярко осветена от лампата и пламтящата камина. Срещу мен седеше дребният човечец, когото бях видял сутринта. Пушеше лула и четеше вестник.

— Кой вестник? — попитах.

Клиентът ми сякаш се подразни от прекъсването на разказа си.

— Какво значение има? — върна ми въпроса.

— Изключително голямо.

— Май не забелязах.

— Но може би сте забелязали дали е с голям формат или с малък, каквито са повечето седмичници.

— Сега, като го споменавате, мисля, че не беше от големите. Май беше „Спектейтър“. Тогава обаче не бях в състояние да се вгледам в такива подробности, защото с гръб към прозореца седеше още един мъж и бях готов да се закълна, че е Годфри. Не виждах лицето му, но познах силуета на раменете му. Беше се облегнал на ръката си в поза на дълбока меланхолия, обърнат към камината. Тъкмо се чудех какво да правя, когато някой рязко ме потупа по рамото и видях зад себе си полковник Емсуърт. „Последвайте ме, господине“ — каза той тихо. Стигнахме, без да кажем дума, до къщата и отидохме в стаята ми. Когато минавахме през коридора, той взе разписанието на влаковете. „В осем и половина има влак за Лондон — каза. — Двуколката ще ви чака на входа в осем часа.“ Беше пребледнял от гняв и аз се почувствах толкова натясно, че успях със заекване да промълвя само няколко несвързани изречения, с които опитах да се извиня и да изразя тревога за приятеля си. „Въпросът не подлежи на обсъждане — каза той рязко. — Намесихте се изключително грубо в частния живот на нашето семейство. Приехме ви като гост, а се превърнахте в шпионин. Нямам какво друго да ви кажа, сър, освен че нямам желание да ви виждам повече.“ И тогава изгубих самообладание, господин Холмс, и се разпалих. „Видях сина ви и съм убеден, че по някакви лични причини вие го криете от света. Нямам представа, какви са мотивите ви, за да го изолирате по този начин, но съм сигурен, че той вече не разполага със свободата си. Предупреждавам ви, полковник Емсуърт, че докато не се уверя в безопасността и добруването на приятеля си, няма да се откажа от опитите да стигна до същността на загатката, без да се стряскам от никакви ваши думи или действия.“ Старецът изглеждаше страшно и явно се канеше да ме нападне. Както ви казах, той е висок и свиреп стар великан и макар да не съм слабак, вероятно нямаше да ми е лесно да го надвия. Но след дълъг и вторачен яростен поглед той се завъртя на пети и излезе от стаята. На сутринта взех споменатия влак и ето ме при вас, за да ви помоля за съвет и помощ на срещата, за която вече ви бях писал.

Такава беше задачата, която посетителят изложи пред мен. Както вече е разбрал проникателният читател, разрешаването ѝ предполагаше преодоляване на известни трудности, тъй като, за да се стигне до същността на нещата, разполагах с крайно ограничен избор от възможности. И все пак, колкото и проста да изглеждаше, в нея

имаше някои интересни и несрещани дотогава елементи, които оправдават документирането ѝ. И така, приложих познатия метод на логическия анализ, за да стесня кръга на възможните решения.

— Колко са слугите в къщата? — попитах.

— Доколкото разбрах, само старият иконом и жена му. Изглежда, живеят съвсем скромно.

— Значи в отдалечената къща не е имало прислужник?

— Никакъв, освен ако това не е ролята на дребния брадат мъж. Той обаче имаше доста по-важен вид.

— Това изглежда много показателно. Забелязахте ли нещо, от което да заключите, че храната се пренася от едната къща до другата?

— Като се замисля, май наистина зърнах стария Ралф да крачи с кошница в ръка по алеята към къщата. Досега не ми беше хрумвала идеята за храната.

— Направихте ли някакви проучвания в околността?

— Да. Говорих с началника на гарата и със съдържателя на странноприемницата в селото. Попитах ги дали са чували нещо за стария ми другар Годфри Емсуърт. И двамата ме увериха, че е заминал на околосветско пътешествие. Прибрал се у дома и почти веднага след това отново заминал. Явно всички бяха приели тази версия за чиста монета.

— И вие не им споменахте за подозренията си?

— Не.

— Много умно. Този въпрос непременно трябва да се проучи. Ще се върнем заедно в Тъксбъри олд парк.

— Днес ли?

Случи се обаче така, че точно тогава изяснявах случая, описан от приятеля ми Уотсън като случая в Манастирското училище, в който бе сериозно замесен херцог Грейминстър. Освен това турският султан ми бе възложил една задача, която изискваше незабавни действия, тъй като отлагането ѝ можеше да има сериозни политически последици. Затова, както показва дневникът ми, едва в началото на следващата седмица успях да потегля за Бедфордшир заедно с господин Джеймс М. Дод. Докато пътувахме към Юстън, взехме по пътя един сериозен и мълчалив посивял господин, с когото се бях уговорил предварително.

— Това е мой стар приятел — казах на Дод. — Възможно е присъствието му да се окаже напълно излишно, но, от друга страна,

може да е жизненоважно. Засега не е нужно да навлизам в подробности.

Несъмнено от разказите на Уотсън читателят е свикнал с факта, че не говоря излишно и не разкривам мислите си, докато размишлявам върху случая. Дод изглеждаше изненадан, но не каза нищо повече и тримата продължихме пътуването заедно. Във влака попитах Дод още нещо, което исках спътникът ни да чуе.

— Казвате, че сте видели лицето на приятеля си съвсем ясно на прозореца, и сте сигурен, че е бил той.

— Без никакво съмнение. Притискаше носа си в стъклото. Светлината от лампата падаше право върху него.

— Не е ли възможно да е бил някой, който прилича на него?

— Не, категорично не, той беше.

— Но казвате, че се е променил?

— Само цветът на лицето. Лицето му беше покрито с... как да го опиша... белота. Като избелено.

— Равномерно бледо, така ли?

— Като че ли не. Ясно видях челото му, притиснато към прозореца.

— Повикахте ли го?

— В този момент бях стреснат и объркан. Когато се завтекох след него, както вече ви казах, го виках, но безуспешно.

За мен случаят беше напълно ясен и за приключването му бе необходима само още една малка случка. Когато след продължително пътуване стигнахме до необикновената старинна къща, описана от клиента ми, вратата отвори Ралф, старият иконом. Бях наел файтона за цял ден и помолих по-възрастния си приятел да остане в него, докато го повикаме. Ралф, дребен сбръчкан старец, беше облечен в черно сако и панталони меланж с една-единствена странна подробност. Носеше кафяви кожени ръкавици, които веднага свали, щом ни видя, и пътьом ги остави на масичката в коридора. Както вероятно е отбелязвал приятелят ми Уотсън, аз имам невероятно остро обоняние и долових слаба, но несъмнена миризма. Изглежда, идваше от масичката. Обърнах се, оставих на нея шапката си, бутнах я на пода, наведох се да я вдигна и успях да приближа носа си до ръкавиците. Да, несъмнено от тях кой знае защо миришеше на катран. Продължих към кабинета, но в главата ми случаят вече бе приключен. Уви, когато сам разказвам

историята, не мога да крия ходовете си. Именно чрез прикриване на някои брънки от веригата Уотсън успяваше да постигне ефектните си завършеци.

Полковник Емсуърт го нямаше в кабинета му, но дойде веднага след като Ралф му съобщи за пристигането ни. Чухме по коридора забързаните му тежки стъпки. Вратата се отвори рязко и той нахълта наежен, с разкривено от гняв лице, най-кошмарният старец, който някога съм виждал. Накъса визитките ни на парченца и ги стъпка.

— Не ви ли предупредих, господинчо, който си вре носа навсякъде, че не сте желан в тази къща? Не смейте никога повече да показвате тук проклетата си физиономия. Ако пак влезете без позволениято ми, ще имам пълното право да използвам сила. Ще ви застрелям, господине! Ще го сторя, за Бога! А що се отнася до вас, сър — обърна се към мен, — приемете същото предупреждение. Запознат съм с долната ви професия, но ще се наложи да приложите прочутите си дарби другаде. За тях тук няма място.

— Не мога да си тръгна — каза клиентът ми категорично, — докато не чуя лично от Годфри, че никой не го държи затворен против волята му.

Полковникът позвъни.

— Ралф — каза той, — обади се в полицията и помоли инспектора да изпрати двама полицаи. Кажи му, че в къщата има крадци.

— Един момент — обадох се аз. — Трябва да знаете, господин Дод, че полковник Емсуърт е в пълното си право, вие нямате юридическо основание да бъдете в този дом. От друга страна, той трябва да разбере, че действията ви са продиктувани изцяло от загриженост за сина му. Осмелявам се да храня надежди, че ако полковник Емсуърт ни позволи да поговорим с него пет минути, със сигурност ще промени начина, по който гледа на нещата.

— Не е толкова лесно да бъде променено мнението ми — каза старият воин. — Ралф, направи каквото ти казах. Какво чакаш, по дяволите? Звъни в полицията!

— Няма да стори нищо подобно — казах аз, като опрях гръб на вратата. — Всякаква полицейска намеса би довела до катастрофата, от която се боите — извадих бележника си и надрасках една дума на

листа. — Тук ни доведе това — казах, като го подадох на полковник Емсуърт.

Щом видя написаното, той се стресна, а на лицето му се изписа изумление.

— Откъде знаете? — прошепна, като се отпусна тежко в креслото.

— Работата ми е да знам това-онова. Такъв ми е занаятът.

Той седеше потънал в размисъл, като подръпваше с костеливата си длан рошовата си брада. Накрая отпусна рамене в знак на поражение.

— Е, ако желаете да видите Годфри, можете да го направите. Не бих ви позволил, но не ми оставяте друга възможност. Ралф, кажи на господин Гофдри и господин Кент, че след пет минути ще бъдем при тях.

Щом уреченото време измина, тръгнахме по алеята през градината и стигнахме до тайнствената къща. На прага стоеше дребен мъж с брада с израз на дълбоко недоумение.

— Това е доста неочаквано, полковник Емсуърт — каза той. — Ще обърка всичките ни планове.

— Нищо не мога да направя, господин Кент. С вързани ръце съм. Ще ни приеме ли господин Годфри?

— Да, чака ви вътре — той се обърна и влязохме след него в голяма богато мебелирана стая. С гръб към камината стоеше един мъж и щом го видя, клиентът ми се втурна към него с протегнати ръце. — Господи, Гофдри, старче, най-сетне!

Но младежът го отблъсна с жест.

— Не ме докосвай, Джими. Стой на разстояние. Да, можеш да ме гледаш колкото си искаш. Не приличам съвсем на елегантния младши сержант Емсуърт от Втори ескадрон, нали?

Видът му бе доста странен. Виждаше се, че наистина е бил красив младеж с изразително лице, опалено от африканското слънце, но загорялата кожа бе нашарена със странни бели петна.

— Ето затова не приемам гости — каза той. — Нямам нищо против теб, Джими, но бих могъл да мина и без приятеля ти. Предполагам, че си имал основателна причина да го доведеш, но ме поставяш в неудобно положение.

— Исках да се уверя, че с теб всичко е наред, Годфри. Видях те онази нощ, когато ме гледаше през прозореца, и не можех да оставя нещата, без да ги изясня.

— Старият Ралф ми каза, че си дошъл, и не се стърпях да те зърна. Мислех, че няма да ме видиш, и се наложи да тичам до скривалището си, когато те чух да отваряш прозореца.

— Но какво, за Бога, е станало с теб?

— Историята е съвсем кратка — каза той, като си запали цигара.
— Помниш онази сутрин, битката при Бъфълспрейт, близо до Претория на Източната железопътна линия? Чул си, че бях ранен?

— Да, чух, но така и не разбрах подробностите.

— Трима души се оказахме откъснати от останалите. Както помниш, теренът беше неравен. Бяхме Симпсън, дето му викахме Плешивия, Андерсън и аз. Бихме се мъжки, но бурите се прикриваха добре и накрая ни сразиха. Другите двама паднаха. Аз бях ранен в рамото с куршум за слонове. Успях обаче да се задържа на коня, той препусна и измина няколко километра, докато накрая съм припаднал и съм се свлякъл от седлото. Когато дойдох на себе си, беше нощ, надигнах се, но се чувствах отпаднал и раната ме болеше. За мое учудване зърнах наблизко къща, доста голяма постройка с широка веранда и много прозорци. Беше ужасно студено. Спомняш си колко студено ставаше след залез, чак ни втрисаше, онзи студ бе съвсем различен от свежия здравословен мраз. И така, започнах да замръзвам до мозъка на костите и като че ли единствената ми надежда беше да стигна до къщата. Изправих се, олюлявайки се, и се затътрих натам, почти не съзнавайки какво правя. Смътно си спомням как бавно се качих по стълбите, влязох през широко отворена врата в голяма стая с няколко легла и се проснах в едно от тях с доволна въздишка. Личеше си, че в него е спал някой, но това не ме притесни. Придърпах завивките върху треперещото си тяло и след миг вече спях дълбоко. Събудих се чак на сутринта и ми се стори, че вместо да дойда на себе си в света на здравия разум, съм попаднал в някакъв странен кошмар. Африканското слънце струеше през големите прозорци без завеси и съвсем ясно и отчетливо се виждаше и най-малката подробност от просторната гола варосана спалня. Пред мен стоеше дребно човече, направо джудже с огромна кръгла глава, което бърбореше оживено на холандски и размахваше пред мен кошмарните си ръце, напомнящи

кафяви гъби. Зад него някакви хора явно много се забавляваха от положението, но щом ги погледнах, ме побиха тръпки. Нямаше нито едно нормално човешко същество. До един бяха изкривени, подпухнали или обезобразени по странен начин. Смахът на тези странни уроди беше ужасен. Изглежда, никой от тях не знаеше английски, но нещата трябваше да се изяснят, защото създанието с голямата глава все повече се разбесняваше и ревеше като див звяр, а накрая ме сграбчи с обезобразените си ръце и ме задърпа от леглото, без да обръща внимание на кръвта, която отново шурна от раната ми. Малкото чудовище беше яко като бик и не знам какво щеше да ми стори, ако не беше се появил, привлечен от глъчката, възрастен мъж, който явно имаше някаква власт над тях. Той строго изрече на холандски няколко думи и нападателят ми се дръпна. После се обърна към мен и се взря с крайно изумление. „Как за Бога, сте дошли тук? Чакайте малко! Виждам, че сте изтощен, и някой трябва да се погрижи за раната в рамото ви. Аз съм лекар, ей сега ще ви превържа. Но, човече Божи, тук сте изложен на далеч по-голяма опасност, отколкото в която и да е битка. Вие сте в болница за прокажени и сте спали в леглото на прокажен.“ Трябва ли да ти казвам повече, Джими? Явно са били евакуирали клетите чудовища предния ден заради приближаващата битка. После, след отстъплението на британците, са били върнати от този човек, лекаря, под чиято опека се намираха. Той ми обясни, че макар да вярвал, че имал имунитет към болестта, никога не би дръзнал да направи това, което бях сторил аз. Настани ме в отделна стая, отнасяше се с мен внимателно и след около седмица бях преместен в общата болница в Претория. И така, вече знаеш трагедията ми. Надявах се на чудо, но почти веднага след като се върнах у дома, от ужасните белези, които виждаш на лицето ми, разбрах, че не съм се отървал. Какво можех да сторя? Настаних се в тази самотна къща. Имаме двама прислужници, на които можем да вярваме напълно. Има къде да живея. След като се съгласи да пази тайна, господин Кент, който е хирург, започна да се грижи за мен. В това отношение всичко изглеждаше съвсем просто. Алтернативата беше ужасяваща — доживотна изолация сред непознати без надежда за освобождение. Но трябва да се пази пълна тайна, иначе дори в тихата провинция ще се вдигнат протести. Дори ти, Джими, дори ти не

биваше да знаеш истината. Защо баща ми е отстъпил, не мога да си представя.

Полковник Емсуърт ме посочи.

— Това е господинът, който ме принуди — той разгъна листчето, на което бях написал думата „проказа“. — Помислих си, че щом знае толкова много, по-безопасно е да научи всичко.

— Така и стана — казах аз. — Кой знае, може от това да излезе нещо добро. Разбрах, че единствено господин Кент е преглеждал пациента. Позволете да ви запitam, сър, дали сте специалист по подобни болести, доколкото разбрах, тропически или субтропически?

— Притежавам обичайните знания на един дипломиран медик — каза той малко студено.

— Не се съмнявам, сър, че сте напълно компетентен, но сигурно ще се съгласите, че в подобен случай не е излишно второ мнение. Както разбирам, досега сте се въздържали да привлечете друг медик поради опасенията, че ще има настоявания да изолирате пациента.

— Точно така — каза полковник Емсуърт.

— Предвидих това — обясних — и доведох със себе си един приятел, на чиято дискретност може да се разчита безусловно. Веднъж имах възможността да му окажа професионална услуга и той с готовност ще консултира пациента по-скоро като приятел, отколкото като специалист. Казва се сър Джеймс Саундърс.

Дори перспективата за разговор с лорд Робъртс^[2] нямаше да предизвика по-голяма почуда и удоволствие върху лицето на господин Кент.

— За мен ще бъде чест — промърмори той.

— Тогава ще покана сър Джеймс да дойде тук. В момента той е във файтона пред входа. А през това време, полковник Емсуърт, бихме могли да се съберем в кабинета ви, където ще ви дам необходимите разяснения.

И тъкмо тук ми липсва моят Уотсън. С ловките си въпроси и удивени възклицания той би могъл да въздигне простите ми умения, които са просто систематизиран здрав разум, до ранга на гениалност. Когато сам разказвам историята, не разполагам с подобни средства. И все пак ще представя пътя на умозаклученията си, така както го представих пред малобройната публика, към която се присъедини и майката на Джефри, в кабинета на полковник Емсуърт.

— Размислите ми — казах аз — тръгват от положението, че когато изключим всичко невъзможно, онова, което остава, колкото и невероятно да изглежда, по необходимост е истината. Нищо чудно да останат няколко възможни обяснения и в този случай човек прави проверка след проверка, докато не събере за някое от тях убедителна подкрепа. Сега ще приложим този принцип към въпросния случай. Така както ми бе представен отначало, имаше три възможни обяснения за изолирането или затварянето на този господин в усамотена постройка в имението на баща му. Можеше да се укрива, защото е извършил някакво престъпление, можеше да е полудял и близките му да не са искали да го пратят в приют и накрая — можеше да е болен от някаква болест, която налага изолирането му. Не можех да измисля никакви други адекватни обяснения. Значи трябваше да проуча тези три и да преценя кое от тях е най-вероятно. Хипотезата за престъпление не издържа проверката. Уверих се, че не е известно някакво неразкрито престъпление в областта. Ако ставаше дума за все още неизвестно престъпление, очевидно семейството щеше да иска по-скоро да се отърве от виновника, като го изпрати в чужбина, отколкото да го държи заключен. Лудостта бе по-вероятна. Присъствието на още един човек в къщата навеждаше на мисълта за пазач. Фактът, че той бе заключил вратата, след като бе излязъл от къщата, подсилваше тази хипотеза и говореше, че може би младежът е държан като затворник. От друга страна, затворът явно не бе особено строг, защото иначе нямаше да може да излезе и да дойде да види приятеля си. Вероятно си спомняте, господин Дод, че се опитвах да намеря доводи в подкрепа на хипотезата си, като ви питах например кой вестник е четял господин Кент. Ако беше „Лансет“ или „Бритиш медикъл джърнъл“, това щеше да ми помогне. Не е нарушение на закона обаче да държиш заключен луд в частно жилище, ако за него се грижи квалифицирано лице и властите са надлежно уведомени. Защо тогава беше нужно да се пази толкова строга тайна? И тук хипотезата не съвпаднаше с фактите. Остана третата възможност, при която, колкото и да бе необикновена и невероятна, всичко съвпаднаше. Проказата не е непозната в Южна Африка. Възможно бе младежът да се е заразил по някаква изключителна случайност. Тогава близките му щяха да са поставени в ужасно положение, тъй като щяха да искат да го предпазят от изолиране. Щеше да е нужно да се пази пълна тайна, за да не плъзнат

слухове и да не се стигне до намесата на властите. При условие че се заплати достатъчно, е възможно да се намери доверен лекар, който да се грижи за болния. Нямаше причина да не му се позволява да броди по тъмно. Избяляването на кожата е обичайна последица от тази болест. Хипотезата ми изглеждаше неоспорима — дотолкова, че реших да действам така, все едно вече съм я доказал. Когато при пристигането тук забелязах, че Ралф, който пренася храната, носи ръкавици, напоени с дезинфектанти, последните ми съмнения изчезнаха. Една-единствена дума ви показва, сър, че тайната ви е разкрита, при това вместо да я изрека, я написах, за да ви докажа, че можете да разчитате на дискретността ми.

Тъкмо завършвах този малък анализ на случая, когато вратата се отвори и се появи мрачната фигура на великия дерматолог. Но по изключение сфинксopodobните му черти бяха смекчени, а в очите му грееше топлота. Той се приближи до полковник Емсуърт и разтърси ръката му.

— Често ми се налага да съобщавам лоши новини и рядко — добри — каза той. — В този случай радостта ми е двойна. Не е проказа.

— Какво?

— Характерен случай на псевдопроказа, или ихтиоза, раздразнение на кожата, напомнящо лющене, противно и упорито, но лечимо и със сигурност не заразно. Да, господин Холмс, съвпадението е забележително. Но дали наистина е съвпадение? Не са ли това невидими сили, за чието действие знаем малко? Сигурни ли сме, че страхът, който несъмнено е обзел младежа, след като е бил изложен на опасността от заразяване, не е в състояние да породии физически последствия, които да наподобят онова, от което се е опасявал? Във всеки случай залагам професионалната си репутация... Но дамата припадна! Най-добре господин Кент да остане с нея, докато се възстанови от радостния шок.

[1] Войната между Великобритания и холандските заселници в Южна Африка (1899–1902), завършила с победа на британците — Б.пр. ↑

[2] Фредерикс Лей Робъртс (1832–1914) — фелдмаршал и командващ британската армия през Англо-бурската война — Б.пр. ↑

ЗАГАДКАТА НА ЛЪВСКАТА ГРИВА

Наистина е твърде странно, че един от най-неясните и необикновени случаи, на които съм се натъквал през дългата си професионална кариера, се изпречи на пътя ми чак след оттеглянето ми, така да се каже, сам дойде на прага ми. Това стана сред уединението в малкия ми дом в Съсекс, където най-сетне се отдадох изцяло на онзи успокоителен живот сред природата, за който тъй често бях копнял през дългите години, прекарани в мрачния Лондон. В този период от живота си почти бях изгубил от поглед добрия Уотсън. Виждахме се само при редките му гостувания в почивните дни, поради което съм принуден сам да играя ролята на летописец. Ах! Ако беше с мен, как великолепно би представил той тази изумителна случка и окончателната победа, която извоювах въпреки трудностите! Ала сега ще трябва лично да разкажа историята по моя простичък начин, проследявайки всяка стъпка от трудния път, който се наложи да извървя, за да разплета загадката на лъвската грива.

Вилата ми се намира на южното крайбрежие, от прозорците ми се открива прекрасна гледка към Ламанша. Точно на това място бреговата линия се състои изцяло от варовикови скали и човек може да се спусне само по една тясна дълга и лъкатушна пътека, доста стръмна и хлъзгава. Дори когато приливът е в най-високата си точка, в подножието на скалите на стотици метри се виждат камъчета и едър морски чакъл. Тук-там по брега има дупки и хлътнатини и при всеки нов прилив в тях се образуват великолепни вирчета за плувците. Този възхитителен бряг се разстила на няколко мили разстояние в двете посоки; еднообразието му е нарушено само от малкия скалист залив, в чието дъно е селцето Фулуърт.

Домът ми е усамотен; единствено аз, старата ми икономка и пчелите ми обитаваме имота, който е изцяло на наше разположение. На половин миля е „Гейбълс“, известното учебно заведение на Харолд Стакхърст — голяма сграда, в която десетки младежи се готвят за различни професии под ръководството на неколцина учители. Навремето самият Стакхърст бе прочут гребец в един университетски

отбор и великолепен учен с всестранна подготовка. Откак се заселих на брега, единствено с него се сприятелих до такава степен, че вечер двамата можехме да си гостуваме взаимно без предварителна покана.

В края на юли 1907 година се изви силна морска буря. Откъм Ламанша духаше свиреп вятър и вдигаше вълните чак до подножието на скалите, а като започна приливът, се образува цяла лагуна. Сутринта, за която говоря, вятърът бе стихнал и цялата природа изглеждаше пречистена и обновена. Не можеше да се работи в такъв прекрасен ден и аз излязох да се поразходя преди закуска, вдъхвайки с наслада великолепия въздух. Вървах по стръмната пътека надолу. Изведнъж някой ме извика и когато се обърнах, видях Харолд Стакхърст, който весело ми махаше за поздрав.

— Какво утро, а, Холмс! Помислих си, че може да те срещна по пътя.

— Отиваш да плуваш, както виждам.

— А, пак ли прилагаш твоите трикове? — засмя се той, потупвайки издутия си джоб. — Вярно е. Макфърсън излезе рано и се надявам да го намеря на плажа.

Фицрой Макфърсън бе преподавателят по естествени науки — прекрасен доблестен младеж, чийто живот бе помрачен от един недъг — имаше слабо сърце вследствие на прекаран ревматизъм. Въпреки това беше роден атлет и се изявяваше отлично във всеки спорт, който не изискваше прекалено големи усилия. Зиме и лете ходеше да плува и аз често се присъединявах към компанията му, понеже също съм запален плувец.

В този миг видяхме и самия Макфърсън. Главата му се подаде над ръба на скалата, където свършваше пътеката. После се появи и цялата му фигура. Олюляваше се, сякаш беше пиян. Миг по-късно вдигна ръце и с вик рухна по очи. Дватама със Стакхърст се затичахме към него — деляха ни навярно четирийсетина метра. Побързахме да го обърнем възник. Той очевидно умираше. Изцъклените му безжизнени очи и посинелите бузи не можеха да означават нищо друго. Само за миг по лицето му пробяга искрица живот и той промълви две-три думи, сякаш с всички сили се мъчеше да ни предупреди за нещо. Думите бяха слети и завалени, но различих последните две, които се откъснаха с вик от устните му: „Лъвската грива.“ Всичко звучеше крайно несвързано и непонятно и аз не успях да видя никакъв смисъл

в чутото. Сетне той се привдигна, протегна ръце и падна настрани. Вече не дишаше.

Спътникът ми бе парализиран от ужас, но аз, както може да се очаква, бях наострил всичките си сетива. Така и трябваше да постъпя, защото веднага стана ясно, че сме се натъкнали на съвсем необикновен случай. Младежът беше само по панталони, а платнените му обувки бяха развързани. На раменете му бе наметната мушама, която при падането се свлече и оголи горната част на торса. Изумено втренчихме поглед в него. Гърбът му бе нашарен с тъмночервени ивици, сякаш го бяха шибали жестоко с камшик от тънка тел. Инструментът на побоя очевидно е бил доста гъвкав, защото дългите издути резки се виеха по плещите и ребрата му. По брадичката му се стичаше кръв, защото бе прехапал долната си устна в пристъп на силна болка. Измъченото му изкривено лице ясно показваше през каква ужасна агония бе преминал.

Седях на колене, а Стакхърст стърчеше прав до трупа, когато върху нас падна една сянка. Обърнахме се и видяхме Иън Мърдок. Мърдок преподаваше математика — висок и слаб мургав мъж, извънредно мълчалив и сдържан, който нямаше нито един приятел. Сякаш постоянно витаеше в своята възвишена, отвлечена област, населена с ирационални числа и конични сечения и твърде слабо свързана с всекидневния живот. Учениците му го смятаха за чудак и охотно биха го превърнали в прицел за шегите си, ако в жилите му не течеше чуждоземна гореща кръв — издаваха я не само смуглото лице и черните като въглен очи, но и сприхавият нрав, който избиваше в гневни изблици. Веднъж, раздразнен от кученцето на Макфърсън, Мърдок сграбчи малката твар и я изхвърли през прозореца. Стакхърст със сигурност щеше да го уволни за тази постъпка, ако математикът не притежаваше твърде ценни качества като учител. Такъв бе странният, изплетен от противоречия мъж, който сега стоеше до нас. Изглеждаше искрено потресен от гледката, макар че, ако се съдеше по инцидента с кучето, двамата с покойника едва ли бяха изпитвали особена симпатия един към друг.

— Горкият! Горкият! Какво да направя? Мога ли някак да помогна?

— С него ли бяхте? Можете ли да ни кажете какво се е случило?

— Не, не! Тази сутрин станах късно. Изобщо не съм ходил на брега. Направо от „Гейбълс“ идвам. Какво да направя?

— Бързо идете до полицейския участък във Фулуърт. Незабавно трябва да докладваме за случая.

Без да каже дума, Мърдок се втурна натам, а аз се залових за работа. Зашеметеният от трагедията Стакхърст остана до трупа. Естествено, първата ми задача бе да проверя дали има някой на брега. Застанал горе на пътеката, огледах плажа по цялата му дължина. Беше съвсем безлюден, като изключим две-три тъмни фигурки в далечината, движещи се към Фулуърт. Бавно заслизах по пътеката. Варовикът бе примесен с мека глина, тъй че често виждах отпечатъците от едни и същи стъпки и в двете посоки. Тази сутрин единствен Макфърсън бе минал по пътеката. На едно място зърнах следа от разтворена длан с ясно очертани пръсти. Това можеше да означава само едно — горкият Макфърсън бе паднал, катерейки се по стръмното. Тук-там имаше и кръгли отпечатъци, които показваха, че на няколко пъти се е свличал на колене. В края на пътеката бе лагуната, останала след отлива. Макфърсън се бе съблякъл до нея, кърпата му още си стоеше на един камък, сгъната и суха — очевидно изобщо не бе влизал във водата. Докато оглеждах внимателно твърдия чакъл, попаднах тук-там на малки участъци пясък, в който личаха следи от платнените му обувки, а също и от босите му ходила. Явно се бе готвил да се изкъпе, но ако се съдеше по сухата кърпа, не бе успял.

Така недвусмислено бях изправен пред една от най-странните загадки, с които съм се сблъсквал. Човекът бе стоял на плажа най-много петнайсет минути. В това не можеше да има съмнение — та нали и Стакхърст бе тръгнал от „Гейбълс“ малко след него. Макфърсън е отишъл да плува и се е съблякъл, както показваха следите от босите крака. После внезапно е навлякъл бързешком дрехите си — те бяха раздърпани и незакопчани — и е хукнал обратно, без да се изкъпе или поне без да се избърше. Промяната в намеренията му е било бичуването със свирепа, нечовешка жестокост, при което е прехапал устни от болка; накрая е имал сили само колкото да изпълзи обратно и да издъхне на хълма. Кой бе извършил това варварско дело? Наистина в подножието на скалите имаше малки пещери, издълбани от стихииите, но яркото утринно слънце ги осветяваше така добре, че изобщо не ставаха за укритие. Оставаха фигурите, които зърнах на брега, но пък те май бяха прекалено далеч, за да имат някаква връзка с престъплението. Освен това широката лагуна, в която Макфърсън бе

възнамерявал да се къпе, се намираше между него и тях, а водите ѝ стигаха чак до основата на скалите. Навътре в морето се виждаха две-три рибарски лодки на неголямо разстояние една от друга. При удобен случай можех да проуча хората, които се намираха в тях. Разполагах с няколко нишки за разследване, но нито една не ми предоставяше очевидно разрешение на загадката.

Когато най-сетне се върнах при трупа, заварих няколко души край него. Стакхърст, разбира се, все още беше там, а Иън Мърдок току-що бе пристигнал със селския полицаи Андерсън — едър мъж с червеникави мустаци, тромав и солиден като повечето жители на Съсекс, зад чието мудро, сдържано поведение се криеше солидно здравомислие. Той изслуша всичко, записа си показанията ни и накрая ме дръпна настрана.

— Ще се радвам да получа съвет от вас, господин Холмс. Задачата е твърде сложна за мен и ако объркам нещо, Луис ще ми трие сол на главата.

Посъветвах го да повика прекия си началник и местния лекар, а до тяхното идване да следи никой нищо да не пипа и доколкото е възможно, наоколо да не се появяват нови отпечатыци от стъпки. Междувременно претърсих джобовете на покойника. Намерих носна кърпа, нож и малък калъф за визитни картички. От него извадих едно листче, което разгънах и подадох на полицаия. С неравен женски почерк на него бе надраскано: „Непременно ще дойда. Моди.“ Звучеше като уговорка за любовна среща, макар че времето и мястото не бяха посочени. Полицаят мушна обратно листчето в калъфа и го върна с останалите вещи в джобовете на мушамата. В момента нямаше нищо друго, което да привлече вниманието ни, и аз се прибрах вкъщи за закуска, като най-напред уговорих Андерсън да организира щателно претърсване на скалистия бряг.

След час-два Стакхърст се отби да ми каже, че тялото било отнесено в „Гейбълс“, където щяло да започне разследването. От него узнах някои важни по-конкретни сведения. Както и очаквах, в малките пещери в скалите не се бе намерило нищо, а той сам бе прегледал документите в писалището на Макфърсън и бе открил доказателства за интимна кореспонденция между него и някоя си госпожица Мод Белами от Фулуърт. Ето че се изясняваше поне самоличността на авторката на бележката.

— Полицията прибра писмата — обясни той, — затова не можах да ги донеса. Но несъмнено е било сериозна връзка. Все пак не виждам причина да я свързваме с това ужасно произшествие, освен ако не е отивал на среща с дамата.

— Надали са имали уговорка да се срещнат на плаж, който сте свикнали да посещавате всички вие — отбелязах аз.

— Да, чиста случайност е, че неколцина от учениците не отидоха заедно с Макфърсън.

— Наистина ли беше случайност?

Стакхърст замислено сбърчи чело.

— Всъщност Иън Мърдок ги задържа, настояваше да им покаже нещо по алгебра преди закуска. Горкият, ужасно е разстроен от станалото.

— Все пак, доколкото разбирам, двамата не са били приятели.

— Преди не бяха. Но от година и нещо Мърдок се сближи с Макфърсън толкова, колкото изобщо би могъл да се сближи с някого. Знаеш, че поначало не е много дружелюбен.

— Да, известно ми е. Май си спомням, че ти говореше за разпра между тях след онова грубо отношение към кучето.

— О, този случай отдавна отшумя.

— Но навярно е оставил някакво чувство на неприязън?

— Не, сигурен съм, че двамата бяха истински приятели.

— Е, значи трябва да проучим нещата с девойката. Познаваш ли я?

— Всички я познават. Тя е местната красавица, при това истинска красавица, Холмс, която навсякъде ще направи впечатление. Знаех, че Макфърсън я харесва, но нямах представа, че нещата между тях са стигнали толкова далеч, както личи от онези писма.

— Но коя е тя?

— Дъщеря е на стария Том Белами, който притежава всички лодки и плажни кабинки във Фулуърт. Навремето бил рибар, но постепенно натрупал известно състояние. Върти работата заедно със сина си Уилям.

— Дали да не се поразходим до Фулуърт и да поговорим с тях?

— Под какъв предлог?

— О, предлог лесно ще се намери. Та нима онзи клетник сам се е изтезавал по такъв жесток начин. Чужда ръка е държала камшика, ако

раните изобщо са от камшик. А в това усамотено място обкръжението му несъмнено не е било многобройно. Ако го проучим внимателно, все ще попаднем на някакъв мотив, който на свой ред ще ни отведе до престъпника.

Разходката из ухаещите на мащерка поля щеше да е твърде приятна, ако мислите ни не бяха отровени от трагедията, на която бяхме станали свидетели. Селцето Фулуърт е разположено в падина, извита като подкова около залива. На склона зад старите хижи стърчаха няколко модерни къщи. Стакхърст ме поведе към една от тях.

— Това е Пристана, както го е кръстил Белами — оная постройка с ъгловата кула и хубавия покрив. Никак не е зле за човек, който е започнал само с... Божичко, кой идва насреща ни!

Градинската порта на Пристана се отвори и от нея излезе един мъж. Високата му слаба и неугледна фигура трудно можеше да се събърка. Това бе Иън Мърдок, математикът. Миг по-късно го пресрещнахме на пътя.

— Здравейте! — рече Стакхърст.

Учителят кимна, изгледа ни косо със странните си тъмни очи и тъкмо се канеше да ни отмине, когато началникът му го спря.

— Какво правите тук?

Лицето на Мърдок пламна от гняв.

— Аз съм ваш подчинен само под покрива на заведението ви, господине. Не ми е известно да ви дължа отчет за личните си дела.

След всичко преживяно нервите на Стакхърст бяха опънати до скъсване. В противен случай вероятно щеше да се сдържи, но сега направо избухна.

— При сегашните обстоятелства отговорът ви е чисто нахалство, господин Мърдок.

— Сигурно същото може да се каже и за вашия въпрос.

— Не за пръв път търпя недисциплинираното ви поведение, но ще е за последен. Бъдете любезен да уредите бъдещето си другаде, и то колкото е възможно по-бързо.

— Именно това възнамерявах да направя. Днес загубих единствения човек, който правеше „Гейбълс“ поносимо място за живеене.

С тези думи той отмина по пътя. Стакхърст остана загледан след него с искрящи от гняв очи.

— Е, не е ли невъзможен! — извика той.

В съзнанието ми веднага се вряза мисълта, че господин Иън Мърдок се възползва от първата възможност, която му предлага вратичка за бягство от местопрестъплението. Подозренията ми, смътни и мъгляви допреди, започнаха да приемат по-ясна форма. Може би посещението у семейство Белами щеше да хвърли известна светлина по въпроса. Когато Стакхърст се овладя, двамата продължихме към къщата.

Господин Белами се оказа мъж на средна възраст с огненорижа брада. Изглеждаше твърде ядосан и лицето му не след дълго почервения досущ като косата.

— Не, господине, не желая да се впускаме в подробности. Моят син — и посочи един як младеж с мрачно грубовато лице в ъгъла на всекидневната — е напълно съгласен с мен, че господин Макфърсън ухажваше Мод по най-оскърбителен начин. Да, господине, думата „женитба“ така и не бе спомената, а имаше писма и срещи и разни други работи, които никой от нас не би могъл да одобри. Тя няма майка и ние сме единствените й настойници. Твърдо сме решени...

Той млъкна изведнъж, защото в този миг се появи самата дама. Никой не би могъл да отрече, че присъствието ѝ би украсило всяка сбирка на света. Кой може да допусне, че такова рядко цвете ще поклъне на подобно място и от такъв корен? Жените рядко са ме привличали, защото умът ми винаги е имал власт над сърцето, ала щом погледнах изваяното ѝ лице с изящен тен, сякаш събрал нежната мекота на околните поля, начаса осъзнах, че никой младеж не би останал равнодушен към нея. Такава бе девойката, която бутна вратата и застана с широко отворени очи и напрегнато лице пред Харолд Стакхърст.

— Вече зная, че Фицрой е починал — каза тя. — Не се страхувайте да ми съобщите подробностите.

— Оня джентълмен, дето дойде преди вас, ни съобщи новината — обясни бащата.

— Не виждам защо сестра ми трябва да се забърква в това изрѣмжа младежът.

Сестра му се извърна и го изгледа остро и решително.

— Това си е моя работа, Уилям. Ако обичаш, остави ме да постъпя, както намеря за добре. По всичко личи, че е било извършено

престъпление. Фицрой вече го няма, но най-малкото, което мога да направя за него, е да помогна престъпникът да бъде разкрит.

Тя изслуша краткия разказ на моя спътник внимателно и със самообладание, което ми показва, че освен голяма красота притежава и силен характер. Мод Белами завинаги ще остане в паметта ми като достойна и забележителна жена. По всяка вероятност тя вече ме познаваше по лице, защото накрая се обърна към мен.

— На всяка цена ги предайте в ръцете на закона, господин Холмс. Симпатията и подкрепата ми са на ваша страна, които и да са те.

Стори ми се, че при тези думи хвърли предизвикателен поглед към баща си и брат си.

— Благодаря — отвърнах. — Ценя женската интуиция в подобни случаи. Но вие употребихте множествено число. Смятате ли, че тук е замесен повече от един човек?

— Познавах господин Макфърсън достатъчно. Беше силен и смел мъж. Никой не би могъл сам да го изтезава тъй жестоко.

— Може ли да разменим няколко думи насаме?

— Казвам ти, Мод, не се забърквай! — сърдито извика бащата.

Тя ме погледна безпомощно.

— Какво мога да направя?

— Не след дълго фактите ще станат достояние на всички, тъй че не виждам никаква вреда, ако ги обсъдим сега с вас. Бих предпочел да говорим насаме, но след като баща ви не разрешава, ще му се наложи да се включи в дискусията — после споменах листчето, открито в джоба на покойника. — Тази бележка със сигурност ще излезе наяве по време на разследването. Мога ли да ви помоля да хвърлите известна светлина по въпроса?

— Нямам причини да създавам загадки — отвърна тя. — Бяхме сгодени и го пазехме в тайна единствено защото чичото на Фицрой, който е много стар и на смъртен одър, можеше да го лиши от наследство, ако бе сключил брак против желанието му. Това бе единствената причина да крием годежа си.

— На нас можеше да ни кажеш! — избоботи господин Белами.

— Щях да го направя, татко, ако поне веднъж бе проявил някакво разбиране.

— Хич не съм съгласен моето момиче да се захваща с мъже, които не са от нейната черга.

— Именно твоите предубеждения ни възпряха да ти кажем. А що се отнася до тази бележка — момичето порови в джоба на роклята си и измъкна едно смачкано листче, — тя е отговор на това тук.

„Скъпа моя — прочетохме, — ела на старото място на брега точно след залез слънце във вторник. Само тогава мога да се измъкна. Ф. М.“

— Днес е вторник, трябваше да се срещна с него довечера.

Обърнах хартийката от другата страна.

— Не е пристигнало по пощата. Как го получихте?

— Бих предпочела да не отговарям на този въпрос. Той наистина не е свързан с вашето разследване. Затова пък ще отговоря най-охотно на всичко, което има някаква връзка със случая.

Девојката действително удържа на думата си, но нищо от това, което каза, не ми помагаше особено. Тя нямаше причини да смята, че годеникът ѝ е имал някакви тайни врагове, но призна, че навремето около нея се навъртали неколцина пламенни обожатели.

— Мога ли да запитам дали господин Иън Мърдок е бил от тях?

Тя се изчерви и май се посмути.

— По едно време мислех, че е така. Но нещата изцяло се промениха, когато той разбра какви са отношенията между Фицрой и мен.

Сянката на подозрението, което падаше върху този странен човек, отново доби по-определена форма. Досието му трябваше да бъде проучено, а квартирата му — щателно претърсена. Стакхърст охотно се съгласи да ми съдейства, защото и той изпитваше съмнения. Излязохме от Пристана с надеждата, че държим в ръце поне една нишка от това заплетено кълбо.

Мина една седмица. Разследването не установи нищо и бе отложено до появата на нови доказателства. Стакхърст дискретно проучи своя подчинен, а двамата предприехме и оглед на стаята му, но без резултат. От моя страна аз доста пъти се завръщах на местопроизшествието — както физически, така и умствено, — но без да стигна до никакви нови заключения. В цялата ми хроника читателят

не ще открие друг подобен случай, в който наистина да съм бил доведен до границата на възможностите ми. Дори въображението ми бе безсилно да намери разрешение на загадката. Тъкмо когато наистина се почувствах изчерпан, се случи инцидентът с кучето.

Старата ми икономка първа научи по безжичния телеграф, който доставя до хората като нея местните новини.

— Тъжна работа, а, сър, онуй, дето е станало с кученцето на господин Макфърсън?

По принцип не насърчавам подобни разговори, но този път думите ѝ веднага привлякоха вниманието ми.

— Какво е станало с кучето на господин Макфърсън?

— Умряло, сър. Умряло от мъка по господаря си.

— Кой ти каза?

— Ами че всички само за туй говорят, сър. Хайванчето ужасно се било разстроило и не хапнало нищичко цяла седмица. А днес двама млади господа от „Гейбълс“ го намерили умряло долу на брега, сър, на същото място, дето и господарят му си намери смъртта.

„На същото място.“ Тези думи ясно се отпечатаха в паметта ми. Смътно долових, че това обстоятелство е извънредно важно. Нищо чудно, че кучето бе умряло — това бе в съгласие с природата на тези благородни и предани животни. Но защо „на същото място“? Защо този усамотен плаж се бе оказал фатален за него? Възможно ли бе и кучето да е било пожертвано, за да утоли нечия жажда за мърт? Възможно ли бе...? Да, предчувствието бе неясно, но в съзнанието ми вече се оформяше догадка. След няколко минути крачех към „Гейбълс“. Заварих Стакхърст в кабинета му. По моя молба той прати да повикат Съдбъри и Блънт — учениците, намерили кучето.

— Лежеше до самата вода — каза единият. — Сигурно е вървяло по следата на покойния си господар.

Видях вярното създание — малък териер, положен върху рогозка в приемната. Телцето му бе вкочанясало, очите — изскочили от орбитите, а крайниците — ужасно сгърчени. Целият му вид говореше за мъчителна агония.

От „Гейбълс“ потеглих бързо към залива. Слънцето бе залязло и сянката на стръмните скали чернееше върху водата, която просветваше с матов оловен блясък. Мястото бе безлюдно; нямаше жива душа освен две чайки, които с крясъци се рееха в небето. В гаснещата светлина

смътно различни следата на кученцето върху пясъка около същия камък, където господарят му бе оставил кърпата си. Останах доста време там, потънал в дълбок размисъл, докато здрачът се сгъстяваше край мен. В ума ми бясно препускаха най-различни мисли. Знаете какво е да сънуваш кошмар, в който търсиш нещо извънредно важно и чувстваш, че е съвсем наблизо, а то все успява да ти се изплъзне. Точно така се чувствах и аз, докато стоях сам в мрака на онова лобно място. Накрая се обърнах и поех бавно към къщи.

Бях стигнал края на пътеката, когато отговорът проблесна в ума ми като светкавица. Изведнъж си спомних онова, което тъй усилено и напразно се бях старал да изровя от паметта си. Несъмнено знаете (в противен случай трудът на Уотсън е отишъл на вятъра), че притежавам огромен запас от странични знания, неподчинени на научна подредба, но винаги на разположение, когато се нуждая от тях за целите на професията ми. Умът ми е като претъпкано багажно отделение, в което се съхраняват всевъзможни пакети — толкова много, че често имам само бегла представа за съдържанието им. Сега разбрах, че там някъде е скрито нещо, което може да има връзка със случая. Догадката бе все още твърде смътна, но поне знаех как да я изясня. Беше чудовищна и невероятна, но все пак ми предоставяше възможност, която бях длъжен да проверя докрай.

Къщурката ми има голямо таванско помещение, претъпкано с книги. Веднага се зарових в тях и тършувах цял час. Накрая измъкнах от купищата малко томче с шоколадовокафява подвързия и сребърни букви. Жадно затърсих главата, за която имах само смътен спомен. Да, предположението изглеждаше невероятно, направо фантастично, но нямаше да ме остави на мира, докато не се уверях дали все пак не съдържа истинския отговор. Легнах си късно, изгарящ от нетърпение да се заловя за работа сутринта.

Работата ми обаче бе прекъсната по твърде досаден начин. Едва бях изпил сутрешната си чаша чай и вече се канех да тръгна към плажа, когато се появи инспектор Бардъл от полицейското управление на Съсекс — едър, солиден, тромав като вол мъж със замислени очи, които ме гледаха много угрижено.

— Зная, че имате огромен опит, господине — рече той. — Разбира се, обръщам се към вас съвсем неофициално и не искам да ви

замесвам, но просто се налага да реша какво да правя във връзка с Макфърсън. Въпросът е да предприема ли арест или не?

— Имате предвид господин Иън Мърдок?

— Да, господине. Май просто няма кой друг да бъде. Това е предимството на тия усамотени места — кръгът на заподозрените е тесен. Ако не го е направил той, кой тогава?

— С какви улики разполагате?

Бардъл бе проверил същите източници, от които и аз бях събрал сведенията си. Уликите бяха характерът на Мърдок и загадъчността, която сякаш го заобикаляше; склонността да се поддава на гневни изблици, за която свидетелстваше инцидентът с кучето; обстоятелството, че в миналото бе имал разправии с Макфърсън и може би се е дразнел от вниманието му към госпожица Белами. Да, Бардъл по свой път бе стигнал до всички сведения, които и аз знаех, но без да добави нищо ново, като изключим вестта, че Мърдок вече правел нужните приготовления за заминаване.

— В какво положение ще изпадна, ако го оставя да се измъкне въпреки всички улики срещу него? — едрият флегматичен мъж явно бе сериозно разтревожен.

— Помислете — рекох — за всички съществени пропуски във вашата теория. Мърдок има сигурно алиби за сутринта, когато е било извършено престъплението. Бил е с учениците си до последния момент, а броени минути след появата на Макфърсън дойде при нас зад гърба ни, откъм училището. Не смятате ли освен това, че е абсолютно невъзможно без чужда помощ да нанесе такъв жесток побой на човек, не по-слаб от самия него. И най-сетне, открит остава въпросът за инструмента, с който са били нанесени раните.

— Какво друго би могло да е освен някакъв еластичен бич или камшик?

— Разгледахте ли белезите? — попитах.

— Да, видях ги. И докторът ги видя.

— Но аз ги разгледах с лупа извънредно внимателно и забелязах, че са доста особени.

— Какви по-точно, господин Холмс?

Отидох до бюрото си и извадих една увеличена снимка.

— Това е моят метод в подобни случаи — обясних аз.

— Наистина вършите всичко извънредно прецизно, господин Холмс.

— Едва ли щях да бъда това, което съм, ако не подхождах така към работата си. А сега да разгледаме тази резка, която се вие около дясното рамо. Не забелязвате ли нещо особено в нея?

— Не.

— Съвсем очевидно е, че тя не е еднакво дълбока навсякъде. Ето, тук е избила малко кръв, ей там — също. Подобни характеристики виждаме и в другата резка, която се вижда малко по-надолу. Какво може да означава това?

— Нямам представа. Вие знаете ли?

— Може би да, а може би не. Скоро ще съм в състояние да ви кажа нещо повече по въпроса. Всичко, което би могло да ни посочи какво е оставило такава следа, ще ни отведе съвсем близо до престъпника.

— Разбира се, това е абсурдно хрумване — рече полицаят, — но ако към гърба е била притисната нажежена телена мрежа, то тези ясно очертани точки навярно показват местата, където са били съединени жиците.

— Извънредно находчиво сравнение. А дали да не кажем, че е бил шибан с много жилав камшик от няколко върви, осеяни с малки твърди възелчета?

— Бога ми, господин Холмс, струва ми се, че уцелихте верния отговор.

— А може би причината ще се окаже съвсем различна, господин Бардъл. Но вашата теория е твърде слабо подкрепена с конкретни доказателства, за да оправдае един арест. Освен това разполагаме и с последните думи на покойника — „лъвската грива“.

— Чудех се дали не е искал да каже името на Иън...

— Да, помислих и за това. Но тези думи бяха изречени много ясно — той почти ги изкрещя. Сигурен съм, че каза именно „лъвската грива“.

— Нямате ли някаква друга теория, господин Холмс?

— Може и да имам, но не ми се иска да я обсъждам, преди да я подплатя с по-солидни доказателства.

— И кога ще ги получите?

— След около час, може би дори и по-скоро.

Инспекторът потърка брадичката си и ме погледна колебливо.

— Де да можех да видя какво ви се върти в главата, господин Холмс. Навярно си мислите за онези рибарски лодки.

— Не, не, те бяха твърде далеч.

— А какво ще кажете за Белами и оня здравеняк сина му? Двамата хич не са одобрявали господин Макфърсън. Възможно ли е те да са го подредили така?

— Не, не ме карайте да си разкривам картите, преди да съм напълно готов — отвърнах с усмивка. — А сега, инспекторе, и двамата имаме да вършим работа. Дали да не се срещнем пак тук към обед и...

В този миг разговорът ни рязко бе прекъснат от едно събитие, което се оказа началото на края.

Външната ми врата се отвори с трясък, в коридора се чуха несигурни стъпки и Иън Мърдок, блед, разчорлен и с ужасно раздърпани дрехи, влезе в стаята, като залиташе и се вкопчаваше с костеливите си ръце в разни предмети, за да се задържи на крака.

— Бренди! Бренди! — изпъшка той и рухна със стон на дивана.

Мърдок не беше сам. След него се появи и Стакхърст, запъхтян и без шапка. Изглеждаше почти толкова зле, колкото и спътникът му.

— Да, да, бързо дайте бренди! — извика той. — Човекът всеки миг ще издъхне. Едвам успях да го доведа дотук. На два пъти припадна, докато дойдем.

Половин чаша неразреден спирт оказа чудодейно въздействие. Мърдок се надигна, подпрян на едната си ръка, и смъкна сакото от раменете си.

— За Бога! Дайте етер, опиум, морфин! — извика той. — Каквото и да е, само да облекчи тази нечовешка болка!

Гледката накара и нас двамата с инспектора да извикаме. Голото рамо на мъжа бе покрито със същата странна мрежа от червени възпалени резки, която бе оставила смъртоносния си белег и върху Фицрой Макфърсън.

Болката очевидно бе ужасна и не само локална, защото на моменти дишането на пострадалия спираше, лицето му потъмняваше и той, шумно задъхан, притискаше сърцето си с ръка, а по челото му се стичаха едри капки пот. Сякаш всеки миг можеше да умре. Час по час наливахме бренди в гърлото му и всяка нова доза го връщаше към живота. Тампони памук, натопени в зехтин, като че ли уталожваха

болката от странните рани. Най-сетне главата му тежко се отпусна на възглавницата. Природата бе стигнала до последния си запас от жизненост, за да възстанови изчерпаните си сили. Беше нещо средно между дрямка и припадък, но поне носеше някакво облекчение.

Нямаше как да го разпитваме в такова състояние, но щом се уверихме, че е във от опасност, Стакхърст веднага се обърна към мен.

— За Бога! — извика той. — Какво е това, Холмс? Какво става?

— Къде го откри?

— Долу на брега. Точно там, където и горкият Макфърсън си намери смъртта. Ако и той беше със слабо сърце като Макфърсън, досега да си бе отишъл. Докато го носех нагоре, неведнъж си мислех, че вече е умрял. „Гейбълс“ е прекалено далеч, затова го доведох тук.

— Видя ли го на брега?

— Вървах по хълма, когато го чух, че извика. Тъкмо бе излязъл от водата и залиташе като пиан. Веднага изтичах при него, наметнах го с някакви дрехи и го понесох нагоре. За Бога, Холмс, използвай всичките си умения и не щади сили, за да вдигнеш проклятието от това място, защото животът стана просто нетърпим. Нима ти с твоята световна слава не можеш да направиш нещо и за нас?

— Мисля, че мога, Стакхърст. А сега ела с мен! Вие също, инспекторе! Да видим дали убиецът няма да падне в ръцете ни!

Мърдок все още не бе дошъл в съзнание. Оставихме го на грижите на икономката ми и се отправихме към смъртоносната лагуна. Върху едрия пясък лежеше малка купчинка кърпи и дрехи, оставени от пострадалия. Бавно тръгнах покрай самия ръб на водата, двамата ми другари ме следваха в индианска нишка. В по-голямата си част заливчето бе доста плитко, но точно под скалата, където брегът бе издълбан от вълните, водата бе дълбока към метър и половина. Тази част, съвсем естествено, би привлякла един плувец, защото образуваше красиво езерце с яснозелен цвят, прозрачно като кристал. Точно над него в подножието на скалата имаше редица едри камъни, по която поведох моите спътници, взирайки се в дълбините под мен. Щом стигнах до мястото, където водата бе най-дълбока и спокойна, изведнъж зърнах онова, което търсех, и нададох победоносен вик.

— Цианея! — извиках аз. — Цианея! Ето я лъвската грива!

Странното създание, което сочех, наистина изглеждаше като куп оплетени кичури, изтръгнати от гривата на лъв. Лежеше на скалистото

дъно на около метър под водата — необикновено трептящо, пърхащо влакнесто създание. Жълтите му, подобни на дълги букли пипала бяха изпъстрени със сребристи ивици. То сякаш пулсираше, свиваше се и се разпускаше с бавни тежки движения.

— Вече извърши достатъчно злини. Часът ѝ е ударил! — провикнах се аз. — Помогни ми, Стакхърст! Да приключим с убийщата веднъж завинаги.

Точно на ръба, където бяхме застанали, имаше един голям камък. Бутнахме го и той падна във водата със силен плясък. Когато развълнуваната повърхност се избистри, видяхме, че е попаднал, където трябва. Потрепващият крайчец на едно жълто пипало ни показва, че жертвата ни е под него. Гъста мазна пяна се процеди изпод камъка и размъти водата наоколо, издигайки се бавно към повърхността.

— Просто нямам думи! — извика инспекторът. — Какво беше това, господин Холмс? Роден съм и съм израсъл по тия места, но не съм виждал такова нещо. В Съсекс не се въдят такива твари.

— Толкова по-добре за Съсекс — отбелязах. — Навярно онази силна буря, която се разрази от югозапад, я е докарала в тукашните води. А сега да се върнем у дома; ще ви запозная с ужасното преживяване на един човек, който завинаги е запомнил срещата си с това опасно морско създание.

Когато влязохме в кабинета ми, видяхме, че Мърдок вече се е възстановил толкова, че можеше да седне. Беше твърде замаян и от време на време потръпваше, прободен от остри спазми. С откъслечни думи успя да ни обясни, че няма никаква представа, какво му се е случило във водата; помнеше само, че по едно време внезапно бил пронизан от ужасни болки и едва събрал сили, за да излезе на брега.

— Тази книга — вдигнах малкото томче — първа осветли загадката, която можеше завинаги да тъне в мрак. Това е „Под открито небе“ от прочутия естествоизпитател Дж. Г. Ууд. Самият Ууд едва не загинал от допира до същото създание, тъй че сведенията, оставени от него, са твърде изчерпателни. *Cyanea Capillata* е пълното име на злосторницата, чието докосване може да е толкова опасно за живота, колкото ухапването на кобра, но затова пък е много по-болезнено. Ще ви прочета набързо този откъс: „Ако плувецът зърне кръгла рехава маса от жълтокафеникави пипала и мембрани, нещо, твърде подобно

на огромни кичури лъвска грива, оплетени със сребриста хартия, трябва особено да внимава, защото това е страшната медуза *Cyanea Capillata*.“ Кажете ми, може ли да се намери по-точно описание на нашата зловеща познайница? По-нататък той разказва как веднъж лично се натъкнал на такъв екземпляр, докато плувал край брега на Кент. Както установил Ууд, създанието излъчва почти невидими нишки на разстояние около петнайсет метра; смъртна опасност заплашва всеки, попаднал в обсега на тези убийствени пипала. Дори от известно разстояние Ууд бил поразен почти фатално. „Безбройните пипала изпъстрят кожата с тънки алени резки, които отблизо изглеждат съставени от дребни точици или пришки; във всяка точка сякаш е забита нажежена игла, която пробощда човек до мозъка на костите.“ Както обяснява авторът, при това изтънчено мъчение локалната болка е най-малкото зло. „Остри болки пронизваха гръдния ми кош, сякаш бях поразен от куршум. На моменти пулсът ми съвсем спираше, а после сърцето изведнъж започваше да бие тъй силно, сякаш се опитваше да изскочи от гърдите.“ Създанието едва не го убило, въпреки че той едва се бил докоснал до него в разбунтувания океан, а не в плитките спокойни води на залива. Казва, че впоследствие едва се познал — толкова бледо, сгърчено и изкривено било лицето му. Изгълтал цяла бутилка бренди и по всяка вероятност именно това му спасило живота. Ето книгата, инспекторе, нека да остане у вас. Бъдете сигурен, че съдържа цялостно описание на трагедията, сполетяла горкия Макфърсън.

— А между другото и оневинява мен — отбеляза Иън Мърдок с крива усмивка. — Не ви упреквам, инспекторе, нито пък вас, господин Холмс, защото подозренията ви бяха естествени. Чувствам, че в самото навечерие на ареста ми успях да се оправдая само защото споделих участта на моя нещастен приятел.

— Не, господин Мърдок. Аз вече бях налучкал вярната следа и ако бях излязъл от къщи толкова рано, колкото възнамерявах, можех даже да ви спестя това ужасно изпитание.

— Но как разбрахте истината, господин Холмс?

— Просто съм всеяден читател с особено силна памет за дреболии. Думите „лъвската грива“ непрекъснато се въртяха в главата ми. Знаех, че съм ги срещал някъде в съвсем неочакван контекст. Както и сами видяхте, описанието е съвсем точно. Не се съмнявам, че

създанието се е носело по водата, когато Макфърсън го е забелязал, и че единствено с тези думи е могъл да ни предупреди за съществото, причинило смъртта му.

— В такъв случай аз поне съм оправдан — каза Мърдок и бавно се изправи на крака. — Остава да дам едно-две обяснения, понеже зная откъде започнаха вашите разследвания. Вярно е, че обичах онази дама, но от деня, в който тя избра моя приятел Макфърсън, единственото ми желание бе да ѝ помогна да намери щастието си. Бях напълно доволен да стоя настрана и да играя ролята на посредник между двамата. Често разнасях бележките им и именно защото бях техен довереник и тя ми беше толкова скъпа, побързах да ѝ кажа за смъртта на моя приятел, да не би някой да ме изпревари, съобщавайки печалната вест по рязък и безсърдечен начин. Тя никога не би ви казала за нашите отношения, господине, понеже се опасяваше, че няма да ги одобрите, и това би могло да има лоши последици за мен. Ала сега с ваше разрешение ще се опитам да стигна до „Гейбълс“, защото в момента имам най-голяма нужда от леглото си.

Стакхърст му подаде ръка.

— Всички бяхме подложени на огромно напрежение — каза той. — Забравете миналото, Мърдок. Занапред ще се разбираме по-добре.

Те излязоха заедно, приятелски хванати под ръка. Инспекторът остана, като мълчаливо се взираше в мен с волските си очи.

— Ама как се справихте! — извика той накрая. — Бях чел за вас, ама много не хващах вяра. Но сега ми взехте ума!

Поклатих глава. Да приема подобна похвала, означаваше да снижа собствените си критерии.

— Отначало действах бавно, направо осъдително бавно. Ако трупът бе намерен във водата, едва ли щях да се заблудя. Подведе ме сухата кърпа. Разбира се, на онзи клетник и през ум не му е минало да се избърше, а пък аз помислих, че изобщо не е влизал във водата. В такъв случай как можех да допусна, че е бил нападател от някаква морска твар? Именно затова се отклоних от вярната следа. Е, инспекторе, често съм дръзвал да вземам на подбив господата от полицията, но *Cyanea Capillata* едва не ми отмъсти заради Скотланд ярд.

БИВШИЯТ ТЪРГОВЕЦ НА БОИ

Тази сутрин Шерлок Холмс бе настроен меланхолично и философски. Подобни резки промени не бяха нещо необичайно за жизнената му и деятелна натура.

— Видя ли го? — попита ме той.

— Кого? За стареца, който току-що излезе, ли говориш?

— За него, разбира се.

— А, видях го. Разминахме се на вратата.

— И какво впечатление ти направи?

— Нищожен и жалък, направо смазан човечец.

— Така е, Уотсън. Жалък и нищожен. Но нима целият ни живот не е жалък и нищожен? И нима съдбата на този нещастник не е съдбата на цялото човечество в умален размер? Всички ние се стремим към нещо. Дори постигаме нещичко. И какво в края на краищата остава в ръцете ни? Някаква сянка или още по-лошо — страдание.

— Клиент ли ти е?

— Донякъде може и така да се каже. Изпратили са го при мен от Скотланд ярд. Нали знаеш, понякога се случва учените доктори да изпратят неизлечимо болните си пациенти при някой знахар. Те разсъждават така: след като не могат да направят нищо повече, каквото и да се случи, състоянието на пациента няма да се влоши повече.

— Но какво е станало с него?

Холмс взе от писалището си една доста омърляна визитна картичка.

— Джошуа Амбърли твърди, че бил младият съпритежател на фирмата „Брикфол и Амбърли“, производители на всякакви материали за художници. Можеш да видиш тези имена отпечатани върху кутиите с бои. Амбърли натрупал известно състояние и като навършил шейсет и една години, излязъл в пенсия, купил си къща в Люишъм и се настанил там за заслужен отдых подир дългите години непрекъснат труд. Ще речеш, очаквали са го спокойни и осигурени старини.

— Да, наистина.

Холмс вдигна някакъв плик и се загледа в бележките, нахвърляни на гърба му.

— Прекратил дейността си през 1896 година. В началото на 1897 година встъпил в брак с жена, с двацет години по-млада от него, при това хубавичка, освен ако снимката не лъже. Материална осигуреност, женичка, безгрижие, всичко изглеждало като по мед и масло. И ето, не са минали и две години оттогава, а както сам имаше възможност да се увериш, се е превърнал в най-нищожното и окаяно създание под слънцето.

— Но какво се е случило?

— Вечната история, Уотсън. Вероломният приятел и вятърничавата съпруга. Изглежда, въпросният Амбърли цял живот се е увличал по едно-единствено нещо — игра на шах. Недалеч от къщата му в Люипгъм живеел някакъв млад лекар, също запален шахматист. Записал съм името му — доктор Рей Ърнест. Въпросният Ърнест често гостувал в дома на Амбърли и естествена последица от това били близките отношения, които се породили между него и госпожа Амбърли, защото, трябва да се съгласиш, че злощастният ми клиент не притежава нито кой знае колко привлекателна външност, нито пък никакви скрити добродетели. Та миналата седмица тези двамата заминали в неизвестна посока. Не само това, ами невярната съпруга отнесла като личен багаж и едно куфарче, в което старецът държал значителна част от спестяванията си. Дали ще можем да открием бегълката? Дали ще можем да върнем парите? Като погледнеш, проблемът е банален, но за Джошуа Амбърли този банален проблем е от жизненоважно значение.

— Какво мислиш да предприемеш?

— Ех, драги ми Уотсън, както седят нещата, въпросът по-скоро трябва да бъде какво ще предприемеш ти, стига, разбира се, да бъдеш така добър да се съгласиш да заемеш моето място. Знаеш, че съм изцяло ангажиран със случая с двамата коптски старейшини, и тъкмо днес очаквам да настъпи развръзката. Наистина не разполагам с никакво време да се разкарвам до Люипгъм, а много добре ти е известно колко важно е уликите да се открият навреме. Възрастният човек много настояваше да се заема лично и да отида там, но все пак успях да му обясня в какво затруднено положение се намирам. Сега той е готов да посрещне заместника ми.

— Знаеш, че съм на твое разположение — отговорих. — Само, да си призная, не виждам каква полза ще има от мен, при все че ще направя всичко, което е по силите ми.

И така, в един прекрасен слънчев следобед заминах за Люишъм, без дори да подозирам, че след по-малко от седмица събитията, в които бях въввлечен, ще се разискват с неизчерпаемо любопитство в цяла Англия.

Когато се върнах на улица „Бейкър“, за да дам отчет за пътуването си, бе късна вечер. Холмс бе отпуснал суховатото си слабо тяло в дълбокото кресло, а от лулата му бавно се издигаха колелца дим. Цялата стая бе наситена с аромата на силен тютюн. Клепачите на приятеля ми бяха лениво притворени, сякаш бе задрямал, но достатъчно бе да спра разказа си за миг или да допусна някаква неточност, и клепките мигновено се повдигаха и две сиви очи, бляскави и остри като рапири, ме пронизваха с изпитателния си поглед.

— Имението, в което живее господин Джошуа Амбърли, се нарича „Раят“ — започнах да разказвам. — Струва ми се, че то ще предизвика интереса ти, Холмс. Напомня изпаднал аристократ, принуден да се смеси с презряното простолюдие. Виждал си, и то неведнъж, подобни места с еднообразни тухлени къщички, застроени по унилите провинциални улици. И изведнъж сред всичко това — малък остров на отколешна култура и уют. Съзираш тази старинна къща, заобиколена от висока, напечена от слънцето стена, обрасла с лишей и покрита с мъх, стена, която...

— Стига лирични отклонения, Уотсън! — безцеремонно ме прекъсна Холмс. — Висока тухлена стена и толкоз!

— Точно така. Нямаше и да се досетя, че това е „Раят“, ако не бях попитал някакъв човек, който се моташе по улицата и пушеше. Има причина да ти обърна внимание на него. Беше висок, чернокос, с големи мустаци и стойка на военен. В отговор на въпроса ми кимна и ме изгледа много особено, едва ли не изпитателно. Припомних си този поглед малко по-късно. Едва бях минал през портата, когато забелязах господин Амбърли да бърза насреща ми по алеята. Бях го зърнал мимоходом, но ми бе направило впечатление, че в този човек има нещо странно, а сега, когато го видях на дневна светлина, външността му ми се стори още по-чудновата.

— Аз също се постарах да я проуча, разбира се, но все пак ще ми бъде интересно да чуя и твоите впечатления — рече Холмс.

— Стори ми се буквално превит от грижи. Прегърбен е, сякаш мъкне тежък товар, и въпреки това съвсем не е толкова немощен, колкото изглежда на пръв поглед. Има рамене и гръден кош на великан, но този мощен торс се крепи на тънки дълги крака.

— Кожата на лявата му обувка е някак набръчкана, а на дясната е съвсем гладка.

— Не ми направи впечатление.

— На теб не, но аз забелязах, че този човек има изкуствен крак. Продължавай нататък.

— Освен това бие на очи един кичур посивяла коса, стърчащ изпод вехтата сламена шапка, както и свирепото изражение на лицето му, прорязано от дълбоки бръчки.

— Много добре, Уотсън! И какво научи от него?

— Най-напред започна да ми разказва надълго и нашироко историята на злощастията си. Двамата крачехме по алеята и аз, естествено, се оглеждах внимателно. Не бях виждал толкова зле поддържано имение. Градината е съвсем запусната, очевидно никой не се грижи за нея. Всичко расте, както дойде, подчинявайки се на волята на природата, а не на уменията на градинаря. Умът ми не подбира как една стопанка на място ще търпи подобно нещо. Къщата също е занемарена до крайна степен. Очевидно горкият човек сам разбира това и дори се опитва да оправи нещата, колкото може. В средата на салона имаше голяма кофа със зелена боя, а в лявата ръка той държеше дебела бояджийска четка. Навярно, преди да дойде, беше боядисвал вратите и прозорците. Отведе ме в неприветливия си кабинет, където дълго разговаряхме. Разбира се, беше много разочарован, че не си отишъл ти самият. „Е, всъщност и не очаквах да дойде. От къде на къде ще се занимава с незначителна личност като мен, пък и след тази тежка финансова загуба нима бих могъл да привлека вниманието на знаменитост от ранга на самия Шерлок Холмс“ — рече той. Уверих го, че финансовата страна на нещата в случая няма никакво значение. „Няма, разбира се, господинът се занимава с тези неща заради самото изкуство — продължи Амбърли. — От артистична гледна точка моят случай ще заинтересува негова милост с възможността да изучи човешката природа. Нали така, доктор Уотсън? Такава черна

неблагодарност не се среща всеки ден. Та аз не съм отказал да изпълня нито една нейна прищявка. Нима на друга жена са й угаждали така? Ами онзи млад човек, та той ми беше като син! Чувстваше се тук като у дома си. И вижте само как се отнесоха двамата с мен! Ах, доктор Уотсън, в какъв страшен, в какъв ужасен свят живеем!“ Старецът продължи да си излива душата все в този дух близо цял час, а може би и повече. Както изглежда, изобщо не е бил забелязал каква интрижка се завързва под носа му. Двамата със съпругата му живеели съвсем усамотено, само една прислужничка идвала през деня и си тръгвала привечер в шест. В оня паметен ден старият Амбърли, като искал да създаде някакво развлечение за жена си, бил купил два билета за Хаймаркетския театър, две места на балкона. В последния миг съпругата му се оплакала от силно главоболие и отказала да излезе. Амбърли трябвало да отиде самичък. Както изглежда, несъмнено говори истината, тъй като ми показва неизползвания билет за жена му.

— Любопитно... Извънредно любопитно — подхвърли Холмс, чийто интерес към случая явно нарастваше. — Моля те, Уотсън, продължавай! Намирам разказа ти за наистина завладяващ. Ти видя ли със собствените си очи този билет? А дали случайно не си запомнил и номера на мястото?

— Запомних го, разбира се — отговорих му с известна гордост. — Трийсет и първо място. Това беше моят номер в училищния дневник, затова веднага го запомних.

— Отлично, Уотсън! Следователно нашият познайник е трябвало да седи на мястото с номер трийсет или трийсет и две.

— Е, да, така излиза — съгласих се, макар и донякъде озадачен. — При това на ред Б.

— Чудесно! И какво още ти разказа този господин?

— Показа ми своята, както сам я нарече, съкровищничка, а тя всъщност е истински трезор — съвсем като банковите — с желязна врата и железни кепенци на прозорците. С една дума, взети са всички предпазни мерки срещу крадци, както твърдеше моят домакин. Обаче жената вероятно е имала копие от ключа и двете гълъбчета между другото са отмъкнали към седем хиляди лири в брой и ценни книжа.

— Ценни книжа ли? Интересно как ли възнамеряват да ги обърнат в пари?

— Амбърли каза, че вече е оставил на разположение на полицията списък на тези ценни книжа, и се надява, че двамата мошеници няма да могат да ги продадат. Върнал се е от театъра към полунощ и намерил трезора опразнен, вратата и прозорецът били широко отворени, от бегълците немало и следа — нито писмо, нито някакво друго известие. От тогава до днес ни вест, ни кост от двамката. Амбърли незабавно алармирал полицията.

Холмс се позамисли.

— Казваш, че боядисвал? Какво по-точно боядисваше?

— Коридора. Но вече бе минал вратата и дървенията на стаичката, за която ти разказах.

— А не ти ли се струва, че това е малко странно занимание в неговото положение?

— Е, човек трябва да се захване с нещо, за да се разсее, така поне ми обясни той. Няма съмнение, че да си боядисваш къщата, когато жена ти току-що е избягала, е доста странен начин за разтуха, но той изобщо си е странен човек. В мое присъствие накъса на малки парченца една нейна снимка, разкъса я яростно в пристъп на безумие, като крещеше: „Не искам никога вече да виждам проклетата й физиономия.“

— Нещо друго, Уотсън?

— Да, има още нещо, което особено ме порази. На гара Блекхийт се бях качил на влака за Лондон и когато вече тръгвахме, видях някакъв човек да скача в съседния вагон. Холмс, ти поне знаеш, че имам набито око за лица. Без всякакво съмнение беше оня същият висок брюнет, когото помолих на улицата да ме упъти. След това го видях на Лондонския мост, а после го загубих в тълпата. Но съм сигурен, че ме следеше.

— Няма съмнение! Няма съмнение! — извика Холмс. — Висок брюнет с големи мустаци, казваш, и с тъмни слънчеви очила.

— Холмс, ти си истински магьосник! Не съм ти казал, че носеше тъмни слънчеви очила, но наистина беше така.

— И масонска игла за вратовръзка?

— Холмс!

— Елементарно, драги Уотсън! Но нека по-добре да се заловим с това, което има непосредствено отношение към нашата работа. Трябва да призная, че този случай, който в началото ми изглеждаше толкова

абсурдно прост, та направо не ми се искаше да си губя времето с него, с всяка изминала минута придобива съвсем друг характер. Вярно, по време на пътуването ти си пропуснал да забележиш най-важните неща, но дори онова, което е привлякло вниманието ти, навежда на сериозни размишления.

— Какво не съм забелязал?

— Не се засягай, любезни приятелю. Нали знаеш, че съм съвсем безпристрастен. Никой друг на твоє място не би изпълнил задачата си по-добре. Малцина биха постигнали подобни резултати. И все пак си пропуснал някои съществени подробности. Например какво мнение имат съседите за този Амбърли и съпругата му. Това несъмнено е важно. Какво мислят за доктор Ърнест? Дали наистина е веселият Лотарио, отчаяният женкар. При твоето вродено обаяние, Уотсън, всяка жена ще ти бъде естествен помощник и сътрудник. Така де, какво мисли по въпроса пощаджийката или булката на зарзаватчията. Като нищо си представям как шепнеш някакви умилни глупости в ухото на младата келнерка от „Синята котва“, а в замяна получаваш полезни и сигурни сведения. Ето какво си могъл да научиш, а си го пропуснал.

— Все още мога да го направя.

— Вече е направено. Благодарение на телефона и с помощта на Скотланд ярд обикновено успявам да науча най-главното, без да напускам стаята си. Освен това сведенията, които получих, потвърждават разказа на нашия старец. В градчето той се ползва с репутацията на истински скъперник, а също и на строг и взискателен съпруг. Това, че е държал значителна сума пари в така наречения си трезор, е самата истина. Както е вярно и това, че доктор Ърнест, млад ерген, е играел с Амбърли шах, а с жена му — вероятно по-други игрички. Всичко това изглежда от ясно по-ясно и човек ще си помисли, че няма какво повече да се говори, но все пак... Все пак!

— Тогава къде е проблемът?

— Вероятно в моето въображение. Е, какво пък, нека си остане там, Уотсън. А ние двамата с теб да избягаме от сивото всекидневие през страничната врата на музиката. Довечера в Албърт хол ще пее Карина и още имаме време да се преоблечем, да хапнем и после да се наслаждаваме на музиката.

Сутринта станах рано, но остатъците от препечени филийки и две празни черупки от яйца свидетелстваха, че приятелят ми бе станал още по-рано. На масата намерих набързо надраскана бележка:

Драги Уотсън, трябва да проуча още едно-две неща, отнасящи се до господин Джошуа Амбърли. Когато свърша с тази работа, спокойно можем да смятаме случая за приключен. Или може би не... Само ще те помоля да бъдеш на разположение някъде към три часа, тъй като не е изключено да ми потрябваш.

Ш. Х.

През целия ден не видях Холмс, но в уречения час той се върна — сериозен, угрижен и сдържан. В такива моменти беше по-добре изобщо да не го закачам.

— Амбърли още ли не е дошъл?

— Не!

— Ще дойде. Очаквам го.

И наистина не се наложи да чакаме дълго. Скоро възрастният човек се появи с разтревожено и объркано изражение на неприветливото си лице.

— Току-що получих телеграма, господин Холмс. Нищо не разбирам от нея.

Той подаде бланката на Холмс, който прочете на глас:

Елате незабавно тук. Мога да ви предоставя сведения относно неотдавнашната Ви загуба.

Елмън, домът на викария

— Изпратена е в два и десет от Литъл Пърлингтън — отбеляза Холмс. — Литъл Пърлингтън, доколкото си спомням, се намира в Есекс, недалеч от Фринтън. Е, няма какво да се прави, ще трябва да тръгнете веднага. Очевидно телеграмата е изпратена от отговорен

човек, местния викарий. Къде е моят „Крокфорд“, справочникът за свещенослужителите? А, да, ето го. Я да видим... *Дж. К. Елмън, магистър по изкуствата, местоживееен Мосмур, Литъл Пърлингтън.* Уотсън, провери разписанието на влаковете.

— Има един, който тръгва в пет и двацет от улица „Ливърпул“.

— Чудесно! Най-добре и ти да отидеш с него. Може да има нужда от помощ или от съвет. Очевидно се приближаваме към развързката на тази история.

Ала нашият клиент нямаше никакво желание да ходи където и да е.

— Това са пълни глупости, господин Холмс! — опъна се той. — Откъде този човек може да знае за случилото се. Ще бъде чиста загуба на време и пари.

— Нямаше да ни изпрати телеграмата, ако не му беше известно поне нещо. Незабавно му телеграфирайте, че пристигате.

— Нямам никакво намерение да ходя там.

Лицето на Холмс придоби сурово изражение.

— Това ще направи възможно най-лошото впечатление както на полицията, така и на мен самия. Господин Амбърли, ако не се възползвате от толкова очевидна следа, която на всичкото отгоре сама ви пада в ръцете, и откажете да тръгнете по нея, можем да си помислим, че не сте заинтересуван от успешния изход на това разследване.

Това предположение сякаш ужаси нашия клиент.

— Мили Боже, щом така гледате на нещата, ще тръгна — извика той. — В първия момент изобщо не допусках, че някакъв пастор може да знае каквото и да е за цялата тази работа, но след като смятате, че...

— Да, смятам — многозначително отговори Холмс, което реши въпроса и ние с господин Амбърли тозчас потеглихме.

Преди да излезем от стаята, Холмс ме дръпна и ми даде някои напътствия, което показваше, че отдава голямо значение на това пътуване.

— Гледай на всяка цена да замине — прошепна настоятелно той. — Ако го изгубиш от поглед или реши да се върне, тичай до най-близкия телефон и кажи само: „Офейка.“ Така ще уредя нещата, че незабавно да ми предадат, където и да съм.

Никак не е лесно да се стигне до Литъл Пърлингтън, тъй като селцето е разположено на някакво разклонение на железопътната линия. Спомените ми за това пътуване не са от най-приятните. Беше ужасна жегата, влакът едва-едва пълзеше, моят спътник бе кисел и мълчалив и ако случайно отвореше уста, то беше само за да направи някоя язвителна забележка за безсмислеността на пътуването, в което се бяхме впуснали. Когато най-сетне пристигнахме на малката гара, трябваше да изминем още две мили, докато се доберем до дома на викария, където някакъв представителен, достолепен и в известен смисъл надут свещеник ни прие в кабинета си. Телеграмата, която бяхме изпратили, лежеше на писалището му.

— Е, джентълмени, с какво мога да ви бъда полезен? — попита той.

— Дойдохме тук в отговор на вашата телеграма — обясних аз.

— Моята телеграма ли? Не съм изпращал никаква телеграма.

— Става дума за телеграмата, която изпратихте на господин Джошуа Амбърли за неговата съпруга и парите му.

— Ако това е някаква шега, тя е съвсем неуместна — произнесе викарият сърдито. — Нито съм чувал за джентълмена, чието име споменахте, нито съм изпращал телеграми на някого.

Нашият клиент и моя милост се спогледахме изумени.

— Вероятно има някакво недоразумение — казах. — Да не би тук случайно да има два дома на викария? Ето, вижте телеграмата. Подписана е от Елмън, а като обратен адрес е посочен домът на викария.

— Домът на викария е един-единствен, уважаеми господине, както и самият викарий е един-единствен, а за тази телеграма заявявам отговорно, че е най-гнусна и отвратителна фалшификация, чийто произход непременно трябва да бъде разследван от полицията. Дотогава не виждам причина да си губим времето с празни приказки.

И така, господин Амбърли и моя милост отново се озовахме край пътя, минаващ през селцето, което определено ми се стори най-затънтеното кътче в цяла Англия. Тръгнахме към пощенската станция, но тя се оказа затворена. В хотелчето до гарата намерих телефон и успях да се свържа с Холмс, който беше учуден не по-малко от нас, като научи какъв е бил резултатът от нашето пътуване.

— Много странно! — повтаряше далечният глас в слушалката. — Наистина съм много изненадан. Е, скъпи ми Уотсън, май по това време няма обратен влак за Лондон. Ето че, без да искам, те обрекох на една кошмарна нощ в някаква провинциална странноприемница. Нищо, Уотсън, не се притеснявай, поне ще се озовеш, макар и за кратко, в обятията на майката природа. Ще прекараш нощта с природата и с Джошуа Амбърли и ще можеш докрай да се насладиш на общуването си с тях.

И преди връзката да прекъсне, чух сухия му смях.

Съвсем скоро се уверих, че славата на скъперник, с която се ползваше моят спътник, съвсем не бе незаслужена. Първо негодуваше колко скъпо ще ни излезе пътуването, и настоя да пътуваме в трета класа, а сега шумно се възмущаваше, че на всичкото отгоре ще трябва да плаща и за хотел. На сутринта, когато все пак тръгнахме за Лондон, беше много трудно да се каже кой от двамата ни е в по-лошо настроение.

— Мисля, че ще бъде най-добре да отидете направо на улица „Бейкър“ — посъветвах го аз. — Господин Холмс може би ще ви даде някакви нови инструкции.

— Ако и те струват колкото предишните, изобщо не са ми притрябвали — озъби се Амбърли с недоволна гримаса.

Въпреки това благоволи да тръгне с мен. Своевременно бях предупредил Холмс в колко часа ще пристигнем. Само че вместо него намерихме бележка, в която ми съобщаваше, че е заминал за Люишъм и ще ни чака там. Това беше неочаквано, но още по-голяма беше изненадата ни, когато го открихме в гостната на нашия клиент, при това не сам. До него седеше тъмнокос човек със строг вид и непроницаема физиономия, с тъмни очила и голяма масонска игла на вратовръзката.

— Това е моят приятел господин Баркър — представи ни го Холмс. — Той също се занимаваше с вашия случай, господин Джошуа Амбърли, макар че не работехме заедно. Но и двамата искаме да ви зададем един и същ въпрос.

Господин Амбърли се стовари тежко в креслото. Очевидно предусети заплахата. Прочетох го в напрегнатия му поглед и в потръпването на чертите.

— И какъв е този въпрос, господин Холмс?

— Един-единствен. Какво направихте с двата трупа?

Амбърли скочи и изхриптя като кон, трескаво размахвайки костеливите си ръце. Устата му бе разтворена и в този момент приличаше на хищна птица, долетяла от кошмарите. За един-единствен миг Амбърли разкри пред нас истинския си лик: зловещ демон с душа, не по-малко уродлива от тялото, което обитаваше. Когато отново се стовари на стола, господинът поднесе ръка към устата си, сякаш за да сподави пристъп на кашлица. Холмс се хвърли към него като същински тигър, сграбчи го за гърлото и наведе главата му към пода. От разтворената уста на бившия търговец на бои изпадна някаква бяла таблетка.

— Не се опитвайте да се измъкнете по най-лекия начин, Джошуа Амбърли. Нещата трябва да се доведат докрай и по установения ред. Какво ще кажете, Баркър?

— Пред вратата чака файтон — усмихна се нашият мълчалив познайник.

— До гарата са не повече от двеста-триста метра. Ще отидем заедно. Уотсън, ти ще останеш тук. Ще се върна след половин час.

В мощното туловище на някогашния търговец на бои се криеше лъвска сила. И все пак беше безпомощен в ръцете на двамата мъже, които го държаха здраво. Амбърли се мятеше, извиваше се и всячески се стараеше да се измъкне, но двамината все пак успяха да го довелат до файтона. Когато най-сетне потеглиха, започна моето самотно бдение в тази зловеща къща.

Не бе минал и половин час, и Холмс се появи отново, съпроводен от симпатичен млад полицейски инспектор.

— Оставих Баркър да се погрижи за формалностите — обясни ми той. — Ти, Уотсън, не познаваш Баркър. Това е моят най-голям съперник по цялото крайбрежие на Съри. Когато ми разказваше за оня висок тъмнокос мъж, никак не ми беше трудно да си представя цялата картинка. Впрочем той успешно е разрешил немалко случаи в практиката си, нали инспекторе?

— Действително Баркър на няколко пъти се е изпречвал на пътя ни — съдържано отговори инспекторът.

— Несъмнено и той си служи с непозволени методи като мен самия. Нали знаете, че тъкмо непозволените методи понякога се оказват най-действени. Докато вие например с вашите вечни предупреждения „Всичко, което кажете, може да бъде използвано

срещу вас“ никога нямаше да успеете да изтръгнете признание от този негодник.

— Вероятно нямаше. Но, така или иначе, ние постигаме същите резултати, господин Холмс. Не мислете, че няхаме свое виждане по случая и че нямаше да го пипнем. Моля да ме извините, но как искате да не се чувстваме засегнати, когато вие напредвате, служейки си с методи, които за нас са недопустими, и така бързо разрешавате случаите, обирайки всички лаври.

— Вече няма да има нищо подобно, Макинтън. Обещавам ви, че отсега нататък ще ви държа в течение, а пък Баркър правеше само онова, което му нареждах.

Инспекторът видимо се развесели.

— Изключително благородно от ваша страна, господин Холмс. Похвалите или обвиненията не означават почти нищо за вас, а ние сме поставени в съвсем различно положение, когато вестникарите започнат да ни засипват с въпроси.

— Така е, вярно. Но когато започнат да ви засипват с въпроси, както сам се изразихте, добре ще е да има какво да им отговорите. Какво например ще кажете, когато някой съобразителен и предприемчив репортер ви запита какво по-точно е събудило подозренията ви и в края на краищата ви е помогнало да се доберете до истината?

Инспекторът изглеждаше съвсем объркан.

— Все още не сме уверени, че разполагаме с убедителни доказателства, господин Холмс. Вие твърдите, че щом задържаният прави опит за самоубийство в присъствието на трима свидетели, фактически признава, че е убил жена си и любовника ѝ. С други доказателства разполагате ли?

— Имате ли заповед за обиск?

— Трима полицаи са тръгнали насам. Заповедта е у тях.

— В такъв случай не след дълго ще разполагате с безспорни доказателства. Труповите трябва да са скрити наблизко. Претърсете мазетата и градината. Няма да ви отнеме много време да огледате всички подобни места. Къщата е по-стара от водопроводната инсталация. Някъде наоколо трябва да има кладенец, който вече не се използва. Опитайте късмета си там.

— Но как разбрахте за този кладенец? И как е станало всичко?

— Най-напред ще ви разкажа какво всъщност се е случило, а след това ще ви дам обясненията, които дължа на вас и в още по-голяма степен — на моя много търпелив приятел. Той ми оказва неоценима помощ. Но преди всичко искам да ви помогна да вникнете в начина, по който разсъждава престъпникът. Той е толкова необичаен, че съм склонен да мисля, че нашият убиец го чака по-скоро психиатричната клиника за престъпници в Бродмур, отколкото бесилото. Разум, устроен като неговия, в много по-голяма степен би подхождал на някой италианец от средновековието, отколкото на наш съвременник, поданик на Нейно величество. Амбърли е бил отворителен скъперник и така е бил изтормозил жена си със стиснатостта си, с цепенето на косъма на две, че тя е станала лесна плячка за всеки авантюрист. И ето тъкмо такъв любител на приключения излиза на сцената под образа на пристрастения към шаха млад доктор. Джошуа Амбърли е играел шах великолепно, а това, Уотсън, говори за човек с изключително комбинативен ум. Подобно на всички скъперници е бил извънредно ревнив, ревността му е придобила маниакални размери. Основателно или не, бившият търговец на бои е заподозрял, че жена му му изневерява с младия доктор. Решил е да си отмъсти и е подготвил плана за отмъщението си с дяволска хитрост. А сега елате с мен!

Холмс ни поведе по коридора с такава увереност, сякаш години наред бе живял в тази къща. Накрая спря пред разтворената врата на „съкровищницата“.

— Пфу! Ужасно смърди на боя! — извика инспекторът.

— Тъкмо това бе и първата улика — поясни Холмс. — Трябва да благодарите на наблюдателността на доктор Уотсън, който пръв обърна внимание на това, макар и да не успя да направи съответните заключения. Но тъкмо той ме наведе на вярната следа. Защо ли му бе притрябвало на този човек да си вмирисва къщата по никое време? Очевидно, за да прикрие някаква друга миризма, която би могла да предизвика подозрение и да го издаде. След това ми хрумна, че тази стая, както виждате, има желязна врата и кепенци на прозорците — едно помещение, което се затваря херметически. Съпоставете тези два факта. Какво означават те? Бих могъл да стигна до отговора на този въпрос единствено при положение че имах възможност да огледам къщата лично. За мен вече нямаше никакво съмнение, че тук се крие

нещо наистина сериозно, защото, когато отидох на касата на театъра в Хаймаркет — тук отново трябва да изразя благодарност на доктор Уотсън за наблюдателността му, — установих, че през въпросната вечер никой не е седял нито на място номер трийсет, нито на трийсет и второ на ред Б на балкона. Следователно Амбърли не е стъпвал в театъра и алибито му пропада. Той е направил груба грешка, като е допуснал моят проницателен приятел да забележи номера на мястото, на което е трябвало да седи госпожа Амбърли. Така възникна въпросът, как бих могъл да огледам къщата. Тогава изпратих така наречения ми клиент във възможно най-затънтеното селце, за което се сетих, и при това така, че да няма възможност да се върне същия ден. За да предотвратя всякакви изненади, изпратих с него и доктор Уотсън. Разбира се, признавам, че името на достопочтения викарий намерих в „Крокфорд“. Достатъчно ясен ли съм?

— Изпипана работа! — възкликна възхитено инспекторът.

— И така, след като вече не се страхувах, че някой може да ми попречи, спокойно влязох в къщата. Влизането с взлом винаги ме е привличало като възможна професия, с която бих могъл да се захвана, и не се съмнявайте, че ще бъда един от най-добрите. Та ето какво открих благодарение на сръчността си. Виждате ли тръбата за газта покрай перваза. Много добре. Тя се издига към стената под известен наклон, а там в ъгъла е кранът за газта. Тръбата, както виждате, минава през цялото помещение и стига до гипсовата розетка в средата на тавана, където другите гипсови орнаменти я прикриват. Краят ѝ е оставен отворен. Завърти ли се кранът, помещението ще се напълни с газ. Когато вратата и прозорецът са затворени плътно, а кранът е отвъртян докрай, не ми се вярва, че човек, попаднал в тази тясна стаичка, ще остане в съзнание повече от две минути. Не мога да си представя с каква дяволска хитрост убиецът е успял да ги примамва вътре, но веднъж пристъпили този праг, двамата вече са могли да разчитат единствено на неговата милост.

Инспекторът разгледа с интерес газовата тръба.

— Един от нашите служители спомена, че е усетил миризма от газ — каза той. — Но, разбира се, прозорецът и вратата тогава вече са били широко отворени, а и е миришело преди всичко на боя. Престъпникът навярно се е захванал с боядисването още предния ден, точно така ни каза. И после какво, господин Холмс?

— После ли? После се случи нещо съвсем неочаквано за мен. Някъде призори, тъкмо се промъквах през прозорчето на килера, когато една ръка ме стисна за яката и нечий глас изрече: „Какво търсиш тук, негоднико?“ Когато успях някак да си извъртя главата, видях тъмните очила на моя приятел и съперник господин Баркър. Срещата беше твърде забавна и двамата се засмяхме. Оказа се, че е нает от роднините на доктор Рей Ърнест да разследва изчезването му и също бе стигнал до заключението, че тук има нещо нередно. Бе наблюдавал къщата от няколко дни и когато доктор Уотсън посетил Амбърли, Баркър решил, че в това има нещо подозрително. Не успял да задържи Уотсън, но когато забелязал, че на разсъмване някакъв човек се опитва да се промъкне през прозорчето на килера, загубил търпение. Разбира се, тутакси му обясних как стоят нещата, и оттук нататък продължихме да разследваме случая заедно.

— Но защо с него? Защо не с нас?

— Защото ми дойде на ум да подложа Амбърли на малка проверка, която даде блестящи резултати. Страхувах се, че няма да се съгласите да отидем толкова далеч.

Инспекторът се усмихна.

— Вярно, можеше и да не се съгласим. И така, господин Холмс, ако правилно съм ви разбрал, вие се отказвате от случая и предоставяте на нас всичките си материали по него.

— Разбира се, това е обичайната ми практика.

— В такъв случай ви изказвам благодарност от името на полицията. Случаят е изяснен с ваша помощ, на нас няма да ни е трудно да открием двата трупа.

— Ще ви покажа едно дребно, но ужасяващо вещественно доказателство — каза Холмс. — Сигурен съм, че Амбърли не го е забелязал. Инспекторе, за да постигнете успех в тази работа, винаги трябва да се поставяте на мястото на другия и да си мислите какво бихте направили самият вие на негово място. За това е необходима известна доза въображение, но пък си струва усилията. Да си представим, че сте затворен в тази стаичка и ви остава да живеете по-малко от две минути, но искате на всяка цена да си разчистите сметките с чудовището, което може би още издевателства над вас от другата страна на вратата. Какво ще направите?

— Ще напиша бележка.

— Точно така! Ще искате да съобщите на хората каква е причината за смъртта ви. Да пишете на хартия, няма смисъл. Негодникът ще я види. Но ако я напишете на стената, може би ще я забележи някой друг. Вижте тук! Малко над перваза е надраскано с червен химически молив: „Нас ни у...“ Толкоз!

— Какво значи това?

— Нали и сам виждате, че надписът е на не повече от трийсет сантиметра над пода. Когато го е писал, нещастникът вече е берял душа на пода. И преди да довърши посланието си, е загубил съзнание.

— Опитвал се е да напише: „Нас ни уби Джошуа Амбърли.“

— Така го разбрах и аз. Следователно, ако намерите в убития химически молив...

— Ще потърсим, не се съмнявайте. А ценните книжа? Какво ли е станало с тях? Явно за кражба не може и дума да става. А Амбърли все пак наистина е притежавал ценни книжа. Направихме проверка.

— Бъдете сигурни, че джентълменът ги е скрил на безопасно място. Възнамерявал е, когато историята отшуми и започне да се забравя, да ги извади отново и да разтръби, че двамата виновници в неочакван пристъп на разкаяние са му изпратили задигнатите книжа по пощата или че са ги загубили и така документите са се върнали при него.

— Е, да, вие, разбира се, винаги имате отговор на всеки въпрос — измърмори инспекторът. — Той, така или иначе, е трябвало да се обърне към нас, но убийте ме, не мога да разбера защо е потърсил и вашите услуги.

— От чиста фукня! — отговори Холмс. — Смятал се е за голям умник и се е чувствал толкова уверен в себе си, та не е могъл да си представи, че някой ще разкрие игрите му. Освен това, ако се наложи, спокойно е можел да каже на някой подозрително настроен съсед: „Какво ли не направих! И в полицията ходих, ангажирах дори самия Шерлок Холмс — и пак нищо!“

Инспекторът се засмя.

— Ще се наложи да преглътнем това ваше „дори“, господин Шерлок Холмс — каза той. — Не си спомням друг случай, разкрит по толкова майсторски начин.

Няколко дни по-късно моят приятел ми подхвърли един брой от излизащия на две седмици вестник „Норт Съри обзървър“. Между

смразяващи кръвта заглавия, първото от които гласеше „Убежището на ужаса“, а последното — „Блестящо полицейско разследване“, бе отпечатана цяла вестникарска колона, посветена на събитията, за които разказах. Заключителният абзац е съвсем достатъчен, за да даде представа за стила на цялото писание. Той гласеше:

Изключителната, невероятна проникателност на инспектор Макинтън, стигнал до потресаващото заключение, че миризмата на боя е била предназначена да прикрие друга изобличаваща миризма, на газ например, разтърсващото смело предположение, че така наречената съкровищничка би могла да бъде и стаичка на смъртта, както и последвалото блестящо разследване, довело до откриването на двете тела в изоставения кладенец, хитроумно прикрит с една кучешка колибка, ще останат в историята на криминалистиката като убедителен и вдъхновяващ поколенията пример за изключителната интелигентност и неподражаемото майсторство на нашите професионални детективи.

— Е, хайде, Макинтън е момче на място — промърмори Холмс, снизходително усмихнат. — Нищо, Уотсън, прибави и този случай към нашите архиви. Все някой ден истината за него ще може да бъде разказана.

ЗАБУЛЕНАТА НАЕМАТЕЛКА

Като си помисли човек, че активната детективска практика на господин Шерлок Холмс продължи цели двайсет и три години и че аз имах уникалната възможност да работя с него през седемнайсет от тях, както и да водя бележки за случаите, които разследваше, веднага би трябвало да стане ясно, че имам на разположение огромно количество материали, отнасящи се до дейността му. Така че проблемът, който е стоял пред мен, винаги е бил не да намеря история за разказване, а коя история да избира. Папките с моите записки, подредени в дълга редица, запълват цял библиотечен рафт и освен това няколко обемисти куфара, претъпкани догоре с документи, които, трябва да отбележа, представляват изключително богат източник на сведения за бъдещите изследователи не само на престъпността, но и на обществените и правителствените скандали в късновикторианската епоха.

Като става дума за тези неща, трябва да уверя авторите на всички изпълнени с болка писма, умоляващи и настояващи да бъде запазена честта на техните семейства или доброто име на прославените им прадеди, че няма защо да се страхуват и могат да бъдат напълно спокойни. Изискването за пълна дискретност и високото съзнание за професионална етика, с които винаги се е отличавал приятелят ми, остават в сила и днес, докато подбирам материалите. Няма да бъде излъгано ничие доверие. Затова категорично се противопоставям на всички опити, предприемани от разни хора, да се доберат до въпросните документи с цел да ги унищожат. Известен ми е източникът на тези посегателства и трябва да заявя, че ако те се повторят, съм упълномощен от господин Холмс да направя достояние на обществеността цялата история, отнасяща се до един известен политик, един фар и един дресиран корморан. Убеден съм, има поне един читател, който ще разбере за какво става дума.

Не бива да се смята, че всеки от случаите, които Холмс е разследвал, му е предлагал възможността да разгърне онази изключителна проникателност и наблюдателност, с които бе надарен и които съм се постарал да разкрия в моите спомени. Понякога

приятелят ми трябваше да полага огромни усилия, за да откъсне плода, друг път той едва ли не сам се търкулваше в скута му. Нерядко в тези истории се преплитаха ужасяващи човешки трагедии, които изискваха от него да покаже не толкова невероятните си професионални възможности, колкото чисто човешко отношение. Една такава история искам да разкажа сега. Разбира се, в изложението си съм направил известни промени, отнасящи се до името и мястото, но фактите са напълно достоверни.

Веднъж към обед в началото на 1896 година получих спешна бележка от Холмс, с която ме молеше да отида незабавно при него. Когато стигнах там, заварих го в потъналата в тютюнев дим стая в компанията на една възрастна жена, настанила се в креслото срещу него. Изглеждаше блага и миловидна, видът ѝ бе на здрава и приятно закръглена провинциална стопанка.

— Да ти представя госпожа Мерилоу от Саут Брикстън — посочи с плавно движение на ръката гостенката си моят приятел. — Ако имаш намерение да се отдадеш на порочните си навици, Уотсън, госпожа Мерилоу няма нищо против тютюневия дим. Нашата посетителка ще ни разкаже една прелюбопитна история, която може би ще има и по-нататъшен развой, и в такъв случай присъствието ти би могло да се окаже полезно.

— Всичко, което мога да сторя...

— Надявам се, ще ме разберете, госпожо Мерилоу, че ако отида при госпожа Рондър, бих искал да имам свидетел. Добре ще е, ако успеете да я накарате да осъзнае това преди нашето пристигане.

— Бог да ви благослови, господин Холмс! — възкликна дамата. — Тя до такава степен е нетърпелива да се срещне с вас, че каквото и да направите, все ще е добре!

— В такъв случай ще пристигнем рано следобед. Но преди да тръгнем, да огледаме още веднъж фактите, с които разполагаме. Пък и едно подробно повторение ще даде възможност на доктор Уотсън да се запознае с положението. Казахте, че госпожа Рондър е ваша наемателка вече седем години, а през цялото това време сте зърнали лицето ѝ един-единствен път.

— И, кълна се в Бога, ще ми се и тогава да не го бях виждала! — възкликна госпожа Мерилоу.

— Доколкото разбрах, лицето ѝ е било жестоко обезобразено.

— О, господин Холмс, едва ли може да се каже, че това изобщо беше лице. Такова чудо беше, че даже млекарят, като я зърна само веднъж да наднича през горния прозорец, си изпусна гюма, та млякото заля цялата градина пред къщата. Сега разбирате ли що за лице е? А пък като я видях аз — то пък се случи, без тя да се усети, — тя веднага се закри с шепи и извика: „Е, госпожо Мерилоу, вече знаете защо никога не си свалям воала.“

— Знаете ли нещо повече за нея?

— Нищичко!

— Когато дойде, не донесе ли някакви препоръки?

— Не, господине, обаче плати в брой, при това много пари. Изсипа ми на масата наема за три месеца в предплата, без изобщо да се пазари или да спори за условията, които поставих. Бедна жена като мен не може да си позволи да изпусне такава възможност.

— Стана ли дума защо е избрала тъкмо вашата къща?

— Ами тя е доста далеч от пътя, по-изолирана от останалите къщи. Освен това аз нали съм сама жена, нямам семейство, никой няма в къщата. Мен ако питате, госпожата трябва да е огледала и другите къщи и накрая е решила, че моята ѝ върши най-добра работа. Търси усамотение и е готова да плаща за него.

— Освен тези случайни показвания според вас тя никога не си е показвала лицето от първия до последния ден. Е, добре, историята е доста любопитна, крайно интригуваща и никак не се учудвам, че искате да я разгадаем.

— Не, господин Холмс, не че искам. Аз съм си напълно довольна, щом редовно си получавам наема. Пък и къде ще намеря по-кратка и безшумна квартирантка, която при това не създава никакви ядове.

— Какво тогава ви притеснява?

— Здравето ѝ, господин Холмс. Тя направо се топи и нещо ужасно се върти в главата ѝ. „Убийство! — крещи понякога. — Убийство!“ Пък веднъж извика, колкото ѝ глас държи: „Ах, ти, безмилостен звяр! Отвратително чудовище!“ Хем през нощта беше и виковете ѝ прокънтяха из цялата къща, тръпки ме побиха, цялата се разтреперих, казвам ви. А сутринта значи отивам при нея. „Госпожо Рондър — викам ѝ, — ако нещо ви тежи на душата, тука имаме свещеник — разправам ѝ аз. — И полиция си имаме. Все някой от тях ще може да ви помогне.“ „Боже Господи, само не полиция! —

провикна се госпожата. — А поповете какво могат да направят, когато нещо вече е минало. Е, все пак — продължи квартирантката ми — ще ми олекне на душата, ако някой научи истината, преди да умра.“ „Ами тогава, — викам ѝ, — като не щете да се разправяте с поповете, не го ли знаете оня там, детектива де, дето във всички вестници пише за него?“ Ще прощавате, господин Холмс. А пък тя, наемателката де, направо подскочи, като споменах за вас. „Той ми трябва — развика се госпожата. — Как не ми е дошло по-рано на ум! Доведете го тук, госпожо Мерилоу, пък ако не ще да дойде, кажете му, че аз съм жената от цирка на Рондър. Така му кажете и ако пак не ще, споменете му името Абас Парва.“ Ей тука го е написала това Абас Парва. „Не може да не поиска тогава да дойде, ако наистина е такъв, какъвто си мисля.“

— Наистина ще дойда — съгласи се Холмс. — Много добре, госпожо Мерилоу. Искам малко да поговоря с доктор Уотсън. Това ще запълни времето ми до обед. Към три часа ни чакайте в дома си в Брикстън.

Шерлок Холмс едва изчака, докато посетителката излезе от стаята, клатушкайки се като патица — позволявам си да го кажа, тъй като начинът на придвижване на госпожа Мерилоу не би могъл да бъде описан другояче. В прилив на бясна енергия приятелят ми се хвърли върху купчината книжа в ъгъла на стаята. Няколко минути се чуваше само шумът от прелистваните страници. Накрая Шерлок очевидно откри това, което търсеше, защото изсумтя със задоволство. Така се бе развълнувал, че дори не се изправи, а продължи да седи на пода, кръстосал крака като някакъв причудлив Буда, заобиколен от разхвърляни папки, а една бе разтворена на коленете му.

— Навремето този случай ми създаваше главоболия, Уотсън. Ето тук са се запазили бележките ми по него. Признавам си честно, тогава не стигнах доникъде. И въпреки това твърдо бях убеден, че следователят греши. Нищичко ли не си спомняш за трагедията при Абас Парва?

— Не, Холмс.

— Виждаш ли, а тогава вече бяхме заедно. Но впрочем и моите впечатления бяха съвсем повърхностни, понеже нямаше на какво да се опрем, пък и нито една от замесените в случая страни не потърси услугите ми. Може би ще си направиш труда да прелистиш вестниците.

— Няма ли да ми дадеш някакви ориентири?

— Никак няма да е трудно. Вероятно и сам ще си спомниш, докато ти разказвам. Рондър, разбира се, беше фамилно име, под което се подвизаваше цяла циркова трупа. Негови съперници бяха Уомбуел и Сейнджър, едни от най-големите собственици на циркови трупи по онова време. Но, изглежда, Рондър здравата се е бил пропилил, та той и циркът му по време на трагедията са били съвсем изпаднали. Циркът се бил разположил за нощувка при Абас Парва, затънтено селце в Бъркшир, когато се случила тази ужасна история. Отивали към Уимбълдън и селцето им било на път. Спрели просто да пренощуват, а не да изнасят представление — селцето е съвсем малко и не биха събрали никаква публика. Сред другите животни в цирка имало един великолепен северноафрикански лъв, наречен Сахарски цар. Обикновено Рондър или жена му влизали по време на представления в клетката му. Погледни, на тази снимка ясно се вижда, че Рондър е бил огромен мъжкар, напomniaщ нерез по външен вид, докато жена му е била извънредно привлекателна. При следствието се установило, че лъвът наистина е бил опасен, но както се случва, никой не е обръщал внимание на това. Било обичайно Рондър или съпругата му да хранят лъва късно вечер. Понякога отивал само единият, понякога двамата, но никога не давали на друг да върши тази работа, защото смятали, че докато сами го хранят, лъвът ще гледа на тях като на свои благодетели и няма да им направи нищо лошо. Специално онази нощ преди седем години отишли двамата при животното и тъкмо тогава се разиграла кошмарната драма, чиито подробности и досега остават неизяснени. Изглежда, някъде около полунощ целият лагер бил вдигнат на крак от ревовете на животните и писъците на жените. Всякакви коняри и други работници в цирка изхвърчали от палатките си. На светлината на фенерите, които носели, пред тичащите хора се разкрила ужасяваща гледка. Рондър лежал с разбита глава. По тила му личали дълбоки белези от ноктите на някакво животно. Бил проснат на десетина метра от клетката, която зеела отворена. Недалеч от вратата ѝ лежала възник госпожа Рондър, а над нея се бил надвесил ръмжащият лъв, който така бил разкъсал лицето ѝ, че трудно било човек да си представи, че жената ще оживее някога. Неколцина от работниците от цирка, предвождани от атлета Леонардо и клоуна Григс, прогонили звяра с пръти, успели да го вкарат обратно в клетката и веднага го заключили

в нея. Как лъвът е успял да излезе от клетката, не се разбрало. Предположили, че двамата са имали намерение да влязат в клетката, но когато вратата се е откряла, животното е скочило върху тях. Следствието не открило нищо друго интересно, освен че обезумялата от болки жена крещяла „Страхливец! Страхливец!“, докато я пренасяли в семейния фургон. Изминали шест месеца преди да бъде в състояние да даде показания, ала тогава следствието било вече надлежно прекратено с категоричното заключение, че причина за инцидента е нещастен случай.

— А каква друга причина може да има? — попитах.

— Въпросът ти е основателен. И все пак едно-две неща не даваха мира на младия Едмъндс от бъркширското полицейско управление. Бива си го този момък, умът му реже като бръснач! По-късно го изпратиха в Алахабат. Та той се отби при мен да изпушим по една лула и тогава се запознах с този случай.

— Не е ли един слабоват рус момък?

— Точно той. Сигурен бях, че ще се сетиш.

— Е, какво го е тормозило?

— И двамата бяхме озадачени от някои неща. Беше дяволски трудно да си представим смислено какво точно се е случило. Да видим нещата от гледна точка на лъва. Изведнъж се озовава на свобода. И какво прави? С пет-шест скока застига Рондър, който се опитва да избяга — следите от нокти са отзад на главата му, — и го поваля. След това, вместо да скочи и да го удари на бяг, лъвът се връща при жената, която е останала близо до клетката и не мърда от там, поваля я и разкъсва цялото ѝ лице. После жената крещи нещо, което навежда на мисълта, че мъжът ѝ е излъгал някакви нейни надежди. Та какво ли е можел да стори горкият, за да ѝ помогне? Виждаш ли колко е объркано?

— Да.

— Има и още нещо. Спомням си го сега, като премислям цялата история. Според някои свидетели в същото време, когато лъвът почнал да ръмжи, а жената да пищи, някакъв мъж също крещял ужасен.

— Несъмнено е бил Рондър.

— Добре, но едва ли можеш да чуеш някой да крещи от ужас, докато лежи с разбит череп. Най-малко двама свидетели разказаха, че някакъв мъж крещял и виковете му се смесвали с писъците на жената.

— Според мен в този миг целият лагер е викал, крещял, пищял. Що се отнася до останалото, мисля, че мога да предложа решение.

— Ще се радвам да го обсъдим.

— Мъжът и жената са били заедно на десетина крачки от клетката, когато лъвът е излязъл. Мъжът е побягнал на една страна и лъвът го е повалил. На жената ѝ е хрумнало да влезе в клетката и да залости вратата. Това е било единственото ѝ спасение. Запътила се е натам, но пред самата клетка звярът я е догонил и я е съборил. Била е бясна от бягството на мъжа си, което само е подсилило яростта на лъва. Ако двамата са се били изправили смело срещу него, навярно са щели да го укротят. Затова е крещяла: „Страхливец!“

— Превъзходно, Уотсън! Теорията ти има само един недостатък.

— Какъв?

— Ако и двамата са били на десетина крачки от клетката, как лъвът е излязъл на свобода?

— Възможно ли е някой техен враг да го е пуснал на свобода?

— А защо животното ще се нахвърля толкова свирепо отгоре им, когато е било свикнало да си играе и да прави номера с тях в клетката?

— Възможно е същият този враг да го е раздразнил.

Холмс се замисли и известно време не каза нищо.

— Всъщност, Уотсън, някои неща са в подкрепа на твоята теория. Приживе Рондър е имал много неприятели. Едмъндс ми разказваше, че когато се напиел, ставал направо нетърпим. Бил голям скандалджия, псувал и налитал на бой на всеки, който му се мернел. Склонен съм да допусна, че кресъците „Чудовище! Чудовище!“, за които ни разказа нашата посетителка, са били предизвикани най-вече от кошмарни нощни възпоменания за скъпия покойник. Но, така или иначе, от нашите разсъждения и теории няма да има никаква полза, докато не разполагаме с всички факти. Уотсън, на бюфета има студена яребица и бутилка „Монраше“. Да се подкрепим и да възстановим силите си преди краткото ни пътуване.

Когато файтонът ни стовари пред къщата на госпожа Мерилоу, пухкавата дама ни посрещна пред разтворената врата на скромното си усамотено жилище. Стана ни напълно ясно, че главната причина за нейната загриженост бе вероятността да изгуби една щедро и редовно плащаща наемателка. Затова, преди да се качим, тя ни помоли да не казваме и да не правим нещо, което би могло да има нежелателни

последници. След като известно време я успокоявахме, двамата с Холмс я последвахме по стръмното, застлано с евтино килимче стълбище и не след дълго влязохме в стаята на тайнствената квартирантка. Озовахме се в тясно, зле проветрено помещение, лъхащо на мухъл, в което нямаше нищо странно, при положение че обитателката му рядко излизаше. От продължителното гледане на зверове в клетка самата жена по силата на някакво отмъщение на съдбата бе придобила вид на затворено животно. Седеше в паянтово кресло, наместено в най-тъмния ъгъл на стаята. От дългите години бездействие фигурата ѝ се бе отпуснала и загрубяла, но си личеше, че навремето е изглеждала прекрасно. Дори и сега от нея се излъчваше някаква ленива чувственост. Пред лицето ѝ до горната устна бе спуснат плътен тъмен воал, който само подчертаваше великолепно оформената ѝ уста и деликатната брадичка. От пръв поглед личеше, че е била действително изключително красива жена. Гласът ѝ бе плътен и приятен.

— Името ми не ви е непознато, господин Холмс — заговори дамата. — Знаех си, че то ще ви накара да дойдете.

— Така е, уважаема госпожо, макар и да нямам представа, откъде сте научили, че проявявам интерес към вашия случай.

— Научих го още докато се лекувах. Тогава дойде да ме разпитва господин Едмъндс, провинциален детектив. Май му наговорих куп лъжи. Но мисля, че беше по-разумно, отколкото да му кажа истината.

— Обикновено по-разумно е да се казва истината. Защо все пак го излъгахте?

— Защото от това зависеше съдбата на друг човек. Наясно съм, че беше нищожество и не заслужаваше такъв жест, но не ми се искаше гибелта му да ми тежи на съвестта. Та нали бяхме толкова близки с него!

— Но сега вече тази пречка е отпаднала, така ли?

— Да. Този човек не е жив.

— В такъв случай защо сега не разкажете на полицията всичко?

— Защото съществува още една личност, с която трябва да се съобразявам, и това съм самата аз. Едно ново полицейско разследване неизбежно ще предизвика скандал и ще има шумен отзвук в обществото. Няма да имам сили да го понеса. Не ми остава дълго да живея и искам да умра необезпокоявана от никого. Желанието ми бе да се срещна с човек, свързан с правосъдието, на когото да разкажа моята

ужасяваща история, та когато си отида от тоя свят, нещата да излязат наяве.

— Госпожо, вие ме ласкаете. Но в същото време аз съм човек с чувство за отговорност. Не мога да ви обещаая, че след като изслушам вашата история, няма да сметна за свое задължение да предам случая на полицията.

— Не мисля така, господин Холмс. Познавам достатъчно добре характера и методите ви на работа, тъй като от няколко години следя всичко, свързано с вашата дейност. Четенето е единственото удоволствие, което съдбата все още не ми е отнела. По тази причина пропускам малко от важните неща, които стават по света. Така или иначе, ще се възползвам от присъствието ви и ще ви разкажа трагедията, каквито и последици да има. Поне ще облекча душата си.

— Двамата с моя приятел ще ви изслушаме с най-голямо внимание.

Жената стана от креслото и взе от скрина снимката на някакъв мъж. Личеше си, че е професионален акробат, мъж с великолепа физика, скръстил яките си ръце върху издутия гръден кош. Под тежките му мустаци играеше усмивка — самодоволната усмивка на мъж, завоювал много жени.

— Това е Леонардо — промълви жената.

— Леонардо, атлетът, който е давал показания?

— Същият. А на тази снимка... ето го моя съпруг.

Лицето на снимката беше отвратително — нещо средно между човек и свиня или по-точно — между човек и глиган, толкова отблъскващо с бруталните си черти. Неволно човек си представяше как тази противна уста скърца със зъби и се облива в пяна в пристъп на ярост, а малките ожесточени и злостни очички пръскат неописуема злоба към целия свят. Примитивен грубиян, негодник, скандалджия, същински звяр — всичко това беше изписано на гледащото ни от снимката лице с увиснала и тежка челюст.

— Тези две снимки ще ви помогнат да разберете цялата история, джентълмени. Аз бях бедно момиченце от цирка и растях върху стърготините, с които насипват арената. Още преди да навърша десет години, започнах да скачам през обръч. Когато пораснах и станах жена,

този човек ме обикна, ако мога така да се изразя, стига животинската му похот да бъде наречена любов. И така, в един ужасен миг станах негова съпруга. От този ден попаднах в самия ад, а това ужасно изчадие бе дяволът, който ме измъчваше. Всеки в цирка знаеше какво ми се налага да изтърпявам. Зарязваше ме заради други жени. Ако се оплачех, този изверг ме връзваше и ме пребиваше с камшика си за езда. Всички го ненавиждаха от все сърце и искрено ме съжаляваха, но не можеха с нищо да ми помогнат. До един трепереха пред него, защото и трезвен беше чудовище, а като се напиеше, като нищо можеше да убие човек. Колко пъти го наказваха за физическо насилие, а също и за жестоко отношение към животните, но той беше богат и окото му не мигваше от глобите. Най-добрите артисти ни напуснаха и циркът взе да запада. Крепеше се само благодарение на Леонардо и мен, а също и на малкия Джими Григс, клоуна. Горкият, него всъщност изобщо не го биваше да разсмява публиката, но правеше каквото беше по силите му, за да ни помогне да свързваме някак двата края. По това време Леонардо заемаше все по-голямо място в живота ми. Сами се уверихте какъв хубавец беше. Сега вече знам какъв немощен дух се е криел в прекрасното му тяло, но в сравнение със съпруга ми изглеждаше като самия архангел Гавраил. Леонардо ме съжаляваше и ми помагаше колкото можеше и така постепенно близостта ни прерасна в истинска любов — дълбока, силна и страстна любов, любов, за каквата дотогава само бях мечтала, без да вярвам, че ще я срещна. Мъжът ми заподозря нещо, но освен грубиян и побойник беше и страхливец, макар че единственият, на когото имаше страха, бе Леонардо. Отмъщаваше си, както си знаеше, като още повече засилваше тормоза над мен. Една нощ писъците ми доведоха Леонардо до вратата на нашия фургон. Тогава трагедията едва се размина, но с любовника ми скоро осъзнахме, че е неизбежна. Така нареченият ми съпруг не заслужаваше да живее повече. И двамата с Леонардо решихме, че трябва да умре. Гимнастикът имаше бърз и комбинативен ум. Той състави плана за убийството. Това не значи, че хвърлям цялата вина върху него, бях готова да направя всичко заедно с моя любим. Но аз не съм толкова умна и хитра, за да измисля подобно нещо. Измайсторихме една тояга, по-точно Леонардо я направи, в единия ѝ край бе налято олово. Към него прикрепих пет дълги и остри стоманени гвоздеа с остриетата навън. Така бяха разположени, че да наподобяват

лапата на лъва. С тази тояга трябваше да бъде нанесен смъртоносният удар по главата на мъжа ми, като едновременно с това се надявахме да подведем следствието, че лъвът, който щяхме да пуснем на свобода, му е видял сметката. Беше тъмно като в рог, когато двамата с мъжа ми както обикновено отидохме да нахраним животното. В една цинкова кофа носехме парче сурово месо. Леонардо дебнеше до ъгъла на големия фургон, покрай който трябваше да минем, за да стигнем до клетката. Но любовникът ми се оказа твърде муден и ние с мъжа ми вече го бяхме подминали, без той да успее да нанесе удара си. Тогава Леонардо ни последва на пръсти и аз ясно чух как напълнената с олово тояга разби черепа на мъжа ми. Сърцето ми подскочи от радост. Затичах се и откачих куката, която придържаше вратата на клетката на лъва. И тогава се случи нещо ужасно. По всяка вероятност сте чували, че дивите зверове, особено лъвовете, реагират мигновено на миризмата на човешка кръв и тя извънредно силно ги възбужда. Когато отворих клетката, животното инстинктивно усети, че е убит човек. Щом се вмъкнах вътре, лъвът тутакси скочи отгоре ми. Вероятно Леонардо можеше да ме спаси. Ако моят възлюбен бе изскочил напред и бе цапардосал животното с тоягата, навярно щеше да се справи с него. Но той се бе паникьосал. Чух го как крещи от ужас, миг след това го видях как се обърна и побягна. Тъкмо в този момент зъбите на лъва се забиха в лицето ми. Вече се задушавах от горещия му зловонен дъх, от болка почти загубих съзнание. Опитвах се с длани да изблъскам настрани огромните, вонящи, опръскани с кръв челюсти и пицях за помощ. До съзнанието ми достигна, че лагерът се размърда, след което си спомням като през пелена, че група мъже — Леонардо, Григс и още някои други, ме измъкват изпод лапите на огромния лъв. Това е последното, което си спомням. Господин Холмс, когато дойдох на себе си след дълги месеци, прекарани в безсъзнание, и видях отражението на лицето си в огледалото, обсипах лъва с проклетия. О, как само го проклинах, но не защото ме бе обезобразил, а защото ме бе оставил жива. От този момент нататък, господин Холмс, имах едно-единствено желание и разполагах с достатъчно пари, за да го осъществя. Исках само да се скрия, така че никой да не вижда клетото ми лице и никой от хората, които познавах, да не може да ме открие. Само това ми оставаше и това направих. Раненото животно се скрива в дупката си, за да дочака смъртта — такъв е и краят на Юджиния Рондър.

След като клетницата завърши своя разказ, за известно време се възцари пълно мълчание. Не след дълго Холмс протегна дългата си ръка и погали дланта ѝ с такъв израз на съчувствие и отзивчивост, каквито рядко бях виждал у него.

— Горкичката! — промълви той. — Горкото момиче! Наистина понякога за човек е трудно да проумее пътищата на съдбата. Ако не съществува някакво възмездие, дори и в друг свят, тогава този свят тук е някаква жестока подигравка. А какво стана с този Леонардо?

— Не съм го виждала, не бях и чувала нищо за него. Може би не биваше да се озлобявам толкова. Нищо чудно след историята с лъва да се е zalюбил с някоя от жените, които ни следваха из провинцията при пътуванията. Но не можеш току-така да отхвърлиш любовта на една жена. Този човек ме изостави в лапите на лъва, заряза ме, когато имах нужда от помощ, и въпреки това нямах сили да го пратя на бесилото. Беше ми все едно какво ще стане с мен. Нима може да има нещо по-ужасно от живота, който водя сега. Но аз стоях между Леонардо и съдбата му.

— А той вече не е жив, така ли?

— Да, удавил се миналия месец, докато се къпел някъде край Маргейт. Прочетох за това във вестниците.

— А какво ли е направил с онази тояга, наподобяваща ноктите на лъв, която е най-чудноватата и несъмнено находчива част от цялата история?

— Не мога да ви кажа, господин Холмс. До лагера имаше варовикова кариера, а под нея — дълбок заблатен вир. Може би е на дъното му...

— Все едно, това сега не е толкова важно. Случаят е приключен.

— Наистина — въздъхна жената, — приключен е.

Бяхме станали да си вървим, но някаква нотка в гласа на бившата госпожа Рондър привлече вниманието на Холмс. Той мигновено се извърна към нея.

— Животът ви не принадлежи само на вас — рече натъртено той. — Не правете глупости.

— Каква полза има от моя живот?

— Как можахте да го кажете? Да вземем пример от болния, търпеливо понасящ мъките си — това е едно от най-важните неща,

които трябва да научи този свят, загубил способността да понася страдание.

Отговорът на жената бе действително ужасяващ. Тя пристъпи напред, където падаше ярка светлина, и повдигна воала си.

— Питам се вие как бихте го понесли.

Гледката наистина бе ужасяваща. Не съществуват думи, които могат да опишат как изглежда едно лице, когато всъщност лицето го няма. Двете живи дълбоки и така прекрасни кафяви очи блестяха печално сред зловещите останки от онова, което някога е било лице, и тъкмо те правеха гледката още по-труднопоносима. Холмс вдигна ръка в знак на дълбока жалост и протест, след което и двамата излязохме от стаята.

Два дни по-късно, когато навестих приятеля си, той с известна гордост ми посочи някакво синьо шишенце, оставено върху полицата над камината. Взех го. На него с червено бе написано:

ОТРОВНО

Когато го отворих, в стаята се разнесе приятната миризма на горчиви бадеми.

— Циановодородна киселина? — попитах.

— Точно така. Пристигна по пощата, придружено от бележка, в която пишеше: „Изпращам ви моето изкушение. Реших да последвам съвета ви.“ Толкоз! Струва ми се, Уотсън, че можем да се досетим коя е храбрата жена, която ни го е изпратила.

ИМЕНИЕТО ШОСКЪМ

Шерлок Холмс дълго стоя надвесен над един не особено силен микроскоп. След това рязко се изправи и впери тържествуващ поглед в мен.

— Лепило, Уотсън — каза той. — Няма никакво съмнение, че е лепило. Обърни внимание на разпръснатите частици отстрани!

Наведох се към окуляра и го нагласих така, че да мога да виждам по-добре.

— Влакътната несъмнено са конци от палто от туид. Онези грапави сиви частици са, разбира се, прах. От лявата страна по повърхността се е образувала окисна коричка. За кафеникавите петънца в средата няма съмнение, че са лепило.

— Чудесно — възкликнах и се разсмях. — Готов съм да се съглася с теб, но какво значение има всичко това?

— По този начин могат да се открият безспорни доказателства — отговори приятелят ми. — Може би си спомняш, че в случая със свети Панкратий недалеч от мъртвия полицаи намериха един каскет. Обвиняемият обаче отрича шапката да е негова. Но той е майстор на рамки за картини, а те често използват лепило.

— Това някой от твоите случаи ли е?

— Не, любезни приятелю. Меривейл от Скотланд ярд ме помоли да се позанимая. Откак разкрих онзи фалшификатор на монети благодарение на частиците от цинк и мед по шевовете на маншетите му, в полицията най-после започнаха да оценяват колко важно нещо е микроскопът.

Шерлок нетърпеливо погледна часовника си и добави:

— Очаквам да дойде един нов клиент, но май закъснява. Между другото, Уотсън, разбираш ли нещо от конни състезания?

— Трябва да разбирам. Нали пръскам по тях близо половината от военноинвалидната си пенсия.

— При това положение ще станеш мой наръчник по конни състезания. Какво можеш да ми кажеш за сър Робърт Норбъртън? Говори ли ти нещо това име?

— Ами да, и така може да се каже. Въпросният господин живее в имението Шоскъм. Знам го със сигурност, понеже едно лято се бях запилял натам. Всъщност Норбъртън замалко щеше да нагази в твоята област.

— Какво е станало?

— Ами веднъж нашиба с камшик самия Сам Брюър, прочутия лихвар от улица „Кързън“, и то на хиподрума в Нюмаркет. Замалко не му видя сметката.

— Виж ти, любопитно! И често ли се развлича по тоя начин?

— Как да ти кажа, ползва се с името на доста опасен човек. Един от най-безразсъдните ездаци в Англия, преди няколко години излезе втори на националното прескачане на препятствия. Определено е от хората, изпреварили поколението си. Отишъл е твърде напред в сравнение с връстниците си. По време на регентството трябва да е бил забележителна фигура — боксьор и атлет, любовник на прекрасни дами, залагал е значителни суми на конните надбягвания и в крайна сметка, тръгвайки по лошия път, е стигнал толкова далеч по него, че може и да не успее да се върне.

— Гениално, Уотсън! Обрисова го целия с няколко думи. Вече ми се струва, че го познавам. А за имението Шоскъм какво можеш да ми разкажеш?

— Само това, че се намира посред Шоскъмския парк и че там се отглеждат и обучават прочутите шоскъмски коне.

— И главният треньор се нарича Джон Мейсън — добави Холмс.
— Не се чуди на осведомеността ми. Писмото, което държа, е от него. Какво друго можем да научим за Шоскъм? Почна да ми става интересно.

— Другата тамошна забележителност са шоскъмските шпаньоли — спомних си аз. — Нито една киноложка изложба не минава без тях. Най-рядката порода в Англия. Господарката на имението Шоскъм особено се гордее с тях.

— Жената на сър Робърт Норбъртън, предполагам?

— Сър Робърт никога не се е женил. Живее с овдовялата си сестра лейди Биътрис Фолдър.

— Значи тя живее при него?

— Не, точно обратното. Имението беше собственост на покойния ѝ съпруг сър Джеймс Фолдър. Норбъртън няма никакви права върху

него. Лейди Биътрис ще разполага с имението до края на живота си. След това то ще бъде върнато на брат на съпруга ѝ. Но дотогава всички приходи от него са за нея.

— И, предполагам, брат ѝ Робърт прахосва въпросните приходи?

— Горедолу е така. Той е жив дявол в човешки образ и сигурно доста ѝ усложнява живота. Но съм чувал, че тя въпреки всичко е много привързана към брат си. Но все пак какво не е наред в Шоскъм?

— Това бих искал да узная и аз. И доколкото виждам, човекът, който ще ни каже нещо повече по въпроса, пристига.

Вратата се отвори и влезе висок гладко избръснат мъж с остри черти на лицето и неприветливо изражение, характерно за хората, които се разправят с коне или с момчета. А господин Джон Мейсън трябваше да се справя с много коне и с много момчета и, изглежда, не правеше особена разлика между тях. Той се поклонил сдържано и се настани на стола, който му посочи Холмс.

— Получихте ли бележката ми, господин Холмс?

— Получих я, но нищо не можах да разбера от нея.

— Въпросът е твърде деликатен, за да излагам подробностите на хартия. Пък и нещата са сложни. Такива неща се обясняват само на четири очи.

— На ваше разположение сме.

— Преди всичко, господин Холмс, струва ми се, че моят работодател, сър Робърт, съвсем се е побъркал.

Холмс повдигна учудено вежди.

— Тук е улица „Бейкър“, а не „Харли“, където са докторите — обясни той. — И все пак какво ви кара да мислите така за господаря си?

— Как да ви кажа, уважаеми господине, ако някой направи една-две щуротии, това сякаш е в реда на нещата, но когато всичко, което върши, е налудничаво, тогава, щеш не щеш, започваш да си задаваш въпроси. Имам чувството, че грижите около шоскъмския Принц и предстоящото състезание съвсем са му размътили мозъка.

— Това е жребецът, който подготвяте ли?

— Най-добрият в Англия, господин Холмс! Ако се е появил някой по-добър, ще го науча. Ще бъда съвсем откровен, тъй като знам, че сте истински джентълмен и каквото и да си кажем, ще си остане между нас. Сър Робърт трябва на всяка цена да спечели състезанието.

Затънал е до гуша в дългове и това е последната му възможност. Всички пари, които имаше или успя да вземе на заем, са вложени в този кон. Направи всичко възможно, за да подсили още повече шансовете му за успех. Всичко се пазеше в пълна тайна. Какви ли не хитрини измисляхме.

— Как успяхте, щом конят е толкова добър?

— Никой няма и най-малката представа за възможностите му. Сър Робърт постъпи много разумно. Действаше крайно предпазливо с онези, които събират сведения за конете и после ги продават. Всичко се пазеше в такава тайна, че господарят извеждаше на разходка вместо Принц друго конче, родено от същата майка. Приличат си като две капки. Но препуснат ли, накрая Принца е напред с две дължини, че и повече. Господарят ми вече не може да мисли за друго освен за състезанието. От това зависи целият му живот. Докато мине състезанието, сър Робърт ще успее да удържи лихварите. Но ако Принц загуби, със сър Робърт е свършено.

— Това наистина изглежда доста рисковано. И все пак какво налудничаво виждате тук?

— Как да ви кажа, достатъчно е да погледнете господаря, и ще ви стане ясно. Не ми се вярва през нощта да мигва и за минутка. Денем и нощем е в конюшните. Чак очите му са помътнели. Много му дойде. Нервите му са съвсем разхлопани. Освен това и държането му към лейди Биътрис сякаш коренно се промени.

— Как по-точно се промени?

— Ами те винаги са били в най-близки отношения. И двамата имаха едни и същи вкусове, тя също обичаше конете като него. Всеки ден по едно и също време дамата отиваше с файтона да види конете, на всичкото отгоре Принц ѝ беше любимец. Само щом чуеше трополенето на колелата по чакъла, жребчето веднага наостряше уши. Всяка сутрин изприпкваше да посрещне кабриолета на господарката и да си получи захарчето. Но вече не е така.

— Защо?

— Ами, изглежда, тя изведнъж загуби всякакъв интерес към конете. От една седмица, когато минава покрай конюшните, лейди Биътрис само процежда по едно „Добър ден“.

— Смятате, че са се скарали?

— Сигурен съм. И е било ожесточено, яростно, страховито скарване. Иначе защо господарят ще гони любимия й шпаньол, едно кученце, което тя обичаше като свое дете? Преди няколко дни го хариза на стария Барнс, съдържателя на „Зеленият дракон“, на три мили от имението.

— Наистина изглежда странно.

— Разбира се, като се имат предвид воднянката й и слабото й сърце, едва ли може да се очаква госпожата да излиза на разходка със сър Робърт. Но, така или иначе, преди той прекарваше всяка вечер по два часа в стаята й. Тя му беше изключително добра приятелка, силно привързана към него и той можеше да прави каквото си иска. Но това свърши. Вече не стъпва при нея. А тя очевидно го взема много присърце. Станала е мрачна и замислена, а на всичкото отгоре се пропи, господин Холмс — взе да пие като смок.

— А лейди Биътрис не пиеше ли, преди да настъпи това отчуждаване?

— Е, пийваше, но напоследък често се случва за една вечер да обърне цяла бутилка. Поне Стивънс, икономът, така ми каза. Всичко се е променило, господин Холмс, и съм сигурен, че в тая работа има нещо гнило. Освен това умът ми не побира какво ще търси господарят в подземие то на стария параклис посред нощ? И кой е човекът, с когото се среща там?

Холмс потри ръце.

— Моля ви, продължавайте, господин Мейсън. Разказът ви става все по-интригуващ.

— Най-напред икономът забелязал сър Робърт да отива там. И то в полунощ, когато валяло като из ведро. На следващата нощ обикалях около къщата и съвсем ясно видях, че господарят отново излезе. Двамата със Стивънс тръгнахме подире му, но трябваше много да внимаваме, защото лошо ни се пишеше, ако сър Робърт ни забележеше. Негова милост има такива едни тежки юмруци и размаха ли ги, хич не гледа кой е насреща му. Та по тая причина ние с иконома се страхувахме да се приближим повече, но и така виждахме господина съвсем ясно. Той се запъти към подземие то, което според мълвата се обитава от духове, а там го чакаше някакъв човек.

— Къде е това злокобно подземие?

— В парка, сър, има един стар порутен параклис. Ама много стар, никой не би могъл да каже кога е строен. Та под него има подземие. Местните хора разказват какви ли не страхотии. Денем си е тъмна, влажна и усамотена съборетина, но едва ли ще се намерят и неколцина смелчаци от околностите, които да дръзнат да се приближат до нея през нощта. Господарят обаче не се страхува. Никога от нищо не се е страхувал. Но какво ли ще търси там посред нощ?

— Чакайте малко! — прекъсна го Холмс. — Казвате, че е имало и друг човек. Ами сигурно е бил някой от конярите или от прислугата в къщата. Трябвало е само да видите кой е бил, а после да го разпитате.

— Там е работата, че не го познавам.

— Как можете да сте толкова уверен?

— Мога, защото го видях, господин Холмс. Това стана на следващата нощ. Когато си тръгваше към къщи, сър Робърт мина покрай двама ни със Стивънс. Ние се криехме в храсталака и треперехме като зайци, понеже от време на време луната надничаше иззад облаците и господарят можеше да ни види. После чухме, че и другият човек се размърда. От него не ни беше страх. Затова, щом сър Робърт изчезна, се изправихме и се престорихме, че просто сме излезли да се поразходим на лунна светлина. Така че уж съвсем случайно и невинно минахме съвсем близо край непознатия. „Здрасти, мой човек! Ти кой беше?“ — викам му. Той, изглежда, не ни беше чул, та се ококори през рамо, ама все едно че бе видял самия дявол да се измъква от ада. Изкрещя колкото му глас държи, и търти да бяга. Здравата бягаше, за минутка изчезна от погледа ни. Повече ни го чухме, ни го видяхме. Така и не разбрахме кой беше този човек и какво търсеше там.

— Но го видяхте съвсем ясно на лунната светлина?

— Да, видяхме го. Мога да се закълна, че в лицето приличаше на гузен пес. Чудя се какво общо може да има той със сър Робърт.

Холмс се поумълча.

— А кой се грижи за лейди Биътрис Фолдър? — попита той най-накрая.

— Камериерката й Кари Евънс. От пет години е на служба при нея.

— И несъмнено й е изцяло предана.

Господин Мейсън се размърда притеснено.

— Че е предана, предана е — отговори той след кратко мълчание. — Само че няма да ви кажа на кого.

— Гледай ти! — възкликна Холмс.

— Не обичам да се ровя в чужди тайни.

— Напълно ви разбирам, господин Мейсън. Положението е съвсем ясно. От това, което доктор Уотсън ми разказа за сър Робърт, разбирам, че нито една жена не е в безопасност около него. Не мислите ли, че недоразуменията между брата и сестрата са свързани с нещо такова?

— А, колкото до тази работа, тя се знае отдавна.

— Но е възможно лейди Биътрис по-рано да не е забелязвала. Да предположим, че внезапно е научила за връзката им. Поискала е да се отърве от тази жена. Брат ѝ обаче не се е съгласил. Дамата страда от слабо сърце и практически не може да се движи самостоятелно. Тя не разполага с други средства да наложи волята си. Чуди се как да се отърве от омразната прислужница. Отказва да говори, цупи се, започва да пие. Разгневеният сър Робърт изпраща любимия ѝ шпаньол надалеч. Така нещата си идват на мястото, нали?

— Е, може би да... донякъде.

— Точно така. А каква е връзката с нощните посещения в старото подземие? Нещо не се получава.

— Не, сър, не се получава. А и още нещо не мога да разбера. Защо му е притрябвало на сър Робърт да разравя труповете?

При тези думи Холмс направо подскочи в креслото.

— За това разбрахме едва вчера, след като ви писах. Вчера сър Робърт замина за Лондон, а ние двамата със Стивънс отидохме в подземие. Всичко си беше както обикновено, ваша милост, само дето в единия ъгъл намерихме останки от човешко тяло.

— Осведомихте полицията, надявам се?

Нашият посетител мрачно се усмихна.

— Как да ви кажа, сър, не мисля, че щяха да се заинтересуват особено. В ъгъла се търкаляха само черепът и няколко кости на човек, умрял преди векове. Може би дори и преди хилядолетие. Но по-рано тези кокали ги нямаше. Мога да се закълна, както ще се закълне и Стивънс. Някой наскоро ги бе захвърлил в ъгъла. Напълно съм сигурен, че преди там нямаше нищо.

— Какво направихте с тях?

— Ами оставихме ги, както си бяха.

— Много разумно сте постъпили. Казвате, че сър Робърт е заминал вчера. Върна ли се вече?

— Очакваме го днес.

— А кога сър Робърт пропъди кучето на сестра си?

— Точно преди седмица. Животинчето скимтеше пред къщичката, която покрива стария кладенец, а нея сутрин сър Робърт беше в особено лошо настроение. Така се нахвърли на кученцето, та си помислих, че направо ще му свети маслото. После господарят го даде на жокея Санди Бейн и му заповяда да занесе псето при стария Барне в „Зеленият дракон“, да не му се мяркало повече пред очите.

Известно време Холмс остана безмълвен и умислен. Пушеше най-старата и най-опушена от лулите си.

— Все още не разбирам какво искате от мен, господин Мейсън?
— каза накрая. — Не можете ли да говорите по-определено?

— Може би това е по-определено, господин Холмс — отговори нашият посетител, извади от джоба си лист хартия, разгъна го внимателно и показа овъглено парче кост.

Холмс го разгледа с интерес.

— Къде го намерихте?

— В мазето, точно под стаята на лейди Биътрис, се намира печта за отоплението на къщата. От някое време отоплението бе спряно, но сър Робърт се оплака, че му е студено, и настоя да го пуснем отново. Едно от моите момчета, Харви, свърши тая работа. Момъкът ми донесе това нещо същата сутрин, когато бе почиствал печта. Намерил го, докато изгребвал пепелта. Не му харесала тази работа.

— И на мен не ми харесва — отговори Холмс. — Какво ще кажеш, Уотсън?

Парчето кост бе почти овъглено и все пак нямаше съмнение, каква е била анатомичната му функция.

— Горна част на човешка бедрена кост — заключих.

— Именно! — възкликна Холмс, изведнъж станал много сериозен. — По кое време вашият момък ходи при печта?

— Зарежда я всяка вечер и след това си тръгва.

— В такъв случай всеки може да отиде там по което и да е време на нощта.

— Да, така е.

— Може ли да се влезе там отвън?

— Отвън може да се влезе само през една врата. Има и друга, но тя води към стълбището, което излиза в коридора, където е стаята на лейди Биътрис.

— Нагазихме в дълбоки води, господин Мейсън. Освен това доста мътни. Твърдите, че снощи сър Робърт не е бил в имението, така ли?

— Не, сър, нямаше го.

— Следователно човекът, който е горил костите в пещта, не може да е бил сър Робърт.

— Така излиза, сър.

— А как стои въпросът с риболова в тази част на Бъркшир, върви ли?

По лицето на честния и почтен коняр се изписа недоумение. Очевидно реши, че за пореден път в неспокойния си живот е попаднал на безнадеждно побъркан.

— Какво да ви кажа, уважаеми господине. Чувал съм да говорят, че в улея на воденицата имало пъстърва, а в езерото на замъка се намирили щуки.

— Чудесно! Защото ние с Уотсън сме заклеті поклонници на въдичарството, нали така, Уотсън? Трябва да ни обясните как да отидем до „Зеленият дракон“. Ще пристигнем довечера. Не е необходимо да ви казвам, че не бива да се срещаме с вас, господин Мейсън, но някоя бележка би могла да стигне до нас и аз ще ви потърся, щом намеря за добре. Когато навлезем поне малко в същността на нещата, ще искам да чуя и вашата преценка.

Та така в една приятна майска вечер двамата с Холмс се озовахме сами в първокласно купе на път за Шоскъм — гаричка, на която влакът спира само при поискване. Багажникът над главите ни беше задръстен от всякакви риболовни такъми — въдици, макари, кошчета, нахвърляни, както дойде. От гарата по един селски път стигнахме до старомодна гостилница, където добродушният ѝ стопанин Джошуа Барнс взе много присърце плановете ни за тотално изстребление на рибата в близките околности.

— Как е, има ли риба в езерото на замъка? Дали може да се хване някоя щука там? — попита Холмс.

Лицето на съдържателя помръкна.

— Не ви съветвам да ходите там, господине. Току-виж сте се озовали в езерото още преди да сте уловили и едно парче.

— Че как така?

— Заради сър Робърт, ваша милост. Той зорко бди да не се промъкне в парка някой от ония, съгледвачите, дето събират сведения за конете и после ги продават. И ако забележи, че двама непознати обикалят толкова близо до конюшните, ще ги гони до дупка и няма да им се размине. Сър Робърт не е склонен да поема никакви рискове с тия работи, ама никакви.

— Чувах, че имал кон, който ще участва в големите надбягвания?

— Ами да, чудесен млад жребец. Всички ще заложим на него, и то големи суми, а сър Робърт е до гуша в дългове заради тоя кон. Между другото — човекът ни изглежда изпитателно, — надявам се, не сте от съгледвачите, нали?

— А не, ни най-малко. Ние сме само двама уморени лондончани, дошли да се порадват на чистия бъркширски въздух.

— Е, в такъв случай сте попаднали, където трябва. Хубаво си починете. Само не забравяйте какво ви казах за сър Робърт. Той е от ония, дето първо стрелят, а после питат кой е. Стойте по-далеч от парка.

— Разбира се, господин Барнс. Така и ще направим. Между другото във вашата трапезария забелязах един прекрасен шпаньол. Досега не съм виждал толкова чист екземпляр.

— Няма друг като него, и аз така мисля. Чистокръвна шоскъмска порода. По-хубав няма в цяла Англия.

— Аз самият съм любител на кучета — обясни Холмс на съдържателя. — Мога ли да попитам колко струва едно такова куче?

— Много повече, отколкото бих могъл да платя, сър. Това кученце ми го даде самият сър Робърт, като ми каза да го държа вързано и да не го изпускам за миг от очи. Ако се мерне в замъка, лошо му се пише и на него, и на мен.

— И все пак имаме някой и друг коз, Уотсън — каза ми Холмс, след като стопанинът ни остави. — Играта съвсем няма да е от лесните, но до ден-два нещата ще си дойдат на мястото. Между другото, доколкото разбрах, сър Робърт още е в Лондон. Навярно тая вечер ще можем да се промъкнем в имението, без да ни е страх, че

някой безумен смелчага ще се нахвърли отгоре ни. Искам на място да проверя някои неща.

— Имаш ли нещо предвид, Холмс?

— Само това, Уотсън, че нещо се е случило преди седмица или горе-долу тогава и то изцяло е объркало живота на обитателите на Шоскъм. Какво е било, можем само да гадаем по последствията. Във всеки случай нещата в имението са се обърнали с главата надолу. Но това по-скоро ще ни помогне. Попадали сме на съвсем обикновен, безцветен случай, в който няма нищо особено. Това е. Да видим сега с какво разполагаме. Братът внезапно престава да посещава любимата си сестра, която на всичкото отгоре е инвалид. Изпраща далеч кучето, към което е силно привързана. Нейното куче, Уотсън! Това нищо ли не ти говори?

— Нищо освен за братска злоба.

— Е, може и така да е. Или пък... Всъщност има и друга възможност. А сега да проследим как се развиват нещата от момента на спречкването. Ако е било спречкване. Дамата не излиза от стаята си, изцяло променя навиците си, никой не я вижда, освен когато се разхожда в кабриолета с камериерката си, дори престава да се отбива в конюшните, за да види любимия си кон, и както личи, здраво се залива. Това изчерпва случая, нали?

— Да, като изключим посещението в подземие.

— А, това са различни неща. За двете трябва да мислим поотделно, много те моля да не ги смесваш. Да означим първото с „А“. То засяга лейди Биътрис и има донякъде зловещ привкус, нали?

— Нищо не разбирам.

— Добре тогава. Да тръгнем по другата линия, да я наречем „Б“ — Тя се отнася до сър Робърт. Той съвсем се е побъркал на тема спечелване на предстоящите конни състезания. Затънал е до гуша в дългове. Лихварите го дебнат отвсякъде и кредиторите могат да сложат ръка на конюшните му за породисти животни. Той е безстрашен и отчаян човек. Каквито доходи има, идват от сестра му. Нейната камериерка е послушно оръдие в ръцете му. И така, май стъпихме на твърда почва, как мислиш?

— Добре, ами подземие?

— О, разбира се, подземие! Да си представим, Уотсън — не забравяй, че това е само едно нелепо предположение, хипотеза, за

която засега няма доказателства, — да си представим, че сър Робърт е премахнал сестра си.

— Драги Холмс, това е немислимо.

— Много е вероятно, Уотсън. Сър Робърт е издънка на благороднически род, но нали знаеш, във всяко стадо има мърша. За момент да допуснем, че това, което казах, е вярно. Значи нашият човек ще остане с вързани ръце, докато не спечели състояние, а единственият начин това да стане е шоскъмският Принц да победи. Тогава парите ще потекат като река. По тази причина той трябва да бъде тук още известно време. А за да стане така, ще трябва да се отърве от тялото на своята жертва, а също така да намери някого, който да се представя за нея достатъчно убедително. С помощта на камериерката това е напълно възможно, нали тя е негов доверен човек. Тялото на сестра му би могло да бъде пренесено в подземията — едно рядко посещавано местенце, — докато изгори някоя нощ в пещта. Но все пак ще останат някакви следи и ние вече ги видяхме, нали? Какво ще кажеш за това, Уотсън?

— Ще кажа, че ако изхождаш от подобно налудничаво предположение, всичко е възможно.

— Мисля утре да проведем малък експеримент, Уотсън. Той ще ни помогне да хвърлим светлина по въпроса. А междувременно, ако искаме да играем убедително ролите си, добре ще е да поканим нашия домакин на чашка от неговото собствено винце и на сладки приказки за нравите на змиорките и кленовете — това ми се вижда най-верният път към сърцето му. Пък и по време на разговора можем да научим някоя местна клюка, която да ни влезе в работа.

На сутринта Холмс с удивление откри, че сме забравили да вземем стръвта за щуки, което ни лишаваше от възможността да отидем на риболов него ден. Към единайсет часа излязохме да се разходим, като приятелят ми се бе уговорил да вземем с нас и черния шпаньол.

— Стигнахме — обяви той, когато се изправихме при високите порти на парка, увенчани с два хералдически грифона. — Според господин Барнс всеки ден към пладне старата дама излизала на разходка и каретата ѝ съвсем забавяла ход, докато портите се разтворят. Тъкмо в този момент и преди отново да е ускорил ход, искам да спреш кочияша, Уотсън, и да го попиташ нещо. Няма

значение какво. Аз няма да съм с теб. Ще стоя зад живия плет и ще гледам, ако има и нещо за гледане.

Не чаках много. След петнайсетина минути по дългата алея се зададе голям открит жълт файтон. Във впряга имаше два великолепни сиви коня, които пристъпваха бавно. Холмс се криеше с кучето зад храсталака. Аз стоях на пътя и безгрижно си играех с бастунчето. Точно тогава се появи пазачът и вратите се разтвориха.

Каретата бе забавила ход, така че имах възможност добре да разгледам хората в нея. Отляво седеше силно гримирана млада жена със светли, почти ленени коси и немирни очи. От дясната ѝ страна се бе настанила дама на почтена възраст с масивен гръб, а лицето и раменете ѝ бяха омотани с куп шалове, които говореха за крехко здраве. Веднага щом конете минаха през портата и излязоха на пътя, аз се приближих до колата, повелително вдигнал ръка, и когато кочияшът спря конете, го попитах дали сър Робърт е в имението Шоскъм.

В същия миг Холмс пристъпи напред и пусна шпаньола. С радостен вой животинчето се спусна към каретата и скочи на стъпалото. Радостните приветствия на песа само след миг се превърнаха в ожесточена ярост и кучето ядовито захапа черния гюрук на колата.

— Карай! Карай! — рязко извика някой отвътре.

Кочияшът пришпори конете и ние останахме сами наред пътя.

— Е, Уотсън, свършихме работа — усмихна се Холмс, докато затягаше нашийника на врата на развълнувания шпаньол. — Животното си помисли, че в кабриолета е неговата господарка, а се оказа, че там се крие непозната особа. Кучетата никога не грешат.

— Но гласът беше мъжки — извиках аз.

— Точно така! Така добавяме още един коз към ония, които държим, Уотсън. И все пак трябва да внимаваме.

Както изглежда, моят приятел нямаше други планове за този ден, така че взехме рибарските си такъми и отидохме при воденичния улей да си опитаме късмета, в резултат на което за вечеря разполагахме с голямо блюдо пъстърва. Едва след като приключихме с яденето, Холмс даде видими признаци, че жизнеността му се е възвърнала. И ето че отново се озовахме на същия път, на който бяхме сутринта, и той отново ни отведе до портите на парка. Там ни чакаше някаква висока

тъмна фигура. Оказа се, че това е нашият лондонски познайник господин Джон Мейсън, конярят.

— Добър вечер, господа! — поздрави той. — Получих бележката ви, господин Холмс. Сър Робърт още не се е върнал, но разбрах, че го очакват тази вечер.

— На какво разстояние от къщата е това подземие? — попита Холмс.

— На около четиристотин метра.

— В такъв случай спокойно можем да отидем дотам.

— Не мога да си го позволя, господин Холмс. Щом се завърне, господарят веднага ще поиска да ме види, за да му кажа какво ново има около Принца на Шоскъм.

— Разбирам! Значи ще трябва да свършим работа без вашата помощ, господин Мейсън. Само ни заведете до подземието и след това ще ни оставите.

Нощта бе безлунна, цареше непрогледен мрак, но Мейсън уверено ни водеше по обраслите с всякакъв треволяк шоскъмски пътечки, додето пред нас не се изпречи някаква тъмна постройка. Това несъмнено беше старият параклис. Вмъкнахме се през процепа, който някога навярно е бил портик. Нашият водач, препъвайки се в купчини срутена зидария, си проби път до ъгъла, където към подземието водеше стръмна стълба. Той драсна клечка кибрит и освети това навяващо скръб място — мрачно и отдавна непроветрявано, със старинни и изронени стени от грубо одялан камък, пълно с натрупани един върху друг ковчези. Някои бяха оловни, други — каменни и камарите се издигаха нагоре до сводестия, богато украсен таван, който тънеше в тъмни сенки. Холмс запали фенера си, който хвърли тънка ивица светлина върху печалната гледка. Лъчите се отразяваха от повърхността на ковчезите, много от тях украсени с грифоните и благородническите корони на старинния род, който запазваше белезите на своето достойнство дори отвъд прага на смъртта.

— Споменахте за някакви кости, господин Мейсън. Ще можете ли да ни ги покажете, преди да си тръгнете?

— Ей ги там, в ъгъла — Мейсън направи няколко крачки и когато освети с фенера посоченото място, изведнъж онемя от изненада. Като дойде на себе си, успя да каже: — Изчезнали са.

— Така и очаквах — рече Холмс, като се подсмиваше. — Предполагам, че пепелта от тези кости и сега си седи в пещта, където са били изгорени.

— Но за какъв дявол на някого му е притрябвало да гори костите на човек, умрял преди стотици години — недоумяваше развълнуваният Джон Мейсън.

— Това трябва да разберем — каза Холмс. — Само че тази работа може да ни отнеме доста време, а не бива да ви задържаме. Предполагам, че ще можем да ви представим нашето разрешение преди разсъмване.

След като Джон Мейсън си тръгна, Холмс се залови за работа. Той се зае внимателно да проучва ковчезите, като започна с един в центъра. Беше много стар, навярно още от времената на саксонците. Следваше дълга редица от нормандски Хюговци и така нататък, додето накрая стигнахме до сър Уилям и сър Денис Фолдър от осемнайсети век. Измина цял час, а може би и повече, преди Холмс да попадне на един оловен ковчег, намиращ се съвсем в края, почти до входа на гробницата. Чух как едва чуто възкликна от задоволство. От бързите му, сръчни и целенасочени движения разбрах, че е открил онова, което търсеше. После нетърпеливо, но внимателно се зае да изследва с лупа тежкия капак. След това измъкна от джоба си един лост за разбиване, с който се опита да отвори ковчега. Пъхна го в пролуката и повдигна предната част на капака, която, изглежда, бе закрепена само със скоби. Най-сетне капакът поддаде и се разнесоха скриптене и скърцане, но очевидно го придържаше още нещо, панти или нещо подобно. Тъкмо когато най-сетне щяхме да видим какво има в ковчега, се наложи непредвидено да прекъснем.

Горе в параклиса се разнесоха нечийи стъпки. Беше твърдата и отчетлива походка на човек, дошъл тук с определена цел, който добре познава пътя. Горната част на стълбата се обля в светлина и в готическия проход се открии силуетът на този, който носеше фенера. Оказа се страховит мъжага, огромен на ръст и застрашителен на вид. Държеше пред себе си голям ветроупорен фенер, който пръскаше силна светлина. В нея се открояваше мъжествено лице с големи мустаци, над които блестяха две разгневени очи, които сякаш проникваха във всяко кътче на гробницата. Накрая мъжът спря неумолимия си поглед върху нас двамата — неканените гости тук.

— Кой сте вие, дявол да ви вземе — отекна мощният му глас. — И какво търсите в моята собственост?

И тъй като Холмс не отговори нищо, мъжът направи няколко крачки напред и вдигна тежкия бастун, който носеше.

— Чувате ли ме? — изрева той отново. — Питам ви кои сте? Какво търсите тук? — и заплашително размаха оръжието си.

Вместо да се отдръпне уплашено, Холмс излезе напред да го срещне очи в очи.

— Аз също искам да ви задам един въпрос, сър Робърт — заговори той с най-острия си тон. — Кой е човекът в ковчега и какво търси тук?

Холмс се обърна и разтвори капака на ковчега зад него. В светлината на фенера видях тяло, загърнато в чаршаф от главата до петите, с разкривени черти на лицето и мътни изцъклени очи.

Баронетът се олюля, извика силно и потърси опора в каменните саркофази.

— Как разбрахте? — извика той. Но веднага след това грубиянското му държане се върна. — Какво ви влиза в работата?

— Казвам се Шерлок Холмс — заяви моят спътник. — Може би името ми ви е познато? Така или иначе, работата ми е да следя за спазването на законите. А вие, струва ми се, трябва да отговаряте за едно-друго.

Сър Робърт го изглежда кръвнишки, но тихият и хладен глас на Холмс и увереното му държане си казаха думата.

— За Бога, Холмс, не съм извършил никакво престъпление — проговори баронетът. — Нещата, както изглеждат, са против мен, но уверявам ви, не можех да постъпя по друг начин.

— Ще се радвам, ако наистина е така, но все пак по-добре е да запазите обясненията си за полицията.

Сър Робърт сви широките си рамене.

— Е, щом трябва, така да бъде. Да се върнем в къщата и там на спокойствие ще можете да прецените как всъщност стоят нещата.

След петнайсет минути се намирахме в помещение, което, доколкото можах да преценя от редицата излъскани циви, поставени зад стъклени витрини, бе оръжейната на старата къща. Стаята беше

удобно обзаведена и сър Робърт ни остави там за няколко минути. Когато се върна, водеше със себе си още двама души. Първо се появи цъфтящата млада жена, която бяхме зърнали в каретата, следвана от дребен мъж с мише лице, в чието държане имаше нещо отблъскващо и лукаво. И двамата изглеждаха напълно объркани, което значеше, че баронетът не бе имал време да им обясни какво се е случило.

— Това — посочи ги сър Робърт — са господин и госпожа Норлът. Госпожа Норлът служи няколко години като камериерка и довереница на сестра ми под моминското си име Евънс. Доведох ги тук, защото разбирам, че най-добре ще е да ви кажа истината, а те са единствените двама души, които могат да потвърдят думите ми.

— Необходимо ли е, сър Робърт? Добре ли помислихте какво възнамерявате да направите? — извика жената.

— Аз категорично отказвам да поема каквато и да е отговорност — обяви съпругът ѝ.

Сър Робърт го изгледа с дълбоко презрение.

— Цялата отговорност ще поема аз — заяви той. — А сега, господин Холмс, чуйте едно просто изложение на фактите. Вие наистина сте навлезли твърде дълбоко в делата ми. Ако не беше така, нямаше да бъдете на мястото, на което ви намерих. Затова по всяка вероятност вече знаете, че се готвя да участвам в големите състезания с един вран кон и че всичко зависи от това, дали ще успея да спечеля състезанието с него или не. Ако спечеля, всичко ще тръгне по мед и масло. Ако загубя... Е, дори не ми се мисли какво ще стане тогава.

— Разбирам — вметна Холмс.

— Зависим съм от сестра си, лейди Биътрис, напълно зависим за всичко. При това е добре известно, че след смъртта ѝ всички доходи от имението, както и самото имение, ще отидат при брата на покойния ѝ съпруг. Аз пък съм затънал до гуша в дългове, изцяло съм в ръцете на лихварите. През цялото време ми беше ясно, че ако нещо се случи със сестра ми, ако тя почине, кредиторите ми ще се нахвърлят върху онова, което притежавам, като ято лешояди. Всичко ще бъде разграбено: конюшните, конете — нищичко няма да оставят. Е, господин Холмс, така се случи, че сестра ми наистина почина точно преди една седмица.

— И вие не казахте на никого.

— Какво да направя? Това би означавало пълна разруха. Ако можех да отложa нещата с три седмици, всичко щеше да е наред. Съпругът на камериерката на сестра ми, ето този човек пред вас, е актьор. И тогава на нас ни хрумна, по-точно на мен, че би могъл за кратко да заеме мястото на сестра ми. Всъщност той трябваше да се появява само по пладне в каретата, тъй като можеше да се уреди никой друг освен камериерката ѝ да не влиза в стаята ѝ. Това не беше трудно. Сестра ми умря от воднянката, която я мъчеше години наред.

— Това ще трябва да реши следователят.

— Нейният лекар ще удостовери, че от месеци насам симптомите на болестта ѝ предвещаваха подобна развръзка.

— И какво направихте?

— Тялото ѝ не можеше да остане тук. Още първата нощ двамата с Норлът го преместихме в къщичката над стария кладенец, която отдавна не се използва и никой не ходи там. Обаче нейният любим шпаньол тръгна по петите ни. Това псе непрекъснато скимтя пред вратата и аз веднага разбрах, че трябва да намеря по-сигурно място, за да скрия трупа. На другия ден успях да се отърва от шпаньола и преместихме тялото на сестра ми в подземие то на параклиса. Не съм проявил ни най-малко неуважение към паметта ѝ, господин Холмс, нито съм я оскърбил по някакъв начин. Такова нещо не бих си позволил.

— Въпреки това поведението ви ми се струва непрос тимо, сър Робърт.

Баронетът тръсна нетърпеливо глава.

— Много е лесно да се каже — възпротиви се той. — Може би нямаше да говорите така, ако бяхте на мое място. Нямате представа, какво е. Човек не може спокойно да гледа как всичките му надежди и очаквания рухв ат в последния момент, и да не положи усилия да ги спаси. Струваше ми се, че няма да е толкова непочтително, ако я положим за известно време в някой от ковчезите на предците на съпруга ѝ. Все пак гробниц ата, в която почиват те, се намира на осветена земя. Отворихме един от тези ковчези, извадихме каквото имаше вътре, и я положихме в него, видяхте как. Колкото до останките, които извадихме, не можехме да ги захвърлим да се търкалят по пода на подземие то. Двамата с Норлът ги внесохме в къщата, а през нощта той ги изгори в пещта. Това е моята история,

господин Холмс, и ако искате да ви разкажа нещо друго, то ще бъде измислица.

Известно време Холмс седя дълбоко замислен.

— Вашият разказ, сър Робърт, има един недостатък — проговори най-сетне той. — Възлагате надеждите си на конните състезания и по тази причина няма да загубите най-важното, дори и кредиторите ви да сложат ръка на имението.

— Да, но жребецът също е част от него, а тях какво ги е грижа за моите залози. По всяка вероятност изобщо няма да се занимават с коня. За нещастие моят главен кредитор е и моят най-голям враг. Това е мошеникът Сам Брюър, когото веднъж собственоръчно нашибах с камшик в Нюмаркет. Как си представяте тъкмо той да се втурне да ме спасява?

— Добре, сър Робърт — каза Холмс, като се изправи, — с тези въпроси, разбира се, ще трябва да се занимае полицията. Моето задължение бе да хвърля светлина върху фактите, а след това да се оттегля. Не аз ще преценявам доколко морално или благоприлично е било поведението ви. Уотсън, вече е почти полунощ. Мисля, че трябва да поемаме към скромната си квартира.

Сега вече е известно, че този любопитен епизод имаше много пощастлив завършек, отколкото действията, предприети от сър Робърт заслужаваха. Шоскъмският Принц спечели голямото надбягване, а собственикът му получи осемдесет хиляди лири от залозите и успя да се разплати напълно с кредиторите си, които го държаха в ръцете си до последния миг. И след като изплати дълговете си, на сър Робърт му остана достатъчно, за да се наслаждава на живота с пълни шепи. Както полицията, така и следствието проявиха снизходителност при решаването на възникналите въпроси, като изключим лекото неодобрение относно закъснението при обявяването на смъртта на лейди Биътрис. Така щастливият собственик се измъкна невредим от това толкова странно приключение, зае се с поприще, върху което не могат да паднат сенките от миналото, и доживя почетни старини.

Издание:

Артър Конан Дойл. Шерлок Холмс — Том 3
Книгоиздателска къща „Труд“, София, 2008

Превод: Василена Мирчева, Георги Рупчев, Искра Ванкова,
Милена Попова, Милена Трандева, Светла Христова

Редактор: Красимир Мирчев

Художник: Виктор Паунов

Технически редактор: Стефка Иванова

Коректор: Юлия Шопова

ISBN 978-954-528-450-1

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.